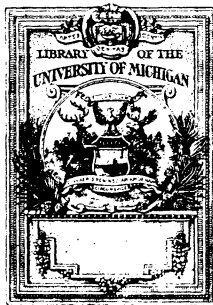

A 547411

**PRESENTED BY
THE SOCIETY**

BS

2235

I/2

1911

IS
SANTA BIBLIA.

YA EGGA SA

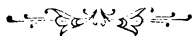
Á NETURA IB BAGU NAQUIPANABBAN

ONU

BAGU TESTAMENTO

NAY YAFU TAM Á SI

JESU CRISTO.

MANILA
10-12 ISLA DE ROMERO
—
1911

THE NEW TESTAMENT IN IBANAG.

BINALITTAG TAC CAGGUI NA IBANAG NI
VICTORINO CUMAGUN.

PHILIPPINE AGENCY
AMERICAN BIBLE SOCIETY
BIBLE HOUSE ASTOR PLACE
NEW YORK CITY

Y NGAGAN

NA

LIBRU IRA NA BAGU NAQUIPANABBAN.

	PANIG.		PANIG.
Evangelio ni San Mateo...	1	I Timoteo	428
Evangelio ni San Marcos .	71	II Timoteo	436
Evangelio ni San Lucas...	115	Tito	442
Evangelio ni San Juan ...	185	Filemon	446
Los Hechos	239	Hebreos	448
Romanos	309	Santiago	471
I Corintios	338	I Pedro	479
II Corintios	366	II Pedro	488
Galatas	384	I Juan	494
Efesios	394	II Juan	501
Pilipenses...	404	III Juan	502
Colosenses	411	Judas	504
I Tesalonicenses	418	Panguilammuyag	507
II Tesalonicenses	424		

EVANGELIO

TAC CUNNA INILAYYAGAYYA

NI

MATEO.

1 LIBRU nag guinafuan ni Jesu Cristo, aná ni David nga aná ni Abraham.

2 Si Abraham guinaca na si Isaac; si Isaac guinaca na si Jacob; ay si Jacob guinaca na si Judá tuangué tac cacquinabubbú na ira; **3** si Judá guinaca na tac cani Tamar da Fares anni Zara; si Fares guinaca na si Esrom; ay si Esrom guinaca na si Aram; **4** si Aram guinaca na si Aminadab; si Aminadab guinaca na si Naasón; ay si Naasón guinaca na si Salmón; **5** si Salmon guinaca na tac cani Raab si Booz; ay si Booz guinaca na tac cani Rut si Obed; ay si Obed guinaca na si Isai; **6** ay si Isai guinaca na si David nga patul.

Ay si David guinaca na si Salomon turi *tab babay nga ataua gari ni* Uriás; **7** ay si Salomon guinaca na si Roboam; si Roboam guinaca na si Abias; ay si Abias guinaca na si Asa; **8** si Asa guinaca na si Josafat; ay si Josafat guinaca na si Joram; ay si Joram guinaca na si Ozias; **9** si Ozias guinaca na si Joatam; ay si Joatam guinaca na si Acáz; ay si Acáz guinaca na si Ezequias; **10** si Ezequias guinaca na si Manasés; ay si Manases guinaca na si Amon ay si Amon guinaca na si Josías; **11** si Josias guinaca na si Jeconias tuangué tac cacquinabbubbú na ira, tac canayun nac queangue ra tab Babilonia.

12 Ay tac cabalidda nga neyangay tab Babilonia, si Jeconias guinaca na si Salatiel; ay si Salatiel guinaca na si Zorobabel; **13** ay si Zorobabel guinaca na si Abiud; ay si Abiud guinaca na si Eliaquim; ay si Eliaquim guinaca na si Azor; **14** ay si Azor guinaca na si Sadoc; ay si Sadoc guinaca na si Aquim; ay si Aquim guinaca na si Eliud; **15** ay si Eliud guinaca na si Elcazar; ay si Elcazar guinaca na si Matan; ay si Matan guinaca na si Jacob; **16** ay si Jacob guinaca na si José,

ataua ni Maria nga neyanatan ni Jesus nga mangagat tu Cristo.

17 Tac ennud lagud, ngamin igguinaguinafuan mamegafu tac cani Abraham addé cani David ay mabbilang tu caraappá tag guinafuan; ay mamegafu cani David addé tac queyanguera tab Babilonia mabbilang tu caraappá nga guinafuan; ay mamegafu tac queyanguera tab Babilonia ta addé tac cani Cristo, mabbilang tu caraappá nga guinafuan.

18 Nguem in nequeyaná ni Jesu Cristo ay cunnoye; Tan nepaquiquemí ni Maria nga yana na tac cani José, tan naguera nga nattadday, nesimmu tu nabussí si Maria tam megafu ta Espiritu Santo. **19** Si José lagu nga ataua na, tam megafu tac quenunung na nga tolay, anna arianna icayá tu mari ip pasiranna tam mata ngamin nat tolay, inigagangue na nga igunge yaya tal lammang. **20** Nguem turi tap paddaggun na nga mannononó tac cunnao, egga nga nappasingassa it tadday nga angel nay Yafu, nga naquittataguenó, tu cunna sa nga naccagui: José, aná ni David, arica nga maganassing nga mangalauá tac cani Maria nga atauam; tanu y egga sa nga nebussí ay ya negafuan na y Espiritu Santo. **21** ay tu ilussag na noca it tadday nga ana nga lalaqui; ay ngaganammu noca tu Jesus; ta yaya noca im mamaliag ta ili na tac catagaruliadda. **22** Ay ngamin danao nesimmu tapenu maparuló ic quinagui nay Yafu tas simú nap profeta, tu cunna nga naccagui:

23 ; Amámmatan nu, tu ittadde virgen mabussí noca, ay ilussag na noca it tadde aná nga lalaqui!

Ay mangagan noca tu Emmanuel;

nga quebalinananna nu mabalittag: egga nittam id Dios.

24 Ay taccalucag ngana ni José tac caturug na, quingngua na y inirob sa na angel nay Yafu, ay iná na sa si ataua na;

25 anna arianna nga inammu yaya ta addé panguilussag na tat tadde aná nga lalaqui; ay inipenna tang ngagan na y Jesus.

2 TA iniqueyaná ni Jesus tab Betlehem na Judea, tac catiempo ni Herodes nga patul, egga im masirib ira nga tolay nga naggafu tal lugalugar ira tap pané tal lalassangan ay mappangué ira ta Jerusalem, ay tu quinaguira: **2** ; Sitao ig guian nuri nan neyaná nga patul na Judiu ira? ta nasingammi ib bitun na tap pané tal lalassangan, ay mine cami tao nga mad-dayorayosa. **3** Tap pagguinna tac cunnao nap patul nga si

Herodes, naburung yaya tac cunné na gapa tat taga Jerusalem ira ngamin. **4** Ay tap pamattattadde na ngamin tac cattanangan ira nas sacerdotes tuangué tam mappacautó ira ta ili, iniabú na nira nu sitao tamma nga lugar ic queyanatan ni Cristo. **5** Ay tu quinagui ra sa : tab Bet-lehem na Judea ; ta cunnao in neturá nap profeta :

6 Ay sicao Betlehem, tad dabbun na Juda,
Ari tu sicao bulabuga ic cabadditan nap principes ira ta Juda ;

Ta sicao il lattuaran noca nat tadde urayan.

Nga yaya noca im manaron annam mamacan ta ili na Israel.

7 Inagalan lagud ni Herodes tas sininagu im massirib ira nga tolay, ay inipaquiabú na nira nu anni ic cacurugan nat tiempo nga inilallattuag nab bitun. **8** Ay jjinob na ira tab Betlehem, ay tu quinagui na : ¡ Ume camu, ay dumugannu tam mapia ngamin ig gannugannug nga meyanung turi nga abbing ; ay noca nu quesimmuan nu yaya, ipammu nu niacan tapenu umayá gapa nga maddayorayosa ! **9** Ay ira lagu, tac cabalidda nga nagguinna tac quinagui nap patul, nano ira, ay yuri ib bitun nga nasingadda tap pané tal lalassangan, yaya nira in nanguituggub ta addé tal labbé na nga naguimmang tal lugar nga neuligan na abbing. **10** Ay tap pacasingadda tab bitun, nagayayá ira tan naperulay nga pagayayá. **11** Ay simillung ira tal lagum nab balay ay nassimmuadda y abbing tuangué tac canena na nga si Maria ; nac cummag ira nga namalitucag, ay naddayorayo ira sa : ay tap pamucá ra turi ira tam mapimapia nga inilabbé ra, nanguitabbung ira sa ta ammacacua, bulauan, incensu annam mirra. **12** Ay gafu tan nepanguitaddan nad Dios nira tat tataguenó tu ari ira ngana nga manoli cani Herodes, nanoli ira tad dabbudda ay tu ya nga ilacag da it tanacuan nga dalan.

13 Ay tan nira ngana nga nanao, nappasingan nga naquitataguenó tac cani José it tadday nga angel, ay cunna sa nga naccagui : ¡ Mangucca, apammu y abbing tuangué canena na, ay maltammang ca nga ume ta Egipto, ay maddiac ca turi ta adde tap paccagui nicao ; tanu si Herodes aleran na noca y abbing tapenu daralanna ! **14** Nangun lagu yaya, iná na y abbing tuangué canena na tag gabí, ay mine ta Egipto ; **15** ay nagguian yaya turi ta addé tap pate ni Herodes ; tapenu maparuló ic quinagui nay Yafu tas simú nap profeta, nga cunna :

Ta addé ta Egipto Inagalaccu y Aná cu.

16 Si Herodes lagu tappacasinganna tu naguyoyungan yaya nam massirib ira nguri nga tolay, nalussao yaya nga curug ; naddob anna inipapapate na ngamin y assite ira nga lallaqui nga egga tab Betlehem, annat tuangué ngamin tan nanuppagan na ili, manegafu turi tam madduaragun ira ta addé tac cagucaban na, tam mecunnay tab bayag nat tiempo nga inipaddumug na tam massirib ira nguri á tolay. **17** Ay tac cunnud, naparuló in nobobug tas simú nap profeta Jeremias, nga cunnoye :

18 Naguinna tar Ramá ing ngaral,
tanguí annas silasigó nga docal :—
ay yaya si Raquel nga tanguitan na
y aná na ira,
ay nanaquí yaya naquibannay,
ta auan ngana ira.

19 Nguem tap pate ngana ni Herodes, nappasingan nga naquittataguenó cani José it tadday nga angel nay Yafu ta Egipto, ay tu quinagui na : **20** Mangucca, apammu y abbing tuangué canena na, ay umeca tad dabbun na Israel : ta nac cate ngana danuri im magaleg ta inangó na abbing. **21** Ay tab bangun na lagud, iná na y abbing tuangué canena na, ay mine yaya tad dabbun na Israel. **22** Nguem tap pacaguinna na tu si Arquelao yaya in mappatul ta Judea nga tali nama na nga si Herodes, naganassing yaya nga mine turi ; ay gafu ta inipanabarang nad Dios sa tat tadday á tataguenó, nanoli yaya tad dabbunan nag Galilea ; **23** ay tad dattal na turi, mine yaya naquipaguileli tat tadday nga ciudad nga mangagan tu Nazaret ; tapenu maparuló ic quinagui nap profetas ira : mangagan noca yaya tu Nazareno.

3 TA aggáo annud ira limibbé si Juan Bautista, nga nangui-fulufung tac calammalamattan na Judea, tu cunna nga naccagui : **2** ¡ Mabbabauí camu ; ta egga ngana nga umaranni ip pappatulat tal languí ! **3** Ta yao yuri y inipammu nap profeta nga si Isaias, nga cunna nga naccagui :

Ing ngaral nat tadday nga maccuccullé tac calammalamattan,

Paranannu id dalan nay Yafu ;

Pacatunungannu id dalan na ira.

4 Ay nu si Juan nassinun tad duddú nac camello, ay nega-

cayó na ta auá na it tadday nga gacayó nga tabbí ; ay nu ic canan na ay durudurun annap pasucan nat taná. **5** Ay y Jerusalem minay tan naddianan na tuangué ngamin tat taga Judea, annang ngamin il lugalugar ira nga egga tab bicó na Jordan : **6** ay siniccuban na ngamin ira tab bannag na Jordan, ay iniconfesarda il liualiuá ra. **7** Nguem tap paca-singanna ta aru nga fariseos anna saduceos ira nga guddú tap paniccub na, quinagui na nira : ¡ Sicamu nga guinaca nam maporay nga irao ! ¿ sinni nicamu in nanabarang tu umarayyu camu tap poray nga mappangué lubbé ? **8** Mabbunga camu lagu tab bunga nga meyanung tap pabbabauí ; **9** ay ariannu nononopan nga caguian ta unag nu : ya nga inibilang mi tu yamami si Abraham ; ta caguiaccu nicamu tu id Dios auayya na im mamaró toye tab batubatu ira tu aná ni Abraham. **10** Ay tas sangao egga ngana nga netun y uatay tag gamú nac cayucayu ira ; ngamin ic cayucayu ira lagu nga ari mabbunga tam mapia, magappó annam meruppang ta afuy. **11** Ay tac cacurugan na laman siccubat tacamu tad danun tu icomangue nu nga mabbabauí ; nguem yuri il lubbé tag guinafuanac cu macapangngua paga anné niacan, ay tu ariá nga mepangngó tu manammí tas zapatú na : siccuban nacamu noca tam Masanto nga Espiritu anna afuy : **12** paggatammí na tal lima na ip pepeg na ay pacarenuan na noca tam mapia y abbayuan na ; ay pappannan na noca it trigu nga gatabanna ta abayona, nguem ic cuppi ira nga egga ta acao ay tugguian na noca ta afuy nga ari bulabuga nga maddó.

13 Ay turi ana, mine si Jesus nga naggafu tag Galilea tac cani Juan ta Jordan tapenu maquisiccub yaya sa. **14** Nguem si Juan icayá na nacuan nga tubangan ic cunnud nga ipangngua na, tu cunna nga naccagui : sacan nacuan im mepangngó nga maquisiccub nicao, ¿ ay sicao lallagu ngana y ume niacan ? **15** Nguem simibbag si Jesus ay quinagui na sa : iyanugú mu tas sangao : ta cunnao nam mepangngó nittam tu ipamaruló tam tang ngamin nga bigalara tunung. Inanugú na lagu yaya. **16** Ay si Jesus, tac cabalina nga nasiccuban, gangan-alamen guiminon yaya nga nano tad danun ; ¡ Ay anni mabba ta rabucatas sa il languí ay nasiganna y Espiritu nad Dios nga minulug nga cunnat tadday nga paloma, ay tu minesa naguippa ; **17** anna egga ing ngaral nga naggafu tal languí nga cunna nga naccagui : Yaya yao y Aná cu nga ideducac cu nga curuga paquemmiac cu !

4 AY tac cunnud, iniangue na Espiritu si Jesus tac calammalamattan tapenu caccapan yaya nad diablu. **2** Ay turi tac cabalinna nga nagayunar tal lagum na appatafulu ta aggao anna appa tafulu tag gabi, nabisin yaya. **3** Ay nu ip pangaccaccá mine sa annac quinagui na sa : nu aná naca nad Dios, irob mu tu ngamin yoye ib batubatu mabbali ira tu pan. **4** Nguem simibbag yaya ay quinagui na : egga nga neturá tu it tolay ari laman tu ya nga icatole na ip pan, nu ari paga lagu ing ngamin nga ubobug nga maggafu tas simú nad Dios. **5** Ay tac cunnud, iniangue yaya nap pangaccaccá tam masanto nga ciudad ; ay netun na yaya tab bubungan nat templo, **6** ay quinagui na sa : nu Aná naca nad Dios mattubbu ca tag gucab ; ta egga nga netura :

Bilinan na noca y angeles na ira tam meyanung nicao :
ay

Ballauad daca noca iyutun tal limara,
ta maraqué nu mesidducal it tacquim tab batú.

7 Quinagui sa ni Jesus : egga gapa nga neturá : ariammu nga tentacionan id Dios nga Yafum. **8** Nu ip pangaccaccá iniangue na mangana yaya ta utun nac curuga atannang nga buquid, ay inipasinganna sa ngamin ip pappatulan ira ta utun nad dabbun tuangué tap pagapagayayá ra ; **9** ay quinaguina sa : ngamin ira yao iyauá cu nicao nu mattagá ca ay dayaraya-uammá. **10** Quinagui, lagud sa ni Jesus : ¡ Mano ca tao yé Satanas ! ta egga nga neturá : maddayorayo ca tay Yafu á Dios mu ay yaya laman ip passirvianmu. **11** Pinanauan lagu yaya nap pangaccaccá ; ay tam manganannuan limibbé y Angeles ay nassirvi ira sa.

12 Nguem ta inipagguinna na tu si Juan egga nga nafucú, nanoli yaya tag Galilea ; **13** ay nano yaya tan Nazaret ay mine nga nagguian tac Capernaum, nga egga tab bicó nab bebay, tan nanuppagan nas Zabulón annan Naftali : **14** tapenu maparuló yuri in nobobug tas simú nap profeta Isaias nga cunna :

15 Id dabbun nas Zabulon annan dabbun nan Naftali,

tap pané tab bebay, tal liag na Jordan,
Galilea nap pappatulan ira,

16 in maguili nga naguitubang ta jjiwbó
nasinganna id dabal nga nauag,

Ay danuri in naguitubang tad dabbun amallirum

nap patay, neuarauará nira id dalangarang nan nauag.

17 Ta addé turi ngana nga tiempo, pinegafuanan ni Jesus in naguifulufulung annan naccaguicagui: ; mabbabauí camu; ta egga ngana nga aranni ip pappatulan tal languí.

18 Ay tap pallacalacag na tab bebay nag Galilea, nasinganna, id dua nga uauagui, nga ra Simon nga mangagan tap Pedro, tuangué tac quinabubbú na nga si Andres nga maddaggun ira nga manguitan ta icó tab bebay; ta minagguimmanangó ira. **19** Ay quinagui na nira: mebuluc camu niacan, ta cuat tacamu tu minagguimmanangó tat tolay. **20** Ay inisiddragá ra nga pinanauan y icó ira ay nebulun ira sa. **21** Ay tap paddaggun na á lumacalacag nga naggafu turi nga lugar, nasinganna id dua paga nga uauagui nga si Santiago nga aná ni Zebedeo anni Juan nga quinabubbú na tal lagum nab barangay nga cabulun nay yama ra nga si Zebedeo, tap paddaggun da nga mamolí ta icó ra; ay inagalan na ira. **22** Inisiddragá da lagu nga pinanauan ib barangay tuangué ca nama ra ay nebulun ira sa.

23 Ay si Jesus ilacag na ngamin it tangapaddabbunan nag Galilea, nanuttuddu yaya tas sinagogas da ay tu inilay-yagayya na y evangelio tap pappatulan, ay inuru na annap pinamnapia na im magannugannug ira á tulagan annam magannugannug ira nga taquí tam maguili. **24** Ay nu id dunug na neuarauará tat tangapaddabbunan nas Siria: ay iniangue ra sa ngamin im maccataqui, nga inafunan nam marumaruma nga tulagan anna jigarigá, in nagunaggan ira nap pangaccacá, bulabulanan annan nate ib baggui ra; ay pinamnapia na ngamin ira. **25** Ay nefulú sa im magari nga tolay nga naggagafu tag Galilea annad Decápolis, anna Jerusalem anna Judea tuangué gapa tan naggagafu tal liag na Jordan.

5 AY tap pacasingan na tam magari nga tolay, minuné yaya tab buquid: ay tap paguitubang na, minesa id dicipulos na: **2** ay binucatan na ib bibig na ay sinudduan na ira, tu cumna nga naccagui:

3 Mapalar á curug im maddaual ta espiritu ta ira noca im mappaccua tal languí.

4 Mapalar á curug it tumanguitangui, ta cabannabannayan noca ira.

5 Mapalar á curug im massippó ta ira noca im maninagá tad dabbun.

6 Mapalar á curug im mabisin annam mapangal tat tunung, ta mabattug ga noca ira maffugafugab.

7 Mapalar á curug im minaggallalló, ta ira noca im macalá ta alló.

8 Mapalar á curug im marenu if futu ra, ta ira noca im macasingan tad Dios.

9 Mapalar á curug im memammó ta mebuyá ga noca ira tu anaaná nad Dios.

10 Mapalar á curug in nadarum ira tag gafu latta ayá ra tat tunung, ta ira noca im mappacaccua tap pappatulat tal languí. **11** Mapalar camu á curug nu uyauadda camu annad darunad dacamu, annap paccacaguianad dacamu tam magannugannug nga cagui á maracay nga auag gamma tu cacuruganna, tam megafu niacan. **12** ¡ Magayayá camu annain mamulamugang camu tan naperulay, ta docal ib baló nga meyauá nicamu tal languí! ta cunnao y inipanarum da tap profetas ira nga napolu paga limittuag anné nicamu.

13 Sicamu y asin nad dabbun : nguem nu nararal ngana ic catattaman na asin, ¿ anni lagu ip pangasissa? Auang ngana tu passirvianna nu ari ya ngana macua sa ic quetabbó na tapenu ibatabate nat tolai. **14** Sicamu in nauag nam mundo. Is ciudad nga egga nepotun tab buquid arianna auayya im metagu. **15** Ni isibó nat tolai il lampara anna ipenna tag gucab na annap-pangungan nu ari tac candelero ; ay nauaganna ngamin y egga ira tal lagum nab balay. **16** Cunnao paray nad dalangarang nag gangá nu tu arubang nat tatole ira ; tapenu imammataad da ip pia nap pinangngupangnunga nu, annad dayarayauadda y Yama nu nga egga tal languí.

17 Ariannu nga abbastan tu limibbe tá tao nga ume mamucay tad dob onu tap profetas ira : ariá nga limibbé tu ya talacurug cu im mamucay nu ari mamaruló. **18** Ta caguiaccu lan nicamu ic cacurugan na, ta addé noca tac capauan nal languí annad dabbun, ni tadde jota ni tadde tuddó im mari tad dob, ta addé tac caparuló ngamin nag gannugannug. **19** Ay lagud tac cunnud, nu sinni lara im manaddá tat tadde caranao nga cababadditan nad dob, anna ituddu na ic cunnao tat tatolai, baddi gapa noca ic cagal na tap pappatulan tal languí ; nguem nu sinni lara mamaruló sa annain mangui-tuddu sa, cagalan noca tu docal tap pappatulan tal languí.

20 Ta caguiac cu nicamu, tu nu ic catunung nu ay arianna abayan annad dacallan ic catunung na escribas ira annaf fariseos, ari camu bulabuga noca nga macatullung tap pappatulan tal languí.

21 Naguinna nu tu nacagui ta olu gari ira nga tolai : ari ca mamapatay ; ay nu yuri im mamapatay, capalanan tac capannunú : **22** Nguem caguiac cu nicamu, tu ngamin danuri im mabatú tac quinabubbú na, egga nga capalanan tap pamanunú ; ay nu sinni lara maccagui ta uagui na tu macajjamu, mecalulungag yaya tap pamanunú sa nac concilio ; ay nu im maccagui sa : ¡ Maguyung ca ! mecalulungag yaya ta afuy ta infierno. **23** Tac cunnud lagud, nu tap panguipem ta itabbung mu ta altar, ay maraddam mu tu egga y inicaraddam nicao nau uaguim, **24** pagurayammu turi y itabbung mu ay mano ca ; ume ca bí nga maquipanmapia tau uaguim, ay tap pattolim ngana, yaya yuri ip panguiarubang mu ta itabbung mu. **25** Maquipanmapia ca tam mabí tac caramam, tac quegga na paga nga cabulummu tad dalan ; ta maraqué nu ic caramam iyauá naca ta juez ay y juez iyauá naca ta alguacil, ay mepellung ca ta ammucutan. **26** Ta cacurugan na laman caguiaccu nicao tu ari ca ngana noca macapallauan addé tu ariammu capagan y urian nga marabilís.

27 Naguinna nu tu nacagui : ari ca maquirallao. **28** Nguem caguiac cu nicamu, tu ngamin yuri im maguimaimammá tat tadde babay tu igagangue na im maccaquelug sa, naquirallao ngana sa taf futu na. **29** Ay nu im matam nga ziuanan yaya im macapangnguiauá tac quesidducal mu, baddulammu anna itabbó mu ta arayyu nicao ; ta macapia paga lallagu nicao ic cararal nat tadde tan nayun nab bagguim, anné tu ngamin it tangabagguiammu ay mesubba ta infierno. **30** Ay nu il limam nga ziuanan yaya im macapangnguiauá tac quesidducallammu, gappattammu anna itabbó mu ta arayyu nicao ; ta macapia paga lallagu nicao ic cararal nat tadde tan nayun nab bagguim, anné ta it tangabagguiammu unay ta infierno.

31 Nacagui gapa : tu nu sinni lara manguigungue ta ataua na, mepangngó tu iddan na tu neturacan nap paggungue ra. **32** Nguem caguiac cu nicamu tu il lalaqui nga manguigungue ta atauana, nu ari lajji ya nga quegafuanan na ip paquirallao, cuanna yaya tu cunnat tadde babay nga minacquirallao ; ay nu il lalaqui nga mangataua tao nga negungay nga babay, mebilang tu manallo yaya.

33 Naguinna nu gapa tu nacagui ta olu ira nga tolay: ari ca magassingat tas siri, nu ari parulattam mu tay Yafum y iniassingammu. **34** Nguem caguiaccu nicamu: ari camu bulabuga nga magassingan; ni tal languí, ta yaya ip pam-magurayan nad Dios; **35** ni tad dabbun, ta yaya ip pab-batayan nat tacqui na; ni ta Jerusalem ta yaya is ciudad nad docal nga patul: **36** ni ta ulum ari ca magassingan, ta ari ca macacua ni tangalabac nga bú nga furao onu nguísí. **37** Nguem ip pagubobug nu ay Uan, Uan; Ari, Ari; ay nu im mattalebog ngana tao, maggafu tam maracay.

38 Naguinna nu tu nacagui ta olu ira nga tolay: Mata tam mata, ay nguipan tang nguipan. **39** Nguem caguiac cu nicamu, tu ariannu nga tubangan im maracay; lallagu ngana, nu egga nicao im mamigad tat tamim nga jjiuanan, iyarubang mu gapa sa it tangabbagan nga tamim. **40** Ay nu egga nicao im manguipletu ta ayá na nga mangá tab barauasim, iyauá mu gapa sa il lutug mu. **41** Ay nu sinni lara mangaguman nicao tu umaddé ca tat tanga milla, mebuluc ca sa nga umad-dé tad dua. **42** Iddamu im macquiddo nicao; ay tam mayá maggagatú nicao, ari ca sa mallicug.

43 Naguinna nu tu nacagui: Ayatammu y icattolem, ay icabatú mu ic quinalingam. **44** Nguem caguiaccu nica-mu: ayatannu ic quinalinga nu; anna ipaquimalló nu yuri im manarum nicamu: **45** Tapenu aná nacamu nay Yama nga egga tal languí; ta yaya pallasanganna ib bilag na tam mapia annam maraqué ira nga tolay, ay tagatan na y uran tat tole ira nga tunung anna jjittunung. **46** Tanu ayatan nu yuri im mayá nicamu, ¿anni lagu nga baló y egga nicamu? ¿Ari cari gapa cuan nam minappabuguí ira ic cunnao? **47** Ay nu ya laman passaludouan nu y uauagui nu, ¿anni ic cuannu nga pangabayannu tac caruan? ¿Ari cari gapa cuan na ari minangngurug ira ic cunnao? **48** Tac cunnud lagud, pasiccalan nu sicamu tac cunnac queggana á napasiccal y Yamanu nga egga tal languí,

6 PACAUARANNU y ariannu nga pangngua tac catunung nu ta acubang nat tole ira tu panguiipasimmamu nira: ta nu ari auattu iddaggan nu nga baló nga maggafu tay Yama nga egga tal languí. **2** Tac cunnud nu mangnguiiauá ca tal limus, ariammu pagunian ta arubang mu it trompeta, tac cunna anangngua nat tole ira nga mappé minaggallalló tas sinagogas

annad daladalan ira tape ipappeddarayora tat tatolay. Tab balebale nac curug, caguiaccu nicamu: egga ngana ib balóra. **3** Nguem nu mallimus ca, ari cammuan nas zimiguim ic cuan na jjiuanam mu; **4** tu minangue laman tu sininagu il limus mu; ay nu y Yamam nga macasingan tas sininagu, balabalattan naca noca.

5 Ay nu maquimalló camu, ariannu parigan im magappaap-pé ira: ta icayá ra paga lagu im manaddag nga maquimalló tas sinagogas ira annat tungutungu nad daladalan tapenu masingam ira nat tatolay. Tac cacurugan na laman, cagui-accu nicamu: egga ngana nga naparan ib baló ra. **6** Nguem sicao nu maquimalló ca, tullung ca tad dubam, ay tac cabalim-mu nga manguilitú tap puerta, maquimalló ca tay Yamam nga egga tas sininagu; ay nu y Yamam nga macasingan tas sini-nagu, balabalattan naca noca. **7** Ay tap paquimalló nu, ariannu itotoli ic cagui nga auat tu cabalanan na, tac caguitta nam minagganánitu ira; ta abbastadda tu tac caru na ubobu-gadda, ay matangngag ira. **8** Ari camu lagu meyarig nira tanu y Yama dan ngana nga ammu na y auagannu tan na-guenu sa nga macquiddao. **9** Cunnoye lagu nap paquimalló nu: Ama mi á magguiat tal languí. Afuan ing ngagammu. **10** Maparattal nicami ip pappatulammu. Macua y urem tal languí tac cunné tad dabbun. **11** Ic canam mi tac caggaggao iyauá mu nicami ta aggao au. **12** Anna ipamacomam nicami ig gatú mi nicao tac cunnap pamacoma mi tan naggatú nicami. **13** Anna ariac cami ipasifú tap pangac-caccá. Nu ari paliarac cami ta addé nam maramaracay. **14** Tanu ipamacoma nu tat tolay ip panigarigá ra, pacoman nacamu gapa noca nay Yama nu nga egga tal languí: **15** nguem nu ariannu ipamacoma tat tolay ip panigarigá ra, ari gapa ipamacoma nay Yama nu ic catagaruliannu. **16** Ay nu magayunar camu, ariannu parigan im magappappé ira, nga nalelelay im mutung da; ta talaccurugadda nga panguliarim mucá ra tu pamasingadda tat tatolay tap pagayunar da. Tac cacurugan na laman caguiaccu nicamu: tu danao dan á egga ngana ib baló ra. **17** Nguem sicao, tap paga-yunar mu, denuammu y ulum, anna amaimmatam mu im mucá mu, **18** tapenu ari masingan nat tolay ip pagayunar mu, nu ari y Yamam nga egga ari mappasingan; ay nu y Yamam nga macasingan tas sininagu, balabalattan naca noca. **19** Ari camu magunnug tu taguicucuan nu tannu anni lara

pammacapian ta utun nad dabbun, nga ufutan na angui annac culac, annac coccoban annac cocotan nam minattacataco ira : **20** nu ari ya nga unnurannu tu taguicucuan nu ip pammacapiannu, yuri gapa id dian naf futu nu. **22** Im mata yaya it tulu nab baggui ; cunnud ig gafu na tu nu im matam ay uattu gurugurun na, mapannu tan nauag it tangabagguiammu ; **23** nguem nu maracay im matam, maribbó it tangabagguiammu : ay nu it tulu nga egga nicao ay maribbó, ; cunnasi lagu mabba ngana ic caracal na jjibbó ! **24** Auab bulabuga tu tolay nga maca-auayya macapassirvi tad dua nga yafu ; ta maffugab icalusso na it tadday ay ayatan na yuri it tadday, onu isigó na it tadday ay uyauan na yuri it tadday. Ariannu auayya im massirvi tad Dios annac cucua. **25** Caguiac cu lagu nicamu : ariannu nga pacauarán im meyanung ta attole nu, nu anni nga gannug ic canannu onu anni nga gannug y inuman nu ; ni im meyanung tab baggui nu, nu anni nga gannug y ipellung nu. ¿Ari cari naperule paga y inangó anné tac canan, ay ib baggui anné tas sinnun nga ipellung ? **26** Imammatan nu tam mapia im mammanú ira tal langui nga ari ira mammula, ni maggatab ira ni egga y iyabayo ra ; ay nu y Yama nu nga egga tal langui ay yaya im managuibi nira. ¿Ari camu cari nga naperulay paga ta aru anné nira ? **27** Ay sinni nicamu, nu cunnasi paga nap pacauara na, im macamung tat tangasicu tag gucub na inangó na ? **28** Ay tam meyanung tas sinnun nga ipellung, ¿ngatta ta pacauaran nu ? Paquinacamman nu ic caddacaddó á lirio nga egga tat taná nu cunnasi nap pattubu ra : ari ira malangan, ni manannun mabba ira ; **29** nguem caguiac cu nicainu tu masqui paga si Salomon ari nga nagalalá tac cunné nira. **30** Ay nu id Dios pagalalatan na tac cunnao ic caddó nga egga tat taná nga tumubu sangao ay nonumma mepellung ta hornu, ¿yammannao noca nicamu y arianna alalatan, oh sicamu nga baddí y anngurug na ? **31** Ari camu lagud mappacauad, tu cunnu nga maccagui : ¿Anni ic canattam ? onu ¿anni y inumattam ? onu ¿anni is sinnun nga ipellung tam ? **32** tanu im minaggannánu ira pacauarad da nga aleran danao ngamin nga magannugannug ; ta y Yama nu nga egga tal langui ammu na tu auagannu ngamin danao nga magannugannug. **33** Nguem aleran nu bi

ta olu id Dios annat tunung ; ay ngamin danao nga gannugannug meamung nga meyauá noca nicamu. ³¹ Tac cunnud lagud ariannu nga pacauaran im meyamung nonumma ; ta y aggo nonumma yaya galaman im mamacauara tam meyanung sa. Macalannó ngana tat tangaggao ip pacauaran na laggapa.

7 ARI camu mamanunnú tapenu ari camu gapa capanunutan. ² tanu ip pamanunnú nu yaya galan noca ic capanunutan nu ; ay nu ig gucug nga ipaggucug nu yaya galan noca ic cagucuran nu. ³ ¿ Ngatta ta ya nga innammu it tangacaddú nga maritta nga egga tam mata nau uaguim nguem ariammu maliparó it tarauag nga egga tam matam ngatun laggapa ? ⁴ onu ¿ ngatta lagu ta caguiammu tau uaguim : pagurayammu ta ariaccu it tangacaddú nga marritta tatun tam matam, nga egga gamma gapa it tadday nga tauag tam matam ? ⁵ ; Yé, minaggappappé ! Ariammu bí ta olu it tarauag tam matam ngatun, tapenu macasingac ca tam mapia tu ipaca-auayyam nga mangarí tam maritta tam mata ni uaguim.

⁶ Ariannu nga iyauá ig gannug nga masanto tac quitu ira, ni itabbó nu ip perlas nu ta arubang nab babui ira ; ta maraqué nu ibattebatte ra tat tacqui ra, ay umarubang ira nicamu annap pisipisilad dacamu.

⁷ Macquiddo camu ay meyauá noca nicamu ; magaleg camu ay maquesimmu camu noca ; magagal camu, ay cabucatac camu noca. ⁸ Ta ngamin yuri im macquiddao, queddan ; ay nu im magaleg, maquesimmu ; ay nu im magagal, cabucatan. ⁹ Onu ¿ sinni cari nicamu it tolay nga nu macquiddo sa y aná na tap pan ay ya nga iyauá na sa ib batú ? ¹⁰ ¿ Onu ya nga quiddauan na sa is sira, ay ya nga iyauá na y irao ? ¹¹ Ay nu sicamu paga nga quitaddacay ammu nu nga iddan tam mapia nga regalu y anaaná nu, ¿ yammanno paga tay Yama nu nga egga tal languí y ari macapangnguiauá nicamu tam mapia turi ira tam macquiddo sa ? ¹² Tac cunnud lagud ngamin yuri y icayá nu tu cuan nicamu nat tatolay, cupnunna gapa nac cuan nu nira : ta cunnao id dob annap profetas.

¹³ Ya nga tallungan nu ip puerta nga atajji ; ta macaba ip puerta anna alaua id dalan nga mappangué tac cararalan ; ay aru it tullung ira sa : ¹⁴ ta atajji ip puerta tac dalan nga mappangué ta inangó, ay pigó laman im maquesimmu sa.

15 Mappalac camu tas siri ira nga profetas, nga ume ira nicamu nga maggapellung ta alalá na ovejas, nguem ta unag da lobo ira nga quitapporay. **16** Ammunu noca ira tam megafu tab bunga ra. ¿Egga cari im mapusi nga uvas taf fun nac cayu nga sitan onu higos taf fun nac cayu nga nas sisisi? **17** Tac cunnud, ngamin ic cayu nga mapia mabbunga gapa tu mapia; nguem ic cayu nga maracay maraqué gapa ib bunga na ira. **18** Im mapia nga cayu ari macapabbunga tam maracay ay nu im maracay nga cayu ari macapabbunga tam mapia. **19** Ngamin ic cayu nga ari macapabbunga tam mapia, magappó ay meduppang ta afuy. **20** Lagud tac cunnud ya nga pacannammuan nu noca nira ib bunga ra. **21** Ari ngamin yuri im maccagui niacan tu; Afu!; Afu! ay macatallung noca tal languí; nu ari lay yuri im mangngua ta ure nay Yamá nga egga tal languí. **22** Aru noca im maccagui niacan turi nga aggao: ¡Afu! ¡Afu! ¿ari camí cari nga nallabbun tang ngagammu, tang ngagammu pinalauan mi ip pangaccaccá, annat tang ngagammu nangngua camí ta aru nga milagros? **23** Ay cuccu noca nira nga manubang: ¡ariat tacamu bulabuga nga inammu! ¡umarayyu camu niacan, yé sicamu nga minangngua ta auat tu capian!

24 Lagud tac cunnud, danuri ngamin im magguinna toye tat tuddú ira, annap parulattan na ira, meyarig tu tadday nga tolay nga macautó nga namataddag tab balena tac cabatuan. **25** Ay naguran, naddacal id danum, nappaddag tam masican ay guinolpian na ib balay nguem ari nabuccay; tag gafu tacquegga na nga napataddag ta utun nab batu. **26** Nguem ngamin danuri nga magguinna tat tuddú ira ngoye nguem ariadda nga cuam, meyarig ira tat tadday nga tolay nga auan na tu nonó nga namataddag tab bale na ta utun nac caragatan: **27** ay naguran, naddacal id danum, nappaddag tam masican ay guinolpianna yuri nga balay, ay macanipang nga curug in necabucque na.

28 Ay nesimmu tu tac cabalin ni Jesus nga nat tuddu tag gannug ira ngao, nappabbao nga curug tat tuddu na im magari ud ira nga tolay: **29** ta sinudduan na ira nga cunnat tadday nga egga ip paca-auayya na, ay ari cunné ta escribas da ira.

8 AY ta ulug ni Jesus tab buquid, aru nga tolay in nefulú sa. **2** Ay egga it tadday nga mallasaro nga mine sa ay

naquimalló, tu cunna nga naccagui: ; Afu, nu icayá mu auay-yamá nga pacarenuan! **3** Ay sinonná na il lima na, sinigguец na yaya, ay quinagui na: ; Icaýá cu: mapacarenu ca! ay ganganalaman nafunatan it tulagan uri nga pallasaro na. **4** Ay quinagui sa ni Jesus: innammu tu auab bulabuga tu paccagua-nammu tu tanacuan nga tolay; nguem ume ca mappasingan tas sacerdote ana iyauá mu sa it tabbung nga nerob ni Moises tapenu paninnadda.

5 Ay tat tallung na tac Capernaum, mine sa it tadday nga centurion nga naquimalló, **6** tu cunna sa nga naccagui: ; Afu, it tadday nga aripac cu egga ta agguiddan nga mataquí tab balay, ari macaguyu ib baggui na, ay nafulotan y jjarigá na. **7** Ay si Jesus quinagui na sa: umayá noca tatun ay pammapiac cu yaya. **8** Nguem simibbag sa is centurion nga cunna: Afu, ari mepangngó tac cunné nicao it tullung tab balé: nguem iddam má laman tat tadday á cagui, ay y aripac cu mammapia noca yaya: **9** tanu sacan nga taddaya gapa nga tolay nga egga y annung na, egga is suddalú nga maquimore niacan; ay caguiac cu tat tadday, ume ca turi, ay ume yaya; ay tat tadday, caguiac cu: ume catao, ay ume yaya; ay ta aripac cu caguiac cu: cuammu ic cunnao, ay cuanna. **10** Ay tap pagguinna ni Jesus tac cunnao, nap pabbo yaya; ay quinagui na tac caranturi nga mebulubulussa: Tab balebale nac curug, caguiac cu nicamu tu ni ta Israel paga auaná tu nassimmuan tac cunnao nga caracal nga angngurug. **11** Ay caguiac cu nicamu tu aru noca im maggafu tap pané tal lalassangan annal lalamaddan, ay maquipaguitubang ira tal lamesa cani Abraham enni Isaac enni Jacob tap pappatulan tal languí: **12** nguem y ananá ira nay pappatulan metabbó ira noca ta jjobbó nga egga tal lauan; macua noca turi it tanguitanguí annap pangnguringui-ringui nang nguipan. **13** Quinagui lagu ni Jesus tas Centurion: Ume cana, ay tac cunné ta inipangurug mu, cunnunna noca nam macua nicao. Ay ta horas gabba nguri y aripan na ay nammapia.

14 Ay ta angue ni Jesus tab bale ni Pedro, nasingan na ic catugangan na nga babay nga egga ta aguidan, annam maggaculicug. **15** Ay sinigguец na il linana, ay naccaffui ic culicug na: minangun yaya ay nassirvi nira. **16** Ay tap paffugab na ngana, iniangue ra sa y aru nga nagunaggan nap pangaccacca; ay tat tadde laman nga caguina, pinalauan na id demonios ira; ay pinammapia na nganin im mattulag ira: **17** tapenu

maparuló in nobobug tas simú nap profeta Isaias, nga cunna :

Yaya in nangá tat tulatulagattam,
annan nangattu tat taquitaquí tam.

18 Ay tap pacasingan lagud ni Jesus ta aru nga tolay tal lelebú na, inirob na tu dumaquí ira tat tangabbagan. **19** Ay mine sa it tadday ira ta escribas ay quinagui nasa : Maestro, mebuluná nicao tan nu anni lara lugar nga angayammu. **20** Quinagui sa ni Jesus : y alamun ira egga ig guec da, ay nu im mammanú ira egga y umú ra ; nguem y Aná nat tolay auat tu panguiperiganna ta ulu na. **21** Ay it tadde ira tad dicipulos quinaguina : Afu, iddammá tu ipaca-auayyá labbí nga manao tape eccu tanamman y yamá. **22** Ay quinagui sa ni Jesus : ¡ mebuluc ca niacan ay pagurayammu tu in nammatay ira tanammadda in nammate ra ! **23** Ay nattaque yaya tat tadde barangay, ay nefulú sa id dicipulos na. **24** Ay anni mabba ta nabbayabbag tac curuga masican tab bebay, ay laggabban nap palung ib barangay ; nguem yaya egga nga naccaturug. **25** Ay minaranni sa id dicipulos ira, tu cudda sa nga naccagui : ¡ Afu, paliarammu ittam ta matay nga na ittam ! **26** Ay si Jesus quinagui na : ¿ Ngatta ta maganassing camu, oh tole ira nga pigó y angugurug na ? Siminaddag yaya ay quinulletan na ip paddag annab bebay ; ay tac cunnud siminunud y imammó nab bebay. **27** Ay nu it tatole ira nappabbao ira nga curug, tu cudda nga naccagui : ! Anni panao nga tole yao nga ip pagdag paga annab bebay ay tunulú sa !

28 Ay tad dattal na tat tangabbagan, tad dabbun nag gadarenos ira, mine ziminafung sa id dua nga nagunaggan nap pangaccacá, nga mallaulauan ira tal libun nga quitapporay, ay auab bulabuga tu macagutú nga lumacag turi nga dalan. **29** Ay naccuccullé ira tu cudda nga naccagui : ¿ Anni ip panunnutam mi nicao, oh Aná nad Dios ? ¿ Mineca tao tu mamajjarigá nicami tan nague paga nat tiempo nga natac-quilalan ? **30** Ay egga nira nga arayyu it tadday nga appacanan tab babuibabui nga pataganacan. **31** Id demonios ira lagud naquimallo sa, tu cudda nga naccagui : nu papanauam mu sicami, dobammu camí turi tad dian na appataganacan tab babui. **32** Ay quinaguina nira : Mano canu. Ay tap panora ngana, mine ira annas simillung ira tab babuibabui ; ay ganganalaman ib babuibabui ira nga nattattadday nalaguii ira nga minay tag gatab nab bebay ay naccacate ngamin ira tad

danum. **33** Nguem danuri im manaron nga mamacan nira nattatammang ira, mine ira tal lagum nas ciudad, pinacoli ra ngamin in nesissimmu, nepatalugaring tan nacua nguri tan nagunaggan ira nap pangaccaccá. **34** Ay ngamin it tatole tas ciudad mine ira ziminafung cani Jesus ; ay tap pacasingadda sa, inipaquimalló ra tu mano yaya tal lagumán na ili ra.

9 SIMINACAY si Jesus tab barangay, ziminaquí yaya tat tangabbagan, ay limibbé yaya tas ciudad na laggapa. **2** Ay innannu ta neangue ra sa it tadday nga tolay á nate it tangabagguiana, nga egga ta agguiddan ; ay tap pacasingan ni Jesus tas sican na angngurug da, quinaguina turi tan nate ib bagguina : yé aná cu, maguinnanaina ca ; mepamacoma ic catagaruliammu ira ! **3** Ay egga ic caruan ta escribas ira nga cudda tan nonó ra : ! Yao nga tolay ay minaggugeg ; **4** Nguem si Jesus tap pacannammu na tag guinnonotadda, quinagui na : ¿ Ngatta ta maraqué ig guinnonotan nu tag guiffutuan nu ? **5** ¿ Ta anni cari ic curuga malogon nga caguian : mepamacoma ic catagaruliammu ; onu caguian : tumaddag ca annal lumacag ca ? **6** Tapenu cammuan nu lagu tu y Aná nat tolay ay egga ip paca-auayya na tad dabbun nga mamacoma tac catagarulian (quinagui na ligu tan nate ib baggui na) : tumaddag ca, apanmu id dapanmu ay ume ca tab balem ! **7** Siminaddag yaya ay limibbé tab balena. **8** Ay tap pacasingan nat tole ira tac cunnao, nappabbo ira, ay naddayorayo ira tad Dios nga nangnguiauá tac cunnao nga paca-auayya tat tatolay.

9 Ay tap pano ni Jesus turi, nasinganna it tadde tolay nga mangagan tu Mateo, maggaitubang tab bancu na appabuguitan ; ay quinagui na sa : ¿ Mebuluc ca niacan ! Siminaddag lagud yaya ay nebulussa. **10** Ay nesimmu tu tac quegga na nga maggaitubang nga cuman tab bale ni Mateo, limibbé y aru nga minappabuguí annam minattagaruli ira ay naguitubang ira nga cuminan nga cabulun ni Jesus tuangué tad dicipulos na ira. **11** Ay tap pacasingan naf fariseos ira tac cunnao, quinaguira tad dicipulos na ira : ¿ Ngatta ta maquietung im maestro nu tam minattuqui ira tab buguí annam minatagaruli ira ? **12** Tap pagguinna na lagud tac cunnuri, quinagui na : Im mapia ig gauagauayyadda ari ira magauag tu médicu nu ari laman danuri im mattulag ira. **13** Nguem ecamuna ay guiguiammuannu ic quebalinan na yao : ya nga

caragatac cu y inaggallaló ay ari tu tabbung ; ta ariá nga limibbé tao nga magagal tam menunning ira nu ari danuri im minattagaruli ira.

14 Mine lagud sa id dicipulos ira ni Juan, ay tu cudda nga nac cagui: ¿Ngatta ta magayunar cami tuangue gapa taf fariseos ira tam mamippiga, nguem id dicipulos mu ari ira nga magayunar? **15** Ay quinagui nira ni Jesus: ¿Annian na lagu nap pagattal nac cacabulun nan novio nu egga pagalaman nira nga netadday in novio? Nguem lubbé noca y aggao ira nga cari nan novio nira, ay yatun noca ip pagayunar da. **16** Ay auat tu tolay nga manguiappi tu bagu nga sinnun tad dana nga alalá; tanu yuri im meappi piddangnganna y alalá, ay mamimaraqué lallagu ngana ip pisil. **17** Ni manguibubbú it tolay tab bagu nga binarayang tad dana tabbí ira nga inambotella; tanu ari inabbattá it tabbí, ay mebubbú ib binarayang; nu ari ya nga panguibubbutadda tab bagu nga binarayang ib bagu nga tabbí nga inambotella, ay mannayun ira nga dua.

18 Tap paddaggun na nga maccagui nira tac cunnao, limibbé it tadday nga docal tas sinagoga, ay namalittucag ta arubang na; tu cunna nga naccagui: ¿Nate ngana maffugab y aná cu; nguem ume catao ay ipemmu il limam sa ay matolay noca! **19** Limicá si Jesus, nefulú sa nga cabulunna id dicipulos na ira. **20** Ay egga it tadday nga babay nga caraddua ngana tad dagun ip pappalauan na tad daga, mine yaya tal licuran na, ay sinuccal na il lunegan na alalá na; **21** ta cunna nga nannononó to unag na: nu auayyá lan nacuan nga tucellan y alalá na, mamapiangá maffugab. **22** Ay nabbalitag sa si Jesus ay cunna sa nga naccagui: maguinnanama ca aná cu; y angngurug mu yaya, nicao im namamapia. Ay nu ib babay ud namapia ta addé turi. **23** Tal labbé ngana ni Jesus tab bale nuri nac cammaranan, ay tap pacasinganna tam minattuca ira taf flauta annam magaru nga tolay nga matannug ira turi, **24** cunna nga naccagui: ¿Manguilinne camu tal lacaran; im maguinganay ari natay nu ari egga laman nga naccaturug! Nguem negaló ra yaya. **25** Ay turi ta napapano tal lauan im maguru nga tolay, simillung yaya ay sinammí na il lima na; ay minangun im maguinganay. **26** Ay neuari id dumug na tat tangapaddabunan uri.

27 Ay tap pano ni Jesus ngana turi, ziminadassa id dua nga buling, ay tu cudda nga iniccullé: ¿Icalló nacami, ah aná

ni David! **28** Ay tat tallung na tat tadday á balay, minesa yuri buling ira : ay quinagui nira ni Jesus : ¿ Mangurug camu tu auayyá yao nga macua? Quinagui ra sa : Uan, Afú. **29** Sinuccal na lagud im mata ra, ay tu cunna nga naccagui : ; Macua nicamu paray im mecunnay ta angngurug nu! Ay nabucatan im mata ra. **30** Nguem inibilin ni Jesus nira tam meggó nga bilin, tu cunna nga naccagui : ; Innannu tu auab bulabuga tu macannammu tao! **31** Nguem nano ira ay edda nga iniuarauara id dumug na tat tangapaddabunan uri.

32 Ay tap pano ra ngana, neangue mangana sa it tadday nga unal nga nagunaggan nap pangaccaccá. **33** Ay tan necapalauan ngana nad demonio, nacapagubobug yuri y unal : ay nu it tatolay nappabbo ira, tu cudda nga naccagui : ; Auab bulabuga tu cunnao nga nemannatan ta Israel! **34** Nguem quinagui naf fariseos ira : Palauannan na id demonios tag gafu tap panguffun sa nap principe nad demenios.

35 Ay ilacag ngamin ni Jesus is ciudades anna ili-ili ira, manuttuddu tas sinagogas da, anna ilayyagayya na im mapia nga dumug tap pappatulan, annap pammapiian na im magannugannug ira nga tulagan amman magannugannug nga taquitaquí tam maguili. **36** Nguem tap pacasinganna tam magaru nga tolay, ziminatu sa y alló nira, ta egga ira nga nalam-malamó, neuarauará nga cunna ovejas nga auad da tu pastor. **37** Ay quinagui na lagud tad dicipulos na ira : Aru nga curug im magatab, nguem im malangan ay baddi : **38** ipaquimalló nu lagu tam macaccua tag gataban tu maddob tam malagan tag gataban na.

10 AY inagalan na sa ic caraddua nga dicipulos na, iniddan na ira tap pecca-auayya ta espiritu ira nga malullug, tapenu papanauadda ira, annap pammapiadda im magannugannug nga tulagan annam magannugannug nga taquí. **2** Ay nu ing ngagan nac caraddua nga apóstoles ay danoye : Ya nga olu si Simon, nga mangagan tu Pedro, ay si Andres nga quinabubbú na, si Santiago nga aná ni Zebedeo tuangué cani Juan nga uagui na. **3** Si Felipe enni Bartolome, Tomas enni Mateo nga minattuqui tab buguí, Santiago nga aná ni Alfeo, ay si Lebeo nga magapellidu tu Tadeo. **4** Si Simon nga taga Caná enni Judas Iscariote nga yaya gabba in nanguilacu sa.

5 Danao nga caraddua jjinob ni Jesus tac cabalin na nira

nga nangnguiauá tab bilin, tu cunna nga naccagui: Ari camu lumacag tad dalan nam minaggananitu ira, ni tullung camu tas ciudad nas samaritanos ira; **6** nu ari lagu ya nga angayannu y ovejas ira nga naccauauan tab bale na Israel. **7** Ume camu lagu, annam manguilayyagayya camu, tu cunnu nga naccagui: ¡ Egga ngana nga aranni ip pappatulat tal languí! **8** Pammapian nu im naccataquí, paguinnolayan nu in natay, pacarenuannu im mallasaro ira, palauanan nu id demonios; y inalauú nu tab bullag nga lima, bullag gapa il lima nga pangnguiauá nu. **9** Ari camu manguigacayó ta auá nu tab bulauan, pirá ni tubbaga; **10** ni calapay tu massirvi tad dalan, ni dua nga túnica, ni zaputú, ni baculu; ta im malangan mepangngó tu queddan yaya tu cananna. **11** Ay tan nu anni laman nga ciudad onu ili nga tallungan nu, dumugan nu tam mapia nu sinni turi im mapia ip pinangugupangngua na: ay yuri il labbetan nu ta addé tap pano nu. **12** Ay tat tallung nu tab balay, maddios camu. **13** Ay nu egga ic quepangngattan nab balay, pagurayannu tu duttal sa y imammó nu; nguem nu auat tu quepangngattan na, pagurayannu tu manolí nicamu y imammó nu. **14** Ay nu sinni laman nga tolay y ari nicamu nga mangalauá, onu ari magguinna tac cagui nu, tan nicamu nga manao turi nga balay onu ciudad, tattacan nu sa ig gabú nat tacqui nu. **15** Tab balebale nac curug caguiac cu nicamu, tu alappo paga noca ta aggao nap pamanunnú tad dabbun nas Sodoma anag Gomorra anné tat turi nga ciudad.

16 Ajoye nga dobat tacamu nga cunna ovejas tan nattangngan nal lobo ira nga ayam; minappalac camu lagu nga cunna irao, anna auac camu tu dannalan tac caguitta nap paloma. **17** Ari camu mappapeló tat tatolay; ta iyauá ra camu tal lima nam maguray, anna jigarigatad dacamu noca tap pisi tas sinagoga ra; **18** ay meyangue camu noca ta arubang ira na uraurayan annap patapatul tam megafu niacan, tu pamacurug tan nira tuangué gapa tap pappatulan ira. **19** Nguem noca tap panguiangue ra nicamu, ariannu nga paffunauan nga nononotan nu cunnasi onu anni ic caguian nu; tanu ta horas gabba uri, meyauá nicamu noca y annung nu nga caguian; **20** ta ari tu sicamu im magubobug nu ari y Espiritu nay Yama nu nga magubobug nicamu. **21** Ay y uagui iyauá na y uagui na tap patay, ay nu y yama iyauá na y aná na; ay nu y anaaná ulamadda im mappaganá nira, ay

ipapapate ra noca ira. **22** Ay tu icabatú nacamu noca nang ngamin tam megafu niacan: nguem nu im mannanayun ta addé taf funu na, mapaliag noca yaya. **23** Tac cunnud, nu egga nicamu tat tadday nga ciudad im manarum, mattam-mang camu nga magali tat tanacuan; ta caguiac cu laman ic curug nicamu, tu ariannu nga mapatuppal nga lacaran is ciudad ira na Israel ta addé tad dattal na Aná nat tolay.

24 Nu it tudduan arianna abayan tap pia im mattuddu, ni y aripan abayanna tap pia y yafu na. **25** Capianan na ngana nu yuri ic catudduan meyarig tam mattuddu sa, ay yuri y aripan meyarig tay yafu na; nu y yama nat tangacabbalayan ay nguina gadda tu diablu, ¿yanno ngana mabba noca tac quitangabbale na? **26** Ari camu lagud maganassing nira, ta auat tu nataccabban nu ari galan noca nga mepemammá; ni netagu tu ari galan noca cammuan. **27** Nu ic caguiac cu nicamu tac cajjibbattan, palappatan nu tan nauag na aggao; ay nu im maguinna nu ta ananabig, ilayyagayya nu ta addé tab bubungan nab balay. **28** Ari camu nga maganassing tac caranud nga mamapatay tab baggui, ta ariadda mapapatay y icararua; icassing nu paga lagu yuri y egga ip paca-auayya na nga manuccay ta icararua annab baggui ta infernu. **29** ¿Ari cari malacu tat tanguartu id dua mammanú nga gurú? Ay ni tadde nira im matagá nu ari ure nay Yama nu. **30** Nu ib bú paga ta ulu nu egga nga nabilang ira ngamin. **31** Ari camu lagu maganassing; manguina camu paga anné ta aru nga gurú. **32** Lagud tac cunnud, ngamin danuri im mamalappa tang ngagac cu ta arubang nat tatolay, palappatac cu gapa noca ing ngagan na ta arubang nay Yamá nga egga tal laguí. **33** Nguem nu sinni laman nga mappejjiriaminu niacan ta arubang nat tatolay, pappejjiriammuac cu gapa noca yaya ta arubang nay Yamá nga egga tal laguí.

34 Ariannu abbastan tu limibbetá tu manguiangue ta imammó tad dabbun, ariá nga limibbé tu manguiangue ta imammó nu ari espada. **35** Ta minayá tao tu eccu nga patubangan il lalaqui ca nama na, ta aná nga babay ca yena na, ay nu im manugang nga babay cani catugangan na nga babay; **36** ay nu ic quinalinga nat tolay yaya gabba laman yuri ic quitangabbalayan na. **37** Yuri im mayá tac ca nama na tuangué ca nena na anné paga nió, ari niacan nga mepanggó; ay nu yuri im mayá ta aná nga lalaqui onu babay anné paga niacan ari mepanggó nió. **38** ay nu y arianna nga cattuan ic cruz

na nga dumaddan niacan, ari yaya mepangngó tac cunné niacan. **39** Nu im maquesimmu ta inangó na, auauanan na noca; ay nu id daralanna y inangó na tam megafu niacan, quesimnuan na noca. **40** Nu im mangalauá nicamu, alauatan ná gapa; ay nu im mangalauá niacan, alauatan na gapa yuri in naddob niacan. **41** Nu im mangalauá tap profeta tang ngagan nat tadday á profeta, ya noca nga alauatan na ib baló nap profeta; ay nu im mangalauá tam menunung tang ngagan nat tadday á menunung, ya noca alauatan na nga baló im maggafu tam menunung. **42** Ay nu sinni laman nga macapangnguiauá tat tadde toye tab babaddi ira nga abbing tat tanga vasu laman tad danuni nga malummin, tang ngagan nad dicipulo, tac cacurugan nac curug, caguiac cu nicamu tu arianna noca lonan ib baló na.

11 AY nesimmu tu turi tac cabalin ni Jesus nga nangngiyauá tab bilibilin na tac caraddua uri ira á dicipulos na, nano turi nga mine nattuđu annan namulufulung tas ciudades da ira.

2 Nguem tap pacaguinna ni Juan tal lagum na ammucutan ta obras ira ni Cristo, jjinob na id dua nga dicipulos na, **3** ay tu quinaguira: ¿Sicao Yuri y egga nga lubbé, onu maguid-dac camí paga tat tanacuan? **4** Simibbag si Jesus, ay quinagui na nira: Ume camu na ay palappatan nu caní Juan ic quemammatan nu annan maguinna nu: **5** ib buling ira ay macasingan, ip pile ira ay macalacag, im malasaro ira ay mapacarenu, ic quitul ira ay macaguinna, in nammatay ira ay maguinnoy, ay y evangelio mefulufulung tam maddaual ira; **6** ¡ay mapalar á curug yuri y ari bulabuga nga maquesimmu tu quesiducallan na niacan! **7** Ay tap pano ra, pingafuanan ni Jesus nga inubobug si Juan tam magari annud á tolay: ¿Anni y inangayan nu tac calammalanmattan nga iningan? ¿Tadday nga cauayan nga guyuguyuan nap paddag? **8** ¿Nguem anni y ine nu nga iningan? ¿tadday á tolay nga nagalalá tu malapó? Innammu ta danuri it tatolay nga magalalá tu malapó egga ira tab bale nap papatul. **9** ¿Nguem anni in nallauanan nu nga iningan? ¿tadday á profeta? Caguiac cu nicamu tu uan, dacal paga ta aru anné tap profeta **10** Yao yuri in negafuan na egga nga neturá:

Ajjoye nga itubug cu id dorobac cu ta arubang mu,
nga mamaran tal lacaram mu ta arubangammu.

11 Tac cacurugan nac curug, caguiac cu nicamu tu tac caranuri nga neyaná tab babay, auab bulabuga tu siminaddag nga macotun tac cani Juan Bautista: nguem nu cunnunna paga, yuri ic curuga cabadditan tap pappatulán tal langú, dácál paga anné sa. **12** Ay ta addé turi ta aggo ira ni Juan Bautista ta addé tas sangao, cagumanadda tas sinicasican ip pappatulát tal langú; ay nu it tatole ira nga minaddannal cagumanadda nga fulattan tas sinicasican. **13** Ta ngamin ip profetas tuangué tad dob, ay cunnug gapa cani Juan, libbuddá. **14** Ay nu icayá nu nga alauatan yao, yaya yao yuri y Elias nga egga nga lubbé. **15** Y egga it talingana nga ipagguinnana, pagurayannu tu guinnana. **16** ¿Nguem simni panó ip panguiguittac cu tao nga gaca? Meyarig yaya ta abbiabbing ira nga maguitubang tal lugalugar ira nga allacalacuan, nga maccuccullé ira nga magagal tac cacabuludda. **17** ay caguiad da: nattuca camí nicamu taf flauta, ay ari camu siminala; nabbinunga camí, nguem ari camu nanalásigó. **18** Ta limibbé si Juan nga ni cuman ni uminum, ay caguiadda: ¿Nagunaggan yaya nap pangaccacá! **19** Limibbé y Aná nat tolay nga cuman anna uminum, ay caguiadda: ¿Ajjoye it tolay nga maguman annam minangnguinum tab binarayang, cofun nam minappabugú ira tuangué tamminattagaruli! Nguem nu is sirib mapacarug ta obras na.

20 Ay tac cunnud, pinegafuanan na nga naccacaguianan is ciudades ira ud nga nacuanan nac curuga aru nga milagros na, gafu ta ariadda inipabbabau, tu cunna nga naccagui: **21** ¿Maquecabbí nicao Corazin! ¿Maquecabbí nicao Bethsaida! Tanu tat Tiro annas Sidon nacuan in nacuanan nam milagros ira nga nacua nicamu, nabayag ngana maffugab nga nabababau ira tap pappenitencia ra. **22** Nguem caguiac cu nicamu tu ta aggo nap pamanunni alappo paga tat Tiro annas Sidon anné nicamu. **23** Ay cicao gapa oh Capernaum meyuné ca noca tal langú? ¿Umulúg ca noca ta infiernu; tanu nacua nacuan tas Sodoma in milagros ira nga nacua nicao, egga pagalaman maffugab nga nebattang ta addé tas sangao. **24** Nguem caguiac cu nicamu tu auayya paga noca nas Sodoma nga cattanman ta aggao nap pamanunni anné nicao.

25 Tat tiempo nguri, simibbag si Jesus annac quinagui na: ¿Mappabalotá nicao, oh Ama, Yafu nal langú annad dabbum, ta initagum danao nga gannugannug tam mappacautó annam massirib ira, ay inipamanunni na ira ta abbiabbing! **26** Paré

nacuan, Ama, ta cunnao is sinagapia nga imammatan nam matam. **27** Ngamin ig gannugannug neyauá niacan nga nag-gafu tay Yama ay auattu tanacuan nga macannammu ta Aná nu ari y Yama ; ni egga im macannammu tay Yama nu ari y Aná, ay yuri y icayá na Aná nga panguiipasinnan. **28** ; Ume camu niacan sicamu nga malangan, annam mabannag, ta paguibannagat tacamu! **29** Apannu it tacquilú ay ipennu nicamu annam magguiguiammu camu niacan ; ta masippotá annam matulutá taf futu ; annam maleg nu noca ip paguibanag na icararua nu. **30** Tanu it tacquilú ay malogón, annam malappao y ipacattú.

12 TAT tiempo uri, liminacag si Jesus tag guicacomanan ira nga namulan tat trigu tat tade aggo nas Sabado ; ay megafu ta mabisin id dicipulos na ira, pinegafuanad da in nab-baddul tad daua tu canadda. **2** Ay tap pacasingan naf fariseos ira tac cunnao, quinagui ra sa : ; Innammu ta id dicipulos nu ira ay cuadda y ari mepanggó nga cuan ta aggo nas Sabado! **3** Nguem quinagui na nira : ¿ Ariannu cari nga naguinna ic quingngua ni David, turi tan nabisin yaya tuangué tac cacabulun na ira ; **4** nu annianna ta simillung yaya tab bale nad Dios annac quinan na ip pan ira nga egga nga netunnag ta altar, nga ari mepangugo tu cananna ni danuri ic cacabulun na, nu ari laman is sacerdotes ira? **5** ¿ Onu ariannu binibbig tad dob tu ta aggo nas Sabadu is sacerdotes ira tat templo ariadda inguilin is sabadu, ay nu cunnunna paga ari ira macaliuá? **6** Nguem caguiac cu lan nicamu tu tao nga lugar ay egga paga id dactal anné tat templo. **7** Tanu ammu nu nacuan ic quebalinan noye : tu ya quelugac cu y alló ay ari tu it tabbung, ariannu nacuan sinagaruli y auan ira tu liuá. **8** Tanu y Aná nat tolay ay yaya y Yafu nas Sabadu.

9 Ay tap pano na turi, simullung yaya tas sinagoga ra. **10** Ay tam manganannuan á laman, limibbé it tadde tolay nga nammaga il lima na ; ay naquibu ira sa tu cudda nga naccagui : ¿ Mepangngó cari im manguru ta aggo nas Sabado? tapenu egga ip panegafuanat tam nga manguidanug sa. **11** Nguem quinagui na nira : ¿ Sinni cari nicamu tan nattattaddayan nu it tolay nga nu egga nacuan it tattadde laman nga oveja na, ay nu matagá ta abbú, tac caggauan nas Sabado, ay arianna nga tammitan tal limana tapenu palauanan

na? **12** ¿ Ay piga paga lagu in nangutunan nat tolay ta oveja? cunnud ig gafuna tu mepangngó im mangngua tam mapia ta aggo nas Sabado. **13** Quinagui na lagud tal lalaqui ud: ¡ Sonmatam mu il limam! Ay sinonná na; ay netoli sa á nammapia nga cunné tat tangabbagan. **14** Nguem tap pano na taf fariseos ira, nattattaddayadda nga naguruubobugan nu cunnasi nap panaral da sa.

15 Nguem gafu ta ammu ni Jesus ic cunnao, ay minarayyu yaya turi; ay aru nga tolay in nebulussa, ay pinammapiana ngamin im mattulag ira; **16** ay inittaddan na nira tu ariadda yaya nga ipataguenó: **17** tapenu maparuló in nobobug tas simú nap profeta Isaias, nga cunna:

18 ¡ Ajjoye y aripac cu nga pinili,
y idedducac cu nga ipagayayá na ica-
raruá: ipeccu sa y Espiritú, ay ilay-
yagayya na ip pamanunnú tang ngamin
tap pammagurayan ira!

19 Ari noca yaya maquittubatubang, nimac-
cuccullé,
ni egga noca im macaguinna tang ngaral
na tad daladalan.

20 ni cattuan na mabba noca ic cauayan nga
marufú, ni addappan na noca im mecha nga
umataatú, ta addé tap pacalá na tap pa-
nga fú nap pamanunnú.

21 Ay tam megafu tang ngagan na egga ta ag-
guinana na ip pammagurayan ira.

22 Ay tac cunnud, neyangue sa it tadday nga nagunaggan
nap pangaccaccá, nga buling anna umal; ay tu pinammapia
na yaya tu nacapagubobug annan nacasingan yuri y umal.

23 Ay y enteru nga maguili nappabbao, tu cudda nga
naccagui: ¿ Ari yao yuri y aná ni David? **24** Nguem if
fariseos ira tap pagguinna ra tac cunnao, quinagui ra: yao
arianna nga palauanan id demonios nu ari megafu ta uffunan
ni Beelzebuc, nga principe nad demonios ira. **25** Si Jesus
lagu nga ammu na labbanan ig guinnonotad da, quinagui na:
ngamin ip pappatulan nga nagaddagaddua tu mamacaraqé sa,
mabuccay; ay ngamin is ciudad onu balay nga magadda-
gaddua tu mamacaraqé sa, ay ari mammanayun. **26** Ay nu si
Satanas yaya galaman im mamalatan tac cani Satans, egga
lagu yaya nga nagaddua tu mamacaraqé sa; ¿ Amianna lagu

nap pannanayun nap pammagurayan na? **27** Ay nu sacan palauanac cu ip pangaccacá ira gafu tap panguffun niacan ni Beelzebub, ¿sinni lagud ip paquioffunan na anaaná nu ira nga mamalauan nira? tac cunnud lagud ira im mamanunnú nicamu. **28** Nguem nu sacan palauanac cu id demonios gafu tap panguffun niacan na Espiritu nad Dios, manauanauag á curug lagu tu ippappatulan nad Dios ay egga nicamu nga jjimittal. **29** Onu ¿Annian na itatallung nat tadde tolay tab balay nam macapangngua nga maccocó tac cucua na ira, nu arianna bí nga igalú yuri im macapangngua? tapenu tac cunnao auayya na nga paccocotan ib balena. **30** Yuri y ari mebulun niacan, tumubang yaya niacan; ay yuri y ari maquipaggatab niacan, manguiuaruará. **31** Tac cunnud, caguiac cu nicamu: ngamin ic catagarulian annag guegueg mepamacoma tat tolay; nguem nu ig guegueg nga macatabbá ta Espiritu ari noca capacoman. **32** Ay nu sinni laman nga magubobug tam macatabbá ta Aná nat tolay, arianna noca auayya ic capacoman; nguem yuri im magubobug tam macatabbá ta Espiritu Santo, ari capacoman ni tam maddaggun oye nga mundo ni noca tam mappangué. **33** Onu pacapian nu ic cayu tape mapia ib bunga na; onu pacaracayan nu ic cayu ay mamunaraqé ib bungana; ta masingan ic cayu tab bunga na. **34**! Oh guinaca ira na irao á quitapporay! ¿sicamu nga quitaddacay, cunnasi na ipaca-auayya nu nga magubobug tab biga lara mapia? tanu is simú ay magubobug ta aru nga egga napappannan taf futu. **35** Im mapia nga tolay, manguilauan tam mapia nga gammugannug tam mapia nga appappannan na; ay nu im maraqué nga tolay, mamalauan tam maraqué nga gammugannug tam maracay nga appappannan na. **36** Caguiac cu lagud nicamu tu ngamin y ubobug ira nga suat tu quebalinan na nga buyatan nat tolay, yaya noca y edda pacapacolian ta aggo nap pamanunnú: **37** ta mapacatunung cu noca tam megafu tac caguim, ay tam megafum ma tac caguim, matagarulí ca noca.

38 Simibbag sa lagud ic caruan ira ta escribas annaf fariseos, tu cudda nga naccagui: Maestro, icayá mi nga innan it tadde á macapabbao nga cuammu. **39** Nguem simibbag nira, ay quinagui da: tadday á guinaca nga maracay annam minacquirallao dactal ip paccaragá na nga macasingan tat tadday á macapabbao; nguem auab bulabuga tu mepasingassa tu tadde macapabbao, nu ari im macapabbao nga cuan ni Jonas nga profeta. **40** Tanu si Jonas nagguiian tal lagum nas san nad

dacal á sira tab bebay tat tallu aggao annat tallu gabí, cunnunna gapa y Aná nat tolay magguian noca tat tallu aggao annat tallu gabí ta unag nad dabbun. **41** It talolay ira nga taga Ninive maguinnole noca ira ta ággo nap pamanunnú nga cabulun noye nam maddaggun nga guinaca, ay tu tagaruliadda noca yaya ; ta binabau ra in nefulufulung ni Jonas ; ta ajoye tao nga lugar it tadday nga dacal paga anné cani Jonas. **42** Y reina ta zitá maguinnole noca nga cabulun noye nam maddaggun nga guinaca, ay tagarulianna noca yaya ; ta mine yaya nga naggafu tan nanuppagan ira nad dabbun nga ume magguinna tas sirib ni Salomon ; ay ajoye tao nga lugar id dacal paga anné cani Salomon. **43** Nguem nu macapanao ngana im malullug nga espiritu tab baggui nat tolay, lumacalacag tal lugalugar ira nga auat tu danum, nga magaleg tap paguimmangan na, nguem ari yaya macaleg. **44** Ay tu caguian na : ¡ Manoli nga tab balay nga pinanauac cu ! ay tal labbé na dangnganan na nga auassa tu magguian, nacagueran annan napacapian. **45** Manao lagud nga enna apan ip pitu nga espiritu nga quitaddaque paga ira anné sa, tullung ira ay maddian ira turi ; ay nu y urian nga paddian na yuri nga tolay nammaraque lallagu anné ta olu. Cunnunna gapa nam mesimmú toye tam maracay nga guinaca.

46 Ay tac quegga na pagalaman nga maddaggun á maquibobug tam maguili, naggian yenana tuangué tau uauagui na ira tal luuan, nga cagumanadda im magaleg tal lugar tu paquibobugadda sa. **47** Ay egga sa in nacapaccagui : ¡ innammu, y yenam tuangué ta uauaguim ira egga ira tal luuan, nga maccaguman magaleg tal lugar tu paquibobugadda nicao ! **48** Nguem simibbag yaya turi tan naccagui sa, ay quinagui na : ¿ Sini y yená annas sini y uauagui ira ? **49** Ay sinonná na il limana tad dicipulos na, ay quinagui na : ¡ Ajoye y yená tuangué tau uauagui ! **50** Ta ngamin yuri im mangugua ta ure nay Yamá nga egga tal langui, yaya y uagui nga lalaqui annau uagui nga babay, annay yená.

13 TA aggao ud gabba, tap pano ni Jesus ngana tab balay, naguitubang tab bicó nab bebay. **2** Ay tu nattattadday tal lelebú na im magari á tolay ; tac cumud nattaque yaya tat tadde barangay ay naguitubang ; ay nu im magari nga tatolay nanaddag ira tap pipí nab bebay. **3** Ay aru á curug ip pinalap-pá na nira nga inubobug na tac cumma angugarigan ; tu cunna

nga naccagui: Ajjoye nga nanao im minammula nga mine nammulá. **4** Ay tap pammula na, ic caruan ira nga semilla natagá tab bico nad dalan; ay nallalabbé im mammanú ira ay quinadda. **5** Ay nu ic caruan naccatagá tac cabatuan, nga auat tu aru nga nequibu sa á dabbun; ay nabí ira nga nattalobu ta auat tu dabbun tac caralamman na. **6** Nguem tal lattuang nab bilag naccate ira; ay naccatang ira tag gafu tac cauan nag gamú ra. **7** Ay nu ic caruan natagá ira tac casitanan; ay nattubu is sitan ay ilaggabban na ira. **8** Nguem ic caruan natagá tam mapia nga dabbun, ay nabbunga; ic caruan tat tangagatú, ic caruan taggannammafulu ay nu ic caruan tattallufulu. **9** Nu it tolay á egga it talingana tu ipagguinna na, guinnan na laggapa.

10 Mine sa lagud id dicipu'os na ira ay quinagui ra sa: ¿Ngatta ta ubobugam mu ira ta angngarigan? **11** Ay simibag nira tu cunna nga naccagui: gafu ta inipammu nicamu im misterio ira nap pappatulan tal languí; nguem nira ari nepammu. **12** Tanu sinni laman nga egga ic cucua na, yaya ic queddan, ay aru noca y egga sa: ay nu yuri y auat tu cucua na, mari paga sa yuri y egga ngana sa. **13** Yao ig gafu na tu ubobugac cu ira ta angngarigan; tam megafu ta macasingan ira ay ariadda masingan, ay macaguinna ira nguem ariadda nga maguinna ni mapaquinacam da. **14** Ay maparuló nira il labun nap profeta Isaias, nga cunna:

Nu guinnan nu, ay maguinna nu, ay áriannu bulabuga nga mapaquinacam;

Ay nu innan nu, masingannu, ay ariannu bulabuga nga quemammatan.

15 Tanu ig guiffutuan nao nga maguili ay naccafui,

Ay tat talinga ra, macubbí ip pagguinna ra,

Ay pinacquiddam ra im mata ra,

Ta maraqué nu macasingan ira tam mata ra,

Ay macaguinna ira tat talinga ra,

Annan mapaquinacam ra taf futura,

Ay mattoli mangana ira,

Ay pammapiac cu ira.

16 Nguem mapalar a curug ig guimmatan nu, ta macasingan ira; annat talinga nu ta macaguinna ira. **17** Ta caguiac cu lan nicamu ic curug, tu aru nga profetas annam menunung ira nga tolay naragatad da nacuan nga innan im masingannu, nguem

ariadda nga nasingan ; annag guinnan im maguinna nu, nguem ariadda maguinna. **18** Guinnan nu lagu y angngarigan nam minammula. **19** Nu egga im magguinna ta ubobug nga maggafu tap pappatulan, ay arianna mapaquinacam, lubbé im maracay ay gubatan na in nemula taf futu na ; yao yuri in nemula tab bicó nad dalan. **20** Ay yuri in nemula tac cabatuan, yaya yuri im magguinna tac cagui anna alauatan na ta aggayaya ; **21** nguem auan na tu gamú sa, nu ari pigó laman nga tiempo ; ay nu egga il lubbé nga buruburung onu darum tam megafu tac cagui, mesidducal gangana laman. **22** Ay yuri in nemula tac casitanan, yaya yuri im magguinna tac cagui ; nguem nu ip paccaragá tad dabbun annap panabag nac cucua ira, laggabbadda ic cagui, ay mebattang nga ari inabunga. **23** Nguem yuri in nemula tad dabbun nga mapia, yaya yuri im magguinna anna aminuna nga paquinacaman ic cagui ; ay yaya yao ic curuga mabbunga, ay nu ic caruan mabbunga taammamagatú it tadday, nu ic caruan aggannamafulu, ay nu ic caruan attatallufulu.

24 Nagubobug mangana nira tat tanacuan nga angngarigan, tu cunna nga naccagui : Ip pappatulat tal languí meyarig tat tadday nga tolay á nammula tam mapia nga semilla tac coman na : **25** Nguem tat tiempo na accacaturug nat tolay, limibbé ic quinalinga na, nammula gapa ira tac caddó nga mananal tam mula, ay nano ira. **26** Ay tap pattalobu ngana naf fun annap pabbunga na, nallauag gapa nappasingan ic caddó nga manaral tammula. **27** Ay nu y aripan nay yama nat tangabalayan limibbé ira annac quinagui ra sa : Afu, ¿ ari cari nammula ca tam mapia nga semilla tac comammu ? ¿ Sito gafu in naggafuan nac caddó nga manaral sa ? **28** Ay quinagui na nira : Tadday nga quinalinga in nangngua tac cunnao. Ay nu y aripan ira quinagui ra sa : ¿ Icaýá mu tu emmi nga baddulan ? **29** Nguem quinagui na nira : Ari ; ta maraqué nu tap pamaddul nu tac caddó, itangue baddul nu gapa nira it trigu. **30** Pagurayan nu tu mattubu ira dua ta addé ta aggagatab : ay tat tiempo na aggagatab, caguiac cu noca tam minagatab ira : annaman nu bí ta olu ic caddacaddó ira, ay babbagan nu tat tattangapattó tapenu matuggui , nguem gataban nu it trigu tapenu mapittó ta abayó.

31 Namalappá mangana nira tat tadday nga angngarigan, ay tu cunna nga naccagui : Ip pappatulat tal languí ay caguitta nat tangabullung nam mustasa, nga sinanmí nat tadde tolay,

ay inimula na tac coman na. **32** Ay tac cacurugañ na yaya ic cabadditan ngamin nas semilla ira; nguen tap pattubu na ngana, yaya ic caracallan naggulagulay, ay mabbali tu cayu, ay nu lubbé im mammanú ira tal languí ay ume ira maguippa tap pangapanga ira.

33 Namalappá mangana yaya nira tat tanacuan nga angngarigan: Ip pappatulat tal languí meguitta tal lavadura, nga iná nat tadde babay ay iniquibuna tat tallu tappang nga harina, ta addé tu ari ngamin nga nagalsa.

34 Ngamin danao nga gannugannug pinalappá ni Jesus ta angngarigan, ay auab bulabuga tu quinagui na nira nu ari nepay tac cunna angngarigan: **35** tapenu maparuló yuri in nobobug tas simú nap profeta, nga cunna:

Bucatac cu noca is simú cu ta angngarigan;
ay palappatac cu ig gannugannug á netagu ta
addé tac caparó nam mundo.

36 Ay tac cabalin nao pinanauan na im magari nga tolay ay simillung yaya tal lagum nab balay: ay mine sa id dicipulos na ira tu cudda nga naccagui: buraburatam mu nicamu y angngarigan nac caddó nga manaral tam mula tac coman.

37 Simibbag nira tu cunna nga naccagui: nu im mammula tam mapia nga semilla yaya y Aná nat tolay; **38** nu ic coman ay yaya im mundo; nu im mapia nga semilla yaya y aná ira nap pappatulan; nguen ic caddó nga manaral tam mulá ay ira y anaaná nam maracay; **39** ic quinalinga nga nammula nira ay id diablu; uu y aggagatab ay yaya ip pamunuan nam mundo; ay nu im minaggatab, ira y angeles. **40** Ay nu cunnasi nac cannam nac caddó annac catuggui na ta afuy, cunnunna gapa noca taf funu nam mundo.

41 Doban noca na Aná nat tolay y angeles na ira, ay annamad da noca tac caranuri nga egga tap pappatulan na ngamin danuri im maqueyauá tac quesidducallan, annam mangngua tam maracay; **42** ay tu itabbó ra noca ta hornu na afuy; ay macua noca turi it tanguitanguí annap pangnguiringuiringuí nang nguipan. **43** Ay gumiriguri noca im menunung ira nga cunnab bilag tap pappatulan Nama na. ¡Y egga it talinga na tu ipagguinna na, guinnan na laggapa!

44 Ip pappatulat tal languí meyarig tat tadday á tesoro nga netagu tat taná, nga nesimmuan nat tadde tolay, ay initaguna; ay tap pagayayá na, nanao anna inilacu na ngamin ic cucua na, ay guinatang na yuri nga taná.

45 Ay nu ip pappatulat tal languí meyarig mangana tat tadde tolay nga minallaculacu nga magaleg tam mappia nga perlas; **46** ay tap paquesimmu na tat tadde perlas nga curuga manguina, nauao ay nelacu na ngamin ip pammacapian na ay guinatang na.

47 Cunnunna mangana, ip pappatulat tal languí meyarig tat tadday nga icó nga netan tab bebay ay nacalá tam magannugannug nga sira: **48** ay turi tac capannu na, piniddang ra tap pipí, ay naguitubang ira ay pinattattadde ra im mappia ta angang ira, ay inittabbó ra im maracay. **49** Cunnun na gapa noca tap panuppalan nam mundo, mallalauan y angeles ira, ay isinna ra im maddacay tam menunug ira, **50** ay itabbó ra ira ta hornu na afuy: macua noca turi it tanguitanguí annap pangnguiringuirí nang nguipan.

51 Quinagui nira ni Jesus: ¿Napaquinacam nu tan nonó nu danao ngamin á gannugannug? Quinagui ra sa: Uan. **52** Ay quinagui na lagud nira: tac cunnud lagud ngamin y escriba nga nalauá tu cunnad dicipulo tap pappatulat tal languí, meguitta tat tadday nga yama rat tangabbalayan, nga mamalauan ta ammappannanna tab bagu annad dana ira nga gannugannug.

53 Ay nesimmu tu tac cabalin ni Jesus nga naccagui tac caranao nga angngarigan, nauo turi nga lugar.

54 Ay mine yaya ta ili na gabba, sinudduan na ira tas sinagoga ra, ay tu nappabbo ira ay tu cudda nga naccagui: ¿Sitao in nangapan nao nga tolay tas sirib na annap pacauayya na nga mangngua tam milagro? **55** ¿Ari cari yao y aná nac carpinteru? ¿Ari cari Maria ing ngagan nena na; ay nu y uauagui na ira ay da Santiago, José, Simon tuangué cani Judas? **56** Ay nu y uauagui na ira nga babbay ay ¿ari cari egga ira ngamin nittam tao? ¿Sitao lagud in nangapan na tac cuddanao nga gannug? **57** Ay tu inicalusso ra yaya. Nguem si Jesus quinagui na nira: it tadday á profeta ari tu auat tu quecacua na, fuera ta ili na laggapa annab balena. **58** Ay ari yaya nangngua turi ta aru nga milagro tam megafu garay tac cauan na angngurug da.

14 TAT tiempo ud, si Herodes Tetrarca naguinna na id dunug ni Jesus, **2** ay quinaguina ta aripán na ira: Yaya yao si Juan Bautista; naguinnole yaya tan nammatay; yaton ig gafu na tu egga sa y ipaca-auayya nga mangngua tag

gannugannug ira á macapabbao. **3** Tanu si Herodes nepagéfú na si Juan, pinayyan na tac cauag ay inipellung na ta ammucutan tam megafu tac cani Herodias, nga ataua ni Felipe nga quinabubbú na: **4** ta quinagui garé sa ni Juan: ari nicao nepangngó tu cabbalayammu yaya. **5** Icaýá na nacuan yaya nga papatayan, nguem maganassing yaya tam maguilí; ta inibilang da si Juan tu tadday á profeta. **6** Nguem taccacelebra na aggao nan nequeyaná ni Herodes, y aná nga babay ni Herodias siminala tat tangnga, ay negustuan á curug ni Herodes: **7** ay tac cunnud iniassingan na á netabba ip pangngui-aúá na sa tannu anni lara quiddauan na. **8** Ay tam megafu ta inipanaddas sa nena na, cunna nga naccagui: Iyauá mu niacan toye tat tadde piggan y ulu ni Juan Bautista. **9** Ay nattalamman ip patul: nguem tam megafu ta inipagassingan na, annac cacabulun na nga naquipaguitubang sa tal lamesa, inipeyauá na sa. **10** Jjinob na it tadde suddalu, finutulan na y ulu ni Juan ta ammucutan. **11** Ay y ulu na nelabbé nga nepay tat tadde piggan, ay neyauá tam maguinganay; ay neyangué na ca nena na. **12** Ay id dicipulos ni Juan nasingadda anna iná ra ib baggui ni Juan nga natay, ay sinanam da; ay tap panora nassinmuadda si Jesus.

13 Ay tap pagguinna ni Jesus tac cunnud, minarayyu yaya turi, nga nattaque tat tadde barangay, ay mine yaya tat tadde lugar nga calammalammattan anna arayyu, nguem it tatole ira tap pacaguinna ra tac cunnao, liminacag ira nga siminunug sa nga naggagafu ira tas ciudades. **14** Ay tap pallauan ni Jesus nasinganna im magaru nga tolay, ay inicalló na ira, ay pinammapia na im maccataquí nira. **15** Ay tap paffugab na ngana, id dicipulos mine ira sa ay quinaguira sa: Il lugar oye ay catayauan, ay nattaalebaga ngana y horas: papanauan mu ngana it tatole ira, tapenu umay ira tal lagum na ili-ili ay gumatang ira tu canadda. **16** Nguem si Jesus quinagui na nira: ari mauag tu mano ira; pacanan nu ira. **17** Ay quinagui ra sa: Auat tu egga nicami tao nu ari lima nga pan annad dua nga sira. **18** Ay quinagui na nira: iyanguenu ira niacat tao. **19** Ay inirob na tat tatole ira tu maguitubang ira tac caddacaddó, inaná yari il lima nga pan, siminangag yaya tal laguí, binendicionan na ira: pinisipisil na ip pan ira, inialauá na tad na, dicipulos ay nu id dicipulos initanataneg da gapa tat tatole ira. **20** Quiminan ngamin ira, annan nabattubattug ira: anna inannam da tab bunara, ic caraddua nga labba ngu

napannu tab buna ra. **21** Ay nu ib bilang nac cuminan ay limaribu tat tolai, nga ari mebilang ib babbay tuangue ta abbing ira.

22 Ay ganganalaman quinaguman ni Jesus nga pinattacay tab baragay id dicipulos na ira, ay pinappolu na ira nga cimincay tat tangabbagan, ta maddagun yaya nga mamapanao tat tatole ira. **23** Ay tac cabalinna nga namapanao ngana tat tatole ira, minuné yaya tat tadday á buquid nga arayyu, nga mine naddasal; ay tap paggabi na, nagguian yaya turi nga tattadday.

24 Nguem ib barangay egga ngana ta horas uri tat tangnga nab bebay, balibalittaggan nap palung; tanu ip paddag ay contra garay turi. **25** Ay tam mecappá ngana nga pattalitali nas sentinela tag gabí, mine nira si Jesus nga liminacag tab bebay. **26** Ay id dicipulos ira tap pacasingadda sa nga lumacag tab bebay naburung ira ay tu cudda nga naccagui: ¡Annani yaya! Ay ta assing da nacuccullé ira. **27** Nguem inisiddragá ni Jesus in naquibobug nira ay quinagui na: ¡paquengallan nu in nonó nu; sacan yao; ari camu maganasing!

28 Simibbag si Pedro ay tu cunna sa nga naccagui: ¡Afú nu sicao, dohammá nga ume nicao ta utun nad danum. **29** Ay quinagui na sa: ¡Umeca tao! Si Pedro lagud naccaddá tab barangay annal luminacag tad danum nga ume cani Jesus. **30** Nguem tap paquemammá na tain masican nga paddag, naganassing; ay tap pamegafu na ngana lummag, nac cullé tu cunna nga naccagui: ¡Afu, palliaramma! **31** Ay ganalaman inialauá ni Jesus sa il lima na ay guinafu na yaya, annac quinagui na sa: ¡Yé tolai nga pigó y angngurug na! ¿Ngatta ta nabbabang ca? **32** Ay tat tallung da ngana tab barangay, naguimammó ip paddag. **33** Ay danuri y egga tab barangay, minaranni ira sa, ay tu cudda nga naccagui: ¡Curuganna tu aná naca nad Dios!

34 Ay tap paddaqui ra ngana, naccaddá ira tad dabbun na Genesaret. **35** Ay tap pacannammu sa ngana nat tole ira tal lugar ud, naddob ira tangarabbunan uri ay neyanguera sa ngamin im maccataqui ira; **36** ay nepaquimalló ra sa tu ipabulun na nira ip panuccal da laman tal lumegan nas sinun na: ay tap panuccal da, nammapia á curug ig gauagauayyadda.

37 Ay tap paddaqui ra ngana, naccaddá ira tad dabbun na Genesaret. **38** Ay tap pacannammu sa ngana nat tole ira tal lugar ud, naddob ira tangarabbunan uri ay neyanguera sa ngamin im maccataqui ira; **39** ay nepaquimalló ra sa tu ipabulun na nira ip panuccal da laman tal lumegan nas sinun na: ay tap panuccal da, nammapia á curug ig gauagauayyadda.

40 Ay tap paddaqui ra ngana, naccaddá ira tad dabbun na Genesaret. **41** Ay tap pacannammu sa ngana nat tole ira tal lugar ud, naddob ira tangarabbunan uri ay neyanguera sa ngamin im maccataqui ira; **42** ay nepaquimalló ra sa tu ipabulun na nira ip panuccal da laman tal lumegan nas sinun na: ay tap panuccal da, nammapia á curug ig gauagauayyadda.

43 Ay tap paddaqui ra ngana, naccaddá ira tad dabbun na Genesaret. **44** Ay tap pacannammu sa ngana nat tole ira tal lugar ud, naddob ira tangarabbunan uri ay neyanguera sa ngamin im maccataqui ira; **45** ay nepaquimalló ra sa tu ipabulun na nira ip panuccal da laman tal lumegan nas sinun na: ay tap panuccal da, nammapia á curug ig gauagauayyadda.

46 Ay tap paddaqui ra ngana, naccaddá ira tad dabbun na Genesaret. **47** Ay tap pacannammu sa ngana nat tole ira tal lugar ud, naddob ira tangarabbunan uri ay neyanguera sa ngamin im maccataqui ira; **48** ay nepaquimalló ra sa tu ipabulun na nira ip panuccal da laman tal lumegan nas sinun na: ay tap panuccal da, nammapia á curug ig gauagauayyadda.

49 Ay tap paddaqui ra ngana, naccaddá ira tad dabbun na Genesaret. **50** Ay tap pacannammu sa ngana nat tole ira tal lugar ud, naddob ira tangarabbunan uri ay neyanguera sa ngamin im maccataqui ira; **51** ay nepaquimalló ra sa tu ipabulun na nira ip panuccal da laman tal lumegan nas sinun na: ay tap panuccal da, nammapia á curug ig gauagauayyadda.

15 MINE lagud cani Jesus y escribas annaf fariseos, ay tu cudda nga naccagui: **2** ¿Ngatta ta taddatan nad dicipulos mu ira y anangngua á negagangay nad daracal ira? **Ta**

ariadda nga baggauan il lima ra nu cuman ira tap pan. **3** Ay simibbag yaya ay quinagui na nira: ¿Ngatta gapa ta taddatan nu id dob nad Dios tam megafu laman ta anangngua nu á negagangay? **4** Ta inirob nad Dios annac quinagui na: mammacacua ca tay yamam annay yenam; ay nu ini maggugueg tay yama annay yena, ay matay nga auat tu babang na. **5** Nguem sicamu ay caguian nu: im maccagui tay yama onu tay yena: yuri y auayyá nacuan nga ipassirvi nicao netabbung tad Dios, **6** arianna ngana icacua y yama annay yena na. Ay tac cunnao jjinaral nu ic cagui nad Dios tam megafu laman ta anangngua nu á negagangay. **7** ¡Ye sicamu nga mappé santo nga tolay, macapabbao á curug in nepallabbun ni Isaias tam meyanung nicamu, tu cunna nga naccagui:

8 Yao nga ili ilauaná tas simú na,
nguem if futu na egga nga arayyu niacan:

9 nguem auat tu quebalian nap paquimalló
ra niacan,
ta ya nga ilayyagayya ra it tuddu ira nga
dob nat tolay.

10 Ay tap pagagal na tac cunnao tam maguili, quinaguina nira: ¡Guinnannu annap paquinacamman nu tan nonono nu!

11 Ari tu ya nga macalullug tat tolay it tullung tas simú nu ari im mallauan tas simu; yaya yao im mamacalullug tat tolay.

12 Ay mine sa lagud id dicipulos ira ay quinagui ra sa: ¿Ammum tu if fariscos ira, tap pacaguinna ra tac cunnao, nalusso ira?

13 nguem simibbag nira ay tu cunna nira nga naccagui: ngamin im mula nga ari nemula Namá nga egga tal languí, mabaddul ta gamú na. **14** Pagurayannu ira: ta buling ira; tuggub ira nab buling; ay nu ib buling ituggub na ic casib-buling na galaman, matagá ira nga dua ta abbú. **15** Simibbag lagud si Pedro tu cunna nga naccagui: buraburatammu nicami yao nga angngarigan. **16** Ay quinagui ni Jesus: ¿Sicamu gapa auac camu paga tu nonó?

17 ¿Ariannu cari nga manononó tu ngamin it tullung tas simú ume tas san ay metabbó tal lugar nga netagu? **18** Nguem nu im mallauan tas simú mag-

gafu taf futu; ay yao im mamacalullug tat tolay. **19** Tanu im maracay nga pannononó maggafu ira taf futu, pamapatay, panalladallao, paquisigguég, pattacatacao, pamacurug tas siri, paggugueg. **20** Danao ig gannugannug ira nga mamacaritta

tat tolay: nguem ic cuman nga arianna baggauan il lima na

ari mamacaritta tat tolay.

21 Ay nanao si Jesus turi annam mine yaya tad dabburabun ira tat Tiro annas Sidon. **22** Ay anni mabba ta egga it tadday á babay nga taga Canaan, tad dabburabbun nguri ira, nallauan taddalan ay cunna nga necuccullé : ¡ Afu, aná ni David, icalló má ; y aná cu nga babay egga nga pacarigatan á curug nat tadday á demonio ! **23** Arianna bulabuga nga sinabbag yaya tu ni tadday á cagui : ay mine sa id dicipulos na ira, naquimalló ira sa, tu cudda nga naccagui : papanauammu yaya, ta maccuccullé tal licurattam. **24** Nguem simibbag nira ay quinagui na : Ariá nga narob nu ari ta ovejas ira nga naccauuan tab bale na Israel. **25** Minaranni yaya ay naquimalló sa, tu cunna nga naccagui : ¡ Afu, uffunaminá ! **26** Nguem simibbag yaya ay quinagui na : ari mepangugó tu malá ip pan na anaaná ira ay metabbó tac quituquitu ira. **27** Ay quinagui nab babay uri : ¡ Cunnunna lagu Afu ; nguem ic quituquitu ira canadda gapa ib butta nga matagá tac canan nay yafu ra ! **28** Simibbag si Jesus ay cunna nga naccagui : ¡ Oh babay, dactal y angngurug mu ; macua nicao ic cunnac caragatammu ! Ay nu y aná na nga babay nammapia ta addé turi nga horas.

29 Ay tap pano ni Jesus turi ay mine yaya ta aranni tab bebay nag Galilea ; minuné yaya tab buquid, ay naguitubang yaya turi. **30** Ay naggaangue sa im magaru nga tolay, nga egga nira nga nequibuquibu ip pilapilay, bulibuling, umaumal, pattapatta anna aru paga ira nga mattulag, ay netudda ira tat tacquina ; ay pinammapia na ira : **31** Ay tu nappabbao á curug im magaru á tolay, tap pacasingadda tap pagubobug na unaumal ira, tap pammapia nap pattapatta ira, tap pacalacag nap pilapilay ira, ay tap pacasingan nab bulibulihg ira ; ay naddayorayo ira tad Dios na Israel.

32 Inagalan ni Jesus id dicipulos na ira ay tu cunna nga naccagui : Icabbí cu danoye im magaru nga tolay ; ta mattallu aggao ngana ira nga egga niacau ay auadda tu canan ; ay ariaccu icayá nga papanauan ira nu ari cumab bí ira ta maraqué nu maccafui ira tad dalan. **33** Nguem quinagui sa nad dicipulos na : ¿ Sitao lagud ip pangapat tam toye tac catayuan tu aru nga pan tapenu battugattam danoye im magaru nga tolay ? **34** Ay quinagui nira ni Jesus : ¿ Piga ip pan nga egga nicanu ? Simibbag ira : Pitu ay egga ip pigó nga babaddí nga sira : **35** Ay inirob na tat tole ira tu maguitubang ira tad dabbun. **36** Ay iná na ip pitu nga pan tuangué tab babaddi ira nga sira, nappabaló yaya, pinisipisil na, neyalauá na

tad dicipulos na ira, ay id dicipulos initaneg da tam maguili. **37** Ay cuminan ngamin ira annan nabattubattug ira: ay tan nabuna nannam da ip pitu nga labba nga naccapannu. **38** Ay nu ib bilang nat tolay nga cuminan appa ta ribu nga ari paga netanguebilang ib babbay anna abbiabbing ira. **39** Ay tap paccapanao ngana nat tole ira, nattaque yaya tab barangay ay mine tan nanuppagan nam magdala.

16 AY tad dattal naf fariseos annas saduceos ira inipaqueimalló ra sa tu ta ayá ra laman nga mangaccaccá sa, tu mangngua yaya tam macapabbao nga maggafu tal languí. **2** Simibbag nira ay tu cunna nga naccagui: Tap paggabi na, caguiannu: mapia it tiempo ta il languí ay mojjin. **3** Ay tu umma caguiannu: Sangao egga im maraqué nga tiempo, ta mojjin il languí annam maccunam. Ammunu nga innan ic casissinnan nal languí: nguem ariannu ammu nga innan is senal ira nat tiempo. **4** It tadday nga gaca nga maracay annam minacquirallao dacal á curug ip paccaragá na nga magaleg tu macapabbao; ay auab bulabuga tu meyaúá sa nga macapabbao nu ari it tacquilala ni Jonas nga profeta. Ay pina-nauan na ira, annan minarayyu yaya.

5 Ay ziminaquí tat tangabbagan id dicipulos ira, nguem nat-tamadda in naguibulum tap pan. **6** Ay quinagui ni Jesus nira: Tangngallan nu sicamu annam mappalac camu tal lavadura ira naf fariseos annas saduceos: **7** Nappaquinacam ira annan naguruubobugadda: Gafu ta ari ittam nanguibulun tap pan. **8** Ay tap pacataguenó ni Jesus, quinagui na: ¡Yé sicamu nga pigó y angnnurug nu! ¿ngatta ta paguruubobugan-nu tu gafu ta ari camu nga nangá tap pan? **9** ¿Arinannu cari manononó annam maraddam il lima nga pan nal lima-ribu ud ira nga tolay annad bilang nal labba nga inaccá cu? **10** ¿ni ip pitu nga pan na appa ta ribu ud nga tolay ay nu piga il labba nga inaccá nu? **11** ¿Annianna lagu ta ariannu nga napatalattó tan nonó nu tu ariá nicamu nga naquiobobug tam megafu tap pan? Nguem tangngallan nu sicamu tal lavadura ira naf fariseos annas saduceos. **12** Ay turi ngana ip pacanonó ra tu arianna nira quinagui tu tangngalladda ira tal lavadura nap pan, nu ari tat tuddutuddu naf fariseos annas saduceos ira.

13 Ay tad dattal ni Jesus tad dabbun nas Cesarea ni Filipino, neyabu na tad dicipulos na tu cunna nga naccagui: ¿Sinni

ic caguián nat tolay tu Aná nat tolay? Ay quínagui ra : ic caruan cagúíadda tu si Juan Bautista ; ic caruan tu si Elias ; ic caruan tu si Jeremias onu tadde tap profestas ira. **15** Quínagui nira ni Jesus : ¿Ay sicamu sinningá ta abbastanu? **16** Simibbag sa si Simon Pedro tu cunna nga naccagui : ¡Sicao si Cristo, y Aná nad Dios nga matolay! **17** Simibbag si Jesus ay quínagui na : Mapalag ca á curug oh Simon, nga aná ni Jonas ; ta ari ya nga nanguipataguenó nicao tac cunnao ip pattag annad daga, nu ari y Yamá nga egga tal languí. **18** Ay cuccu gapa nga naccagui nicao tu sicao si Pedro ay tu yao nga batu ip pamataddaggac cu tas sibbac cu ; ay nu ig gagayangan ira na infiernu ariadda noca nga mapatulú yaya. **19** Ay iyauá cu noca nicao y annusi ira nap puerta nappappatulan tal languí ; ay nu sinni lara balugammu toye tad dabbun, mabalug gapa noca yaya tal languí ; ay nu sinni lara ballarammu toye tad dabbun, cabballaran gapa noca yaya tal languí. **20** Inibilinna lagu tad dicipulos na ira tu ariadda bulabuga nga caguián tannu sinni laman tu yaya si Cristo.

21 Ta addé turi ngana pinagafuanan ni Jesus nga pinalappá tad dicipulos na ira, tu mauag sa y umay ta Jerusalem, annam magattam ta aru á sigarigá nga maggafu tam mannacam ira, annac cattannangan nas sacerdotes anna escribas ira, ay tu mapapate yaya annam maguinnole noca yaya ta icatallu aggao na. **22** Iná lagu yaya ni Pedro, ay pinegafuanan na nga sinubang yaya, tu cunna sa nga naccagui : ¡ Afú, icalló nu sicao ! ari bulabuga nga mesimmu noca ic cunnao : **23** nguem nabbira yaya ay quínaguina cani Pedro : ¡ Malillí ca tam matá, Satasnas ! sicao im maqueyaná tac quesidducallac cu : Ta ariammu anmu im meyanung tad Dios nu ari im meyanung tat tolay. **24** Quínagui lagud ni Jesus tad dicipulos na ira : nu egga im mayá nga dumaddan tal licurac cu, mauag tu licuranna ib baggui na, cattuan na ic cruzna annat tumuttul niacan. **25** Tanu im mayá nga mamaliag ta inangó na, ay mauauassa noca ay nu yuri im manaral ta inangó na tam megafu niacan, quesimmuan na noca. **26** ¿ Ngatta, anni ip pannacapián nat tolay nu af futan na ngamin it tangapad-dabbunan, ay auauanan noca y icararua na? Onu tac cauauan na ngana, ¿ anni y iyauá nat tolay tu panabbuna ta icararua na? **27** Tanu y Aná nat tolay lubbé noca yaya tag gloria Nama na nga cabulun na angeles na ira : ay turi noca ip pangnguiá na tac catagguitaday tam meyanung ta

inicalanganra. ²⁸ Tab balebale nac curug caguiaccu nicamu, egga ic caruan ta egga ira tao, y ariadda aleran ip patay, ta addé tap pacasingadda ta Aná nat tolay nga umay tap papatulan na.

17 AY tac cabalin na annam maggao iná ni Jesus si Pedro, enni Santiago tuangué cani Juan nga quinabubbú na, ay iniangue na ira tat tadday á buquid nga atannang anna arayyu ; ² ay tu nanguli ib bagguina ta arubang da ; ay gumangagangá im mutung na tac cunné tab bilag, ay nabbali ilalá na taf furao nga caguitta nan nauag. ³ Ay tam manganannuan, nappasingan nira da Moises enni Elias nga naquibobug sa. ⁴ Binucatan ni Pedro ib bibig na, ay cunna nga naccagui cani Jesus : ¡ Afu, mapia nu maddian ittam tao ! nu icayá mu auayya mi im mangngua tao tu tallu nga tabernaculo ; tadde tu cuam, tadde cani Moises ay tadde cani Elias. ⁵ Maddaggup paga laman nga magubobug yaya, ay anni mabba ta it tadday á cunam enna ira nga iliruman ; ay egga itadde ngaral nga nag-gafu tac cunam nga cunna nga naccagui : ¡ Yaya yao y aná cu nga ideducac cu, nga yaya iddian nap pagayayá cu ! ¡ Guinnan nu yaya ! ⁶ Ay tap pagguinna tac cunnao nad dicipulos ira, nattacag ira ay curuga nafulotan y assing da. ⁷ Ziminnú nira si Jesus, sinigguac na ira, ay quinagui na : ¡ Manguc camu ay ari camu maganassing ! ⁸ Ay tap panguitangag da tam mata ra, auan ngana tu tanacuan nga nasingadda nu ari las si Jesus. ⁹ Ay ta ulug da ngana tab buquid, binilin ira ni Jesus, tu cunna nira nga naccagui : Auab bulabuga tu paccaguianan nu tan nemammatan nu addé tu ari maguinnolay tan nammatay y Aná nat tolay. ¹⁰ Ay iniyabú sa nad dicipulos na ira, nga cudda á naccagui : ¿ Ngatta lagu ta caguian na escribas ira tu mepangngó tu lubbé bí ta o'u si Elias ? ¹¹ Simibbag nira ay quinagui na : cacuruganna tu lubbé noca si Elias ay yaya noca im manguitoli tang ngamin á gannugannug. ¹² Nguem caguiac cu nicamu tu limibbé ngana si Elias nga ariadda inammu yaya ; quingngua ra paga lagu ngamis sa y addé na inicayá ra. Y Aná nat tolay magattam gapa noca ta jjarigá nira. ¹³ Ay tac cunnud napaquinacuan nad dicipulos na ira tu ya nga quecannan na ubobug na si Juan Bautista.

¹⁴ Ay tad dattal da tad dian nam magari nga tolay, mine sa it tadde tolay, namalittucag yaya ay quinagui na. ¹⁵ ¡ Afu, icalló mu y aná cu nga lalaqui ta bulabulanan, ay tu mattu-

lag yaya tam mapanó ; miaru yaya nga matagà ta afuy ay miaru nga matagá tad danum : **16** iniyangué yaya tad dicipulos mu nguem ariadda nga napammapia ! **17** Simibbag si Jesus ay quinagui na : ¡ Oh guinaca nga ari minangngurug ay nafulotan tad dacay ! ¿ Addé paga noca nu anni ip pagguiac cu nicamu ? ¿ Addé paga noca nu anni ip pagattam cu nicamu ? ¡ Iyangue nu yaya tao niacan ! **18** Ay napporian ni Jesus id demonio ; ay nallauassa : ay nu abbing uri nammapia ta addé turi nga horas.

19 Minaranni lagud id dicipulos ira cani Jesus tat tanacuan nga lugar, ay quinagui ra sa : ¿ Ngatta ariammi inauayya nga pinalauan yaya ? **20** Ay quinagui na nira : tam megafu tac cabaddi na angurug nu : ta caguiaccu lan nicamu ic curug, tu nu egga nacuan y angngurug nu tac cunnac cadacal nat tanga-bullung nga mustasa, auayya nu nacuan nga macagui toye tab buquid : ¡ Manoca tao ay magali ca turi ! ay magali yaya ; ay auan nacuan nicamu tu ari macua. **21** Nguem yao nga guinaca ari mallauan nu ari megafu tap paddasal.

22 Ay tac quegga ra nga magguian tag Galilea, quinagui ni Jesus nira : y Aná nat tolai ay meyauá noca tal lima nat tatolay ; **23** ay papatayad da noca yaya, ay maguinnole yaya noca ta icatallu uaggo na. Ay nattalamman ira nga curug.

24 Ay tal labbé ra tac Capernaum, minaranni cani Pedro danuri im minattuqui tag gaddua nas siclo, ay quinagui ra sa : ¿ Ari mappaga im maestro nu tag gaddua nas siclo ? **25** Quinagui na : Uan. Ay tat tallung na tab balay, ya olu nga naquibobug sa si Jesus tu cunna nga naccagui : ¿ Anni in nonó mu Simon ? Ip papatul ira tad dabbun, ¿ sinni ip pattuquiadda tab buguí ? ¿ Ta aná ra ira onu tac cabbagang ira ? **26** Ay tap paccagui na tu tac cabbagang ; quinagui sa ni Jesus : lagud tac cunnud ay y aná ira mapalissi ira tap pappaga. **27** Nu cunnunna paga, tapenu ari ittam ic quegafuan nacquesidducal-ladda, umeca tab bebay ay managá ca tab bannuí tab bebay, ay apammu y olu nga sira nga umuné ; ay tac cabalimmu nga mamucá tas simú na, maquesimmu ca tat tadde siclo : apammu yao, ay emmu iyauá nira megafu niacan annam megafu nicao.

18 TAT tiempo uri id dicipulos mine ira cani Jesus, tu cudda nga naccagui : ¿ Sinni lagu ic caracallan tap pappatulan tal languí ? **2** Ay inagalan na sa it tadday nga abbing, inipena tan nattangngadda, **3** ay quinagui na : Tab balebale nac

curug caguiac cu nicamu, tu nu ari camu mattoli annam mabali tu cunna abbing, ari camu bulabuga nga macatallung tap pappatulat tal languí. **4** Nu sinni laman lagu nga mappacatulú tac cunné toye ta abbing, yaya ic caracallan tap pappatulan tal languí. **5** Ay nu immangalauá ta abbing á cunnao tam megafu niacan, alauatanná. **6** Nguem nu sinni laman nga mamaruffu tat tadde toye ta abbing ira nga mangurug niacan, macapia paga sa tu mebesin tab bullona it tadday á batu nga agguilingan nga docal, ay tu mapalammag yaya tac caralamman nab bebay.

7 ; Ay tam mundo, gafu garay tacquesidducalna ira ! Ta mauag tu lubbé paga ip pigapiga nga quesidducal ; ; Ay ingnga tac quecabbí nat tolay uri nga quegafuanan nac quesidducalan ! **8** Lagud taccunnud, nu il limam onu it tacquim ira ic quegafuan nac queruffum, gappattam mu ira, ay itabbó mu ira ; ta mepangngó nicao it tullung ta attolayan nga pilay onu singcul, anné ta egga id dua nga limam onu dua nga tacquim nga metabbó ta afuy nga ngangangay. **9** Ay nu im matam yaya im mangnguiauá tac catagatammu, baddulammu ay itabbó mu ; ta mepangngó nicao it tullung ta attolayan nga tattadde im matam, anné ta egga id dua ngainatam, nguem metabbó ta afuy ta infernu. **10** Innannu ta ariannu nga appattan it tadde toye ta abbing ira ; ta caguiac cu nicamu, tu tal languí y angeles da ira imammatadda tat tangacanayun im mutung nay Yamá nga egga tal languí. **11** Tanu y Aná nat tolay limibbé tu mamaliag tan nauauan. **12** ¿ Anni in nonó nu ? Nu it tadde tolay egga im magatú nga carneru na, ay manauan it tadde nira, ¿ arianna cari panauan issiamafulu siam, ay ume yaya tac cabuquiran nga magaleg tan nauauan ? **13** Ay nu mesimmu tu maleg na, caguiaccu nicamu tam manauag tu magayayá yaya tan naperule paga megafusa, anné tam megafu turi tas siamafulu siam nga ari nauauan. **14** Cunnunna gapa, ari sinagapia nay Yama nu nga egga tal languí tu matay nga ari muffu it tadde caranoye nga abbing.

15 Ay nu macaliuá nicao y uaguim, ipasingammu sa il liuá na tan nicamu laman nga dua : ay nu guinnan naca, inaffú mu y uaguim. **16** Ay nu ariannaca guinnan, apammu nicao it tadday onu dua paga, tapenu tas simú nad dua onu tallu nga testigu mapacaladda ngamin y ubobug. **17** Ay nu arianna guinnan ira, caguiammu ic cunnao ta iglesia : nguem nu arianna tangngagan y iglesia, mebilang tac cunné nicao tu tadday

á minaggananitu annam minattuqui tab buguí. **18** Caguiac cu lan nicamu ic cacurugan na, tu ngamin ib balugan nu noca tad dabbun, mabalug noca gapa tal languí; ay ngamin ib bal-laran nu tad dabbun, caballaran gapa noca tal languí. **19** Caguiaccu mangana nicamu tu nu id dua nicamu ay pattad-dayadda nga pagubobugan ta utun nad dabbun im meyan-nung tan nu anni lara gannug nga quiddauadda, cuan noca nira nay Yamá nga egga tal languí. **20** Tanu tang ngagac cu ay mattattadde id dua onu tallu, eggangá tan nattang-gad-da.

21 Limibbé si Pedro ay quinagui na sa: Afu, ¿mamippiga nga macaliuá niacan y uaguí ay pacomac cu? ¿Addé tam mippitu? **22** Quinagui sa ni Jesus: ariaccu nico caguiac tu addé tam mamippitu, nu ari addé tam mippitufulu tap pitu. **23** Tac cunnud ip pappatulat tal languí ay méyarig tat tadday á patul nga necayá na in naquipacanauag tac cuenta ta aripan na ira. **24** Ay tap pamegafu na nga naquipacanauag, neyangué sa it tadday nga naggagatúsa tam mafulu ribu nga talentos. **25** Ay gafu ta auanna tu ipappaga, inirob nay yafu na tu melacu yaya, tuangué ta ataua na anna anaaná na ira, tuangué gapa tang ngamin nga cucacucua na ira, tu ipappaga na. **26** Lagud tac cunnud y aripan uri namalittucag ay naquimalló sa tu cunna nga naccagui: ¡Afu, mappaciencia ca niacan, ay pagac cu nocac nicao ngamin. **27** Ay nu y yafu na aripan nguri, inicabbí na yaya, pinalussaran na, ay inipamacoma na sa ig gatú na. **28** Nguem tap pano nuri na aripan, nassimmuan na it tadday á cabulun na nga aripan nga naggagatú sa tu magatú tad denario; guinafú na yaya, pinaggal na ib bullo na, ay quinaguina sa: ¡Pagammu ig gatú mu niacan! **29** Ay tac cunnud, ic cabulun na nguri nga aripan, namalittucag, ay naquimalló sa, tu cunna nga naccagui: ¡Mappaciencia ca niacan, ay pagac cu nicao noca! **30** Nguem yaya arianna inicayá; mine paga lagu anna inipellung na yaya ta ammu-cutan addé tu ari capaganna ig gatú na. **31** Ay tap paque-mammá nac cacabuludda ira nga aripan tam mesissimmu, nalusso ira nga curug, ay nano ira ta edda nga pinacoli tay yafu ra ngamin in nesissimmu. **32** Nepagal lagu yaya nay yafu na, ay quinagui na sa: ¡Yé aripan nga nafulotan tad dacay! nepamacomá nicao ngamin yuri ig gatú mu ta naquimalló ca niacan: **33** ¿Ari cari gapa nacuan mepangngó tu icalló mu ic cabulura mu nga aripan tac cunné ta inipangui-

calló cu nicao? **34** Ay nabatú sa nga curug y yafu na, iniauí na yaya tam manigarigá ira, ta addé tap pacapaga na tang ngamin nga gatú na. **35** Cunnunna gapa nac cuan nicamu noca nay Yamá nga egga tal languí, nu ic catagguitadde nicamu arianna pacoman y uagui na tat tangapaffuttuan na.

19 AY nesimmu tu tac cabalin ni Jesus nga nat tuddutuddu tac cunnao, nano yaya tag Galilea ay mine yaya tan nanuppagan na Judea, ay tu ya nga ilacag na it tangabbagan na Jordan. **2** Aru nga tatolay is siminuttul sa; ay inuru na turi im maccataquí ira.

3 Ay mine sa if fariseos ira, tu edda lap panngaccapas sa, ay cudda nga naccagui: ¿Mepangngó tal lalaquí tu igungue na y ataua na tannu anni lara gafu? **4** Simibbag yaya ay quinagui na: ¿Ariannu bulabuga nga nabibbig tu in namaratu ta addé tag gafu na namaró tab babay annal lalaquí, **5** ay quinagui na: tag gafu tao pagurayan nat tolal y yama na annay yenana, ay metadde yaya ta ataua na; ay nu ira dua tadde laman ib baggui ra. **6** Ay tac cunnud ari ngana tu dua ira nu ari tadde á lar á baggui. Tac cunnud lagud, nu ip pinattadde nad Dios tat tadday, ari mapaggungay nat tolal. **7** Quinagui ra sa: ¿Ngatta lagu ta inirob ni Moises tu meyaúá in neturacan nap paggungay nam magataua, tapenu auayya na nga igungay yaya? **8** Quinagui nira ni Jesus: tam megafu tat taggá nag guiffutuan nu, inipabulun nicamu ni Moises ip panguigungue nu ta attaua nu; nguem tag gafu na ari cunnatun. **9** Caguiaccu nicamu tu im manguigungue ta atua na, nu ari ya nga quegafuananna ip paquirallao, ay nu mangataua tat tanacuan, mebilang tu manallo yaya, ay nu yuri im mangataua tan negungay nga babay, manallo gapa yaya. **10** Ay nu id dicipulos ira quinagui ra sa: nu cunnatun ip paddian nal lalaquí tab babay, ari mepangngó im mangataua. **11** Nguem quinagui na nira: Ari ngamin it tolal egga y ipaca-auayya ra nga mamaruló tao nga cagui, nu ari lad danuri nga queyauatan na. **12** Ta egga y eunucos nga yao in neyanatadda ta addé tap paddiadda pagalaman tas san nena ra; anna eunucos nga pinaró nat tolal; ay egga gapa y eunucos nga quingngua ra ira tu eunucos tam megafu tap pappatulal tal languí. Nu im maca-anayya nga mangngua tac cunnao, cuanna lagu.

13 Neyanguera sa lagud ip piga ira nga abbiabbing, tapenu itun na nira il lima na, ay maquimalló, nguem id dicipulos na

ira, pinoriadda danuri im manguiangue nira. **14** Quinagui lagud ni Jesus: ; Pagurayannu tu ume niacan y abbiabbing ira, ay ariannu ira nga fugaddan, ta danatun ira im mappaccacua tap pappatulat tal languí! **15** Ay ta inipanguitun na nira tal lima na, nano yaya turi nga lugar.

16 Ay egga it tadday nga ziminnú sa ay quinagui na: ; Mapia nga maestro! ¿Anni im mapia nga cuaccu tapenu egga niacan ingngangangay nga inangó? **17** Ay quinagui na sa: ¿Ngatta ta iyabú mu niacan nu anni im mapia? Auattu mapia nu ari tattadde laman, nga yaya gabba id Dios. Nguem nu icayá mu it tullung ta attolayan, parulattam mu id dorob. **18** Quinagui na sa: ¿Anni nga dorob ira yatun? Quinagui ni Jesus:

Arica mamapatay ;

Arica manallao ;

Arica mattacatacao ;

Ariammu pacurugan is siri ;

19 Mammacacua ca tay yamam annay yenam; ay ayatammu y icattolem tac cunné tab bagguim. **20** Quinagui sa nab baguitolay: ngamin yao pinaruló cu: ¿Anni paga ic curang niacan? **21** Quinagui sa ni Jesus: Ntu icayá mu im mapasiccal, ume cana, ilacum ngamin y addé nac cucuam ay iyauá mu tam maddaual ira, ay egga noca it tesorom tal languí; ay ume catao ay mebuluc ca niacan. **22** Nguem tap pagguinna nab baguitolay tao nga cagui, naraddam yaya; ta aru á curug ic cucua na. **23** Si Jesus quinagui na lagu tad dicipulos na ira: tab balebale nac curug caguiaccu nicamu tu im maca eggaegga, marigá y itatallung na tap pappatulat tal languí. **24** Ay caguiaccu mangana nicamu, tu malogon paga tat tadde camello it tullung tal lattú nad dagum, anné tattadde ricu it tullung tap pappatulan nad Dios. **25** Ay tap pagguinna nad dicipulos ira tac cunnao, naccapallá ira tac curuga dactal, ay quinagui ra: ¿Sinni lagu im maca-auayya noca nga mapaliag? **26** Nguem si Jesus, inipen na nira im mata na, ay quinagui na nira: tan nonó nat tole ira, tadde yao nga gannug nga arianna auayya im macua; nguem tad Dios ay auayya na ngamin macua. **27** Tac cunnud lagud, si Pedro simibbag, ay cunnao nac quinagui na: Ajoye nga pinanauammi ngamin ic cucua mi, ay nebuluc cami nicao! ¿Anni lagu y egga nicami? **28** Ay quinagui ni Jesus nira: Tac cacurugan nac curug, caguiac cu nicamu, tu sicamu nga nebulun niacan, noca tac capacabagu

nag gannugannug, y Aná nat tolay maguitubang noca tat trono nag gloria na, maguitubang camu gapa noca tac caraddua ira nga tronos, nga mamanannú tac caraddua nga tribus na Israel. ²⁹ Ay ngamin danuri ip panauadda y ig guibbalayadda, onu uauagui babbay annal lallaqui, onu yama annay yena, onu ataua onu anaaná onu dabburabbun tam megafu tang ngagac cu, alauatadda noca im maminnmagatú tac cuddacudda nao, ay jjininagatadda ing ngangangay nga inangó. ³⁰ Nguem aru nga egga ira nga napolu, ira noca im maporian, annan naporian nga ira noca im napolu.

20 TANU ip pappatulan tal languí meyarig tat tadde tolay nga yama nat tangabbalayan, nga nano ta umma tu ume manaratu tu malangan tac coman na nga camulan ta uvas. ² Ay tac cabalinnanga naquipaganugú tam minallangan ira tat tanga denario tap patangaggao, jjinob na ira tac comanna. ³ Ay tap pallauan na tam mecatallu nga horas, nasinganna ic caruan nga maggataddag ira tap plaza nga auat tu icalangan; ⁴ Ay cunna nga naccagui nira: Ume camu gapa tap paccomanan ta uvas, ay iyauá cu noca nicamu im mepangngó, ay mine ira. ⁵ Nallauam mangana yaya tam mecannam nga horas, annam mecasiam nga horas ay cunnud mangana ic quingngua na. ⁶ Ay tap pallauanna ta aranni tam mecacarrattadde ta horas, nesimmuanna mangana ic caruan nga nagguiat turi, ay quinagui na nira: ¿Ngatta ta egga camu tao nga mappatapatangaggao magguirao? ⁷ Quinagui ra sa: Ta auat tu nanaratu nicami. Quinagui na nira: Umecamu gapa tap paccomat ta uvas. ⁸ Ay tap paggabi na ngana, im macacua tac coman nga pamulan ta uvas quinagui na tam mayordomo na: agalammu tao im malangan ira, ay pagammu nira it taddad da, pegafuanammu tan naporian ay panuppalammu tan napolu. ⁹ Ziminnú lagu yari im mine ira ta aranni tam mecacarrattadde ta horas, inalauá nac catagguitadde nira it tangadenario. ¹⁰ Ay tad dattal ngana nan napolu ira inabbó ra tu maturú paga y alauatadda; nguem ic catagguitadde nira nangalauá laggapa tat tangadenario. ¹¹ Ay tap pangalauá ra, naddalidalimudung ira tal lussó ra tad docal uri nat tangabbalayan. ¹² Tu cudda nga maccagui: ; Danao nga naporian ay nalangan ira tat tangoras laman, ay neguittam ira nicami nga sicami mabba in na ngattu tad daminó tuangué tap patu nab bilag! ¹³ Nguem simibbag nira, ay quinagui na tat tadde nira:

Yé cofun, ariat taca ilogó. ¿Arica cari naquipaganugú niacan tat tangadenario? **14** Apammu ic cuam ay mano cana; icayá cu nga iddan yoye in naporian tac caguitta na iyauá cu nicao. **15** ¿Ari cari mepangngó tu cuaccu y icayá cu tac cucua? ¿Onu maraqué im matam ta gafu ta mapia ngá? **16** Cunnud ig gafu na tu ina napolu ira im maporian, ay nu im naporian ira im mapolu.

17 Ay guiminon si Jesus ta Jerusalem, pinagammuammung na ic caruadua nga dicipulos na tad dalan ay cunna nga nac-cagui nira: **18** Ajjo ittam sangao nga gumon ta Jerusalem, ay nu y Aná nat tolay meyauá noca tat cattanangan nas sacerdotes ira, tuangué ta escribas ira; ay danao tagaruliadda noca yaya tap patay, **19** ay tu iyauá ra noca yaya tam minaggananitu ira, tapenu paguyoyungadda annap pisipisiadda noca yaya, anna ipató ra yaya tac cruz: nguem ta icatallu uaggo na, maguinnole noca yaya.

20 Ay turi gabba, mine sa y yena na aná ira ni Zebedeo, nga cacabulunna y aná na ira, ay tu nammacacua yaya sa, ay egga it tadde gannug nga quiniddo na sa. **21** Ay quinagui na sa: ¿Anni y icayá mu? Quinagui nab babe sa: Irob mu tu yoye id dua nga aná cu maguitubang ira, it tadday ta jjiuanammu ay nu it tadday ta jjimiguim tap pappatulammu. **22** Nguem simibbag si Jesus. ay quinagui na nira: Ariannu ammu ic quiddauan nu. ¿Auayyanu nga inuman ic copa nga inumac cu? Ay quinagui ra sa: Uan; auayyami. **23** Ay quinagui na nira: Tac cacurugan nac curug, inumannu noca ic copá; nguem ip paguitubang nu ta jjiuanac cu anna jjimigui, auat tu paca-auayyá nga mangnguiá; nu ari danuri y egga nga naparan tac ca Namá. **24** Ay tap pacaguinna tac cunnao nam mafulu ira, nabatú ira turi tad dua nga mauagui. **25** Inaganan lagud ni Jesus ira sa, ay quinagui na nira: ammu nu tu ip principes nap pappatulan ira ay ira noca im mammaguray nira, ay tu id daracal ira nga tolay egga noca ip paca-auayya ra nga mammagure nira. **26** Nguem tan nicamu, ari mesimmu ic cunnao; nguem nu im mayá nga maddacal tafi nattattaddayan nu, yaya noca y aripan nu; **27** ay nu im mayá nicamu nga magguian tan naparubang, yaya noca y aripan nu: **28** tanu y Aná nat tolay ari limibé tu maquisirvi, nu ari tapenu massirvi, ay tapenu iyauá na y inangó na tu ipanabbú na tam magaru.

29 Ay tap panora ngana ta Jerico, siminuttul sa im magaru

nga tolay. ³⁰ Ay turi egga id dua nga buling nga maggaitubang tap pinguí nad dalan, ay tap pacaguinnara tu mattalebaga si Jesus, naccuccullé ira, ay cudda nga naccagui: ¡Icalló nacami Afu, aná ni David! ³¹ Ay nu it tatolay napporiadda ira tapenu ari ira matannug. Nguem ira inisicadda paga lagu ip paccuccullé ra: ¡Icalló nacami, Afu, aná ni David! ³² Ay naguimmang si Jesus, inagalanna ira, ay quinagui na: ¿Anni y icayá nu tu cuaccu nicamu? ³³ Quinaqui ra sa: ¡Afu, tu cabucatan im mata mi! ³⁴ Si Jesus lagud inicabbí na ira, sinuccal na im mata ra; ay ganalaman inalauá ra ip pacasingadda; ay nebulun ira sa.

21 AY turi ta aranni ngana ira ta Jerusalem, ay tal labbé ra tab Bet-fage, tab bicó nab buquid na Olivos, zinob ni Jesus id dua nga dicipulos na, ² tu cunna nira nga naccagui: Ume camu tab baddí nga ili nga egga ta arubang nu, ay ganganalaman passimmuan nu turi it tadday nga asna nga negalú tuangué tat tadde ubbun nga mebulussa: ballaran nu ay irattal nu tao niacan ira. ³ Ay nu egga nicamu im manguibuya, caguian nu sa: auagan ira nay Yafu; ay doban na noca ira. ⁴ Nesimmu ic cunnao tapenu maparuló in nacagui tas simú nap profeta nga cunna:

⁵ Caguiammu ta aná á babay ni Sion:
Ajoye ip patul mu nga ume nicao
matulú annan nattacay tat tadday nga
asno, annat tadde ubbun nga aná na
asno.

⁶ Mine lagu id dicipulos ira, ay quingngua ra ic cunnan nerob nira ni Jesus, ⁷ inilabbé ra sa y asna tuangué ta ubbun; inisapidda nira y alalá ra, ay nattaque yaya nira. ⁸ In napa-caru á curug nga tolay nebullag da is sinnudda tal lalacaran; ay nu ic caruan nanappang ira tap pangapanga nac cayu, ay inipedda tad dalan. ⁹ Ay danuri im magaru á tolay nga nagguiat ta arubang na tuangué gapa tac caranuri nga tumuttut-tul tal licuran na, naccuccullé ira tu cudda nga naccagui: ¡Hosanna to aná ni David! ¡Marayorayao il lubbé tang ngagan nay Yafu! ¡Hosanna tac catannangan! ¹⁰ Ay tat tallung ni Jesus ta Jerusalem, y enteru á ciudad naggurugurú, tu cudda nga naccagui: ¿Sinni yao? ¹¹ Ay im magaru nga tolay, caguiadda: ¡Yaya yao si Jesus ip profeta nga taga Nazaret nag Galilea!

12 Ay simillung si Jesus tas sibban nad Dios, ay pinalauan na ngamin danuri im mallacúlacu annag gumatang tal lagum nas sibban ; ay pinedda na il lamesa ira nam minannali tap pirá, tuangué tas silla ira nguri nam minallacu tap palomas ; **13** Ay quinagui na nira : Egga nga neturá : Ib balé cágalan noca tu balay nga acquimallaccan ; nguem sicamu cuannu tu cueva nam minaccocó ira. **14** ay ziminnú sa ib bulibuling anap pilapile ira tas sibban ; ay pinammapia na ira. **15** Ay tap paquemammá nac cattannangan nas sacerdotes anna escribas tam macapabbao ira nga cuanna, tuangué gapa ta abbiabbing ira nga maccuccullé tas sibban, nga cudda : ¡ Hosanna ta aná ni David ! Nabatú ira nga curug ; **16** Ay quinagui ra sa : ¿ Maguinnam ic caguiad danoye ? Quinagui nira ni Jesus : Uan. ¿ Ariannu cari bulabuga nga nabibbig yoye : tas simú na abbiabbing ira annam massusu ira quingnguam tan napasiccal id dayao ? **17** Ay pinanauan na ira, ay mine yaya tal lauan nas ciudad ta addé ta Betania, ay naguimmang turi.

18 Ay ta umma, tay yaya nga mattoli tas ciudad, nabisin yaya ; **19** Ay nasinganna it tangafun nga higos nga egga ta aranni tad dalan, mine yaya sa ; nguem auattu nesimmuanna nu ari id don na ira laman. Ay quinagui na sa : ¡ Auab bulabuga tu mallauan nicao ngana nga bunga ! Ay if fun na higos naccatang ! **20** Ay tap pacasigan nad dicipulos tac cunnao, nappabbo ira, anna quinagui ra ; ¡ Ingnga nganalaman tab bí na nga naccatang ! **21** Simibbag si Jesus ay cunna nga naccagui nira : tac cacurugan na laman caguiac cu nicamu tu nu egga nacuan y angngurug nu anna ari camu mabbabang, ari laman tu ya macua nu noca yoye in nesimmu tafun na higos, nu ari gapa nu caguian nu toye tab buquid : ¡ Manoca tatun ay mattubbu ca tab bebay ! ay macua ic cunnao. **22** Ay ngamin yuri ic quiddauan nu ta acquimalló nu, alauatan nu noca nu egga y angngurug nu.

23 Ay tal labbé na ngana tat templo, ic catannangan nas sacerdotes tuangué tal lallacalaque ira ta ili ; minaranni ira sa turi tap paddagun na nga mattuddu tam maguili, ay tu cudda nga naccagui : ¿ Anni ip paca-auayyam nga mangngua tac caranao nga gannugannug ? ¿ Ay sinni in nangnguiauá nicao tao nga paca-auayya ? **24** Nguem simibbag si Jesus ay quinagui na nira : ipaquiabú cu gapa nicamu it tadde nga gannug nga nu macagui nu niacan, caguiac cu gapa nicamu nu anni ip paca-auayya nga mangngua tac caranao nga gannug.

25 Ip panicub ni Juan, ¿sitao in naggufuan na? ¿tal languí onu tad dabbun? Nguem ira naccatabbatabbagadda, quingaira : nu caguiattam tu tal languí, caguianna sangao nítam : ¿ngatta gafu ta ari camu nangurug? **26** Ay nu caguiattam mabba tu tat tolay, maganassing ittam tam maguili ; ta ngamin it tolay ibilangda tu profeta si Juan. **27** Simibbag ira cani Jesus ; ay quinagui ra : ariammi anmu. Ay quinagui na nira gapa : ni caguiaccu nicamu gapa nu anni ip paca-auayyá nga mangngua tac caranao ira nga gannugannug. **28** ¿Nguem anni in nonó nu? Egga it tadde tolay nga dua y aná na ; mine yaya ta olu ay quinagui na sa : Aná cu, une ca malangan tac coman nga ammulan ta uvas. **29** Simibbag ay quinagui na : manaquitá ; nguem tap pangurianan nabba-baui yaya ay mine galaman. **30** Ay mine mangana yaya turi tat tadday, ay cunnuri gabbalaman ic quinagui na sa : simibbag yaya ay quinagui na : umayá afu ; nguem ari mabba minay. **31** ¿Sinni tao tad dua in namaruló ta ure nay yama? Quinagui ra sa : y olu. Quinagui ni Jesus nira : Tab balebale nac curug, caguiac cu nicamu tu nu im minattuqui ira tab buqui tuangue tab babbe ira nga minacquirallao poluadda camu paga noca nga umay tap pappatulan nad Dios. **32** Ta limibbé si Juan nicamu tad dalan nat tunung, nguem ari camu nangurug ; nguem danuri im minattuqui tab buguí annam minacquirallao ira á babbay, nangurug ira sa ; ay sicamu tap pacasingannu tac cunnao, ari camu nabba-baui tu pangurugannu sa nacuan.

33 Guinnannu it tadde paga nga angngarigan : egga it tadde nga yama nat tangabalayan nga nammula ta uvas tat tadde nga coman, ay guinibo na tac cayucayu ira nga matolay annan nangocob yaya ta abbú nga pangnguan tab binarayang, ay tu namaró yaya tat taday á torre, ay tu inipalquila na tam minammula ira, ay mine yaya tat tanacuan nga dabbun. **34** Nguem turi ta umaranni ngana y abbunga nam mula, zinob na y aripan na turi tam minammula ira tapenu alua-tadda ib bunga na. **35** Nguem im minammula ira guinafú ra danuri y aripan ira, jjinigarigá ra it tadde nira, pinapate ra it tadday ay binarabarag da tab batú it tadday. **36** Ay zinob na mangana uli it tanacuan ira nga aripan na nga aru paga anné turi tan napolu ira ; ay cunuri mangana ic quingngua ra nira. **37** Ay tap pangurianan ngana, zinob na lagu nira y aná na, tu cunna nga naccagui : ¡Icacua ra maffugab

y aná cu! **38** Nguem tap pacasingan nam minammula ira ta aná, naguubobugadda : yaya yao im maninagá ; ¡umecamu tao, papatayattam yaya tapenu apattam y jjininagatan na! **39** Guinafú ra lagu yaya, inittubbá ra yaya tal lauan na accomanan, annap pinapate ra yaya. **40** Noca tal labbé lagu nam macaccua tac coman nga ammulan ta uvas, ¿Anni tamma noca ic cuanna tam minammula ira ud? **41** Quinagui ra sa : buccayan na noca nga auattu alló ic quitaddacay nguri ira á tolai, anna ipalquila na ic comanna tat tanacuan ira nga minammula, nga mappaga tab bunga ira tat tiempo nga mepangngó. **42** Quinagui nira ni Jesus : ¡Ariannu bulabuga nga binibbig ta Escrituras ira :

Ib batu nga nappanaquitan nam minabbale ira,
Yaya gabbalaman in nabbali tu ulu nap patunó
nat tungu :

y Yafu im mangngua tac cunnao,

¡ay macapabbao á curug tam matá tam !

43 Lagud tac cunnud, caguiaccu nicamu tu ip pappatulan nad Dios mari noca nicamu, ay meyaúá noca tat tadday nga ili nga mabbunga tab bunga na. **44** Nu im matagá tao nga batu, mabacqui noca ; nguem nu ic catagatan na noca, pauuarauarataanna noca tac cunnag gabú. **45** Ay tap pacaguinna nac cattannangan nas sacerdotes tuangué taf fariseos ira ta angngarigan na ira, ay napaquinacam da tu ira ic quecannan nac cagui. **46** Ay cagumanadda yaya nga cagutan ; nguem maganassing ira tam maguili, ta ibilang da yaya tu profeta.

22 BINUCATAN ni Jesus ib bibig na ay inuli na in nagu-bobug nira ta angngarigan, ay cunna nga naccagui : **2** ip pappatulat tal languí meyarig turi tat tadde patul nga quingngua na ib boda na aná na. **3** Ay zinob na y aripan na nga mine nagagal turi tan nacumvida ira tab boda ; nguem ariadda inicayá im inay nga nalagum. **4** Zinob na mangana ic caruan nga aripan na, ay tu quinagui na nira : caguiannu tan nacumvida ira tu egga nga pinaraccu ip pangumma ; ib vacavaca tuangué ta ayam cu ira nga na pataba napapate ira ngana, ay tu egga ngana nga naparan ngamin ; ume camu lagud malagum tab boda. **5** Nguem ariadda sinabatabá ay nu ic caruan mine ira tag guiccomanadda, nu ic caruan mine ira ta aggaleradda nga pallacalacuan ; **6** ay nu ic caruan guinafú ra y aripan na, jjinigarigá ra annap pinapatera ira. **7** Ay tao

cunnud, nalussao á curug ip patul, zinob na is suddalu na ira, inipabucque na danuri in namapatay ay inipatuggui na is ciudad. **8** Tac cabalin nao, quinagui na ta aripan na ira : egga nga na nga naparan ib boda, nguem ic cumvidadu ira ari nira mepangngó im malagum. **9** Ume camu lagud tap paggugungayan nad daladalan ; ay ngamin danuri im marafung nu, apattan nu ira nga umay malagum tab boda. **10** Mine lagud y aripan ira tad daladalan, pinattattadde ra ngamin in narafung da, mapia onu maraqué ira nga tolay, ay napannu tac cumvidadu ib boda. **11** Simillung ip patul ta enna innan danuri in nacumvida ira, ay nasinganna it tadde lalaqui nga ari nagalalá tas sinnun nga meyanung tam maquiboda : **12** ay tu cunna sa nga naccagui : yé cofun, ¿ ngatta ta simillung ca tao nga ari ca nanguipellung tas sinnun nga meyanung tam maquiboda ? Ay nu it tolay uri nabbali tac cunna umal. **13** Quinagui lagu nap patul turi tam massirvi ira : ; Balurannu yaya tat tacqui na annal limana ay itabbó nu yaya ta jjibbó tal lauan ; ay yari noca ic cacuan nat tanguitanguí annap pang nguiringuiringuí nang nguipan. **14** Ta aru in nagalan, nguem baddí in napili.

15 Tac cunnud nanao if fariseos ira ay nattattaddayadda nga naguruubobugan nu anniannap pangagafú ra sa tam megafu galaman ta ubobug na. **16** Zinob da lagu sa id dicipulos da ira nga cabulun ni Herodiano, ay tu quinagui ra sa : Maestro, ammu mi tu curug ca ay tu ituddum ic cacurugan nad dalan nad Dios ; ni egga it tolay nga tangngauammu, ta ari ya innammu ic casissinnan nat tolay. **17** Caguiammu lagu nicami in nonó mu : ¿ Mepangngó im mappaga tab buguí cani Cesar onu ari ? **18** Nguem nu si Jesus gafu ta ammu na im maraqué nga gaccag da, quinagui na nira : ¿ Ngatta ta caccaccapannú, yé sicamu tolay nga minaggappappé ? **19** Ipasingannu niacan ip pirá nga ipabbuguí. Iniangue ra lagu sa it tadday á denario. **20** Ay quinagui na nira : ¿ Sinni im macaccasissinnat tao annam macaturá tao ? **21** Quinagui ra sa : Si Cesar. Quinagui na lagud nira : Pagan nu lagu cani Cesar ic cua ni Cesar ; ay tad Dios ic cua nad Dios. **22** Tap pacaguinna ra tac cunnao, napabbo ira, pinanauad da yaya ay nano ira.

23 Ta aggao gabba nguri mine sa is saduceos, nga caguiadda tu auat tu paguinnolay, naquiabú ira sa, **24** ay tu cudda nga naccagui : Maestro, quinagui ni Moises tu nu egga im matay nga auat tu aná na, atauan nac quinabubbú na nga lalaqui y

ataua na ay tu mangngua yaya tu gaca tu manali tac quina-
bubbú na. **25** Egga lagu tan nattattaddayammi ip pitu nga
mauuauagui: y olu nangataua, ay natay, ay gafu tac cauan
nag gaca na, inibattang na si ataua na tac quinabubbú na
26 Cunnao gapa nan nesimmu tam mecarua annam mecatalu
ta addé tam mecapitu. **27** Ay tac cabalid da ngamin nga nac-
cacatay, nate gapa ib babay. **28** Tap paguinnolay lagud noca,
¿Sinni noca toye tap pitu nga mauuauagui im macataua tab
babay? ta ira ngamin inatauara yaya. **29** Simibbag si Jesus
ay quinagui na nira: maliuá camu ta ariannu garay ammu y
Escrituras annap pacapangngua nad Dios. **30** Tanu tap
paguinnolay, ni mangataua ira ni maquitaua ira nu ari meyarig
ira ta angeles tal languí. **31** Nguem tam meyannung tap
paguinnolay nan nammatay, ¿Ariannu nabibbig ic quinagui
nad Dios, nga cunna: **32** Sacan id Dios ni Abraham, id Dios
ni Isaac annad Dios ni Jacob? Id Dios ari tu Dios nan nam-
matay nu ari Dios nam matolay. **33** Ay tap pagguinna nam
magaru tac cunnao inipappabbo ra it tuddutuddu na.

34 Nguem tap pagguinna naf fariseos ira tu cunnap pinomal
na is saduceos ira, nattattadde ira tat tadde nga lugar. **35** Ay
it tadde nira nga yaya im macannammu nga mamalacag tad
dob, iniabú na sa tu pangaccaccapan na lassa: **36** Maestro,
¿Sitao ic caracallan nad dob nga egga tal ley? **37** Quinagui ni
Jesus sa: Ayatam mu y Yafum á Dios tat tangapaffutuam-
mu, ta enteru nga icararuam anna enteru nga nonó mu. **38** Yao
y olu annad docal nga dob. **39** Ay im mecarua ay meguitta
sa: ayatammu y icattolem tac cunné tab bagguim. **40** Tac
caranao nga dua nga dob ig guinamutan nac caruan ira nga
dob annap profetas.

41 Ay tac quegga pagalaman' naf fariseos nga nattattadday,
iniabú ni Jesus nira, **42** tu cunna nga naccagui: ¿Anni in
nonó nu tam megafu tac cani Cristo? ¿Sinni sa im macaaná?
Quinagui ra sa: Si David. **43** Quinagui na nira: ¿Ngatta
gafu ta si David turi tan nepagubobug na nga sigga Espiritu,
inagalan na yaya ta Afu, ay tu cunna nga naccagui:

44 Quinagui nay Yafu tay Yafú:

Maguitubang ca ta jjiuanac cu,
ta addé tap panguipé tac quinalingam ira
tag gucab nat tacquim.

45 Ay nu si David lagud caguianna tu Yafu na yaya, ¿Cunnasi
lagu nap paca aná na sa? **46** Ay auab bulabuga tu naca-

auayya nga nacatabbag sa ni tadde tac cagui; ni egga ta addé turi nga aggao in nacagutú nga naquiabú sa ta anni lara gannug.

23 AY tac cunnud inubobugan ni Jesus im magaru ira nga tolay tuangué tad dicipulos na ira, **2** tu cunna nga nac-cagui: y escribas annaf fariseos maguitubang ira ta aggitubangngan ni Moises: **3** ngamin lagu ic caguiadda nicamu, tangngallan nu annap parulattan nu; nguem ariannu parigan ic cuadda; ta ubobugadda nguem ariadda ganma nga cuan. **4** Ta mamattó ira ta arammó annam marigá nga cattuan, anna ipotudda tab bará nat tolay; nguem ira ariadda nga icayá nga guyuan ira ni tucallan lan nacuan tac curame ra. **5** Ngamin y icalangadda paga lagu cuadda tu pamasinnadda lat tat tolay; ta pacabadda ip papel nga mejjicó tan nabunugadda onu mucá ra tu tacquilala ra, annap pacapidduadda il lumegan na alalá ra, **6** ay tu ya nga curuga caragatadda y olu nga itubang tap pamugab, ay y olu nga silla tas sinagogas, **7** annap paffullafullay tap plaza ay tu agalan ira nat tolay tu; Rabbi! **8** Ari camu nga maquiagal tu Rabbi; ta tattadde la im Maestro nu, ay sicamu mauuauagui camu ngamin. **9** Ay auab bulabuga tu ngaganan nu tu yama nu ta utun nad dabbun; ta tattadde laman y Yama nu nga egga tal languí. **10** Ni maquiagal camu tu tuggub, ta tattadde laman it tuggub nu nga yaya gabba ic Cristo. **11** Nguem id docal tan nattattaddayan nu yaya y aripan nu. **12** Nu im mappacattannang, ay mapacatulú noca; ay nu im mappacatulú, yaya noca im mapacattannang.

13 Nguem; Maquecabbí nicamu escribas anna fariseos, nga magappappé! ta litupan nu ip pappatulat tal languí tat tatole ira; sicamu ari camu tullung, ay tac carunuri nga mattatallung ariannu nira ipabulun it tallung da. **14** (Maquecabbí nicamu escribas anna fariseos nga magappappé! ta daralannu ib babale nab babalu ira nga babbay, ay tap pagappeappé nu, maddasal camu ta apaddu: tam megafu tao gabba, curuga docal noca it tagaruli nu!)

15 Maquecabbí nicamu escribas annaf fariseos, nga minagappappé! ta lebutannu ib bebay annad dabbun tapenu macalá camu tu tadday nga tumuttul nicamu; ay noca tac cabalin nu nga mangngua sa tac cunnao, cuannu tu mamiddua paga ic quepangngó na nga ume ta inferno anné nicamu!

16 Maquecabbí nicamu tuggub ira nga buling! nga caguian

nu tu nu egga im magassingat tat templo, ay auat tu daqué na; nguem nu im magassingat tab bulauan nat templo ay minattagaruli. **17** ; Maguyung camu annab buling! ¿Anni cari id docal, ib bulauan onu it templo nga yaya im mamacarenu tab bulauan? **18** Ay nu egga im magassingat ta altar, auattu daqué na; nguem nu im magassingat tan netabbung nga egga nga nepotussa, ay minattagaruli. **19** ; Ye maguyung ira annab buling! ¿Sitao lagu id docal, in netabbung onu y altar nga yaya im mamacarenu tan netabbung? **20** Tac cun nud lagud, nu im magassingat ta altar ay magassingas sa tuangue ngamin tag gannugannug nga egga sa. **21** Ay nu im magassingat tat templo, magassingas sa annat tuangué turi ta egga nga magguias sa. **22** Ay nu im magassingat tal languí, ya nga pagassinganan na yuri y agguitubangnan nad Dios annat tuangué turi ta egga nga naguitubang sa.

23 ; Maquecabbi nicamu escribas annaf fariseos nga magappapé! ta sinuqui nu ip paccafulu nay yerba buena, anis annac comino, ay ariannu sinabatabá danuri ic curuga mauag ira nga gannug nga egga tad dob, nga yaga it tunung, alló anna agguinnanama. Danao im mepangngó nga cuannu, nguem ari mabba ira ic quegafuan na ariannu panabá tac caruan ira nga nacagui ta utun. **24** ; Yé buling ira nga tuggub, nga taran nu il lammú ay sillunan nu ic camello! **25** ; Maquecabbi nicamu escribas annaf fariseos nga magappapé! ta ya pacarenuannu il lauan nac copa annap piggan, nguem tal lagum ay napannu ira tap paggubagubá annap pangngua tam mattalebog tac quepangngattan na. **26** ; Yé fariseo nga buling! ya bi nga pacarenuam nu ta olu il lagum nac copa annap piggan, tapenu il lauanna ay mapacarenu gapa.

27 Maquecabbi nicamu escribas annaf fariseos, nga magappapé! ta meyarig camu tal libun nga napintan tu furao nga cuné tac curucurug nga madannmag tal lauan, nguem tal lagum ay napannu tat tulatulang ira nan naccatay annam magannugannug nga maritta. **28** Cununna gapa nicamu ta ipemammá nu tal lauan tu cacurugan nacamu nam menunung nga tolay; nguem ta unag nu ay napannu camu tap pagappapé annad dacay.

29 ; Maquecabbi nicamu escribas annaf fariseos, nga magappapé! ta paraccan nu il libun nap profetas ira, ay pacannaccan nu il libun nam menunung ira, **30** ay caguianu: Nu dana nacuan nattole cami ta aggo ira nag guiramam ni, ari

cami nacuan nga nesipó nira tad daga nap profetas. **31** Cunnud ig gafu na tu sicamu gabba laman im mamalappá tam mamacaraqé nicamu tu sicamu y anaaná nan namapatay ira tap profetas. **32** ; Pannuan nu gapa it tappang nag guiraman nu! **33** ; Yé sicamu nga irao, guinaca nam mazita nga ayam! ; annianna noca nap pallillí nu tat tagaruli ta infernu? **34** Tac cunnud, ajjoye nga dobac cu nicamu ip profetas, mapacautó anna escribas ; ay nu ic caruan nira papatayannu anna ipató nu tac cruz, ay nu ic caruan pisipisiannu noca ira tas sinagogas nu, annal lacaran nu nga tagguitaddayan is ciudad nga panaruman nira. **35** Tapenu ume nicamu ngamin im menunung nga daga nga nesinang tad dabbun, mamegafu tad daga ni Abel nga menunung addé tad daga ni Zacarias nga aná ni Baraquias, nga pinapate nu tan naddatan nas santuario anna altar. **36** Tam manamanauag caguiac cu nicamu tu ngamin ira yao ay lubbé toyé tam maddaggun nga guinaca.

37 ; Jerusalem ! ; Jerusalem ! nga papatayammu ip profetas annab baraggunmu tab batu im marob ira nicao, ; namippiga ngana nga icayá cu nacuan nga alucupan y aná nu ira tac cunnap pangalucú na upa tab babaddi ira nga pipió na tag gucab nap payá na, nguem ariammu inicayá ! **38** ; Innan nu ta ajjoye ib balenu nga mebattang nicamu nga auassa tu magguian ! **39** Ta caguiac cu nicamu tu ta addé tas sangao ta addé noca ariannú nga masingan addé tu ari caguiannu : ; Marayorayao yuri il lubbé tang ngagan nay Yafu !

24 NALLAUAN si Jesus tat templo ay liminacag yaya ; ay nu id dicipulos ira mine ira sa tapenu ipasingadda sa in necapatapa taddag nat templo. **2** Simibbag si Jesus ay quinquagui na nira : ; Ariannu masingan ngamin danao? tac cacurugan na laman caguiaccu nicamu, tu auan noca tao tu mebattang nga batu nga nepotun tac casibbatu na nga ari madabbá.

3 Ay turi ta egga nga maggaitubang tab buquid na Olivos, id dicipulos ira nal lamnang ira nga ziminnú sa, ay tu cudda nga naccagui : Caguiammu nicami, ; noca nu anni ic quesimmu na yao? ; Ay anni noca it tacquilala nga pacasinnan tal labbé mu annap panuppal nam mundo? **4** Simibbag si Jesus ay quinquagui na : Tangngallannu sicamu tapenu auan nicamu tu manabag. **5** Ta aru noca im mallalabbé tang ngagac cu, ay caguiadda : ; Sacan si Cristo! ay macatabag ira noca ta aru. **6** Ay maguinna nu noca ib bacabacal annan dumug nab baca-

bacal ; nguem pacauaran nu y ariannu caburung ; ta mauag tu mesimmu ic cunnao ; nguem ari paga nga duttal ip panuppalan na. **7** Ta maccabacabacal noca y ili-ili ira, ay nu ip papatulan bacalan na ic caguitta na nga pappatulan ; anna egga noca ib bisin annal lunig tan nu sitao lara dab-bun. **8** Danao ngamin nga gannugannug ira ig gafu na jji-garigá. **9** Ay turi noca, iyauá ra camu tab buruburung annap papatayad dacamu noca ; ngamin ip pappatulan icabatú ra camu noca tam megafu tang ngagac cu. **10** Ay aru noca tat tiempo uri im mesidduca! ; ay maccagafugafú noca ic catagguittadday ; annam maccabatubatú noca ira. **11** Annam mallalauan noca y aru nga mappé profetas ira, annam manabag ira noca ta aru. **12** Ay tam megafu tac caru nad dacay, mallunmin noca y ayá nam magari : **13** nguem im mannanayun ta addé taf funu na, yaya noca im mapaliag. **14** Ay nu yao nga evangelio nap pappatulan mefulufulung noca tat tangapammundouan, tu icapacurug na tang ngamin tap pappatulan ira ; ay yuri noca ngana id dattal nappanuppalan.

15 Ay noca lagud nu masingannu im macaninipang nga cabuccay nga inubobug nap profeta á si Daniel, nga maggataddag tam masanto nga lugar (im mabbibbig paquinacamman na), **16** y egga ira ta Judea malaguiu noca ira tac cabuquiran ; **17** ay nu y egga tab bubungan nab balay, ari yaya umulug nga ume mangá tan nu anni laman tab bale na ; **18** ay nu y egga tat taná ari manoli nga ume mangá tas sacu na. **19** Nguem ; ingnga tac cacabbí noca na egga ira nga maggabussi annam mappasusu ta aggao ira ud ! **20** Maquimalló camu tu ip pat-tammang nu ari mesimmu ta amnian ni ta aggao nas Sabadu : **21** ta egga noca turi nga tiempo id docal nga buruburung, nga ari bulabuga paga nga nesimmu ta adde tac caparó nam mundo ta addé tas sangao, ni egga ngana paga noca. **22** Ay nu y aggao ira uri ari ira noca nga mapacababba, auab bulabuga noca tu baggui nga auayya na im mapalliag ; nguem tam megafu tan napili ira, mapacababba noca y aggao irauri. **23** Ay nu egga nicamu noca turi ira nga aggao im maccagui : ; Ajjoye si Cristo ! onu ; Egga yaya turi ! ari camu mangurug : **24** ta mallalauan noca im mappamappé ira nga Cristo annas siri nga profetas, ay mangngua noca ira tad daracal nga milagros annag gannugannug ira nga macapabbao, tu ipanabag da, ay nu auayya na paga nacuan, tac caranuri ira nga napili. **25** Innannu ta dana ngana laman nga pinalappá cu nicamu. **26** Nu

caguiad da lagu nicamu : ; Innannu ta egga yaya tac calam-malammattan ! ari camu mallauan : onu, ; Innannu ta egga yaya tad duba ! ari camu mangurug. **27** Tanu ic quilaquilá ya nga pallauanan na il lalassangan ay masingan is siling na ta addé tal lalammaddan, cunnun na gapa nad dattal na Aná nat tolay. **28** Egga noca im mappamappé ira nga Cristo ; tanu sito laman nga guian nan natay á baggui, yuri gapa ip pagamuammungan nag gayang ira.

29 Ay tac cabalin nab buruburung ta aggao ira nguri, majjibbó noca ib bilag, ay ari noca mannauag ib bulan, ay nu ib bibitun maccatagá noca ira tal languí, ay maguyu noca ngamin ip paca-auayya nal languí : **30** Ay mappasingan noca turi ira nga aggao it tacquilala na Aná nat tolay nga egga tal languí ; ay ngamin noca it tribus tad dabbun maraddam noca ngamin ira, ay masingadda noca y Aná nat tolay nga lubbé nattacay tac cunam tal languí nga egga ip paca-auayya na annad docal nga gloria na. **31** Annad dohan na noca y angeles na ira nga paguniadda tam masican it trompetas, ay tu pagaminuammungad da noca ip pinili ira nga maggafu ta appá ira nga paddag, mamegafu tat tadde nanuppagan nal languí ta addé tat tangabbagan nga nanuppagan na.

32 Guiguiammuan nu tas sangao y angugarigan naf fun na higos ; tap pallapó ngana nap pangánga na ira, annap pallauanan na id don na ira, ammuuan nu tu aranni ngana it tiempo nap patu : **33** cunnunna gapa nicamu, noca nu masingannu danao ngamin nga gannugannug, ammuannu tu egga ngana nga aranni yaya tap puerta gabba ira. **34** Tab balebale nac curug caguiaccu nicamu, tu ari yao mattalebog nga guinaca, ta addé tac quesimmu danao ngamin á gannugannug. **35** Il languí annad dabbun mattalebog noca ira, nguem y ubobugcu ira ari ira nga mattalebog. **36** Nguem tam meyanung turi nga aggao anna horas, aat tu macannammu nu noca nu anni ic quesimmu na, ni y angeles paga ira tal languí, ni Aná, nu ari laman y Yama. **37** Nguem tac cunna aggo ira gari ni Noé, cunnunna gapa noca nad dattal na Aná nat tolay. **38** Tac cunné gari ta aggo ira tan nague nad diluvio, nacacacan annan naqueenum, nangataua annan naquitaua ira, ta addé tan netattallung ni Noé ta arca. **39** ay ariadda bulabuga nga inammu ta addé tad dattal nad diluvio anna ilaggabban na ngamin ira ; cunnunna gapa noca id dattal na Aná nat tolay. **40** Ay turi noca egga id dua nga lallaqui tat taná ; tadde nira im malá ay nu it tadday

mebattang: **41** anna egga noca id dua nga babbay nga magguling ta agguilingan; it tadde nira malá noca ay nu ittadday mehattang. **42**; Matturatura camu ta ariannu ammu nu anni nga aggao il labbé nay Yafu nu! **43** Nguem tu paquinacamman nu yoye, tu nu id docal nat tangacabbalayan ay ammu na lannacuan nu anni nga tiempo tag gabi il labbé nam minaccocó, matturatura maffugab nacuan anna arianna ipabulun tu merabbiong ib balena. **44** Tac cunnud lagud, mappara-parac camu gapa; tanu ta horas nga ariannu abbastan, icallá nu lang nga duttal y Aná nat tolay.

45 ; Sinni lagu y aripan nga masigó annam matalicarag nga ipen nay yafu na tu manangngal taf familia na tapenu iddan na ira tac canad da tat tiempo nga quepangngattan na? **46**; Mapalag y aripan uri nga dangnganan nay yafu na nga mangngua tac cunnao noca tad dattal na! **47** Tam manamanauag caguiac cu nicamu tu ipatangngal na noca sa ngamin ic cucua na ira. **48** Nguem nu yuri in maraqué nga aripan ay caguian na taf futu na: ; Mabayag paga y yafu nga lubbé! **49** ay pegafuanan na nga jjigarigatan ic cacabulun na ira nga aripan, annam mearubang nga cuman anna uminum tam minagguillello ira; **50** y yafu na yao nga aripan ay lubbé noca ta aggao nga arianna abbastan anna horas nga arianna ammu, **51** ay tu jjigarigatan na noca yaya tap pisi annat tullaccan na noca ib bibille na tam magappappé ira nga tolay: ay yuri noca ic cacuanan nat tangatanguí annap pangnguringuringuí nang nguipan.

25 IP pappatulat tal languí meyarig noca lagu tam mafulu nga virgenes nga sinammí ra it tulu ra, ay nallauan ira nga ume mangalauá tan novio. **2** Ay nu il lima nira auan ira tu nonó ay il lima egga in nonó ra. **3** Ta danuri y auadda tu nonó, tap pangá ra tat tulu ra, ari ira nga nanguibulun tad denu: **4** nguem danuri y egga in nonó ra nangá ira tad denu ta angang da tuangué ta allamparad da. **5** Nabinnay nga limibbé in novio, nattuttummó ira ngamin ay nacacaturug ira. **6** Nguem tat tangnga nag gabi nacua ig gurugurú, ay tu cunnao nan nacagui: ; Lubbé ngana in novio! ; Mallauac camu ta ennu yaya nga alauatan! **7** Ay nangun lagu ngamin danuri ib virgenes ira annap pinacappiadda y allamparadda. **8** Ay danuri y auadda tu nonó quinagui ra turi ta egga in nonó ra: ; Iddan nu sicami tad denu nu ta maddó it tulu mi! **9** Nguem

danuri y egga in nonó ra simibbag ira tu cudda nga naccagui : tapenu ari mesimmu tu maccurang cami tuangué gapa nicamu, ume camu bí tam mallacu ira ay gumatang camu tu massirvi nicamu. **10** Ay turi ta angue ra nga paggatang, limibbé in novio ; ay danuri ira is siggaparan nebulun ira sa nga similung ta abbodan ; ay nelitú ip puerta. **11** Ay ta urian limibbé gapa ic caruan ira nga virgenes, ay tu cudda nga naccagui : ¡Afu, Afu, ibucá mu sicami ! **12** Nguem simibbag ay quinagui na : caguiac cu nicamu tam manamanauag tu ariatta camu ammu. **13** ¡Matturatura camu lagud ta ariannu ammu y aggao anna horas !

14 Ta mesimmu noca tac caguitta nat tadday nga tolay nga mine tat tanacuan nga dabbun, inagalan na y aripan na ira anna iniaua na nira ic cucua na : **15** iniddan na it tadde nira tal lima nga talento, it tadday tad dua, ay nu it tadday tat tadde laman ; iniddan na ic catagguitadde nira tac cunnam mecunnay ta ipaca-auayya na ; ay tac cabalin nao nano yaya. **16** Ay yuri in nangalauá tal lima nga talento, nanao ay enna nga nealeg ira, ay nacaganancia yaya tal lima nga talento paga. **17** Ay nu yuri in nangalauá tad dua nga talento, nagganancia gapa tad dua paga. **18** Nguem yuri in nangalauá tat tadde laman, mine yaya nangocog tad dabbun ay netagu na turi ip pirá nga naggafu tay yafu na. **19** Ay tap pattalebaga na aru nga tiempo, limibbé y yafu na aripan ira nguri ay inagalan na ira tu maquipaccuenta sa. **20** Mine lagu sa yuri in nangalauá tal lima nga talento ay nanguilabbé paga tal lima nga talento, ay quinagui na : Afu, iniddammá tal lima nga talento ; ay ajjoye nga nacaganancia ngá paga tal lima nga talento. **21** Quinaguisa nay yafu na : ¡mapia ic quingnguan, mapia annam masigó nga aripan ! tab baddi nga cucua ay necataló ca, ipatangngal cu nicao noca y aru : ¡Sangoye mesipó ca tap pagayayá nay yafum ! **22** Mine gapa sa yuri in nangalauá tad dua talento, ay quinaguina : Afu, dua talento in neyauá mu niacan ; ay ajjoye nga nacaganancia ngá paga tad dua talento. **23** Quinagui sa nay yafu na : ¡Mapia ic quingnguan, aripan nga mapia annam masigó ! tab baddi nga cucua necataló ca, ipatangngal cu noca nicao y aru nga cacua. ¡Mesipó ca sangoye tap pagayayá nay yafum ! **24** Mine sa gapa yuri in nangalauá tat tangatalento ay quinagui na sa : Afu, ammu tu tadde ca nga tolay nga mataggá if futuna, ay tu maggatab ca ta ariammu nga nammulan annam

mabbungá ca ta ariammu nauuaracan ; **25** yao ig gafu na tu naganassingá ay eccu nga inicocog tad dabbun yuri it tadde talento nga naggafu nicao ; ajjoye lagu ic cucuam. **26** Simibbag y yafu na ay quinagui na sa : ¡ Aripan nga maracay annam matalacag ! dana ammum pabba lamam tu maggatabá ta ariaccu nammulan annam mappusitá ta ariaccu nauuaratan ; **27** mepangngó lagu nacuan tu iniyauá mu y pirá cu tam minannali ira tap pirá tapenu tad dattal cu alauatac cu ip pirá cú tuangué tas sinubuan na ! **28** ¡ Apan nu sa it tadday á talento ay iyauá nu turi tag guian nam mafulu nga talento ! **29** ta ngamin yuri ic queggan na, yaya ic queddan, ay aru noca y egga sa ; nguem yuri ic cauannana, malá paga sa yuri ip pigó nga egga sa. **30** Ay nu y aripan nga auassa tu pamacapian, itabbó nu ta jjibbó tal lauan : ay yuri noca ic cacuan nat tanguitanguí annap pangnguiringuiringuí nang nguipan.

31 Noca tal labbé na Aná nat tolay tag gloria na, nga cabulunna ngamin y angeles ira, maguitubang yaya noca tat trono nag gloria na ; **32** Ay mapattattadde noca ta arubang na ngamin ip pappatulan ira ; annap passissinnan na noca ic catagguitadde nira tac cunné tap pamassissinna nap pastor tac carneru turi tac cajjing ira ; **33** ay ipenna noca ic carneru ira ta jjuanan na ay ic cajjing ira ta jjimigui na. **34** Ay ip patul caguián na noca turi ira ta egga ta jjuanan na : ¡ jume camu tao, yé sicamu nga marayao ta Yama, zininagatan nu ip pappatulan nga egga nga naparan nicamu ta addé tan necaparó nam mundo ! **35** Ta nabisiná ay pinacannú ; napangalá ay pinenum nú ; necabbagangá ay pinatappó nú ; **36** Uba ngá ay sininnunan nú ; nat tulagá ay sinullunannú ; nagguianá ta ammucutan ay ennú nga iningan. **37** Ay tubbag noca sa im menunung ira, tu cudda sa nga maccagui : Afu, ¿ cani cari in nepacasingammi nicao nga nabisin ay pinacam mi sicao ; onu napangal ay pinenum mi sicao ? **38** ¿ Cani in nepacasingammi nicao nga necabbagang ay pinatappó mi sicao ; onu uba ay sininnunam mi sicao ? **39** onu ¿ Cani in nepacasingam mi nicao nga nattulag onu ta ammucutan ay sinullunam mi sicao ? **40** Tubbag noca ip patul tu cunna nira nga maccagni : Tab balebale nac curug, caguiac cu nicamu : tu tam megafu ta inipanggua nu tac cunnao tat tadde toye tau nauagui ira addé tac calinnaccad da, cunnas sacan in nangnguanan nu. **41** Ay caguián na gapa noca ta egga ira ta jjimigui na : ¡ Umarayyu camu niacan, yé sicamu nga naguegueran,

ume camu ta afuy nga auat tu cofutan nga naparan tad diablu tuangue ta angeles na ira! **42** Ta nabisiná ay ariannú pinacá; napangalá ay ariannú pinenum; **43** necabbagangá ay ariannú pinatappó; nobananá ay ariannú sininnunan; nat tulagá annan nafucutá ay ariannú nga sinullunan. **44** Ay tubbag gapa ira noca, tu cudda nga maccagui: Afu, ¿Cani cari in nepacasingammi nicao nga nabisin, onu napangal, onu necabbagang, onu uba, onu nattulag, onu nagguián ta ammututan, ay ari camu nicao nga nassirvi? **45** Tubbag noca yaya nira ay caguianna: Tab balebale nac curug, caguiaccu nicamu tu tammegafu ta ariannu inipangngua tac cunnao tat tadde tac calinnaccan noye nau uauagui ira, ariannu gapa niacan nga quingngua. **46** Ay danao ume ira noca ta annagarulian nga auat tu cofutan na; nguem im menunung ume ira noca tap pattolayan nga auat tu capaddetan na.

26 AY nesimmu tu tac cabalin ni Jesus nga nattuddu tac cunnao, quinagui na tad dicipulos na ira: **2** Ammu nu tal lagum nad dua ngaggao, macelebra ip pascua, ay nu y Aná nat tolay meyauá tapenu mepató tac cruz. **3** Ay turi gabba, nagammuammung id daracul ira nas sacerdotes tap palacio nac catannangan nas sacerdotes ira nga ya ngagan na ic Caifas; **4** ay tu naguraurayadda ip pangagafú ra canu Jesus tat tadday á tabag annap papatayadda. **5** Nguem quinagui ra: ari tap paddaggun naf fiesta ta maraqué nu maggurugurú it tanguelian.

6 Ay tac quegga ni Jesus ta Betania, tab bale ni Simon nga nattulag tal lazaro, **7** mine sa it tadde babay nga nanguiangay tat tadde vasu nga alabastro nga napannu ta unguentu nga curuga manguina; ay nebubbú na ta ulu na turi tac quegga na nga maggaperig tal lamesa. **8** Ay tap pacasingan tac cunnao nad dicipulos ira, nalusso ira á curug, ay quinagui ra: ¿Anni ic quebalinan na yao nga panaral? **9** Tanu yao nga unguentu auayya na nacuan im melacu tam manguina, ay meyauá tam maddaua. **10** Nguem tap paquemammá ni Jesus tac cunnao, quinagui na nira: ¿Ngatta ta buruburungannu yoye ib babay? Ic quingngua na niacan ay mapia nga icalangan. **11** Ta egga nicamu tat tangacanayun im maddaua ira; nguem nu sacan ariá tangacanayun nga magguian nicamu. **12** Tanu y inipanguibubbú na toye ta ungetu tab bagguí, quingngua na tu pamaranan na niacan tal libun. **13** Caguiac cu lan nicamu

ic cacurugan na, tu tas sitao laman nga quelayyagayyan noye na evangelio tat tangarabbunan, ic quingngua noye nab babay mapacapacoli gapa noca turi tu panaddaddammas sa.

14 Tadde lagu turi tac caraddua ira, yuri im mangngagan ta Judas Iscariote, mine yaya tac catannangan ira nas sacerdotes, **15** ay quinagui na: ¿Anni y icayá nu nga iyauá niacan tapenu iyauá cu yaya nicamu? Ay binattuing da sa it tallufulu nga baggui nap pirá. **16** Ay adde turi ngana, macalaleg yaya tam mapia nga tiempo tu ipangnguiá na nira sa.

17 Ay ta olu nga aggao nap pan nga auattu lavadura na, mine cani Jesus id dicipulos ira tu cudda nga naccagui: ¿Sitao y icayá mu nga papparanammi tu canammu tap pascua? **18** Ay quinagui na: Ume camu tas ciudad, tat tadday nga tolay ay cagui-an nu sa: Cagui-an nam maestro: umaranni ngana it tiempo; tab balem y eccu nga pascelebran tap pascua nga cabuluc cu id dicipulos cu ira. **19** Ay id dicipulos quingngua ra in nebilin ni Jesus nira; ay napparan ira tap pascua.

20 Ay tap paffugab na ngana, nanammag yaya tal lamesa nga caletung nac caraddua nga dicipulos na. **21** Ay tap paddaggudda nga cuman, quinagui na nira: tab balebale nac curug, caguiac cu nicamu, tu it tadde nicamu ay ilacu ná. **22** Ay nattalamman ira nga curug; ay pinegafuanan nac catag-guitadde nira nga quinagui sa: ¿Sacat tamma Afú? **23** Nguem simibbag yaya ay quinaguina nira: Yuri im manguiculó tal lima na tap piggan tac caletung cu, yaya noca im manguilacu niacan. **24** Y Aná nat tolay cacurugan na tu umay tac cunné ta egga nga neturá tam meyanung sa; ¡nguem ingnga tac cacabbí nat tolay uri nga yaya ic quegafuan nac quelacu na Aná nat tolay! mapia paga lagu langngana tat tolay ud nu ari yaya nacuan nga neyaná. **25** Simibbag lagu si Judas, nga yaya gabba in nanguilacu sa, ay qunagui na; ¿Sacan cari Rabbi? Quinagui sa ni Jesus: curug ic quinaguim.

26 Ay tap paddaggun da nga cuman, nangá si Jesus tat tadde pan ay binendicionan na, ay pinisipisil na, ay tap pangnguiá na tad dicipulos na, cunna nga naccagui: ¡Apan nu, canannu: yao ib bagguí! **27** Ay iná na ic copa, nappabaló yaya ay inialauá na nira, ay cunna nga naccagui: ¡Inuman nu ngamin y egga sa! **28** ta yao id dagá, id dagá nab bagu nga nac-capanabban, ay mesinang tam megafu tam magari, tu iquepa-macoma nal lialiuá. **29** Ta caguiac cu nicamu, tu ta addé tas

sagao uri nga ipanguinum cu sa noca mangana nga cabulunnu tap pappatulan nay Yamá.

30 Ay tac cabalidda nga naccantar tat tadde himno, nano ira ay mine ira tab buquid na Olivos.

31 Quinagui lagud ni Jesus nira : Sicamu ngamin maquesimmu camu tac cabatutan nu niacan tag gabiao : ta egga nga netura : bigarac cu noca ip pastor, ay mauuarauará noca y ovejas ira tan nattattaddayad da. **32** Nguem tac cabalic cu noca nga maguinnolay, poluat tacamu nga umay tag Galilea. **33** Nguem simibbag si Pedro ay cunna nga naccagui : Masqui nu ira ngamin macaleg ira noca tac quesidducaladda nicao, ariá bulabuga noca nga maquesimmu. **34** Quinagui sa ni Jesus : Cagniac cu lan nicao ic curug, tu tag gabiao gabba, tan nague nal lalung nga massiccarallo, pappejjiriammuammá tam mamillu. **35** Quinagui sa ni Pedro : ¡ Nu mauag paga nacuan tu maquitappatayyá nicao, ariat taca bulabuga nga pappejjiriammuan ! Ay ngamin id dicipulos quinaguira gapa sa ic cunnao.

36 Mine lagud si Jesus nga cacabulun na ira tal lugar nga mangagan tu Getsemani, ay quinagui na tad dicipulos na ira : ¡ Maguitubang camu tao ta umayá turi nga maddasal ! **37** Ay iná na sa si Pedro tuangué tad dua nga aná ni Zebedeo, ay namegafu nga nattalamman annan naraddam á curug. **38** Quinagui lagud ni Jesus nira : ¡ maraddam á curug y icararuá, ta addé tap patay ! ¡ Mabattang camu tao ay maquipatturatura camu niacan ! **39** Ay liminacag yaya tab baddi paga ta arubang, nattacag yaya ay naquimalló tu cunna nga naccagui : ¡ Amá, nu auayya na nacuan, cuammu tu mattalebagniacan yao nga copa ! nguem nu cunnunna paga, ari tu cunnas sinagapia nu ari cunnas sinagapiam. **40** Ay mine yaya tad dicipulos na ay nassimmuan na ira nga guicaturugan : ay quinagui na cani Pedro : ¿ Anni yatun ? ¿ Ariannu langngana nga nacua in naquipatturatura niacan tat tangoras laman ? **41** Matturatura camu annam maquimalló camu, tapenu ari camu nga tullung tap pangaccaccá ; y espiritu tac cacurugan na ay mabi nguem ip pattag ay macafui. **42** Nanoli mangana yaya tap pirua na ay naquimalló tu cunna nga naccagui : ¡ Amá, nu ic copa ngao ay arianna auayya im mattalebagniacan na ariaccu nga inuman, cuammu is sinagapiam ! **43** Nanoli mangana, ay nassimmuan na ira nga guicaturugan ; ta ari ngana maquimmafuló im mata ra. **44** Pinanauan na ira mangana ay

minay naquimalló tap pillu na, ay inuli na mangana nga quinagui danao gabbalaman nga ubobug. **45** Mine yaya tad dicipulos na ay quinagui na nira : ; Maccaturug camu ngana annam maquibannag camu ! ; Ajjoye ngana nga umaranni y horas, ay nu y Aná nat tolay meyauá tal lima nam minat-tagaruli ira ! **46** ; Manguc camu ta ettam mana ; ajjoye ngana nga umaranni yuri im manguialauá niacan !

47 Ay tap paddagun na paga laman nga magubobug, limibbé si Judas nga tadde turi tac caraddua ; ay aru nga tolay ic cacabulunna nga guitammitan ira ta espadas annap palipaligó, nga jjinob ira nac cattannangan nas sacerdotes annam man-nacam ira nam maguili. **48** Ay nu yuri im mangnguiá nira sa, inidan na ira tat tadde tacquilala, ay quinagui na : ; Nu y ummaccac cu ay yaya yuri ; gafutan nu yaya ! **49** Ay tad dattal na cani Jesus, quinagui na : ; Gauagauayyam mu maestro ! ay inummaccan na yaya. **50** Ay quinagui sa ni Jesus : Yé cofun, ¿Anni it talacurug mu nga mine tao ? Ay ganganalaman minaranni sa ic caruan sinammí ra si Jesus ay guinafú ra. **51** Ay anni mabba ta it tadde turi tac cacabulun ni Jesus, sinonná na il lima na ay binaddul na y espada na, binigaranna y aripan nac catannangan nas sacerdote, ay piningngaranna it tadde talinga na. **52** Ay quinagui lagu sa ni Jesus : Itolim y espadam tab balena ; ta ngamin danuri im manammí ta espada espada galaman ip patayadda. **53** Onu ¿abbattam mu cari tu ariaccu auayya im maquimalló tay Yamá ay yaya tas sangasangao gabba maddob niacan tam maturú tu caraddua nga legiones nga angeles ? **54** ¿Nguem annian na lagu nac caparuló na Escrituras ira, nga caguiadda tu mepangngó tu macua ic cunnao ? **55** Ta horas nguri quinagui ni Jesus tam magari ira nga tolay : ¿Nallauac camu tu ennú nga gafutan nga cunnat tadde minattacatacao, nga guitammitac camu ta espadas annap palapalú ? Tac cagaggao naguitubangngá tat templo nga nattuddu, ay ariannú nga guinafú. **56** Nguem nesimmu ngamin danao tapenu maparuló is sinurá nap profetas ira. Ay turi ana pinanauan ngamin nad dicipulos na yaya, ay nattatammang ira.

57 Ay danuri in nangagafú tac cani Jesus iniyangue ra yaya tab bale ni Caifas nga catannangan nas sacerdotes, ta egga nga nagarammung turi y escribas annam mannacam ira. **58** Ay si Pedro siminuttutul yaya nga arayyu ta adde tap patio nac catannangan nas sacerdotes ira ; simillung yaya tal lagum, na-

quipaguitubang yaya ta aripan ira, tapenu innan na ip panup-
 palan na. **59** Ay ic cattannangan nas sacerdotes ira annat tua-
 ngué ngamin tac concilio magaleg ira tas siri nga pamacara-
 quetadda cani Jesus tapenu pamapatayad da sa; **60** Nguem ari
 ira nacaleg, nu cunnup paga tu aru nga siri nga testigu in
 neyarubang. Nguem tap pangurianan limibbé id dua, **61** ay
 quinagui ra: Yao quinagui na: Egga ip paca-auayyá ngá
 mamuccay tat templo nad Dios ay pataddaggac cu tat tallu
 uaggao. **62** Siminaddag ic catannangan nas sacerdote ay
 quinagui na: ¿Auat tu itabbag mu? ¿Anni im macaguim
 toye tap pinalappá ra nga macararal nicao? **63** Nguem
 si Jesus ari nappica. Ay tac cunnud y ic catannangan
 nga sacerdote quinagui na sa: irob cu nicao tam megafu
 tad Dios nga matolay tu caguiammu nicami nu sicao ic
 Cristo, nga Aná nad Dios! **64** Quinagui sa ni Jesus:
 Egga ngana nga quinaguim; ay nu ariannu paga curugan,
 caguiacu nicamu tu taddé sangao ta addé noca masingannu y
 Aná nat tolai nga maguitubang ta jjuanan nan Nadiosan nga
 paca-auayya, ay lubbé noca nga mattacay tac cunam tal languí.
65 Ay tac cunnud ic catannangan nas sacerdotes pinisil na y
 alalá na, tu cunna nga naccagui: ¡Nagubobug yaya tag gue-
 gueg! ¿anni paga ip pagauagat tam tat testigu? ¡Ajjoye nga
 naguinna nu ig guegueg! **66** ¿Anni in nonó nu? Simibbag
 ira sa ay quinagui ra: ¡Mepangngó sa im matay! **67** Linu-
 tabadda lagu tam mutung na, ay sinappatappalad da yaya; ay
 nu ic caruan sinussuntú ra yaya, **68** ay caguiadda: ¡Lab-
 bunan nacami oh Cristo! ¿sinni nicao im namigad?

69 Tap paddaggun nac cunnao, nagguias si Pedro nga mag-
 gaitubang tal lauan nap patio; ay minaranni sa it tadde ari-
 pan nga babay, ay quinagui na sa: ¡Ay sicao nagguiac ca tac
 cani Jesus nga Galileo! **70** Nguem nappejjiriammu yaya ta
 arubang nang ngamin, ay quinagui na: Ariac cu ammu yatun
 ic caguiammu. **71** Ay tap pallauan na nga minay tab batalan,
 nasingan mangana yaya nat tadde aripan nga babay; ay qui-
 nagui na turi tan na guian ira turi: ¡Yoye gapa nga tolai
 nagguiac cani Jesus Nazareno! **72** Ay nagassingan yaya nga
 nappejjiriammu mangana: ¡Ariaccu ammu yatun nga tolai!
73 Ay ari curuga nabayag tac cabalinnao minaranni sa danuri ig
 guitaddaggan ira turi, quinagui ra cani Pedro: ¡Cacurugan na
 tu tadde ca gapa nira; ta masingan masqui tap pagubobug
 mu! **74** Ay tac cunnuri pingafuanan na in nagguegueg an-

nan nagassaassingan, tu cunna nga naccagui: ¡Ariaccu in-
amammu yatun nga tolay! Ay ganganalaman nassiccaralló il
lalung. ⁷⁵ Ay neraddamman ni Pedro ic quinagui sa ni Jesus;
¡Tan nague nal lalung nga massiccaralló pappejjiriammuam-
má tam mamillu! Nallauan yaya, ay siminagui yaya nga
nasiddú if futu na.

27 AY tap pammaranni umma na ngana, ngamin y atan-
nang ira nga sacerdotes tuangué tam mannacam ira nam
maguili nattattaddayadda nga naguruubobugan ip pamapaté ra
cani Jesus. ² Ay tac cabalid da sa nga namalug, iniangue ra
annan neyauá ra yaya cani Poncio Pilato, nga urayan.

³ Ay turi ngana si Judas nga yaya in nanguilacu sa, tap pa-
casinganna tu natagaruli yaya, nabbabau yaya, ay enna netoli
it tallufulu nga baggui nap pirá ta atannang ira nga sacerdotes
annam mannacam, ⁴ ay cunna nga naccagui: ¡Nattagarulí
ngá, tap pangnguiaua cu tad daga nga auat tu liuá na!
Nguem quinagui ra sa: ¿Ay anni ip panunnutam mi tatun?
¡Innammu laggapa! ⁵ Ay inibarag na ip pirá ira tat templo
ay nanao, ay mine yaya nga nabbesin. ⁶ Ay nu ic cattan-
nangan nas sacerdotes, inannam da ib baggui ira nguri nap
pirá, ay quinagui ra: ari mepangngó tu capappannan ira ta ap-
pappannan tan netabbung, ta ira ing nguina nad daga. ⁷ Ay
nattattadde ira nga naguruubobug, ay inigatang da ip pira ud
ira tad dabbun nam minaddueng, tu massirvi tal libun nac
cabbagang ira. ⁸ Cunnud ig gafu na tu yuri nga dabbun ay
nangaganan tu taná nad daga ta adde tas sangao. ⁹ Ay napa-
ruló lagu in nobobug tas simu nap profeta Jeremias nga cun-
na: ay iná ra it tallufulu nga baggui nap pirá nga nguina nan
nagatang nga nguininan nac cattannangan na aná ira na
Israel; ¹⁰ Ay tu inigatang da ira tad dabbun nam minad-
dueng, tac cunnan nepacua niacan nay Yafu.

¹¹ Nagguian lagu si Jesus nga maggataddag ta arubang na
urayan; ay iniabú sa na urayan, tu cunna nga naccagui:
¿Sicao ip patul na Judiu ira? Quinagui sa ni Jesus: curug ic
caguiam mu. ¹² Ay tap panguiranug sa nac cattannangan nas
sacerdotes annam mannacam ira, ari yaya simibbag. ¹³ Qui-
nagui lagu ni Pilato sa: ¿Ariammu maguinna im magan-
nugannug nga caguiadda nga mamacaraqué nicao? ¹⁴ Nguem
arianna nga sinabbag yaya, ni tadday laman nga cagui; ay y
urayan inipappabbo na nga curug ic cunnuri. ¹⁵ Tac cada

fiesta negagangay tu y urayan palussaran na tam maguili it tadday nga fucú, nga yuri galaman ic quiddauad da. **16** Ay turi nga tiempo egga it tadde nafucú nga curuga madumug nga ya ngagan na ib Barrabas. **17** Ay tac quegga ra nga nattattad-day, quinagui ni Pilato nira: ¿Sinni y icaya nu nga palussarac cu nicanu? ¿Si Barrabas onu si Jesus nga mangagan tu Cristo? **18** Ta dana ammu na tu ya langnga gafu nan nepangnguiá ra tag gafu tap passil da. **19** Ay tac quegga na nga maggaitubang ta ammanunnutan, naddob sa y ataua na, ay tu nepacagui na: ¡Ariammu bulabuga nga icabeng im matunung ngatun nga tolay; ta aru nga gannugannug y inattammac cu ta aggo oye tat tataguenó cu tam megafu sa! **20** Nguem ic cattannangan nas sacerdotes ira tuangué tam mannacam sinaddataddanad da im maguili tu ya quiddauad da si Barrabas ay buccayad da si Jesus. **21** Turi tas simibbag y urayan ay quinagui na nira: ¿Sinni toye tad dua y icayá nu tu palussarac cu nicanu? Quinagui ra sa: ¡Si Barrabas! **22** Quinagui nira ni Pilato: ¿Anni lagu ic cuaccu cani Jesus nga mangagan tu Cristo? Quinagui ra sa ngamin: ¡Mepató yaya tac cruz! **23** Ay quinagui nira na urayan: ¿Ngatta? ¿Anni cari im maracay nga quingngua na? Nguem ira inisicadda paga lagu nga inicuccullé: ¡Mepató yaya tac cruz! **24** Ay tap pacasingan ni Pilato tu auan na tu macua, nu ari lallagu ya nga macua ngana ig gurugurú, nangá yaya tad danum ay pinaggauan na il lima na ta arubang nam maguili, ay cunna nga naccagui: ¡Auaná tu liuá tad daga noye nat tolay nga matunung! ¡Innan nu noca! **25** Ay ngamin im maguili simibbag ay cudda nga naccagui: ¡Mesinang nicami id daga na tuangué ta anaaná mi! **26** Pinalussaran na lagud nira si Barrabas; nguem tac cabalin na nga nappapisi cani Jesus, iniauá na nira tapenu ipató ra yaya tac cruz.

27 Ay tac cunnud, is suddalu ira na urayan iniangue ra si Jesus tap Pretorio, ay nagarammung sa ngamin it tangacompanian. **28** Inubanadda, ay sininnunadda tat tadde túnica nga ujjin. **29** Ay tac cabalidda nga nangngua tab barungú nga sisi, inipedda ta ulu na ay nepatamni ra tal lima na nga jjiuanan it tanganayun nga cauayyan; ay numalittucag ira ta arubang na, pinaguyoyungadda yaya, ay cudda nga naccagui: ¡Alluarac ca nad Dios, Patul na Judiu ira! **30** Ay ilutabad da yaya, ay iná ra ic tanganayun uri nga cauayyan, ay binigaradda yaya ta ulu na. **31** Ay tac cabalid da sa nga nanguyuyao,

inariadda sa yuri it tunica na ay initoli ra nga inipellung sa yuri is sinnun na laggapa, ay inipano ra yaya ta edda nga ipató tac cruz.

32 Ay tap pallauad da tas ciudad, narafung da it tadday nga tolay nga taga Cirene nga ya ngagan na is Simon; quinagumadda yao nga tolay tu mangattu tac cruz na.

33 Ay tap pacarattal da ngana tal lugar nga mangagan tu Golgota, nga ya quebalinanna il lugar nac Calvario, **34** pine-num da tas silam nga naquibuan ta addu; nguem turi tap pacatattam na, arianna inicayá nga ininum. **35** Ay tap panguiipató ra sa ngana tac cruz, nabbaballayadda y alalá na, ay naccapalapalaradda; (tapenu maparuló in nacagui tas simú nap profeta, nga cunna:

Nabbabarallayadda y alalá cu,
ay naccapalapalaradda is sinnuc cu:)

36 Ay naguitubang ira ay sinarodda yaya turi. **37** Ay iniped da ta ulu na in nanguidanugad da sa, nga neturá tac cunnao: YAYA YAO SI JESUS, NGA PATUL NA JUDIU IRA.

38 Cabulun na nga nepató tac cruz id dua nga minaccocó, it tadde nira nagguiat ta jjiuanan na, ay it tadday ta jjimigui na.

39 Ay danuri im mattatalebag, paccacaguianadda yaya tam maracay, ay guyuguyuadda y ulu ra, **40** ay tu cudda nga maccagui: ¡Sicao nga dabbatammu it templo, ay pataddaggammu tat tallu uaggao, paliaram mu ib bagguim! ¡Nu Aná naca nad Dios, umulug ca tac cruz!

41 Cunnao gapa inipanguyoyung sa nac cattannangan nas sacerdotes ira tuangué ta escribas annam mannacam ira, tu cudda nga maccagui:

42 ¡Pinaliag na ic caruan, nguem arianna nga mapaliag ib baggui na! ¡Nu yaya ip patul na Israel, umulug yaya sanagao tac cruz, ay mangurug cami sa!

43 ¡Naguinnanama yaya tad Dios: paliaraní na yaya sangao nu icayá na; ta quinagui na: ¡Aná ná nad Dios!

44 Danuri im minattacatacao nga netanguepató ira tac cruz sa, quinagui ra gapa sa ic cunnao ira nga panguyoyung.

45 Ay ta addé tam mecannam nga horas najjibbó ta utun nad dabbun, ta addé tam mecasiám nga horas. **46** Ay turi ta umaraaranni ngana im mecasiám nga horas, naccullé si Jesus tam matallag nga ngaral, tu cunna nga maccagui:

¡Eli, Eli; lama sabactani! nga ya nga quebalinan na: ¡Oh Dios cu! ¡Oh Dios cu! ¿ngatta ta pinagurayammá?

47 Ic caruan ira turi tat tolay nga nagguiat turi, tap pacaguinna

ra tac cunnao, quinagui ra : ¡ Ya nga agalan na yao si Elias !
48 Ay ganganalaman nalagui it tadde nira, nangá tat tadde esponga, binasa na tas silam, ay nepe na tat tuppag nat tadde pasingan, ay iniauí na sa tu inuman na. **49** Nguem ic caruan quinagui ra : ¡ Pagurayammu yaya ! ¡ Innattam nu ume tao si Elias nga mamaliag sa ? **50** Nguem si Jesus, naccullé mangana yaya tam matallag nga ngaral, iniauí na y espíritu na. **51** Ay anni mabba ta ib velo nas sibban nagaddua nga napisil, mamegafu tu utun ta addé tag gucab ; ay namippig id dabbun, ay nagaddagaddua ib babatu ira ; **52** ay nabucatan il libulibun ira, ay aru ngabaggi nas sasantos ira nga naggiuan ira turi nga naccaturug nangun ira ; **53** ay nallalauan ira tal libud da, tac cabalin na nga naguinnolay, simillung ira tam masanto nga ciudad, ay nappasingan ira ta aru nga tolay. **54** Is centurion lagud, tuangué tac caranuri nga cacabulun na nga manaron tac cani Jesus, tap pacasingadda tal lunig tuangué tag gannugannug ira nga nesissimmu, naganassing ira nga curug, ay quinagui ra : ¡ Cacurugan na tu Aná nad Dios yoye ! **55** Ay aru nga babbay in naggiat turi nga manguireripá ta arayyu, nga ira gabba is siminuttul cani Jesus nga naggafu tag Galilea, ay tu nassirvi ira sa : **56** Ay naggiuan nira da Maria Magdalena, enni Maria nga yena ni Santiago tuangué cani José, anny yena na aná ni Zebedeo.

57 Ay tap paffugab na ngana, limibbé it tadde lalaqui nga ricu nga taga Arimatea, nga ya ngagan na y Jose, nga dicipulo gapa ni Jesus. **58** Yao nga tolay mine yaya cani Pilato ay quiniddo na ib baggui ni Jesus. Si Pilato lagud inirob na tu iyauá ra sa. **59** Ay tap pangá ngana ni José tab bagguina, binungunan na tat tadde lienzu nga marenu, **60** ay inipenna tat tadde bagu nga libun nga cua na, nga quinoccog na tac cabatuan : ay tac cabalin na nga nanaccag tap puerta nal libun tat tadde batu nga docal, nano yaya. **61** Ay naggiat turi si Maria Magdalena tuangué turi tat tadde nga Maria, nga nagui-tubang ira ta arubang nal libun.

62 Tat tumunug nga aggao, nga yaya gabba y aggao tac cabalin nap papparaparan, ic cattaunangan ira nas sacerdotes annaf fariseos nattattadde ira nga minay cani Pilato, **63** ay tu cudda nga nacagui : Afu, neraddammammi tu yuri im minassirisiri, turi paga tac catole na, quinagui na : ¡ Tac cabalin nat tallu uaggao, maguinnolayá ! **64** Emmu lagud ipataron tam mapia il libunna ta addé ta icatallu aggo na ;

ta maraqué nu umay id dicipulos na tag gabi, ay cocotad da yaya, ay palacaradda tam maguili: ;naguinnole yaya tan nammatay! Ay y urian nga icatabag mamaraqué lallagu anné paga ta olu. **65** Quinagui nira ni Pilato: ; Egga it tadde guardia nu; ume camu ay taronan nu ta addé na auayya nu nga macua! **66** Mine lagu ira, ay inipatarod da il libun tag guardia, ay tu pinayyad da paga tas sello ib batu.

28 TURI tap pamunufunuan ngana na aggo nas Sabado, ta aranni ip pallabaga na olu nga aggao nat tangaliguan, si Maria Magdalena tuangue turi tat tadde Maria edda nga iningan il libun. **2** Ay turi ana nallunig tam masican; ta minulug nga naggafu tal languí it tadde angel nay Yafu, ay tal labbé na binalittag na ib batu nga egga tap puerta nal libun, ay naguitubang sa. **3** Ic casissinnanna cunhé tat tadday á quilaquilá, ay nu y alalá na mafurao nga cunnan lappá: **4** Ay ig guiardias ira gafu ta assing da sa, namippig ira ay nebattang ira nga cunnan natay. **5** Simibbang y angel tu cunna nga naccagui tad dua nga babbay ira nguri: ; Ari camu maganassing! ta ammú tu aleran nu si Jesus nga napató tac cruz. **6** Auan yaya tao; ta naguinnolay ngana, tac cunnac dan á quinagui na nicamu. ; Ume camu tao, ay innannu il lugar nga naguidan nay Yafu! **7** Mabbibí camu nga umay ay ennu caguian tad dicipulos na ira tu naguinnole yaya tan nammatay; ay innan nu ta poluan nacamu paga nga lubbé tag Galilea; yuri noca ip pacasinnan nu sa: ajjao nga quinagui ngana nicamu. **8** Ganalaman nano ira lagu tal libun nga sigga assing annas siggapagayayá, ampalagiu ira nga liminacag nga umay maquipacannammu tao nga dumug tad dicipulos ira. **9** Ay anni mabba ta si Jesus mine nira ziminafung ay quinagui na nira: ; Gauagauayyan nu paray! Mine ira sa, guinafú ra it tacqui na annan naddayorayo ira sa. **10** Quinagui lagu ni Jesus nira: ; Ari camu maganassing: ume camu ay ennu caguian tau uauagui ira; tu ume ira tag Galilea; ay yuri noca ip pacasinnad da niacan!

11 Ay tap pano ra ngana, ic caruan turi tag guárdia ira mine ira tas ciudad ay edda nga pinacapacoli ngamin in nesissimmu tac cattannangan ira nas sacerdotes. **12** Ay danao turi ngana tap pagarammung da nga cacabuludda im manncam ira, ay tac cabalidda nga naguruubobug, iniddadda ta aru nga pirá is susuddalu ira, **13** ay cudda nga naccagui: yoye ip palacaran

nu nga cagui: Minay id dicipulos na ira tag gabi, sinaco ra ib baggui na, turi tac quegga mi nga naccaturug. **14** Ay nu maguinna ic cunnao nga gobernador, sicami noca im macannammu sa nga maquiobobug, ay paliarammi sicamu. **15** Inalauá ra lagu ip pirá, ay quingngua ra yuri in netuddu nira ; ay yao nga cagui napalacag ta Judiu ira ta addé tas sangao.

16 Nguem ic carattadday á dicipulos ira mine ira tag Galilea, tab buquid nga sinacquilalan nira ni Jesus. **17** Ay tap paquemammá ra sa, naddayorayo ira sa : nguem ic caruan nira ay nabbabang. **18** Minaranni lagu nira si Jesus, naquio-bobug nira ay tu cunna nga naccagui: ¡Nayauá ngamin niacan ip paca-auayya tal languí annad dabbun! **19** ¡Ume camu lagu ay mamaró camu tu dicipulos tang ngamin tap papatulan ira, ay tu siccuban nu ira tang ngagan nay Yama, anna Aná anna Espiritu Santo: **20** ituddu nu nira tu parulat-tadda ngamin ig gannugannug nga inibilic cu nicamu: ay innannu ta egga ngá nicamu nga magguian nga auattu tungngan na ta addé noca tap panuppalan nam mundo!

EVANGELIO
TAC CUNNA INILAYYAGAYYA
NI
MARCOS.

1 GAFU na Evangelio ni Jesus Cristo, nga Aná nad Dios.

2 Tac cunna egga nga neturá caní Isaias nga profeta :

Ajjoye nga itubuc cu id dorobac cu ta aru-
bang mu,

tu ume mamaran tal lacarammu ;

3 Ngaral nat tadday nga umagaagal tac calammalammattan,

¡ Paranan nu id dalan nay Yafu,

Pacatunungan nu il lacaran na.

4 Zimittal si Juan nga maniccusicub tal calammalammattan,

anna ilayyagayya na is sicub nap pabbabauí tu iquepamacoma
nac catagarulian. **5** Ay nallauan nga mine tad dian na it

tangapaddabbunan ta Judea annat tuangué tat taga Jerusalem

ira, ay siniccuban na ira tab bannag na Jordan ay iniconfesar

da il liualiuá rá. **6** Nagalalá si Juan tad duddú nac camello

ay nagacayattan y auá na tat tabbí ; ay tu ya nga canan na id

durudurun anna issi nap pasucan tat tanataná. **7** Ay na-

nguifulufulung yaya tu cunna nga naccagui : ¡ Tumuttul tal

licurac cu im maca-auayya paga anné niacan, nga auaná paga

tu quepangngattan nga cumummag annam mangubbag tac

caddang nas zapatú na ! **8** Sacan, tac cacurugan na, siniccubat

tacamu tad danum, nguem nu yaya sicuban nacamu noca ta

Espiritu Santo.

9 Ay nesimmu tu ta aggao ira ud, limibbé nga naggafu tan

Nazaret nag Galilea si Jesus, ay siniccuban ni Juan yaya ta

Jordan. **10** Ay sa ngana nga guiminon nga naggafu tad da-

num, nasinganna nga nabucatan il languí, anna Espiritu nga

umulug nga cunnap paloma á mappangué sa. **11** Ay limibbé

it tadday á ngaral nga naggafu tal languí, nga cunna nga

naccagui : ¡ Sicao im meddú nga Aná cu ; sicao ip pacalerac

cu tu ipagayayá cu !

12 Ay ganalaman y Espiritu Santo neyangué na yaya tac calammalamattan. **13** Ay nagguian yaya tac calammalamattan ta appatafulu ta aggao nga sientacion ni Satanás ; ay naquitapaddian yaya ta ayaayam ira nga quitapporay ; ay nassirvi sa y angeles ira.

14 Nguem tac cafucú ngana ni Juan, nanoli si Jesus tag Galilea nga nanguifulufulung ta evangelio nad Dios. **15** Ay tu enna nga nelayyagayya : ¡ Netuppall ngana it tiempo ay egga nga umaranni ip pappatulan nad Dios : mabbabau camu annam mangurug camu ta evangelio !

16 Ay tap pallacalacag na tab bicó nab bebay nag Galilea, nasinganna si Simon tuangué tac quinabubbú na á si Andres tap paddaggud da nga manguitan ta icó tab bebay ; ta danao ay minagguimmanangó ira. **17** Ay quinagui nira ni Jesus : mebuluc camu niacan ay cuat tacamu tu minagguimmanangó tat tolay. **18** Inisiddragá ra nga pinanauan y icó ra, ay nebulun ira sa. **19** Ay liminacag paga yaya tab baddí, nasingan na si Santiago nga aná ni Zebedeo tuangué cani Juan nga quinabubbú na, tac quegga ra nga nattaque tab barangay nga maddaggun nga mappoli ta icó ira. **20** Ay tac cunnud, inagalan na ira ; ay pinanauad da y yama ra nga si Zebedeo tab barangay tuangué turi tam miacquitaddan ira, ay nebulun ira sa.

21 Simillung ira tac Capernaum ; ay tac caggauan nas Sabadu simillung yaya tas sinagoga ay nattuddu yaya turi. **22** Ay nappabbao á curug it tatole ira tat tuddutuddu na ; ta sinudduan na ira tac cunnap pat tuddu na egga ip paca-auayya na, nga ari caguitta na escribas ira. **23** Ay nagguiat tas sinagoga it tadday á lalaqui nga-nagunaggan na espiritu á malullug ; ay naccullé yaya tam matallag, **24** tu cunna nga naccagui ; ¿ Anni ip panunnutam mi nicao, Jesus Nazareno ? ¿ Mine ca tao nga mamuccay nicami ? ¡ Ammu taca nu sinnica, sicao im Masanto nad Dios ! **25** Nappore sa si Jesus ay cunna nga naccagui : ¡ maguimammó ca ay panauammu yaya ! **26** Ay nu y espiritu ud á malullug pinattutucaran na yaya, naccuccullé tam masican nga ngaral, ay nallauas sa. **27** Ay ngamin it tolay nappabbao ira nga curug, ay tu cudda á naccatabbatabbag : ¿ Anni panao yao nga gannug ? ¡ Tadde yao á bagu nga tuddu ! ¡ Siggá paca-auayya nga maddob tam masqui paga nga espiritu ira nga malullug, ay parulattad da yaya ! **28** ay id dumug na ganalaman neuarauará tat tangapaddabunan nag Galilea, annal lelebú na.

29 Ay tap pallauadda tas sinagoga, simillung ira tab bale ra Simon anni Andres nga cabulud da si Santiago anni Juan. **30** Nguem ic catugangan ni Simon nga babay ay egga nga maddaggun nga macculicug ; ay ganalaman neubobug da yaya sa. **31** Ziminnú yaya sa, sinammí na il lima na, ay binangun na yaya ; nari ic culicug na ay yaya ngana in nassirvi nira.

32 Ay tap paffugab na, turi tas similló ngana ib bilag, neyangue ra sa ngamin im maccataquí ira, cunnunna gapa turi tan nagunaggan ira nap pangaccaccá ; **33** ay ngamin it taga ciudad ira nagguian ira nga nattattadday tap puerta. **34** Ay pinammapia na y aru nga maccataquí ira tam magannuganug nga tulagan, annam pinalauanna y aru nga demonio. Ay arianna nga pinagubobug id demonio ira ta ammu ra yaya.

35 Ay limiccá yaya tam maranni umma, turi tam magabi paga á curug, nallauan yaya annam minay tat tadde lugar á calammalammattan ay naddasal yaya turi. **36** Ay nu si Simon tuangué turi tac cacabulunna zinaddanadda yaya ; **37** ay tap paquesimnu ra sa, quinagui ra : ¡ Ngamin it tolay alerad daca ! **38** Ay quinagui na nira : ume ittam tam masqui sitao nga lugar toye ta aranni ira nga ili tapenu mattuddu ngá gapa turi ; ta yao it talacurug cu nga nallauan. **39** Ay simillung yaya tas sinagogas da ira, tat tangapaddabbunan nag Galilea, nga nanguilayyagayya, annap pinalauan na id demonios ira.

40 Ay mine sa it tadde mattulag tal lazaro, naquimallo sa, namalittucag ay quinagui na sa . ¡ Nu icayá mu, auayya má nga pacarenuan ! **41** Ay si Jesus necabbí na yaya, sinonná na il lima na, sinuccal na yaya ay tu cunna sa nga naccagui : ¡ Icaýá cu ; mapacarenu ca lagud ! **42** Ay ganganalaman nano sa it tulagan nga lazaro, ay napacarenu yaya. **43** Ay binibilin na yaya ta atajjí, pinapano yaya ngana ni Jesus, **44** ay quinagui na sa : ¡ Auab bulabuga tu tolay nga pacaguianam mu ; nu ari ume ca nga mappasingan tas sacerdote, ay itabbung mu tac caparenum y inirob ni Moises ; tapenu pamacurugadda ! **45** Nguem tap pano na ngana, ay pinegafuanan na nga pinalacag ta aru, ay tu iniuarauará na nga quinagui yao nga nesimnu ; ay tac cunnud si Jesus ari ngana nacatallung tas ciudad, nu ari nagguian laman yaya tal lauan tac calammalammattan. Ay naggaangue sa it tatolay nga naggagafu tang ngamin nga lugalar.

2 AY tat tallung na mangana tac Capernaum tac cabalin nap piga ngaggao, nadumug tu egga tab balay. **2** Ay nattat-tadde y aru nga tolay, nga auan ngana tu lugar nga auayya ra pagguianan masqui paga tal lelebú nap puerta ; ay inifulufulung na nira ic cagui. **3** Ay limibbé ic caruan nga nanguiyangué sa tat tadde tolay nga nate ib baggui na, nga naffufuttuan na appá nga tolay. **4** Ay tam megafu ta ariadda paca-auayya nga umaranni sa tac caru á curug nat tolay, zinaral da y ató nab balay nga nagguianan na ; ay tap pacabucá ra sa, iniyulug da yuri y inandoyan nga naguidan nan nate ib baggui na. **5** Ay tap pacasingan ni Jesus lagud tas sican na angngurug da, quinagui na turi tan nate ib baggui na : ¡ Yé aná cu, mepamacoma ic catagaruliam mu ! **6** Nguem nagguiat turi nga naguitubang ic caruan nga escribas ira, ay tu cudda nga nannononó taf futura : **7** ¿ Ngatta ta cunnao ip pagubobug noye nat tolay ? ¡ Maggwegeg yaya ! ¿ Sinni im maca-auayya nga mamacoma tac catagarulian nu ari la id Dios ? **8** Ay tac cunnud, tap pacataguenó ni Jesus ta espiritu na tu cunnao nap paunononó ra, quinagui na nira : ¿ Anni ig gafu na tu nononopan nu ic cunnao tag guiffutuannu ? **9** ¿ Sitao cari im malogon, tu macagui toye tan nate ib baggui na : mepamacoma ic catagaruliam-mu ; onu macagui : Manguc ca apammu y agguiddam mu ay lumacag ca ? **10** Tapenu cammuan nu lagu tu y Aná nat tolay egga ip paca-auayya na ta utun nad dabbun nga mamacoma tal liualiuá (quinagui na turi tan nate ib baggui na) : **11** Caguiac cu nicao : ¡ Tumaddag ca, apammu y agguiddam mu ay lubbé ca tab balem ! **12** Ay siminaddag yaya, sinammí na ganalaman y agguiddan na, ay nano yaya ta arubang da ngamin ; ay nebattang ira ngamin nga nacaddag, ay naddayorayo ira tad Dios tu cudda nga naccagui : ¡ Ari camí bulabuga paga nga nacasingan tac cunnao !

13 Ay nallauan mangana yaya nga minay tab bicó nab be-bay ; ay nu im magari nga tolay guimiddú ira sa, ay sinudduan na ira. **14** Ay turi tap pacalacalacag na, nasingan na si Levi nga aná ni Alfeo, nga maggaitubang tab bangu na appabuguitan, ay quinagui na sa : ¡ Mebuluc ca niacan ! Siminaddag yaya, ay nebulus sa.

15 Ay nesimmu tu tac quegga ni Jesus nga maggaitubang tab bale na yao nga tolay nga maddaggun nga cuman, aru nga minattuqui tab buguí annam minattagaruli ira in naquipaguitubang gapa sa nga cuman ; ta aru ira ay siminuttul ira sa.

16 Nguem nu y escribas ira adda naf fariseos, tap pacasingad da sa nga naquiletung nga cuman tam minattuqui ira tab buguí annam minattagaruli ira, quinagui ra tad dicipulos na : ¿ Ngatta ta naquiletung yaya nga cuman tam minattuqui ira tab buguí annam minattagaruli ira ? **17** Ay tap pagguinna ni Jesus tac cunnao, quinagui na nira : Nu im mapia ig gauagauayyadda ari ira magauag tam medicu, nu ari laman im mattulag ira ; ariá nga mine tao nga magagal tam menunung ira nu ari tam minattagaruli.

18 Ay nu id dicipulos ni Juan, tuangué taffariseos nagayunar ira ; mine ira annac quinagui ra sa : ¿ Ngatta ta magayunar id dicipulos ni Juan annad dicipulos naf fariseos ira, nguem id dicipulos mu ari ira magayunar ? **19** Ay quinagui nira ni Jesus : ¿ Annian nap pagayunar nac cacabulun nan novio, tac quegga na pagalaman nira ? tac quegga pagalaman nira nan novio, ariadda auayya (im magayunar. **20** Nguem duttal noca y aggao nga mari nira in novio, ay yuri noca nga aggao ip pagayunar da. **21** Auat tu tolay nga manguiappi tab bagu nga sinnun tad dana nga alalá, tanu ari yuri ib bagu nga meappi piddangngan na yuri id dana ay mammaraqué lallagu ngana ip pisil na. **22** Ni egga it tolay nga manguibubbú tab bagu nga binarayang tad dana ira nga tabbí nga inambotalla ; tanu ari ib binarayang battacan na y inambotella nga tabbí, ay mararal ib binarayang tuangué tat tabbí ; ay ya nga panguipayyad da tab binarayang ib bagu nga tabbí nga inambotella.

23 Ay nesimmu tu ta caggauan nas Sabadu liminacag yaya tag guicomanan ira nga namulan ; ay nu id dicipulos na, tap paddaggud da nga macalacalacag, naguibaddul ira tad dauadua. **24** Ay tac cunnud, if fariseos ira quinagui ra sa ; ¡ Innammu ! ¿ Ngatta ta cuadda y ari mepangngó nga macua ta aggao nas Sabadu ? **25** Nguem quinagui na nira : ¿ Ari-annu cori bulabuga nga binibbig ic quingngua ni David, turi ta egga in nagauagan na annan nagattam tab bisin, yaya tuangué turi tac cacabulun na ; **26** nu annian na ta simillung yaya tab bale nad Dios turi ta si Abiatar yaya ic catannangan nas sacerdote, ay quinanna ip pan ira nga netunnag, nga ari mepangngó tu egga it tolay nga cumas sa, nu ari laman is sacerdotes, ay iniddan na gapa yuri ic cacabulun na ira ? **27** Ay quinagui na nira : Is Sabadu naporó tam megafu tat tolay, ay ari naporó it tolay tam megafu tas Sabadu : **28** ay tac cunnud y Aná nat tolay yaya y Yafu nas Sabadu.

3 AY simillung mangana yaya tas sinagoga: ay nagguiat turi it tadde tolay nga nammaga il lima na. **2** ay ilangngalangngaddad da yaya ta paninnad da nu pamupian na yaya ta aggao nas Sabadu; tapenu egga ip pamegafuanad da sa nga panguidanugan. **3** Quinagui na lagud turi tat tolay nga nammaga il lima na: ¡ Tumaddag ca tat tangnga! **4** Ay tac cabalinnao quinagui na nira: ¿ Anni in mepangugó? ¿ Im mangngua tam mapia tas Sabadu onu mangngua tam maracay? ¿ Mamaliag ta inangó onu mamapatay? Nguem ari ira nga nappicá. **5** Ay iningan na ira tall lelebú na, ta nalussao yaya annan natabeng in nonó na tag gafu tat taggá nagguiffutuadda, ay quinagui na tat tolay ud: ¡ Sonnatammu il limam! ay sinonná na; ay netoli sa il lima na. **6** Tap panao naf fariсеos ira, naquipagammung ira ta Herodianos ta naguruubogadda nu cunnasi nap panaral da sa.

7 Ay tac cunnud, nano si Jesus nga cabulun nad dicipulos na ira ay mine ira tab bebay; ay siminuttul sa im magaru á curug nga tolay, nga naggafu tag Galilea; anna Judea, **8** anna Jerusalem, anna Idumea, annan naggagafu tal liag na Jordan tuangué tal lelebú nat Tiro annas Sidon guimiddú sa im magaru á curug nga tolay tap pacaguinna ra tam macapabbao ira á gannugannug nga cuan na. **9** Ay quinaguina tad dicipulos tu maparan nacuan sa it tadde barangay tam megafu tam magaru ud ira nga tatolay, ta maraqué lan nu ajjilad da yaya: **10** ta pinammapia na y aru nga tolay, ay magarajjil in nadummú nga dunnú nga ume sa manuccal ngamin danuri y egga im magannugannug nga tulagad da. **11** Ay y espiritu ira nga malullug tap pacasingadda gapa sa mamalittucag ira ta arubang na, maccuccullé ira ay tu cudda nga maccagui: ¡ Sicao y Aná nad Dios! **12** Nguem binilinna ira ta atajji tu ariadda yaya ipadumug.

13 Ay minuné yaya tab buquid, inagalan na sa danuri y ini-cayá na; ay naggaangue ira sa. **14** Ay sinulló na ic caraddua tu mamulufulú sa annat tapenu doban na ira nga manguifulufu-lung; **15** annat tapenu egga ip paca-auayya ra nga mamamma-pia tat tulatulagan, annam mamalauan tad demonios; **16** nga ira gabba yoyé: si Simon nga pinagapelidu na tap Pedro, **17** tuangué cani Santiago nga aná ni Zebedeo, anni Juan nga quina-bubbú ni Santiago, nga pinagapelidu na ira tu Boanerges nga ya quebalinan na y aná na aragub; **18** tuangué cara Andres

enni Felipe, enni Bartolome enni Mateo, enni Tomas, enni Santiago nga aná ni Alfeo, enni Tadeo tuangué cani Simon nga taga Canaan, **19** enni Judas Iscariote nga yao gabba sa in nanguilacu : ay nattoli ira tat tadday á balay.

20 Ay nagarammung mangana im magaru nga tolay, ay tac cunnud ri ariadda paga nga nacua ic cuminan. **21** Ay tap pa caguinna tac cunnao nac caccofun na ira, mine ira ta edda nga piniddang yaya, ta ya nga caguiadda : ¡ Napauan in nonó na ! **22** Nguem danuri y escribas ira nga ziminagú nga naggagafu ta Jerusalem, quinagui ra : ¡ Egga sa si Beelzebub ; ay palauanan na id demonios ta uffunan yaya nap principe nad demonios ira ! **23** Ay inagalanna lagud ira sa, ay quinagui na nira, ta ubobug nga angngarigan : ¿ Annian na ipaca-auayya ni Satanás nga mamalauan tac cani Satanás ? **24** Ay nu mababallay it tadde pappatulan tu cararalanna galaman, yao nga pappatulan arianna auayya im mannanayun. **25** Ay nu it tadday á balay magaddua tu mamacararal galassa, yao nga balay arianna auayya im mannanayun. **26** Ay nu si Satanás yaya galaman im manaral sa, ay egga yaya nga nagaddua, arianna auayya lagu im mannanayun nu ari aranni ngana if fununa. **27** Auab bulabuga tu macatallung tab bale nat tadday á tolay nga macapangngua tapenu maccocó yaya, nu arianna bí baluran ta olu im macapangngua ; ay tac cabalinna auayya na ngana im maccocó tab balena. **28** Tab balebale nac curug, caguiac cu nicamu tu mepamacoma tang ngamin nga anaaná nat tolay im magannugannug á liualiuá, tuangué gapa tap pagguegueg da, nu anni lara gannug y ipagguegueg da : **29** nguem im magguegueg tam macatabbá ta Espiritu Santo, auab bulabuga tu quepamacoma na, ay tu mapaliuá yaya tac catagarulian nga auattu cofutan na : **30** ta egga nga cacaguiad da : egga sa y espiritu nga malullug.

31 Ay turi limibbe y uauagui na ira tuangué ca nena na, nagguián ira lat tal lauan, ay naddob ira tu magagal sa. **32** Ay nu im magaru naguitubang ira tal lelebú na ; ay ic caruan quinagui ra sa : ¡ Yenam anna uauaguim ira egga ira tal lauan nga alerad daca ! **33** Nguem quinagui na nira : ¿ Sinni y yená annas sinni y uauagui ? **34** ay nallangalanga yaya tac caranuri nga maggaitubang ira tal lelebú na, ay quinagui na : ¿ Ajoye y yená anna uauagui ira ! **35** Ta ngamin ira yuri im mangngua tas sinagapia nad Dios, yaya y uagui nga lalaqui onu babay, annay yená.

4 AY inuli na mangana in nattuddu tab bicó nab bebay ; ay guimiddú sa im magaru á curug nga tolay, ay tac cunnud nattaque yaya tat tadde barangay, ay naguitubang yaya tab bebay ; ay im magaru nga tolay nagguian ira tad dabbun tab bicó nab bebay. **2** Ay sinudduan na ira ta aru nga gannugannug nga angngarigan ; ay quinagui na nira tat tuddu na : **3** ! Guinnan nu ! Ajoye nga nallauan it tadde minammula nga ume mauará. **4** Ay nesimmu tu turi tap pauará na, ic caruan nga semilla natagá ira tab bicó nad dalan ; limibbé im mammanú ira ay quinad da. **5** Ay ic caruan natagá ira tac cabatuan nga auat tu curuga dabbus sa : ay nabí nga natta lobu, ta auat tu dabbun tac caralamman na : **6** nguem tap lassang ngana nab bilag, naccatuggui ira ; ay gafu tac cauan nag gamú ra, naccatang ira. **7** Ay ic caruan naccatagá ira tac casitanan ; ay tap pattubu nas sitasitan ilaggabbad da ira ay ari ira nabbunga. **8** Ay nu ic caruan natagá ira tam mapia nga dabbun, ay tap pattalobu ra annap paddacal da, nabbunga ira ; it tadday tattaliufulu, it tadday taggannammafulu, ay nu it tadday ammamagatú. **9** Ay quinagui na : ; Y egga it talinga na tu ipagguinna na, guinnan na laggapa !

10 Ay turi tan nequebattang na nga tattadday, danuri in nagguian tal lelebú na nga cabulun ira nac caraddua, iniabú ra sa nu anni ic quebalinan na angngarigan ira ud. **11** Ay cunna nga naccagui nira : Mepammu nicamu im misterio nap pappatulan nad Dios ; nguem tac caranuri nga egga tal lauan, ngamin ig gannugannug meubobug ta angngarigan ; **12** tape nu imammatadda ay masingadda nguem ariadda maliparó ; ay guinnadda ay maguinna ra, nguem ariadda mapaquinacam ; ta galaman nu egga noca y tiempo nga ipanguli nan nonó ra, ay mepamacoma nira ic catagaruliudda. **13** Ay quinagui na nira : ¿ Ariannu nga mapaquinacam yao nga angngarigan ? ¿ Annian na lagu na ipaca-auayya nu nga mapaquinacam tang ngamin ta angngarigan ira ? **14** Nu im minammula ya nga iuará na ic cagui. **15** Ay danoye yuri y egga ira tab bibig nad dalan, nga neuaracan nac cagui ; ay turi tap pacaguinna ra sa, ganalaman mine si Satanas ay iná na ic cagui nga neuará tag guiffutuadda. **16** Ay danoye gapa yuri in neuará ira tac cabatuan ; danao tap pacaguinna ra tac cagui ganalaman inalauá ra tad dacal á pagayayá ; **17** nguem auan ira tu gamú, ay manganannuan la y attole ra ; ay tac cunnud,

nu lubbé ngana ib buruburung onu darum tam megafu tac cagui, isiddragá ra im mesdidducal. **18** Ic caruan neuará ira tac casitanan ; ay danao im magguinna tac cagui, **19** nguem ip paccaragá ta annung dab dabbun, annap paabag nac cucacucua, anna ilug nga mattalebtag tag gannugannug ira nga caruan, tat tallung da laggabbadda ic cagui, ay mabbali auat tu bunga na. **20** Ay danoye in neuará tam mapia nga dabbun ; ira yao guinnad da ic cagui ay alauatad da ; ay mabbunga ira, it tadday attatallufulu, it tadday aggannam mafulu ay nu it tadday ammamagatú.

21 Ay quinagui na nira : ¿ Ya cari nga quelabbé na allamparan tapenu mepay tag gucab na annappangngan onu tag gucab na agguiddan, nu ari tapenu mepay tac candeleru ? **22** Ta auab bulabuga tu nataccabban nga ari mepemammá ni netagu tu ari nga mapalauan. **23** Y egga it talinga na tu ipagguinna na, guinnan na laggapa. **24** Quinaguina gapa nira : tangngagan nu ig guinnan nu ; tag gucub nga ipaggucub nu, yayud galaman ic cagucuran nu ; ay maturú paga im meyauá nicamu. **25** Ta yuri ic queggan na, yaya ic queddán ; nguem nu yuri y auattu egga, mari sa paga yuri y egga ngana sa.

26 Ay quinagui na : Cunnao nap pappatulan nad Dios, nga caguitta nat tadde toláy nga mauará tas semilla tad dabbun ; **27** ay maccaturug annam mangun tag gabi anna aggao ; ay nu is semilla mattalobu annad dumacal nga auat tu passinammuan na. **28** Tanu id dabbun yaya laggapa im macannammu nga mappabunga ; ta olu labbí ay dón, ay tac cabalinna maddaua, ay noca ib bungabunga nga napannu ira tad daua. **29** Ay tap pattaggá ngana nab bunga, ganganalaman ipenna y ilá gafu ta limibbé ngana y aggagatab.

30 Quinagui na gapa : ¿ Anni ippanguiyarigattam tap pappatulan nad Dios ? ¿ Onu anni ip panguiangngariganat tam sa ? **31** Meyarig tat tangabullung nga mustasa, nga nu tac quemula na tad dabbun, nu cunnup paga laman tu yaya ic cabadditan tang ngamin nga semilla nga egga tad dabbun, **32** nguem tac quemulana, mattubu ay mabbali tu dacallan na ngamin ig gulagulay ira, ay daracal ip pangapanga na ira ; ay tu auayya nam mammanú ira tal langú y umesa nga maguip-pa tal liruman na.

33 Ay aru paga nga angngarigan in namalappatan na nira tac cagui, ta addé ta ipaca-auayya ra nga magguinna ; **34** nguem arianna ira nga inubobugan nga auattu angngarigan :

nguem nu ira laman, buraburatan na ngamin tad dicipulos na ira.

35 Ay turi gabba nga aggao, tap paffugab na ngana, quinagui na nira : Ume ittam tat tangabbagan. **36** Ay tay yaya nga na nga namapanao tam magaru, id dicipulos iniangue ra yaya tac cunnuri nga pagguian na, tab barangay ; ay nagguiag gapa sa ic caruan ira nga babarangay nga babaddí. **37** Ay nap paddag tam masican á curug ; ay ip palung tullung tab barangay ay mapannupannu. **38** Nguem nagguian yaya tap popa nga naccaturug tat tadde fungan : ilucag da yaya ay quinagui ra sa : ¡ Maestro ! ¿ Ariaminu icaburung nu mate ittam ? **39** Ay tac calucag na, napporianna ip paddag, ay quinagui na tab bebay : ¡ Arica matannug ! ¡ Maguimammó ca ? Ay naguimammó ip paddag, ay ya nga nappatali id docal nga imammó. **40** Ay quinagui na nira : ¿ Ngatta ta maganassing camu ? ¿ Auap paga tu angngurug nu ? **41** Ay naganassing ira nga curug ; ay cudda nga naguruubobug : ¿ Sinni panao yao nga ip paddag paga annab bebay tumulú ira sa ?

5 AY nacarattal ira tat tangabbagan nab bebay tad dabbun nag Gadarenos. **2** Ay tap paccaddá na tab barangay, ganganalaman mine ziminafung sa nga naggafu tal libun it tadday nga tolay nga nagunaggan na espiritu nga malullug ; **3** nga ya nga pagguianan na il libulibun ira ; anna auab bulabuga tu maquesiggú sa, tam masqui paga cauag. **4** Ta namiaru ngana nga napinguil yaya tap posas annac cauag ; ay nu ic cauag ira guinattagattá na ay nu ip posas quinattucattu na ; ni egga it tolay nga egga is sican na nga mamacatulú sa. **5** Ay tu macalacalacag nga auat tu tungnganna, tag gabi anna aggao, annam maccuccullé yaya tac cabuquiran annal libulibun ira, annab bigaranna tab batubatu ib baggui na. **6** Ay tap panguiripá na cani Jesus ta arayyu, nappalagui yaya ay nad-dayorayo sa ; **7** ay naccullé yaya tam matallag nga ngaral, quinagui na : ¿ Anni ip panunnutac cu nicao Jesus, Aná nad Dios nga Catannangan ? ¡ Ibilic cu nicao tam megafu tad Dios tu ariammá nga pacarigatan ! **8** ta quinagui na sa : ¡ Panau-ammu yao nga tolay espiritu nga malullug ! **9** Ay neyabú na sa : ¿ Anni ing ngagam mu ? Ay quinagui na sa : Legion ing ngagac cu ; ta aru cami. **10** Ay inipaquimalló na sa tad docal nga alló tu arianna yaya doban tal lauan nuri nga dabbun. **11** Ay egga tab bicó nac cabuquiran id docal nga cural

nab babui, nga maddaggun nga mapacan. **12** Ay nu id demonio ira naquimalló ira sa tu cudda nga naccagui: doban nacami tab babui tapenu tullung cami nira. **13** Ay inanugú na. Ay tap pallauan na espiritu ira nga malullug, simillung ira tab babuibabui ira; ay nu ib babuibabui nga nattattadde tac cural nalaguiu ira nga napolapa tag gatag nab bebay (nga mab bilang ira tu dua ribu) ay nalaggabban ira tab bebay. **14** Ay danuri im manaron annam mamacan nira, nabbibibi ira nga nanao ay edda nga pinacapacoli tas ciudad annat tanataná ira. Ay naggaangue it tatole ira ta edda iningan yuri in nesimmu. **15** Ay mine ira cani Jesus, ay inimammatadda yuri in nagunaggan nga naguitubang nga nagalalá gapa, ay mapia ngana ip pannononó nuri gabba nat tolay nga nagunaggan nat tangalegionan; ay naganassing ira. **16** Ay pinacoli ra nira in nasingadda, nu annian nan nequesimmu nac cunnao turi tan nagunaggan, tu cunnunna gapa tan nesimmu tab babuibabui ira. **17** Pinegafuanad da in naquimalló sa tu umarayyu yaya tal laguman naddabudda. **18** Ay tap pattaquena tab barangay, yuri in nagunaggan bí nad demonio tu ipabulunna ip pagguian na sa. **19** Nguem si Jesus arianna nga neanugú; nu ari paga lagu quinagui na sa: ¡Umeca tab balem, tac caccofum mu ira, ay pacoliammu nira ic caracal nag gannugannug nga quingngua nay Yafu nicao, ay nu cunnasi na inipagalló na nicao. **20** Ay nano yaya, ay pinegafuanan na nga pinalapalacag tad Decapolis ic caracal nag gannugannug ira nga quingngua ni Jesus tam megafu sa: ay ngamin ira nappabbao.

21 Ay tad dattal ngana ni Jesus nga nabbarangay tat tangabbagan, nattattadday tal lelebú na in magari nga tolay; ay nagguian yaya tap pipi nab bebay. **22** Ay limibbé it tadday tac catannangan tas sinagoga, nga ya ngagan na y Jairo; ay tap pacasingan na sa; nattacag yaya tat tacquina, **23** ay tu naquimalló sa tad dactal nga alló, tu cunna nga naccagui: ¡Ib baddi nga aná cu nga babay egga nga maddaggun nga maguigagatta! ¡Ipaquimalló cu nicao tu ume ca ay itum mu sa il linam tapenu mammapia annam matole yaya! **24** Ay nebulus sa si Jesus; ay siminuttul ay sa in magari á curug nga tolay, naquipatt'zitazzil ira sa.

25 Ay egga it tadday á babay nga maccaraddua ngana tad dagun nga mappalauat tad daga, **26** ay pinagattam yaya nga curug na aru nga medicu, ay guinasto na ngamin

ic cucua na, nguem auan na gamma tu nammacapián, nu ari paga lagu nad dammó it tulagan na, **27** ay tap pagguinna na tam mapacapacoli tam megafu cani Jesus, mine yaya tag guian nam magari nga tolay, tal licuran na, ay sinuccal na y alalá na: **28** ta quinagui na tan nonó na laggapa: ¡ Nu auayyá lan nacuan nga matuccal masqui laman y alalá na, mammapia ngá! **29** Ay ganganalaman neabbá il latuá nga paggafuan naddaga na, ay nataguenó na tab baggui na tu nammapia yaya tap pisi na nguri. **30** Ay si Jesus, gafu tap pacannammu na tap paca-auayya ud nga naggafu sa, nab bira yaya tam magari nga tolay, ay quinagui na: ¿ Sinni in nanuccal ta alalá cú? **31** Ay quinaguisa nad dicipulos na ira: Masingam mu tu im magari nga tolay tazzialad daca, ay cummu: ¿ Sinni in nanuccal niacan? **32** Nguem binalin na nga nelanga im mata na tal lelebú ta paninnan na turi tab babay nga nangngua tac cunnao. **33** Ib babay ud lagu nga sigga assing annam mamippippig, gafu ta ammu na yuri in nacua sa, minarauni yaya, nattacag ta arubang na, ay quinagui na sa ngamin ic curug. **34** Nguem yaya quinagui na sa: ¡ Yé aná cu, pinammapia naca na angugurug mu; ume cana nga siggaimammó, ay mammapia ca tap pisin ngatun!

35 Tap paddaggun na pagalaman nga magubobug, egga il limibbé nga naggafu tab bale nac catannangan tas sinagoga, ay cudda nga naccagui: ¡ Ajjuri ngana nga nate y aná mu nga babay! ¿ Anni paga lagu ip pamuruburung mu tam maestro? **36** Nguem si Jesus arianna nga sinabatabá yuri in nacagui, ay quinagui na turi tac catannangan tas sinagoga: ¡ Arica maganassing; mangurugca laman! **37** Ay arianna nga nepabulun tu egga im mefulú sa, nu ari ladda Pedro, enni Santiago enni Juan nga quinabubbú ni Santiago. **38** Ay tap pacarattal da tab bale nac catannangan tas sinagoga, nasingan ni Jesus ig gurugurú, tuangué tac caranuri ira nga tumangú annam mabbinunga. **39** Ay tat tallung na tal lugum, quinaguina nira: ¿ Ngatta ta maggurugurú camu annat tumangú cumu? Y abbing nga babay ari natay nu ari egga laman nga naccaturug. **40** Ay negaló ra yaya. Nguem tap pamallauan na ngamin tat tatole ira, iná na y yana annay y na na abbing tuangué turi tac cabulun na ira, ay simillung tal lagum nga guian na abbing. **41** Sinannú na il lima na abbing, ay quinagui na: ¡ Talitha cumi! nga nu mabalitag ya nga quebalinan na: ¡ Maguinganay caguiaac cu nicao tumaddag

ca! **42** Ay ganganalaman siminaddag im maguinganay ud ay liminacag; ta caraddua ngana id dagun na. Ay inipapabbo ra nga curug ic cunnud. **43** Nguem nebilibilin na nira tu auab bulabuga tu macannammu turi: ay quinagui na tu pacanadda yuri im maguinganay.

6 NANO si Jesus turi ay nanoli yaya tad dabbun na lagagpa; ay nebulus sa id dicipulos na ira. **2** Ay tad dattal nas Sabadu, pinegafuanan na in nattuudu tas sinagoga; ay aru nga tolay, tap pagguinna ra sa, nacaddag ira nga curug, ay cudda nga naccagui: ¿Sitao ip pangapanna tac caranao nga gan-nugannug? ¿Ay anni is sirib nga neyauá sa? ¿Ay anni ic quebalinan nad daracal ira nga milagros nga quanna tal lima-na? **3** ¿Ari cari yaya yao ic carpinteru nga aná ni Maria, annac quinabubbú ni Santiago, enni José, enni Judas, enni Simon? ¿Ay auac cari ic cacquinabubbú na ira nga babbay nga nelibulibu nittam? Ay nalusso ira sa. **4** Nguem quinagui nira ni Jesus: ip profeta ari tu auat tu quecacua na, nu ari ya lac cauananna id dabbun na, tap paparientes na ira tuangué tab balena. **5** Ay ari yaya nacacua turi tam milagro, nu ari laman in nepanguitun na, tal lima na tac pigó nga maccataquí, ay pinammapia na ira. **6** Ay napallatan na y ariadda nga ipangurug.

Ay enna nga linacalacag ib babaddí ira nga ili tal lelebú, ay nattuudu turi.

7 Ay inagalan na sa danuri ic caraddua, ay pinegafuana na nga zinob ira tat tagguirua: ay iniddan na ira tap paca-auayya tam malullug ira nga espiritu; **8** ay inibilin na nira tu auab bulabuga tu ibulud da tu massirvi tap pallacalacag da, nu ari lat tadday á tágucug; ni pan ni calapay ni pirá nga capappannan ta auá ra; **9** nu ari manguipe ira tas sandalias; ay tu ari ira nga manguipellung tad dua nga túnica. **10** Ay quinagui na nira: Nu sitao lara it tallungan nu nga balay, magguiac cañu sa ta addé tap pano nu turi nga lugar. **11** Ay ngamin danuri y ari mangalauá nicamu, anna ari magguinna nicamu, tan nicamu ngana nga mano turi, tattacan nu tu capacurugan nad daqué ra, ig gabbú nga egga tag gucab nat tacqui nu. **12** Nano ira ay edda nga inifulufulung tat tatolay ip pabbabau ra: **13** ay aru nga demonios ip pinalauad da, ay inaffuriatad da tad denu y aru nga maccataqui, ay pinammapia ra ira.

14 Ay nadumug nap patul nga si Herodes ic cunnao (tai ng-

ngagan ni Jesus ay dactal ngana ic cadumugn na), ay quinagui na : ¡ Si Juan Bautista naguinnole yaya tan nammatay, ay yatun ig gafuna tu egga sa y ipaca-auayya na nga mangngua tam milagros ! **15** Ay ic caruan caguiadda : Yaya si Elías. Ay nu ic caruan caguiad da : profeta yaya tac cunné tattadde ta olu ira gari nga profetas. **16** Nguem tap pagguinna ni Herodes tac cunnud, quinagui na : ¡ Yaya si Juan nga finutulac cu y ulu na : naguinnole yaya ! **17** Ta si Herodes gabba in naddob tas suddalu nga nangagafu tac cani Juan, ay pinayyan na yaya tac cauag tal lagum na ammucutan, tam megafu tac cani Herodias nga ataua ni Felipo nga quinabubbú na ; ta inataua na yaya. **18** Ta si Juan quinagui na cani Herodes : ¡ Ari mepangngú tad dob tu apammu nicao y ataua nac quinabubbú mu ! **19** Ay gafu lat tao nabatú sa si Herodias anna icayá na nga papatayan yaya ; nguem arianna auayya. **20** Ta si Herodes maganassing cani Juan tap pacannammu na tu tadde yaya nga tolay nga matunung annam masanto, ay tu iyigú na yaya ; ay nu guinnan na yaya, aru nga gannugannug ic cucucuan na, ay tangngagan na yaya tam mapia nga uray. **21** Nguem limibbé y aggao nga queyannung na, si Herodes tac caggauan na iniqueyaná na, quinunvida na tam mamugab danuri im mammeacua nga daracal na ira nga tolay, tuangué tat tribunos ira annac caruap paga ira nga daracal nga tolay tag Galilea ; **22** ay tat tallung na aná ni Herodias nga maguinganay annas siminala yaya, negustuan ni Herodes tuangué gapa tac caranuri nga naquiletung sa tal lamesa ; ay nu ip patul quinaguina turi tam maguinganay : ¡ Quiddauam mu niacan ngamin y icayá mu, ay iyauá cu nicao ! **23** Ay tu nagassingan yaya tu cunna nga naccagui : ¡ ngamin ic quiddauammu, iyauá cu nicao masqui paga ig gaddua nap pappatulac cu ! **24** Ay nallauan yaya, ay quinagui na tac ca nena na : ¿ Anni ic quiddauac cu ? Ay quinagui na sa : ¡ Y ulu ni Juan Bautista ! **25** Ay ganalaman similung yaya nga nabbibí tagguian nap patul, quiniddo na ay tu cunna nga naccagui : ¡ Ica yá cu tu sangao ganalamau iyauá mu niacan tat tadde piggán y ulu ni Juan Bautista. **26** Ay nattalamman á curug ip patul ; nguem tag gafu ta inipagassingan na, annat tuangué gapa ira ta egga napuiletung sa tal lamesa, arianna necayá sinubang. **27** Ay ganganalaman zinob na it tadde turi tag guardia na, ay inirob na sa tu ilabbé na y ulu ni Juan. Ay mine yao nga tolay annaf finutulan na y ulu ta ammucutan ; **28** Ay tap pa-

nguilabbé na ta ulu na nga nepay tat tadde piggán, neyalauá na tam maguinganay; ay nu im maguinganay neyauá na tac ca nena na. **29** Ay tap pacanamnu tac cunnao nad dicipulos na ira, edda nga quinattu ib baggui na, annas sinanam tat tadde libun.

30 Ay nu y apostoles ira nagarammung ira cani Jesus ay inipacannammu ra sa, ngamin in nesissimmu; ngamin ic quing-nquingngua ra, annang ngamin nga inituttuddu ra. **31** Ay quinagui na nira: ume camu tat tadde lugar nga calammalam-mattan á nearayyu, ay maguibannag camu tu baddí. Ta aru yuri im maggaangay annam maccapanao; ay tac cunnud ni egga il lugar da nga umay lan nacuan á cuman. **32** Nanao ira lagud nga nabbarangay nga minay tal lugar nga calammalam-mattan anna arayyu. **33** Nguem it tatolay ira nasingad da ira turi tap paddaggud da nga lumacag, ay aru nira in nacan-nammu sa; ay it tatolay nga naggagafu tang ngamin nga ciudades mine ira turi nga nanaccatacqui, ay nacalabbé ira turi ta olu anné paga nira. **34** Nallauan si Jesus ay nasinganna im magaru á curug nga tatolay, inicabbí na ira, ta caguitta ra y ovejas nga auadda tu pastor; ay pinegafuunan na ira nga sinudduan tam magannugannung.

35 Nguem turi taf fugafugab ngana, mine sa id dicipulos na ira, ay cudda nga naccagui: ¡Catayauan yao nga lugar ay gabi ngana: **36** papanauammu ngana ira tapenu maggaangue ira tag guiccacomanan anna ili-ili ira nga egga tal lelebú, annat tapenu gumatang ira tu canadda. **37** Nguem simibbag yaya ay cunna nga naccagui: Iddan nu ira tac canad da. Ay quinagui ra sa: ¿Ume cami gumatang tad dua gatú tad denario nga pan, ay iyaua mi nira tu canadda? **38** Ay quinagui na nira: ¡Piga ip pan nga egga nicamu? ennu nga innan. Ay tap pacannammu ra ngana, quinagui ra sa: Lima ay dua nga sira. **39** Ay inirob na tu paguitubangngadda ngamin it tolay tat tattanga buttul tac caddó nga mata. **40** Ay napassis-sinna ira nga napetubang ta ammamagatu, anna allilima fulu. **41** Iná na il lima nga pan annad dua nga sira, siminangag tal languí, ay binendicionan na ira, pinisipisil na ip pan, iniauí na tad dicipulos na ira, tapenu ipedda ta arubang: ay binaballe na id dua nga sira tan nira ngamin. **42** Quimanan ngamin it tolay, ay naccabattug ira. **43** Ay inac cá ra ic caraddua nga labba nga napaunu tap pisipisil nap pan annas sira. **44** Ay nu ib bilang nac cuminan tap pan ay limaribu nga lallaqui.

45 Ay ganganalaman quinaguman na id dicipulos na ira tu mattaque ira tab barangay, ay tu mappolu ira nga dumaquí tat tangabbagan, tad dabbun nab Betsaida, ta pagannuatan nabí it tatole ira. **46** Ay tap pappabattang na nira, mine yaya tab buquid nga mine naddasal. **47** Ay tap paggabi na, nacarattal ngana ib barangay tat tangnga nab bebay, ay yaya lat tattadde tad dabbun. **48** Ay nassinganna ira nga managuan á sigga bu-rung ; ta dafung nira ip paddag. Ay turi ta aranni ngana im mecappá nga ipattalatali nag guardia tag gabi, mine yaya nira, nga liminacag ta utun nab bebay ; ay mattalebagnacuan nira. **49** Nguem tap pacasingadda tu lunacag yaya ta utun nab bebay, inabbó ra tu annani yaya ; ay naccuccullé ira : **50** ta masingadda ngamin yaya, ay naburung ira. Nguem si Jesus inisiddragá na in naquibobug nira, ay quinagui na : ¡ pa-quengallan nu in nonó nu ; sacan yao ; ari camu maganassing ! **51** Ay minuné nga naquipattaque nira tab barangay ; ay nagui-nammó ip paddag, ay nappabbo ira nga curug : **52** ta ariadda nga nalippauá im milagro nga nacua turi tap pan ira ; nu ari lagu egga nga napataggá ig guiffutuadda.

53 Ay tap pacadaquí ra ngana tab bebay, limibbé ira tad dabbun na Genesaret, ay yuri in naddungadda. **54** Ay tap paccaddá ra tab barangay, it tatolay ira ganganalaman nani-muadda tu yaya ; **55** ay guipalaguiuan ira tat tangarabbunan nguri, ay pinegafuanadda in naguiangay tam maccataquí ira nga neyulig ta inaddoyan ira tan nu sitao laman nga maguin-na ra tu guianna. **56** Ay nu sito lara tallungan na, ta ili-ili, onu tas ciudadidad, onu tar rarransu ira, ipedda im maccataquí ra tap plaza ira, ay maquimalló ira sa tu iyanugú na lan nira ip panuccal da tal lumegan na alalá na ; ay ngamin danuri in nanuccal sa, nammapia ira.

7 AY nagarammung tal lelebú na if fariseos annac caruan ta escribas ira nga naggafu ira ta Jerusalem, **2** ay tu nasi-ngadda ic caruan nga dicipulos na ira nga cuman ira tam ma-raping onu ari nabaggauan nga lima. **3** Ta if fariseos ira annang ngamin y Judiu ira, nu ariadda bí nga baggauan tam mapia il lima ra, ari ira nga cuman, ta bulunadda y anang-ngua á negagangay nad daracal da ira ; **4** ay nu maggafu ira ta allalacuan, nu ari ira bí nga majjigú, ari ira cuman anna aru paga nga gannugannug ira nga inalaua ra tapenu parulattadda, caguita angngarigan nac cabaggao nac copas, amutu, vasu nga

tubbaga. **5** Ay nu if fariseos anna escribas ira neyabú ra sa :
 ¿ Ngatta ta id dicipulos mu ira ariadda nga tuttulan in nega-
 gangay nga anangngua na olu ira nga tolay, nu ari cuman ira
 tal lima nga marap'ng? **6** Nguem quinagui na nira : ¡ Ma-
 capabbao á curug y inipallabbun ni Isaias nicamu, oh minag-
 gappappé ! tac cunna egga nga neturá :

Yao nga ili ilauaná tas simú na,
 Nguem if futura naparayyu niacan.

7 Nguem auat tu quebalinan nap paquimalló
 ra niacan,
 Ta ya nga iyauá ra tu tuddu ra, id
 dob nat tatolay.

8 Panauan nu id dob nad Dios, ay ya nga tuttulan nu y anang
 ngua á negagangay nat tatolay : **9** ay quinagui na nira :
 ¡ Curuga dactal ip panguialinnu tad dob nad Dios, tapenu
 tuttulan nu in negagangay nga anangngua nu ! **10** Ta si
 Moises quinagui na : mamacacua ca tay yamam annay ye-
 nam ; ay nu sinni laman im magguegueg tay yama annay
 yena, ¡ matay nga auat tu babang na ! **11** Nguem sicamu
 caguiannu : tu nu egga nacuan im maccagui tay yama na onu
 yena na : ¡ Yuri y auayyá nacuan nga ipassirvi nicao ay
 corban nga ya quebalinan na, tu egga nga netabbung tad
 Dios ! **12** ay ariannu ngana nga ipabulussa ip pangngua na tu
 ipassirvi na tay yama na onu yena na : **13** ay gafu tac cunnao
 zinaral nu ic cagui nad Dios tam megafu ta anangngua nu á
 negagangay nga inialauá nu ; ay aru paga nga gannugannug
 nga cuddanao y icalangannu. **14** Inagalan na mangana sa im
 magari nga tolay, ay quinagui na nira : ¡ Guinnan nu ngamin
 annap paquinacamma nu ! **15** Auab bulabuga tu gannug nga
 egga tal lauan nat tolay, nga nu tullung sa ay dapingan na
 yaya ; nguem danuri ig gannugannug nga maggafu ta unag
 na, ira im mamacartita tat tolay. **16** Y egga it talinga na tu
 ipagguinna na, guinnan na laggapa. **17** Ay turi tat tallung na
 tab balay, tap pano na ngana tam maguili, neyabú sa nad
 dicipulos nu anni ic quebalinan nuri na angnarigan nga inubo-
 bug na. **18** Ay quinagui na nira : ¿ Sicamu gapa auap paga
 tu nonó nu ? ¿ Ariannu cari ammu tu ngamin it tullung ta
 unag nat tolay nga maggafu ta lauan, arianna auayya nga
 dapingan yaya ; **19** ta ari tullung taf futu na nu ari tas san na,
 ay mallauan tal lugar nga sininagu ; ay tac cunnao pacarenuan
 na ngamin y ican ? **20** Ay quinagui na : yuri im maggafu tat

tolay yatun im mamacaritta tat tolai. **21** Tanu ta unag, ya nga paggafuanan nam maraqué nga nonó if futu nat tatolay, ip panalladallao, ip paquisigguég, ip pamapatay, **22** ip patacatacao, ip pacauad, id dacaracay, ip panabag, y accaquelug ta annung nac carabbun, im mata nga minattagaruli, ip pagguegueg, ip pessippó, ic cauat tu utó: **23** danao ngamin nga gannugannug maggafu ira ta unag, ay ira im mamacaritta tat tolai.

24 Ay siminaddag yaya turi ay mine yaya tan nanuppagan ira nat Tiro annas Sidon; simillung yaya tat tadday á balay ay icayá na nacuan tu auat tu macannammu; nguem arianna auayya im metagu. **25** Ta nadumug yaya nat tadde babay nga egga im malammaguinganay nga aná na nga nagunaggan na espiritu nga malullug, mine yaya sa ay namalittucag tat tacquina. **26** Yuri nga babay ay taga Grecia annam maquipaguileli tas Sirofenicia, ay naquimalló yaya sa tu palauanan na turi ta aná na nga malammaguinganay id demonio. **27** Nguem quinagui na sa; pagurayam mu tu mabattug bi y aná ira; ta ari mepangngó tu malá ip pan na anaaná ay metabbó tac quitu ira. **28** Simibbag ib babay ud ay quinagui na sa: ¡Curugan yatun, Afu; nguem ic quitu ira tag gucab nal lamesa cuman ira gapa tab butta nga tagatan na anaaná ira! **29** Ay quinagui na sa: ¡Tam megafu tao nga caguim umecana; nanao ngana id demonio ta aná mu. **30** Ay tal labbé na tab balena zinangngánanna im maguinganay nga naguidda ay nalalauan ngana id demonio.

31 Ay nano mangana yaya tan nanuppagan ira nat Tiro, ay liminacag yaya tas Sidon nga mine tab bebay nag Galilea, ay sinalebaran na id dabburabbun ira nad Decápolis. **32** Ay iniyangue ra sa it tadday á lalaqui nga quitul anna abul ip pagubobug na, ay inipaquimalló ra sa tu itun na sa laman il limana. **33** Iná na annan nearayyu na yaya tam magari nga tolai, pinatallung na ic curame na tat talinga na, nallutag yaya ay nacanna y zilla na; **34** ay siminangag yaya tal languí, nana-lasigó ay cunna nga naccagui: ¡Ephatha! ya cabalittaggan na: ¡Mabbucá ca! **35** Ap ganganalaman nabucá it talingana ira, ay nobbaran ig galu na zila na, ay nacapaqubobug tam manauag. **36** Ay inibilin na nira tu ariadda nga caguian tam masuqui nu sinni: nguem nu cunnasi paga nac catajji nap pabilin na nira, cumnunna gapa nal lappó ra nga mamalapalacag; **37** ay nappabbao ira nga curug, ay cuddacudda nga naccagui:

¡ Quingngua na ngamin tam macapabbao ; cuanna tu danuri paga ic quitul macaguinna ira ay y umal macapagubobug ira !

8 TA aggao uri ira, tag gafu mangana tac caru nat tolay ira nga nattattadday, anna auad da tu umangay nga canan, inagalan ni Jesus id dicipulos na ira, ay quinagui na nira : **2** icalló cu yoye im maguili, ta mat tallu aggao ira ngana nga egga niacan, ay auadda tu canan. **3** Ay nu palabbetac cu ira nga ari bí cuman, maccafu ira noca tad dalan, ta ic caruan nira arayyu in naggafuadda. **4** Simibbag id dicipulos na ira sa : ¿ Sitao y auayya pangapan nat tolay tap pan tu pamattugan na tat tolay ira oye tac calammalammattan ? **5** Ay neyabú na nira : ¿ Piga lagu y egga nicamu ? Ay quinagui ra sa : Pitu. **6** Tac cunnud inirob na tam magari nga tolay tu maguitubang ira tad dabbun ; ay iná na ip pitu nga pan, ay tac cabalin na nga nappabaló, pinisipisil na ay iniaú na tad dicipulos na ira, tapenu itunnag da ta arubang, ay netunnag da lagu ta arubang nam maguili. **7** Egga gapa ip pigó nga babaddi nga sira ra ; ay tac cabalina nga namendición nira, nepetunnag na gapa ira ta arubang da. **8** Cuminan ira lagud ay naccabattug ira ; ay tab buna inaccá ra ip pitu nga labba nga naccapannu tap pisipisil. **9** Ay ib bilang nac cuminan ira magappataribu ; ay pinapano na ira ngana. **10** Ay inisiddragá na is siminacay tab barangay nga cacabulunna id dicipulos na ira, ay mine yaya tad dabburabbun ira nad Dalmanuta.

11 Ay nallalabbé if fariseos ira ay pinegafuanadda in naquipattubatubang sa ; ay tu ya nga quiddauad da it tadday nga tacquilala nga maggafu tal languí ; ta ayá ra laman nga mangaccá sa. **12** Nguem nanalasigó yaya tad dactal ta espiritu na, ay quinagui na : ¿ Ngatta ta macquiddao yao nga guinaca tat tadde tacquilala ? Caguiaccu lan nicamu ic cacurugan na tu auab bulabuga tu meyauá nga tacquilala toye nga guinaca. **13** Pinanauan na ira, nattaque mangana yaya tab barangay, ay ziminaquí yaya tat tangabbagan. **14** Ay nattamadda in nanguifulú tu baludda tu pan ; ay auadda tu pan tab barangay nu ari lat tattadday. **15** Ay binilin ira ni Jesus tu cunna nira nga naccagui : ¡ Tangngallan nu sicumu tal lavadura naf fariseos ira, tuangué gapa tal lavadura ni Herodes ! **16** Ay nanononó ira tu cudda nga naguruubobug : Ya paccagú na tac cunnao gafu ta auan ittam tu pan. **17** Ay tap pacataguenó ni Jesus, quinagui na nira : ¿ ngatta ta cunnao nan nononopan

nu tu gafu ta auac camu tu pan? ¿Arian nu cari paga àmmu ni mapaquinacam nu? ¿Mataggá pagalaman ig guifutuan nu? **18** ¿Egga im matanu ay aricamu macasingan, anna egga it talinga nu ay ari camu macaguinna? ¿Ay ariannu queraddamman? **19** Turi tap pamaballé tal lima ira nga pan tal lima ribu ira nga tolay, ¿piga labba y inaccá nu nga nappannu tap pisipisil ira nga buna? Ay quinagui ra sa: Carraddua. **20** Ay turi tap pitu nga pan nga netanag ta appataribu nga tolay, ¿piga labba nap pisipisil ira nga buna y inaccá nu? Ay quinagui ra sa: Pitu. **21** Ay quinagui na nira: ¿Ariannu gapa mapaquinacam?

22 Mine ira tab Betsaida: Ay neyangué ra sa it tadde buling ay inipaquimalló ra sa tu tucallan na. **23** Sinammí na il lima nab buling ud, ay iniyangué na yaya tal lauan na ili; ilutaban na im mata na, inipun na sa il lima na, ay iniyabú na sa: ¿Macasingac ca tu baddí? **24** Ay it tolay ud initangag na im mata na, ay cunna nga naccagui: masingaccu it tatolay tuangué tac cayucayu nga cunné ira tal lumacag. **25** Inuli na mangana nga inipun il lima na tam mata na ira, ay naddulang it tolay tan nanayun, netoli sa im matana, ay nasinganna ngamin im magannugannug nga auat tu gurugurun na. **26** Ay pinalabbé ni Jesus yaya tab balena, ay cunna nga naccagui: arica bulabuga nga tullung tal lagum na ili.

27 Ay mine si Jesus nga cabulun na id dicipulos na ta ili-ili ira nas Cesarea ni Filipino. Ay tad dalan neyabú na tad dicipulos na ira, ay cunna nga naccagui: ¿Anni ic caguian nat tole ira tu sinni ngá? **28** Ay simibbag ira: tu sicao si Juan Bautista; ay nu ica caruan: tu sicao si Elías; ay nu ic caruan: tu sicao it tadde turi ta olu ira nga profetas. **29** Ay quinagui na nira: Nguem sicamu, ¿sinni ngá ta abbastannu? Simibbag si Pedro ay quinagui na sa: ¿Sicao ic Cristo! **30** Ay binilin na ira tac curuga atajji tu auab bulabuga tu paccaguianad da tac cunnao.

31 Ay pinegafuanan na nira nga binuruburá tu y Aná nat tolay mepangngó tu magattam ta aru nga jjarigá, annap pappanapanaquitan yaya ram mannacam ira, annac cattanangan nas sacerdotes ira anna escribas, ay tu mapapate yaya, ay maguinnole noca ta icatallu uaggo na. **32** Ay pinalappá na ic cunnao nga auat tu nelimag na. Ay tac cunnud iniyangué yaya ni Pedro tat tanacuan nga lugar, ay pinegafuanan na nga sinubang yaya. **33** Nguem nabbira yaya, ininganna id dicipulos na ira, napporian na si Pedro, ay tu cunna sa nga

naccagui : ¡ Mallillí ca tam matá, yé Satanás ! ta ari ya nga nonopam mu ig gannug nga cucua nad Dios nu ari ig gannug nga cucua nat tolay. **34** Ay inagalan na sa im maguili tuangué tad dicipulos na ira, ay cunna nira nga nagubobug : nu egga im maccaragá nga tumuttul tag gafuanac cu, mepangngó tu licuran na ib bagguí na, cattuan na ic cruz na ay tumuttul niacan. **35** Tanu yuri im mayá nga mamaliag ta inangó na, auauanan na noca ; ay yuri im manaral ta inangó na tam megafu niacan, annam megafu ta evangelio, paliaran na noca. **36** Ta ¿ Anni cari ip pammacapián nat tolay nu affutan na ngamin it tangapaddabbunan, ngeim mauauas sa y icarararua na ? **37** Onu tac cauauan na ngana, ¿ anni cari y auayya na nga iayauá tat tolay tu ipanabbú na sa ? **38** Tanu yuri im mappasiran tam megafu nió annam megafu ta ubobug cu toye tag guinaca nga minacquirallao annam minattagaruli, y Aná nat tolay mappasiran gapa megafu sa noca tap pacarattal na tag gloria nay Yama na, nga cacabulun na angeles na ira.

9 AY quinagui na nira : Tab balebale nac curug, caguiac cu nicamu tu ic caruan ta egga ira toye nga guitaddagán ariadda nga icayá caccapan ip patay addé tu ari duttal ip pappatulan nad Dios nga sigga paca-auayya.

2 Ay tac cabalin na ican : am maggo na, iná ni Jesus da Pedro, tuangué caní Santiago enni Juan ay inibulun na ira sa nga minay tat tadde buquid nga tannang tat tadday á lugar nga arayyu ; ay nanguli turi ic casissinnan na, ta arubang da.

3 Nu y alalá na nabbali tu cumiriquiri, maft'rao á curug nga caguita nal lappá ; ay tu auab bulabuga tu minabbaba ! toye tad dabbun nga maca-auayya mamacafurao nira tac cunnuri.

4 Ay nappasingan nira si Elías tuangué caní Moises ay naquipagubobug ira caní Jesus. **5** Simibbag si Pedro ay quinagui na caní Jesus :

¡ Rabbi, mapia ngana nu magguian ittam tao ! manngua camí tu tallu nga bugauan : cuam it tadday, cua ni Moises it tadday ay nu it tadday cua ni Elías :

6 ta arianna ammu im mepangngó nga caguianna ; ta nafulotan y assing da. **7** Ay minulug it tadday á cunam ay enna ira iliruman ; ay nallauan tac cunam it tadde ngaral nga cunna : ¡ Yao im meddú ngá Aná cu ! ¡ Guinnan nu yaya !

8 Ay ganalaman tan nira nga nallanga tal lelebú ra, auadda ngana tu nasangan tu tanacuan nu ari las si Jesus nga cabulud da. **9** Ay turi ta ulug da ngana tab buquid, inibilin

na nira tu ariadda bulabuga nga caguian masqui nu sinni in nemanmatadda, nu ari noca tac cabalin na Aná nat tolay nga manaddag tan nammatay. **10** Ay sinacquilalad da yao nga cagui, ay nacanononó ira nu anni tamma ic quebalinan nam manaddag tan nammatay. **11** Naquiabú ira sa ay tu cudda nga naccagui: ¿Ngatta ta caguian na escribas ira tu si Elías bí y olu nga lubbé? **12** Ay quinagui na nira: Cacu-ruganna tu si Elías bí il lubbé ta olu, ay yaya im manguitoli tang ngamin; ay tacquilalannu nu annianna ta egga nga neturá tu y Aná nat tolay aru noca y attammanna nga jjigarigá anna auanna tu quebilibilangan. **13** Nguem caguia cu nicamu tu si Elías limibbé ngana, ay quingngua ra sa ngamin y inicayá ra tac cunné ta egga nga neturá megafu sa.

14 Ay tal labbé ra ngana turi tag guian nad dicipulos ira, nasingadda im magari nga tolay tal lelebú ra, tuangué gapa ta escribas nga maquipattubatubang nira. **15** Ay tap pacasingas sa nam magari nga tolay, nappabbo ira; nalagui ira nga mine sa, ay iniauí ra sa im mecacua nga ngagan nad Dios. **16** Ay iniabú na ta escribas ira, ¿Anni ig gannug nga paquittubatubangan nu nira? **17** Ay tadde turi ta egga nga nelibu tam magari, simibbag: Maestro, neyangué nico tao y aná cu nga nagunaggan na espiritu nga malullug; **18** ay nu sitao lara pangapan na sa, itabbó na yaya; ay mabbugabugá is simú na annam mangnguringuringuí ing nguipan na, annam mammaga; ay naquiobobugá tad dicipulos mu tapenu pala-uanad da; nguem ariadda nga inauayya. **19** Nguem simibbag yaya nira ngamin, ay quinagui na: ¡Oh guinaca nga auat tu angngurug na! ¿Addé noca paga nu anni ip pagguia cu nicamu? ¿Addé noca paga nu anni ip pagattam cu nicamu? Iyangué nu tao yaya niacan. **20** Iniyangué ra yaya sa: nguem tap pacasingan na sa, inisiddragá na espiritu nga pinattutucaran yaya; napedda yaya tad dabbun, nagaliburara, ay nabbugá is simú na. **21** Ay iniabú ni Jesus tac ca nama na: ¿Piga ngana nga tiempo nga mesimmu sa ic cunnao? Ay quinagui na sa: Ta addé paga tac cabbang na; **22** Ay namiaru ngana nga initabbó na yaya ta afuy annad danum tu panaralan na sa; nguem nu egga y auayyam nga macua sa tu baddí, ¡icalló nacami ay uffunammu sicami! **23** Quinagui sa ni Jesus: Nu auayyam im mangurug. Ngamin ig gannugannug auayya ra im macua tam minangngurug. **24** Ay turi gabba, y yama na abbing uri naccullé

ay quinagui na nga initanguitangui : ¡ Mangurugá Afu ; ufunammu ic cacurang na angngurug cu ! **25** Ay tap pacasingan ni Jesus tu im magari ay malaguiu ira nga ume sa nga macaguruguru, pinorian na y espiritu nga malullug, ay quinagui na sa : ¡ Yé espiritu nga umal annac quitul, irob cu nicao tu mallauac casa anna arica ngana tullung sa ! **26** Ay tac cunnud, naccullé y espiritu, initabbó na' yaya annap pinattutucaran na tam masican, nallauan : ay nebattang yaya nga cunnan natay ; ay aru nga tolay in naccagui : ¡ Natay ngana ! **27** Nguem si Jesus sinammí na il lima na ay pinataddág na yaya ; ay siminaddag. **28** Ay tat tallung na tab balay, nelamang nad dicipulos na ira nga neyabú sa : ¿ Ngatta ta ariammi inauayya nga pinalauan yaya ? **29** Ay quinagui na nira : yao nga gaca auassa tu maca-auayya nga macapalauan nu ari laman y oracion.

30 Ay tap pano ra turi ya nga ilacag dá ig Galilea ; ay arianna inicayá tu egga im macannammu. **31** Ta ya nga quingngua na in nattuddu tad dicipulos na ira, ay cunna nira nga naccagui : Y Aná nat tolay meyauá noca tal lima nat tatole ira, ay papatayadda yaya noca ; ay tac cabalin na ngana nga matay, maguinnole yaya tac cabalin nat tallu uaggao. **32** Nguem ariadda ammu nu anni ic quebalinan na yao nga cagui, ay maganassing ira nga maquiabú sa.

33 Ay zimittal ira tac Capernaum ; ay tac quegga na tab balay, neyabú na nira : ¿ Anni in nattubatubangan nu tad-dalan ? **34** Nguem ari ira nappicá ; tanu tad dalan ya nga nattubatubangadda nu sinni nira id dactal. **35** Ay tap paguitubang na, inagalanna ic caraddua ud ira, ay cunna nira nga naccagui : nu egga im mayá nga maggiat ta olu, yaya noca im maporian tang ngamin annam massirvi tang ngamin. **36** Ay iná na it tadde abbing ay inipen na tan nattangngadda ; ay sangao binallo na yaya, ay cunna nira nga naccagui : **37** Nu im mangalauá tam megafu niacan tat tadde tac cuddanao nga abbing, alauatan ná gapa ; ay nu yuri im mangalauá nican, ari tu sacan y alauatan na nu ari Yuri in naddob niacan.

38 Ay quinagui sa ni Juan : Maestro, nasingammi it tadde tolay nga namalauan tad demonios tam megafu tang ngagam mu ; ay negamina mi sa ta ari nittam nga mebulun. **39** Nguem quinagui ni Jesus : Ariannu sa igamma ; ta auab bulabuga tu macacua tam milagro tam megafu tang ngagac cu, ay tu malogon ip pallilhbá na niacan. **40** Ta yuri y ari manubang

nittam ay egga nittam. **41** Tanu im mamenum nicamu tat tanga ruyug tad danum tam megafu tang ngagac cu, gafu ta cucua nacamu ni Cristo, caguac cu nicamu tam manamanauag tu arianna noca lonan ib baló na. **42** Ay nu im managá tat tadde toye ira tab babaddi nga abbing nga mangurug niacan, mapia ngana laman nu mebesin tab bullona it tadde dadal nga agguilingan, ay metabbó yaya tab bebay. **43** Lagud tac cunnud, nu ya quegafuan nac quesidducal mu il liman, gap-pattam mu ; ta meyanung nicao tu tullungca ta attolayan nga gappó il lima na, anné ta egga id dua nga liman ay ume ca ta infernu, ta afuy nga arianna bulabuga nga auayya im maddó. **44** Nga ari matay turi it tugguí na auna ari maddó y afuy na. **45** Ay nu it tacquim yaya ic quegafuanan nac quesidducal mu, gappattammu ; ta mepangngó nicao it tullung nga pilay ta attolayan, anné tu dua it tacquim ay umeca ta infernu ; **46** nga ari matay turi it tugguí na anna ari maddo y afuy. **47** Ay nu im matam ic quegafuanan nac quesidducal mu, baddulammu ; ta mepangngó nicao it tullung tap pappatulan nad Dios nga tadde la im matam, anné tu dua im mattam, nguem metabbó ca ta infernu : **48** nga ari turi matay it tugguí na, anna ari maddó y afuy na. **49** Ta ic catagguitaday casinan ta afuy. **50** Mapia y asin ; nguem nu mararal ngana ic catattaman na asin, ¿ anni lagu noca ip pangasin nu sa ? Paggiuanan nu nicamu y asin, ay cuannu tu ip pattattadde nu nga mattolay ay biga lara memamó.

10 SIMINADDAG yaya, nano turi nga lugar ay mine yaya tan nanuppagan ira na Judea ay ya nga ilacag na il dabburabbun nga egga tal liag na Jordan : ay aru nga tolay in mine mangana nga nagaminuammung tal lelebú na ; ay tac cunné tan negagangue sa, sinudduan na ira mangana. **2** Ay limibbé ic caruan ira nga fariseos, iniabó ra sa gafu ta ayá ra las sa nga mangaccá : ¿ Mepangngó tal lalaquí ip pangui-gunguena ta ataua na ? **3** Simibbag yaya ay cunna nga nac-cagui : ¿ Anni y inirob nicamu ni Moises ? **4** Quinagui ra sa : si Moises inipabulun na ip pangngua tat tadde sinurá tu capacuragan nap paggungay, capia na nga manguigungue sa. **5** Ay quinagui nira ni Jesus : gafu tat taggá naf futu nu, initurá na yao nga dob nicamu : **6** nguem ta addé tag gafu nan necaparó nap pinaratu, pinaró nad Dios il lalaquí annab babay. **7** Yao ig gafu na tu panauan nal lalaquí y yama

na annay yena na, ay metadde yaya ta ataua na; **8** ay id dua mabbali tu tadde laman ib baggui ra. Cunnud ig gafu na, tu ari ira ngana dua nu ari tadde laman ib baggui ra. **9** Nu ip pinattadde nad Dios, ari mapagungue nat tolay. **10** Ay tal lagum nab balay inuli nad dicipulos in naquiabú sa tam megafu tao nga gannug. **11** Ay quinagui na nira: nu im manguigungay ta ataua na ay mangataua tat tanacuan nga babay, mebilang tu dallauan na yaya. **12** Ay nu ib babay igungue na y ataua na ay maquitaua tat tanacuan nga lalaqui, mebilang tu maquidallo sa.

13 Ay naguiangue ira sa tu babaddi nga abbing tapenu tucallan na ira; nguem id dicipulos ira napporiadda danuri im maguiangay nira. **14** Ay tap pacasingan ni Jesus tac cunnao, nabatú nga curug, ay quinagui na nira: ¡Pagurayannu tu ume niacan y abbiabbing ira, ay ariannu nga igamma: ta dnatun im mappacaccua tap pappatulan nad Dios! **15** Tab balebale nac curug, caguiac cu nicamu tu nu y ari mangalauá tap pappatulan nad Dios tac cunnat tadde abbing, ari noca macattallung sa. **16** Ay tac cabalin na nira nga nangalucú, initun na nira il limana, ay binendicionan na ira.

17 Ay tap pappangué na ngana nga manao, nalaguiu sa it tadde tolay, namalittucag ta arubang na, ay neyabú na sa: ¡Ye mapia nga Maestro! ¿Ansi ic cuaccu tu icomangué nga maninagá ta inangó nga auat tu sofutan na? **18** Nguem quinagui sa ni Jesus: ¿Ngatta ta caguiammu tu mapiangá? Auab bulabuga tu tanacuan nga mapia nu ari lat tadday nga yaga id Dios. **19** Ammum id dorob:

Arica mamapatay;

Arica manallao;

Arica maccocó;

Ariammu pacurugan is siri;

Arica manabag;

Mammacacua ca tay yamam annay yenam.

20 Ay quinagui na sa: ¡Maestro, danao ngamin nga gan-nugannug, pinaruló cu ta addé tac cabbng cu! **21** Si Jesus lagud inipató na sa im mata na, inayá na yaya; ay quinaguina sa: Tadde paga ic curang nicao: ¡Lubbé ca, ilacum ngamin ic cucuan, ay bibillayam mu tam maddaual ira; ay egga noca im manguina á pamuacapiammu tal languí; ay umeca tao ay mefulú ca niacan! **22** Nguem tag gafu tao nga cagui, naffulat-

tá ic casissinnanna, ay nano yaya nga siggaraddam ; ta aru nga curug ic cucua na.

23 Nallanga lagud si Jesus tal lelebú na, ay cunna nga naccagui tad dicipulos na ira : ; Ingnga tac cubbí na itatallung nam macaegga-egga ira tap pappatulat tal languí ! **24** Ay nu id dicipulos ira nepappabbo ra ngá curug ic cunnuri nga cagui na. Nguem si Jesus simibbag, ay cunna mangana nira nga naccagui : aná cu ira, ; ingnga tac cacubbí nat tallung tap pappatulat nad Dios danuri im mammacataló tac cucua ! **25** Ta malogon paga it tallung nat tadde camello tal lattú nat tadde dagun, anné tat tallung nat tadde ricu tap pappatulan nad Dios. **26** Ay nappabo paga ira nga curug, tu cudda nga naguruubobug : ¿ Sinni lagu im maca-auayya nga mapaliag ? **27** Ay si Jesus inipen na nira im mata na, cunna nga naccagui : tat tole ira arianna auayya macua ic cunnao, nguem tad Dios auattu ari macua. **28** Pinegafuanan lagu ni Pedro nga quinagui sa : ; Ajjoye nga iniualim mi ngamin y addé na, ay nebuluc cami nicao ! **29** Simibbag si Jesus ay quinagui na : Tac cacurugan na laman, caguiaccu nicamu tu auab bulabuga tu tolay nga iniualin na ib bale na, cacquinabubbú na ira, lallaqui onu babbay, onu yama na, onu yena na, ataua na onu anaaná na, onu dabburabbun na, tam megafu niacan annam megafu ta evangelio, **30** nga ari mangalauá tam mamigatú, tat tiempo oye nga maddaggun, tab balay, annau uauagui, lallaqui onu babbay, guirenan anna anaaná annad dabburabbun nga capabulunan tad darun, ay tam mundo á mappangué, ta inangó nga auat tu cofutan na. **31** Nguem aru y egga ira ta olu nga ira noca im maporian ; anna egga ira ta urian ay ira noca im mapolu.

32 Ay nagguian ira nga lumacag tad dalan nga gumon ta Jerusalem, ay nappolu si Jesus nira : ay nacaddag ira annat tumuttuttl ira sa nga sigga assing. Ay inammung na mangana ic caraddua ud ira tat tadde lugar, pinegafuanan na nga binuruburá ná nira im mappangué nga mesimmu, **33** ay cunna nga naccagui : Ajjoye nga gumon ittam ta Jerusalem, ay y Aná nat tolay meyauá noca tac cattannangan nas sacerdotes ira tuangué ta escribas ; ay tu tagaruliad da noca yaya tap patay, ay iyauá ra noca yaya tam minaggananitu ira ; **34** ay danao noca uyuuyungadda yaya, anna lusalutabad da noca annap pispisiad da, annap papatayadda noca yaya : nguem tac cabalin nat tallu uaggao, maguinnole yaya noca.

35 Ay ziminnú sa ra Santiago enni Juan, ay quinagui ra sa : Maestro quelugammi tu cuammu nicami nu anni lara gannug nga quiddauam mi nicao. **36** Ay quinaguina nira : ¿Anni cari y icayá nu tu cuaccu nicamu? **37** Ay quinagui ra sa : yanugú mu nicami tu maguitubang cami, it tadde ta jjiuanam mu ay it tadday ta jjimiguim, tag gloriam. **38** Nguem si Jesus quinagui na nira : Ariannu ammu ic quiddauan nu. ¿Auayyanu cari y uninum tac copa nga inumac cu, onu maquisiccub tap paquisiccubac cu? **39** Quinaguira sa : Uan, auayya mi. Quinagui lagud ni Jesus nira : Tac copa nga inumac cu, tac cacurugan na inuman nu noca, ay tas siccub nga paquisiccubac cu maquisiccub camu gapa noca : **40** nguem ip paguitubang nu ta jjiuanac cu onu ta jjimigui, auat tu paca-auayyá nga mangn-guiaúá ; nguem cucua danuri na egga nga neparanan na. **41** Ay turi tap pacaguinna nam mafulu tac cunnao, pinega-fuanad da in nalussao gafu cani Santiago enni Juan. **42** Nguem si Jesus inagalan na ira sa, quinagui na nira : Ammu nu tu danuri im mebilang ira tu principes nap pappatulan ira, mam-magure ira noca nira ; ay danuri ic cattannangad da egga noca ip paca-auayya ra nira. **43** Nguem ari mesimmu ic cunnao tan nattattaddayan nu ; nu ari lallagu, yuri im mayá nga mappaca-dacal nicamu, yaya noca im massirvi nicamu ; **44** ay nu yuri im mayá nicamu nga magguiat ta olu, yaya noca y aripan nang ngamin. **45** Ta y Aná nat tolay ari limibbé tu maquisirvi, nu ari tapenu massirvi, annat tapenu iyauá na y inangó na tu ipanabbú na tam magaru.

46 Ay mine ira ta Jerico : ay tap pano na ta Jerico nga cabulun nad dicipulos na ira tuangué tam magaru nga tolay, y aná ni Timoteo, Bartimeo, tadday á buling nag minacquilimus, nagguian yaya nga maggaitubang tab bicó nad dalan. **47** Ay tari tap pacaguinna na tu yuri im mattalebag ay yaya si Jesus Nazareno, namegafu nga naccuccullé annan naccagui : ¡Jesus, aná ni David, icalló ma ! **48** Ay aru sa in napporay tapenu maguimmang yaya : nguem inisican na paga lagu ing nagaral na : ¡Oh aná ni David, icalló má ! **49** Ay naguimmang si Jesus, cunna nga naccagui : agalan nu yaya. Inagal-adda lagu yuri ib buling, ay quinagui ra sa : ¡pasicannam mu in nonó mu ; tumaddag ca, ta agalan naca ! **50** Ay yaya netabbó na ic capote na, naccaddag nga nanaddag, ay mine yaya cani Jesus : **51** Simibbag sa si Jesus, tu cunna nga naccagui : ¿Anni y icayá mu tu cuaccu nicao? Ay nu ib-

buling ud quinagui na sa : ¡ Rabboni, tu uliac cu mangana im macasingan! **52** Ay quinagui sa ni Jesus: ¡ Ume cana; y angngurug mu pinammapia naca! ay ganganalaman nacasingan yaya, ay siminuttul yaya sa tad dalan.

11 AY turi ta egga ira ngana nga aranni ta Jerusalem, ay tap pacalabbé ra tab Betfage annab Betania, tab bicó nab buquid na Olivos, zinob ni Jesus id dua tad dicipulos, **2** ay quinagui na nira: ume camu tab baddí nga ili nga egga ta arubang nu, ay noca nu macatallung camu sa, quesimmuan nu it tadde ubbun nga nesiggú, nga ari bulabuga paga nga nattacayan nat tanacuan nga tolay: ballaran nu ay iyangué nu tao. **3** Ay nu egga nicamu im maccagui: ¿ Ngatta ta cuannu ic cunnao? Caguian nu sa: auagan yaya nay Yafu; ay ganalaman peyangué na yaya tao. **4** Ay mine ira, ay nesimmuad da y ubbun nga nesiggú tab bicó nap puerta, tap pané tal lauan, tad dalan; ay binallarad da. **5** Ay ic caruan tan nagguian ira turi, quingaira nira: ¿ Anni yatun ic cuannu nga ballaran nu y ubbun? **6** Ay quingaira nira ic cunna inibilin ni Jesus nira; ay pinagurayan na ira nga nanao. **7** Nerattal da lagu y ubbun cani Jesus; ay nesapid da sa y alalá ra, ay nattaque si Jesus sa: **8** ay aru in naguibullag ta alalá ra tal lalacaran, ay ic caruan nanappang ira tap pangapanga nac cayucayu, initud da tal lalacaran. **9** Ay danuri y egga nga napolu tuangué ta egga ira tal licuran, inicucculé ra: ¡ Hosanna! ¡ marayorayao il lubbé tang ngagan nay Yafu! **10** ¡ Marayorayao paray im mappangué nga pappatulan nay yama tam á si David! ¡ Hosanna tac catannangan! **11** Ay simillung si Jesus ta Jerusalem, tuangué tat templo; ay turi tap paningan na tang ngamin nga gannugannug nga egga tal lelebú, tap passugab na ngana, mine yaya tab Betania nga cacabulun na danuri ic caraddua.

12 Ay tat tumunug nga aggao, tap pano ra ngana tab Betania, nebisin yaya. **13** Ay neripá na ta arayyu it tangafun nga higos, nga egga id don na ira, mine yaya turi, ta galaman nu egga ip passimmuan na sa. Nguem turi tal labbé na sa, auat tu nesimmuan na nu ari id don ira laman; ta ari paga nga tiempo nap pabbunga na higos. **14** Ay cunni Jesus nga naccagui taf fun na higos uri: ¡ Ta addé tas sangao ta addé noca auab bulabuga ngana ta cuman tab bungam! Ay id dicipulos na naguinna ra ic cunnao.

15 Zimittal ira lagu ta Jerusalem: ay tat tallung ni Jesus tat

templo, pinegafuanan na nga pinalauan danuri im mallacu tuangué tag gumatang tat templo, ay neuarauará na il lamesa ira nam minannali tap pirá, tuangué tas silla nam minallacu ira tap palomas; **16** auna arianna neyanugú tu egga im mangaccattu ta angang tu ilacag na tat templo. **17** Ay sinudduan na ira tu cunna nga naccagui: ¿Ari cari neturá: ib balé mangagan tu bale na acquimallaccan tang ngamin nga dabburabbun? Nguem sicamu quingngua nu tu cueva nam minaccocó ira. **18** Ay naguinna yao nac catannangan nas sacerdotes tuangué ta escribas, ay inaleg da nu ammiannap panaral da sa: ta maganassing ira sa, ta im maguili inipapabbora it tuddu na ira.

19 Ay cafugafugab, mallauan yaya tal lauan nas ciudad.

20 Ay ta umma, turi tan nira nga nattalebog nasingadda if fun na higos nga naccatang addé tag gamú na. **21** Ay neraddamman ni Pedro, quinagui na sa: ¡Innammu, Rabbi; if fun na higos nga guinegueram mu, naccatang! **22** Simibbag si Jesus ay cunna nira nga naccagui: ¡Maguinnanama camu tad Dios! **23** Tac cacurugan nac curug, caguiac cu nicamu: nu im maccagui toye tab buquid: ¡manoca tatun, ay mattubuca tab bebay! ay ari yaya mabbabang taf futu na, nu ari paga lagu mangurug tu macua yuri ic cagui na, macua noca sa. **24** Lagud tac cunnud, caguiac cu nicamu: Ngamin ic quiddauan nu ta acquimalló nu, curugan nu tu alauatan nu, ay meyauá nicamu noca. **25** Ay nu maddasal camu, ipamacomanu nu egga y inicaraddam nu ta icattole nu; tapenu y Yama nu nga egga tal languí ipamacoma na nicamu il liualiuá nu. **26** Nguem nu ariannu ipamacoma, y Yama nu nga egga tal languí arianna gapa nicamu nga ipamacoma noca il liualiuá nu.

27 Ay nanoli mangana ira ta Jerusalem: ay tappaddaggun na nga lumacag tat templo, ic cattannangan nas sacerdotes, tuangué ta escribas ira annam mannam mine ira sa, **28** ay quinagui ra sa: ¿Anni ip paca-auayyam nga mangngua tac cuddanao á gannuganug? ¿Ay sinni nicao in nangnguiauá tac cunnao nga paca-auayya tu ipangnguan tag gannugannug ira ngao? **29** Ay quinagui nira ni Jesus: Egga it tadday á gannug nga iyabú cu nicamu, ay tabbagan nu niacan; ay caguiac cu nicamu sangao nu anni ip paca-auayyá nga mangngua tac cuddanao nga gannugannug: **30** ¿Ip paniccub ni Juan, naggafu tal languí onu nag gafu tat tatolay? Tabbagannú. **31** Nguem nagguiian ira nga naccapacapaquiabú,

ay cudda nga naccagui : nu caguiat tam nacuan : tu maggafu tal languí, caguian na sangao : ¿ Ngatta gafu ta ari camu nangurug? **32** Nguem nu caguiat tam sa : tu naggafu tat tolay,—naganassing ira tam maguili, ta ngamin it tolay ay inibilang da si Juan tu curug á profeta. **33** Simibbag ira cani Jesus, ay quinagui ra : Ariammi ammu. Quinagui lagu nira ni Jesus : ni caguiac cu gapa nicamu nu anni iy paca-auayyá nga mangngua tac caranao nga gannugannug.

12 AY pinegafuanan na nga inubobugan ira ta angngarigan : nammula it tadde tolay ta uvas tat tadde coman, ay guinibauan na tac cayucayu ira nga matolay, nangocog yaya tap pangnguat tab binarayang, ay namataddag tu tadday á torre ; inipalquila na tam minacomman ira ay mine yaya tat tanacuan nga dabbun. **2** Ay tat tiempo nga mepangngó, zinob na turi tam minacomman ira it tadde aripan na, tapenu alauatan na tam minacomman ira ib bunga nac coman nga namulan ta uvas. **3** Guinafú ra yaya ay jjinigarigá ra yaya ay pinanoli ra yaya nga auat tu sinammí na. **4** Zinob na mangana it tanacuan nga aripan na ; nguem binigaradda yaya ta ulu na, ay sinalalmadda yaya nga naccacaguianan. **5** Nad dob manganá yaya tat tanacuan ; ay pinapate ra yaya ; ay zinob na y aru paga ; nguem ic caruan binigaradda ay nu ic caruan pinapate ra. **6** Egga it tadde aná na nga idedducan na, yao y urian nga zinob na nira, ta cunna nga naccagui : ¡ Icacua ra maffugab y aná cu ! **7** Nguem yuri im minacomman ira naguru-ubobugadda : ¡ Yao im maninagá ! ume camu tao ta papatayat tam yaya ; ay cucua tam noca y jjininagatan na ! **8** Guinafú ra lagud yaya, pinapate ra ay netabbo ra tal lauan nac coman. **9** ¿ Anni lagu noca ic cuan nam macaccua tac coman ? Lubbé noca yaya ay buccayan na im minacomman ira ud, ay iyauá na noca ic coman tat tanacuan ira nga tolay. **10** ¿ Ni ariannu bulabuga paga nga binibbig yao nga neturá :

Ib batu nga nappanapanaquitan nam minabbale ira,
yaya in nabbali nga ulu nap patu-
ngu ;

11 Y Yafu in nangngua tac cunnao,
ay tadday á macapabbao tam mata
tam ?

12 Ay inaleg da ippacagafú ra sa, nguem naganassing ira

tam maguili : ta napaquinacam da tu ira ic quecannan na angngarigan ud nga inubobug na ; pinanauad da yaya ay nacapano ira.

13 Ay zinob da ic caruan nga fariseos ira tuangué ta Herodianos, tapenu gafutad da yaya ta ubobug na galaman. **14** Ay tal labbé ra, quinagui ra sa : Maestro, ammumi tu curug ca, ay ariammu tangngauan masqui sinni ; ta ari ya nga innammu ic casissinnan nat tolay, nu ari ituddum ic cacurugan na nga dalan nad Dios. ¿Mepangngó im mangnguiuaá tab buguí cani Cesar onu ari? **15** ¿Mangnguiuaá cami onu ari? Nguem gafu ta ammu na yuri ip pagappappé ra, quinagui na nira : ¿Ngatta ta caccapannú? Mangueyangué camu tao tat tadde denario, tapenu innac cu. **16** Ay tap panguiangue ra sa, quinagui na nira : ¿Sinni im macaccasissinnan toye tuangué toye tan neturá? ay quinagui ra sa : Si Cesar. **17** Ay quinagui nira ni Jesus : ¡Pagannu cani Cesar ic cua ni Cesar, ay tad Dios ic cua nad Dios! ay nappabbo ira sa :

18 Ay tac cunnud, mine sa is saduceos ira nga maccagui tu auat tu paguinnoyay ; neyabú ra sa ay cudda nga naccagui : **19** Maestro, initurá nicami ni Moises : nu matay ic quinabubbú nga lalaqui nat tadde tolay, ay egga y ataua na nga pinanauan na, nguem auat tu aná na nga pinanauan na, mepangngó tu apan nac quinabubbú na nga lalaqui y ataua na, ay mangngua yaya tu gaca tu manali tac quinabubbú na. **20** Pitu ira lagu nga maccaquinabubbú : ic caca ay nangataua, ay tap patena, auat tu binattang na nga aná na. **21** Inataua na yaya nam mecarua, ay natay nga auat tu nebattang na nga aná na : ay cunnunna gapa tam mecatallu. **22** Ay nu ip pitu ira nguri auadda tu binattang nga aná ra. Ay tap patera ngana ngamin, nate gapa ib babay ta urian. **23** Ay noca tap paguinnoyay, ¿Sinni noca nira im macaataua tab babay? Tanu yuri ip pitu ira inatauara yaya. **24** Quinagui ni Jesus sa : ¿Ari cari ya nga caliuatan nu y ariannu garay nga pacannammu ta Escrituras ni tap pacaauayya nad Dios? **25** Ta noca tap paguinnole ra tan nammatay, ni mangataua ira, ni maquitaua ira ; nu ari lagu meyarig ira ta angeles nga egga tal languí. **26** Nguem tam meyanung tan nammate ira, ta annung nap paguinnole ra, ¿ariannu cari bulabuga nga nabibbig tal libro ni Moises, turi tal lugar nga guian na inubobug na tam megafu tab baddí nga cayu, nu cunnasi na inipaquiobobug sa nad Dios, nga cunna nga nac-

cagui : Sacan id Dios ni Abraham, id Dios ni Isaac annad Dios ni Jacob? **27** Ari yaya Dios nammatay nu ari Dios nam matolay : cunnud ig gafu na tu maliuá camu tad docal.

28 Ay limibbé it tadde ta escriba, nga nacaguinna ta inipatabbatabbag da, ay turi tap paquemammá na tu mapia yuri y initabbag na nira, neyabú na sa : ¿Anni ib dob nga olu tang ngamin? **29** Simibbag si Jesus : yoye y olu, guinnam mu oh Israel : Y Yafu tam á Dios, y Yafu ay tadde laman : **30** Ay ayatammu y Yafu nga Dios mu tat tangaffutuammu, ta enteru nga icararuam, ta enteru nga nonó mu anna enteru nga sicammu. **31** Ay yaya yoye im mecarua : ayatammu y icattolem tac cunnap pangayá mu tab bagguim. Auat tu tanacuan nga dob nga atannang anné paga nira yao. **32** Ay quinagui sa na escribas ud : mapia, Maestro, cacurugan na ic quinaguim nga tadde laman id Dios ; ay auat tu tanacuan nu ari laman yaya. **33** Ay ip pangayá sa tan napafutu, ta enteru nga icararuam, ta enteru nga nonó anna enteru nga sican, anna ipangayá ta icatolay tac cunnap pangayá tab baggui, docal paga anné ngamin tan metabbutabbung tas sacrificio. **34** Ay tap pacasingan ni Jesus tam manonó nga nepaquitabbag na, quinagui na sa : arica arayyu tap pappatulan nad Dios. Ay ta addé turi ngana, auab bulabuga tu naquegutú nga naquiabú sa tan nu anni laman nga gannug.

35 Ay tap pattuddu ni Jesus tat tiemplo, simibbag annac quinaqui na : ¿Ngatta ta caguian na escribas ira tu ic Cristo ay aná ni David? **36** Ta si David gabba quinagui na ta Espiritu Santo :

Y Yafu quinagui na tay Yafú :
maguitubang ca ta jjiuanac cu,
ta addé tap panguipe tac quinalingam,
tag gucab nat tacquim.

37 Ay tac cunnud, si David gabba agalan na yaya tu Yafu : ¿Sitao gafu in naggafuan na aná na? Ay ic calinnaccan ira nam maguili naperulay y ayá ra nga nagguinna sa.

38 Ay tat tuddu na, quinagui na : tangngallan nu sicamu ta escribas ira nga queayá ra nga lumacag nga mabbaruasi ta apaddu, annay ya nga quelugadda ic quefulle ra tap plaza ira, **39** tuangué ta olu ira nga sillas tas sinagoga, ay y olu ira nga lugar tap pamugab : **40** ay tu ira yao im mamacarigá tab balay nab babalu ira nga babbay, ay tap pagappappé ra, madasal ira ta apapaddu. Danao matagarulí ira noca ta arammó.

41 Ay tac quegga ni Jesus nga naguitubang ta arubang na ammappannan tal limus, iningau na ip panguipay nam maguli tap pirá tal lagum nga appappannan tal limus; ay aru im ma-caegga-egga ira nga dactal y ipedda. **42** Ay limibbé gapa it tadde balu nga babay nga madaual ay nanguipay yaya tad dua nga blancas, nga tanga marabilis ip pattaddayad da. **43** Ay inagalan ni Jesus id dicipulos na ira ay tu cunna nira nga nacagui: tab balebale nac curug, caguiac cu nicamu, tu ib balu ngoye nga babay dactal paga á curug y inipen na anné tang ngamin nga nanguipay toye ta ammappannan tal limus; **44** Ta ngamin ira ya nga edda inipay in nammaturú nira; nguem nu yao nga babay ta jjiá na inipenna ngamin y egga sa, ay netanguesipó: paga y ipaccatole na.

13 AY tap pallauan ni Jesus tat templo, quinagui sa nat tadde tad dicipulos na ira: ¡ Maestro, innammu! ¡ Anni nga batabatu, anna anni nga necabalabalay! **2** Ay quinagui ni Jesus sa: ¿ masingammu danoye id daracal ira nga binalay? Auan noca tu mebattang tao tu batu nga nepotun tat tanacuan á batu nga ari noca madabbá.

3 Ay tac quegga na nga naguitubang tab buquid na Olivos nga egga ta arubang nat templo, si Pedro enni Santiago enni Juan enni Andres neyabú ra sa tas sininagu, ay cudda nga naccagui: **4** Caguiammu nicami, ¿ noca nu anni ic quesimmu danao á gannugannug? ¿ Ay anni noca it tacquilala nga masingau nu mappangué nga mesimmu danao á gannugannug? **5** Simibbag si Jesus ay pinegafuanan na nga quinagui nira: ¡ Inuan nu tu auat tu manabag nicamu! **6** Aru noca im mallalabbé tang ngagac cu, ay cagriadda noca: sacan ic Cristo; ay aru noca in melogó ra. **7** Nguem noca nu maguinna nu ib bacabacal onu dumug'nab bacabacal, ari camu muburung; mauag tu mesimmu ic cuddanao á gannugannug; nguem ari yao paga ip panuppalan na. **8** Tanu ip pammagurayan bacalan na noca ic casippammagurayan na, ay ip pappatulan ic casippappatulan na; egga noca il linilunig tam masqui sitao á dabbun; egga noca ib bisibisin annag gurugurú: danao nga gannugannug ira ig gafu na jjiarigá.

9 Nguem nu cumnunna paga tangngallan nu sicamu; ta iya-uá ra camu noca tac concilios ira, ay mapisipisi camu noca tas sinagogas da; ay meyangue camu noca ta arubang na uraurayan ira annap papatul tam megafu niacan, tu tadday noca nga

pamacurugadda. **10** Ay meyannung tu y evangelio mefulu-fulung bí ta olu tap pappatulan ira ngamin. **11** Noca lagud nu iyangue ra camu ta ammanunnutan ira tapenu yuri ic queyauatan nu, ariannu nga paffunauan nga nonopan nu anni y ennu nga palappatan; nguem yuri im meyauá nicamu ta horas gabba uri, yatun y ennu palappatan: ta ari sicamu im magubobug nu ari y Espiritu Santo. **12** Ay nu y uagui iyauá na noca y uagui na tap patay, ay nu y yama iyauá na noca y aná na, ay nu y anaaná ulamadda noca im mappaganá nira, ay ira noca im mappapate nira. **13** Ay icabatú ra camu noca ngamin tam megafu tang ngagac cu: nguem yuri im mananayun ta addé taf funu na, mapaliag noca.

14 Noca lagud paccapasiananu tam macaggaggang nga pamuccay, nga maggataddag turi ta ari mepangugó nga paguiananna (im mabbibbig tao paquinacammen na) pagurayan nu tu mattammang nga umay tac cabuquiran y egga ira ta Judea; **15** ay yuri y egga tab bubungan nab balay, ari nga umulug tab balay ni tullung yaya tallagum tu ume mangá tannu anni laman tab balena; **16** ay nu y egga tat tana ari yaya nga manoli tu enna apan ib baruasi na. **17** Nguem jingnga tac cacabbí danuri na egga nga maggabussí annam maddaggun nga mappasusu ta aggao ira nguri! **18** Maquimalló camu lagu tu ari yao nga mesimmu ta amman. **19** Tanu ta aggao ira ud egga noca ib buruburung, nga auap paga tu nesimmu tac caguitta na ta addé tag gafu nap pinaratu nga pinaró nad Dios ta adde tas sangao, anna auab bulabuga ngana tu mesimmu tu caguitta na. **20** Ay nu y Yafu arianna nga pinacababba y aggao ira uri, auab bulabuga tu baggui nga mapaliag; nguem tam megafu turi ira tan napili nga pinili na, piitacababba na y aggao ira uri. **21** Ay noca nu egga im maccagui nicamu nga tolay: , Innannu, ajjoye ic Cristo: onu, innannu ajjo yaya turi; ariannu nga curugan! **22** ta mallalauan noca im mappé ira nga Cristo annas siri ira nga profetas, ay mamasingan ira noca tam milagros annag gannug ira nga macapabbao, tapenu ayá ra nga mangauauan, ay nu auayya na paga nacuan, danuri y egga ira ngana nga napili. **23** Nguem mappalac camu: Inannu, ta dana nganalaman nga quinagui nicamu danao ngamin nga gannugannug.

24 Nguem ta aggao ira uri, tac cabalin nab buruburung, majjibbó noca ib bilag, ay ib bulan ari noca nga mannauag. **25** ay nu ib bibitun maccatagá noca ira tal languí, ay mamippig

noca im mappaca-auayya ira nga egga tal languí. **26** Ay yuri noca ip pacasingadda ta Aná nat tolay nga lubbé nattaque tac cunam nga egga id dactal nga paca-auayya na annag gloria na. **27** Ay doban na noca y angeles na ira, ay edda pagarammungan ip pinili na ira nga maggafu ta appa ira nga paddag, ta adde tan nanuppagan nad dabbun ta addé tan nanuppagan nal languí.

28 Guiguiammuan nu lagu taf fun na higos y angngarigan na: tap pallapó ngana nap panga na annap pallauanan na id donna ira, ammu nu tu tiempo nap patu ay egga ngana nga umaranni. **29** Cunnun na gapa nicamu, noca nu masingannu ngana nga mesimmu ig gannugannugao, cammuan nu tu egga ngana nga aranni it tiempo nga natacquilalan, tap puerta gabba ira. **30** Tab balebale nac curug, caguiac cu nicamu tu ari mat-talebog yao nga gaca, tu ari macua ngamin ic cunnao. **31** Il languí tuangué tad dabbun mattalebog ira nguem yoye y ubobug cu ira ari noca mattalebog. **32** Nguem tam meyanung turi nga aggao onu turi nga horas, auab bulabuga tu macan-nammu nu anni noca id dattal na, ni y angeles ira paga tal languí, ni y Aná, nu ari laman y Yama.

33 ; Mappalac camu laman ; matturatura camu annam mad-dasal camu ; ta ariannu ammu nu cani noca id dattal nat tiempo ! **34** Ibilib cu nicamu tac caguitta nat tadde tolay nga mine tat tanacuan nga dabbun, ay pinanauan na ib balena ay iniddan na y aripan na ira tap paca-auayya, ic catagguittaday ta annung na nga cuan, ay inibilinna gapa tam magalluag tap puerta tu matturatura. **35** Matturatura camu lagu, ta ariannu ammu nu noca nu anni id dattal nay yafu nab balay, nu taf fugab, nu tat tangnga nag gabi, onu tap passicaralló nal lalúng, onu ta umma ; **36** ta maraqué nu maccaddag nga lubbé, ay dangnganan nacamu nga guicaturugan. **37** Ay nu ic caguiac cu nicamu, caguiac cu tang ngamin : ; Matturatura camu !

14 DUA ngaggo paga im mattalebog capia nap pascua annaffiesta nap pan nga auat tu lavadura na : ay ic cattannangan nas sacerdotes tuangué ta escribas alalerad da nu annian nap pangagafú ra sa tal logó, tapenu ipapapate ra. **2** Nguem caguidda : Ari mesimmu tap paddaggun naf fiesta, ta maraqué nu egga ig gurugurú nga cuan nam maguili.

3 Ay tac quegga na tab Betania tab bale ni Simon nga mat-tulag tal lasaro, turi tac quegga na nga nanammag tal lamesa,

limibbê it tadde babay nga maggatammi tat tadde vasu nga alabastro, nga napannu ta unguento nga tanig á nardo, ay curuga manguina; ay binacquina ib vasu ay uebubbú na mamegafu ta ulu ta addé tag gucab. **4** Nguem egga ic caruan nga nalussao ay tu cudda nga naccagui: ¿Anni tamma ig gafu nan necararal noye na unguento? **5** Ta nu yao nga unguento inauayya na nacuan in nalacu tam maturú tat tal-lugatú tad denario, annan netaneg tam maddaual ira. Ay naccacaguianad da tam marammó. **6** Nguem quinagui ni Jesus: ¡Pagurayannu yaya! ¿Ngatta ta buruburungan nu yaya? mapia ic quingngua na niacan. **7** Ta tangacanayun nga egga nicamu im maddaual ira, ay nu anni lang nga horas nga pangayá nu, auayya nu im mangngua nira tam mapia; nguem nu sacan ariá nicamu nga magguian tat tangacanayun. **8** Quingngua na ngamin y auayya na nga macua; dana nganalaman nga naccaran nga nanguibubbú tab bagguí tu panguiparanan na tal libun. **9** Tac cacurugan na laman, caguiaccu nicamu tu tannu sitao laman nga quelayyagayyan na evangelio tat tangapaddabunan, mapacapacoli noca gapa turi ic quingngua noye nab babay, tu panaddaddammas sa. **10** Ay si Judas nga tadde turi tac caraddua ira, mine tac cattannangan ira nas sacerdotes, tapenu enna yaya nga ilacu. **11** Ay tap pagguinna ra tac cunnao, nagayayá ira, ay sinabbad da yaya tap pirá. Ay pinanapanono na nu cunnasi im mapia annam mepangngó nga pangnguiauá na nira sa.

12 Ay ta olu nga aggao nap pan nga auat tu lavadura na, tac quetabbung ngana nap pascua, quinagui sa nad dicipulos na: ¿Sitao y icayá mu nga emmi papparanan tapenu emmu canan tap pascua? **13** Ay zinob na id dua tad dicipulos na ira, ay tu cunna nira nga naccagui: Ume camu tas ciudad, ay madafung nacamu nat tadde tolay nga maggatammi tat tadde amutu nad danum: tumuttul camu sa. **14** Ay nu sitao it tallungan na, caguian nu tam macaccua tab balay: caguian nam Maestro: ¿Sitao ig guian nad duba nga canac cu tap pascua tuangué tad dicipulos cu ira? **15** Ay ituddu na nicamu noca it tadde docal nga duba nga atannang, annan napacannó tac cunnam meyanung; yuri ip papparanan nu tu massirvi nittam. **16** Ay minay id dicipulos ira, ay nesimnuadda ic cunnac quinagui na nira; ay napparan ira tap pascua.

17 Ay tap paffugab na ngana, mine yaya nga cabulunna ic caraddua ira ud. **18** Ay tac quegga ra nga maggaitubang nga

maddaggun nga cuman, quinagui ni Jesus: tab balebale nac curug caguiac cu nicamu tu tadde nicamu nga maquiletung á cuman niacan, enná nga iyauá. **19** Namegafu ira lagu nga nattalamman, ay ic catagguitalde nira quinaguina sa: ¿ Sacap panao? **20** Simibbag yaya, ay quinagui na nira: tadde toye tac caraddua; yuri im manguitannó niacan tal lima na tap piggan. **21** Y Aná nat tolay cacurugan na tu umay tac cunna egga nga neturá; nguem ¡ingnga tac cacabbí nat tolay uri nga yaya ic quegafuan nac queyauá na Aná nat tolay! ¡Mapia lallagu ngana nacuan tat tolay ud, nu ari langngana nacuan neyaná!

22 Ay tap paddaggud da nga cuman, nangá si Jesus tat tadday á pan, ay tac cabalin na sa nga namendición, pinisipisil na ay neyauá na nira, tu cunna nga naccagui: canan nu; yaya yao ib bagguí. **23** Ay iná na ic copa, tac cabalin na nga nappabaló, iniyauá na nira ay mininum sa ira ngamin. **24** Ay cunna nga naccagni nira: yaya yao id dagá, id daga nab bagu nga naccapanabban, ay mesisinang tu pammacapian nam magari. **25** Ta caguiac cu lan nicamu ic curug, tu ariá ngana uminum noca tab bunga nab vid, addé ta aggao uri nga pangulí mangana sa nga uminum tap pappatulan nad Dios.

26 Ay tac cabalid da ngana nga naccantar ta himno, nallauan ira nga minay tab buquid na Olivos.

27 Ay quinagui nira ni Jesus: Sicamu ngamin maquesimmu camu sangao tac quesidducallan nu; ta egga nga neturá: bigarac cu ip pastor, ay ic carneru ira meuarauará noca. **28** Nguem tac cabalic cu noca nga maguinnolay, poluat tacamu noca nga ume tag Galilea. **29** Quinagui sa ni Pedro: ¡Masqui maquesimmu ira ngamin tap paccalusauad da, nguem niacan laggapa ariá bulabuga nga maquesimmu! **30** Ay quinagui sa ni Jesus: ¡Caguiaccu lan nicao ic cacurugan na, sangao tag gabiao, tan nague nal lalung nga massicaralló tam mamirua, mamillu nga pappajjiriammuammá! **31** nguem yaya quinaguina sa tam maladda nga pagubobug: ¡Nu mauag paga nacuan tu maquitappatayyá nicao, ariattaca bulabuga noca nga pappajjiriammuan! Ay cunnao gapa ic quinaguira ngamin.

32 Ay mine ira tat tadde laguerta nga ya ngagan na y Getsemani; ay quinaguina tad dicipulos na ira: maguitubang camu toye, tap paddagguccu nga maddasal. **33** Ay nefulú na sa si Pedro, Santiago tuangué cani Juan, ay pinegafuanaan na

in nattalamman annan naraddam tad dactal. **34** Ay quina-
guina nira: ¡curuga maraddam y icarararuá, ta adde tap
patay! ¡Mabattang camu tao ay matturatura camu! **35** Ay
mine yaya tab baddí ta arubang, namalittucag tad dabbun, ay
inipaquimalló na tu nu auayya na nacuan, ay mattalebaga sa
yuri nga horas. **36** Ay quinagui na: ¡Abba, Ama auayya
na ngamin macua nicao; illilí mu niacan yao nga copa!
¡Nguem ari cunné tas sinagapia nu ari cunné tas sinagapiam!
37 Ay nanoli yaya ay nesimmuan na ira nga guicaturagan,
ay quinagui na cani Pedro: ¡Simon! ¿maccaturug ca?
¿Ariammu inauayya in natturatura tat tangoras laman?
38 ¡Matturatura camu, annam maquimalló camu, tapenu ari
camu tullung tap pangaccacca! Y espiritu cacuragan na tu
egga nga siggaparan, nguem ib baggui ay macafui. **39** Ay
nano mangana yaya, ay naquimalló, ay inulina nga quinagui y
ubobug gabba ira nguri. **40** Ay nanoli mangana, nesimmuan
na ira nga guicaturagan; ta im mata ra ari maquimmafuló: ay
ariadda ammu nu anni sa y itabag da. **41** Ay limibbé im
mecatallu, ay quinagui na nira: ¡maccaturug camu ngana, ay
maguibannag camu! ¡Mapia ngana! Zimittal ngana y
horas: ¡ajjoye nga meyauá y Aná nat tolay tal lima nam
minattagaruli ira! **42** ¡Manguc camu, ettam mana; ajjoye nga
umaranni ngana y mangnguiá niacan!

43 Ay ganganalaman, tap paddaggun na paga nga magubo-
bug, limibbé si Judas, nga tadde turi tac caraddua ira, ay ne-
fulú sa im magari nga tolay, nga guitattammitan ta espadas
annap palapalú, nga zinob ira nac cattannangan nas sacerdotes,
anna escribas tuangué tam manacam ira. **44** Ay yuri im
manguiaú sa iniddan na ira tu tadday á tacquilala, tu cunna
nga naccagui: ¡Y ummaccac cu yaya yuri; gafutannu, auna
iyanguenu yaya nga catangngallan tam mapia. **45** Ay tal
tal labbé na ngana, mine ganalaman sa ay quinaguina sa:
¡Rabbi! ay inummaccan na. **46** Guinafú ra lagud yaya anna
inipanora yaya. **47** Nguem it tadday turi tan nagguián ira
turi nga tatolay, iná na y espada na, ay binigaran na y aripan
nac catannangan nas sacerdote, ay piningngaranna it tadde
talingana. **48** Simibbag si Jesus ay quinagui na nira: ¿Nal-
lauac camu nga mine tao nga guitammitan ta espadas annap
palupalú nga ume maggafu niacan nga caguitta nat tadday á
minaccób? **49** Caggaggao nga nagguiáná nicamu nga mat-
tuddu tat templo, ay ariannú nga guinafú: nguem macua ic cun-

nao tape nu maparulo y Escrituras. **50** Ay ngamin ic cacofun na, pinanauad da yaya, ay nattammang ira.

51 Ay egga it tadde baguitolay nga siminuttul sa, nga egga is sinnun nga nefutafutafú tab bagguina nga uba, ay guinafú ra yaya. **52** Nguem yaya inibbattan na yuri is sinnun, ay nalagui yaya nga siggauba.

53 Ay neyangué ra si Jesus tac catannangan nas sacerdotes, ay minay nga naquipagammung sa ngamin ic cadaracallan nas sacerdotes, manncam ira anna escribas. **54** Ay si Pedro siminuttul sa ta arayyu laman, ta addé tal lagum nap patio nac catannangan nas sacerdote, ay naquipaguitubang yaya nga cabulun na alguaciles ira, ay naggarenu yaya tag gangá na afuy. **55** Ay ic caddaracallan ira nga sacerdotes tuangué ta enteru nga concilio, nagaleg ira tat testigu nga mamacaraqué cani Jesus tapenu ipapatera yaya; nguem ari ira nacaleg.

56 Tanu cunnunna paga tu aru in namalappá tas siri tu mamacaraqué sa, nu ip pinalalappá ra ari naccatuppattupang.

57 Ay siminaddag ic caruan namalappá ira tas sirisiri nga mamacaraqué sa, tu cudda nga naccugui: **58** naguinna mi in nepaccaguina: ¡ buccayac cu yoye it templo nga quingngua nal lima ay tal lagum nat tallu uaggao mamataddaggá tat tana-

cuan nga ari quingngua nal lima! **59** Nguem nu cunnao paga ari galaman nga naccagaggannung ip pinalappá ra. **60** Ay ic catannangan nga sacerdote siminaddag lagu tat tangnga, neyabú na cani Jesus tu cunna nga naccugui: ¿ Auat tu itabbag mu? ¿ Anni yoye ip palappatadda nga mamacaraqué nicao?

61 Nguem ari yaya bulabuga nga nappicá, ay ari simibbag. Neyabú mangana sa nac catannangan nas sacerdotes; ay qui-nagui na sa: ¿ Sicao ic Cristo, y Aná nam Marayorayao?

62 Quinagui sa ni Jesus: ¡ Sacan; ay masingannu noca y Aná nat tolai nga maguitubang ta jjiuanan nan Nadiosan nga paca-auayya, nga lubbé mattacay tac cunam nal languí! **63** Ay tac cunnud ic catannangan nas sacerdote, pinisipisil na y alalá na, ay cunna nga naccugui: ¡ Anni paga ip pagauagat tam tat testigu!

64 naguinna nu ngana ig guegueg: ¿ Anni in nonó nu? Ay ngamin ira sinagaruli ra yaya, ay quinaguirá tu mepangngó mappapate yaya. **65** Ay ic caruan pingafuanad da yaya nga ilutaban, annas sinaccaban im mutung na, annas sinappatappalad da yaya, ay cudda nga naccugui sa: ¡ lab-

unammu! ay nu y oficiales ira sinussuntú ra yaya.

66 Ay turi tac quegga ni Pedro tag gucab tal lagum nap

patio, minesa it tadde turi ta aripan nga babay nac catannangan nas sacerdotes; ⁶⁷ ay tap pacasinganna cani Pedro, nga maddaggun nga maggarenu, zinulangangan na yaya ay cunna sa nga naccagui: ; Sicao nagguiac ca gapa tan Nazareno nga si Jesus! ⁶⁸ nguem nappejjiriammu yaya ay cunna nga naccagui: ariaccu ammu ni mapaquinacam cu ic caguiammu. Ay nallauan yaya nga minay tag guian nab batalan; ay nassiccaralló it tadde lalung. ⁶⁹ Nasingan yaya na aripan ay pinegafuanan na mangana nga quinagui turi ira ta egga nga maggataddag: ; tadde nira yoye! ⁷⁰ Nguen nappejjiriammu mangana yaya. Ay tac cabalin nam manganannuan, danuri im maggataddag quinaguir mangana cani Pedro: ; Cacuruganna tu sicao tadde ca nira, ta sicao ay taga Galilea ca! ⁷¹ Nguem pinegafuanan na in nagguegueg annan nagassingan, ay cunna nga naccagui: ; Ariaccu ammu yoye it tolay nga ubobugannu! ⁷² Ay ganalaman, nassiccaralló il lalung tap piddua na. Ay neraddaminan ni Pedro ic quinagui ni Jesus sa: tan nague nal lalung nga massiccaralló tam mamirua, pappejjiriammuammá tam mamillu. Ay turi tap pacanonó na sa, siminangui yaya.

15 AY ganganalaman tap pammaranni umma na, ic caddaracallan nas sacerdotes ira, tuangué tam mannacam anna escribas anna enteru nga concilio nattaraddayadda nga nepabalug si Jesus, inianguera anna neyauá ra cani Pilato. ¹ Ay neyabú sa ni Pilato: ; Sicao ip Patul na Judiu ira? Ay simibbag yaya tu cunna nga naccagui sa: curug ic caguiammu. ² Ay ic caddaracallan nas sacerdotes ira aru nga gannugannug in nanguidanugad da sa. ³ Neyabú mangana sa ni Pilato, ay quinagui na sa: ; Ay auat tu metabbag mu? ; Innammu nu piga nga gannug ip panguidanugad da nicao! ⁴ Nguem si Jesus auan na ngana tu netabbag; ay tac cunnud nappabbao si Pilato.

⁵ Nguem tac cada fiesta, negagangay tu mamalussag yaya megafu nira tat tadday á fucú, nga yuri gabba ic quiddauad da. ⁶ Ay egga it tadday nga mangagat tu Barrabas, nga cabulun danuri nan nafucú nga manaral nacuan tap pammagurayan anna imammó nam maguili, tole ira nga turi ta ayá ra nacuan nga mamuccay tap pammagurayan anna imammó na ili, nacapapate ira. ⁷ Ay im magari minaranni sa annap pinegafuanan na nga quiniddao tu cuanna nira in negagangay nga anangngua na. ⁸ Simibbag nira si Pilato ay quinagui na: ; Icaýá

nu tu palussarac cu nicamu ip Patul na Judiu ira? **10** Ta dana ammuna tu megafu tap passil y inipangnguiuaá sa nac caddaracallan nas sacerdotes. **11** Nguem ic caddaracallan nas sacerdotes ira sinaddataddanad da im maguili, tapenu quiddau-adda tu ya nga palussaran na si Barrabas. **12** Simibbag mangana si Pilato ay quinaguina nira: ¿Anni lagu ic cuaccu toye tang ngaganan nu tu Patul na Judiu ira? **13** Ay inuli ra mangana nga inicuccullé: ¡ipató mu yaya tac cruz! **14** Quinagui nira ni Pilato: ¿Ngatta, anni cari im maracay nga quingngua na? Nguem inisicad da paga lagu ingngaral da: ¡ipató mu yaya tac cruz! **15** Ay gafu ta ayá ni Pilato tu cabannayan im magari pinalussaran na nira si Barrababs, ay iniauaá na si Jesus, tac cabalin na nga nappapisi sa, tapenu mepató tac cruz.

16 Ay is suddalu ira neyanguera yaya tal lagum nap patio, tag guian nap pretorio gabba; ay pinattattaddera ngamin it tangacompañian. **17** Ay binaruasiad da yaya ta ujjin, ay tac cabalidda nga nangngua tat tadde barungú nga sisi, nepera ta ulu na; **18** ay namegafu ira nga naffullu sa annac quinagui ra: ¡Dios im magalluad nicao, Patul na Judiu ira! **19** Ay bini-garad da y ulu na tat tadde pasingan, ay ilutabad da yaya, ay namalipalittucag ira sa, ay naddayorayo ira sa. **20** Ay tac cabalidda nga nanguyuyoyung sa, inariadda sa is sinnun nga ujjin, ay inipellung da sa in negagangay nga alalá na. Ay iná ra yaya tapenu eddan ngana nga ipató.

21 Ay quinagumadda it tadde tolay nga maddaggun nga lumacag, nga si Simon Cirineo nga naggafu tat taná, yama ra Alejandro enni Rufu, tapenu mebulun nira ay cattuan na ic cruz ni Jesus.

22 Ay neyangué ra tat tadde lugar nga mangagat tu Golgota, nga nu mabalittag, ya nga quebalinan na il lugar nac Calvario. **23** Ay iniddad da yaya tu binarayang naquibuat ta addu; nguem nanaquitan na nga ininum. **24** Ay tan nepanguipató ra ngana sa tac cruz, nabbabaliayad da y alalá na, ay naccapalagalagadda tapenu masingan y apan nac catagguittadde nira. **25** Ay ya nga nepanguipató ra sa turi tam mecatallu nga, horas ngana. **26** Ay nu in ieturacan nan nanguidanugad da sa ay yoye: **IP PATUL NA JUDIUI IRA.** **27** Ay netanguepató ra sa tac cruz id dua nga minaccocó it tadde nagguiat ta jjiuanan na, ay it tadday ta zimigui na. **28** (Ay naparuló y Escritura nga cunna: Ay netangabbilang yaya turi tam maddaqué ira nga tolay.) **29** Ay danuri im mattatalebag, naccacaguianadda

yaya tam maracay, guyuguyuada y ulu ra, ay cudda nga naccagui: ¡Hola! ¡sicao nga buccayammu it templo. ay pataddagammu tat tallu uaggao, ³⁰ paliaram mu sicao ay umulug ca tac cruz! ³¹ Ay cunnunna gapa nap panguyoyung nac caddaracallan ira nas sacerdotes tuangué ta escribas, ay cudda nga maccaguicagui: ¡pinaliag na ic caruan ira, nguem arianna auayya nga mapaliag baggui na laggapa! ³² ¡Ic Cristo nga Patul na Israel, umulug sangao tac cruz tapenu innami annam mangurug cami. Ay danuri gapa ic cabulun na nga nepató tac cruz pinaguyoyungadda yaya.

³³ Ay tal labbé ngana na icannamma horas na, najjibbó it tangarabbunan, ta addé tam mecasiam nga horas. ³⁴ Ay tal labbé ngana nam mecasiam nga horas, naccullé si Jesus tam masican nga ngaral: Eloi, lammá sabacthani; nga nu mabalittag, ya quebalinan na: ¡Dios cu! ¿ngatta ta pinagurayammá? ³⁵ Ay ic caruat turi ira nga naggiuat turi, tap pacaguinna ra tac cunnao, cudda nga naccagui: ¡Ajjoye nga agalanna si Elias! ³⁶ Ay nalagui it tadde nira, binasa na tas silam it tadday á esponja, ay nepena tat tuppag nat tadde pasingan, ay iniaua na sa tu inuman na; ay quinagui na: ¡Pagurayannu, innattam nu umetao si Elias tu mamolug sa! ³⁷ Nguem si Jesus, naccullé tam masican, ay nari y inangó na. ³⁸ Ay nu ib velo nat templo nagaddua namegafu ta utun addé tag gucab. ³⁹ Ay turi tap pacasingan nas centurion nga naggiuat ta arubang na tu nari ngana y inangó na tac cunnao quinaguina: ¡cacuruganna tu yao nga tolay ay Aná nad Dios! ⁴⁰ Egga gapa ic caruan nga babbay nga manguireripá ta arayyu, ay naggiuan nira da Maria Magdalena, enni Maria nga yena ni Santiago nga urian enni José tuangué cani Salomé; ⁴¹ Ay danao nga babbay tac quegga na paga tag Galilea, tumuttuttul ira sa annan nassirvi ira sa; tuangué ta aru paga nga babbay, ay cabulunna ira nga guiminon ta Jerusalem.

⁴² Ay tap pafugab na ngana, gafu ta yuri ic caggauan nap papparaparan, nga yaga ib vispera nas Sabadu, ⁴³ minay si Jose Arimatea, tadday nga mecacua nga concejero, nga maguiddag gapa tap pappatulan nad Dios; ay negutú na is simillung tag guian ni Pilato, ay quiniddona ib baggui ni Jesús. ⁴⁴ Nguem nappabbo si Pilato tac quegga na ngana nga natay: ay inagalan na sa is centurion, ay iniyabú na sa nu nabayag ngana nga natay. ⁴⁵ Ay tap pacannammu na ngana tan nepaccagui sa nas centurion, neyanugú na ip pangá

ni Jose tab baggui. **46** Ay tac cabalin nao nga tolay nga guiminatang tal lienzu, ay ilattab na tac cruz, ay binungunan na yaya tal lienzu, ay iuipen na yaya tadde libun nga nacocog tap picu tat tadday á batu; ay pine na it tadde batu tap puerta nal libun. **47** Ay si Maria Magdalena tuangué cani Maria nga yena ni Jose nasingadda iu nepayyan nab bagguina.

16 AY tap pattalebog ngana nas Sabadu, si Maria Magdalena enni Maria nga yena ni Santiago, tuangué cani Salome guminatang ira tu uru-uru nga mabangug tapenudda sa iyaffuriá. **2** Ay nano ira tac curuga magabi paga ta olu nga aggao nat tangaliguan, ay limibbé ira tal libun tap pallasang ngana nab bilag. **3** Ay naccaubu-ubobugad da: ; Sinni sangao panó im mangari nittam tab batu nga egga tap puerta nal libun? **4** Ay tap panguitangag da tam mata ra ta utun, nesingannadda ib batu nga dana ngana nga nabira: ta ib batu uri curuga dacaracal. **5** Ay tat tallung da tag guian nal libun, nasingadda it tadday á baguitolay nga naguitubang tap pané ta jjiuanan, nga nagalalá taf furao nga apaddu; ay nacaddag ira. **6** Nguem quinaguina nira: ; Ari camu macadda! alerannu si Jesus Nazareno, yuri in nepató tac cruz: naguinnolay ngana; auan yaya tao; ; Imanmatan nu il lugar nga nanguipayyad da sa! **7** Nguem ecamu na, caguiannu tad dicipulos na ira, tuangué cani Pedro: ; Poluan nacamu nga umay tag Galilea; yuri noca ip pacasinnan nu sa, tac cunnad dana nga quinagui na nicamu! **8** Nano ira annam minarayyu ira tal libun; ta ziminatu nira y assing annan namippig ira; ay auab bulabuga tu quinagui ra tam masqui sinni nga tolay, ta sigga assing ira.

9 Ay tac cabalin ni Jesus nga naguinnolay ta umma-umma na olu nga aggao nat tangaliguan, ya nappasingannan na ta olu si Maria Magdalena nga namalauanan na tap pitu nga demonios. **10** Ay mine yaya anna enna nga quinagui tac caranuri á quinabulun ni Jesus, ta egga ira nga siggaraddam annat tumanguitanguí. **11** Ay tap pagguinna ra tu natole yaya annay yaya in nacasingas sa, ari ira nangurug. **12** Ay tac cabalin nao, nappasingan yaya tan neruma nga appasingan tad dua nga cabuludda, tap paddaggudda nga lumacag nga mappangué tat taná. **13** Ay danao mine ira gapa annap

pinacoli ra tac caruan ira ; nguem ni tan nira paga ari ira nangurug.

14 Ay tap pangurianan, nappasingan yaya turi tac carat-tadde ira, tan nira nga naguitubang nga cuman, ay inuyo na ic cauadda tu angngurug annat taggá nag guiffutuadda, tag gafu ta ariadda nga quinurug danuri in nacasingassa nga naguinnolay. **15** Ay quinaguina nira : ¡ Ume camu ngamin tat tangarabbunan, ay ilayyagayya nu y evangelio tang ngamin nga pinaratu ! **16** Yuri in mangurug annam maquisiccub, mapaliag noca ; nguem yuri y ari mangurug, matagaruli noca. **17** Ay danoye it tacquilala nga mamulun noca tam minangngurug ira : tangngagac cu palauanad da noca id demonios ; magubobug ira noca tab bagu nga caguicagui ; **18** mangaccá ira noca ta ira-irao ; ay nu maquenum ira tag gannug nga macapatay, arianna noca ira nga dannalan ; itud da noca il lima ra tam maccataqui, ay pammapiadda ira.

19 Ay tac cabalin nay Yafu nga naquiobobug nira, nalaua yaya ta utun tal langui, ay naguitubang yaya ta jjiuanan nad Dios. **20** Ay nano ira lagud ay mine ira nanguifulufulung tang ngamin á lugalugar ira, ay inuffunan ira nay Yafu ta inicalangadda, ay pinacaladda na ic cagui tat tacquilala ira nga mefulufulu. Amen.

EVANGELIO

TAC CUNNA INILAYYAGAYYA

NI

LUCAS.

1 YA ngana ngay tu aru in nanguibaccá á namattadday tat tadde quepalappatan nan nacunacua, nga nittam ngamin minay napacurug : **2** tac cunnan nepamacopacoli nicami danuri, ta addé tag gafuna, ira in namacurug tam matara, annam ministro naccagui : **3** nanononó cu gapa, tu mapia nio, tac cabalin nan nepangatutudcu tang ngamin nga nacunacua adde tag gafuna, tu mapia tu iturá cu nicao tam mattutunud, nerulay á Teofilo : **4** tapenu cammuammu tan napasiccal ic cacurugan nan nacunacua nga megafu caranao mine ca natudduan.

5 Nagguian caranuri nga aggao ni Herodes, patul ta Judea, it tadde pari á nangagat tu Zacarias, tag gannug ni Abias ; ay y atauana tadde ta aná—aná ni Aaron, ay ing ngaganna Elisabet : **6** nagguitta ira á matunung ta arubang nad Dios, tu nallacalacag ira nga auattu nacayaudda tang ngamin á bilibilin annad dorob nay Yafu : **7** ay auan ira tu aná, ta si Elisabet lupó, ay magguitta ira á mamanacam tad dagun. **8** Nesimmu lagud tu tap paddagunna nga mangua ta annung nac capari na tap pagabattena ta arubang nad Dios, tac cunnam meyanung tag gannugna : **9** tac cunna anangngua nap papari, necanna tu palagna it tullung tab sibban nay Yafu á mangitabung ta aningá : **10** Ay ngamin it tolai tam maguili egga ira tal lauan á maquimallo tap paddaggun nac quetabbung nud na aningá : **11** Ay nappasingan sa it tadday nga angel nay Yafu á maggataddag ta juanan na altar na aningá : **12** tap pacasingan sa ni Zacarias nappabbao yaya ay simillung sa y assing : **13** Nguem yuri y angel quiaguina sa : Zacarias arica massing, ta naguinna ip paquimalló mu ; ay si atauan nga Elisabet ipangiana naca noca tat tadde nga aná á lalaqui ay ngaganammu noca ta Juan : **14** Ay sicao egga noca im mulamugang annap pagayayá mu, ay aru noca im magayayá

tac queyaná na : **15** Ta dactal noca ta arubang nad Dios : ay ari noca uminum tab binarayan anna inunan á macail-lao : ay mapannu noca ta Espiritu adde paga tas san nay yénana : **16** Ay aru noca ta aná aná na Israel y itolina ta Yafu nga Dios na : **17** Ay yaya lumacag noca ta arubangna tac cunna uray, annap pacaauayya ni Elias, tapenu itolina if futu nag guiraman ta anáaná, ay y accan ira mamarulló gapa, tape lumacag ira ta ingal á tunung nam masippó tape maparan na it tadde ili á siggaparan tay Yafu : **18** Ay quinagui ni Zacarias turi ta angel : ¿Anni noca ip pacannammuaccu tao? ta sacan lacalacayá anna si atauá mataggá gapa ngana tad dagun : **19** Ay simibbag yuri y angel tu quinaguina sa : Sacan si Gabriel nga egga ta arubang nad Dios : ay naro bá á maquio-bobug nicao, annam mangiangay nicao caranoye á mapia nga dumug : **20** Ay cunnoye na, magunalca noca ay accanmu auayya im magubobug, addé ta aggao á cacua nac cunnao megafu ta accammu quinurug ic cagui ira, nga danao maparuló noca tat tiempona : **21** Ay im maguili inennaggadda si Zacarias ; ay tu mapappallá ira tab bibinnena turi tal lagum nas sibban : **22** Ay tap pallauanna, accanna nacua innaquipagubobug nira ; ay namuadda tu yaya nacasingan tam mecappalla tas sibban ta iniseseñas na ngana laman ta nebattang yaya nga nagummal : **23** Ay nacua, tu tac quetuppal na aggao annuri nga passervina, minay tab balena.

24 Ay tap pattalebag danud nga aggao, nabussi y atauana nga Elisabet : ay nattagu tal lagum nal lima bulan, ay quinaguina : **25** Cunnao ic quingngua niacan nay Yafu ta aggao á inipaninganna niacan tapenu icari nac coyoyó tat tolay.

26 Ay tam mecannam á bulan si angel Gabriel zinob nad Dios tat tadde ciudad nag Galilea á mangagan tu Nazaret : **27** tat tadde á virgen á naquipasingan tat tadde lalaqui á mangagat tu José, á naggafutab balay ni David ; ay ing ngagan nab virgen, Maria : **28** Ay simillung y angel tag guianna ay quinaguina : ¡Gauagauayyam mu ta naperule ca nga curug ! Y Yafu egga nicao ; **29** Nguem yaya nappabbao á curug, megafu tao á cagui ay ninonón na ta unag na nu anni panao nga pappammu ic cunnao : **30** Ay tac cunnud y angel quinagui sa : ari ca maganassing Maria, ta nacalaca tag gracia tafu Dios : **31** Nga yaga ippanguibussi mu ta unag mu anna iyaná mu it tadde nga á lalaqui ay ngaganam mu noca ta Jesus : **32** Yaya noca id dactal, ay mangagan noca tu Aná na Catannangan ; ay

iyauá noca nafu Dios sa ip pappatulan ni David nga yama na : **33** ay mappatul noca tab balay ni Jacob tang ngagangay ; ay ip pappatulan na auan noca tu addé na : **34** Si Maria tac cunnud quinagui na ta angel : ¿ Cunnassi lagu ic cunnao ? Sacan auan tu ammu á lalaqui : **35** Ay yuri angel simibbag quinaguina sa : Y Espiritu Santo umay noca nicao, ay ip paca-auayya nac Catannangan lirumannaca noca : yao ig gafuna gapa tu im masanto nga meyaná mangagan noca tu Aná nad Dios : **36** Ay ajoye si Elisabet á cauaguiammu nabussi gapa tac cabacobacona tat tadde aná á lalaqui, ay yao im mecannam á bulansa, nga caguiadda tu lupo : **37** Ta nu tad Dios auassa bulubuga tu gannud cagui tu ari macua : **38** Ay quinagui ni Maria : Ajoyé y aripan nay Yafu : cuammu niacan ic cunnacquinaguim. Ay yuri y angel nanao ngana sa.

39 Caranud nga aggao siminaddag si Maria, ay minay á nabibibí tac cabuquibuquiran, tat tadde ciudad na Judá : **40** ay simil-lung tab balay ni Zacarias, ay nammācacia caní Elisabet : **41** Ay tac cunnud tap pacaguina ni Elisabet tap pad dios ni Maria nalattu y abbing tas sanna ; ay si Elisabet napammu ta Espiritu Santo : **42** ay nescanna ing ngaralna á minagal, quinaguina : marayoca ngamin tab babbay, ay marayao ib bunga nas sammu : **43** ¿ Ay sito in naggafuanna yao niacan tu y yena nay Yafu enná nga dungauan ? **44** Ay taccun-noye ganganalaman tad dattal nang ngaral nap paddiosmu tat talingá, nal-lattu y abbing tap pagayayá na toye tas saccu : **45** Ay mapalag in nangurug, ta maparuló noca y gannugannud nga ine inipacagui nay Yafu : **46** Ay quinagui lagud ni Maria : Dayarayauan na icararuá y Yafu.

47 Ay y Espiritu nagayayá tafu Dios á Minannabbú niacan ; **48** Ta iningan ip pacal-lal-ló noye na aripan na ; Tu ajjao, ta addé sangao ngaganaddá tu mapalag á curug tang ngamin á gacagaca.

49 Ta quingua nam Macapangua niacan ic curuga mecapallá ay Santo ing ngaganna.

50 Ay y alló egga nga mepangngo tam mattutunud á gacagaca caranur nga maganassing sa.

51 Nu tan nabunugan na ipasinganna ip pacapangnguana ; pinauarauará na im mapessipó tap pannonono naf futura.

52 Ynárian na ip principes tat tronora, ay tu pinatannang na y alinnó paddipaddian.

53 Danur nga mabisibisinau pinannuna ira tam mapia nga cucua, ay im macaegga-egga pinapanona ira nga auan tu egga-egga nallima ra.

54 Inuffunanna y Israel nga aripanna, tapenu maraddamna nacuan y alló á netabba.

55 (Cunna quinaguina tac caranuri guiramattam) tac cani Abraham angue tag gacagacana tam maffugafugab.

56 Ay nabattang si Maria sa tu tallu bulan maffugab: capiana nattoli tab balena.

57 Ay zimal y aggao á paganá ni Elisabet, ay naganá tat tadde lalaqui: **58** Ay naguinna danuri caddubana anna cauuaguiana tu y Yafu inipasinganna sa id docal á alló na,

ay tu naquita pagayaya ira sa: **59** Ay nesimmu tu tam mecaualu nga aggao edda nepabigad y abbing: ay ingagadda sa ing ngagan nay yamaná á Zacarias: **60** Nguem simibbag y yenana, ay cunna á naccagui: Accan, nu ari ya quengaganan na y Juan: **61** Ay quinaguira sa: Auan tan ni sinni á cauuaguianmu tu nangagan tac cunnatun á ngagan: **62** Ay inazañasadda y yanana, nu anni y icayana nga ipengagan: **63** Ay nacquiddao tat tabla á baddi ay initurána ic cun noye: ¡Juan ing ngaganna! Ay napallá ira ngamin: **64** Ay nesiddragá á nabucatan is simuna ay naballaran is jilana, ay nagubobug á naddayarayao tad Dios: **65** Ay simillung y assing tang ngamin nga caddubára; ay nuará tan ngamin á cabuquibuquiran naj Judéa ngamid danao á gannud: **66** Ay ngamin danur á nacaguina tac cunnud pinacapiad da taf futura á caguicaguian: ¿anni panó noca yao nga abbing? Ay il lima nay Yafu egga sa.

67 Ay si Zacarias nga yamana napannu ta Espiritu Santo ay linabbunna quinagui: **68** Dayarayauan lagud y Yafu, nga Dios na Israel;

Ta sinullunanna y ili na anna quinguana ic catabbu nat to-
tolena. **69** Ay initayagna nittam it tadde taggug nac capaliag: Tab balay ni David nga aripanna.

70 Tac (cunnacquinaguina tas simú nas sasantas á profetas na, ira á nattolay adde paga tag gafuna.)

71 Capaliag tap pacaauaya nac quinalinga annal lima nang ngamin á mallussao nittam;

72 tam megafu ta alló na tag guiramattam, annap panaddam na tam masanto á naquipassinabban na:

73 Y assinganá iniyassingan na cani Abraham nga yámatam,

74 tu yaya nittam iyauána yuri ic capaliag tam tal lima nac quinalinga tam, masservi ittam sa, nga attu assing, 75 tac casanto annac catunung ta arubangna tang ngamin á aggotam. 76 Ay sicao, abbing, mangagacca noca tu profeta nac Catanngan; Ta uneca noca ta arubang nay Yafu, tapenu paranammu id dalaralanna; 77 emmu ipammu ic capalliag, na ili na, tu icari nal liualiuára; 78 tam megafu tam malumamo nga angngicalló nad Dios tam, yaya nga tullunanna ittam tad dalangarang nas silauan adde ta utun, 79 tape mamacanauag caranud nga naguitubang taz zibbó annal lirum ni patay; tu manguituggub tat taqquitaqquitam tad dalan na imammó. 80 Ay yuri abbing ziminacal, ay nassican ta Espiritu ay naguiian tac calammalammattan, adde ta aggao á nepappasingan na ta Israel.

2 AY nesimmu caranuri nga aggao tu nelayyagayya id dob ni Augusto César, tu ngamin it tangarabbunan ume ira mepadron: 2 Ic cunnao nga iquepadron ta olu, nacua turi ta inipagurayan tas Siria ni Cirineo: 3 Ay tape mepadron ira ngamin umay ic catagguitadday ta ciudad na: 4 Ay guiminon lagud si José naggafu tag Galilea, tas ciudad nan Nazaret, á nappangué taj Judea, tas ciudad ni David, á mangagan tu Betlehem ta guinaca yaya ni David, 5 tapenu mepadron angue cani Maria, á naquipappasingansa anna egga nga mabussi: 6 Ay nesimmu, tu taueggara turi, narayatan na aggao nga enna paganá: 7 Ay inianána y ananá nga caca, ay binungunna ta appin, ay inipeddana tat tadde lutúng ta auat tu paguiianadda turi á agguim mangán nam mappaga:

8 Ay egga im minapparab tad dabun uri gabba, nga maguiian tat tanataná nga manarataron tu ari maccaturug tag gabi megafu ta ayá-ayamda: 9 Ay it tadday nga angel nay Yafu suminaddag tac caraniadda, ay ig gloria nay Yafu linebúna ira tan nauag; ay curug ira á naganassing: 10 Nguem yuri y angel quinaguina nira: Aricamu maganassing, ta ajjao, iyangué nicanu id dumug nad docal á pagayayá, á mepangngó tang ngamin á totolay nad Dios: 11 tanu tas sangao tas ciudad ni David, neyana nicamu it tadday á Minanabbú nga yaya gabba ic Cristo nga Yafu: 12 Ay nu yao ya sa panaquilalannu; nu passimmuannu y abbing á nabungun ta appin, á naguidda tat tadde lutúng: 13 Ay nasidragá tu egga nga nebulun turi ta angel it tadde nga aru

nan nelangitan á ejercito, á naddayarayao tad Dios, ay cudacudda :

14 Dayao tac catannangan, nad Dios.

Ay tad dabbun imammó ay tat tatolay ira ip pia nagguiurayan. **15** Ay nesimmu, tu tap panao nira danuri na angeles á minay tal langí danuri nga papastor naguboubobug ira ay quinaguira : Ettam lagu adde tab Betlehem, ay innattam yoye in nacua, nga inipacannammu nittam nay Yafu : **16** Ay minay ira nabbibibí, ay nesinmuadda si Maria anni Jose, angué turi ta abbing á naguidda tal lutúng : **17** Ay tap pacasingadda, inipacannammura id dúmug á nacagui nira tam megafu toye nga abbing : **18** Ay ngamin danuri á nacaguinna, nappabbao ira tam megafu tac quinagui nira danuri nap papastor : **19** Nguem si Maria pinappannanna ngamin danao á nacua, ay pinoponac na taf futuna : **20** Ay nattoli danuri nga papastor á naddayarayao anna inicacucacuara id Dios megafu caranure ngamin á naguinna annan nasingadda, tac cunnan nepacannammu nira.

21 Ay tac cabalin na ualu aggao nga paquibigab na abbing, nguinagadda tang ngagan á Jesus ; ngagan nga pinay sa na angel tan nagueña paga nebussi tas sán nena na.

22 Cunnug gapa tu tac cabalin na aggao á necapacarenuna, tac cunnad dob ni Moises, iniyanguera y abbing taj Jerusalem nga inipasingan tay Yafu : **23** tac cunna nga neturá tab bilin nay Yafu : Ngamin il lallaqui nga olu meyaná tas sán, mangagan noca tu santo á mepangngo tay Yafu : **24** Ay tape ipanguitabbung, tac cunna egga nga nacagui tab bilin nay Yafu : Dua á lumun ó nu dua nga ubbun nap palóna : **25** Ay tu egga ta Jerusalem ittadday á lalaqui, á mangagat tu Simeon ; ay it tolay yao matunung annam masippó, inennagganna ib bannabannay na Israel ; ay y Espiritu Santo egga sa : **26** Ay inibacca sa na Espiritu Santo tu accanna bí masingan ip patay nu accanna bí masingan ta olu si Cristo nga Yafu : **27** Ay simillung tas sibban ta iniyangay na Espiritu : Ay tap pangitallungda cani Jesus danuri nad daracalna tas sibban tapenu macua sa ic cunnag gagangay nga rob nab bilin : **28** Yaya gapa inalauá na tad dua á limana ay jjinayorayona id Dios, ay quinaguina :

29 Sangao papanauan ana, yoye y aripammu, Afu, tac cunne tac caguim, nga siggaimammó. **30** Ta nasingan danoye nam matá ip pamaliag mu. **31** Nga yao iniparammu ta

arubang nang ngamin á ili-ili ; **32** tu nauag lagu nga paccacannuan nap pappatulan annad dayao na ilim nga Israel ; **33** Ay nu y yámána annay yena na ipappabborá ic caranuri nga inoboubobug tam megafu sa : **34** ay binendicionan ira ni Simeon, ay tac caní María nga yenana, quinagui na : Cunnoyena, yao nga abbing meguitta tac cunnab batu nga mepay tape queruffuan annap pabbangunan nam inagaru ta Israel, annat tapenu paninnan tap pattuttullíá : **35** ta icaruaruam gabba taffútan nattadday á espada tape iquepalappá nan nonotán nam mapipia nga guiffutuan : **36** Egga gapa ib taddé á minallabbun á mangagat tu Ana, aná á babay ni Fanuel, tag gaca ni Aser ; á matagga ngana id dagun na, ay naguián tac caní atauana tap pitu ragun addé tac camaguinganena : **37** ay nabalu yaya tal lagum na ualufulu appá tad daggun ay ari bulabuga nga mallillí tat templo nga masservi tay Yafu tag gabi anna aggao, tappagayunar annap paddasal. **38** Ay yaya duttaduttal turi nga horas gabba, mabbalobaló tad Dios, ay caguicaguian na tam megafu turi nga abbing ira ngamin tu ya inennaggadda iccatabbú naj Jerusalem : **39** Ay turi ta naparulora ngana ngamin ib bilin tac cunnad dob nay Yafu, nanoli ira tag Galilea, tas ciudad da gabba nga Nazaret.

40 Ay y abbing ziminacal annas sumican las sumican ta espiritu ay mapannupannu tas sirib ; ay ig gracia nad Dios maggui guian sa.

41 Tac caraguragun umay danuri id daracalna taj Jerusalem tac cacelebra nap pascua : **42** Ay turi tap paddagun na tac caradua, guiminon ira tac cunnag gagangay taf fiesta : **43** ay tac cabalin danuri nga aggao, tap pattolira ngana, nabattang si abbing á Jesus taj Jerusalem nga accan ammu danuri nad daracalna : **44** ay inabbóra lagud tu egga nira laman á mebulubulun lunacalacag tal lagum nat tangaggao ud, ay inala-alegda caranuri nga cauauaguian anna inammuaammura : **45** Nguem gafu ta accadda casimuan, nattoli ira taj Jerusalem ta edda alaleran : **46** Ay nesimmu tu tap pattalebog nat tallu nga aggao, nasimmuadda tas sibban, á maggaitubang tat tangnga nam masisirib ira á magguigguinna annam maqui-abuabú nira : **47** Ay nagamin danuri nga macaguinna sa, ippaccapallá ra is sirib nan nonóna angué caranuri nga itabatabbag na : **48** Ay tap pacasingadda ngana, auan nira tu nacapicá, ay quinaguisa nay yenana : Aná cu ¿ngatta tu

cunnatun icquinguan nicami? ; Ajoye yaman tuangue niacan sigga raddam inalaleg mi sicao! : **49** Ay tu simibbag yaya nira : ? Ngatta tu inalaaagnú? ; Accannu ammu tummauag tu tangngauac cu ic cucua nay Yamá? **50** Nguem accadda nalippauá danuri nga cagui nga pinalappána nira : **51** Ay ziminagú á nebulun nira ay minay tan Nazaret, ay nebulun nira á siggatulú. Ay nu yenana pinappannanna ngamin danao á caguina taf futuna.

52 Ay si Jesus ziminacaracalsa is sirib annac catannang anna ayá na tad Dios anguet tat totolay.

3 NGUD tad dagun á mecarallima nga inipappatul ni Tiberio César, tap paddagunna á gobernador taj Judea, ni Poncio Pilato, ay si Herodes Tetrarca tag Galilea, ay si uaguina á Felipe, Tetrarca ta Iturea angué tap provincia nat Traconite, ay si Lisantias, Tetrarca ta Abilinia : **2** Ay turi, maddagun á funan nas sacerdote da Anás anni Caifas, minay ic cagui nay Yafu tac cani Juan, aná ni Zacarias, tac calammalammattan : **3** Ay yaya minay tang ngamin á dabbun tal lefuan naj Jordan á mangilayiagaya tas sicub nap pabbabauí á meyanung tu icari nal liualiá : **4** tac cunna egga nga neturá tal libro nga cagui nam minallabbun nga Isaias :

Ngaral nat tadde umaga-agal tac calammalammattan :

Paranannu id dalan nay Yafu,

Tunutununganu is simasemangna :

5 Ngamin ip pal-lalatan nab buquibuquib mapannu noca,

Mapagucab noca ngamin ib buquibuquib anna ucu-cul

Ay im maquiual mapacatunung noca, tam matunu-tunung á lacaran

Ay id daladalan á marubú capacarenuan tu mepiná

6 Ay ngamin ib baggui masinganna noca ip pamaliag nad Dios. **7** Ay caguianna ta aru nga tolai nga minayá naquisicub sa : guinnaca na irao, ¿ sinni nicamu in nanguituddu tu ililli nu ip poray nga mappangue lubbé?

8 Iyauá nulagu ib bungabunga, á mepangngó tap pabbabauí, ay accannu pegafuanan a caguian ta unag nu laggapa : Egga si Abraham tu cuenta yama : ta caguiaccu nicamu tu auaya nad Dios im mamataddag tu anaaná na cani Abraham masqui caranoye nga batubatu : **9** Ay sangao gabba y uatay nepay ngana tag gamú nac cayucayu : ngamin ic cayu nga ari mangiauí tam mapia nga bunga magappó ay meruppang ta

afui: **10** Ay y aru nga tolay maquiabusa tu cudda: ¿Anni lagu y annungmi nga cuan?: **11** Ay simibbag tu quinaguina nira: Y egga id dua tas sinnunna, ibabballena yuri y auat tu egga na; ay y egga ic cananna, cunnatun gapa ic cuanna: **12** Ay minay gapa im minattuqui ira tab bugui tapenu maquisiccub ira, ay quinaguira sa: Maestro ¿anni y annungmi cuan?: **13** Ay yaya quinaguina nira: Acannu aleran nu ari laman in nebilin nicamu: **14** Ay is suddalu ira iniabúda gapa sa, ay quinaguira: Ay sicami ¿anni y annungmi cuan? Ay quinaguina nira. Aricamu mangua tat taganna tam masqui sinni, ay accaccamu manabag ta accan á mepangngó ay ipagayánu it taddannu.

15 Ay ippinaguili tac queggara nga maguinennag ay mapanopanonó tag guifutuadda tam megafu cani Juan, ta nu yaya lagu si Cristo: **16** simibbag si Juan á naccagui nira ngamin: Sacan tac cacuruganna siccubat tacamu tad danum; nguem tao galaman umay it docal paga ip pacapanguana anne niacan, ta só ariá mepangngó á mamallag tas siggú nas zapatúna: yaya siccubannacamu noca ta Espiritu Santo anna afui: **17** ip ped na egga tal limana tapenu pepedanna tam mapia y abbayuanna, anna tapenu unnuranna it trigo tac camaligna; nguem y uppí tugguianna noca ta afui nga accan á mad-domaddó.

18 Ay tangacuan paga ta aru á marumaruma á taddatadan, ilayyagayyana tat toloy im mapia á dumug; **19** Nguem si Herodes á tetraca pinanunnutan ni Juan megafu tac cani Herodias nga ataua nuri na uaguina, annang ngamin á maramaracay nga quicquingua ni Herodes: **20** inilannóna gapa yao tang ngamin nga caruan; ay inipena si Juan ta ammu-cutan.

21 Ay nesimmu, tu tac cabalin nan necasiccub ngamin na maguili si Jesus nasiccuban gapa, ay tac quegga na nga maquimemalló nattucá il languí: **22** ay minulugsa y Espiritu Santo á siggabagui tu cunnap paloma, ay minay it tadday ngaral tal languí á naccagui: Sicao y Aná cu á meddu, sicao ip pacalercu cu tab bannay. **23** Ay si Jesus, turi tam maddagun tat tal-lufulu, ud ngana ip pamegafuna á nallayyagayya, ay aná taccunna abbatadda ud ni José aná ni Eli: **24** nga aná ni Matat, nga aná ni Levi, nga aná ni Melquí, nga aná ni Jané, nga aná ni José; **25** nga aná ni Matatias, nga aná ni Amós nga aná ni Naum, nga aná ni Esli, nga aná ni Nage:

26 nga aná ni Maat, nga aná ni Matatias, nga aná ni Simej, nga aná ni Jose, nga aná ni Judá : **27** nga aná ni Joana, nga aná ni Resa, nga aná ni Zorobabel, nga aná ni Sealtiel, nga aná ni Neri : **28** nga aná ni Melqui, nga aná ni Adi, nga aná ni Cosam, nga aná ni Elmodam, nga aná ni Er : **29** nga ana ni Jesus, nga aná ni Eliezer, nga aná ni Jorim, nga aná ni Matat, nga aná ni Levi : **30** nga aná ni Simeon, nga aná ni Juda, nga aná ni Jose, nga aná ni Jomán, nga aná ni Eliaquim : **31** nga aná Jese ni Melea, nga aná ni Mena, nga aná ni Matata, nga aná ni Natan, nga aná ni David : **32** nga aná ni Jese nga aná ni Obed, nga aná ni Booz, nga aná ni Salmón, nga aná ni Naasón : **33** nga aná ni Aminadab, nga aná ni Aram, nga aná ni Esrom, nga aná ni Fares, nga aná ni Juda : **34** nga ana ni Jacob, nga aná ni Isaac, nga aná ni Abraham, nga aná ni Taré, nga aná ni Nacor : **35** nga aná ni Serug, nga aná ni Ragau, nga aná ni Peleg, nga aná ni Heber, nga aná ni Selah : **36** nga aná ni Cainan, nga aná ni Arfaxad, nga aná ni Sem, nga aná ni Noe, nga aná ni Lamec : **37** nga aná ni Matusalem, nga aná ni Enoc, nga aná ni Jared, nga aná ni Mahalaleel, nga aná ni Cainan ; **38** nga aná ni Enos, nga aná ni Set, nga aná ni Adam, nga aná nad Dios.

4 AY si Jesus siggapannu ta Espiritu Santo, nanao taj Jordan ay iniyangay na Espiritu tac calammalammattan : **2** tal lagum na appá tá fulu ta aggao sinentacion nad diablu, ay auattu quinán ta aggao ira uri ; ay tac cabalina nac cud-danao limibbé sa ibbisin : **3** Ay yuri nga mangaccaccá quinaguina sa : Nu sicao y Aná nad Dios, caguiammu toye tab batu tu mabbali tap pan : **4** Ay si Jesus simibbag sa tu quinaguina : Egga nga neturá : Ari laman tu ip pan y ippaccatolay nat tolay, (nu ari lagu ing ngamin á cagui nad Dios.) **5** Ay yuri id diablu iniyangena tat tadde atannang á buquib ay inipasinganna sa tam manganannuan ngamin ip pappatulan tad dabbun : **6** Ay quinagui sa nuri nad diablu : iyauá cu nicao ngamin yao á paca-auayya, annag gloria danoye á pappatulan ta neyauá niacan, ay iyauá cu noca tag gustu : **7** Tac cunnunna, nu mamalittucagca ta arubangcu, cucuam noca ira ngamin : **8** Ay simibbag si Jesus ay quinaguina sa : Egga nga neturá : Maddayorayo ca tad Dios nga Yafum ay yaya laman ip passerviammu : **9** Ay iniyanguena taj Jerusalem ay pinena ta utun nas sibban ay

quinaguina sa : Nu sicao y Aná nad Dios, mattubbuca tag gucab :

10 Ta egga nga neturá ;

Ibilinna noca ta angelna ira im meyanung nicao tapenu alluaraddaca ; **11** ay ballauadda ca tap palag nal limalimara, tapenu ari mesigguég it taquim tat tadde batu.

12 Ay simibbag si Jesus sa á quinaguina : Egga nga nacagui ngana : Accammu tentacionan y Yafu á Dios mu.

13 Ay tac cabalin ngamin nan nepangaccaccá, id diablu ud nanao sa tal lagum nap piga nga aggao.

14 Ay si Jesus ásiggapannu tap pacapangua na Espiritu, nattoli tag Galilea, ay nauuará id dumugna tang ngamin uri dabbun ay tal lefuanna : **15** Ay yaya nanguituttuddu tas sinagogara, ay zinayorayo yaya nang ugamin. **16** Ay zimital tan Nazaret, nga napataganatanna ; ay simillung cunnag gagangena ta aggao nas sabadu tas sinagoga, ay siminaddag nga nabbibbig : **17** Ay iniyauarasa il libro ni profeta Isaias : ay tap pamullagna turi tal libro, nasimmuanna ig guian nan neturatan :

18 Y Espiritu nay Yafu egga á nappotun niacan ;

tu zinenuan ná tape ipaminú ibbagu á macapia tam maddaual ira ; Zinobná manguipacannammu tac capalubbang nan nabiag ; Annap pacasingan nab bulibuling ; tapenu palub-bangaccu im mazigarigá ; **19** Tapenu meyanmuag id dagun á pia na uray nay Yafu. **20** Ay turi ta linucú na yuri il libro ay iniauána turi tam mangufuffun, ay naguitubang : ay im matara ngamin tas sinagoga nepató sa : **21** Ay pinegafuananna nga quinagui nira ; Ta aggau-ao maparuló yao nga neturá á guinna nu gabba : **22** Ay pinacurugda ngamin, ay nappallá ira tac cagui á naperulay á naggafu tas simúna, ay cuddacudda : ¿ Accan tu yao yuri y aná ni José ? : **23** Ay quinagnina nira : Auattu babang caguiannu niacan maffugab yoye nga aggangngarigan ; Minangnguru uruammu ib bagguim laggapa ; tan napacaru á naguinnami á quingnguam tac Capernaum, cuammu gapa toyé ta ilim : **24** Ay nira quinaguina : tab balebale naccurug caguiaccu nicaminu tu auan ni sinni á minallabbun nga mapaquemmi ta ilina galaman : **25** Nguem caguiaccu ni cammu ic cacuruganna ta aru gari ib balu á babbay ta Israel ta aggao ni Elias tan necalítu nallanguí tal lagum nat tallu ragun ay annam á bulan, ay tac cunnud nagguian id docal á bisin tang ngamin á dabbun ;

26 Nguem ni sinni auan nira tu naroban ni Elias, nu ari lagu tat tadday nga babay á balu tas Sarepta tad dabbun nas Sidón, tat tadde balu: **27** Ay aru im mallazaro turi ta Israel ta aggao ni profeta Eliseo; nguem auan nira tu noru nu ari si Naaman, á taga Siria: **28** Ay ngamin ira tas sinagoga napannu tal lussao tap pacaguinnara tac cunnao: **29** ay siminaddag ira ay pinapanora tas ciudad ay zinob da ta utun nac cabuquiran á napaddacan nas ciudad tapenu itabbó ra turi: **30** Nguem yayaliminacag tan nattangngadda, ay nanao.

31 Ay ziminagú á minay tac Capernaum, tadde ciudad nag Galilea, ay sinuttudduanna ira ta aggao nas sabado: **32** Ay ipaccapallada ta y caguicaguina cunna curuga macaauayya: **33** Ay naguiat tas sinagoga it tadde tolay nga egga sa y espiritu nat tadde diablu á maritta, ay naccullé tam masican á ngaral: **34** ¡Ara! ¿anni ip pagauaganmi nicao Jesus Nazareno? ¿Mineca tao á manaral nicami? Sacan ammu taca ay ammu tu sicao is Santo nad Dios: **35** Ay si Jesus simibbag sa ay quinagnina: arica matannug ay mallauaccasa. Ay id diablu pinaruffu na yaya tat tangnga, nanosa ay accanna zinannal yaya: **36** Ay minay ip pabbao nira ngamin, ay cuddacudda nga maccaguicagui: ¿Anni nga ubobug yao? tap pacapangua annac querulena, bilinanna id diriablu á maritta ay manao ira: **37** Ay id dumugna nauará tang ngamin á palefuan. **38** Ay limicá yaya turi tas sinagoga, ay simillung tab balay ni Simon: ay ic catugangan á babay ni Simon egga mapanó tac culicugna: ay yayu in naquimemallaccadda megafu sa: **39** Ay minaranni á naccummag sa, ay napporian na yuri ic culicug; ay nanao sa, ay tu limicá ganganalaman á nasservi nira.

40 Ay tal lammag nab bilag, ngamin y egga nga mataquí tan nagannagannug á tulatulagan initunna illima na nira ay pinamapiana ira: **41** Ay nallauan gapa id diriablu, tam magari, ay icuccullerá á caguian: Sicao y Aná nad Dios; nguem pinorian na ira ay accanna ira pinagubobug; ta ammura tu yaya si Cristo.

42 Tap pattangnga na aggao ana, si Jesus nanao á minay tac calammalammattan: ay danuri nga aru á tolay inalalegda yaya ay mine ira taaddé tag guianna, ay quelugadda fugaddan tapenu accan á umarayiu nira: **43** Nguem yaya quinaguina nira: Tac carucaruan á ciudad mauag gapa tu ipacannaminú y evangelio nap pappatulan nad Dios; ta yaya yao ig gafu nan necarob cu.

44 Ay nallayyagayya tas sinagogas ira tag Galilea.

5 AY nesimmu tad tadde aggao tu nagararimummungan yaya nam magari á tolay tagguianna, tapenu guinnadda ic cagui nad Dios ay nu yaya egga nga maggataddag ta aranni tad danum na ueg na Genezaret: **2** Ay nasinganna id dua á barangay nga egga ira ta aranni tap pipí nad danum; ngamin im minagguissira ira naccajjá ira nira ay pinacapacarenura danuri y icó ra: **3** Ay yaya simillung tat tadde caranuri á barangay, nga cucua ni Simon, ay quinaguina sa tu iyarayyuna tu baddí tad dabbun; ay naguitubang ay tu sinudduanna addé tab barangay ud in napacaru á tolay: **4** Ay tap paguim-mangna á nagubobug, quinaguina tac cani Simon: umeca tac caralamanna ay itannu y icónu tu mitan: **5** Ay simibbag si Simon, sa tu cunná á nacagui, Maestro, nabbanagcami tap patangagabi ay áuat tu nalá mi; nguem megafu tac caguim itac cu yoye y icó; **6** Ay tap panguitadda, naca-canna ira tac curug á napacaru nga sira, ay mapisipisil danuri icóra: **7** ay inazañazadda danuri iccabuludda tat tanacuan á barangay, tu edda nacuan uffunan ira: ay mine ira ay pinannura danuri id dua nga barangay tac curug á napacaru ay namegafu nga lummag: **8** Ay tap pacasingat tao ni Simon Pedro, namalittucag ta arubang ni Jesus, ay cunna á naccagui: Umarayuca niacan, Afu, ta tolayá á minattagaruli: **9** Megafu ta napallá yaya tuangue carunuri ngamin nga cabulunna, tan nequefulo nac caru nas sirasira á nalára: **10** tuangue gapa da Santiago anni Juan nga aná ni Zebedeo, nga cacabulun ira á macaccua ni Simon. Ay si Jesus quinaguina tac cani Simon: Arica maganassing; addé sangao ya cuammu im minagguimmanango tat totalay: **11** Ay tap paquerattal da ngana tad dabbun turi tab barangay, pinanauadda ngamin ay siminuttul ira sa.

12 Ay nesimmu tu tac queggana tat tadday nga ciudad nag-guian it tadde tolay á napannu tat tulagan á lazaro ay tap pa-casinganna tac cani Jesus, inicum magna im mutungna tad dabbun, ay naquimalló sa tu cunnacunna naccagui: ¡Afu, nu icayámu, auayyamá pacarenuan?: **13** Tac cunnud inunnána ni Jesus il limana ay sinigguagna yaya tu cunna á quinagui: Ycayácu; mapacarenuca. Ay ganalaman yuri it tulagan á lazaro nanao sa: **14** Ay yaya inibilinna sa tu accanna caguicaguian tan masqui sinni ay quinaguina sa: eccana, mappasingacca tas sacerdotes ay manguitabungca megafu tan

necapacarenun, tac cunna inibilin ni Moises, tapenu egga ip paninadda : **15** Nguem meuará lam meuará id dumugna ay nattatadday in napacaru á tolay nga magguinna annam mapóru tat tulatulagadda : **16** Nguem yaya umarayyu nga ume tac caunan nat tolay umay maquimalló.

17 Ay nacua tu tat tadday uri ira nga aggao tas sa nga mat-tuddutuddu, ay nagguián á naguitugang if Fariseo annam massirib ira tad dob, á naggafu ira tang ngamin á ili nag Galilea, annaj Judea tuangué taj Jerusalem : ay egga sa ip papacangua nay Yafu á manguru tam maccataqui : **18** Ay turi limibbe it tolay ira á nanguiangay tat tadde agguiddan, nga nagiuanan nat tadde tolay nga ari macaguyu : ay alaleradda in pangittallungan annap pangipayadda sa ta arubangna : **19** Ay turi ta auat tu masingadda á pangipattallungas sa megafu tac caru nat tolay, minuné ira ta utun nab balay ay linattucadda ib baldosa tu nanguiulugadda tan naguidanna tat tagarugda, ta arubang ni Jesus. **20** Ay tap pacasinganna ta angngurug da, quinaguina : ye Tolay il liualiuámu mepamacoma ira nocao : **21** Ay danuri y escribas tuangué caranuri á Fariseos pinagafuana adda in naguruubobug ay quinaguira ¿ Sinni yao nga maccaguiagui tag gagué? ¿ Sinni im macauayya mamacoma tal liualiuá nu ari laman id Dios? **22** Nguem si Jesus ta nataguenóna ip panapanóna, sibbagna ira ay quinagui na : ¿ Anni in nono tannu tag guifutuannu? **23** ¿ Anni y mas malogon, tap paccagui : Yl liualiuámu mepamacoma nicao ; ó nu tap paccagui : Tumaddagca ay lumacagca? **24** Nguem tapenu camnuannu tu yoye y Aná nat tolay egga ip pacauayyana toye tad dabbun á mamacoma tac catagarulian, (quinagui na turi ta ari macaguyu) Caguiaccu nicao : Tumaddagca, ay accatam mu y agguiddammu, ay lubbé ca tab balem : **25** Ay nesiddragá na is siminaddag ta arubangda, ay inaccána yuri in naguidana, minay tab balena nga naddayorayao tad Dios : **26** Ay nappabbo ira ngamin ay jjinayorayora id Dios : ay napanu ira ta assing, annac cuddacudda á naccagui : Nacasingaccami tam mecapallá sangao.

27 Ay tac cabalid danao, nallauan ay nasinganna it tadde minattuqui tab buguí á mangagan tu Levi, á maggaitubang tap pattuquian na tab buguí, ay quinaguina sa : Tuttulammá : **28** Ay pinanauanna ngamin danuri, ay siminaddag ay siminut-tul sa.

29 Ay nangngua si Levi tad dactal á panatolayan tab balena

ay egga turi id docal á nepattattattadday nam matuquituqui tab buguí annac carucaruan á naquipagarárubang nira tac cacanan : **30** Ay danuri if Fariseos anna escribas mallibalibá ira tam macatabbá caranuri á dicipulos na tu cuddacudda : ¿ Ngatta ta maquiletung camu nga cuman anna uminum tam minattuqui ira tab buguí annat tam minattagaruli ira ? **31** Ay simibbag si Jesus ay quinaguina nira : y egga ira nga magauagauayyan accadda auagan im minangnguru, nu ari lagu laman danur nga egga á tulagan : **32** Ariá minay á magagal tam matunung, nu ari lagu caranud á minattagaruli tapenu pababauiadda.

33 Ay quinaguira sa : id dicipulos ira ni Juan nafulotan ipagayunal da annam maddasal ira, ay cunné gapa tad dicipulos ira naf Fariseo ; nguem id dicipulos mu cuman anna uminum ira : **34** Ay si Jesus quinaguina nira : ¿ Auayyanu cari cuan tu ic cabulun nan novio magayunal ira nu in novio egga paga laman á mebulun nira ? **35** Nguem duttal noca y aggao tac cunnao tu mari noca nira in novio ; ay tac cunnud magayunal ira tac caranud nga aggao : **36** Ay quinaguina gapa nira tat tadde anngarigan : auat tu tolay á mamisil tas siunun á bagu tu ipagappí tad dana á sinnun ; tanu ari, pisilan nab bagu ay id dan ari gapa mepangngó tu iyappí tab bagu : **37** ay auat tu mangipay tab bagu nga binarayang tad dan nga appí á tabbí ; tanu ari ib bagu á binarayang battacan na it tabbí ay ib binarayang meuarauará ay noca mararal it tabbí : **38** nu ari ib bagu nga binaryang annung na im mepay tab bagu nga appí a tabbí : **39** ay auan ni sinni nga mininum tab binaryang á dan nga queluganna ib bagu nga binaryang ; ta caguianna tu mas macasta id dana.

6 AY nesimmu tu turi tal liminacag si Jesus tag guicomanan ira, tam mecarua nga sababu tac cabalin na olu nga sabadu nap pascua, danuri id dicipulos na ira nagá ira tad daua ay quinadda tu binuriburi ra tal limara : **2** ay ic caruan ira á Fariseos quinagui ra : ¿ ngatta ta cuannu y ari mepabulun tu macua tas sabadu ? **3** Ay simibbag si Jesus ay quinaguina nira : ¿ Ni yao accannu paga nabibbig ic quingngua ni David tan necabisin na, yaya tuangué tac caranuri á cabulunna ? **4** nu anianna ta simillung tab bale nad Dios ay iná na ip pan ira á neparan ta altar, ay quiminan ay iniddan na gapa danuri nga nebulussa ; pan ira nga accan na mepabulun tu canan nam

masqui sinni nu ari laman is sacerdotes ira? **5** Ay quinaguina nira: y Aná nat tolay yaya y Yafu nas sabadu.

6 Ay nesimmu tat tanacuan mangana á sabadu, tu simillung yaya tas sinagoga ay nattuttuddu; ay egga turi it tadde tolay nga naccatang il lima na á ziuanan: **7** ay danuri nga escribas anna fariseos langngalangngaddadda tas sininagu ta galannu pammapián na ira tas sabadu tape egga y auayya ra pamegafuan nga manguidanug sa: **8** nguem yaya ammuna in nonó ra; ay quinagui na tat tolay uri nga egga il lima na á naccatang: ¡tumaddag ca ay mappatangnga ca! ay siminaddag yaya ay nagguián nga maggaiddag: **9** ay si Jesus cunna nga naccagui nira: tadday á gannug iyabú cu nicamu: ¿mepabulun tas sabadu ip pangua tam mapia onu ip panggua tam maracay? ¿ip pamaliag ta inangó onu ip panaral sa? **10** Ay turi tap paningan na nira ngamin tal lelebú na, cunna nga naccagui tat tolay ud: ¡Unnatam mu il limam! Ay pinaruló na, ay il lima na nattoli: **11** ay napannu ira tal lussao ay catagguitadde nira pagubuubobugadda nu anni y auayya ra á cuan tac cani Jesus.

12 Ay nacua caranuri nga aggao tu mine yaya tab buquid nga naddasal, ay nattangagabi yaya naquimalló tad Dios: **13** ay turi tan naddé na y umma ngana, inagalanna danuri it tudduanna ira ay nappili tac caraddua nira á nguínagan na tu apostoles: **14** nga danoye: Simon nga ngínagan na gapa tu Pedro, anni Andrés á quinabubbú na, Santiago, Juan, Felipe ay Bartolome: **15** Mateo ay Tomas, Santiago nga aná ni Alfeo, ay Simon nga mangagan tu Celador: **16** ay Judas quinabubbú ni Santiago, ay si Judas Iscariote á nabbali tu tadde á nanguilacu sa: **17** ay tad dagú na á nebulun nira, naguimmang tal lugar á manauag, tuangué tam mapipia nga tudduan na anna ari mabilabilang nga maguili tang ngamin á Judea anna Jerusalem, tuangué tap pinguipinguí nat Tiro annas Sidon, tu minay ira á magguinna sa, annat tapenu mammapia ira tat tulatulagadda: **18** tuangué tap pinajjigarigá nad diablu nga maritta; ay noru ira: **19** ay ngamin y aru nga tolay pinacuarad da á siggueran yaya, ta mallauas sa in naperulay á paca-auayya, ay pinammapiána ira ngamin.

20 Ay yaya initangag na im mata na tat tudduan na ira, ay cunna nga naccagui: ¡mapalag camu nga maddaual, ta cucua nu ip pappatulan nad Dios! **21** ¡Mapalag camu á mabisibisinan

sangao ta mabattubattug camu noca! ; Mapalag camu á tu-mangui tanguí sangao, ta gumalogaló camu noca! **22**; Mapalag camu nu icalusso ra camu nat tatolay anna ililli ra camu, ay paccacaguianadda camu anna uyoyauad da ing ngagannu tu cunnam maddacay, tam megafu ta Aná nat tolay! **23** Magayayá camu ta aggao ud ay mallallattu camu tap pagayayá ta egga ib baló nicamu nga docal noca tal languí; ta cunnatun ic quingngua danuri á guiramadda tam minallabbun ira: **24** nguem ; cabbí camu á macappirá! ta nalauá nu ngana ib hannabanne nu: **25**; Cabbí camu paga á sigga battug sangao! ta mabisic camu noca. ; Cabbí camu á maggalogaló sangao ta mabbinunga annam mattanguitanguí camu noca: **26**; Cabbí camu paga noca nu ngamin it tolay maguubobobug ira tam mapia nicamu! ta cunnatun ic cuan danuri á guiramadda caranuri á siri ira nga profetas.

27 Nguem caguiac cu nicamu nga magguinna: Ayatannu ic quinalinganu: mangngua camu tam mapia tam malusso nicamu: **28** magubobug camu tam mapia tam manguigagueg nicamu; ay ipaquimalló nu im mallilibá nicamu: **29** ay turi tam mamigag tat tadde tamim iyarubang mu gapa sa it tangabbagan; ay im maggubá nicao tas sacum, accammu sa ifuguib ib baruasim gapa: **30** ay ngamin im macquiddao nicao, iddammu; ay im mangá tac cucuam, accammu sa ulian á quiddauan: **31** ay nu cunnasi y icayá nu tu cuan nicamu na icattole nu, cunnud gapa ic cuannu nira: **32** tanu ya ayatannu danud im mangayá ira nicamu, ¿anni noca ib baló á malá nu? ta masqui paga im minattagaruli ira ayatadda im mangayá nira: **33** ay nu mangngua camu tam mapia tam mangngua nicamu tam mapia, ¿anni ib baló á malá nu? ta masqui paga im minattagaruli ira ayatadda im mayá nira: **34** ay nu pagatutan nu yuri iddanamannu á pangalauatan, ¿anni noca ib baló nga innaggan nu? ta im minattagaruli mappagatu ira gapa tam minattagaruli, tapenu cunnatun gapa noca y alauatadda: **35** nguem ayatannu ic quinalinga nu ira; ay mangngua camu tam mapia, annam mappagatú camu ay ari camu nga maguiddanama bulabuga tu alauatan nu nira; ay docal noca ib baló nu, ay mebilang camu noca tu anáaná nac Catanangan; taru yaya minaggallaló tam mappajjiriammu annam maracay ira: **36** Sicamu minaggalaló camu, tac cunné tay Yamanu á minaggalaló: **37** Ay accaccamu mamanunnú tapenu accaddacamu gapa á panunnutan: ay aricamu managaruli

tape aricamu gapa matagaruli: mainacomacamu ay mapacomacamu gapa noca: **38** manguiauá camu ay queyauataccamu gapa noca; tappang á mapia, napittó, mettó annam mapippippin iyauára gapa noca tal limanu ta ip panggucúgnu yaya gabba ip pangucugda noca gapa nicamu.

39 Ay quinaguina nira it tadde angngarigan: Auayya panó nat tadde buling ituggub ic casibbulingna? ¿Accadda panó noca matagá á magguitta ta abbú? **40** Yt tudduan accan tu merulay anne tam mattuddusa; nguem ic catagguittadday tac capasiccal na meguitta noca tam maestro na: **41** Ay ¿ngatta tu innammu if fuling á baddí nga egga tam matá ni uaguim, ay ariammu imammattan it tarauag nga egga tam matam? **42** Onu ¿Cunnasi ip pacauayyam á maccagui tac cani uaguim: uagui, pagurayammá á mamalauan taf fuling nga egga tam matam, nga sicao ariammu gamma masingan it tarauag á egga tam matam? ¡Yé mappémmasippó! ariammu bí ta olu tam matam it tarauag tapenu tac cunnud macasingacca noca tam mapia á mangari taf fuling nga egga tam mata ni uaguim: **43** Ta auattu mapia á cayu á mangiauá tab bunga á maracay ay auag gapa tu cayu á maracay á mangiauá tab bunga á mapia: **44** Ta ic cada cayu masingan tab bungana gabba, ta accan tu macalá it tolay tu higos ta espino, ay accadda gapa macapusi tu uvas tas zarza: **45** Ym mapia á tolay tam mapia nga ammappannan taf futuna gatabanna im mapia; ay im maracay á tolay tam maraqué nga ammappannan taf futuna gapa gatabanna im maracay: ta ubobugan nas simú y arü nga napappannan taf futu.

46 ¿Ay ngatta ta caguian nu niacan: Afu, Afu, ay accannu cuan ib bilic cu? **47** Ic catagguittadday á umay niacan ay guinnanna ic cagui, ay cuanna ira, ituddú noca nicamu nu sinni ic queyariganna: **48** meguitta tat tadde á tolay nga namaró tat tadde balay, naccocob ay pinarallamna, ay pinena is cimientona ta utun nab batu: ay tal labbé nap paddacal nad danum sinappalna tammasican nad danum, ay accanna napagguyu ta napaddó tam masican: **49** Nguem yuri iu magguinna ay canna cuan, meguitta tat tadde tolay á namataddag tat tadde balay tad dabbun, nga attu cimientona, ay sinappalna alun tac curugá masican, ay nesiddraga á nadabbá ay dactal in necararal nab balay uri.

7 TAC cabalin ngana ni Jesus nga naccagui ngamin tat tudduna nga guininna nam maguili simillung tac Capernaum.

2 Ay y aripan nat tadde centurion, nga curuga ideducanna, nagguián á mataquí ay maguimmamatay: **3** Ay noca is centurion tap pacaguinnana tad dumug ni Jesus, zinobna sa danuri nga mannam naj Judiu ira tapenu maquimalló ira sa ay umay nacuan tape palliaranna ay aripanna: **4** Ay tad dattalda tac cani Jesus naquimalló ira ay cudda nga naccagui: Meyannung lagu tu cuam mu sa ic cunnao: **5** ta ayatanna ip paguileliat tam; ay yaya inipamaddóna ittam tas sinagoga: **6** Ay si Jesus minay nira: Nguem turi ta aranni ngana ira tab balay, yuri is centurion zinobna ic caccofunna ay inipacagui na sa: | Afu arica ngana mabbannag, ta ari nga mepangngó tu tullungca tag gucab na ulu nab balé: **7** Yao ig gafuna tu accaccu gapa inabbó tu mepangngó tá nga umay nicao: Nguem buyatammu it tadde cagui ay y aripaccu mamnapia: **8** Ammú: ta nu sacan gapa tap pangannung eu ajjao is suddalu á maquimoray niacan, ay nu caguiac cu tat tadday: umeca, ay umay; ay tat tadday: ecatao ay umay nió, ay ta aripaccu: cuammu yao cuccu, ay cuanna: **9** Ay tap pacaguinna ni Jesus tac cunnao, napallá yaya sa; ay turi tam minarubang tat totolay á tumuttutl sa, quinaguina: Caguiaccu nicamu, tu masquí ta Israel ariá paga nacasimmu tu cunnao á caracal na angngurug: **10** Ay danuri nga nadob tap pattolira tab balay, nassimmuadda tu nag gauagauayan ngana yuri aripan ud.

11 Ay nesimmu tu tat tumunung nga aggao minay si Jesus tas ciudad á mangagát tu Nain; ay nebulussa danuri id discipulos anna napacaru nga tolay: **12** Ay sangao tap pacaranni tag gagayangan nas ciudad, nagguián nga ilauadda it tadde natay, a ittataná nga aná nay yénana á tadde balu; ay aru it totolay tas ciudad á nebulussa: **13** Ay tap pacasingan nay Yafu sa inicallóna yaya, ay cunna sa nga naccagui: | Arica tumanguí! **14** minaranni yaya ay sinigguerna yuri il lungun; ay danuri in nangattu sa, naguimmang ira. Ay quinaguina: | Ye baguitolay, caguiaccu nicao, Mangucca! **15** Ay nangun yuri in natay naguitubang ay namegafu á nagubobug: Ay iniyauána yaya tay yenana. **16** Ay y assing simillung nira ngamin ay jinaorayora id Dios tu cuddacudda: Id docal á profeta limittuag nittam; ay id Dios sinullunanna it tattole na:

17 Ay neuarauará yao á cagui tat tangarabbuan na Judea, tuangue paga ngamin tat lefuanna gapa.

18 Ay danuri it tudduan ni Juan pinacolira sa, ngamin danao á nacunacua : **19** Ay inagalan lagu ni Juan id dua ira tat tudduanna, zinobna ira tay Yafu tapenu caguiadda : ¿ Sicao yuri y umay ó nu innagganmi it tanacuan ? **20** Ay turi tal dattal danuri nat tolay ira sa quinaguira : Si Juan Bautista zinobna camí nicao, tapenu caguiammi : ¿ Sicao yuri il lubbé ó nu innagganmi paga it tanacuan ? **21** Ta horas uri gabba inuruna y ari pigó á maccataqui anna marigariga ta espiritu á maracay ; ay pinacasinganna y aru á bulibuling : **22** Simibbag si Jesus ay quinaguina nira : Eccamu ay pacolian-nu tac caní Juan in nasingan nu annan naguinnanú : tu íb buling ira nacasingan, íp pilay liminacag, im mallazaro napacarenuan ira ay íc quitul nacaguinna, in natay mine ira á napaguinnolay, ay tam maddauál mine nira nelayyagayya im mapia á dumug : **23** Ay mapalag in nu sínni laman nga accan macasimnu niacan tac quesidducállanna.

24 Ay tap panao ngana danuri na zinob ni Juan, pinegafuanna nga pinacapacoli tan napacaru á tolay si Juan : ¿ Anni in nallauanan nu nga ennu iningan tac calammalammattan ? ¿ Tadde cauayan á guinuyuguyu nap paddag ? **25** Nguem ¿ anni in nallauanannu nga iningan ? ¿ Tadde á tolay á nasinnun taf finu ? cunoye, danur im mabvisti ira tas sinnun á mangina, annam mattoley ira nga maparaguinó, tap palacio nap papatul íg guialda : **26** Nguem ¿ anni in nallauanannu tu ennu iningan ? ¿ Tadday á profeta ? Uan, caguiaccu nica-mu, ay mas paga anné tat tadday á profeta : **27** Yao yuri in negafuan nat neturá :

Ajjoye dobaccu im minangnguibaccá ta arubangmu,

Nga mangiparan noca tad dalam mu ta arubangammu.

28 Caguiaccu nicamu tu tan neyaná ira tab babbay, auattu macotun caní Juan ; nguem íc cabadditan tap pappatulan nad Dios mas docal annésa : **29** Ay ngamin im maguili tuangue tam minattuqui tab buguí, pinacurugda id Dios ay naquisiccuc ira tap paniccuc ni Juan : **30** Nguem danuri íf Fariseos tuangue caranuri nga massirib tad dorob accadda guininna it tabarang nad Dios, ay yud in nacadaraladda gabba laman, ta accadda inicayá in naquisiccub sa : **31** Ay quinigui nay Yafu : ¿ Sínni lagu íp panguiguitaccu tat tolay ira toye á guinaca ay anni íc quecunnayad da ? **32** Meguitta ira ta abbing nga maggaitu-

bang tap plaza, nga maccacullecullé ira, ittadday tat tadday tu caguiadda. Ituca mi sicamu taf flauta, ay accaccamu tumala icantacanta mi sicamu tam macaraddam ay ari camu siminangi: **33** Ay ta limibbé si Juan Bautista, nga ni cuman tap pan, anna ari gapa uminum tab binarayang, ay caguiannu: ¡ Egga ip-pangaccacca sa! **34** Ay y Aná nat tolay limibbé á cuman anna uminum, ay caguiannu: ¡ Ajjao it tadde tolay á minaccacan annam minamissan tab binarayang, cofun nam minattuqui tab buguí annam minattagaruli ira: **35** Nguem is sirib na pacurugan ngamin na aná-aná na.

36 Ay naquimalló it tadday taf Fariseo ira tu maquiletung nacuassa á cuman: ay simillung turi tab balay naf Fariseo ay nattaluperig ta angnganan: **37** Ay nagguian it tadde babay á minattagaruli nga egga tas ciudad ay tap pacannammuna tu egga si Jesus á minarubang ta angnganan turi tab balay naf Fariseo ud; nanguiangay tat tangavaso nga alabastro á napanu ta unguento; **38** ay turi nagguian tal licug ta aranni tat tacqui ni Jesus á tumanguitangui, pinegafuananna sininangngan tal luluana it taqqitacquina, ay finunatanna tab bú na uluna: ay unommaccanna it taqqitacquina, ay binubbutanna ta unguento: **39** Noca tap pacasingat tao nuri na Fariseo nga naccumbida sa, quinaguina ta unagna, tu cunna: Yao, nu minallabbun nacuan, ammuna nacuan nu sinni annannu anni ic cababay noye nam manigguég sa, ta yaya tadday á minatagaruli: **40** Ay si Jesus simibbag ay quinaguina sa: Simon egga it tadde gannug á caguiaccu nicao. Ay cunna simibbag: Caguiammu, Maestro: **41** Quinagui sa lagu ni Jesus: tat tadday nga nappagatu egga id dua á naggagatú sa: it tadday naggagatú tal lima gatú tad denario, ay it tadday limá fulu: **42** Ay noca, gafu taccauattu ipappagara, pinacomana ira nga nagguitta ¿Sinni caranao lagu ic curuga ayatanna? **43** Simibbag si Simon, ay cunna sa nga naccagui: Ta abbastaccu, yuri id dactal y inipamacoma na sa. Ay yaya quinaguina sa: fustu y abbastammu: **44** Ay sa nga minarubang tab babay, quinaguina cani Simon: ¿Masingammu yoye ib babay? Simillunga tab balem arica manguiauí tad danum á nepabaggó caranoye tat tacquitacqui, Ngem yaya binasabasa na it tacquitacqui tal luluana ay finunatanna ira tab búna: **45** Accamma nga inummaccan: Nguem yaya addé tat tallungna ari naguimmang á nangumummó tat tacquitacqui: **46** Accammu inifefuan y ulu tad denu: nguem yaya inefefuan na ta unguento it tacquitacqui: **47** Yao ig gafuna

ta caguiaccu nicao : il liualiuána nga mapipia nepamacoma ira, ta curuga docal y inipangayána : Nguem yuri ib baddi im mepamacomasa, baddi ip pangayána : **48** Ay tababay uri quinaguina : Ic catagaruliammu mepamacoma ira ! **49** Ay da nuri nga minarubang sa ta accacanan pinegafuanadda nga quinaguicagui ta unagda : ¿ Sinni yao, á mamacoma gapa tac catagarulian ? **50** Ay quinaguina tab babay ud : Y angnurugmu pinaliagnaca ; eccana á sigga imammó.

8 AY nesimmu ta accan á nabayag, tu yaya luminacalacag tang ngamin á ciudad anna ili-ili á manaddataddan annam manguilayyagayya ta evangelio nap pappatulan nad Dios ay danuri ic caraddua nebulubulussa gapa : **2** tuangue caranuri á babbay, nga noru ira tam maracay á espiritu annat tulagadda : cunne cani Maria á mangagat tam Magdalena, nga nallauanan nap pitu á demomio : **3** Si Juana, ataua ni Chuza, nga mayordomo ni Herodes, anni Susana anna aru paga á tanatanacuan á nasservi nira tac cucuara.

4 Ay tap pattattadday na ari pigó nga tolay, tuangue caranuri nga magguian tas ciudad ira guimiddu ira sa, ay inubobugganna ira ta angngarigan, ay cunna : **5** Im minammula nallauan nga minay naguiuará tas semillana ay sa nga naguiuará ic caruan natagá tap pinguí nad dalan ay nebatabatay, ay im mammanú ira tal langui quinnadda : **6** Ay caruan natagá tab batu ay tap pattalobura, nacatang ira tam megafu tac cauat tu lumay : **7** Ay ic caruan natagá tac casitanan ; ay tap pattubuna na quipattubu gapa nira is sita-sitan ay ilaggabbadda ira : **8** Ay ic caruan natagá tam mapia á dabbun, ay turi ta siminubu, nanguiauá tab bunga tu tammamagatu. Tac cabalinna ngana nga nacagui caranao, iniassicanna á quinagui : ic queggan nat talinga á pagguinna na, guinnanna laggapa.

9 Danuri lagud id dicipulos na iniabúda sa, nu anni iq quebalinan na yao nga angngarigan : **10** Ay quinaguina nira : Tan nicamu meyaná ip pacannammu nu tam misterio ira tap pappatulan nad Dios ; Nguem tat tanacuan ubobugaccu íra tab big á angngarigan ; tapenu y aggasinnadda accadda masingan, ay ig quigguinnadda accadda mapaquinacam : **11** Yoye lagu y angngarigan : is semilla yaya y ubobug nad Dios : **12** Ay in nataga tap pinguí nad dalan, ira in naguinna ; nguem tac cabalinna lubbé id diablu, ay arianna ic cagui taf futura tapenu ari íra mangurug annam mapaliag : **13** Ay natagá ira

tab batu, ira yuri nga tac canayun nap pagguinnara tac cagui, alauatadda á magapagayayá ; nguem danao auattu gamúra ; ay mangurug ira tam manganuan, ay ta aggao nab buruburung megungay ira : **14** Ay in natagá tac casitanan, ira danud in nagguinna ; ay sinuttulda id dalad da, ay laggaban ira tap pappacauara ta cucua annap pappagapagayaya toye ta attolayan ay accadda mabbunga tam malutu : **15** Ay in natagá tam macasta á dabbun, ira yuri it tolai nga tam mapia annam matunung á futú guinnara ic cagui ay pappannadda ay mabbunga ta aggattátam.

16 Anab bulabuga tu manguisibó tat tadde á al-lamparan, ay taccabbanna tab banga, ó nu ipenna tag gucab nat-tadde ag-guidan ; nu ari lagu ipenna tat tadde agguitanan ; tapenu it tulung ira masingadda ; it tulu : **17** Ta auat tu netagu nga accan noca masingan ; anna auat tu melimag tu accan noca cammuan ó nu umay tan nauag : **18** Innannu lagu nu cunnasi nap pagguinnan ; ta ya nga queddán yuri y egga ic cuana ay yuri y auat tu cuana, marissa maffugab, yuri ic cunna egga sa.

19 Ay minesa y yenana tuangue ta uauaguina ; ay accadda nacua in naddulo sa megafu tac caru nat tolai : **20** Ay nacagui sa : Si yenam tuangue ta uauaguim ira egga ira tal lauan, icayadaca inuan : **21** Ay tu simibbag yaya ay quinaguina nira : Y yená anna uauagui ira danoye im magguinna tac cagui nad Dios, ay parulattadda.

22 Ay nesimu tat tadday caranuri nga aggao, tu yaya simlung tat tadde barangay tuangue tad dicipulos ira. Ay quinaguina nira : Ettam tat tangabbagan nal lalug. Ay limiccá ira : **23** Nguem turi ta egga ira á nallayag, nagguian yaya naccaturug. Ay nappaddag tac curuga masican tal lalug uri ay mapalupaluggó ira ay mecalulungag ip pagguiadda : **24** minaranni ira lagu sa, linucagda ay quinaguira : ¡ Maestro, Maestro ; mate ana ittam ! Ay tac calucagna, pinaguimmamó na yuri ip paddag tuangue tap poray na alun ay naguimmang ira, ay ya nattali y imammó : **25** Ay quinaguina lagu nira : ¿ Asito ig guian na angngurugnu ? Ay ira á sigga assing, napallá ira ay caguicaguian nac catagguitadday : ¿ Sinni lagu yao á maddob masqui tap paddag tuangue tad danum, ay tumulú ira sa ?

26 Ay zimittal ira tat tangabbagan tad dabbun nat taga Gadarenos, nga egga ta arubang nag Galilea : **27** Ay tap paccadda ni Jesus tad dabbun, ziminafung sa it tadde tolai á naggafu

tas ciudad, nga nagunaggan nad diablos tan nabinnay ngana aggao; ay auattu inipena tas sinnun anna ari maguian tab balay, nu ari tal libulibun: **28** Ay tap pacasinganna cani Jesus, naccullé ay neruffu ta arubangna, ay quinaguina tan nasican á ngaral. ¿Anni ip pagauagaccu nicao, Jesus, Aná nad Dios, á Catannangan? quiddauaccu nicao tu accammá pajjigarigatan: **29** Ta quinaguina ta espiritu á maritta tu mallauan tat tolay ud: ta nabinnay ngana inunagganna; ay nu cunnup paga tu sinaron nam minaggaluag annas siggabalog yaya tac cauag annag grillos, ay daralanna is siggú na ay iniyangay nad diablu tac calammalamattan: **30** Ay si Jesus iniabuna annac quinaguina sa: ¿Anni ing ngagammu? Ay quinaguina: Tanga buggayauan; ta aru á diablu is simillung sa: **31** Ay ipaquimalló ra sa tu accanna doban ira nga unay tac conaggan: **32** Ay egga turi it tadde nga malán nab babui á magara-arab tab buquid ay quiniddora sa tu pagurayanna nacuan ira á tullung nira; ay inipabulunna nira: **33** Ay tap pallauan ana danuri nad diablu, simillung ira caranuri á babui; ay yuri nga malán nab babui naccassao tat tadde gatag nal lalug ay nalaggabban ira: **34** Ay tap pacasingan danuri nam manaron tan nesimmu, nalaguiu ira, ay inipacannammura tas ciudad tuangue ta accocomauan: **35** Ay nallauan it tatole ira á naningan tan nacua ay minay ira cani Jesus ay nesimuadda nga maggaitubang yuri it tolay á nallauanan nad diriablu, ay siggabartuasi annas sigganonó ngana tat taguing nat taqqi ni Jesus; ay maganassing ira: **36** Ay danuri in nacasingan pinacolira, nu cunasi in nepammapiana nuri nan nagunagan nad diablu: **37** Ay ngamin danuri im maquipaguili tad dabbun nat taga Gadara anna pallebu na quiniddorasa tu patauanna nacuan ira; ta simillung nira id dactal nga assing. Ay minuné yaya tab barangay, ay nattoli a nanao: **38** Ay yuri it tolay á nallauanan nad diablu, naquimemalló tapenu maguian sa; nguem si Jesus pinat tolina ay quinaguina sa: **39** Manolica tab balem ana ay pacoliammu nu cunnasi nac caracal nag gannugannug á ingngua nicao nad Dios, nano yaya ay enna inilayyagayyana ta enteru á ciudad ic curug á mecapallá nga ingngua sa ni Jesus.

40 Ay tap pattoli ni Jesus, inalauá nat tatole yaya tad dactal á pagayayá ta yaya y inennaggadda ngamin: **41** Ay turi minay it tadde lalaqui á mangagat tu Jairo, ay yaya ip pinacada-cal nas sinagoga, ay namalittucag tat taquittacqui ni Jesus, ay

quiniddona sa tu tullung tab balena : **42** ta egga it tadde nga ittataná á aná na á babay nga maddagun tac caradua, ay maguimmamatay. Nguem tap pallacalacagna, nga mappangué umay nagaruaru it tolay sa.

43 Ay egga it tadde babay, á nagattattam tap pappalauan na tad daga tac caradua tad dagun ngana, ay inufuna ngana tam minangnguru ing ngamin á cucuana, ay auat tu nacapammapia sa : **44** Minarani tal licug ni Jesus, ay sinigguagna il lumegan nas sinnunna ; ay nassiddragá nga naguimmang ip pappalauanna tad daga : **45** Ay quinagui ni Jesus : ¿ Sinni in nanigguag niacan ? Ay tap pallimagda ngamin, quinagui da Pedro tuangue caranuri nga cabulunna : ¡ Maestro, im magari á tolay atazzitaddaca ay magazziazzil ira nicao ay caguiammu : ¿ Sinni nió in nanigguag ? **46** Nguem quinagui ni Jesus : ¡ egga in nanigguag niacan ; ta mataguenócu tu egga in nallatun niacan á pacapangua : **47** Ay tap pacasingan nab babay tu accan na auayya im melimag, minay á mamippippig ay tap pamalittucagna ta arubangna quinaguina ta arubang ngamin nani maguili ig gafu nan naniggueranna sa tuangué ta iniquesiddragána á nammapia : **48** Ay quinaguina sa : Aná cu, y angngurugmu pinammapia naca : ecca ngana á siggaimammó.

49 Ay tap paguboubugna paga laman, minay it tadday á naggafu tab balay na uluan nas sinagoga tu cunna sa á naccagui : Yuri y aná mu á babay natay ngana ; accaminu ngana bannagan im Maestro : **50** Nguem tap pacaguinna ni Jesus, simibbag sa ; Arica maganassing ; mangurugca laman, ay yaya maggauagauayyan noca : **51** Ay tat tallungna tab balay, auat tu pinatalungna nga tumuttul sa nu ari laman da Pedro, Santiago anni Juan, tuangué tay yama annay yena nuri nam maguinganay : **52** Ay mattanguitanguí ira ngamin ay binubinungadda. Nguem yaya quinaguina : Aricamu tumanguí ta accan á natay, nu ari egga laman á maggacaturug ; **53** Ay it tolay ira negalogaloda yaya, ta ammura tu natay ana : **54** Nguem yaya, sinammuna il lima na, inagalanna ay cunna á naccagui : ¡ Maguinganay, mangucca ! **55** Ay y icararuana nattoli sa ay nangun nasiddragá : ay quinaguina tu iddadda tac cananna : **56** Ay danuri im maganá sa nefuló nira ip pabbao ; nguem yaya inibilinna nira, tu auat tu paccaguanadda tac cunnud á nacua.

9 AY noca pinattattaddena danuri ic caraddua, iniyatanna ira tap pacaauayya annap pacapangua tang ngamin á diablu, anna panguru tat tulutulagan: **2** Ay zinob na ira á manguilayyagayya tap pappatulan nad Dios annan manguru tam mattulatulag: **3** Ay cunna nira á naccagui: accaccamu mangá ta anni lar á massirvi tad dalan, ni taggucug, ni appit, ni pan, ni pirá ay accaccamu manguibulun tad dua nga baruasi: **4** Ay tan nu asitao á balay á tallungannu, mabattangcamu tari ay turi il laccatannu: **5** Ay ngamin tac caranud nga ari nicamu mangalaua: noca nu mallauaccamu tari nga ciudad, papparrannu ig gabú nat tacquitacqui nu tu panguipasingan tab batu nira: **6** Ay tap pano ra, linacagda ngamin ip paguilelian ira ay tu inilayyagayyara y evangelio, ay manguru uru ira tang ngamin á lugar.

7 Ay si Herodes á Tetrarca naguinnana ngamin in macumacua; nacaddag yaya ta caguiari nac caranuri tu si Juan Bautista naguinnolay tan nammatay; **8** ay ic caruan ira caguiadda, tu si Elias nappasingan, ay ic carucaruan caguiadda, tu it tadday á profeta ta olu, naguinnolay: **9** Ay quinagui ni Herodes: Si Juan finutulac cu y ulu na, ¿sinni yao á pacaguinnaccu tac caranao á gannug tam megafu sa? Ay yaya queluganna nga innan.

10 Ay tap pattoli danuri na apostol ira pinacolira sa ngamin ic quinnuquingua ra. Ay yaya inána ira, nanao ay minay tat tadday á lugar nga malammolammó nga tadde ciudad á mangagat tu Betsaida: **11** Nguem turi ta nammuan yao na aru nga tolay, siminuttul ira sa; ay yaya inalauá na ira ay inubobugna nira im meyanung tap pappatulan nad Dios, ay inuruna im magauag tac corura: **12** Ay tap pamegafu ana nap paffugab; minaranni danuri ic caraddua ay quinaguira sa. Papanauammu ngana y aru ngao á tolay, tapenu uway ira tac queleli annat talutalun tal lefuan, tape mallirum, anna magaleg ira tac canadda; ta egga ittam tag guian á catayauanan nat tolay: **13** Nguem quinaguina nira: iddannu ira tu canan. Ay quinaguira: Auan nicami tu egga nu ari laman lima á pan annad dua nga sira, nu ari cami unay gumatang tac canan á mepangngó tang ngamin caranoye á totolay: **14** Nagguian im mallima ribu nga tolay. Ay quinaguina tad dicipulos na ira: Paguitubangannu ira á pattattaddayan tat tagguilinafulu: **15** Ay cunnao icquingua ay pinaguitubangda ira ngamin: **16** Ay inána danuri il lima á pan

tuangué tad dua nga sira, siminangag yaya tal languí binendicionanna ira, ay guinadduagaduana anna iniyauá na tad dicipulos na ira tapenu ipera ta arubangna aru á tolay : **17** ay quiminan ira ngamin, ay nabattug ira ; ay nu y inannam da tab bunabuna ra, caraddua tal labba.

18 Ay nesimmu tu tac quegga na nga maddasarasal á mat-tadday, naquitappaddias sa id dicipulos na ; iniyabú na nira ay tu cunna nga naccagui : ¿Anni ip panguiabbattan niacan nam magari ira nga tolay ? **19** Ay simibbag ira sa ay quina-guira : tu sicao si Juan Bautista ; ay ic caruan tu sicao si Elías ; ay ic caruan caguiadda tu naguinnolay it tadday ta olu ira á profetas : **20** ay quinaguina nira : nguem sicamu ¿sin-ningá ta abbastannu ? Ay simibbag si Pedro ay cunna á naccagui : Sicao ic Cristo nad Dios : **21** nguem yaya inibilin-na nira ta atajjí tu accadda caguian ic cunnao tan ni sinni lara tolay : **22** ay quinaguina : mauag tu y Aná nat tolay magattam ta aru á sigarigá annap pappanapanaquitan nam mannacam tuangué tad daracal ira nga sacerdotes anna escribas, ay mapapatay annam maguinnolay tam mecatallu nga aggao : **23** ay quinaguina nira ngamin : nu egga nicamu im mayá á tumuttul niacan, pallicuranna ib bagguina, ay apan na ic cruz na tac caggaggao ay tuttulanná : **24** ta yuri im mayá á mamaliag ta inangó na, auauanan na ; ay yuri im mangauauan ta inangó na megafu niacan, mapaliag na noca : **25** ta ¿anni ip pammacapian nat tolay nu malá na ngamin it tangarabbunan, nguem auauanan na annad daralan na ib bagguina ? **26** Yuri im manguipasiran niacan tuangué tac caguiacagui, yaya yao gabba noca y ipasiran na Aná nat tolay nu umay tag gloria na, annag gloria nay Yama tuangué tas sasantos nga angeles : **27** Nguem caguiaccu lan nicamu ic curuganna tu ic caruan nga egga tao accadda caccapan ip patay, addé tu ariadda masingan ip pappatulan nad Dios.

28 Ay nesimmu tu tac cabalin na ualu aggao tan necacagui nao, inibulunna sa si Pedro enni Juan enni Santiago, ay minuné si Jesus tab buquid á naquimalló : **29** ay tap pad-daggun na nga maquimalló nanguli ic casissinan nam mutung na ay is sinnun na naffurao annag guminangagangá : **30** ay nagguian id dua á lalaqui á naquibobug sa, nga da Moises anni Elías ; **31** tu nappasingan ira, á sigga gloria, ay naguruubobugadda ip panona nga umay ta Jerusalem : **32** nguem si Pedro tuangué tac cabulunna, nafulotan ic

caturug da, ay turi tac calucag da ngana nasingad da ig gloria na tuangué tad dua á lalaqui nga cabulun na: **33** ay nesimmu tu tap panora sa, si Pedro quinaguina cani Jesus: ¡ Maestro, mapia nu magguian ittam tao! ay mangngua ittam tat tallu nga amingan, tadde ip pagguianam mu, ay tadde cani Moises ay tadde cani Elias, ta accanna ammu ic cagucaguianna: **34** ay tap paddaggunna maccagucagui tac cunnao, minay it tadday á cunam nga nangalirum nira; ay naganassing ira tat tallung da tac cunam uri: **35** ay egga it tadde ngaral tac cunam ud ay cunna nga naccagui: ¡yaya yao y Aná cu nga idedduccu! guinnanu yaya: **36** ay tac cabalin nuri nga ngaral, nebattang si Jesus á mattadday ay ari ira nacapicá; ay caranuri nga aggao auat tu naccaguiadda tam masqui sinni tac cunnud á nasingadda.

37 Ay nesimmu tat tununug nga aggao, tad dagú da tab buquid uri, tu nafulotan ic caru naz ziminafung sa: **38** ay ajjao it tadde tolay tan nattattaddayan nga naccuccullé tu cunna á naccagui: ¡ Maestro, quiddauaccu nicao tu ilipem nacuan im matam ta aná cu, ta yaya lat tattadday y aná cu! **39** ay ganalaman iná na yaya nat tadde espiritu ay naccaddag yaya nga naccullé; ay pinattutucaran na yaya ay pabbugabugatanna is simú na, ay macubbi ip panona sa tac cabalin nga na mama-carigá sa: **40** ay naquimallotá tad dicipulos mu ira tu palauan-adda nacuan yaya ay accadda nacua: **41** simibbag si Jesus ay quinaguina nira: ¡oh gaca nga auat tu angngurug na anna quitaddacay! ¡ addé noca nu anni ip pagguiac cu nicamu annap pagattattam cu nicamu? Iyanguem tao y aná mu: **42** ay turi ta umaranni ngana yuri id diablu, pineddana annap pinattutucaranna: nguem si Jesus napporianna yuri y espiritu á maritta, ay pinammapia na yuri ib baguitolay ay initolina yaya tay yama na: **43** ay inipappabbora ngamin ic caracal nap pacapanggua nad Dios.

Nguem tan nira nga nappabbao ngamin tac caranao á quing-gua ni Jesus, quinaguina tad dicipulos na ira: **44** patallungan-nu tat talinganu danao á cagui; ta y Aná nat tolay meyauá noca tal lima nat tatolay: **45** nguem accadda nga napaquinacam yao á cagui, ay nelimag nira tapenu accadda bí turi á mapaquinacam, ay maganassing ira gapa nga maquiabú sa nu anni ic cabalanan nao á cagui.

46 Ay napagaddatu gapa nira it tubatubang nu sinni nira ic caracallan: **47** nguem si Jesus, tap pacasingauna tan nono-

notan nag guiffutuadda, nangá tat tadde abbing, ay pinena tab bicó na : **48** ay quinaguina nira : nu sinni im mangalauá ta abbing oye megafu tang ngagaccu, sacan y alauatanna ; ay yuri im mangalauá nican, alauatanna in naddob niacan ; tanu yuri ic cabadditan nicamu ngamin, yaya ic cadacallan.

49 Simibbag si Juan ay cunna nga naccagui : Maestro, nacingac cami tat tadde tolay nga namalauat tad demonio megafu tang ngagammu ; ay inigamma mi sa, ta ari yaya tumuttul nicao tu cabulummi : **50** ay quinagui ni Jesus nira : ariannu sa igamma tanu y ari nicamu nga tumubang ay egga yaya nicamu.

51 Ay nesimmu tu turi ta aranni ngana y aggao á calauá na tal languí, pinasical na ta ure na y anguena ta Jerusalem ; **52** ay nanulló tan nadob nga manguipolu sa ; ay minay ira simillung tat tadde ili nas Samaritano, tapenu ipapparadda tat tappattan na : **53** nguem danao accadda inalauá yaya megafu ta im mutung na egga nga naparubang ané ta Jerusalem : **54** ay tap pacasingan tao danuri nad dicipulos na nga ra Santiago anni Juan, quinaguira : ¡ Afu ! ¿ icayá mu tu polugammi y afui tal languí tapenu ufutan na ira, tac cunné gapa ta inggua ni Eliás ? **55** nguem yaya minarubang nira ay napporianna ira, ay cunna nga naccagui : ariannu ammu nu anni camu á gannug na espiritu : **56** ta y Aná nat tolay ari minulug tapenu manaral ta inangó nat tole ira ; nu ari tapenu paliaranna ira. Ay mine ira tat tanacuan nga ili.

57 Ay tap pallacalacag da tad dalan, quinaguisa nat tadde tolay : tuttulat taca masqui sitao lara lugar y angayammu : **58** ay quinaguisa ni Jesus : y alé ira egga ig gueb da, ay im mammanú tal languí egga gapa y umú ra ; nguem y Aná oye nat tolay auat tu panguitaluperigan na ta ulu na : **59** ay quinagui na tat tanacuan á tolay : tuttullammá : nguem quinagui na : Afu pabulunammá bí á umay á mananam tay yamá : **60** nguem si Jesus quinaguina sa : pagurayammu in naccatay tu tanammadda im minatera : nguem sicao umeca ay ilayyagayyam tal lelebú ip pappatulan nad Dios : **61** ay quinaguisa gapa nat tanacuan : tuttulat taca noca, Afu : nguem pabulunammá bí ta umayá mappabattang ta egga ira tab balé : **62** nguem si Jesus quinaguina sa : it tolay nga itun na il lima na ta aradu ay mallipay paga tal licuran na, ari mepangngó tap pappatulan nad Dios.

10 AY tac cabalid danao á nacua nanulló y Yafu tap pitufulu paga ay zinob na tat tagguirua, tap pappanguetan na nga ciudad annal lugar nga angayanna : **2** ay cunna nira á naccagui : it trigu tac cacurugan nac curug aru, nguem baddi im maggatab ; tac cunnud lagud quid'auan nu tay Yafu nag gataban tapenu maddob tam maggatab tat trigu na : **3** Lumaccagcamu innnannu ta dobattacamu nga cunné tac cordero ira tan nattangnan nal lobos : **4** Ari camu manguifulú tab bolsa ni appí, ni sapatu ; ni maffule camu tan ni sinni tad dalan : **5** Ay tam masque asitao á balay á tallungannu caguiannu bi ta olu : ; Y imammó maguiat tao paray á balay ! **6** Ay nu egga sa it tadde aná na imammó, y imammó mebattang sa ; nguem nu ari mattoli nicamu galaman : **7** Ay maguiaccamu tari gabba laman á balay, cuman anna uminum ta iyauára ; ta im minangngallu mepangngo tu alauatanna it taddauna. Ari camu macaali tat tanacuan á balay : **8** Ay tam masquí asitao á ciudad á tallungannu annap pangalauatadda nicamu, canannu y ipedda ta arubangnu ; **9** Ay uruannu im mattutulag nga eggasa, ay caguiannu nira. Minaranni nicamu ip pappatulan nad Dios : **10** Nguem nu sitao lara ciudad á tallungannu anna accadda pangalauatan nicamu, mallauaccamu tad daladalanna ay caguiannu : **11** Masquí paga ig gabú nas ciudadnu á minafun tat tacquimi tattacamini tu macatabbá nicamu : nu cunnup paga cammuannu, tu minaranni nicamu ip pappatulan nad Dios : **12** Caguiaccu nicamu tu auayya paga nas Sodoma im magattam noca turi nga aggao anné tas ciudad atun : **13** ; Maquecabbi nicao Corazin ! ! Maquecabbi nicao Betsaida ta nu tat Tiro annas Sidon ira maffugab in nacuanan nam milagros ira á nacua nicamu nabinnay ngana nacuan in ne pabbabauira, á maggaitubang á mappenitencia annas sigga abu : **14** Nguem alappaao paga noca tat Tiro annas Sidon y aggao nap pamanunnú anné nicamu : **15** Ay sicao, Capernaum ¿ neunéca cari adde tal languí ? mapagucab ca noca ta addé ta Infierno : **16** Im magguinna nicamu, sacan ig guinnanná ; ay im mamapanao nicamu, sacan ip papanauanna, ay im mamapanao niacan papanauanna in nadob niacan.

17 Ay nattoli danuri ip pitufulu á sigga-pagayayá tu cud-dacudda . Afu masqui paga id diriablu siminulú nicami megafu tangngagammu : **18** Ay quinaguina nira : nasingac cu si Satanás á natagá tac cunnat talli tal languí : **19** Innannu ta iniddat tacamu tap paca-auayya á manguibatay ta irao annam

malagama anna ngamin á sican nac quinalinga ; ay auan tu manannal nicamu : **20** nguem ariannu ipagayayá ic cunnao nga y espiritu tumulú ira nicamu ; magayayá camu lagu ta ingngannu egga nga neturá ngana tal languí.

21 Ta horas uri gabba si Jesus nagayapá ta Espiritu Santo ay quinaguina : Ama, Yafu nal languí annad dabbun, map-pabalotá ta initagum danao á gannuganug tam masirib annam manonó, ngem inipasingammu ira ta abbiabbing : Paré nacuan, Amá, tu cunnao is sinagapia nam matam : **22** Ngamin ig gannud iniyauá niacan nay Yama, ay auattu macannammu ta Aná nu ari la y Yama : annan nu sinni y Yama nu ari laman y Aná annat tuangué caranuri nga icaya na Aná nga pangui-pacannammuan. **23** Ay inarubangna id dicipulosna ira ay quinaguina nira nga neuroray : Mapalag im mata ira á macasingan tam masingannu : **24** Tac caguiaccu nicamu tu aru ip profeta annap papatul, in naccaragá nga maningan tam masingannu, nguem accadda nasingan, anna maguinna ig guinnannu nguem accadda naguinna. **25** Ay egga it tadde masirib tad dob nga siminaddag ay gafu ta ayá na sa mang-gacca cunna á naccagui : Maestro, ¿ anni tamma ic cuaccu, tu icomangué macalá ta inangó á ngangangay ? **26** Ay yaya quinaguina sa : ¿ Anni y egga nga neturá tad dob ? ¿ Cun-nasi ip pamibbigmu ? **27** Ay yaya simibbag ay quinaguina : Ayatammu y Yafu á Dios tat tangapaffutuammu, aunat ta enteru nga icararuam, tuangué ta enteru nga sicammu, annan nonó mu ; tuangué ta icattolem tu cunne nicao gabba laman : **28** Ay quinagui sa ni Jesus : Matunung y initabbagmu : Cuam-mu yao ay matoleca noca : **29** Nguem yaya gafu ta ayána tu mapacaturung, quinaguina cani Jesus : Ay sinni y icattole ? **30** Ay si Jesus simibbag tu cunna á naccagui sa : Egga it tadde tolay á ziminagu naggafu ta Jerusalem nga mappangué ta Jerico, ay natagá tal lima nat tulisan irá ; guinubá ra sa ngamin y addé na egga na annas sinalamadda tab bigag, ay pinanauadda á maguimmamatay : **31** Ay nesimmu tu ziminagú it tadde sacerdote tad dalan uri, ay tap pacasinganna sa nattale-bag ta arubangna : **32** Ay egga gapa it tadde Levita nga tad dattal na tallugar uri, ininganna yaya ay sinalebranna yaya : **33** Nguem it tadde Samaritano turi tap pallacalacag na, minay tagguianna ay tap pacasinganna sa, naguyu if futuna ; **34** ay tad dattal na sa binabbag na ib bigabigagna, binatabatana tad denu annab binarayang ; ay pinacabayuna turi tan nattaca-

yanna, ay iniyanguena ta attappatan, ay sinaronna: **35** Ay tag gumadday á aggao turi ta yaya ngana nga nanao, nangá tad dua denario, ay iniyauána tam macabbalay uri, ay quina-guina sa: Taronammu; ay ngamin ic caruan á magastom paga sa noca nu mattoliá mangana pagaccu noca nicao: **36** Sinni lagud caranoye tat tallu y abbattammu tu icattolay nuri nan natagá tal lima nat tulisan? **37** Ay yaya quina-guina: Yuri in nacapagalló sa. Tac cunnud quinagui ni Jesus sa: Ecana ay cuammu gapa ic cunnatun.

38 Ay turi tap pacalacalacagda tad dalan, simillung yaya tat tadde ili; it tadde babay á mangagat tu Marta, inalauána yaya tab balena: **39** Ay egga it tadde á uaguina, mangagan tu Maria, nga naguitubang gapa tat taguing nat tacqui ni Jesus ay naguinna tac caguina: **40** Nguem si Marta mabburuburung ta aru á icalanganna á masservi; mine sa ay tu quinaguina: Afu, ¿accammu cari panaquitan tu si uagui pagapagurayanna nga masservi á tattadday? Caguiammu lagus sa tu uffunana: **41** Nguem y Yafu simibbag ay quinaguina sa: Marta, Marta, mapacauaracca ay aru y caburungammu: **42** Nguem tadday á gannug laman im mauag, ay si Maria ya piuilina in macasta á cucua, nga ari ngana noca mari sa.

11 AY nesimmu tu tap paquimalló na tat tadde lugar anna turi tan necabalin na ngana, tadde caranuri tad dicipulos quinaguina sa: Afu, tudduan nacami tam maquimalló tac cunné gapa tan nepattuddu ni Juan tat tudduanna ira: **2** Ay quinaguina nira: Nu maquimalló camu, caguiannu: Amami, Afuan ing ngaganmu. Maparattal nicami ip pappatulammu. Macua y urem, tal languí tac cunné tad dabbun: **3** Yauá mu nicami ic canammi tac cagaggao: **4** Ay ipamacomam nicami il lualiuá mi; ta pacommammi gapa ngamin in naggagatú nicami. Ay accannacami ipappasifu tap pangaccaccá.

5 Ay quinaguina nira: ¿Sinni nicamu y egga ic cofunna, ay ume noca sa ta tangnga nag gabi, ay caguianna sa: ¡Cofun, peccauamma bí tat tallu tap pan! **6** Ta it tadde cofuccu siminappó niacan naggafu tab viaje ay auattu iyarubangcu sa: **7** Ay yaya adde tal lagum tubbag ay caguianna: Accammá ulangngan! ¡g gagagayangan siggalitú ngana ay y aná-aná cu egga ira á cabicó cu ta agguiddan; accaccu auayya im mangun annam manguiauí nicao: **8** Caguiaccu nicamu tu, masquí paga nu accana mangun á manguiauí megafu tap pacacofun nasa,

manguu yaya galamau noca megafu ta ipamacolang na ay idanna noca yaya tang ngamin á auaganna: **9** Ay caguiaccu nicamu: Macquiddao camu, ay queyauatac camu; magaleg camu, ay maquesimnu camu; umagal camu ay ibucá dacamu: **10** Ta ngamin yuri im macquiddao, mangalauá; ay im magaleg, maquesimu; ay y umagal cabucatan: **11** ¿Ay sinni nicamu y yama nga nu macquiddó y aná na tap pan ya iyauána sa it tadde batu? ó nu sira ic quiddauanna, ay ari sira y iyauána nu ari tadde irao? **12** ¿O nu maquiddo tat tadde illug ay ya iyauá na sa it tadde malagama? **13** Nu sicamu nga quitaracay ammunu im mangiauá tam macasta á regalu ta aná-aná nu, ¿yanno noca ta Yama nu nga egga tal languí y ari mangngui- auá ta Espiritu Santo turi tam maquiddo sa?

14 Ay pinalauanna it tadde demonio nga umal. Ay nesim- mu tu tap pallauan nad demonio, yuri y umal nagubobug; ay im magaru á tolay nappabbo ira: **15** Nguem ic caruan nira cuddacudda nga naccagui: Tap panguffun ni Beelzebub á maguray nad deremonio palauanan na id deremonio: **16** Ay ic caruan ta ayará lassa nga panguyoyun quiddauadda it tadde milagro á maggafu tal languí: **17** Nguem gafu tap pacannam- muna tan nonó ra, quinaguina nira: Ngamin ip pappatulan á maggugungay tu cararalan na gabba laman, marabbá; ay ib balay á magaddagaddua tu mamacaraqú sa, merassú: **18** Ay nu si Satanas magadagaddua tu mamacaraqú galaman tab bagguina, cunnasi noca nap pannanayun nap pappatulanna? Ta caguiannu tu cafulú cu tap pacauaya si Beelzebub tap pa- malauac cu tad deremonio. **19** Ay nu palauanaccu id demonios megafu tap panguffun niacan ni Beelzebub, ay ¿y aná nu sinni lagu ic queoffudda nga mamalauan nira? tac cunnud lagu ira noca im mamanunnú nicamu: **20** Nguem nu megafu tac curame nad Dios paluanccu id demonios, cacuruganna tu ip pappatulan nad Dios zimittal nicamu: **21** Nu ittadday á tolay á macaaauyaya sigga iccamman nga manaron tag gagayangan nab balena, ngamin ic cucuana egga ira nga ari mecalulungag: **22** Nguem nu ya umay im mas masican anne sa, ay affutanna yaya apanna ngamin y iccammanna nga pamacatalaccanna, ay baballayanna ngamin y maffúna: **23** Y ari niacan mefulú, tubanganná ay y accan á maquipagunnug niacan, manguiuar- auara: **24** Y espiritu á maritta nu macalauat tat tolay, luma- cag tal lugar á namaga, nga magalleg ta imammó na; ay noca nu ari maquessimmu, caguianna: mattoingá tab balay

nga nallauanaccu : **25** Ay noca nu macalabbé masimmuanna nga nacagueran annan noompig ; **26** Ay tac cunnud unay ay mangá tat tanacuan á pitu nga espiritu á mas maracay anné sa ; ay tullung ira annam mamalay ira turi, ay ip pagguian na yao nga tolay ta urian mammaraqué paga lagu anné ta olu.

27 Ay nesimmu tu tap paguboubobugna caranao á gannug, tadde á babay tan nattattadday ud, iniassicanna ing ngaralna, ay quinaguina sa : mapalag is san á nangattu nicao, tuangué tag gatá á nassusuammu : **28** Nguem cunna á naccagui : mapalag paga lagu im magguinna tac cagui nad Dios tuangué tam mamaruló sa. **29** Ay tap pattattadday danuri na ari á pigó nga tolay nga magataatajji tap pallebú na, pinegafuanna nga quinagui : yao á gacagaca ay tadday á gaca nga maracay : magaleg tap pattacquilalan, nguem auat tu meyauá sa, nu ari ip pattacquilalan ni Jonas : **30** Ta nu si Jonas nabbali tu pattacquilalan nat taga Ninive ira, cunnug gapa ta Aná oye nat tolay toye á gacagaca. **31** Y reina ta zitá tumaddag noca tap pamanunnú tuangué tat tolay ira toye á gacagaca, ay tagarulianna ira : ta yaya minay á naggafu tan nanuppagan ira nad dabbun á maguinna tas sirib ni Salomon ; ay ajoye it tadde á mas dactal paga anné tac cani Salomon tal lugarao : **32** It totolay tan Ninive tumaddag ira tap pamanunnú tuangué toye á gacagaca, ay tagaruliadda noca ira ; ta binabauira in nelayyagayya ni Jonas ; ay ajoye it tadday nga dactal paga anné tac cani Jonas tal lugarao.

33 Auab bulabuga tu manguisibó tat tadde allamparan, ay ipena tal lugar á sininagu onu tag gucab nas salub ; nu ari lagu tac candelero, tapenu it tullung masingadda it tulu : **34** it tulu nab baggui yaya im mata ; ay tac cunnud nu im matam auattu gurugurunna, ngamin ib bagguim manauag gapa, nguem nu maracay, maribbó gapa it tangabagguiammu : **35** Innammu lagu ta it tulu nga egga nicao accan tu zibbó : **36** Nu ngamin ib bagguim lagud, egga á napannu tan nauag tu auab bulabuga tu zibbóna, mapannu á curug tan nauag it tangabagguiammu tu caguita nat tadde lampara nga nauagan naca tad dalangarangna. **37** Ay turi tas sa magubobug, naquimalló it tadde Fariseo tu maquitappacan nacuassa : ay simillung si Jesus ay naquiletung á cuminan tal lamesa : **38** Ay yuri if Fariseo tap pacasinganna tac cunnao, napallá megafu ta accan á nabbaggao tan naguena cuman : **39** Ay y Yafu quinaguina lagud sa : Cunnunnu sicamu á fariseos

guigguitannu il lauan nab vasu tuangué tap piggan nguem y unagnu napannu ta aggubagubá annad dacay : **40** ; Auat tu utó nu ! Yuri in namaró tal lauan accanna cari gapa pinaró il lagum ? **41** Nu cunnup paga, manguiauá ca tal limus ta egga nicao ay ing ngamin á gannug marenu ira nicamu : **42** nguem cabbí camu fariseos ta mappapaga camu tap paccafulu nay yerba-buena anna ruda tuangué tang ngamin á gulagulay ; ay talebarannu im matunung anná ayá tad Dios. Nguem danao á gannug annung nu á cuan nguem ari que gafuanna ariannu panabá tag gannug ira nguri. **43** ; Ingnga nicamu nga taga Fariseo ! nga ayatannu tan nerulay y olu á agguittubangngan tas sinagoga tuangué taf fullafullay tap plaza : **44** ; Cabbí camu paga ta cunné camu tal libun nga ari masingan, ay it tolay á lumacag ta utudda ariadda ammu.

45 Ay simibbag it tadday caranuri á masirib tad dorob ay quinaguina sa : Maestro, ip paccaguim caranao á gannug, uyauyauan nacami gapa : **46** Ay yaya quinaguina : ; Cabbí camu gapa, masirib tad dob ! ta pacattuannu it totolay tac cattu á curug á marammó á cattuan ; nguem accannu siggueran ic cattu ni tat tadday á curamenu : **47** ; Cabbí camu paga ! ta pataddagannu il libun nap profetas, ay pinapate ira danuri nagguiramannu : **48** Cacuruganna, sicamu im mamacurug tap panguipabulunnu ta inicalangan danuri nag guiramannu ; tanu curug paga tu ira in namapatay, nguem sicamu pataddagannu il libudda : **49** Yao ig gafuna tu is sirib nad Dios quinaguina : dobac cu noca nira ip profeta tauangue ta apostoles ay aru noca caranao ip patayadda annad darumadda : **50** Tapenu matuqui noca toye á gacagaca id daga annud nap profetas á neubbú addé gari tan necapaddó nam mundo ; **51** addé tad daga uri ni Abel ta adde tad daga ni Zacarias, á natay tan nallatan na altar tuangué tas santuario : Tab balebale nac curug caguiaccu nicamu, matuqui noca toye nga gacagaca : **52** ; Cabbí camu paga, mappacannammu tat tunung ! ta inariannu y annusi nas sirib ; accaccamu simillung, ay guinammannu danuri it tullung nacuan.

53 Ay tassa magubobug nira tac cunnao, danuri y escribas annaf Fariseos pinegafuadda in nalussao á curug sa ay quinundinara tapenu magubobug ta aru á gannug ; **54** Imaimammatadda ta galan nu macalá ira tas simú na tu baddi tu icamanguera manguidanung sa.

12 AY tac cunnud nattattadday iz ziniburibu á tolay ay maggurugurú ira, pinegafuanan ni Jesus á quinagui caranuri nga tudduanna ta olu: Maguimugug camu tal levadura naf fariseo ira nga minaggappapé: **2** Ta auat tu mine nataccabban ngá ari noca quemammatan; annam metagu nga accan noca nga cammuan: **3** Tac cunnud ngamin ic quinaguinu taz zibbó tan nauag na aggao maguinna noca; ay nu ic quinaguinu nga neananabig tad duba, mepalappá noca ta utun nab balay: **4** Nicamu caguiaccu lagu, caccofuccu: ari camu maganassing caranuri nga mamapatay tab baggui, ta auan noca tu auayya ra nga macua: **5** Nguem ituddú nicamu, nu sinni y ennu icassing. Icassingnu yuri nga tac cabalina mamapatay egga ip pacapanguanna manguitabbó ta inferno; tac cacuruganna laman caguiaccu nicamu: Tao ippagan-assingan nu.

6 ¿Ari á malacu il lima á passi tad dua cuarto? Ay ni tadde nira umay cattamman ta arubang nad Dios. **7** Ay paga tab bú na ulunu egga ira ngamin á nabilang. Aricamu maganassing: mangina camu anné ta aru á passí. **8** Ay caguiaccu nicamu tu ngamin im manguipalappá niacan ta arubang nat tatolay ira, y Aná oye nat tolay yaya y ipalappá na gapa ira noca ta arubang na angeles nad Dios; **9** nguem im mappesziriammu niacan ta arubang nat tolay, pappej-jiriamuan gapa noca ta arubang na angeles ira nad Dios. **10** Ay nu sinni paga nga manguilammuyag tac cagui á macatabbá toye ta Aná nat tolay, mapacoma noca; nguem im maccagui tam maracay ta Espiritu Santo, accan noca á mapacoma. **11** Ay noca nu iyanguera camu tas sinagoga tuangué tam magistrados annam magumaguray, accannu ipabburuburung nu cunnasi ó nu anni noca y ennu itabbag ó nu ennu caguian. **12** Ta y Espiritu Santo itudduna nicamu gabba turi nga horas nu anni y meyanung nga en-nu caguian.

13 Ay quinagui sa nat tadday caranuri nga nattattadday nga magari á tolay: Maestro caguiammu tac quinabubbú cu tu ibaballe ná tac cucua á zininagana. **14** Nguem quinaguina sa: Ye tolay ¿sinni in nanulló niacan á mappanunnú ó nu mami-billay nicamu? **15** Ay quinaguina lagu nira: Innannu ay maguimugúg camu tang ngamin á gannug nap pacauara ta y inangó nat tolay accan tu egga tac caru nac cucua nga ided-ducanna. **16** Ay yaya pinalappá na nira it tadday nga angnarigan tu cunna á naccagui: ic coman nat tadde tolay á

maca egga-egga nabbungá ta aru ay tu cunna á naccagui :
17 ¿ Anni ic cuaccu ? nga ajjo auat tu eccu pamappannan tap-
 pinusi cu nga bungabunga ? **18** Ay quinaguina : cuaccu yoye :
 Buccayaccu ic camalig cu, ay pataddaggaccu noca im mas docal,
 ay panguipayyaccu noca ngamin tat trigó annac cucua. **19** Ay
 caguiaccu noca ta icararuá : Ye icararuá egga ngana nicao y
 aru nga cucua nga iniagubuammu tu meparan ta aru á dagun ;
 maguibannagea, cummacca, mammulamugangea.

20 Nguem quinagui sa nad Dios : ¡ Yé auat tu utó ! tag
 gabiao y icararuam maquiddo nicao ay y egga nga pinaran
 ¿ sinni noca im macaccucua nira ? **21** Ay tac cunnud yuri im
 magunnug tac cucua tu meparas sa, ay ari macappirá ta
 arubang nad Dios.

22 Ay quinaguina tad dicipulos ira, tac cunnud caguiaccu
 nicamu : aricamu mappacauag tam mepangó ta inangó nu, annac
 canacanan nu ni tab bagguinu, cunne amma ta ennu iyalalá :
23 Ta y inangó metalugaring anne tac canan, ay ib baggui
 metalugaring anne ta iyalalá. **24** Nonopannu ig gayang ira,
 nga accadda mammula ay accadda gapa maggatag ay auattu
 agguipacapiadda onu abayora, ay id Dios iddanna ira tac canan
 ¡ Yanno lallagu ngana nicamu nga maturu ingngina nu anne
 tam mammanu ! **25** Ay ¿ sinni nicamu nu cunnup paga tu
 queluganna, im macaauayya mangalannó tat tangasicu, tag
 gucub na attole nu ó nu inangó nu ? **26** Ay nu ariannu paga
 nacua ic curuga baddí ay ¿ ngatta ta pacauarannu im mepang-
 ngó tat tanacuan ira ? **27** Innannu il lino, nu cunnasi ip
 paddacalda : ari ira malangan ay ari ira gapa manannun ;
 nguem caguiaccu nicamu tu masqui si Salomon nga egga
 ngamin sa iggauagauayan accan á nabvisti tu cunné tat tadday
 caranao ; **28** Nguem nu id Dios cunnao nap pamistina tac cad-
 docaddo tat taná nga sangao egga sigguimatolay ay nonumma
 metabbó ta hornu, ¿ yanno lallagu ngana nicamu á tatolay nga
 pigá ta angngurug sa ? **29** Cunnud lagu tu accac camu mapa-
 cauara magaleg tu egga ic canannu, onu inumannu ni tu mag-
 guian ta ure nu y abbababgug : **30** Ta danao ngamin á gannug
 y aleran nap pappatulan ira tad dabbun ; nguem y Yamanu
 aminuna tu auagannu ngamin danao. **31** Nguem alerannu ta
 olu ip pappatulan nad Dios, ay ngamin danao á cucua
 meyamung meyauá nicamu. **32** Aricamu maganassing, bala-
 baddi nga ovejas cu ta nu y Yana iyauá na nicamu tam mapia
 nga uray ip pappatulan. **33** Ilacunu y egga nga cucuanu,

ay magiauí camu tal limus; mangnguacamu ta appí nu nga accan a magami tadde aguipappannan tal languí nga accanna inaccurang nga ari carayatan nam minattacao anna accan gapa daralan na anguí. **34** Ta nu asitao lara guian nac cucuanu turí gapa ippadianan naf futunu.

35 Gacayattannu y auánu annas siggagangá nacuan it tulu nu: **36** Ay cuannu tu sicamu galaman cunné tat tolay ira á maguinennag tay yafura tap pattolina á maggafu tab boda, tapenu noca nu umay ay umagal isiddragáda noca, nga ibucá yaya. **37** Mapalag danuri nga aripan nga noca nu lubbé y yafura, mesimmuanna ira nga natturatura, tac caguiaccu nicamu ic cacuruganna tu gacayattanna ira noca ay paguitubangnganna noca ira tac cacanáan ay umay annam masservi noca nira. **38** Ay nu umay noca yaya tap pirruana nap pagabattay tap patturá ó nu tam mecatalu ay pas simuanna ira á cunnuri, mapalag danuri nga aripan. **39** Nguem yao, cammuan nu tu nu cammuan nacuan nay yama nu anni nga horas y angay nam minattacao, natturatura maffugab ay arianna nacuan nga pinagurayan tu irabbiong da ib Balena.

40 Egga camu lagud á siggaparan; tanu ta horas nga ariannu abbattan, y Aná nat tolay ay duttal.

41 Ay quinagui ni Pedro sa, ¡Afu! ¡caguiammu yao nga angngarigan tu mepangngó nicami, onu tang ngamin gapa?

42 ay y Yafu quinaguina sa: ¿sinni lagu id dactal annam manonó á dispenseru nga ipay noca nay yafuna tu manaron tat tolay tab balena, tapenu cada quepangngattan na iyauá na nira im mepangngó a canadda? **43** ¡mapalag y aripan nga noca nu umay yafu na, passimmuanna tu cunnatun ic cuanna!

44 Tac cacuruganna caguiac cu nicamu tu ipena noca yaya tu manaron tang ngamin á paccucucuanna. **45** Nguem nu yuri nga aripan caguiac na taf futu na: y yafú mabinnay paga á lubbé, ay pegafuanan na noca á palupalucan y aripan ira á lallaqui annab babbay, ay cuman, uminum annam maguillellao;

46 ay lubbé noca y yafu nuri nga aripan ta aggao nga accanna abbattan anna ta horas nga accanna ammu, ay battacan na noca yaya tap pisi ay tacquilalan noca ib baballena tac caranud nga aripan ira nga ari panmacatalaccan. **47** Tanu yuri y aripan á macannammu ta uray nay yafuna, ay ari napparan ay accanna paga quingngua ic cunua urena, matagaruli maffugab ta aru nga pisi. **48** Nguem yuri y ari macannammu, ay nangngua tac cuddanao á gannug á mepangngó tap pisi,

baddí noca gapa ip pisi na ; ta im masqui sinni á queyauatan na aru, aru gapa noca im matuqui sa : ay nu yuri in necatalaccan na aru, aru gapa noca im maqiddo sa. **49** Minayá nga manguipay tad dabbun ta afui : ¿ay anni paga y icayá cu, nu egga ngana nga nesibó ? **50** nguem tat tadde siccub maquisiccubá ; ¡ingnga ngana tac caracal nat talammac cu addé tu ari metuppal ! **51** ¿Abbattannu cari tu minayá á mangnguiauí ta imammó toye tad dabbun ? Caguiaccu nicamu tu ari, nu ari lallagu ip pamaggugungay. **52** Tanu ta addé tas sangao ay tam mappangué maccalima nga mababallay it tadday á balay ; it tallu tumubang tad dua ; id dua tumubang tat tallu. **53** Maggugungay ira noca, y yama tumuggay ta aná na nga lalaqui ay y aná nga lalaqui tumuggay tay yama ; y yena tumuggay ta aná na nga babay ay y aná á babay tay yena na ; ic catugangan á babay tumuggay tam manugang na á babay ay im manugana na á babay tumuggay tac catugangan na á babay.

54 Quinaguina gapa caranuri á tatolay : nu masingannu it tadday á cunam nga umuné maggafu tat taggappan, caguiannu maffugab : egga y uran, ay cacuruganna tu mesimmu. **55** Ay nu mappaddag tam macatoc, caguiannu : egga ip patu ; ay cunnatun im macua. **56** ¡Yé ninaggappappé ira ! ammunu nga innan ic casissinnan nad dabbun annal languí ay ¿cunnasi ta ariannu ammu innan ip pagguipagguian noye nat tiempo ? **57** ¿Ay ngatta ta tannicanamu laggapa, ariannu nonopan ib biga lara tunung ? **58** Ay tac cunnud, nu umeca tuangué tac caramam ta arubang nam mappanunnú, cuammu tad dalan y auayyam tapenu mapalillí ca sa : ta maraqué nu guggunán naca nga iyangay ta juez ay y juez iyauá naca noca ta alguacil, ay a alguacil ipellung naca ta ammucutan. **59** Caguiaccu nicao tu arica noca macalauan turi addé tu accammu capagan im maporian nga marabilis.

13 AY tat tiempo uri gabba, egga ip pigó nga tolay á nama-coli sa tam megafu tat taga Galilea ira, nga id daga ra iniquibu ni Pilato tat tabbung da. **2** Ay simibbag yaya ay cunna nga naccagui nira : ¿abbattannu cari tu danoye it taga Galilea, megafu ta innattammadda á cunnao ira, mas minat-tagaruli paga ira anné tang ngamin á taga Galilea ? **3** Caguiaccu nicamu tu ari cununna ; paga lagú, nu ari camu mababauí, mate camu gapa noca ngamin tac cunnatun. **4** Onu ic carualu ud á inazzilan nat torre tas Siloé, annap pinapatena

ira, ¿abbattannu cari tu dactal paga il liualiuá ra anné tang ngamin á tatolay nga magguiat ta Jerusalem? ⁵ Caguiac cu nicamu tu ari, paga lagu, nu aricamu mabbau, cunnatun gapa noca nap patenu ngamin.

⁶ Ay quinaguina yao nga nagngarigan: it tadde tolay egga it tangafun nga higos na á nemula tal laguerta na, ay minay nagaleg tab bungana sa, nguem ari naquesimmu. ⁷ Ay quinagui na lagu turi tam manaron tal laguerta: ajjao ngana nga mattallu ragun mattotoliá nga magaleg tab bunga nac cayu oye nga higos, ay ariá nga maquesimmu: ¡Gappattammu! ¿Ngatta ta daralan na gapa id dabbun? ⁸ Simibbag yaya ay quinaguina sa: Afu, pagaruyammu bí laman tad dagun oye addé tap paccocog cu tal lelebú na tape payyaccu tat tabbu na tu mamacataba sa. ⁹ Ay nu mabbunga noca tam mappangué, mapia; ay nu ari, gappattammu noca.

¹⁰ Ay nagguian yaya nga manuttuddu tat tadde tas sinago ga ira ud ta aggao nas Sabadu. ¹¹ Ay egga it tadde babay nga nagunaggan na espiritu nat taquí tac caraualu ngana tad dagun, ay nagguian nga maggadacuru nga accanna auayya im mattunung. ¹² Ay tap pacasingan ni Jesus sa, inagalanna yaya ay quinagui na: ¡Yé babay, napalubbang ca ngana tat tulagammu!. ¹³ Ay inipotunna sa il lima na, nassiddragá yaya nga nattunung, ay naddayorayo yaya tad Dios. ¹⁴ Ay im maguray tas sinagoga nabatú tam megafu ta naguru si Jesus tas Sabadu, simibbag ay quinaguina tam magari nga tolay: egga y annam ma aggao nga annung tam ipallangan: caranao nga aggao lagu y angue nu paquioru ay moru camu; nguem ari ta aggao nas Sabadu. ¹⁵ Ay simibbag sa y Yafu tu cunna nga naccagui: ¡Yé minaggappappé ira! ¿ic catagguitadday nicamu, accanna cari ubbaran tas Sabadu ib vaca na onu y asno na tal lutung tapenu enna penuman? ¹⁶ Ay yoye ib babay nga aná ni Abraham ajjo binalug ni Satanas tal lagum nac caraualu tad dagun, ¿ari cari á mepangngó tu ubbaran tan necabalug na ngoye ta aggao nas Sabadu? ¹⁷ Ay tan nepaccaguina tac cunnao á gannug, napasiranan ngamin danud a catubang na; ay ngamin in napacaru á tolay nagapagayayá ira megafu caranuri á gannug nga macapagayayá nga quingngua na.

¹⁸ Quinaguina lagud: ¿anni ic queyarigan nap pappatulan nad Dios, ay anni ip panguiguitaccu sa? ¹⁹ Meyarig tat tangabullung nga mostaza nga iná nat tadde tolay ay inimula

na tal laguerta na ; ay ziminacal ay nabbali tu cayu ; ay im mammanú ira tal languí naguippa ira tap pangapanpa na. **20** Ay inuli na mangana á quinagui : ¿ anni ip panguiyarigaccu tap pappatulan nad Dios ? **21** Meyarig tal lavadura, nga iná nat tadde babay ay inimaró na tat tallu tappang nga harina, addé tu ari minalsa ngamin.

22 Ay linacagna ngamin is ciudad anna ili-ili nga mine nat-tuttuddu, ay nallacalacag á minay ta Jerusalem. **23** Ay quinaguisa nat tadday á tolay : ¡ Afú ! ¿ pigó im mapaliag ira ? Nguem quinaguina nira : **24** cagumanannu it tullung tag gagayangan nga atajjí ; tac caguiaccu nicamu tu aru im mac-caguman á tullung, nguem ariadda auayya : **25** nocanu y yama nat tangabalayan manaddag ngana annal litupanna ig gagayanganna, ay mamegafu camu nga magguian tal lauan annam magagal tag gagayangan, ay sicamu nga egga tal liag pegafuanannu á caguian : ¡ Afu, Afu, ibucá nacami ! ay tub-bag yaya noca nicamu : ¡ Ariaccu ammu nu dani camu ! **26** Ay pegafuanan nu noca caguian : ta arubangmu quiminac cami annam mininum cami, ay nattuttudduca ta allacalacuam-mi ! **27** Nguem caguianna noca : Caguiaccu nicamu tu ariat tacamu ammu nu daniranicamu : umarayyu camu niacan sica-mu ngamin á minaggangngua tam maracay. **28** Turi maffugab noca ic cacuan nat tanguitangui annap pangngiringiri nang nguipan, noca nu masingannu si Abraham, anni Isaac, anni Jacob, tuangué ngamin tap profetas tap pappatulan nad Dios, anna egga camu nga napalauan tal liag. **29** Ay mallalabbé ira noca nga maggafu tal lalassangan anna lalammaddan tas siguiran anna zitá, ay maguitubang ira noca tal lamesa nga egga tap pappatulan nad Dios. **30** Ay noca im maporian, ira im mapolu ay in napolu ira, noca im maporian.

31 Ta horas ud gabba zimittal ic caruan ira á Fariseos á naccagui sa : Ecana ay mallillicatao ta si Herodes icayá naca papatayan. **32** Ay quinaguina nira : Ecamu ay caguiannu tari ta alé : ¡ Ajjao nga palauanaccu id demonio ira, ay manguru ngá sangao annan noca nu umma, ay tam mecatallu aggao auat tu paccurangaccú. **33** Nu cunnap paga, annungcu il lumacag sangao annan nonumma, annan noca ta icatallu aggao na ; ta accanna auayya tu tadde á profeta matay tal liag naj Jerusalem. **34** ¡ Oh Jerusalem, Jerusalem ! sicao nga papatayammu ip profetas ira, batubatuammu im marob ira nicao : ¡ namippiga ngana nga icayá cu nacuan alucupan y aná-aná mu

ira tac cunnap pangalucú nat tadday á upa tap pipio na ira tag gucab nap payána ; nguem ariammu inicayá! ³⁵ ¡ Ajoye nga ib balenu capanauan auassa tu magguian! Ay caguiaccu nicamu tu ariannú noca masingan ngana addé tap paccaguinu noca. ¡ Marayao il lubbé tang ngagan nay Yafu!

14 AY nesimmu tu tat tallungna tab balay nat tadday á maguray naf Fariseo tat tadde sabado á cumat tap pan, isi isesimadda yaya. ² Ay nagguian ta arubangna it tadday á tolay nga mannauanaua. ³ Ay simibbag si Jesus ay naquiabobug caranuri á massisrib tad dob tuangué caranuri á Fariseos, tu cunna á naccagui : ¿ Mepabulung ip panguru tas sabado, ó nu ari? ⁴ Nguem accadda nappicá ay tac cunnud sinammí na it tolay ud ay inuruna ay pinapanona. ⁵ Ay quinaguina nira : ¿ Sinni nicamu y egga y asno na ónu vaca á natagá tab bubun, ay accanna ganalaman apan ta aggao nas sabado? ⁶ Ay accadda nacula nga sinabbag danao á gannug.

⁷ Ay turi tap pacasinganna tap pappili nan nacumbida ira tan nepatallugaring á agguitubangan inubobug na nira it tadde aggangngarigan, ay cunna á naccagui : ⁸ Nu egga im maccumbida nicao tab boda, arica maguitubang tan nepatallugaring á agguitubangan ; ta marqué laman nu egga im mas melaua anné nicao nga quinumbida na : ⁹ ay noca nu umay yuri im nangumbida nicao caguianna noca nicao : ¡ ilinnem tal lugar yoye! Ay tac cunnud siggapasiracca noca nga umay maguitubang tan napalinnó nga agguitubangan. ¹⁰ Ya nga mapia noca nu macumbidaca ay umeca maguitubang tacalinnaccan tapenu noca nu lubbé in nangumbida nicao, caguianna noca nicao : Cofun magalica ta atannang ; tac cunnud egga noca id dayom tam maquiurubang nicao ta accacanan. ¹¹ Ta ngamin im mappacatannang mapagagucab noca ; ay im mappacalinnó, mapacatannang noca.

¹² Ay quinaguina gapa turi tan nangumbida sa : Nu mamaracca tap pangumma onu fugaban, accammu apattan ic caccofum mu ira y uauaguim ni ip paparientes mu ni ic cad-dubam ira á macappirá ta maraqué nu cumbidaddaca gapa, ay mebaló galan nicao ; ¹³ Paga lagu nu manguaca tap panatolayan, ya agalammu im maddaual annag gappó nga lima, onu pilay, ay buling ira. ¹⁴ Ay mapalagca noca : ta auan ira tu umangay á panibbaló nicao ; ay mebaló noca nicao tap paguin-nolay nam matunung ira.

15 Ay tap pacaguinna tao nat tadde naquiarubang sa tac cacanan, quinaguina sa : ¡ Mapalag ic cuman noca tap pan tap pappatulan nad Dios ! **16** Nguem nu yaya quinaguina : Egga it tadde tolay nga namaran tad dactal á pamugab ay nangumbida ta aru : **17** Ay ta horas nap pamugab iniróbna ta aripanna tu enna caguian tan nacumbida : Umecamu, ta egga nga neparan ngamin. **18** Ay ira ngamin namegafu á nappennaquig tu tangaguiguiddan. Y olu quinaguina sa : Guiminatangá tat tadde talun ay mauag tu umayyá, anna eccu innan : quiddauaccu nicao tu pacomammá. **19** Ay quinagui nat tadday : Guiminatangá tal lima pagatauan tab vaca ay eccu ira caccapan ; quiddauaccu nicao tu pacomammá. **20** Ay quinagui nat tadday : cababaliccu á naccasar, ay megafu tao ariaccu macua y umay. **21** Ay tap panoli na aripan uri, inipacannamuna danao á gannug tay yafuna, Tac cunnud nabatu y yáina nat tangabbalayan ay quinaguina turi ta aripanna : Mallauacca tam mabi tad daladalan, tuangué tas simasimang nas ciudad, ay iyanguem tao im maddaual, y gappogappó il limara, bulibuling annap pilapilay. **22** Ay quinaguina sa nuri na aripan : ¡ Afu ! nacua ic cunna inibilimmu, ay egga paga il lugar : **23** Ay quinagui nay yafu ta aripan ud : Mallauacca tad daladalan tuangué tag guibaguibao, ay nu dani ic quesimamuammu cagumanammu ira tullung, tapenu mapannu ib balé. **24** Ta caguiaacu nicamu tu auab bulabuga turi tat tole ira nga nacumbida tu maya mangaccá taf fugaban nga pinaraccu.

25 Ay aru it tolay á suminuttuttul sa : ay turi ta minarubang yaya, quinaguina mira : **26** Nu egga niacan y umay, ay accanna iualin y yamana, anna yenana, anna atauana aná-aná na, anna uauaguina, tuangué ta inangóna gabba, accanna auayya im mebilang tu dicipuló. **27** Y accan na cattuan ic cruz na, ay tumuttul tal licug cu arianna auayya im mebilang tu dicipuló. **28** Ta sinni cari nicamu im maya á mamataddag tat tadde torre ay ari bi maguitubang ta olu tapenu bilanganna im magasto, ay innanna nu egga y auayyana nga pamalin ? **29** Ta maraqué lainan nu cabalina nga manguipay tas cimientu ay accanna auayya im metuppal, ay ngamin im macasingan pegafuanadda yaya á paguyoyungan ? **30** Tu cudda á maccagui : Yao á tolay namegafu á namataddag ay accana nabalín. **31** Onu sinni nga patul, nga umay dumafung tat tanacuan á patul, ay ari bi magutubang ta olu, ay ipaquitarangna nu auayya na tam mafulu ribu y umarubang turi ta umay mamacal sa, á

nanguifulu tad duafuluribu? **32** Ta nu ari, tac queggana paga nga arayyu maddob tat tadday nga manguicagui sa ay quiddauanna y imammó. **33** Tac cunnud lagu, catagguittadde nicamu nga accanna pallicuran ngamin ic cucuana, accanna auayya mebilang tu tudduaccu. **34** Mapia y asin; Nguem y asin nu mararal in nanamna, anni noca ip panemplasa? **35** Ni tad dabbun ni paga tap pappataba tam mula arianna ngana auayya im massirvi. | Y egga it talingana á pagguinna, guinnanna.

15 AY minaranni ngamin sa im minattuqui tab buguí annam minattagaruli nga magguigguinna sa. **2** Ay danur if Fariseos adda na escribas caguicaguidda: Yao á tolay alauatanna im minattagaruli ira ay maquitappacan nira. **3** Ay yaya pinalappana nira yao nga angngarigan: **4** ¿ Sinni nicamu it tolay, nga egga im magatú nac carneruna, nga nu mauauan it tadday nira, accanna panauan tac catayauan is siamafulu siam ay enna aleran in nauauan addé tap pacatabbug na sa? **5** Ay noca nu caleranna cattuanna ta abagana á magapagayayá. **6** Ay noca nu lubbé tab balena, pattattaddayanna ic caccofunna annac cacaddubana ay tu caguicaguianna nira: Maquitappagayayá camu niacan ta nasimmuaccu ic carnerú á nauauan. **7** Caguiaccu nicamu, tu tac cunnao á macua egga noca ip pagayayá tal languí megafu tat tadday á minattagaruli nga mabbabauí, anne tas siam á fulu siam á matunung nga accadda auagan ip pabbabauí: **8** Onu ¿ Sinni ib babay nga egga im mafulu nga pirána nu mauauanna it tadday á pirá ay accan á manibó ta allamparan ay cageranna ib balay anna aleranna á talacurugan addé tu ari quesimuanna? **9** Ay noca nu passimmuanna, pattattaddayanna ic caccofunna ira cacaddubana ay tu caguicaguianna: Maquitappagayayá camu niacan ta nesimmuaccu it tadde tap pirá cu nga nauauan. **10** Tac cunnao lagu caguiaccu nicamu tu egga ip pagayayá ta arubang na angeles ira nad Dios megafu tat tadday á minattagaruli nga mabbabauí.

11 Ay quinaguina paga: Tadday á tolay egga id dua nga aná na á lalaqui: **12** Ay yuri y urian nira quinaguina tay yamana: | Ama yauámu niacan ib baballé tac cucuam ay y yamana binaballena nira ic cucuanna. **13** Ay ari nattalebog y aru nga aggao, y urian nga aná imunnugna ngamin ay minay tat tadday á dabbun nga arayyu; ay turi zinaralna ic cucuana

tam megafu tac cataliuaga nac catocatole na. **14** Ay turi ta nagastona ngana ngamin, zimittal tad dabbun uri id dactal á bisin, ay namegafu yaya á nagattam tap paccurang. **15** Ay minay lagu nga minaranni tat tadday tam maguipaguileli tad dabbun uri, ay zinob na yaya tat tanataná na íra tapenu mappataganá tab babui. **16** Ay caragattanna nacuan panuan is sanna ta algarrobas á canan nab babui ay auat tu macapangnguiauá sa. **17** Nguem turi tan nacanonó yaya, quinaguina: ¡Napacaru im mangallu tay yamá ay mammatúru, ip pan ay sacan matayá tao tab bisin! **18** Tumaddagá noca ay umayyá ca namá ay caguiaccu noca sa: Amá naliuatá tam macatabbá tal langui tuangué ta arubangmu: **19** Ariá mepangngó mebilang tu aná mu: pemma tu cunnat-tadday tam minangngallu nicao. **20** Siminaddag lagu ay minay tac canamana. Nggem labbé na ta arayyu paga neripatan namana yaya, ziminatu y alló na, ay nalaguiu ay guinacoóna yaya tab bullo na ay inummaccanna. **21** Ay yuri y aná quinaguina sa: Amá, nalliuatá tam macatabbá tal langui tuangué ta arubangmu; ariá ngana mepangngó tu mangagat tu aná mu. **22** Nguem y yamana quinaguina caranuri nga aripanna: Apannu tam mabí yuri ic curuga marammag nga sinnun ay ipellung nu sa; ay ipennu it tadde saccalang tal limana, annas sapatú tat tacquina; **23** ay mangá camu tat tadday á machorra á cataban ay patayannu tapenu cuman ittam annam magayayá ittam: **24** ta yoye y aná cu natay ay naguinnolay; nauauan ay naleg. Ay namegafu ira á nagayayá. **25** Nguem yuri y aná na nga caca egga tat talun; ay turi ta limibbé, naguinnana is sonata annat tala-tala. **26** Ay inagalanna it tadde caranuri nga abbingda, ay inabutan na nu anni yuri. **27** Ay quinaguina sa: ic quina-bubbú mu ay limibbé, ay y yamam pinatena in napataba á machorra megafu ta inalauá na yaya nga mapia anna auattu tulagan. **28** Nguem nalussao yaya ay accanna inicayá is similung. Ay nallauan y yama na ay inababung na yaya. **29** Nguem simibbag yaya ay quinaguina canamana: Ajjao nga piga ragun ngana y inipassirví nicao tac cunna aripan ay ariaccu sinaddá ib bilimmu, bulabuga tu iniddammá tat tadde nga baddí á cazing tapenu maquitappagayayatá tac caccofuc cu ira. **30** Nguem ta limibbé yoye y aná mu nga inufúna ic cucuan tam minaquirallao ira. pinatem nga pinasservi sa ib vaca nga pinatabá. **31** Ay quinaguina sa: Aná cu sicao egga

ca tat tangacanayun niacan, ay ngamin ic cucuá cucuam. **32** Nguem mauag im mappalupaguiá annap pagayayá, ta yoye y uaguim neyarig tu natay ay naguinnolay; annan nauauan, ay nesimmuan.

16 AY quinaguina gapa tad dicipulos na ira; egga gari it tadde tolay á macappirá, nga im mayordomo tab balena edda nga iniranugsa tu maddaral tac cucuana. **2** Inagalanna yaya ay quinaguina sa: ¿Anni yao á maguinná nicao? Ipasingan mu tao y inipataroccu nicao ta accammu noca auayya ngana im mammayordomo. **3** Ay yuri im mayordomo quinaguina tan nonó na: ¿Anni noca ic cuaccu ta y yafu arianna niacan ic camayordomó? Maccocó, accaccu ammu; maquilelimus, mapasiraná. **4** Nguem ammu ngana nu anni ic cuaccu tapenu noca nu maringá tac camayordomó, alauataddá noca tag guibalayadda danuri ic cuaccu tam mapia. **5** Ay inagalanna lagu sinagguittadday im naggagatú ca yafuna, ay quinaguina tan napolu: ¿Piga ig gatú mu tay yafú? **6** Ay quinaguina: Magatú ta angang á denu. Ay quinaguina sa: Alauatammu y recibum, ay maguitubanga tam mabí tape iturámu il limafulu. **7** Tac cabalinna, quinaguina tat tadday: ¿Ay sicao piga ig gatúmu? Ay quinaguina: Magatú tac cavan nga trigo. Ay quinaguina sa: Alauatammu y recibum ay iturámu y ualufulu. **8** Ay zinayao na yafu ud yuri im mayordomo nga ari masigó tam megafu ta masirib y inipassirvina; ta y aná-aná nad dabbunao tam meyanung ta nequeyanára, masirib paga ira anné ta aná-aná ira nan nauag. **9** Ay tan nicamu caguiaccu: mangnguacamu tac cacofun nu laman ta aggaleran nga ari tunung tapenu noca nu maccate camu alauataddacamu noca tap pagguianan nga ari mofú. **10** Yt tolay á quecatalaccan nac curug á baddí, quecatalaccan gapa na aru; ay im maquiual tac curug á baddí maquiual gapa ta aru. **11** Lagud tac cunnud-nu ta aggaleran nga ari tunung ari camu necataló, ¿sinni noca im mammacataló nicamu tac cacurugan nac cucua? **12** Ay nu tac cucua nat tanacuan accan camu necataló, ¿sinni noca im mangiauá nicamu tac cucuanu? **13** Auat tu aripan nga auayyana im masservi tad dua nga yafu: ta ó nu icabatú na it tadday ay ayatanna it tadday, ó nu masigó tat tadday ay appáppattanna it tadday. Accannu auayya im masservi tad Dios tuangué tac cucua.

14 Ay danud if Fariseos nga curug ira minaccaraga tap pi-

rá ay naguinna ra danao á gannug ay inuyoyungadda yaya. **15** Ay quinaguina nira ni Jesus : Sicamu im manguidayao tab bagguinu gabba ta arubang nat totolay ; nguem id Dios aminuna y egga tag guifutuannu ; ta nu yuri im madayao tat totolay, macoyoyao yaya ta arubang nad Dios. **16** Id dob tuangué tap profetas adde taccani Juan nalabbulabbun ira : ay addé turi ngana y evangelio nap pappatulan nad Dios nelayyagayya, ay catagguitadday maccaguman á tullungsa. **17** Nguem mas malogon tu mauan il languí annad dabbun, ane tu ari maparuló it tadde tuddó nad dob. **18** Ngamin danud nga manguigungay ta atauana á babay ay tu mangataua tat tana-
 cuan, mattagaruli tap paquirallao ay im mangataua tab babay nga inigungay na atauana á lalaqui, mattagaruli tap paquirallaó.

19 Egga it tadde tolay á macapirá nga nagalalá tu purpura annas sinnun á finu nga furao tac caggaggao maffuncia. **20** Egga gapa it tadday maquilelimus á mangagat tu Lazaro, nga panauadda tap puerta napanu taz zinacay : **21** Ay curugá queluganna nacuan im mabattug tab butta nga matagá tac cacanan nam macappirá uri : Nguem masqui paga ic quitu umay ira ay zizzizziladda sa yuri ib bigag na ira. **22** Ay nesimmu tu yuri im maquilelimú natay ay iniangay yaya na angeles tab balay ni Abraham : ay natay gapa yuri im macapirá ay netanam. **23** Ay ta infierno initangab na im matana tacqueggana tas zigarigá ay nasinganna si Abraham ta arayu, ay si Lazaro ta unag. **24** Naccullé yaya ay quinaguina : Ama, Abraham, icallóma, ta dobammu si Lazaro, tapenu basánna nacuan it tuppag nac curamena tad danum, tape palannauanna yoye y zilá ta eggangá taz zigá toye tag gangá na afuí **25** Nguem quinaguina sa ni Abraham : Aná cu daddad-dammammu tu inalauámu ngana ic cucuam ta aggao nac catolem ay si Lazaro inalauána gapa y zigána : Nguem sangao yaya ic cabannabannayan tao, ay sicao marigarigá ca. **26** Ay tana-
 cuap paga tan nicami annan nicamu egga it tadde á docal nga arallay tan nallalatattam, tapenu im maccaragá tao á magali nicamu, accadda auayya, ay tapenu masquí addé tatun auat tu macali nga umie nicami tao. **27** Ay quinaguina lagud : Ipa-
 quimallócu lagu nicao, amá tu doham mu yaya tab balay nay yamá ; **28** ta egga il linna cacquinabubbucu ; ay tapenu pacuruganna laman nira, tapenu ari ira gapa umay toye tag guian á carigatan. **29** Nguem si Abraham quinaguina : Egga nira si

Moises tuangué tap profetas : guinnadda ira. ³⁰ Ay yaya qui-naguina : Accan amá Abraham : ari lat tu yatun ; ngeim nu egga nacuan nira y umay tat tadday á maggafu tan nammatay mabbabau ira. ³¹ Yaya nu cunnup paga quinaguina sa : Nu accadda guinnan si Moises tuangué tap profetas, accadda gapa noca mangurug nu egga it tadde maguinnolay tan nammatay.

17 AY quinaguina gapa tad dicipulos na : Macubbi tu ari egga laman ic quesidducalan ; ngeim ; maquecabbí paga tat tolay uri nga yaya ic quegafuanan na angera ! ² Mas mapia nacuan sa, nu cabesinan ib bullo na tat tadde batu ag-guilingan ay tu metabbó tab bebay, tapenu accanna lagu taga-tan it tadde caranoye nga abbing. ³ Taronannu sicamu. Nu malliuá nicao y uaguim papporiammu yaya ; ay nu mabbabau, pacomammu. ⁴ Ay nu cunnup paga tu mamipitu tac cagag-gao nga macaliuá nicao ay mippitu tac cagaggao nga mattoli nicao, tu cunnacunna : Mabbabauingá, pacomammu yaya.

⁵ Ay quinagui danuri na apostoles tay Yafu : Lannappam-mu nicami y angngurugmi. ⁶ Ay y Yafu quinaguina : Nu egga nacuan y angngurugnu tac cunné tab bullung nam moz-tasa, caguiannu nacuan tac cayu nas sicomoro oye : Mabad-dulca ay eca mattubu tab bebay ; ay mamaruló nicamu. ⁷ ¿ Ay sinni nicamu y egga it tadday á aripanna nga magaradu ónu mapparab, ay noca nu mattoli á maggafu tat taná ay caguian-nu sa : Tullungca ngana ta eca maguitubang á cuman. ⁸ Ay accanna caguian sa lagu : mapparacca tap pamugabaccu, mag-gacayó ca ay masservica niacan addé caballicu cuman anna uminum ; ay tac cabalinna yao, cumacca anna uminum ca. ⁹ ¿ Mabbalabaló ca ta aripan megafu ta inguana in nebilissa ? maffugab tu ari. ¹⁰ Cunnatuc camu gapa noca nu macuanu ngamin in nebinin nicamu, caquiannu : Sicami aripan, nga auat tu quetabbilangan ; ta yala inguami yuri nga gagangay annungmi á cuan.

¹¹ Ay nesimnu tu ta pappanguéna taj Jerusalem, liminacag yaya tan nallatan nas Samaria annag Galilea. ¹² Ay tat tal-lungna tat tadde ili, ziminafungsa im mafulu á tolay nga mal-lazaro ay danao naguimmang ta arayyu ; ¹³ ay naccullé ira tu quinâgui ra : ; Jesus, Maestro, icalló mu cami ! ¹⁴ ay tap pacasinganna nira, quinaguina nira : ecamu mappasingan tas sacerdotes. Ay nesimnu tu tap pallacalacag da nga map-pangué, napacarenuan ira. ¹⁵ Ay tadde nira turi tap pacasing-

anna tu noru ngana yaya, nat toli ay zinayorayona id Dios ay tu inicullecullé na tam matallag á ngaral. **16** Ay iniruffuna im mutung na tat tacqui ni Jesus, á nabbalobaló sa: ay nu yao nga tolay taga Samaria. **17** Simibbag si Jesus ay quinaguina: ¿Ari cari noru im mafulu? ¿Ay is siam sito id diadda? **18** ; Auattu nasingan á nattoli á naddayorayao tad Dios nu accan á laman yoye ic cabbagang. **19** Ay quinaguina sa: Tumaddag ca, ay ecana: y angngurug nu pinammapia naca.

20 Ay turi ta iniabútas sa naf fariseos ira nu noca nu anni y labbé nap pappatulan nad Dios, simibbag nira ay cunna nga naccagui: ip pappatulan nad Dios ari duttal nga egga ip pat-tacquilalassa á masingan. **21** ni caguiadda noca: ; Ajjoye ngana! onu ; Ajjó ngana tatun! Tanu ip pappatulan nad Dios egga ta unag nu. **22** Ay quinaguina tad dicipulos na: lubbé noca y aggao ira nga quelugannu innan it tadde ta aggao ira na Aná nat tolay ay accannu masingan. **23** Ay caguiadda noca nicamu: ; Egga yaya turi, onu ajjo tao! aricamu umay ni tas sitao á lugar ni mebuluc camu nira. **24** Tanu ic quilaquilá nu macquilaquilá addé tat tadde tuppag tag cucab nal languí, sumiling addé tat tangabbagan á tuppag nal languí; cunnatun noca y Aná nat tolay ta aggona. **25** Nguem mauag tu magat-tam bí yaya ta olu ta aru á gannugannug, annap pappana-quitán yaya noye nag guinaca. **26** Tac cunné tan nesimmu tac caranuri nga aggao ni Noé, cunnunna gapa noca ta aggao ira na Aná nat tolay. **27** Cuman ira, uminum ira, mangataataua ira annam maquicasal ira addé ta aggao á netattallung ni Noé turi ta arca ay limibbé y alun ay zinaralna ira ngamin. **28** Cunnug gapa nac quesissimmu noca nan nesissimmu tac caranuri nga aggao ni Lot: cuman ira, uminum ira, gumatang ira, mallacalacu ira, mammula ira ay mabbale ira: **29** nguem ta aggao uri nga nepallauan ni Lot tas Sodoma, naguran addé tal languí ta afui anna azufre, ay binucquena ira ngamin: **30** ay cunnunna gapa noca nam mesissimmu ta aggao á pappasingan noye na Aná nat Tolay. **31** Turi noca nga aggao, y egga noca ta utun nab balay ay ic cucua na egga ira tal lagum na, arianna noca auayya y umulung á mangá: ay y egga noca tat talun, ari gapa noca macapaccunug. **32** Daddammannu y ataua ni Lot. **33** Im mapacauag á mamaliag ta inangó na, calebbattan na noca, ay im macauauan sa, cappannanna noca. **34** Caguiac cu nicamu tu turi á gabi, dua im magguian tat tadde agguid-dan: it tadday nira ay malá noca ay it tadday capagurayan.

35 Magguian noca id dua á babbay á magguiling nga mac-cadamang, it tadday malá noca ay it tadday capagurayan. **36** Magguian noca id dua á lalaqui tat talun; it tadday nira malá noca ay it tadday capagurayan. **37** Ay simibbag id dicipulos ira ay quinaguira sa: ¿Afu, ta asitao? Ay quina-guina nira: nu sitao ip pagguianan nab baggui nga natay, tari gapa ip pattattaddayan nab buccao.

18 AY quinaguina nira it tadday á angngarigan megafu tac cauag na acquimalló tu ari mattungngan anna ari panauan y agguiddanama; **2** ay quinaguina: egga gari it tadde juez tat tadde ciudad nga accanna icassing masqui id Dios, ni icacua na it tolay: **3** egga gapa tas ciudad uri it tadde babay á balu, á minay tan namiarusa, ay quinaguina: iyauá mu niacan it tunung cu annap paliaramma tac caramá. **4** Ay yaya arianna necayá sinangngag tap piga ngaggao; nguem tac cabalin nao, quinaguina tan nonó na: masqui ariaccu icassing id Dios, ay auattu angnguicacuá tat tolay; **5** nguem gafu ta yoye ib balu macaluré niacan, cuaccu noca ic catunungassa tapenu maguimmang á mattotoli niacan, ta mofú ngana ip pacienciá. **6** Ay quinagui nay Yafu: guinnaunu ic cagui na juez oye á maquiual. **7** ¿Ay id Dios cari accanna igutan it tunung nap pinili na ira, nga umagal sa ta aggao annag gabí, masqui mabbayag ta apaddu nga aggao nu gafu lan nira? **8** Caguiaccu nicamu tu igutanna it tunung da ganganalaman. Nu cunnup paga, nocanu lubbé y Aná nat tolay, ¿mesimmuanna y angngurug ta utun nad dabbun?

9 Ay quinaguina gapa yoye nga angngarigan tac caruan ira nga naggiuan turi nga mammacataló ira nira tu matunung ira, ay appaappattadda ic caruan: **10** id dua nga tolay mine ira tas sibban á maquimalló: it tadday ay fariseo ay it tadday minat-tuqui tab buguí. **11** yuri if fariseo nanaddag ay naddasal yaya, tattadday, tac cunnoye: ¡Dios, mabbaló nicao, ta ariá cunné tac caruan nga tolay, á minagguabagubá, maquiual, minannallao ay ni ari cunné toye tam minattuqui tab buguí. **12** Magayunalá tam mirua tat tangaligguan; ay iyauá cu ip paccafulu nang ngamin á cucua! **13** Nguem yuri im minattuqui tab buguí naggiuan á nanaddag turi ta arayyu, arianna metangag im matana tal languí, nu ari bitubituganna ig gaco na ay cunna á maccagui: ¡Dios, icallomá á minattagarulí! **14** Caguiaccu nicamu tu yoye nattoli tab balena nga napacatunung ay napa-

coma anné tat tadday uri ; tanu ngamin danuri nga manayao tab bagguina, mapagucab im malá na ay im mappacatulú yaya im madayao.

15 Ay iniyanguera sa gapa y abbi-abbing á babaddí, tapenu siggueran na ira ; nguem tap pacasingan danuri nad dicipulos na nappore ira. **16** Nguem si Jesus inagalanna ira ay quina-guina : pagurayannu y abbing ira nga ume niacan, ay accannu gamman ira ; ta ira im mappacaccua tap pappatulan nad Dios. **17** Ta caguiaccu nicamu ic cacuruganna : yuri y ari mangalauá tap pappatulan nad Dios tu cunnat tadde abbing, ari noca tullung sa. **18** Iniabúsa nat tadday á mecacua ic cunnoye : ; Yé. mapia á Maestro ! ¿ anni y annung cu nga cuan tapenu mazininagá cu y inangó nga ari mofu ? **19** Ay si Jesus quina-guina sa : ¿ Ngatta ta ngaganammá tu mapia ? Auattu mapia, nu ari laman tattadday, nga yaga id Dios. **20** Ammum id dob ira :

Arica manallao ;

Arica mamapatay ;

Arica mattacao ;

Arica magobobug tas siri á pamacurug ;

Icacuam y yamam annay yenam.

21 Ay tac cunnud quinaguina : ngamin danao á gannug, pinaruló cu addé tac cabbung cu. **22** Ay si Jesus tap pacaguinna na tac cunnao, quinaguina sa : macurang ca paga tat tadday á gannug : ilacum ngamin y egga nicao, ay iyauá mu tam maddaual ira, ay egga noca ic cucuam tal langui, ay umecca tao ay tumuttul ca niacan. **23** Nguem turi tan nepacaguinna na caranao á gannug, naraddam á curug ta curuga macappirá yaya. **24** Ay si Jesus tap pacasinganna tu curug á naraddam yaya, quinagui na sa : ; Ingnga tac cubbí noca nat tallung tap pappatulan nad Dios danuri á macaegga-egga. **25** Ta malogop paga it tallung nat tadde camello tal lattú nat tadde dagum anné tat tallung nat tadde macappirá tap pappatulan nad Dios. **26** Ay danuri in nacaguinna tao, quinaguira : ¿ Sinni lagu noca im maca-auayya mapaliag ? **27** Ay yaya quinaguina : ig gannug nga accanna auayya macua tat tolay, auayyana tad Dios. **28** Ay si Pedro quinaguina : ajjoye á pinagurayammi ic cucuami ira, ay siminuttul cami nicao. **29** Ay quinaguina nira : tab balebale nac curug caguiaccu nicamu tu auab bula-buga tu tolay nga pinanauanna ib balena onu ataua, onu uagui, onu daracal, onu anaaná, tam megafu tap pappatulan

nad Dios, ³⁰ tu arianna alauatan tam mamiaru toye tat tiempo annam mundo nga mappangué ing ngangangay nga inangó.

³¹ Ay si Jêsus inagalanna neuroray danuri ic caradda ay quinaguina nira : ajoye nga gumon ittam ta Jerusalem, ay maparuló noca ngamin ig gannug ira nga initurá nap profetas tam megafu toye ta Aná nat tolay. ³² Ta meyalauá noca yaya tac Quinalinga, ay tazzitazziadda noca, ay pasipasiranadda, annal latalutabadda, ³³ ay pisipisiadda, ay papatayadda noca ; ¡ay ta icatallu aggona maguinnolay ! ³⁴ Nguem ariadda napaquinacam danao á gannug, ay yao á cagui nelimag nira ay ariadda ammu ic quebalinanna.

³⁵ Ay nesimmu tu turi ta egga yaya nga umaranni ta Jerico, egga it tadde buling maggaitubang tap pinguí nad dalan nga maquilelimus. ³⁶ Ay tap pacaguinnana tag gurú na aru nga tolay nga mattalebog, iniyabú na nu anni yuri. ³⁷ Ay in-pacannammu ra sa tu mattalebog si Jesus Nazareno. ³⁸ Tac cunnud naccullé yaya ay quinaguina : ¡Jesus, nga aná ni David, icallomá ! ³⁹ Ay danuri y egga nga nappolu napporiad-da yaya tapenu ari matannug : nguem yaya pinaturucanna paga ip paccuccullé na : ¡Aná ni David, icallomá. ⁴⁰ Ay ri Jesus lagud naguimmang, ay inirob na tu iyanguera sa ; ay turi tam minaranni yaya, iniabú na sa : ⁴¹ ¿Anni y icayá mu tu cuaccu nicao ? Ay quinaguina ; ¡Afú, tu macasinganná nacuan mangana ! ⁴² Ay si Jesus quinaguina sa : ¡alauatammu ip pacasingammu ; y angngurug mu pinammapia naca ! ⁴³ Ay nesiddragá na in nacasingan, ay siminuttul sa á nad-dayorayao tad Dios ; ay ngamin im maguili nasingadda ic cunnao ay zinayorayora id Dios.

19 AY si Jesus tassa á simillung ay liminacag yaya ta Jerico. ² Ay nagguian it tadde lalaqui á mangngagan tu Zaqueo, ay yaya ic catannangan tam minattuqui tab bugú annam macappirá. ³ Ay cagumananna innan si Jesus nu sinni, nguem arianna nacua megafu tac caru nat tolay, ta alinnó is sinaddaggan na. ⁴ ay nalaguiu ta arubang ay minuné tat tadde cayu á sicómoro, tapenu masinganna ; ta mattalebog turi. ⁵ ay tad dattal ni Jesus turi nga lugar, ilipena yaya ay quinaguina sa : ¡Zaqueo, mabbibica nga umulug, ta sangao mauag tu tumappotá tab balem ! ⁶ Ay minulug yaya nab-bibí ay inalauá na á sigga-pagayayá. ⁷ Ay tap pacasingadda tao, nallibalibá ira ngamin tu cudda nga naccagui : simillung á

siminappó tat tadde tolay á minattagaruli. **8** Ay si Zaqueo siminaddag, ay quinaguina tay Yafu : ajjoye Afu ig gaddua nac cucuá, iyauá cu tam maddaua ; ay nu egga ib baddí á nanabagaccu tanni sinni lara tolay, itolí im miappá paga tac caru. **9** Ay si Jesus quinaguina sa : ta aggao-ao limibbé ic capaliag nab balay-ao ta yaya áná gapa ni Abraham. **10** Ta zimittal y Aná nat tolay nga magaleg annam mamaliag turi ira tan naccauauan.

11 Ay turi tan naguinnara danao á gannug, binalinna ay namalappa tat tadde angngarigan, megafu ta yaya egga ngana ta aranni ta Jerusalem ; ay gafu ta ira inabbó ra tu ip pappatulan nad Dios mappasingan ganalaman. **12** Quinaguina lagu : tadde á tolay á melaua minay ta arayyu á dabbun, tapenu enna alauatan it tadde pappatulan, capiana nga mattoli. **13** Ay inagalan na im mafulu nga aripanna, iniddanna ira tam mafulu mina, ay quinaguina nira : iyaleg nu danao addé tu ariá mattoli. **14** Nguem danuri nga catanguelianna nalusso ira sa ay naddob ira tu siminuttul sa á manguipacannammu ay tu caguiadda : Ariammi icayá tu mappatul yao nicami. **15** Ay nesimmu tu tap pattolina ngana, tac cabalina inipangalauá na tap pappatulan, inipagalna tag guianna ta danuri y aripan ira nga nanguiddanna tap pirá, tapenu cammuanna in nanguialeran nac catagguitadday : **16** ay limibbé in napolu, ay quinaguina : ¡Afu; it tadde minam nacaleg tammafulu á mina! **17** Ay quinaguina sa : ¡Mapia ic quingnguam masigó ca nga aripan! tam megafu ta sinagó mu ic curugá baddí, mammagure ca noca tam mafulu á ciudad. **18** Ay minay im mecarua ay quinaguina : ¡Yafu, it tadde minam nacaleg tal lina á mina. **19** Ay toye quinaguina gapa : ¡sico gapa mammagureca noca tal lima á ciudad! **20** Ay minay it tadday ay quinaguina : ¡Yafu ajjoye im minam, nga pinappannac cu tat tadde pañao. **21** Ta naganassingá nicao ; ta toleca á maporay ; apaminu y accammu inipay, ay gatabammu y ariammu nemula! **22** Ay quinaguina sa : ¡Maraqué ca nga aripan! tas simú mu gabba ip pamanunnú cu nicao : ammun pabba laman tu tolayá á maporay, nga apaccu y ariaccu inipay, ay gatabaccu y ariaccu inimula : **23** ¿ngatta lagu ta ariammu iniauá ip pirá cu nga pinatubu tab bancu tapenu noca nu lubbetá tuquiacu tuangué tan nanubuanna? **24** Ay quinaguina caranuri nga quiarubang na : ariannu sa im mina, ay iyauá nu tagguian nam mafulu

á mina. **25** Ay quinaguira sa : ¡ Afú egga ngana im mafulu á mina na ! **26** Sacan caguiaccu nicamu tu ngamin danuri nga guianna, yaya ic queddan : nguem yuri ic cauananna, masqui paga yuri y egga sa, mari noca tal limana. **27** Nguem danuri ic quinalingá nga ariadda icayá nacuan tu mappatulá nira, iyanguenu ira tao, ay futulannu ira ta arubang cu. **28** Ay turi tan nacaguina danao, liminacag ta arubang á guiminon á mappangué ta Jerusalem.

29 Ay nesimmu tu tal labbé na ta aranni ta Betfage annab Betania, tab buquid á mangagan tu Olivo, zinob na id dua á dicipulos na : **30** ay quinaguina : umecannu ta ili nga egga ta arubang ay tat tallung nu sa, masingannu it tadde ubbun nga asno á nasiggutan nga auap paga tu tolay á nattaque sa ; ubbarannu ay iyangué nu tao. **31** Ay nu egga im maquiabú nicamu : ¿ ngatta ta ubbarannu ? caguiannu ic cunnao : Uan ta nu y Yafu auaganna. **32** Ay minay danuri nga zinobna ay tu nesimmuadda ic cunnac quinaguina nira. **33** Ay turi ta ubbaradda y ubbun nga asno, danuri im macaccua sa, quinaguira nira : ¿ ngatta ta ubbarammu y ubbun na asno ? **34** Ay quinaguira : megafu ta y Yafu mauag na. **35** Ay iniyanguera cani Jesus, ay inipedda is sinnusinnudda ta utun nuri na ubbun nga asno, ay inipataquera si Jesus ta utunna. **36** Ay tap pallacalacag na inibullag da is sinnudda tad dalan. **37** Ay megafu ta yaya umaranni ngana tag gagonan nab buquid na Olivo, ngamin danuri nga tudduanua pinegafuanadda in nagayayá anna naddayorayao tad Dios tad dactal á ngaral megafu gabba ngamin tam mecapallá á nemammatadda, **38** ay cudda nga maccagui : ¡ Dayarayauam ip Patul, nga unay megafu tang ngagan nay Yafu ! ¡ Imammó tul languí ay dayao tac catannangan ! **39** Tac cunnud ic caruan ira taf fariseos nga egga tam magaru á tolay, quinaguira sa : Maestro poriammu it tudduammu ira. **40** Ay simibbag yaya ay quinaguina nira : caguiaccu nicamu tu nu danao ari ira nacuan mappicá, ib batabatu ira im maccullé. **41** Ay tal labbé na ta aranni ay nasinganna is ciudad ay sinanguitanna, **42** ay quinaguina : ¡ Oh nu inauayyam nacuan nasingan, sicao gapa masqui toye ta aggao laman ig gannugannug nga edda cuan ta imammó mu, tas tangao mine nelibag tam matamatam ! **43** Ta lubbé noca nicao y aggao nga ic quinalingam lebutadda ca tat trinchera ay ipedda nicao ig guibao ay atazzitaddaca tang ngamin tal lelebú. **44** Ay peddad daca

tad dabbun ay cunnunna gapa ta aná mu ira tag guiammu, ay accadda pagurayan nicao ib batu ta utun nab batu; tam megafu ta accammu nataguenó y aggao nac catullummu.

45 Ay simillung tas sibban ay pinegafuanan na ay pinalauan danur im mallaculacu annam maggatagatang turi, **46** ay quinaguina nira: egga nga neturá tu ib balé yaya noca ib balay nga addasallan, nguem sicamu ennu quingngua tu gueb nam minattacatacao. **47** Ay nattuddutuddu tac caggaggao turi tas sibban. Nguem danuri im maguray nas sacerdotes anna escribas tuangué tam mannacam ira nam maguili pacauaradda nga buccayan yaya. **48** Ari ira nga macaleg ta anni lara. pamaliuatadda sa; ta ngamin im maguili curug á ipagayayá ra á guigguinnan yaya.

20 AY nesimmu tat tadday caranuri nga aggao tap pattutuddu na tam maguili turi tas sibban anna inilay-yagayyana y evangelio, zimittal sa ic catannangan nas sacerdotes tuangué ta escribas annam mannacam ira; **2** ay naquiabú ira sa tu cudda nga naccagui: caguiammu nicami, ¿anni ip pacauayyam nga mangngua tac caranao á gannug? Onu ¿sinni im nangnguianá nicao tap pacauayya ngao? **3** Ay simibbag yaya ay tu quinaguina nira: iyabú cu gapa nicamu it tadday á gannug; tubbag camu niacan. **4** ip panicub ni Juan ¿naggafu tal languí onu tat tolay? **5** Ay nappaquinacam ira tan nonó ra ay tu cudda nga naccagui: nu caguiattam tu tal languí, caguianna noca: ¿ngatta lagu ta ari camu nangurug sa? **6** nguem nu caguiattam mabba tu tat tolay, ngamin im maguili batubatuadda noca ittam ta mangurug ira tu si Juan tadday á profeta. **7** Ay yanga netabbag da tu ariadda ammu nu sitao. **8** Ay si Jesus quinaguina nira: ni sacan ariac cu gapa caguian nicamu nu anni ip pacauayyá nga mangngua tac caranao á gannug.

9 Ay pinegafuanan na á quinagui tam maguili yoye nga angngarigan: tadde tolay nammula tat tadde cauvasan ay iniparubete tam minacomman ay minay tat tanacuan nga dabbun ta aru nga aggao. **10** ay tam mepangngó á tiempo, naddob tat tadday á aripan tac caranuri á minacomman, tapenu iddadda tab bunga nac camulanna, nguem danuri im minacomman zinigarigá ra yaya ay pinanolira nga auattu sinammí na. **11** Naddob mangana tu tanacuan nga aripan; nguem tac cabalidda gapa sa nga nanigarigá, annam naccagui tam

maracay, pinanapora nga auat tu mayan nal lima na. **12** Ay mangana tap pillu na, ay binigaradda annap pinapanora. **13** Ay y yafu nac camulan quinaguina : ¿Anni panó ic cuaccu ? Dobaccu y aná cu nga idedducaccu, maffugab icacua ra yaya. **14** Nguem danurí im minacomman, turi tan nepacasingad da sa, naguruubobugadda ay quinaguira : yaya yao im mazzininagá, papatayattam yaya tapenu cucua tam y herencia. **15** Ay inittubbá ra yaya tal lauan nac camulan, ay pinatera. ¿Anni lagu noca ic cuan nira nay yafu nac camulan ? **16** Lubbé noca ay buccayan na im minacomman ira ay iyauá na ic camulanna tat tanacuan. Ay turi tan naguinna ra ic cunnao, quinaguira : ¡Id Dios arianna paray ipabulun ! **17** Nguem ininganna ira, tam mapia, ay quinaguina : ¿Anni lagu yao y egga nga neturá :

Ib batu nga nappanaquitan nam minappadday
tab balay,

Yaya in nacua nga ulu nap patungu ?

18 Ngamin im matagá tatun á batu, magaddagaddua noca ; nguem tang ngamin á catagatan na, manannannó noca. .

19 Ay danuri y escribas tuangué tac cattannangan ira nas sacerdotes cagumanadda nacuan yaya á gafutan ta horas uri gabba : nguem naganassing ira tam maguili ; ta nalippauá ra tu ira ic quecannan nuri nac quinaguina nga angngarigan.

20 Ay nanulló ira tu maguisesim sa ay naddob ira tu ume sa maguisesim, nga mappé ira mapia tapenu magafú ra tac caguicagui na annat tapenu iyauá ra tap paca-auayya nag gobernador. **21** Ay danoye iniabú ra sa tu cudda á naccagui :

Maestro, ammu mi tu magubobug ca annam mattudduca tam matunung, ay auattu alauat ammu nga tolay ; nu ari paga lagu ituddum tac curug id dalan nad Dios : **22** ¿Mepangngó tu manguiyauá cami tab buguí tac cani Cesar onu ari ? **23** Nguem yaya nga ammuna ig guinagara ra nga nonotan, quinaguina nira :

24 manguiyauá camu niacan tat tadde denario ! ¿Sinni im macartrato annam macatturá ta eggasa ? Ay quinaguira tu si Cesar. **25** Ay quinaguina nira : iyauá nu lagu tac cani Cesar ic cucua ni Cesar, ay tad Dios ic cucua nad Dios. **26** Ay ariadda nagafú yaya ta ubobug na ta arubang nam maguili : ay nappabbo ira tat tabbag na, ay naguimmang ira nagubobug.

27 Ay zimittal ic caruan ira nga saduceos nga caguiadda tu auat tu paguinnolay, ay iniabúra sa, **28** tu cudda nga nacca-

gui : Maestro, si Moises initurá na nicami tu nu matay y uagui á lalaqui nat tadde tolay ay sigga atauan yaya, nguem auanna tu aná, y uagui nuri apanna y ataua na ay mamaró tu gaca na nga manali cani uagui na. **29** Egga lagu ip pitu nga mauua-uagui : ay ic caca na ngataua, ay natay nga auat tu aná ; **30** ay iná yaya nam mecarua : **31** ay im mecatallu inána yaya ay cunnud gapa danuri ip pitu ari ira nanguibattang tu aná ay natay ira. **32** Ay noca natay gapa yuri ib babay. **33** Noca lagu tap paguinnolay, ¿sinni noca nira im macaataua tab babay? Ta danuri ip pitu inatauara yaya. **34** Ay si Jesus quinaguina nira : ig gacagaca noye nam mundo mangataua ira annam maquicasal ira : **35** Nguem im matullú tu mepangngó tu macarayá tam mappangué á mundo annap paguinnolay tan nammatay, ariadda auayya im mangataua anna ariadda gapa meyataua. **36** Ta ariadda ngana auayya im matay : ta caguitta ira na angeles, ay anaaná ira nad Dios, anna aná ira nap paguinnolay. **37** Nguem tam meyannung tap paguinnolay nan nammatay, si Moises gabba quinaguina ta ubobug na megafu ta baddí á cayu, turi ta inagalanna y Yafu, Dios ni Abraham, Dios ni Isaac ay Dios ni Jacob. **38** Tanu yaya ari Dios nan nammatay, nu ari Dios nam matolay ; tanu tac cunné sa ngamin ay siggamatolay. **39** Ay sinibbag sa lagu danuri ic caruan ta escribas ay quinaguira : ¡mapia ic quinaguim, Maestro! **40** Ay auan ngana nira tu magutú nga maquiabú sa tam masqui anni.

41 Ay yaya quinaguina nira : ¿ngatta ta caguiadda tu si Cristo ay aná ni David? **42** Ta si David gabba laman quinagui na tal libro nas Salmos :

¡Quinagui nay Yafu tay Yafú!

¡Maguitubangca taz ziuana cu!

43 Addé tap panguipe tac quinalingam ira tag gucaban nat tacquim.

44 Si David tac cunnud nguinan na yaya tu Yafuna ; ¿Annianna lagu nap paca aná na sa? **45** Ay naguinna ngamin nam maguili, quinaguina tad dicipulos na ira : **46** mappalac camu ta escribas nga maccaragá lumacag á sigga baruasi ta apiddu ay quelugadda il lugalugay tap plaza tuangué ta naperulay nga agguitubangngan tas sinagoga, annan napatalugaring á pagtuanan tap pamugaban : **47** dano ira tallannadda ib babalay nab babbay á balu ay tap pagappappé ra maddasarasul ira ta apaddu ; danno aluatadda noca id docal á taggaruli.

21 AY tap panguitangag na tam mata na, nasinganna im mappacappirá nga maguipay tal limus da ta agguipayyan tal limulimus. **2** Ay nasinganna gapa it tadde maraua á balu á babay nga nanguipe gapa tad dua nga maravilis. **3** Ay quinaquina: tac cacuruganna, caguiaccu nicamū tu im maraua oye nga babay nanguipay tu aru anné paga nira ngamin. **4** ta ngamin danao ya nga ipera tat tabbung tad Dios yuri im mammaturú nira; nguem ib babay-ao tac caraua na, pine na ngamin ip paccatolay nga egga sa.

5 Ay tap paquiobobug sa nac carucaruan tam megafu tas sibban, nu cunnasi in necapacannó na tam macasta á batubatu annat tabbutabbung á tabba, quinaquina: **6** nu tam megafu carano á gannug á quemammattannu, duttal noca y aggao nga auat tu mabatang á batu ta utun nac casibbatuna nga ari noca marabbá. **7** Ay iniabúra sa, ay quinaquina: Maestro noca nu anni ic quesimmu danao á gannug, ay anni panao ip paninnan noca nu mesimmu danao á gannud? **8** Ay quinaquina: Innannu, tu accaccamu matabag: ta aru noca il lubbé tang ngagaccu, á caguiacuiadda: Sacan si Cristo, ay y aggao aranni ngana; aricamu umay tumuttul nira. **9** Ay noca nu maguinanu tu mobubug ib bacal annag gurugurú, accaccamu maburung; ta mauag tu danao á gannug messimmu ira, ta olu; nguem ip panuppallanna ari paga aranni. **10** Ay tac cunnud quinaquina nira: Tumaddag noca it tadday nacion á maquibacal tat tanacuan á nacion, ay ip pappatulan: **11** ay egga noca id daracal á lunig, ay tam masqui asitao, bisibisin annap pesti ay egga noca im macua á macaninipang annad daracal tacquilala nga maggafu tal langui. **12** Nguem nague ngamid danao á gannug, gafutad dacamu annad darunad dacamu anna iayauára camu anna ipellung dacamu ta ammututan, ay iyanguera camu noca ta arubang nap papatul annam mammaguray tam megafu tang ngagac cu. **13** Ay yao masservi noca nicamu tap pamacurug nu. **14** Pappannan nu lagu tag guiffutuannu tu accaccamu mappanopanón tam meyanung nga caguiannu. **15** Ta iddat tacamu noca tas simú nu annas sirib nga ari auayya matubang nac contranu. **16** Ay tu iyalauá da camu noca masqui paga id daracal nu, cacquinabubbú nu, paparientesnu annac caccosun nu: ay egga noca ip papatayad-da nicamu. **17** Ay icalusso camu noca ngamin nat tolay megafu tang ngagaccu. **18** Nguem ni tadday tab bú na ulu nu ari noca matay. **19** Tap pagattattam nu, gatabannu noca y icararu nu.

20 Nguem noca nu masingannu y Jerusalem á malebú ta ejercito, cammuannu tu ic carabbá na ay aranni ngana. **21** Ay turi noca, danud im magguian ta Judea ume ira mattagu tab buquibuquid ; ay y egga tat tangnga na, mallauan ira, ay y egga ira tat talutalun ari ira tullung sa, **22** Ta danao y aggao ira nap pabbaló ; tapenu maparuló ngamin y egga nga neturá. **23** Ay ; cabbí gapa danud nga mabussí annas sigga pasusu turi ira nga aggao ! ta egga noca id dactal á zigá ta utun nad dabbun annab batú á tumuggay ta ili oye. **24** Ay matagá noca ira tat taram nac campilan, ay meyangue ira noca nga biag tang ngamin á pappatulan : ay y Jerusalem ibatabate noca nan naciones addé tac caparuló na aggao ira nap pappatulan.

25 Ay egga noca ip pattaquilalan tam mata annab bulan annab bitubitun ; ay ta utun nad dabbunao iz zigá nap pappatulan ira nga maburuburung megafu tag gurú nab bebay annap palupalung ; **26** ay it tololay ira maccafuí ira noca tam megafu ta assing annab buruburung da nga maguinnag tam mesimmu, noca tad dabbunao á pagguianan ; ta ip pacapangngua nal languí mamippig noca. **27** Ay turi noca, masingadda y Aná nat tolai nga lubbé mattacay tat tadde cunam tuangué tap pacapangngua annad dactal á gloria. **28** Nguem tap pamegafuna á macua danao á gannug mattunung camu anna itangag nu ig guiuluannu ta ic catabbú nu umaranni ngana. **29** Ay namalappá nira tat tadde angngaringan : ;innannu y higos annag ngamin á cayucayu ! **30** nocanu mattaguini ira, masingannu ay ammunu tu ip patu aranni ngana. **31** Cunnud gapa nicamu tu noca nu masingannu danao á mesimmu, cammuannu tu ip pappatulan nad Dios ay aranni ngana. **32** Tac cacuruganna caguiaccu nicamu tu ari mattalebog yoye nga gacagaca addé tu ari maparuló ngamin danao á gannugannug. **33** Il languí annad dabbun mattalebog ira, nguem ic caguiaccu ari mattalebog.

34 Innannu lagu sicamu ta maraqué noca nu ig guiffutuannu mapamaguyung taz zimman annap paguillellao annac cataron na attolay, ay lubbé á maccaddag yuri nga aggao, **35** tac cunnat tadde silu, ta cunnao nal labbé na tang ngamin nga magguian tat tangarabbunan. **36** Matturatura camu lagud tac caggaggao ay maquimalló camu, tapenu carayatannu im mapaliag tac caranao ngamin á macumacua nga lubbé noca, annat tumaddag camu ta arubang na Aná oye nat tolai. **37** Ay ta aggao nattuttuddu tas sibban ay nu tag gabi manao

nga umay maguinmang tab buquid nga mangagat tu Olivo. **38** Ay ngamin im inaguili maggammiamgia ira nga umesa turi tas sibban tapenu guinnadda yaya.

22 NGUEM umaranni ngana if fiesta na pan nga auattu lava-
dura na á mangagat tu pascua. **2** Ay danuri nga daracal
nas sacerdotes anna escribas aleradda nu cunnasi nap panaralda
sa ; ta maganassing ira tam maguili. **3** Nguem si Satanas simil-
lung cani Judas á nangaganan tu Iscariote, nga tadde turi tac
caraddua ira ; **4** Ay nanao yaya á minay naquibobug caranuri
nga urayan nas sacerdotes tuangué tac capitan ira nas sibban
nu cunnasi ip panguiáuana nira noca sa. **5** Ay nagayayá ira
ay naguruubobugadda tu iddadda yaya tap pirá. **6** Ay, inita-
bana ay nagaleg tam mapia nga tiempo, nga panguiáluá nasa
noca nu auattu aru nga tolay. **7** Ay zimittal lagu y aggao naf
fiesta na Azimos nga yayu ic cauag nac quetabbung nap pascua.
8 Ay zinobna da Pedro anni Juan ay quinaguina : ecamu
mapparan tam mepangngó nittam ta pascua tapenu cuman
ittam. **9** Ay quinaguira sa : ¿ sitao y icayámu tu papparanam-
mi ? **10** ay quinaguina nira : innannu noca nu macatallung
camu tas ciudad, quesimmuan nacamu noca nat tadday á tolay
á nangattu tat tadde amutu nad danum : tuttulannu yaya addé
tab balay á tallunganná. **11** Ay caguiannu tam macaccua tab
balay : im Maestro caguianna nicao : ¿ sitao ig guian nad duba
á canaccu tap pascua tuangué tad dicipulos cu ira ? **12** Ay
ipasinganna nicamu it tadday á dactal á duba á atatannang
annam napacannó : mapparac camu turi. **13** Minay ira lagud,
ay nesimnuadda ic cunnac quinaguina nira : ay napparan ira
tap pascua.

14 Ay tal labbé na horas ngana naguitubang tal lamesa ay
nal quiletung sa y apostoles ira. **15** Ay quinaguina nira :
Inigangué taf futú ip paquiarubangcu nicamu á cuman tap
pascua oye, sangao, tan nagué nga magattam taz zi garigá.
16 Ta caguiaccu nicamu tu ariaccu noca nga ulian á canan addé
tac caparuló na tap pappatulan nad Dios. **17** Ay nangá tat
tadde copa ay tac cabalonna nappabaló tad Dios quinaguina :
apanu yao, ay pabbaballayannu : **18** ta caguiaccu nicamu tu
ariá noca uminum ngana addé sangao tab bunga na uvas, addé
tal labbé nap pappatulan nad Dios. **19** Ay nangá tat tadde
pan, ay turi ta nacapappabaló, guinadduana ay iniyauá na nira
ay cunna á naccagui : yaya yao ib bagguí, nga tam megafu

nicamu meyauá : ¡ Cuannu yao tu panaddaddamman nu niacan ! **20** Iná na gapa ic copa tac cabalidda ngana namugab ay quinaguina : Yao nga copa yaya ib bagu á passinabban tad dagá á mesisinang megafu nicamu. **21** Ay innannu ta il lima nuri nam maguialauá niacan egga nga naquiletung niacan toye tal lamesa. **22** Ta, nu tac cacuruganna y Aná nat toláy, manao ngana tac cunnad dan nga napalappá : Nguem, ¡ cabbí it toláy ud umay mangialauá sa ! **23** Ay ira pinegafu-adda nga iniabú laggapa nira, nu sinni lagu nira im mangnunga tac cunnao.

24 Ay nagguian nira it tadde tubatubang : nu sinni nira im mebilang tu caracalan. **25** Nguem quinaguina nira : Ip papatul nan naciones pammagurayadda ira : ay ic queggan napacauayya nira, mangagat tu Minapparaguiná. **26** Nguem ari camu cunnatun ; na ari lagu, ic caracallan nicamu yayu nacuan ic cunna mas ababbing ; ay im maguray yaya nacuan ic cunnam masservi. **27** Ta ¿ sinni id docal, im maguitubang tal lamesa ó nu im masservi ? ¿ ari cari yuri im maguitubang tal lamesa ? Nguem sacan nicamu ic cunnam masservi. **28** Ta sicamu in naguian á nebulubulun niacan tang ngamin á nepamuruburung nap pangaccaccá ; **29** Ay ilinné nicamu it tadde pappatulan tac cunna inipanguillinne niacan nay Yamá. **30** Tapenu auayyanu ic cuman anna uminum nga maquiletung niacan tap pappatulaccu ; ay maguitubangcamu noca tat trono, tu panunnutannu nu ic caraddua ira nga tribu na Israel.

31 Quinagui gapa nay Yafu : Simon, Simon, inammu ta si Satanás quiniddona camu tapenu aquiatanna camu tu cunnat trigu : **32** Nguem sacan inipaquimalló taca tapenu y angngurugmu ari á maccurang : ay sicao nu macapabbabauica ngana, pasicannammu y uauaguim ira. **33** Ay quinaguinasa : ¡ Afu, siggaparanná á tumuttul nicao masqui paga ta ammucutan annap patay ! **34** Nguem quinaguina sa : Pedro, caguiaccu nicao Pedro tu il lalung ari sangao á massiccaraccó, addé tap pamillu noca na appaquilabbum mu niacan.

35 Ay quinaguina nira : Turi ta zinob tacamu nga auat tu bolsa anna appí, anna auat tu zapatú, ¿ egga in naccurangan nu ? Ay ira quinaguira : bulabuga. **36** Ay quinaguina lagu nira : Nguem sangao, y egga ib bolsana, apanna, ay cunnug gapa ta appí na ay ic cauanan na, ilacuna is sacuna ay gymatang tac campilan. **37** Ta caguiaccu nicamu, tu maparuló niacan yoye y egga nga netura : Ay mebilang tam maddacay ira, ta in

neturá tam megafu niacan egga ic caparulona. **38** Tac cunnud quinaguira : ¡ Afu ajjoye id dua á campilan. Ay quinaguina : Mapia ngana.

39 Ay nanao minay tac cunna ananggua na tab buquid na Olivo : ay danuri id dicipulos na siminuttul ira sa gapa. **40** Ay tal labbé na tal lugar uri, quinaguina nira : Maquimemalló camu tapenu accac camu tullung tap pangaccaccá. **41** Ay negungay nira tu cunnan netabbó nga batú ; ay namalittucag ay naquimalló. **42** Tu cunna á naccagui : ¡ Amá, nu y cayá mu yarayyum yao á copa niacan ! nu cunnup paga, ari tu macua tac cun-na icayá cu nu ari tac cunna urem : **43** Ay nappasingas sa it tadde angel nal langui á namasicas sa. **44** Ay turi ta egga yaya tam mapano á zigá, naquimalló tan naperulay á gangá naf futuna : ay y unggangna nabbali tu cunnab daracal á sisinang nad daga á mattagatagá addé tad dabbun. **45** Ay tap panad-dagna tag guianna á naquimalló, minay caranuri nga dicipulos na ay nesimmuanna ira á nacacaturug megafu tad daddam, **46** ay quinaguina nira : ¿ Ngatta ta maccaturug camu ? Tumad-dag camu, ay maquimalló camu, tapenu accac camu tullung tap pangaccaccá.

47 Paddaggunna paga laman nga maguboubobug, limibbé it tangabuggayauan á tolay ; ay yuri im mangagat tu Judas, tadde caranuri nga caradua, yaya in nangipolu nira ; ay minaranni cani Jesus ay inummaccanna. **48** Nguem si Jesus quinaguina sa : Judas, ¿ tat tadde ummó iyalauá mu yoye y Aná nat tolay ? **49** Ay tap pacasingad danuri nga nangalebú sa tam macua, quinaguira : ¡ Afu, mangattag cami tac campilan ? **50** Ay it tadde nira binigaranna it tadde aripan nac catannangan nas sacerdotes, ay tu inarianna ic talinga á ziuanan. **51** Nguem simibbag si Jesus ay quinagui na : ¡ Ipabulunnu nira masqui yao ! Ay siniggég na it talingana ay pinamnapiana. **52** Ay si Jesus quinaguina caranuri nga maguray nas sacerdotes, tuangué tam maguray ira nas sibban annam man-nacam nga dunud minay ira cumontra sa : ¿ cunné tat tadde tulisan mine camu tao, á sigga campilan annas sigga palú ? **53** Tan niacan naquitappaddianá nicamu tac cagaggao turi tas sibban, accannu initun il limalimanu tu paggafú nu niacan ; nguem yao y horas nu annap pacapanggua naz zibbó.

54 Ay tac cunnud guinafú ra ay iniyangera anna initallungda tab balay nac catannangan nas sacerdotes. Ay si Pedro siminuttul ta arayyu sa. **55** Ay tan nepappacaddul da ta afui tat

tangnga nap patio, ay naguitubang ira á nallebú, naquipaguitubang tat tangngara si Pedro. **56** Ay tap pacasingan nat tadde babay nga ari aripan tu egga nga naquipaguitubang ta aranni ta afui, ininganna yaya tam mapia ay quinaguina: Yao tadde gapa nira. **57** Ay nappaquilabbun yaya ay quinaguina: ¡ ariac cu yaya amammu babay! **58** Ay nattalebaga im manganuan, nasingan yaya nat tanacuan ay quinaguina: Sicao gapa tadde nira: Ay si Pedro quinaguina: Tolay, ari sacan. **59** Ay tap pattalebaga tamma nat tangoras, pinacurug nat tanacuan ay quinaguina: cacuruganna tu yao quinabulun gapa nuri ta yaya gapa taga Galilea. **60** Nguem si Pedro quinaguina: Tolay, ariaccu ammu yatun ic caguiammu. ¡ Ay ganganalaman nagguian paga maddagum magubobug nassiccaraccó it tadde lálung! **61** Ay nallipay y Yafu ay inilamina na im matana cani Pedro ay neraddamman ni Pedro ic cagui nay Yafu, nga cunna: ¡ Nagueña nga massicaraccó il lalung sangao, pappejirammuam ma tam mamillú. **62** Ay tu minay tal lauan ay siminangi á curuga maraddam.

63 Ay danuri it tolai nga manaron cani Jesus inuyoyungadda annap pinalupalúda yaya. **64** Ay sinacabbada im matana ay lippalipagda ay iyaburasa: Labbunammu nu ¿sinni yuri in namigad nicao? **65** Ay aru paga it tanacuan nga quinaguira sa nga maracay annap pangapappó ra. **66** Ay turi ta umna ngana, nat tattadday il lallacalacay nam maguili, annam maguray nas sacerdotes anna escribas ay iniyangera ta arubang nas Sinedrio, ay quinaguira: **67** Nu sicao ic Cristo, caguiammu nicami. Nguem yaya sinabbagna ira: nu caguiaccu paga nicamu accannu curugan: **68** ay nu egga y ipaquiabucu nicamu accannu gamma tabbagan ni ennú ibbattan. **69** Nguem addé sangao anna mapangué, yoye y Aná nat tolai maguitubang noca taz ziuanan nap pacapangua nad Dios. **70** Ay quinaguira ngamin: ¿ Nu cunnud sicao Aná naca nad Dios? Ay quinaguina nira: ¡ Sicamu caguiannu, sacan lagu! **71** Tac cunnud quinaguira: ¿ Anni paga ip pagauagattam tap pammacurug? Ta ittam gabba nagumnatam tas simu na.

23 AY siminaddag ngamin im magari á tolai ay iniyangera ta arubang ni Pilato. **2** Ay pinegafuanadda nga iniranug tu cuddacudda: Yoye nesimmuanmi tu daradaralanna y ilimi, ay igamma im mangiaua tab buguí cani Cesar ay caguianna tu yaya si Cristo nga patul. **3** Ay si Pilato iniabuna

sa ay cunna á naccagui : ¿ Sicao ip Patul naj Judio ira ? Ay simibbag si Jesus ay quinaguina : Sicao caguiammu. **4** Ay si Pilato quinaguina caranuri nga magurey nas sacerdotes annam magari á tolay : ¡ Auat tu liuá á masingaccu tat tolay-ao ! **5** Nguem ituruturud da laman tu cuddacudda : ¡ Pagurutan na im maguili, á mangituttuddu tang ngamin naj Judea, ay mamegafu addé tag Galilea ta addé tao. **6** Ay si Pilato, tap pacaguinnana tao, iniabú na nu yuri it tolay taga Galilea. **7** Ay tap pacannammuna tac cunnud tu egga yaya tal lagum nap pammagurayan ni Herodes, inipeyangué na yaya cani Herodes, nga egga gapa turi taj Jerusalem caranuri nga aggao. **8** Ay si Herodes, turi ta nasinganna si Jesus, curug á nepagayayá na, ta nabinnay ngana nga caragattanna tu masinganna yaya : ta naguinna na im moboubobug sa, ay iddaggan na tu masinganna mangngua tat tadde milagro. **9** Ay quingua na sa lagud y ari nga abú ay yaya auattu netabbag na. **10** Ay danuri ic cattanangan nas sacerdotes, tuangué ta escribas, ay iranuranugda yaya tan nafulotan. **11** Ay si Herodes tuangué caranuri á suddaluna ay pinaguyoyungadda ay inappó yaya tu viniatiadda yaya tat tadde manguina á sinnun ; ay pinanolira nga zinob cani Pilato. **12** Ay si Herodes anni Pilato naccofun ira turi nga aggao gabba, ta gari maccalullussao ira. **13** Ay si Pilato ta cunnud pinattattaddena im maguray nas sacerdotes, im magistrados annam maguili, **14** ay quinaguina nira : Inipresentanu niacan yoye tu cunnat tolay á manaral tam maguili ira ; ay noca pinannunutaccu yaya ta arubangnu, ay auat tu nalácu tu liuá nat tolay oye tap pangiranugannu sa : **15** ay masqui paga si Herodes ; ta initolina nga zinob nicami : ay ajjao, nga auat tu inguana tac cunnam masingannu tu gannug tapenu mepangngó tu mappapatay. **16** Yaya tagaruliaccu ay tac cabalinna ibbattaccu. **17** Ta ic queyannunganna quebbattan it tadday á fucú nu cada fiesta. **18** Nguem naccuccullé ira ngamin á nagguiguiddan ay quinaguira : Ariammu yao, ay ibbattammu nicami si Barrabas : **19** Nu yao á tolay tam megafu tat tadde gurú nga nacua ta ili annap pamapatay, nepellung ta ammucutan. **20** Ay si Pilato inulina ira inubobugan ta angngaya na tu quebbattan si Jesus. **21** Nguem ira quiniddora iniculle : ¡ ipatómu ! ¡ ipatómu tac cruz ! **22** Ay quinaguina nira tap pilluna : ¿ Ngatta ¿ anni cari im maracay nga ingngua na ? bulabuga tu egga in nalá cu sa tu iquepangngó na mapapatay ; tagaruliac cu lagud ay ipebbó cu yaya !

23 Nguem itotolira nga ituruturun tam matallag á ngaral tu quiddauada ic quepató na ta Cruz. Ay ic culacullera naparuló.

24 Ay si Pilato lagud nettunna is sentencía tu macua ic quiddauadda. **25** Inibbattanna nira yuri in nepay ta ammucutan tam megafu tap pamagurúna ta ili annap pamappate na, ta yaya ic quiniddora ; nguem si Jesus iniyauára tas sinagapiara.

26 Ay gafu ta iyanguera turi ta annagarulian inára it tadday á mangagan ta Simon, á taga Cirene, á naggafu tac coman ay tu inipacatura sa ic cruz tapenu ituttulna cani Jesus. **27** Ay siminuttul sa y napacaru á tolai, annab babbay, nga tangitangitadda, annab binubinungadda. **28** Nguem si Jesus, nallipay nira ay quinaguina : ¡ Ye ana-aná naj Jerusalem, ari camu tumangú megafu niacan, tangittannu ib bagguinu gabba, tuangué ta aná-aná nu. **29** Immannu ta lubbé y aggao nga caquicaguiaadda caranao : Mapalag il lupó ira tuangué tas san nga ari bulabuga naganá annag gacao nga ari nappasusu. **30** Ay noca pegafuanadda caguian tab buquibuquid : Mattagá canu nicami ; ay ta ucuucul : Tabuanadda cani. **31** Ay nu ic cumnao ay macua tac cayu mata, ¿ tam macatang anni noca sa in macua ?

32 Naguian gapa id dua á tanacuan á tulisan, nga nefulura sa tapenu inapapatay ira. **33** Ay turi ngana tal labbé da tal lugar ud á mangagat tu Calvario, inipatóda yaya tac cruz, tuangué caranuri nga tulisan : it tadday tas ziuananna, ay it tadday taz zimiguina. **34** Ay si Jesus quinaguina : ¡ Ama, pacomammu ira ta ariadda ammu ic cuadda ! Ay turi bina-ballera danuri is sinnunna, tam macappalad. **35** Ay danuri in maguili nagguian ira nanaddag, maningasingan : ay danuri in magumaguray gapa nga cabuludda uyoyoyungadda tu cuddacudda : It tanatanacuan pinaliag na : paliaranna lag-gapa ib bagguina nu yaya yao gabba ic Cristo nad Dios á pinilina. **36** Cunnud gapa danur á suddalu uyoyungag da yaya umaranni ira ay iddadda yaya tas silam, **37** ay cuddacudda : Nu sicao ip Patul naj Judios, paliarammu sicao galaman. **38** Ay egga gapa it tadde neturá ta ullunanna tal letra na Griego, Latin anna Hebreo ; YAO IP PATUL NA JUDIOS !

39 Ay tadde caranuri nga tulisan nga egga nepató, uyoyunganna, yaya tu cumnacunna : ¿ Ari tu sicao ic Cristo ? ¡ paliarammu sicao galaman tuangué nicami ! **40** Nguem simibbag yuri it tadday ay napporayanna yaya ay quinaguina : sicao ni

egga y agganassing mu tad Dios nga eggaca ngana ta anna-garuhian? **41** Ay nitta tac cacurugan naccurug mepagngó; ta alauatatta it tagaruli nga baló tal liuá nga quingiquingua; nguem yao auat tu maracay nga ingugana. **42** Ay quina-guina cani Jesus; j Yafu daddammammá noca nu uneca tap pappatulammu! **43** Ay si Jesus simibbag sa: cacuruganna caguiaccu nicao tu tas sangao gabba maquitapaguiacca niacan tap Paraiso! **44** Egga tamma ngana y horas nam mecan-nam; lumibbé iz zibbó ta utun ngamin nad dabbun addé ta horas á mecasiam, **45** ay ib bilag nazzibbó. Ay it taccac nas sibban napisil it tangngana. **46** Ay si Jesus naccullé tam matallag á ngaral, ay quinaguina: Ama tal liman ip pangui-catalaccaccu toye ta icararuá. Ay turi tac cabalinna á naccagui tac cunnao, nari y inangóna. **47** Ay tap pacasingan nas centurion ud tac cunnao á nesimmu, zinayorayona id Dios, ay quinaguina: cacuruganna tu yao á tolay auan tu liua. **48** Ay ngamid danuri it tolay á nattattadday á magguirao tam macua, tap pacasingadda tan nesimmu ao nanao ira ay tappatappaladda ig gacagacora. **49** Ay ngamid danuri ina-mammuna tuangué caranuri a babbay á siminuttuttl sa addé tag Galilea, maggataddag ira ta arayyu nga manguireripá caranoye á gaunug.

50 Ay nagguian it taddé á tolay á mangagat tu Jose, tadday bi yaya nga consejero, tolay á mapia annam matunung: **51** yaya accanna minanugú innaguraaurayan anna obra nac caruan ira tadde yaya á taga Arimatea, ciudad na Judios, yaya gapa maguinnennag tap pappatulan nad Dios. **52** Yao á tolay minay tac cani Pilato, ay quiniddona ib baggui ni Jesus. **53** Ay iniulugna yaya tac cruz ay binungunanna tat tadde ulo á lienzo ay pinena tat tadde libun á nacoccoban tap pico tat tadde batu ay auap paga sa tu mine netanam. **54** Ay aggao yuri nap pap-paran ay aranni ngana ip pannauag tas Sabadu. **55** Ay danuri ib babbay á nebulussa á naggafu tag Galilea, siminuttul ira gapa tal licuran, ay nasingadda il libun annan nu cumasi in necapay nab bagguina. **56** Ay tap pattoli ra, napparan ira tab bangug anna unguentu ay tas Sabadu naguibannag ira tac cunna egga tad dob.

24 AY ta olu nga aggao nat tanga ligguan, ta umma-umma mine ira tal libun, ay inibuludda ib bangug nga pinaradda. **2** Ay nesimmuadda ib batu á nabalittag tap puerta nal

libun : **3** simillung ira tal lagum ay accadda nesimmuan ib baggui nay Yafu Jesus. **4** Ay nesimmu tu tac queggara nga nacamatam tam megafu tao, nagguian id dua á lallaqui á mine nira nebicó ay nassinnun ira tam macatulang : **5** ay megafu ta maganassing ira, inicummag da im mutung da tad dabbun, ay quinagui danuri nal lallaqui nira : ¿ ngatta ta alerannu tan nammatay im maggatotolay ? **6** Auat tao, nu ari egga ngana nga naguinnolay : daddammannu ic quinaguina nicamu, tac queggana paga tag Galilea, **7** quinagui na : mauag tu y Aná oye nat tolai meyalauá tal limalima nat totolay á minattagaruli, annam mepató tac curz ay maguinnolay ta icatallu aggo na. **8** Ay neraddammadda danuri á quinaguina, **9** ay nattoli ira nga naggafu tal libun, pinacolira ngamin danao caranuri á caraddua tuangué ngamin tac carucaruan. **10** Nga da Maria Magdalena, Juana ay si Maria nga yena ni Santiago annat tanatanacuap paga á babbabay á cabuludda, quinaguira yao gapa á gannug ta apostoles ira. **11** Ay danao á quinaguira, inabbóra tu sirisiri ay accadda ira quinurug. **12** Nguem siminaddag si Pedro ay nalagui á minay turi tal libun : ay sa nga naccummag á naningan, nenammatanna tu is sinnusinnun egga ira nga neualang tat tangabbagan, ay nattoli á sigga pabao tac cunnao á nesimmu.

13 Ay nagguian id dua nira á mappangué ta aggao uri tat tadde ransu nga mangngagan ta Emaus nga ya carayyuna ta Jerusalem ic caraddua ta estadios. **14** Ay magubuubobug ira nga durua megafu tac caranuri ngamin á gannug á nesimmu. **15** Ay nesimmu tu tap paddaggudda nga magubuubobug annam macca abuabú, si Jesus gabba minaranni ay nebulun nira. **16** Nguem natulang im matara, tapenu ariadda maliparó yaya. **17** Ay quinaguina nira : ¿ Anni nga ubobug danatun á cagui-caguiannac catagguitadday nicamu á mallacalacag ? Ay naguimmang ira á siggaraddam im mutung da. **18** Tac cunnud, it tadday nira á mangngagan tu Cleopas, quinaguina sa : ¿ Sicao bagu limibbé ca cari laman ta Jerusalem, nga ariammu ammu ig gannugannug ira á nesimmu tac caranao nga aggao ? **19** Ay quinaguina nira : ¿ Anni nga gannug ? ay quinagui ra sa : im megafu cani Jesus Nazareno, nga profeta á maca-auayya tap pangngua annac cagui ta arubang nad Dios tuangué tang ngamin á maguili. **20** ay gafu tac caranuri á catannangan nas sacerdotes ira annam maguretann neyauá ra yaya tapenu mapanunnutan, ay mapapatay ay inipepató ra yaya tac cruz.

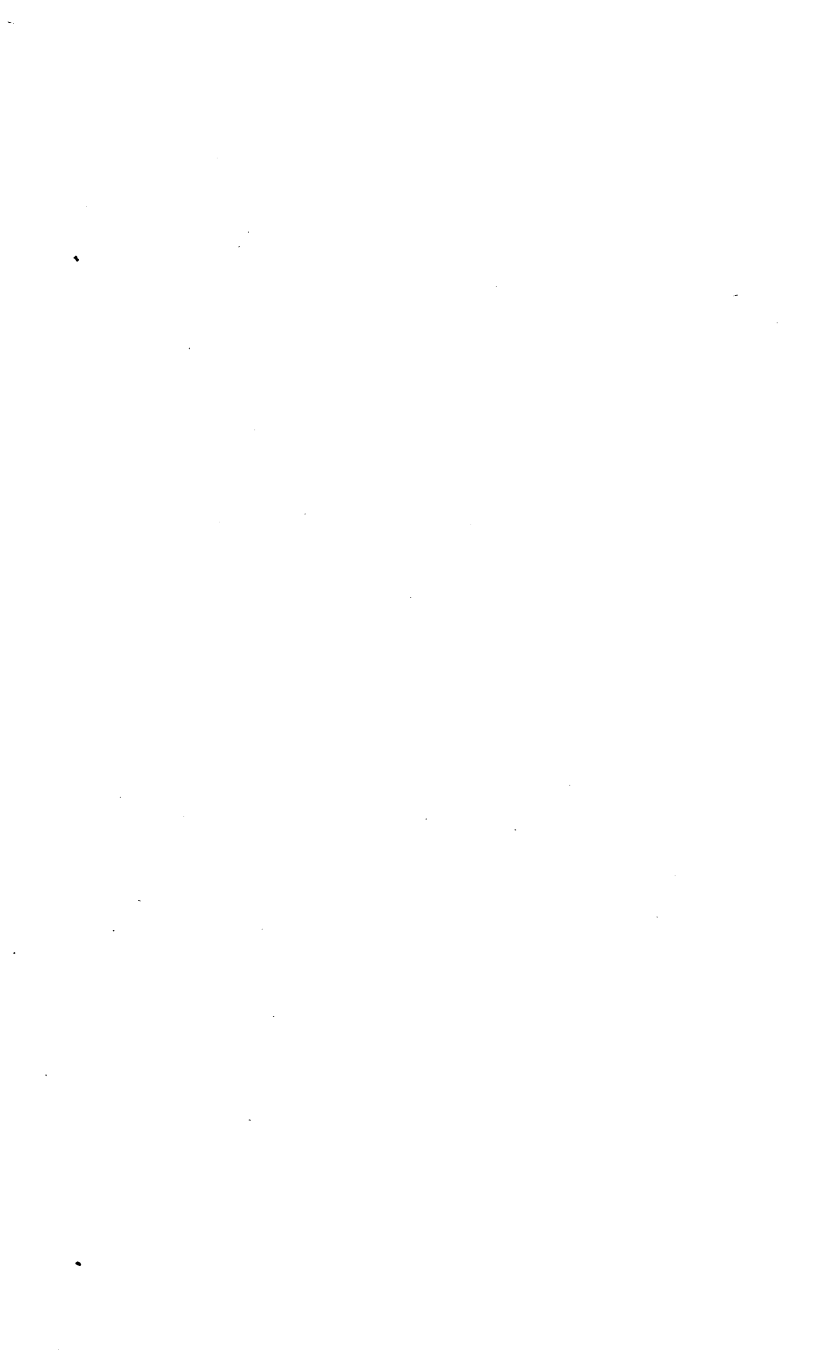
21 Nguem sicami inenaggammi tu yaya nacuan im manabbú ta Israel ; nguem fuera paga ngamit tao, yao ngana im mecatallu aggao addé tan necacua ra yao á gannugannug. **22** Ay egga ic caruan á babbay nga cacabulummi nga pinappabbora cami ta gannud tap pannauag na mine ira tal libun ; **23** ay megafu ta ariadda nga nesimmuan ib bagguina, nattoli ira ay quinaguira tu nacasingan ira gapa tac caguitta ira na angeles nga naccagui tu matole yaya. **24** Ay minay ic caruan tac cacabulummi tal libun, ay nesimmuadda tu curug ic cunnac quinagui nab babbay ira, nguem ariadda nasingan yaya. **25** Ay tac cunnud, quinaguina nira : ; Oh tolai ira nga auat tu utó anna arammó ig guiffutuadda nga mangurug tang ngamin á quinagui nap profetas ira ! **26** ; Ari cari matag tu im Mesias attamman na danao á gannugannug tape nu tullung tac cunnud tag gloria na ? **27** Ay namegafu adde cani Moises ay tang ngamin nga profetas binuraburá da tang ngamin á turaturá ig gannugannug megafu sa. **28** Ay minaranni ira tar ransu nga angayadda, ay inipasinganna nira tu mappé unay ta arayyu paga. **29** Nguem quinagumadda yaya nga finugaddan ay quinaguira : mabattang cana nicami to aranni nga na ig gabí ay y aggao maz zibbó ngana. Ay simillung lagu yaya tapenu magguian nira. **30** Ay nesimmu tu tap paquiarubang na nira nga cuman, iná na ip pan ay binendicionanna, ay guinaddua na capia na nga nangnguiaú nira. **31** Ay tac cunnud, nabucatan im matara ay nammuadda ngana tu yaya : nguem ariadda ngana nga nasingan. **32** Ay quinagui nac catagguitadde nira : ; Ari nga guminangangá if futu ta unag ta sa nga naguboubobug nitta tad dalan, annáp pappalapalappá na tac quebalinan nat turaturá ira ? **33** Ay siminaddag ira ta horas ud gabba, ay nattoli ira ta Jerusalem, ay nesimmuadda ic carattadday á nagarimummung tuangué caranud á naquipagguian nira. **34** Ay cudda á naccagui : y Yafu naguinnolay á curug, ay nappasingan cani Sinon. **35** Ay pinacolira in nesimmu nira tad dalan, anna nu cunnasi in nepacannammura sa turi tag guinaddua na ip pan.

36 Tap paddaggudda nga mamacopacoli tac caranao á gannug, si Jesus gabba nanaddag tan natangugadda ay quinaguina nira : ; Imammó paray nicamu ; **37** Nguem nappabbo ira annan naganassing ira, ay inabbó ra tu nacasingan ira tat tadday á espíritu. **38** Nguem yaya quinaguina nira : ; Ngatta ta maganassing camu, ay ngatta ta pennu tag guiffutuannu ic cunnatun á abbaabbattan ? **39** Innannu il lima-

limá annat tacquitacuí, tas sangao carapannu ay innannu ; ta y espiritu auat tu pattag annat tulang na, tac cunné tam masingannu nga egga niacan. **40** Tac cabalinna naccagui tac cunnao, inipasinganna nira il limalimana annat tacquitacquina. **41** Ay turi ta ari ira paga mangurug, gafu ta ayá ra annap pabbora, quinaguina nira : ¿egga ip pigó a canannu ? **42** Ay iniddadda yaya tab baddí tas sira nga inasal annat tangapisil nga issi nap pasucan. **43** Ay iná na ay quimanan ta arubang da. **44** Ay quinaguina nira : danao ic cagui á pinalappá cu nicamu, turi tac queggá paga laman nicamu, tu mauag tu maparuló ngamin ig gannug á neturá tam megafu niacan tad dob ni Moises, tap profetas annas salmos. **45** Ay tac cunnud binucatanna in nonó ra, tapenu mapaquinacam da it turaturá ; **46** ay quinaguina nira : cunnao y egga nga neturá ay cunnud gapa tu mauag tu im Mesías magattam taz zigarigá, annam maguinnolay tan nammatay ta icatallu aggoná ; **47** ay tu melayyagayya tang ngamin ip pabbabauí anna icari nac catagarulian tang ngamin tap papatulan ira, mamegafu ta Jerusalem. **48** Ay sicamu im mattestigu tac carucaruan á gannug. **49** Ay innannu ta dobaccu nicamu in netabba tay Yama ; nguem magguiac camu tas ciudad na Jerusalem addé turi ari camu cabistian tay paca-auayya á maggafu ta utun.

50 Ay inipangué na ira tal lauan nac ciudad addé ta arubang nab Betania, ay tu inítayag na il limana ay binendicionan na ira. **51** Ay nesimmu tu turi tap paddagun na á mamendicion nira, negungue nira ay neyangay yaya ta utun tal languí. **52** Ay tac cabalidda á naddayorayo sa, nattoli ira ta Jerusalem á siggapagayayá tad dactal : **53** ay naggiuan ira tat tangacana-yun tas sibban á naddoyorayao annan nappabapabaló tad Dios.

EVANGELIO

TAC CUNNA INILAYYAGAYYA

NI

JUAN.

1 TA olu bi yaya y Ubobug, nu y Ubobug naddian tad Dios, ay nu y Ubobug yaya gabba id Dios. **2** Naddian bí yaya ta olu tad Dios. **3** Nguem ig gannugannug ay nacua tam megafusa, ay nu ari tam megafusa, ari nacuan nganacua ngamin y addé nan naparó. **4** Yaya in naddiananggari na inangó; ay nu y inangó yaya it tulu nat tatolay ira. **5** Ay nu it tulu dumalangarang ta jjibbó; ay nu y jjibbó arianna yaya napa-tulú. **6** Egga gari it tadde nga tolay nga jjinob nad Dios nga ya ngagan na y Juan. **7** Yao nga tolay limibbé tu mamacurug, tapenu enna pacurug in nauag tu icomangue ngamin nat tolay nga mangurug gafusa. **8** Ari yaya in nauag, nguem limibbé nga mamacurug tan nauag; **9** nu ic cacurugan nan nauag nga yaya gabba im manulu ngamin tat tolay, mappangué nga lubbé ta utun nam mundo. **10** Ta utun nam mundo nagguian yaya, ay naparó im mundo megafu sa, ay nu im mundo arianna inammu yaya. **11** Limibbé yaya tac cucua na ira : ay danuri ic cucuana ira ariadda yaya inalauá. **12** Nguem tac caranuri tan nanga-lauá sa iniauí na nira ip pacaauayyara nga cagalan tu aná nad Dios; nga danuri gabba im mangurug tang ngagan na; **13** ay tu danao neyaná ira, ari tu tad daga, ni ta ure nab baggi, ni ta ure nat tolay, nu ari tad Dios. **14** Ay nu y Ubobug nassinolay tap pattag ay naquitapaddian nittam (anna inimammattat-tam id dayona nga cunnad dayo na ittataná nay Yamana) napannu tag gracia annab biga lara curug. **15** Si Juan pinacurug na yaya, ay tu naccullé tu cunna nga naccagui : yao yuri ic quinagú gari : nu yuri il lubbé tac caballicu mapolu anné niacan : ta dana olu yaya anné niacan. **16** Tanu tac capannu na, inalauá tam ngamin ig gracia tag gracia. **17** Tanu ib dob neyauá tal lima ni Moises; ay nu ig gracia annac curug limibbé ira tam megafu tac cani Jesu Cristo. **18** Auab bulabuga

tu tolay nga naquemammá tad Dios; ya lara namalappása y ittataná nga egga ta futu nay Yama, yaya gabba in nangui-pammusa.

19 Ay tu yao y inipainacurug ni Juan, turi tap paddogs na Judiu ira tas sacerdotes annal levitas nga naggafu ta Jerusalem, tu mine sa naquiabú: ¿Sinni ca? **20** Pinalappána ic curug ari nallimag iniconfesar na paga lallagu tu cunna nga naccagui: ari sacan si Cristo. **21** Annan nayabura sa: ¿Sinnica gafu? ¿Sicao si Elías?: Ay quinaguina: ari tu sacan. ¿Sicao ip profeta? Initabbag na: ari tu só. **22** Quinaguira sa lagú: ¿Sinni ca? Caguiam mu nicami tapenu auayya mi it tubbag tac caranuri nga nabdob nicami. ¿Anni lagú im macaguim tam megafu nicao? **23** Sacan, cunna nga naccagui, ing ngaral nuri na egga nga maccuccullé tac catayauan: pacatunungannu id dalan nay Yafu, tac cunnap pinalappá nap profeta Isaias. **24** Ay ya nga nabdob nira if Fariseos. **25** Iniabúra mangana sa: ¿Ngatta gafu ta manicub ca nu ari gamina sicao si Cristo, ni si Elías, ni sicao ip profeta? **26** Simibbag si Juan, ay quinaguina: manicub ngá ta danum; tan nattangngán nu egga it tadday nga maggataddag nga arianu ammu; **27** yuri gabba laman il lubbé tac cabalic cu ay tu ariá paga mepangngó nga mangubbag tag galú nas sapatú na. **28** Danao ira nga gannug nesimmu tab Bania, tal liag na Jordan nga dian ni Juan nga maniccusicub.

29 Tat tumunug nga aggao si Juan nasinganna si Jesus nga mappangué nga ume sa, ay tu cunna nga naccagui: ajjoye ic cordero nad Dios nga mangari tal liuá nam mundo. **30** Yao yuri ic quinagui: tac cabalic cu, lubbé noca it tadday nga lalaqui nga mapolu paga anne niacan ta dan ngana nga egga napolu paga anné niacan. **31** Ay tu ariaccu gari ammu; nguem tapenu mepemammá yaya ta Israel, yatun ig gafuna tu eggangá nga maniccusicub tad danum. **32** Ay tu si Juan pina-curugna tu cunna nga naccagui: nasingaccu y Espiritu nga minulug nga cunnap paloma nga naggafu tal languí, ay tu naquitapaddiassa. **33** Ay tu ariaccu bí yaya nga ammu: nguen yuri in naddob niacan nga umay manicub tad danum, yaya gabba laman in naccagui niacan: yuri im masingammu nga paguippan na Espiritu nga unmulug annan magguinnósa, yaya yuri im manicub tang ngagan na Espiritu Santo. **34** Ay nasingaccu annap pina-curug cu, tu yaya yao y Auá nad Dios.

35 Ay tu tat tumunug nga aggao si Juan ay naggiuan

mangana tal lugar uri galaman annad dua nga dicipulos na ;
36 ay tu ininganna si Jesus nga lumacalacag, quinaguina :
 ¡ Ajjoye ic cordero nad Dios ! **37** Ay tu id dua nga dicipulos
 na naguinnara yaya tap paccaguina tac cunnao, ay siminunud
 ira cani Jesus. **38** Nallipe si Jesus, ay tap pacasinganna nira
 nga dumaddaddan, quinaguina : ¿ Anni y alerannu ? ay tu
 quinaguira sa : Rabbi (nga ya quebalinanna nu mabalittag
 im maestro) sitao ip paddianammu ? **39** Ay quinaguina nira :
 Ume camu tao tapenu innan nu. Minay ira lagusa annan
 nasingadda ip paddiananna ; ay tu naddian ira sa turi nga
 aggao : umara-aranni ngana im mecafulu nga horas. **40** Ay si
 Andres nga uagui ni Simon Pedro ay yaya it tadday turi tad
 dua nga nacaguinna ta inipagubobug ni Juan, anna simi-
 nunugsa. **41** Nassimmuanna ta olu y uaguina nga si Simon,
 ay quinaguina sa : nassimmuammi im Mesias, (tu ic queba-
 linanna nu mabalittag, ai si Cristo). **42** Inianguená yaya cani
 Jesus Iningán yaya ni Jesus, ay quinaguina sa : Sicao si Si-
 mon, nga aná ni Jonas ; mangagac ca noca tu Cefas (nga ic
 cabalittag na ay Pedro).

43 Tac commananna, iniganguena y umay tag Galilea, ay
 nesimmuanna si Felipe, ay tu cunni Jesus nga naccaguisa :
 mebulucca niacan : **44** Si Felipe ay taga Betsaida yaya, ili ni
 Andres enni Pedro **45** Si Felipe nassimmuanna si Natanael,
 ay quinaguina sa : ; nassimmuammi yuri y initurá ni Moises tad
 dob tuangué tap profetas ira, nga yaya si Jesus taga Nazaret,
 aná ni José ! **46** ay quinaguisa ni Natanael : ¿ Egga cari ig
 gannug nga mapia nga auayyana im mallauan tan Nazaret ?
 Quinaguisa ni Felipe : Umecatao tapenu innammu. **47** Si
 Jesus nasinganna si Natanael nga mappangué sa, ay tag gafu
 sa, quinagui na : ¡ Ajjoye it tadday nga Israelita, nga auassa
 bulabuga tu tabag ! **48** Quinaguisa ni Natanael : Ta sitao
 cari niacan in nacannammuammi ? Simibbag si Jesus ay
 cunnao nac quinaguina : tan nague ni Felipe nga nagagal
 nicao tan nico paga maggadidian tag gucab naf fun na higos,
 nasingattaca. **49** Si Natanael simibbag sa : ¡ Rabbi, sicao y
 Aná nad Dios ! Sicao ip Patul na Israel ! **50** ¡ Si Jesus
 simibbag ay quinaguina : ¿ tag gafu ta inipaccagui nicao tu
 nasingat taca tag gucab naf fun higos, mangurug ca ? Masi-
 ngaminu noca ig gannugannug nga daracal paga ira anné tao.
51 Ay quinaguina sa : tab balbale nac curug, caguiaccu nicainu
 tu masingannu noca nga sigga bucá il languí ay tu cunnunna

gapa ta angeles ira nad Dios nga umuné anna umulug ta Aná nat tolay.

2 AY tam mecatallu nga aggao egga ib boda nga nacua tac Caná nag Galilea; ay nu y yena ni Jesus naddian yaya turi: **2** ay tu nacumbida gapa si Jesus tuangué tad dicipulos na ira tab boda **3** Ay tan nepaccurang nab binarayang, quinagui nay yena ni Jesus sa: ¡Auan ira tu binarayan! **4** Quinagui sa ni Jesus: Yé babay, ¿anni nió y egga nicao? Ari paga jjimittal y horas cu. **5** Quinagui nena na turi tam massirvi ira: nu anni lara ic caguianna nicamu, yatun ic cuannu. **6** Ay egga nga nepay turi y annam nga angang nga batu, tac cunna anangngua nga negagangay na Judiu ira ta appacarenura, ay tu auayya nga luganan nat tadde nira id dua onu tallu nga amutú. **7** Ay quinagui nira ni Jesus: pannuannu y angang ira tad danum: ay tu pinannura ta addé tab bibigna. **8** Ay quinaguina nira: accatan nu sangoye ay iyangue nu tad dispenseru nal langan. Ay inaccára. **9** Ay turi tac quinaccapan nad dispenseru id danum nga nabbali tu binarayang, nga arianna ammu nu sitao in naggafuanna, (nu cunnunna paga tu ammu danuri nam massirvi nga ira gabba in nattagac tad danum) id dispenseru nal langan inagalanna in novio, **10** ay quinaguina sa: ngamin il lallaqui caccapadda bí ta olu im mapia nga binarayang; ay tac cabalidda ngana nga uminun ta icayará, yatun ngana ic quelacag nam maracay. Nguem sicao mabí addé tas sangao pinappannammu im mapia nga binarayang. **11** Yao nga gafugafu nam milagro ni Jesus quingnguana tac Caná nag Galilea, anna inipemammá na ig gloriana ay tu quinurug yaya nad dicipulos na.

12 Tac cabalinnao, jjiminagú yaya tac Capernaum, yaya anggué canena na, anna uauaguina annad dicipulos na; ay naddian ira turi ta ari aru nga aggao.

13 Ay turi ta aranni ngana ip pascua na Judiu ira, guiminon si Jesus ta Jerusalem; **14** ay nassimmuanna tas sibban danuri im inallaculacu tab vacavaca, cajjicajjing annap palomas, tuangué gapa tac caranuri nga minannali tap pirá nga maggaitubang: **15** ay tu nangngua yaya tu paligó nga nalubic, ay pinalauanna ngamin tas sibban ic cajjicajjing, vacavaca ira; ay inibubbú na ip pirá nam minannali ira anna iniuarauará na il lamesara. **16** Ay tac caranuri nga mallacu tap paloma, quinaguina: ariannu danao nga gannugannug

tao ; ariannu cuan ib bale nay Yamá tu bale nal laculacu. **17** Yuri id dicipulos na ira tac cunnud naraddam da tu egga nga neturá : it talicarag nga panangngal tab balem yaya noca im manallan niacan. **18** Ay tac cunnud simibbag y Judiu ira annac quinaguira sa : ¿Anni im milagro nga ipasingammu nicami tapenu cuammi ic cunnao? **19** Simibbag si Jesus ay quinaguina nira : buccayan nu yoye is sibban ay sacan tal lagum nat tallu aggao, pataddaggaccu. **20** Quinagui lagud na Judiu ira : appatafulu annam tad dagun nga naparó yoye nga sibban, ay sicao ¿pataddaggammu tat tallu aggao? **21** Nguem ya nga quebalinan nac quinaguina is sibban nab bagguina. **22** Turi lagú ta inipaguinnolena tan nammatay, neraddamman nad dicipulosna y inipaccaguina tac cunnao : ay quinurug da y Escritura tuangué tac cagui nga pinalappá ni Jesus Cristo.

23 Ay tac queggana ta Jerusalem tap pascua, tap paddaggun naf fiesta, aru in nangurug tang ngaganna, tap paningadda tam milagros nga quingguana. **24** Nguem si Jesus ari nammacataló yaya, ta ammuna ngamin it talicurug nat tolay, **25** ay gafu ta arianna mauag tu egga im mamacurug tam meyanung tat tolay ; tanu yaya ammuna laggapa nu anni y egga ta unag nat tolay.

3 EGGA it tadday nga tolay taf fariseos ira, nga ya ngagan na in Nicodemo, tadday nga maguray ta Judiu ira. **2** Mine yaya cani Jesus tag gabi, ay quinaguina sa : Rabbi ammu mi tu sicao tadde ca nga maestro nga naggafu tad Dios ; ta auan bulabuga tu tolay nga macacua tam milagros ira nga cuammu, nu ari eggasa id Dios. **3** Simibbag si Jesus ay quinaguina sa, tac cacurugan nac curug, caguiaccu nicao : nu ari meyaná uli it tolay, arianna auaya masingan ip pappatulan nad Dios. **4** Quinagui sa ni Nicodemo : ¿annianna lagu nac queyaná nat tolay nu lalacacay ngana? ¿Auayyana cari tullung mangana tas san nenana tapenu meyaná? **5** Simibbag si Jesus : tab balebale nac curug, caguiaccu nicao : nu ari meyaná it tolay tad danum anna Espiritu, arianna auayya im macatallung tap pappatulan nad Dios. **6** Nu in neyaná ta annung nab baggui, pattag yaya, ay nu in neyaná ta annung na Espiritu, espiritu, yaya. **7** Ariammu icapallá ic quinagui nicao : mepangngó tu meyaná ca uli. **8** Ip paddag ay massú ta icayá na, maguinnam ig guni na, nguem ariammu ammu nu sitao ip paggafuanna, ni ip pappanguetanna : cunnao

gapa ngamin im meyaná ta espíritu. **9** Simibbag si Nicodemo ay quinaguina : ¿ Anianna lagu nac cacua nao? **10** Simibbag si Jesus ay cunna sa nga naccagui : ¿ tadde ca nga maestro na Israel ay ariammu yao ammu? **11** Tab balebale nac curug, caguiaccu nicao tu ya ubobugattam y ammutam ; ay pacurugat-tam in nasigattam : ariannu nga inalauá ip pamacurug mi. **12** Nu egga ip pinalappá cu nicamu ta annung nad dabbun, ay tu ariannu curugan, ¿ cunnasi lagu nap pangurug nu, nu ya nga palappataccu nicamu ig gannugannug ira nga egga tal langú? **13** Ay auab bulabuga tu minuné tal langú, nu ari laman yuri im minulug nga naggafu tal langú nga yaya y anná nat tolay nga egga tal langú. **14** Ay tac cunna inipamattaddag ni Moises ta irao tac catayauan, cumud gapa ic cauagna tu mapacataddag y anná nat tolay ; **15** tapenu yuri im mangurug sa, mattole yaya tang ngangangay. **16** Ta dactal y inipangamao nad Dios tam mundo, ta iniauá na y ittataday aná na, tapenu ngamin yuri im mangurug sa, ari matay nu ari matolay tam maffugafugab. **17** Tunu id Dios arianna jjinob ta utun nad dabbun y anná na, tu panagarulianna tan mundo nu ari tapenu mapaliag im mundo tam megafusa. **18** Yuri im mangurugsa, ari mattagaruli ; ay nu yuri y ari sa mangurug, dana egga ngana nga mattagaruli, ta ari garay yaya nga nangurug tang ngagan na Aná nad Dios. **19** Ay tu yoya it tagaruli, tu in nauag limibbé tam mundo, ay tu it tatolay inayá ra paga y jjibbó anné tan nauag, ta maracay, y inicalangandda. **20** Ta ngamin turi im mangngua tam maracay, icabatúna in nauag, ay ari ume yaya tan nauag tapenu ari nga moyao yuri y inicalanganna. **21** Nguem yuri im mangngua tab bigalara curug, umay yaya tan nauag tapenu mepemammá ic quin-guana, ta nacua ira tad Dios.

22 Tac cabalid danao nga gannugannug, mine si Jesus nga cabulunna id disipulos na ira tad dabbun na Judea ; nagguian labbí nira turi, tu ya nga quingnguana in naniccub. **23** Nu si Juan nagguian gapa yaya nga naniccub ta Enon nga arannitas Salim ta aru turi id danum ; annan naggaddagaddú it tole ira ay nasiccuban ira. **24** Tanu si Juan ari paga bí turi nga nepellung ta ammucutan. **25** Nacua lagu it tubatubang nad disipulos ni Juan tuangué tat tadday nga Judiu tam megafu tap paquipacarenu. **26** Ay mine ira cani Juan tu cudda nga naccagui : **27** Rabbi, yuri in nagguián nicao bí tal liag na Jordan, nga naccagui : auan bulabuga tu auayya nat tolay nga

malauá nu ari maggafu tal languí. **28** Sicamu gabba im mamacurug ta inipaccagui: ari tu sacan si Cristo, nu ari sacan in narob nga mappolu ta arubanganna. **29** yuri id dian nan novia yaya yuri in novio; nguem ic cofun nan novio nga mamulú annam magguinnasa, magayayá yaya nga curug tam megafu tang ngaral nuri nan novio: tac cunnud yoye nga pagayayá cu ay napasical. **30** Mauag tu dumacal yaya ay tu sacan gumadditá. **31** Yuri im maggafu ta utun napotun yaya tang ngamin; yuri im maggafu tad dabbun, egga yaya tad dabbun, ay tu ya nga ubobuganna im meyanung tad dabbun; yuri im maggafu tal languí napotun yaya tang ngamin. **32** Ay tu yuri in nasinganna annan naguinna na, yatun ip pacuruganna; ay auan tu mangalauá tap pacuruganna. **33** Nguem nu yuri im mangalauá tap pamacurug na, nelamma na it tacquilala toye: tu id Dios ay curug. **34** Tanu yuri y jjinob nad Dios ya ubobuganna ic cagui nad Dios; ta ari gucuran nad Dios y Espiritu nga iyauá na sa. **35** Nu y Yama ayatanna y Aná, ay inipenna ngamin ig gannugannug tal lima na. **36** Yuri im mangurug ta Aná, eggasa in ngangangay nga patolay; nguem yuri y ari mangurug ta Aná, arianna masingan y inangó, nu ari mannanayun lagú sa ib batú nad Dios.

4 TURI lagud tap pacannammu nay Yafu tu if Fariseos ira naguinnara tu si Jesus macalá annam manicub ta aru nga dicipulos anné paga cani Juan, **2** (nu cunnunna paga tu si Jesus ari yaya im manicub nu ari id dicipulos na), **3** nanao yaya ta Judea ay nattoli mangana yaya tag Galilea. **4** Ay tu mauag tu lumacag yaya tas Samaria. **5** Lubbé lagú yaya tat tadday nga ciudad nas Samaria nga ya ngaganna is Sicar, aranni tad dabbun nga iniyauá ni Jacob cani aná na nga si José: **6** ay nu ib bubun ni Jacob naddiat turi. Si Jesus tag gafu tab bannag na tam megafu tal lacag na, naguitubang yaya ta aranni tab bubun. Maffugab tu egga ngana im mecannam nga horas. **7** Ay limibbé it tadday nga babay nga taga Samaria nga umay mattagac: quinaguisa ni Jesus: ¡Penu-mammá! **8** Tanu id dicipulosna ira mine ira tas ciudad nga gumatang tu canan. **9** Tac cunnud, quinaguisa nab babay nga Samaritana: ¿ngatta ta sicao nga tadday nga Judiu maequid-doca niacan tu inumammu nga taddayá nga babay nga Samaritana? (Ta y Judiu ira ari ira nga maquibobug tas Samaritanos ira.) **10** Simibbag si Jesus ay quinaguina sa: Nu

ammum nacuan ig gracia nad Dios, tuangué turi tam maccagui nicao: penumammá; maffugab tu nacquido casa ay iniddan naca nacuan tu danum nga matolay. **11** Quinaguisa nab babay: yé Afú, auat tu ipangá nu, ay aralam ib bubun: ¿sitao lagu id dian nad danummu ngatun nga matolay? **12** ¿Dacal ca cari paga anné tay yama mi nga si Jacob, nga nangnguiaúá nicami tab bubun; nga nanguinumanna gapa, tuangué ta aná na ira anna aya-ayam na ira? **13** Simibbag si Jesus ay quinaguina: danuri ngamin y uminum tao nga danum, mapangal ira uli; **14** nguem nu y uminum tag danum nga iyauá cu, ari bulabuga noca ngana yaya nga mapangal; tanu id danum nga iyauá cu sa mabbali noca sa tu latuá nad danum nga mattabbug tu icomangue nga ipattolay tam maffugafugab. **15** Quinagui sa nab babay: ¡yé Afú, iddammá tao nga danum tapenu ariá mapangal, ni addetac cuyao nga ume pangapan tu danum! **16** Quinaguisa ni Jesus: ¡Umecana, agalammu si atauam anna umecatao! **17** Simibbag ib babay ay cunnasa nga naccagui: auaná tu ataua. Quinaguisa ni Jesus: mapia ic quinaguim: auaná tu ataua; **18** ta lima in naquitauammu; ay nu y egga nicao sangao, ariammu attaua: tao quinaguim ic cacuruganna. **19** Quinagui nab babay: yé Afú, mataguenó cu tu sicao minallabbuc ca. **20** Ig guiramattam ira naquimalló ira toye nga buquid; ay caguiannu tu egga ta Jerusalem il lugar nga mepangngó paquimallaccan nat tolay. **21** Quinagui sa ni Jesus: yé babay, mangurugca niacan tu lubbé horas nga ni toye tab buquid ni ta Jerusalem maquimalló camu tay Yama. **22** Sicamú maquimalló camu ta ariannu nga ammu; sicami maquimalló cami turi ta ammu mi; tanu ic capalieran maggafu ta Judiu ira. **23** Nguem lubbé y horas, ay sangao gabba ngana, nga danuri ic curug nga minacquimalló maquimalló ira tay Yama ta annung na espiritu annac curug: tanu y Yama aleran na gabba ira yao tu maquimalló sa. **24** Nu id Dios ay Espiritu; ay danuri im maquimalló sa, mauag tu maquimalló ira sa ta annung na espiritu annac curug. **25** Quinagui sa na babay: ammu tu lubbé im Mesías (yuri im mangngagat tu Cristo); noca tal labbé na, ituddu na noca ngamin nicami. **26** Quinaguisa ni Jesus: sacan yaya nga maquiobobug nicao.

27 Ay tac cunnao limibbé id dicipulos na ira, ay nappabbao ira tac quegga na nga maquiobobug tat tadday nga babay: nguem auan bulabuga tu naccaguisa: ¿anni y alerammu? ni, ¿anni y ubobogammu sa? **28** Ib babay binattang na lagu y

amutú na ay mine tas ciudad ay quinaguina tat tolay : **29** ¡ Ume camu tao, innannu it tadday nga tolay nga naccagui niacan tang ngamin nga quingngua! ¿ Yaya yao tainma si Cristo? **30** Nanao ira tas ciudad ay mine ira cani Jesus. **31** Ay turi tap paddaggun nao, id dicipulos na ira naquimalló ira sa ay quinaguira : ¡ Rabbi, cumacca! **32** Nguem quinaguina nira : egga ic canaccu nga ariannu ammu. **33** Inubobug lagu nad dicipulos tan nira-nira lag gapa : ¿ Egga panao it tanacuan nga naguilabbé tu cananna? **34** Quinagui nira ni Jesus : nu y ipacatole ay yaya yuri ip pangngua ta ure nuri nan naddob nió, annam manuppal ta icalanganna. **35** ¿ Ariannu cari caguian tu appata bulan bi im mattalebag capia lubbé na aggagatag? Innannu, caguiaccu nicamu ; ¡ itangag nu im matanu, ay innannu ig guicacómanan, nga egga ngana nga guiffurauan tapenu gataban! **36** Ay nu im maggatab alauatanna it taddanna, annam magannam tu bunga tu ipacatolay tang ngangangay ; tapenu icomangue nam mammula annam maggatab nga magapagayayá. **37** Tanu tag gannugao ay mapacurug yuri y accaguianan : tadday im mammula ay tanacuan im mappusi. **38** Ay jjinob tacamu tapenu gatabannu yuri y ariannu nga nemula : tanacuan in nalangan ay sicamu sinallung nu in nilangadda.

39 Ay tas ciudad nguri aru tas Samaritanos ira in nangurug sa tam megafu tac cagui nab babay, nga yaya in namacurug tu cunna nga naccagui : quinaguina niacan ngamin ic quingnguaquingngua. **40** Ay tac eunnud, tal labbésa nas Samaritanos ira, inipaquimalló ra sa tu mebattang yaya nira, ay nebat-tang lagu nira tad dua ngaggao. **41** Ay aru paga in nangurug tam megafu tac caguina ; **42** ay quinaguira tab babay : ari camina mangurug tag gafu laman tac caguim ; ta sicami gapa guininna mi yaya, anna ammu mi tu yaya ic cacurugan nac Cristo, im manabbú tam mundo.

43 Ay tap pattalebag nad dua ngaggao, nanao yaya turi nga nappangué tag Galilea. **44** Tasi Jesus gabbalaman in namacurug tu ip profeta ay auattu quelaua na ta ili na laggapa. **45** Lagud, tal labbé na ta Galilea, inalauá yaya nga Galileos ira, ta nasingadda ngamin ic quingngua-quingngua na ta Jerusalem tap paddaggun na fiesta : ta mine gapa ira nga nalagum taf fiesta.

46 Nanoli mangana lagú si Jesus tac Caná nag Galilea, nga namabbalianna tu binarayang id danum. Anna egga it

tadday nga mecacua nga mataquí y aná na tac Capernaum. **47** Turi tap pacaguinnana tu si Jesus limibbé tag Galilea nga naggafu ta Judea, mine yaya sa, ay inipaquimalló na sa tu dumagú tac Capernaum, ay tu enna nga pammapián y aná na ; ta egga ngana nga maguigagattá. **48** Quinagui lagusa ni Jesus : nu ariannu nga masingan im milagro annam macapabbao, ari camu mangurug. **49** Quinagui sa nat tolay nga mecacua : ¡ yé Afú, dumagú ca tam mabí tan nague na aná cu nga matay ! **50** Quinaguisa ni Jesus : ¡ umeca na ; matolay y aná mu ! nangurug it tolay tac cagui ni Jesus, ay nano yaya. **51** Ay turi tap paddaggun na nga dumagú, y aripanna ira edda nga zinafung yaya, ay tu inipammura sa, tu cudda nga naccagui : ¡ matole y aná mu ! **52** Iniabú na nira nu anni nga horas y inipammapia na : ay quinaguisa sa : cagabi tam mecapitu nga horas nac caffú ic culicug na. **53** Ay tu yao in nacannammuan nay yama tu yuri gabba y horas nga nepacaguisa ni Jesus : ¡ matole y aná mu ! ay tu nangurug yaya tuangué gapa ngamin taf familiaria. **54** Yao nga mecarua nga milagro nga quingngua ni Jesus, tal labbé na ta Galilea tap pano na ta Judea.

5 TAC cabaliq danao, egga in nacua nga tadday nga fiesta na Judiu ira ; ay si Jesus guiminon ta Jerusalem. **2** Ay ta Jerusalem, tab bicó nap puerta naaminucutan tac cajji-cajjiing, egga it tadday nga al-lónnga mangagan tac cagui na Hebreo tu Betesda, ay tu egga il lima nga puerta na. **3** Tac carano nga puertas egga nga neuará y aru nga maccataqui ira, bulling, pilay, anna inangquí, nga maguiddag ta aggyu nad danum. **4** (Ta it tadday nga Angel nay yafu umulug tu tagguimittan turi nga al-ló, ay tu guyuan na id danum : nu sinni laman lagu y olu nga tullug ta al-ló tac cabalin nad danum nga maguyuguyu, moru yaya tannu anni lara tulagan nga attammanna.) **5** Ay nagguian gapa turi it tadday nga tolay nga nattulag tu tallufulu ualu tad dagun, tat taquí na. **6** Tap pacasingassa ni Jesus nga maggaidda, ay gafu ta ammu na tu nabayag ngana gabba ip pattulag na tac cumnao, quinagui na sa : ¡ icayá mu im manmupia ? **7** Simibbag sa im mataquí : yé, Afu, auattu tolay nga manguitallug niacan ta al-ló nu maggyu id danum ; tanu tap pappangué cu nga unay dumagú it tanacuan nga tolay ay poluanná. **8** Quinagui sa ni Jesus : ¡ tumaddac ca, tammitammu y agguidammu

ay lumacac ca! ⁹ ay tu yuri nga tolay ganganalaman nam mapia ; sinammí na y agguiddanna ay liminacag.

Nguem ta aggao uri ay aggo nas Sabado.

¹⁰ Tac cunnud, y Judiu ira quinaguira turi tan nammapia : ¡ Aggo yao nas Sabado ay ari meyanung nicao ip pangá mu ta agguiddam mu ! ¹¹ Nguem simibbag yaya nira : Yuri in namammapia niacan, yaya galaman in naccagui niacan : Tammitammu y agguiddam mu, ay lumacac ca. ¹² Iniabú ra sa, ¿ sinni yatun nga tolay nga naccagui nicao tac cunnatun : tammitammu y agguiddammu ay lumacac ca ? ¹³ Nguem yuri in nammapia arianna ammu nu sinni yuri, tanu si Jesus minarayyu yaya ay napacaru nga tolay y egga turi nga lugar. ¹⁴ Tap pangurianan nassimmuan yaya ni Jesus tat templo ay quinagui na sa : ¡ Ajjao nga egga ca ngana nga mapia, ari ca ngana mattagaruli, ta maraqué nu mesimmu nicao it tanacuan nga nafulotan paga tad dacay ! ¹⁵ Nanao yao nga lalaqui ay enna quinagui ta Judiu ira tu si Jesus yaya sa in namammapia. ¹⁶ Ay tam megafu tac cunnao, y Judiu ira jjinaram da si Jesus, tam megafu ta inipangngua na tac caranao nga gannug tac caggauan nas Sabado. ¹⁷ Nguem si Jesus simibbag nira : y Yamá paga egga nga malangan addé tas sangao ay malanganá. ¹⁸ Ay tam megafu tao, y Judiu ira inaleg da nga inigagangay ic capapate na, ta ari lattu sinaddá na ic quenguilin nas Sabado, nu ari gapa caguianna tu id Dios ay yaya y Yama na, tu iniguitta na lagu ib baggui na tad Dios. ¹⁹ Tac cunnud, simibbag si Jesus ay quinaguina nira : tac cacurugan nac curug, caguiaccu nicamu : y Aná auattu umanguena nga macua ta ure na, nu ari yuri im masinganna tu cuan Nama na, tanu yuri ic cuan nay Yama cunnatun gapa nac cuan na Aná. ²⁰ Tanu y Yama ayatan na y Aná, ay tu ipemammá na ngamin ic cuanna ; ay tu ipasinganna sa noca id daracal paga nga obra anné nira yao, tapenu mappabo camu. ²¹ Tanu y Yama pataddaggan na in natay ay iddanna ta inangó, cunnunna gapa ta Aná iddan na ta inangó danuri y icayá na. ²² Tanu y Yama auan bulabuga tu panunnutan na, ta ngamin ip paca-auayya nga pamanunnú iniaua na ta Aná ; ²³ tapenu ngamin ilauara y Aná tac cunné tap pangilauara tay Yama. Yuri y ari manguilaua ta Aná, arianna nga ilaua y Yama nga naddob sa. ²⁴ Tab balebale nac curug, caguiaccu nicamu tu nu sinni laman nga magguinna tac caguiaccu annac curugan na yuri in néd dob niacan, egga sa ing ngangangay nga ipattolay,

ay tu ari yaya nga metangesipó tat tagaruli, nu ari nattalebagnana nga naggafu tappatay ay tu umay ta icatolay. **25** Tab balebale nac curug, caguiaccu nicamu ; tu lubbé y hora nga sangao gabba ngana, nga pagguinna nan nammatay tang ngaral na Aná nad Dios ; ay danuri im magguinna matole ira. **26** Tanu y Yama egga y inangó sa, iniddan na gapa y Aná tapenu egga y inangó na sa ; **27** ay tu iniddan na yaya tap paca-auayya nga manguituppal tap panagaruli tanu yaya ay aná nat tolay. **28** Ariannu nga ipappabbo yao : ta lubbé ngana y horas nga pagguinna tang ngaral na danuri ngamin y egga ira tal libun, **29** annam mallalauan noca ira ; ay danuri in nangngua tam mapia, maguinnole noca ira ; ay danuri in nangngua tam maracay, mapaguinnole ira tu icatagaruli ra.

30 Auaná tu macamacua ta ureuré laggapa : tac cunné tam maguinná, cunnuri nap pamanunnú cu : ay nu ip pamanunnú cu ay matunung ; ta ariaccu nga pacauaran nga cuan is sinagapiá nu ari is sinagapia nuri nan nad dob niacan. **31** Nu sacan galaman im mamacurug niacan, ip pamacurug cu ay ari curug. **32** Tanacuan yuri im mamacurug niacan ; ay ammu tu ip pamacurug na niacan ay curug. **33** Sicamu jjinob nu si Juan, ay yaya pinacurug na ic curug. **34** Nguem ip pamacurug nga inalauá cu ari naggafu tat tolay : nguem caguiaccu danao nga gannugannug tu icapaliag nu. **35** Yaya il lampara nga gumangagangá annad dumalangarang ; ay sicamu quinelugannu im magapagayayá tap pigó nga tiempo tan nauag na. **36** Nguem ip pamacurug nga egga niacan docal paga anné cani Juan ; tanu y obra ira nga iniauá niacan nay Yama tu ituppal cu, y obras gabba ira ngao nga cuaccu, ira im mamacurug tu y Yama yaya in nad dob niacan. **37** Ay nu y Yama gapa nga nad dob niacan, yaya gabba in namacurug niacan. Sicamu ariannu bulabuga nga naguinna ing ngaral na ni nasinggannu ic casissinnanna. **38** Ay ari nicamu nga maquitapaddian ic cagui na ta ariannu garay curugan y jjinob na. **39** Usitaccu nu nga aleran y Escrituras, ta abbastan nu tu taggafu nira ay malá nu ing ngangangay nga inangó ; ay ira yao im mamacurug niacan ; **40** nguem ari camu ume niacan tapenu egga y inangó nu. **41** Auattu alauatac cu nga dayao tang ngamin tat tolay. **42** Nguem ammu tacamu, tu auan nicamu y ayá nad Dios. **43** Limibbe tá tao tang ngagan nay Yamá, ay ariannú nga alauatan : nu egga it tanacuan nga lubbé tang ngagan na,

yaya noca y alauatan nu. **44** ¿Annianna ipaca-auayyanu nga pangurug, sicamu nga maccaala-alauá tad dayao, ay ariannu aleran id dayao nga maggafu laman tad Dios? **45** Ariannu abbastan tu idanug tacamu ta arubang nay Yama; im manguidanug nicamu ay si Moises, yuri in nanguipayyanu ta agguinnanama nu. **46** Tanu quinurugnu si Moises, curugannú; tamegafu niacan natturá yaya. **47** Nguem nu arian nu nga curugan is sinurá na, cunnasi lagu nap pangurug nu ta ubobuge?

6 TAC cabalid danao, si Jesus minay tat tangabbagan nab bebay nag Galilea, nga yaya ib bebay nat Tiberia. **2** Ay tu aru nga tolay in nebulussa, ta nemammatadda im milagros nga quingngua na tam maccataquí ira. **3** Nguem si Jesus mine yaya tab buquid, ay naguitubang yaya turi nga cabulunna id dicipulos na ira. **4** Ay aranni ngana ip pascua, if fiesta na Judiu ira. **5** Tac cunnud, initangag ni Jesus im matana, ay tap pacasinganna tac caru nat tolay nga mappangué ume sa, quinagui na cani Felipe: ¿Sitao ip pangagatangattam tap pan tapenu cuman ira yao? **6** Quinagui na ic cunnao tu pangaccapan na sa; ta yaya gabba ammu na im mappangué nga macua. **7** Simibbag si Felipe: id dua gatú tad denario nga pan ari macalannó nira, tapenu mebabelle tab baddi ic cataguitadday. **8** Tadday tad dicipulos na ira nga si Andres nga uagui ni Simon Pedro quinagui na: **9** Egga toye it tadday nga abbing nga egga il lima nga panna nga nacua tas cebada tuangué tad dua nga sira: ¿nguem anni ip pacalannappan tac caru nat tolay? **10** Quinagui ni Jesus: paguitubangngannu it tole ira: ay tal lugar nguri arusa ic caddó. Naguitubang lagu it tole ira, nga mabbilang tal limaribu. **11** Iná lagu ni Jesus ip pan, ay tac cabalinna nga nappabaló binaballena tac caranuri nga maggaitubang, tu cunnunna gapa iniddan na ira tas sira ta addé na inicayá ra. **12** Ay turi tan nabattug ira ngana, quinaguina tad dicipulos na ira: annaman nu ip pedasu ira nga nassobra, tapenu auan bulabuga tu mararal. **13** Inanam da lagú, ay pinannu ra ic caraddua nga labba tap pedasu nal lima uri nga pan nga nacua tas cebada, nga sobra danuri nac quiminan ira. **14** Tap pacasingan lagud nat tole ira tam milagro nga quingngua na, quinagui ra: yao ic cacurugan nap profeta nga lubbé tam mundo.

15 Ay tap pacataguenó ni Jesus tu ume ira sa ay caguma-

nadda nga apan yaya tapenu cuadda tu patul, mine mangana yaya tac cabuquiran, yaya lat tattadday.

16 Ay taf fugab na ngana, id dicipulos na jjiminagú ira tab bebbay; **17** ay nattaque ira tat tadday nga barangay, ay maddaquí ira tab bebay nga mappangué tac Capernaum. Nguem maribbó ngana ig gabi ay si Jesus ari paga nga limibbé nira; **18** ay nu ib bebay gumurugurú tas sican nap paddag. **19** Ay turi tap pagaddé ra ngana tap panaguadda id duafulu lima onu tallufulu ta estadio, nasingadda si Jesus nga lumacag ta utun nab bebay, ay tu maca-aranni yaya tab barangay; ay naganassing ira. **20** Nguem quinagui na nira: ¡Sacan; ari camu maganassing! **21** Inalauará yaya lagu tad dactal nga paccaragá tab barangay: ay nacarattal ira nga auattu talattan tad dabun nga inigagangue ra angayan.

22 Tat tumunug nga aggao, im magari nga tolay nga egga tat tangabbagan nga pipi nab bebay, nasingadda tu auattu tanacuan nga barangay turi nu ari tadday, ay si Jesus ari netacay tab barangay nga cabulun nad dicipulos na ira, nu ari id dicipulos ira laman in nanao, **23** (nu cunnunna paga naddung ib babarangay ira nga naggafu tat Tiberia nga aranni turi tal lugar nga quinanadda tap pan tac cabalin ni Jesus nga nappabaló): **24** tap pacasingan nam magari nga tolay tu si Jesus ay auan yaya ni id dicipulos na ira, nattaque ira gapa tab barangay nga babaddi ay mine ira tac Capernaum ta edda aleran si Jesus. **25** Ay tap pacasimmura sa tat tangabbagan nab bebay: cudda nga naccagui: Rabbi, ¿Cani il labbé nu tao? **26** Simibbag nira si Jesus, ay quinagui na: tab balebale nac curug, caguiaccu nicamu: alerannú, ari megafu ta inipacasingannu tam milagros nu ari megafu ta inicacan nu tap pan, annan nabattug camu. **27** Malangac camu tapenu malá nu, ari tu ic cacanan nga mofú nu ari ic cacanan nga icatolay tang ngangangay, nga iyauá nicamu noca na Aná nat tolay; ta yao is sinacquilalan nad Dios nga Yama tu cucuana. **28** Quinaguira lagud sa: ¿anni lagu y annung mi nga cuan tu icomangue mi nga mangngua ta ipecalangan nad Dios? **29** Simibbag si Jesus ay quinagui na: y ipecalangan nad Dios ay yaya yoye: tu curugannu yuri y jjinob na. **30** Quinagui ra lagud sa: ¿anni lagu ic cuammu nga milagro tape masingammi annam mangurug cami? ¿Anni ic cuam mu? **31** Igguiramammi quimanan ira tam maná tac catayauan, tac cunna egga nga netura: pinacanna ira tap pan nga naggafu tal languí. **32** Qui-

nagui lagu ni Jesus nira : tab balebale nac curug, caguiaccu nicamu : ari si Moises in nangnguiauá nicamu tap pan, nga naggafu tal languí ; nguem y Yama yaya im mangnguiauá nicamu noca tap pan nga curug nga maggafu tal languí.

33 Ta ip pan nad Dios ay yaya yuri im minulug tal languí annam mangnguiauá tam mundo ta inangó. **34** Quinaguirá lagud sa : yé, Afú, iddan nacami tat tangacanayun tac cunnao nga pan. **35** Quinagui nira ni Jesus : sacan ip pan na inangó : nu y ume niacan ari noca mabisin, ay nu im mangurug niacan ari bulabuga noca yaya nga mapangal. **36** Ta dana ngana quinagui nicamu tu nasingannú, nguem ari camu nangurug.

37 Ngamin y iyauá nay Yama, sacan y angayan na ; ay nu y umaranni niacan, ariaccu bulabuga yaya nga papanauan.

38 Ta minulugá tal languí, ari tapenu eccu cuan is sinagapiá nu ari is sinagapia nuri nan nad dob niacan. **39** Ay nu is sinagapia nuri nan naddob niacan ay yaya yoye : tu ariaccu bulabuga daralan nu anni lara inniauá na niacan, nu ari paguinnolayaccu ta urian nga aggao. **40** Ta yao is sinagapia nay Yama : tu ngamin im macasingan ta Aná ay mangurug sa, meyauá sa ing ngangangay nga pattolay ; ay tu paguinnolayaccu noca yaya ta urian nga aggao. **41** Ay tu yao ig gafuna tu Judiu ira ilillibá ra yaya tam megafu ta inipaccagui na : sacan ip pan nga minulug tal languí. **42** Ay quinaguirá : ¿ari cari yao yuri y Jesus nga aná ni José, nga ammutam y yama na anna yena na ? ¿Anniannna lagu nap paccaguina : minulugá tal languí ?

43 Simibbag si Jesus ay quinagui na nira : aricamu maddalidalimudung tan nattattaddayannu. **44** Auattu macauayya nga ume niacan nu ari yaya paduddutan nuri nay Yama nga naddob niacan : annap paguinnolayaccu noca yaya ta urian nga aggao. **45** Ta egga nga neturá tas sinurá nap profetas ira : ay catudduan noca ngamin ira tad Dios. Ic catagguittadday lagu nga nacaguinna tay Yama annag guiniguiammu na in netuddu sa, ume yaya niacan.

46 Ari tu ya quebalinan nap paccagui tu egga it tolay nga nacasingan ta Yama, nu ari laman yuri y egga tad Dios : yao nasinganna y Yama. **47** Tab balebale nac curug caguiaccu nicamu : tu im mangurug niacan ay egga sa ing ngangangay nga inangó. **48** Sacan ip pan nga icatolay. **49** Ig guiramannu quiminan ira tam maná tac catayauan, ay naccacate ira. **50** Yao ip pan nga minulug tal languí tu icomangue nat tolay nga cumassa tape ari matay. **51** Sacan ip pan nga matolay nga

minulug tal languí : nu egga ic cumat tao nga pan, matolay tam maffugafugab : ay nu ip pan nga iayauá cu yaya gabbalaman ip pattag cu tu icatolay nam mundo.

52 Nattubatubang lagud y Judiu tan nira-nira laggapa, ay cudda nga nac cagui : ¿cunnasi lagu nap paca-auayya noye nat tolay nga mangnguiauá tap pattag na tu canattam?

53 ¿Quinagui lagu ni Jesus nira : tac cacurugan nac curug, caguiac cu nicamu : nu ariannu canan ib bagguí na Aná nat tolay anna inuman id daga na, auattu inagó nicamu. **54** Nu ic cuman tab bagguí anna umunum tad dagá, egga sa y inangó nga ngangangay, ay paguinolayac cu nocca yaya tap panup-palan na aggao. **55** Tanu ip pattag cu yaya ic curug nga ipacatolay ay nu id dagá curug nga inuman. **56** Nu ic cuman tab bagguí anna umium tad dagá madian niacan annan madianá gapasa. **57** Tam megafu ta inipaddob niacan nam matolay nga Yama, nu matolayá tam megafu tay Yama, cunnunna gapa, nu ic cuman tab bagguí matolay yaya noca tam megafu niacan. **58** Yao ip pan minulug tal languí : ari cunné tag guiraman nu nga cuminan tam maná, ay naccate ira : nu ic cuman tao nga pan matolay noca tam maffugafugab.

59 Danao nga gannug quingaina tas sinagoga tap pattuddu na tac Capernaum.

60 Lagud tac cunnud, aru tad dicipulos na in naccagui tap pacaguinna ra sa tac cunnao : macubbí yao nga cagui : ¿sinni lagu im magguinna sa? **61** Nguem si Jesus gafu tap pacannammu na tu id dicipulos na ira maddalidalimudung ira tam megafu tao, quinaguina nira : ¿yao im mamacaruffu nicamu?

62 ¿Anni lagu nu masingannu y Aná nat tolay nga umuné tad dana naddianan na gari? **63** Y espíritu yaya im mamacatolay, nu ib bagguí auattu iyauá na nga pammacapián : ic cagui nga pinalappá cu nicamu, ira y espíritu anna inagó. **64** Nguem egga ic caruan nicamu nga arimangurug. Ta addé tag gafu na dana ngana ammu ni Jesus danuri y ari mangurug annad dana nga ammuna gapa nu sinni yuri im manguilacu sa.

65 Quinaguina lagud : yao ig gafuna tu quinagui nicamu tu auan bulabuga tu ume niacan nu ari ya nga mamaguyusa y Yama.

66 Tag gafu tao, aru tad dicipulos na ira in naccunug ay ari ngana ira nebulussa. **67** Tac cunnud si Jesus quinaguina turi ta caraddua ira : ¿Manao camu gapa? **68** Simibbag si Simon Pedro : yé, Afí, ¿sinni y angayammi? sicao lat tattadday id

dian nac cagui nga icatolay tang ngangangay: **69** ay nu sicami nangurug camí anna ammu mi tu sicao ic Cristo nga Aná nad Dios nga matolay. **70** Simibbag si Jesus nira: ¿ariat tacamu cari nga pinili ngamin, sicamu nga caraddua, ay tadde nicamu ip pangaccaccá? **71** Ya nga inibobug na y aná ni Simon nga si Judas Iscariote, ta yao nga tolay yaya im manguilacu sa, nu cunnuna paga tu tadde yaya turi tac caraddua.

7 CABALID danao nga gannugannug, liminauan si Jesus tag Galilea; ta arianna necaya il liminacag ta Judea tanu y Judiu ira inigaganguera ip pamapatera sa. **2** Ay egga ngana nga umaranni if fiesta na Judiu ira nga mangagan tu fiesta nat tabernaculo. **3** Quinagui lagusa na uauaguina ira: manoca tao ay ume ca ta Judea, tapenu id dicipulos ira masingadda y icalangammu, **4** ta auan bulabuga tu tolay nga mangngua tag gannug nga sininagú nu ya lara aleranna ip pacannammu nam magaru sa: nu cuammu danao nga gannug mepangngó tu ipemammá mu sicao tat tanga pad dabbunan. **5** Tanu y uauagui na paga ira ari ira mangurug sa. **6** Quinagui lagud ni Jesus nira: ari paga nga limibbé it tiempo, nguem it tiempo nu egga ngana nga aggaparan tat tangacanayun. **7** Im mundo arianna camu icabatú, nguem sacan icabatuná tag gafu ta ammacurug cu tu y obrana ira ay maracay. **8** Gumoc camu nga umay malagum taf fiesta: ariá paga gumon nga umay malagum tao nga fiesta, ta ari paga netuppal it tiempo nga natacquilalan. **9** Ay ta inipaccagui na tac cunnao, nagguian labbi yaya tag Galilea.

10 Nguem turi tag guminon y uauagui na ira nga mine malagum taf fiesta, guiminon gapa yaya turi, nguem arianna nepemammá yaya nu ari cunné lat tal limmang. **11** Inaleg lagu yaya na Judiu ira taf fiesta, ay quinaguira: ¿Sitao id dianna? **12** Ay aru y ubo-ubobug tan nattattdayan nam magaru megafu sa: ic caruan caguiadda: ¡mapia yaya nga tolay! ay nu ic caruan caguaidda: ¡ari, nu ari tabaganna im maguili! **13** Nguem auan bulabuga tu tolay nga namalappá tac cunné ta egga tan nonó na tam megafu sa, gafu ta assing na ta Judiu ira.

14 Nguem turi tap pattangnan ngana naf fiesta, minuné si Jesus tat templo ay nattuddu. **15** Nappabbao lagu y Judiu ira, tu cudda nga naccagui: ¿cunnasi lagu nap pacannammu noye nat tolay tal letra nga ari gamna bulabuga nga naggui-

guiammu? **16** Simibbag nira si Jesus ay quinagui na nira : nu it tuddú ariaccu cucua nu ari cua nuri nan naddob nió. **17** Nu egga it tolay nga mayá mangngua ta icayá na, amnuan na noca tat tuddú nu naggafu tad Dios onu naggafu laggapa niacan y ubobugac cu. **18** Yuri y ubobuganna laggapa ib baggui na ya nga aleranna id dayona ; nguem nu yuri im magaleg tad dayao nuri nannaddob sa, nabbalabalayan yaya nac curug anna auassa tu jjittunung. **19** ¿ Ari cari iniauí nicamu ni Moises id dob ? ¡ Anna auab bulabuga nicamu tu namaruló tad dob ! ¿ Ngatta ta inigagangenú nga papatayan ? **20** Im magari nga tolay simibbag ira : ¡ Egga nicao ip pangaccaccá ! ¿ Sinni nicao in nanguigagangay nga mamapatay ? **21** Simibbag si Jesus ay cunna nga naccagui : quingnguí it tadday nga obra, ay nap pabbo camú ngamin. **22** Si Moises iniauí na nicamu lagu ip paquibigad (ari tu cucua ni Moisés nu ari ig guiraman ira) ap sicamu paquibigaran nu it tolay ta aggo nas Sabado. **23** Nu it tolay alauatanna ip paquibigad ta aggo nas Sabado tapenu ari mataddá id dob ni Moises, ¿ malusso camu niacan ta pinammapiá it tadday nga tolay tac caggauan nas Sabado ? **24** Ari camu mamanunnú tap paguimaimammá nu laman, nu ari mamanunnú camu tab biga lara tunung nga anmanunnú.

25 Ic caruan ira nga taga Jerusalem quinagui ra lagu : ¿ Ari cari yao yuri y aleradda nga papatayan ? **26** Ajjoye yaya nga magubobug ta icayá na ay auag gamma tu caguiadda sa. ¿ Nammuattamma nam mamagure ira tu yao ic cacurugan nac Cristo ? **27** Nguem ittam ammutam nu sinni yaya nga tolay, anna ammutam nu sitao in naggafuanna : nguem noca nu lubbé ic Cristo auab bulabuga tu macannammu nu sitao ip paggafuanna. **28** Tac cunnud si Jesus naccullé tat templo turi tap paddaggun na nga mattuddu, tu cunna nga naccagui : ¡ Sicamu ari lat tu ammu nú nu ari gapa ammu nu in naggafuaccu ; ay ari tu sacan in naggafuaccu ; nguem yuri in nad dob niacan yaya ic curug, ay tu ariannu yaya nga ammu : **29** nguem sacan ammu yaya ; ta yaya niacan im macaccua anna yaya niacan in naddob. **30** Cagumanadda lagu yaya nga gafutan ; nguem auab bulabuga tu nangitun tal lima na sa, ta ari paga limibbé y horas na. **31** Ay tan nattattaddayan nat tolay, aru sa in nangurug ; ay cudda nga naccagui : noca nu lubbé si Cristo, ¿ mangngua cari yaya noca ta aru paga nga milagros anné tac quingngua nao nga tolay ?

32 If Fariseos ira naguinnara im maguli nga magubobug tac cunnao tam megafu sa ; ay nu ic cattannangan nas sacerdotes ira tuangué taf Fariseos nad dob ira tu alguaciles tu umay maggafu sa. **33** Tac cunnud quinagui ni Jesus : maddianá paga nicamu tu pigó nga tiempo ; ay umayá noca turi tan naddob niacan. **34** Aleran nú noca, ay ariannú nga passim-muan ; ay ari camu nga macangay tad diaccu. **35** Tac cunnud y Judiu ira quinaguira tan nattattaddayadda : ¿Sitao panó noca y angayan nao, tapenu ariattam nga passim-muan ? ¿ Umay tamma yaya noca turi tan neuarauaracan nag Griegos ira, ay tudduanna ig Griegos ira ? **36** ¿ Anni nga ubobug yoye ic quinagui na : Aleran nú noca, anna ariannú nga passim-muan ; ay turi tap paddianac cu, ari camu sa nga macangay ?

37 Ay ta urian nga aggao, id docal nga caggauan naf fiesta, na naddag si Jesus, ay naccullé nga namalappá tac cunnao : ¡ Nu egga nicamu im mapangal, ume yaya niacan, tapenu uminum ! **38** Yuri im mangurug niacan, tac cunnac caguian na Escritura, ta unag na mallauan il lata-latúa nad danum nga matolay. **39** Nguem pinalappá na ic cunnao tam megafu ta Espiritu nga alauatan noca nam mangurug ira ; tanu y Espiritu Santo ari paga na neyauá, ta ari paga nga neyauá cani Jesus im meyannung nga carayo na. **40** Tac cunnud ic caruan turi tan nattattaddayan nam magari, tap pagguinna ra tao nga ubobug, quinagui ra : ¡ Cacuruganna tu yaya yao ip profeta ! **41** Ic caruan caguiadda : ¡ Yaya yao im Mesías ! Nguem ic caruan quinagui ra : ¿ Maggafu cari tag Galilea im Mesías ? **42** ¿ Ari cari caguianna ta Escritura tu im Mesias maggafu tag guinaca ni David, annab Bet-lehem nga baddí nga ili nga nagguianag gari ni David ? **43** Ay tac cunnud tan nagaruan nat tolay naparó im marumaruma nga pannononó tam megafu sa. **44** Ay ic caruan nira icayá ra nacuan nga gafutan yaya ; nguem auab bulabuga tu nanguitus sa tal lima na.

45 Y alguaciles mine ira lagud tas sacerdotes annaf fariseos ; ay danao quinagui ra nira : ¿ Ngatta ta ariannu yaya nga iniyangue tao ? **46** Danuri im mangannung ira simibbag ira : ¡ Auab bulabuga tu tolay nga nagubobug tac caguita nao nga tolay ! **47** Simibbag lagu if fariseos nira : ¿ nelogó camu gapa ? **48** ¿ Egga cari tam mammaguray ánnaf fariseos in nangurug sa ? **49** ¡ Nguem yao nga ili nga arianna ammu id dob ay cagagueran ! **50** Si Nicodemo quinagui na nira (Yuri im minay

cani Jesus tat tadday nga gabi ay tadde nira) : **51** ¿ Ngatta id dob tam cari panunnutan na it tolay nu arianna bí guinnan yaya, annac cammuanna ic cuanna ? **52** Simibbag ira sa annac quinaguira : ¿ Taga Galilea ca gapa ? ¡ Ipaquiapaquiabú mu anna innam mu tu taga Galilea auassa tu mallauan tap profeta !

53 Ay ic catagguitadde nira limibbé tab balena ;

8 NGUEM si Jesus mine yaya tab buquid na olivos. **2** Ay ta ummaumma mine mangana yaya tas sibban ay ngamin im maguili mine sa ; naguitubang yaya ay sinudduan na ira. **3** Ay nu y escribas annaf fariseos inianguera sa it tadday nga babay nga minacquirallao : **4** ay tap pame ra tab babayao tan natangngan quinagui ra sa : ¡ Maestro, yao nga babay ay minacquirallao, nagafú yaya tap paddaggun na nga maquipat-tagaruli ! **5** ay tac cunna egga tad dob, ipabarag ni Moises tab batu ic cuddanao nga babay ; nguem sicao, ¿ anni lagu im macaguim megafu sa ? **6** Quinagui ra sa ic cunnao tu pangac capadda sa, tapenu egga ip pamegafuanadda sa nga manguidanug. Nguem nac cummag si Jesus, ay tu naturá yaya tad dabbun tac curame na. **7** Nguem gafu tap pamacolang da sa nga maquiabú, nattunung yaya ay cunna nga naccagui nira : ¡ Y auan nicamu tu catagarulianna, yaya y olu nga manabbó sa tu batu ! **8** ay nac cummag mangana yaya nga naturá tad dabbun. **9** Ay tap pacaguinnara tac cunnao, nassisinú ira nga nanao, mamegafu tac catannangan addé tac calinnaccan. Ay tu nabattang si Jesus nga tattadday tuangué tab babay nga maggataddag tat tangnga. **10** Siminaddag lagud si Jesus, ay turi ta auanna tu masingan nga tanacuan nu ari laman ib babay uri, quinagui na sa : yé, babay, ¿ asitao id dian danuri nan nananguidanug nicao ? ¿ Auana nira tu managaruli nicao ? **11** Ay cunnab babay nga naccagui : ¡ Auab bulabuga, Afu ! ay quinagui sa ni Jesus : ni sacan ariatta-ca nga tagarulian ; manoca ngana. Ay tu addé sangao ari ca ngana nga mattagaruli.

12 Si Jesus lagu naquiobobug mangana nira, ay quinagui na : sacan it tulu nam mundo : im mebulun niacan ari yaya luma-cag ta jjibbó nu ari egga sa it tulu na inangó. **13** Quinagui sa lagud naf fariseos : sicao im mamacurug laggapa tab bagguim, ay nu ip pamacurug mu auattu cacurugan na. **14** Simibbag si

Jesus ay quinagui na nira : nu cunnunna paga tu pacurugac cu ibbaggi, ip pamacurug cu ay curug ; ta ammu in naggafuac cu anna angayac cu ; nguem sicamu ariannu ammu nu sitao in naggafuac cu ni sitao ip panguetac cu. **15** Sicamu mamanannú camu tac cunnam meyannung tab baggui ; sacan auat tu tolay nga panunnutac cu : **16** nguem nu angngarigat tu mamanannú, ip pappanunnú cu ay curug ; ta ariá nga tattadde laman, nu ari sacan annay Yama nga naddob niacan. **17** Egga gapa nga neturá tad dob nu tu ip pamacurug nad dua nga tolay ay curug. **18** Sacan im pamacurug niacan, ay nu y Yama nga naddob niacan yaya nió im mamacananauag. **19** Quinaguira sa lagud : ¿ Sitao id dian nay yamam ? Simibbag si Jesus : ni ammu nu nu sinningá ni ammu nu, nu sinni y Yamá : nu ammu nu nacuan nu sinningá, ammu nu gapa na cuan y Yamá. **20** Danao nga ubobug pinalappá ni Jesus ta am-mappannan tap pirá tap pattuddu na tat templo ; ay auassa tu nangagafú ta ari paga nga limibbé y horas na.

21 Quinagui lagu ni Jesus nira : manauá ngana ay alerannú noca, ay maccate camu tac catagaruliannu : tap paddianac cu ari camu nga macangay. **22** Quinagui lagusa na Judiu ira : ¿ papatayan nacari gabba laman ib baggui na, ta caguianna : ari camu macangay ta angayac cu ? **23** Ay quinagui na nira : sicamu taga gucab camu : ay nu sacan taga utuná : taga dabbuc camu, ay sacan ariá taga dabbun. **24** Cunnud ip paccagui nicamu tu mate camu tac catagaruliannu : tanu aniannu curugan tu sacan yuri, mate camu tac catagarulian nu. **25** Quinagui ra lagu sa : ¿ Sinni ca ? Quinagui nira ni Jesus : yuri gabba laman ic quinagui nicamu ta addé tag gafu na. **26** Aru nga gannug y eccu nga palappatan anna eccu nga panunnutan tam meyannung nicamu ; nguem in naddob niacan ay curug, ay nu ig gannugannug nga naguinná sa, yaya galaman y eccu palappatan tani mundo. **27** Ariadda nataguenó tu ya nga ubobuganna nira y Yama. **28** Tac cunnud quinagui nira ni Jesus : noca nu metayag nu ta utun y Aná nat tolay, ammu nu noca tu sacan yaya, ay tu auaná tu cuan tu maggafu ta uré nu ari palappatac cu danao nga gannugannug tac cunnan netuddu nay Yama niacan. **29** Ay nu yuri in naddob nió, egga yaya niacan ; arianná nga pinagurayan mattadday ; ta ya labbiga cuac cu is sinagapia na. **30** Tap pacaguinna ra tac cunnao aru nira in nangurug sa.

31 Quinagui lagu ni Jesus ta Judiu ira nga nangurug sa : nu

mannanayuc camu tac caguiac cu, sicamu ic cacurugan nad dicipulos cu; **32** ay cammuan nu noca ic curug, ay ic curug nicamu im mamalussag. **33** Ic caruan simibbaga : gaca nacami ni Abraham, ay auab bulabuga tu naquiaripanammi : ¿ annianna lagu nap paccaguim : mapalussag camu noca ? **34** Simibbag si Jesus nira : tab balebale nac curug, caguiaccu nicamu tu ngamin danuri im mangngua tac catagarulian aripan ira nac catagarulian. **35** Ay nu y aripan ari mannanayun tab balay : nguem nu y aná yaya im mannanayun tab balay. **36** Tac cunnud nu palussaran nacamu na aná, napasiccal noca ip pagguragure nu. **37** Ammu tu gaca nacamu ni Abraham ; nguem aleran nu ip pamapate nu niacan, ta nu y ubobog cu auattu pagguragurayan na nga lacaran nicamu. **38** Ya nga palapatac cu in nemammatac cu tay Yama, ay nu sicamu cuannu in nemammatan nu tay yama nu. **39** Simibbag ira annac quinagui ra sa : Si Abraham y yama mi. Quinagui nira ni Jesus : nu aná camu nacuan ni Abraham, ay cuannu maffugab ic quingngua ni Abraham. **40** Ay tas sangao alerannu ip pamapate nu niacan, sacan nga naccagui nicamu tac curug, nga naguianná nga naggafu tad Dios. Ari quingngua yao ni Abraham. **41** Sicamu cuannu ic quingngua nay yama nu : Quinagui ra sa : sicami ari cámi neyáná ta paquirallao ; tadde laman y Yama mi nga yaya gabba id Dios. **42** Quinagui nira ni Jesus : nu ya nga Yama nu id Dios, ay ayatan nú nacuan ; ta id Dios in naggafuac cu : ta ariá naggafu niacan nu ari yaya in naddob niacan. **43** ¿ Ngatta ta ariannu mapatalatá ic caguiancecu ? Gafu ta ariannu ipaca-auayya nga magguinna tac cagui. **44** Sicamu cucua camu nay yama nu nga pangaccacca, ay nu ic caragatan nay yamanu yatun y icaya inu nga parulattan. Yaya im minammapatay ta addé tag gafu na, ay ari yaya nannanayun tab biga lara curug, ta auattu cacurugassa. Nu magubobug yaya tas siri, ya lab biga ubobugan na ic cucua na laggapa, ta tadde yaya ngamasiri, annay yama yaya nas siri. **45** Nguem sacan, gafu tap tappaccagui tac curug, ariannú nga curugan. **46** ¿ Sinni nicamu im managaruli niacan tag gafu tac catagarulian ? ay nu curug ic caguiaccu, ¿ ngatta lagu ta ariannu curugan ? **47** ¡ Nu yuri ic cucua nad Dios, guinnan-na ic cagui nad Dios : ay tam megafu tao ariannu nga guinnan, ta ari camu nga cucua nad Dios ! **48** Simibbag y Judiu ira annac quinagui ra sa : ¿ ari cari nga mapia ip paccagui mi tu sicao tadde ca nga samaritano, ay egga ip pangaccaccá tab bagguim ?

49 Simibbag si Jesus : auattu pangaccaccá niacan ; nguem ilauá y Yama, ay sicamu uyauannú. **50** Nguem nu sacan ariaccu aleran y icarayó ; egga im magaleg sa annan mamanannú. **51** Tac cacurugan nac curug, caguiaccu nicamu : nu egga im mamaruló tac cagui, arianna bulabuga nga masingan ip patay. **52** Quinaguisa na Judiu : sangao ammu mi tu egga nicao id demonio. Natay si Abraham annap profatas ira ; ay sicao caguiammu : nu egga im mamaruló tac cagui, arianna bulabuga nga caccapan ip patay. **53** ¿Dacal ca cari paga anné tay yama mi nga si Abraham nga natay ? annan natay ip profetas ira : ¿anni in namaratuammu tab bagguim ? **54** Simibbag si Jesus : nu sacan im manayadayo niacan galaman, ic carayó auattu cabalinanna : ya manayo niacan y Yama : yaya yuri gabba ic caguiannu tu Dios nu : **55** Nguem nu cunnunna paga ariannu yaya ammu : nguem sacan ammú yaya ; tanu caguiaccu nacuan tu ariaccu yaya ammu, ay taddayá nga mas-sirisiri, tac cunné nicamu : nguem ammú yaya ay tangn-gallac cu ic caguina. **56** Y yama nu nga si Abraham nagayayá tap pacasinganna nacuan ta aggó ; ay nasingganna annan nagayayá yaya. **57** Quinagui lagu sa na Judiu ira : auap-paga tu limafulu nad dagum mu, ¿ay nasingammu si Abraham ? **58** Quinagui ni Jesus nira : tac cacurugan nac curug caguiaccu nicamu : sacan ngana yao tan nague paga ni Abraham nga neyana ! **59** Tac cunnud nanammó ira tu batu tapenu itabbó ra sa ; nguem nattagu si Jesus ay nanao yaya tas sibban.

9 AY tay yaya nga maddagguu nga lumacag, nasingganna it tadde toláy nga buling ta addé tacqueyaná na. **2** Ay naquiabú id dicipulos na ira, tu cudda nga naccagui : Rabbi, ¿sinni in nattagaruli, yao onu im maganá sa tapenu meyaná yaya nga buling ? **3** Simibbag si Jesus nira : ni nattagaruli yao ni im maganá sa, nu ari laman tapenu yaya ic casinnan na obra ira nad Dios. **4** Mauag tu cuaccu y obra nuri nan naddob niacan, tac caggona paga : nu lubbé ngana ip paggabi na auattu macalangan. **5** Tap paddiac cu bí tad dabbun, sacan it tulu nam mundo. **6** Tap paccaguina tac cunnao, nallutag yaya tad dabbun, ay nangngua tu fuyó tal lutag na, ay taf fuyó finunafunatan na im mata nab buling. **7** Ay quinagui na sa : umecana, umeca magamammá ta al-ló nas Siloé (nga ya cabalittaggan na in Narob). Nanao lagu annan nagamammá, ay nattoli nga nacasingan ngana. **8** Lagud tac cunnud,

ic cadduba ira tuangué tan nacasingan gari sa nga minacquilimus, quinagui ra: ¿Ari yao yuri im maggaitubang nga maquilimus? **9** Ic caruan caguiadda: Yaya yao; ay nu ic caruan caguiadda: accan, caguiguita na laman. Nguem yaya quinagui na: sacan gabba. **10** Ay quinaguira sa lagu: ¿Anniannan necabucá nam matam? **11** Simibbag yaya annac quinagui na nira: ¿Yuri it tolay nga mangagan tu Jesus nangngua yaya tu fuyó, annan neaffuriá na tam matá ay quinagui na: umeca tat al-ló nas Siloé ay magamammá ca: minayá lagu ay nagamammátá, ay nacasinganná. **12** Quinaguira lagu sa: ¿Ta sitao id dianna? Quinagui na nira: ariaccu amnu.

13 Neyanguera taf fariseos ira yuri ib buling gari. **14** Ay aggo nas Sabado turi tan nepangngua ni Jesus taf fuyó, anna inipamucá na tam mata. **15** Iniabú lagusa mangana naf fariseos nu cunnasi na inipacasinganna. Ay quinaguina nira: Pinayyan na taf fuyó im matá, nagamammátá ay nacasinganná. **16** Ic caruan turi taf fariseos ira, quinaguira sa: Yao nga tolay ari cua nad Dios ta arianna ingulin is Sabado. Nguem ic caruan quinaguira: it tolay nga minattagaruli, ¿cunnasi nap pangngua na tac cuddanao nga milagros? ay egga in nad-durumadda tan nonó. **17** Ay quinaguira mangana tab buling uri: ¿Sicao anni y auayyam nga macagui tam megafu sa, ya nganangay tu binucatan na im matam? Ay quinagui na nira: tu yaya ay tadday á profeta. **18** Nguem y Judiu ira ari ira nangurug tu yaya ay buling bí gari ay tu inalauá na ip pacasinganna, addé tu ari nepagalda im maganá turi tan nacasingan; **19** ay iniabú ra nira tu cudda nga nacagui: ¿Yao y aná nu nga caguiannu tu neyaná nga buling? ¿Anianna lagu ta macasingan sangao? **20** Simibbag im maganá sa ay quinagui ra: ammu mi tu yao y aná mi, ay tu neyaná yaya nga buling: **21** nguem ariammi ammu nu annian nap pacasinganna tas sangao; onu sinni in namucá tam mata na; ipaquiabú nu sa laggapa; dactal ngana id dagunna; ammu na laggapa nga pacolian in nesimmu sa. **22** Cunnao ic quinagui nam maganá sa ta maganassing ira ta Judiu: tanu y Judiu ira dana ngana nga nagubobugadda tu nu egga im mamalappa tu yaya si Cristo, ay mapapano tas sinagoga. **23** Yao ig gafuna tu im maganá sa quinaguira: dactal ngana id dagun na; ipaquiabú nu laggapa sa. **24** Inagaladda lagu mangana it tolay uri nga buling bí gari ay qui-

naguira sa : maddayorayo ca tad Dios ; ammu mi tu yao nga tolay ay minattagaruli. **25** Tac cunnud simibbag nira : nu minatagaruli yaya, ariaccu ammu ; tadde y ammu ay yaya yoye : tu gari taddayya bi nga buling, ay sangao macasinganna. **26** Ay quinagui ra mangana sa : ¿Anni ic quingngua na nicao ? ¿Annianna inipamucá na tam matam ? **27** Simibbag nira : qui nagui ngana nicamu, nguem ariannu guinna ; ¿ngatta ta icaya nu mangana nga guinna ? ¿Icayá nu cari gapa tu tudduan nacamu ? **28** Ay tac cunnao naccacaguianadda yaya ay quinaguira : sicao dicipulo naca ; nguem sicami dicipulos nacami ni Moises. **29** Ammu mi tu id Dios naquibobug cani Moises ; nguem tat tolay-ao arianni ammu nu sitao in naggafuan na. **30** Simibbag it tolay ay quinagui na : yao id dian lagu nam macapabbao tu ariannu ammu nu sitao in naggafuan na ; ay nu cunnunna paga binucatan na im matá. **31** Ammu mi tu id Dios arianna guinna im minattagaruli ira ; nguem nu egga im maganassing tad Dios ay cuanna is sinagapia na, yao ig guinna nad Dios. **32** Ta addé tag gafu nam mundo, auab bulabuga tu naguinna tu egga in namucá tam mata nat tolay nga buling nga neyaná. **33** Nu ari cucuanad Dios yao nga tolay, auan nacuan tu auayya na nga macua. **34** Simibbag ira ay quinagui ra sa : neyaná ca nga auattu curang na tac catagarulian ; ¿ay tudduan nacami ? ay pinapanora.

35 Naguinna ni Jesus tu pinapano ra yaya, ay tap paquesimmu na sa, quinagui na : ¿curugammu y Aná nad Dios ? **36** Sinabbag na, ay tu cunna nga naccagui : ¿sinni yaya, Afú, tapenu mangurugá sa ? **37** Quinaguisa ni Jesus : nasingammu ngana yaya, ay yaya gabba yoye im maquiobobug nicao. **38** Ay quinagui na sa : ¿curugac cu Afú ay naddayorayo yaya sa. **39** Ay quinagui ni Jesus : minayá toye tad dabbun nga mamannunú, tapenu danuri y ari ira macasingan, macasingan ira, ay danuri im macasingan ira, mabbuling ira. **40** Danuri if Fariseos nga cabulun na naguinna ra ic cunnao, ay quinagui ra sa : ¿buling cami cari gapa ? **41** Quinagui nira ni Jesus : nu buling camu nacuan, auam maffugab tu liuá nu ; nguem caguianu : ¿macasingac cami ! ay tac cunnud egga nga mannanayun nicamu ic catagarulian.

10 TAB balebale nac curug, caguiaccu nicamu : tu nu y ari tullung tag gagayanan nap papataganacan anna affucutan tac carneru ira, nu ari maccalantay nga lumacag tat

tanacuan nga lacaran, tadde yaya nga minaccocó annam minarrabbiong. **2** Nguem nu it tullung tag gagayangan ay yaya ip pastor nac carneru ira. **3** Yaya y ibucá nam manaraon tag gagayangan; ay nu ic carneru ira guinnadda ing ngaral na: ay agalan na ic carneru na ira tang ngagangagadda, ay ilauan na ira. **4** Ay tap panguitulug na tac carneru na laggapa ira, une yaya mappolu ta arubang da, ay nu ic carneru mebulun ira sa: ta ammu ra ing ngaral na: **5** Nguem tat tanacuan ari ira nga mebulun, nguem umarayyu lagu ira sa: ta ariadda ammu ing ngaral nat tanacuan. **6** Yao nga angngarigan ay inubobug ni Jesus nira: nguem ariadda nga napatalattó tan nonóra nu anni ic quebalinan nac quinagui na nira.

7 Tac cunnud, si Jesus quinagui na mangana nira: tab balebale nac curug, caguiaccu nicamu: sacan ig gagayangan na ovejas ira. **8** Ngamin danuri im minay nga napolu anné niacan, minaccocó annam minarrabbiong ira: nguem ari ira guininna nac carneru ira. **9** Sacan ig gagayangan: nu egga it tullung nga sacan il lacaran na, mapaliag noca yaya; ay tullung annain mallauan yaya ay macaleg noca yaya ta apacanan. **10** Im minaccocó ari yaya nga umay nu ari ya nga talacurug na im maccocó, annam mamapatay, annam manaral: nguem nu sacan minayá tapenu egga ig gauagauayyadda annat tapenu queddan ira tac curuga aru. **11** Sacan im mapia nga pastor: im mapia nga pastor iyauá na y inangó na tam megafu tac carneru ira. **12** Nguem nu yuri im minacquitaddan nga ari tu pastor, nga ari yaya im inaccua tac carneru ira, masinganna il lobo nga mappangué lubbé annap panauan na ic carneru ira, annap paladiuuan na ira, ay tu gafutan ira nal lobo ay pauaruaracan na ic carneru ira: **13** mappaladiu yaya tam megafu tap paquitaddan na laggapa, ay arianna nga tabatabatan ic carneru ira. **14** Sacan im mapia nga pastor; ay ammu ic carnerú ira, ay nu ic carnerú ira ammurá, **15** tac cunnap pacannammu niacan nay Yama annap pacannammu gapa tay Yama; ay iyauá cu y inangó cu tam megafu tac carneru ira. **16** Ay egga paga ic carnerú ira nga tanacuan nga ari ira maddian tao nga appataganatan: mepangngó tu ituggub cu ira gapa, ay guinnadda ing ngaral cu; ay mabbali tu tadde lan nira ip panaronan annat tadde gapa ip pastor da. **17** Tag gafu tao ayatanná nay Yama, tag gafu tap pangnguiuuá cu ta inangó cu tapenu uljac cu mangana nga apan. **18** Auab

bulabuga tu pacapangari sa niacan, nguem iyauá cu ta uré laggapa. Egga nió ip paca-auayya nga mangnguiá sa, anna egga gapa nió ip paca-auayya nga manguli mangá sa. Yao nga dorob iralauá cu tay Yamá.

19 Nacua mangana it tubatubang ta Judiu ira tam megafu tac caranao nga ubobug. **20** Ay aru nira in naccagui : nagunaggan yaya nap pangaccacca ay egga nga maguyung. ¿ Ngatta ta guigguinnan nu yaya ? **21** Ic caruan quinagui ra : danao nga cagui ari tu cagui nan nagunaggan nad demonio. ¿ Auayya cari nad demonio nga cabugatan im mata nab buling ira ?

22 Ay turi taf fiesta nap panguitabbung ta Jerusalem annat tiempo na ammian ; **23** liminacag si Jesus tat templo, tag gagayangan ni Salomon. **24** Y Judiu ira nattattadde ira tal lelebú na, ay quinagui ra sa : ¿ Cunnasi nab bayag nap pamabbabang mu nicami ? Nu sicao si Cristo, caguiammu nicami tam manauag. **25** Simibbag si Jesus nira : Quinagui ngana nicamu, ay ari camu mangurug : y obras ira nga cuaccu tang ngagan nay Yamá ira im mamacurug niacan. **26** Nguem sicamu ari camu mangurug ta accadda camu cacabulun na ovejas cu ira. **27** Y ovejas cu ira guinnadda ing ngaral cu anna ammu ira, ay tu mefulú ira niacan : **28** anna iddac cu ira ta inangó nga ngangangay, ay ari ira bulabuga nga matay, anna auan nira tu macagubá tal liná. **29** Y Yamá nga nangnguiá nira niacan dacal á curug anné tang ngamin ; ay auab bulabuga tu macapangngua nga macafuló nira tal lima nay Yamá. **30** Sacan annay Yamá tadde laman ic catole mi. **31** Nu y Judiu ira nanummó mangana ira tab batu tu itabbó ra sa. **32** Simibbag nira si Jesus : aru im mapia nga pinangngupangngua nga inipasingaccu nicamu tang ngagan nay Yamá ; ¿ ta sitao nira yao nga pinangngupangngua ip pangayatannu nga panabbaccan niacan tab batu ? **33** Simibbag y Judiu ira : tam megafu tam mapia nga pinangngupangngua ariammi sicao nga tabbaccan tab batú, nu ari megafu tag gueguec ; ay tam megafu tap pamacadios mu nicao nga tadde ca mabba laggapa nga tolay. **34** Simibbag si Jesus nira : ¿ ari cari neturá tad dob nu : Quinagui : Dioses camu ? **35** Nu ya ngaganna tu dioses danuri y jjinattalan nac cagui nad Dios (anna y escritura arianna auayyá im mataddá), **36** ¿ ay caguiannu nu turi tap pinacasanto nay Yama anna jjinob na tam mundo : ¡ maggueguec ca ! tag gafu tac

quinagui: Ana ná, nad Dios? **37** Nu ariaccu cuan y obras ira nay Yamá, ariannú nga curugan: **38** nguem nu cuaccu ira, nu cunnunna paga tu ariannú nga curugan, ya nga curugannu y obras na ira; tapenu ammuannu annam mangurug camu tu y Yama ay egga niacan ay sacan egga ngá tay Yama. **39** Ay tac cunnud, cagumanadda nga cafutan yaya, nguem nacapalillí tal lima ra.

40 Ay nanoli mangana yaya tal liag na Jordan turi tal lugar nga nanicubab bí ta olu ni Juan, ay nabattang yaya turi. **41** Ay aru sa in nacasingan; ay quinagui ra: si Juan tac cacuruganna ari nangngua tam milagro; nguem ngamin y inubobug ni Juan megafu tao nga tolay, ay curug. **42** Ay aru turi in nangurug sa.

11 EGGA gari it tadde tolay nga nattulag ay mangagan tu Lazaro, nga taga Betania, nga yaya y ili ni Maria anna uaguina nga si Marta. **2** (Yaya yuri im Maria nga nanguibubú ta unguento tay Yafu, ay tu finunatanna it tacqui na tab bú na, ay tu y uaguina nga si Lazaro egga nga nattulag.) **3** Nad-dob lagusa im mauagui nga babbay, ay quinaguirá: ¡yé, Afu, yuri y idedducammu egga nga mataquí! **4** Nguem si Jesus tap pacacaguinna na tac cunnao, quinagui na: Yao nga tulagan ari mepatay nu ari tapenu icarayarayo nad Dios, tapenu marayorayo y Aná nad Dios tam megafu sa. **5** Ay si Jesus idducán na si Marta tuangué ta uagui na nga babay cunnud gapa caní Lazaro. **6** Tap pacacaguinna na lagu tu egga yaya nga mataquí nagguiap paga yaya tu dua ngaggao turi tam misinu nga lugar nga naddianan na. **7** Ay tac cabalinnao, quinagui ni Jesus tad dicipulos na ira: manoli mangana ittam ta Judea. **8** Quinagui sa nad dicipulos: Rabbi ari paga nabayag ip pangayá na Judiu ira nga mamarag nicao tu batu, ¿ay ume ca mangana turi? **9** Simibbag si Jesus: ¿auac cari tu caruaddua nga horas tap patangaggao? Nu il lumacag ta aggao ari meruffu ta masinganna in nauag nam mundo. **10** Nguem nu il lumacag tag gabi meruffu ta auassa in nauag. **11** Quinagui na ic cunnao: ay tac cabalin na, quinaguina nira: si Lazaro nga cofuttam egga nga naccaturug; nguem umayá ta eccu lucagan yaya tac caturug na. **12** Quinagui lagu nad dicipulos: nu egga yaya nga naccaturug, mammapia yaya noca. **13** Si Jesus ya nga quebalinan nuri na inubobug na ip patena ngana; nguem ira inabbóra in nepaguimmang na tap pac-

caturug na. **14** Ay tac cunnud, quinagui lagu ni Jesus nira tammanauág : ; Natay si Lazaro! **15** Ay tam megafu nicamu, ipagayayá cu y ariaccu turi inipaddian tapenu mangurug camu: nguem ume ittam sa. **16** Si Tomas nga mangagan tu Didimo, quinaguina tac cacabulun na ira nga dicipulos: mebulug gapa ittam tapenu maquitappate ittam sa.

17 Ay tad dattal turi ni Jesus, nammuan na tu magappa ta aggao ngana yaya nga egga tal libun. **18** Ay nu ib Betania egga nga aranni ta Jerusalem, ay tu carallima ta estadio ic carayyuna; **19** ay aru ta Judiu ira im minay cani Marta tuangué cani Maria nga mamannabannay tag gafu tap pate na uaguira. **20** Tap pacaguinna ni Marta tu si Jesus limibbé enna yaya nga zinafung: nguem si María nebattang nga maggaitubang tab balay. **21** Quinagui ni Marta cani Jesus: yé, Afú, nu dana nacuan naggiuacca tao, ari maffugab nate si uagui. **22** Nguem ammu tu masqui paga tas sangao, ngamin ic quiddauam mu tad Dios iyauá na nicao. **23** Quinagui sa ni Jesus: Maguinnole y uaguim. **24** Quinagui ni Marta: ammu tu maguinnole yaya noca ta urian nga panuppalan na aggao. **25** Quinagui sa ni Jesus: sacan ip paguinnoalay anna inangó: im mangurug niacan, masqui paga matay matole noca.; **26** ay ngamin danuri im matolay annam mangurug niacan ari ira bulabuga noca matay. ; Mangurug ca tao? **27** Quinagui na sa: Uan Afu; quinurug cu tu sicao ic Cristo, Aná nad Dios, nga lubbé tam mundo. **28** Ay tap paccagui na tac cunnao, nano yaya ay enna nga inagalan tal lammang laman si Maria nga uaguina, tu cunna sa nga naccagui: im Maestro egga yaya tao ay ipagal naca. **29** Tap paccaguina tac cunnao, nanaddag yaya ganalaman, ay minesa. **30** (Nguem si Jesus ari paga nacarattal ta aldea nu ari nad diap paga laman tal lugar uri nga nanafungassa ni Marta) **31** Y Judiu ira nga nagguian nga cabulunna tal lagum nab balay, tap pacasingadda cani Maria nga nanaddag ganalaman anna nanao yaya jiminaddan ira sa, ta cudda nga naccagui: ume yaya nga tumanguí tal libun. **32** Ay tad dattal ni Maria tad dian ni Jesus, tap pacasinganna sa, nattacag tat tacquina, ay tu quinagui na: yé, Afú, nu naggiuacca nacuan tao, ari maffugab nga natay ic quinabubbú cu. **33** Si Jesus tap pacasinganna sa lagu nga tumanguítanguí, ay maquipatanguí gapa sa y Judiu ira nga nebulussa, nanalasisó yaya annan nattalamman; **34** ay quinagui na: ; sitao in nangui-payyan nusa? Quinagui ra sa: Ume ca tao Afu tapenu

masingammu. **35** Siminanguí si Jesus. **36** Quinagui lagu na Judiu ira : Innan nu ic caracal na iddú na sa. **37** Ay nu ic caruan nira quinagui ra : Yao nga tolay nga namullag tam mata nuri nabbuling, ¿arianna cari nacua gapa nacuan tu ari yao nga natay? **38** Tac cunnud, si Jesus nanalasisigó mangana taf futu na ay mine yaya tal libun. Tadday yao nga cueva ay egga nga nataccaban tu tadday á batú. **39** Quinagui ni Jesus : ariannu ib batu : si Marta nga quinabubbú nan natay quinagui na sa : Afú, mabuyú ngana ; ta magappa taggao ngana nga natanam. **40** Quinagui sa ni Jesus : ¿ariaccu nicao quinagui tu nu mangurug ca, masingammu ig gloria nad Dios? **41** Inariadda lagu ib batu : Initangag ni Jesus im mata na ta utun, ay quinagui na : Yé, Ama, mappabalotá nicao ta sinangngag ma. **42** Ammú tu tangngagammá auattu babang na, nguem tam megafu tam magari nga tao nattattadday, quinagui ic cunnao tapenu mangurug ira tu jjinob na. **43** Ay tap paccagui na tac cunnao, inicullé na ta matallag nga ngaral : ¿Lazaro, mal-lauac ca! **44** Ay yuri in natay nallauan nga nabalabalug il limana annat tacqui na ira tas sinnun nga naguiriguirí ay nabungunan ib baggui na tat tadday nga uló. Quinagui nira ni Jesus : ballaran nu ay pagurayannu tu manao.

45 Aru lagu turi ta Judiu ira nga mine naquidungao cani Maria annan nemammatadda ic quingngua ni Jesus, in nangurug sa. **46** Nguem ic caruan nira mine ira taf fariseos ay pinacoli ra ic quingngua ni Jesus.

47 Ay tac cunnud, ic cattannangan nas sacerdotes ira adda naf fariseos inammung da it tadday nga concilio ay quinaguira : ¿Anni ic cuattam? Tanu tao nga tolay aru nga milagros ic cuan na. **48** Nu pagurayattam yaya tac cunnao, mangurug noca ngamin ira sa ; ay lubbé noca y Romanos ira ay ariadda noca ip pangannung tam tuangué gapa tap paquipaguileliattam. **49** Nguem it tadde nira nga si Caifas nga yaya ic catannangan nas sacerdotes tad dagun uri, quinagui nira : sicamu a uab bulabuga tu ammu nu, **50** anna ariannu manononó tu mepangngó tu matay it tadde tolay tu icapia nam maguili, tapenu ari matay y enteru á maguili. **51** Quinagui na ic cunnao nguem ari naggafu tan nonó na laggapa ; nguem gafu ta yaya ic catannangan nas sacerdotes tad dagun uri, ilabbun na tu si Jesus maquipapate noca yaya tam megafu tam maguili ; **52** ay ari laitu megafu tam maguili nu ari tapenu icomanguena nga mangammung ta Aná nad Dios ira nga neuarauará. **53** Ta

addé turi nga aggao lagu nattattaddayadda ta uray ip pama-patera sa.

54 Ay tac cunnud, ari ngana nga nappeló si Jesus nga lumacalacag tad didian na Judiu ira, nu ari nano turi ay minay tat tadday nga dabbun nga aranni tac calammalammattan, tat tadday nga ciudad nga mangagan tu Efraim ; ay yuri in naddianan na nga cabulun nad dicipulos na ira. **55** Ay egga nga umaranni ngana ip pascua na Judiu ira ; ay aru in naccaran nga guiminon ta Jerusalem nga naggafu tal liag na ili tapenu ume ira nga maquipacarenu. **56** Inaleg da lagu si Jesus, ay tac quegga ra tat templo, naguruubobugadda : ¿ anni in nononú ? ¿ ari yaya tamma umay malagum taf fiesta ? **57** Ay nu ic catannangan nas sacerdotes tuangué taf fariseos ira dana nebilidda tu nu egga im macannammu tad dianna, ipacannammu na tapenu ume yaya magafú.

12 SI Jesus lagud, ta annam maggao tan nague nap pascua, mine tab Betania tad dian ni Lazaro nga pinaguinnole ni Jesus tan nammatay. **2** Nangngua ira turi tu fugaban na ; ay tu si Marta in nassirvi ; ay si Lazaro tadde yaya turi tac cabulunna nga naguitubang tal lamesa. **3** Ay tac cunnuri si Maria nangá tu tangalibra tab balsamo nan nardo nga auattu quibu na, nga curuga manguina, binubbutan na it tacqui ni Jesus annaf finunatanna tab bú na : ay napannu ib balay tu agub nab balsamo. **4** Quinagui lagu nat tadday nga dicipulos na ira, si Judas Iscariote, aná ni Simon, nga yaya gabba sa im manguilacu : **5** ¿ Ngatta garay ta ari nelacu yao nga bálamo tu tallu gatú tad denarios, tapenu netanataneg tam maddaual ira ? **6** Quinagui na ic cunnao, aritu, egga y alló na tam maddaual ira, nu ari megafu ta minaccó yaya, ay megafu ta yaya im manammí tab bolsa, apanna talimorayan yuri im mepellung sa. **7** Quinagui lagu sa ni Jesus : ¡ Pagurayannu yaya ! Pinappannan na yao tu massirvi tac caggauan na catanam cu ! **8** Tanu im maddaual egga ira nicamu tat tangacanayun ; nguem nu só ariá tangacanayun nga maddian nicamu.

9 Ip pulista ira na Judiu nammuadda tu si Jesus ay naguiat turi ; ay guimiddú ira ari megafu laman cani Jesus nu ari ya gapa talacurug da nga innan si Lazaro nga pinaguinnole na tan nammatay. **10** Nguem ic catannangan nas sacerdotes ira nagaurayadda gapa ip pamapatera cani Lazaro ; **11** tanu

tam megafu sa aru ta Judiu ira in naccapanao annan nangurug cani Jesus.

12 Tat tumunug nga aggao, id dactal nga nattattaddayan nat tolay nga minay nalagum taf fiesta, tap pacaguinna ra tu si Jesus mappangué ta Jerusalem, **13** nangá ira tu pangapanga nac cayu na olivo ay edda yaya nga zinafung, anna inicucculé ra : ¡ Hosanna ! ¡ Marayarayao yuri il lubbé tang ngagan nay Yafu, nga Patul na Israel ! **14** Ay tap paquesimmu ni Jesus tat tadday nga ubbun na asno, nattaque sa tac cunna egga nga neturá : **15** Ari ca maganassing aná na babay ni Sion : Ajjoye nga lubbé ip Patul mu, nga nattaqay tat tadday nga ubbun asno. **16** Danao nga gannugannug ari nga napaquinacam nad dicipulos na ira tag gafuna ; nguem turi tac carayorayo ni Jesus, naraddam da lagu tu danao nga gannugannug ay egga nga neturá tam megafu sa, ay tu ira quingngua ra sa ic cuddacudda nao nga gannug. **17** Im magari lagu nga nad-diassa, tap pagagal na cani Lazaro tal libun na, annap pinaguinnolena tan nammatay, ira in namacurug tag gannu gao. **18** Ay cunnao gapa ig gafu na tu yuri im magari nga tolay mine ira nga ziminafung sa ; ta naguinna ra tu yaya quingngua na yao nga milagro. **19** Tac naguruubobugan naf fariseos ira : ¡ Nasingannu tu auattu pammacapiannu bulabuga ! ¡ Ajjoye nga dumaddassa it tangapaddabbunan !

20 Egga gapa ic caruan nga Griegos tac caranuri nga minay naquitafuturi nga fiesta : ira yao mine ira lagu cani Felipe, nga taga Betsaida nag Galilea, ay naquimalló ira sa tu cudda nga naccagui : **21** ¡ Afú, icayá mi nacuan nga innan si Jesus ! **22** Minay si Filipe ay quinagui na cani Andres ; ay mine ra Andres enni Felipe tu edda nga quinagui cani Jesus. **23** Ay simibbag si Jesus nira, tu cunna nga naccagui : lubbé y horas nga icarayorayao na Aná nat tolay. **24** Tab babalele nac curug caguiaccu nicamu : nu ib bullung nat trigu ari matagá tad dabbun annam matay, magurore yaya lat tattadday ; nguem nu matay mabbunga ta aru. **25** Yuri im mangayá ta inangó na, yaya im mangauauassa ; ay nu y icabatú na y inangó na toye tad dabbun, pappannana tu icatolena tang ngangangay. **26** Nu egga niacan im massirvi, mebulun niacan ; ay nu sitao lara paddianac cu, yuri gapa ip paddianan na aripac cu. Nu egga niacan im massirvi, yaya y ilaua nay Yamá. **27** ¡ Sangao egga nga maburuburung y icararuá ! ¿ Anni nocá immacagui ? ¡ Ye, Amá, paliarammá tao nga horas ! Nguem yao ig gafu

tu jjimittalá tao nga horas. **28** ; Ama, iddammu tag gloria ing ngagam mu ! Ay tac cunnud, limibbé it tadday nga ngaral nga naggafu tal languí, ay tu quinagui na : iniddaccu ngana tag gloria, ay uliaccu mangana noca nga iddan tag gloria. **29** Im magaru lagud nga naddiat turi ay naguinna ra yao, quinaguira tu nagaraguc : ay nu ic caruan caguiadda : ; Naquiobobug sa it tadde angel ! **30** Simibbag si Jesus ay quinagui na : Ari limibbé yao nga ngaral megafu niacan, nu ari megafu nicamu. **31** ; Sangao ic capanunnú noye nam mundo ! ; Tas sangao ip principe noye nam mundo ay mapapanao ! **32** Sacan, nu metayagá tad dabbun, annamac cu ngamin it tolay niacan. **33** Nguem quinagui na ic cunnao, tu panguipammuan na nu anni nga patay ip patayanna. **34** Im magaru lagu simibbag sa : naguinnami tal ley tu ic Cristo mannanayun addé noca : ; Ay anniannap paccaguim tu mauag tu y Aná nat tolay ay metayag ta utun ? ; Sinni yao nga Aná nat tolay ? **35** Quinagui lagud ni Jesus nira : tap pigó paga nga tiempo egga nicamu in nauag : lumacag camu tac quegga nicamu nan nauag, tapenu arianna camu nga carangnganan na jjiobbó : tanu il lumacag ta jjiobbó arianna ammu nu sitao ip panguetan na. **36** Tac quegga nicamu nan nauag, mangurug camu tan nauag, tu icomangue nu nga macua tu aná nan nauag.

Pinalappá ni Jesus danao nga gannug, ay nano yaya ay nattagu nira. **37** Ta nu cunnup paga tu aru nga milagros ic quingnguana ta arubang da, ari ira nangurug sa ; **38** tapenu maparuló y ubobug nga quinagui nap profeta Isaias :

Afu, ¿sinni in nangurug to inibacca mi ?

¿Ay sinni in nepemammatan nan nabunugan nay Yafu ?

39 Tag gafu tao ariadda auayya in nangurug, ay quinagui manga na ni Isaias : **40**

Pinabbling na im matara, annap pinatag-
gá na ig guiffutuadda ;
tapenu ariadda masingan tam matara ni mata-
guenóra taf futu ra,
ay tu mapoyú in nonó ra, ay
pammapiaccu ira.

41 Quinagui ic cunnao ni Isaias tap pacasinganna tag gloria na ; ay nagubobug tam megafu sa. **42** Nu cunnunna paga, aru tam mappacatanngan ira nga magaray nangurug sa.

nguem tam megafu taf fariseos ira ariadda nga nepalaffuyá ; tapenu ari ira nga mapapanao tas sinagoga : **43** ta ayatadda paga id dayao nat tolay anné paga tad dayo nad Dios.

44 Naccullé si Jesus ay quinagui na : ¡ Yuri im mangurug niacan, ari yaya mangurg niacan nu ari turi tan nad dob niacan ! **45** Ay yuri im macasingan niacan, masinganna yuri in naddob niacan. **46** Limibbé nga caguitta nat tulu tam mundo, tapenu ngamin danuri im mangurug niacan ari ira mate ta jjibbó. **47** Ay nu egga im maguinna ta ubobug cu ay arianna nga parulattan, ariaccu yaya nga tagarulian, ta ariá nga mine tam mundo tu managaruli tam mundo nu ari mamaliag tam mundo. **48** Yuri im mammanaquí niacan, anna arianna nga alauatan y ubobug cu, egga im managaruli sa : y ubobug nga pinalapalappá cu yaya noca im managaruli sa ta urian nga aggao. **49** Ta ariaccu inubobug ib bagguí laggapa, nu ari y Yama nga nad dob niacan, inibilin na niacan nu anni im mepangngó nga caguiaccu annam mepangngó nga ubobugac cu. **50** Ammú tu id dob na ay yaya y inangó tang ngangangay, ig gannugannug lagu ira nga palappatac cu tac cunné ta inibilin nay Yamá niacan, cunnuri na ubobugac cu.

13 AY tan nague naf fiesta nap pascua, tap pacannammu ni Jesus tu limibbé ngana y horas nga ipappanona toye ta utun nad dabbun, nga uray tay Yama, ay taggafu ta inipangayá na tat tolona ira toye tad dabbun, ayatan na ira ta addé noca. **2** Ay tap paddaggun nap pamugab, tag gafu garay ta egga ngana nga nepay nad diablu taf futu ni Judas Iscariote nga aná ni Simon ip panguigagangue na nga mallacu sa, **3** ay tag gafu tap pacannammu ni Jesus tu y Yama iniauá na tal lima na ngamin im magannugannug, ay tu naggafu yaya tad Dios anna egga nga mappangué manoli yaya tad Dios, **4** nanaddag yaya tan namugabadda, inarianna is sinnun na, nangá yaya tu tadde affunatan ay inigacayó na ta auá na. **5** Ay nanguibubbú yaya tad danum tat tadde palangana, ay binaggauanna it tacqui nad dicipulos na ira, ay tu finunatan na ira ta affunatan, nga negacayó ta auá na. **6** Mine yaya cani Simon Pedro. Si Pedro quinagui na sa : Afú, ¿sicao im mamaggao tat tacquí ? **7** Simibbag si Jesus ay quinagui na sa : ic cuaccu ariammu ammu tas sangao ; nguem cammuammu galan noca. **8** Quinagui sa ni Pedro : ¡ ari macua bulabuga tu baggauammu it tacquí ! Simibbag sa si Jesus : nu ariat taca

baggauan, auattu bibillem niacan. **9** Quinaguisa ni Simon Pedro : ¡ Afu, ari lattu ittacqui ira, nu ari gapa il limá tuangué ta ulú ! **10** Quinaguisa ni Jesus : nu in nabaggauan ngana ari ngana mauag tu cabaggauan paga nu ari it tacquina laman ; ta egga ngana yaya nga napacarenu tang ngamin : ay sicamu marenu camu : nguem ari sicamu ngamin. **11** Ta dana ngana ammuna nu sinni im manguilacu sa ; yao ig gafu na inipaccagui na tac cunnoye : ari camu ngamin nga marenu.

12 Tac cabalinna ngana nga namaggo tat tacqui ra, annan nangá tas sinnunna, nanguli mangana naguitubang, ay cunna nga naccagui : ¿ Ammuna nu anni ic quingnguá nicamu ? **13** Ngaganan nú tu Maestro annay Yafu ; ay mapia ip paccaguinu tac cunnao, ta cacuruganna. **14** Tanu sacan nga Yafu annam Maestro, binaggauac cu it tacquinu, sicamu gapa maccabaggabaggo camu tat tacquinu. **15** Ta iniddut tacamu tu tadday nga angngarigan, tapenu cuannu gapa ic cunné tac quingnguá nicamu. **16** Tab balebale nac curug, caguiaccu nicamu : y aripan ari yaya docal anné tay yafu, ni in nadob docal anné turi tan naddob sa. **17** Nu ammuna ira yao nga gannug, mapalar camu nga mangngua nira. **18** Ari tu ya pagubobug cu im megafu nicamu ngamin ; ammu danuri ip pinili : nguem mesimmu ic cunnao tapenu maparuló y Escritura : yuri ic cuman tap paccu, inicappéná tat tumangna. **19** Addé paga tas sangao dana caguiaccu ngana nicamu tan naguena nga mesimmu, tapenu noca nu mesimmu, mangurug camu tu sacan. **20** Tab balebale nac curug, caguiaccu nicamu : yuri im mangalauá tad dobac cu, alauatanná gapa, ay nu yuri im mangalauá niacan, alauatanna gapa in naddob niacan.

21 Tac cabalin ni Jesus nga naccagui tac cunnao, nanalasisigó ta espiritu na, ay pinacurug na, tu cunna nga naccagui : Tac cacurugan nac curug caguiaccu tu tadde nicamu ilacuná. **22** Id dicipulos ira lagu nac casingasingan ira, ta mababang ira nu sinni ip pangicannanna turi nga ubobug. **23** Ta lamesa namerig tag gaco ni Jesus it tadday tad dicipulos na ira, im meddú tac cani Jesus. **24** Si Simon Pedro lagu sinenassan na yaya tu naccaguianan na sa : caguiammu nió nu sinni ip panguicannan na. **25** Yuri in namerig tag gaco ni Jesus quinagui na sa : Afú, ¿ Sinni yatun ? **26** Simibbag sa si Jesus : yaya yuri ip pangnguiatuataccu tat tangatubbalan nga basac cu. Ay tac cabalinna nga namasa tat tangatubbalan, iniauí na tac cani Judas nga aná ni Simon Iscariote. **27** Ay tac cabalin nac

casillun nat tangatubbalan, simillung sa si Satanas. Quinagui lagud ni Jesus sa : nu ic cuammu, cuammu tam mabi. **28** Ay auab bulabuga turi ira ta egga nga naguitubang tal lamesa nu anni ic quebalinan nuri nac quinaguina. **29** Tanu ic caruan inabbó ra tu tam megafu tac quegga nab bolsa cani Judas, yuri ig gafu na inipaccagui ni Jesus sa : gumatang ca tam mauag tam taf fiesta ; onu mangnguiauá ca tu pigó tam maddaual. **30** Yaya lagu tac cabalinna ngana nga nangalauá tat tangatubbalan, nano ganalaman : ay naggabi ngana.

31 Tap panona ngana lagu, quinagui ni Jesus : ¡ Sangao marayorayao y Aná nat tolay, ay nu id Dios madayorayosa ! **32** ay nu id Dios dayarayauan na yaya sa, ay isidragá na yaya nga dayarayauan. **33** Yé aná cu ira nga abbing, eggangá paga nicamu tap pigó nga tiempo. Alerannu noca ; ay tac cunnac quinaquí ta Judiu ira : ta angayac cu ari camu macangay ; cunnunna gapa ic caguiaccu nicamu sangao. **34** Iyauá cu nicamu ib bagu nga dob, nga yága ip paccasiaya-ayá nu ; tac cunné ta inipangayá cu nicamu, cunnatun gapa nab paccasiaya-ayá nu. **35** Tam megafu tao cunnuan noca ngamin nat tolay tu dicipulos tacamu, nu egga ip paccasiaya-ayá nu.

36 Si Simon Pedro cunna sa nga naccagui : Afú, ¿ sitao y angayammu ? Simibbag sa si Jesus : ta angayaccu ariammu bí sangao auayya im mebulun ; tumuttul ca noca niacan ta urian. **37** Quinagui sa ni Pedro : ¿ ngatta ta ariaccu sangao auayya im mebulun nicao ? ¡ Iyauá cu y inangó cu tam megafu nicao ! **38** Simibbag sa si Jesus : ¿ Iyauá mu y inangó mu tam megafu niacan ? ¡ Tab balebale nac curug caguiaccu nicao : ari bí noca massicaralló il lalung addé tu ari pappejjiriammuammá tam mamillu !

14 ARIANNU nga burungan if futu nu ; mangurug camu tad Dios annam mangurug camu gapa niacan. **2** Tab bale nay Yamá aru sa ip paddianan ; nu ari nacuan cunnao, dana ngana maffugab nga quinagui nicamu ; ta umayá mapparan tal lugar nga paddianan nu. **3** Ay nu manauá tu umayá nga mamaran tal lugar, manolingá mangana noca, ay alauatat tacamu niacan ; tapenu nu sitao lara ip paddianaccu yuri gapa ip paddianannu. **4** Ay nu asitao y angayac cu, ammunu id dalan nga mappangué sa. **5** Quinaguisa ni Tomas : Afú, ariammi ammú nu asitao y angayam mu : ¿ annianna lagu nap pacannammumi tad dalan ? **6** Quinaguisa ni Jesus : sacan

id dalan annac curug anna inangó ; auattu macangay tay Yamá nu ari megafu niacan **7** Nu inammunú nacuan namimuan nu maffugab gapa y Yamá : ay addé tas sangao ammunu yaya, ay nasingingannu yaya. **8** Quinaguisa ni Felipe : ¡ Afu ipasingammu nicami y Yama, ay dactal yao ngana nicami ! **9** Quinaguisa ni Jesus : aru ngana nga tiempo ipaquitapaddiacu nicamu, ¿ ay arimamá nga ammu, Felipe ? In nacasingan niacan, nasinganna y Yama : ¿ anianna lagu nap paccaguim : ipasingammu nicami y Yama ? **10** ¿ Ari camu mangurug tu eggangá tay Yama, ay tu y Yama egga niacan ? Y ubobug ira nga caguiaccu nicamu, ariaccu palappatan tu maggafu niacan, nguem nu y Yama, nga maddian niacan, cuanna y obra na ira. **11** Mangurug camu niacan tu eggangá tay Yama, ay tu y Yama egga niacan, onu mangurug camu niacan tam megafu galaman ta obras ira. **12** Tab balebale nac curug caguiaccu nicamu : nu im mangurug niacan, cuanna gapa y obra nga cuaccu ; ay nu ic cuanna dactal paga anné nira yao tanu sacan umayá tay Yama. **13** Ay ngamin ic quidauan nu tay Yama tang ngagac cu, yaya noca ic cuaccu tapenu y Yama mararayorayo yaya ta Aná. **14** Nu egga noca ic quiddauan nu tangngagac cu, cuaccu. **15** Nu ayatannú, tangngallannu id dob cu. **16** Ay tu maquimaquimallotá tay Yama tu iddan nacamu noca tu tanacuan nga Minammannabannay, tapenu maddian nicamu tangngangangay ; **17** nga yaga y Espirtu nab biga lara curug nga ari auayya naddabun nga malauá ; ta arianna yaya masingan anna arianna yaya ammu : nguem sicamu ammunu yaya ; ta egga nicamu nga maddian annam mannanayun nicamu. **18** Ariat tacamu pagurayan nga molila ; manolingá noca nicamu. **19** Pigó langngana nga tiempo, ay im mundo arianná ngana nga masingan ; nguem sicamu masingannu galaman : tanu sacan matolayá ay matole camu gapa noca. **20** Turi noca nga aggao cammuannu tu eggangá tay Yamá, ay tu sicamu egga camu niacan ay sacan nicamu. **21** Nu id dian nad dob cu annam mamaruló sa, yaya yuri im mangayá niacan : ay nu im mayá niacan ayatan yaya nay Yamá anna ayataccu gapa yaya, annam mappasinganná sa. **22** Quinaguisa ni Judas (ari si Iscariote) Afú, ¿ Ngatta ta mappasingacca nicami ay arica mappasingan tam mundo ? **23** Simibbag si Jesus ay quinaguina sa nu egga im maguiddú niacan, parulattan na ic cagui : Ay nu y Yama ayatan na yaya, ay umecami noca sa ay maquitapaddiac camu sa. **24** Yuri y ari mangayá niacan, arianna nga

parulattan ic caguiaccu : ay nu y ubobug nga naguinna nu ariaccu cucua nu ari cucua nay Yama nga naddob niacan.

25 Quinagú nicamu ic cunnao, tac queggá paga nga netaday nicamu. **26** Nguem yuri im Minammannabannay, nga yaga y Espiritu Santo nga doban noca nay Yama tang ngagac cu, yaya noca im manguituddu nicamu tang ngamin nga gannugannug, ay iparaddam na noca nicamu ngamin ip pinalappá cu nicamu. **27** ; Ibattang cu nicamu y imammó, y imammó cu iyauá cu nicamu ; ari tu cunné ta imammó nga iyauá nam mundo y iyauá cu nicamu : ariannu paburungan ig guifutuannu, ni paganassingannu. **28** Naguinnanu ip pinalappá cu nicamu : manauá ngana, ay manolingá mangana nicamu. Nu inayá nu, magayayá camu maffugab ta umayá tay Yama : ta dactal paga anné niacan y Yama. **29** Ay dana ngana nga quinagú nicamu tan naggue na bí nga mesimmu, tapenu noca nu mesimmu, mangurug camu. **30** Ta addé sangao ta addé noca, ariá curuga maquiobobug nicamu, ta lubbé ip principe nam mundo, ay auab bulabuga tu egga sa niacan : **31** nguem tapenu im mundo caminuanna tu ayataccu y Yama, ay tac cunné tad dob nga iniauá nay Yamá, cunnud gapa nac cuaccu. Tumaddag camu ngana, annam manao ittam to.

15 SACAN ic cacurugan nam mula nga vid, ay ya minam-mula y Yama. **2** Ngamin ip pangapanga nga egga niacan nga ari mangnguiauá tab bunga, arianna ; nguem danuri ngamin im mabbunga pacarenuanna tapenu umaru paga ib bunga nga iyauá na. **3** Sicamu egga camu ngana nga napacarenu tam megafu tac cagui nga pinalappá cu nicamu. **4** ; Mannanayuc camu niacan ay cunnunna gapa nió nicamu ! Tac cunné tap panga nga arianna auayya im macapabbunga nu ari mannanayun tab vid nga funna, cunnunna gapa y ariannu ipaca-auayya nu ari camu niacan mannanayun. **5** Sacan ib vid nga fun nammula ay sicamu gapa ip pangapanga : yuri im maddian niacan annap paddianac cu gapa, yaya im mabbunga tu aru ; tanu megunge camu niacan auab bulabuga tu auayya nu nga macua. **6** Nu egga y ari mannanayun niacan metabbó nga cunnap panga nab vid ay maccatang ; mannam ira, meduppang ira ta afuy annam matuggui ira. **7** Nu maddiac camu niacan annam maddiag gapa ic cagui nicamu, quiddauannu y addé na icayá nu, ay macua megafu nicamu. **8** Tao y icarayorayo nay Yamá, tu mabbunga camu ta aru ;

ay tu sicamu noca id dicipulos cu. **9** Tac cunné ta inipaguid-
 dú nay Yamá niacan, cunnud gapa y inipaquiddú cu nicamu ;
 mannanayuc camu lagu ta ayá cu. **10** Nu tangngagan nu
 id dob cu, mannanayuc camu ta ayá cu ; tac cunné gapa ta
 inipanangngag cu tad dob nay Yamá, ay mannanayuná ta
 ayá na. **11** Quinaguí nicamu ira yao nga gannugannug tapenu
 mebattang nicamu ip pagayayá cu, annan napasical ip paga-
 yayá nu. **12** Nu id dob cu ay yaya yoye, tu maccasiaya-ayá camu,
 tac cunné ta inipangayá cu nicamu. **13** Auab bulabuga tu ma-
 capangabay ta ayá nuri nam mangnguiuaú ta inangó na tam me-
 gafu tac caccofun na. **14** Sicamu ic caccofuc cu ay cuannu y irob
 cu nicamu. **15** Ariattacamu ngaganan tu aripan ; tanu y aripan
 arianna ammu ic cuan nafuna ; nguem nguinagat tacamu tu
 caccofuccu ; ta ngamin yuri ig gannugannug ira nga naguinná
 ca nama, inipammú gapa nicamu. **16** Ari sicamu in namili
 niacan nu ari sacan in namili nicamu, ay sinulló tacamu tu
 tollé tu icomanguenu nga umay á mabbunga ta aru **anna**
 mannanayun gapa ib bunga nu, tapenu nu anni lara quid-
 dauan nu tay Yama tang ngagac cu, iyauá na nicamu.
17 Yoye y irob cu nicamu : tu maccasiaya-ayá camu. **18** Nu
 icabatú nacamu nam mundo, ammunu tusacab bí y olu nga
 inicabatú na anné nicamu. **19** Nu taga dabbuc camu nacuan,
 ayatan nacamu maffugab nad dabbun nga cunnat tole na ;
 nguem mabba ta ari camu taga dabbun, ta pinili tacamu tad
 dabbun, yao ig gafu nap panguicabatú uicamu nad dabbun.
20 Daddamman nu yuri ic cagui nga pinalappá cu nicamu :
 y aripan ari docal paga anné tay yafu na. Nu jjinarumdá,
 darumadda camu noca ; nu sinangngag da ic cagui, tangnga-
 gadda gapa noca ic caguinu. **21** Nguem cuadda ngamin danao
 nicamu tam megafu tang ngagaccu, ta ariadda garay ammu
 in naddob niacan. **22** Nu ariá nacuan limibbé annan naquio-
 bobug nira, auam maffugab tu catagaruliadda ; nguem tas
 sangao egga ip pamennaquiguanadda ta inipattagaruli ra.
23 Im mabatú niacan icabatú na gapa y Yama. **24** Nu ariá
 nacuan nangngua tan nattattaddayadda ta obra nga auab
 bulabuga tu tolay nga nacacua sa, auam maffugab ira tu
 catagarulian ; nguem tas sangao nasingaddá **anna** inicabaturá,
 ari latu sacan nu ari gapa y Yamá. **25** Nguem nacua ic
 cunnao tapenu maparuló y egga nga neturá tad dob : inicaba-
 turá nga auattu gafu. **26** Nguem noca tal labbé nam Minam-
 mannabannay nga dobac cu noca nicamu maggafu turi tad

dian nay Yamá nga yaya gabba y Espiritu nab biga lara curug nga maggafu tay Yama, yaya noca im mamacurug niacan : **27** annas sicamu gapa noca im mappalappá á mamacurug tam megafu gabba ta inipaddian nu niacan ta addé tag gafu na.

16 QUINAGUÍ nicamu danao nga gannugannug tapenu ari camu mesiddual. **2** Papanauad dacamu noca tas sinagogas ; nguem lubbé it tiempo nga nu sinni laman nga mamapate nicamu, abbastan na tu manguitabbung yaya tap panguilaua na tad Dios. **3** Ay cuadda noca ic cunnao gafu ta ariadda ammu y Yama ni ammurá mabba gapa. **4** Nguem ya ipaccaguí nicamu tac cunnao tapenu tad dattal na horas nga natacquilalan, queraddammanu ira annan nu cunnasi gapa na inipamalappá cu nicamu. Ay nu ig gannug ira ngao, ariac cu nicamu pinalappa ta addé gari tag gafuna tam megafu tac queggá paga nicamu. **5** Ay tas sangao umayá turi tan naddob niacan ; nguem ni tadde nicamu egga nió im maquiabú : ¿sitao y angayammu? **6** Nguem gafu ta inipamalappá cu nicamu tac cunnao, napannu tad daddam ig guiffutuannu. **7** Nu cunnunna paga, caguiacu nicamu ic curug : mauag tac cunné nicamu tu manauá : tabu ariá nacuan nga manao, im Minammannabannay ari noca lubbé nicamu, nguem nu manauá, sacan noca im maddob sa. **8** Ay noca tap pacarattal na, pacanauaganna noca tam mundo il liuá, tunung anna ammanunnú : **9** tam meyannung tal liuá, megafu ta ariadda pangurug niacan ; **10** tam meyannung tat tunung, gafu ta umayá tay Yama ay ariannú noca ngana masingan ; **11** tam meyannung ta ammanunnú, gafu ta ip principe noye nad dabbun egga ngana nga nabalín nga napanunutan. **12** Aru paga nga gannugannug y eccu nicamu nga palappatan, nguem sangao ariannu ngana cattamman. **13** Nguem tad dattal noca nuri na Espiritu nac curug, yaya im manguituggub nicamu tap pacannammu nu tannu anni lara curug ; ta ari yaya noca magubobug tan naggafu laggapasa nu ari ya palappatan na in naguinna na ; anna ipammu na noca nicamu ig gannugannug ira nga mappangué nga lubbé. **14** Yaya noca im mannguiauá nió tag gloria ta mangá noca tag gloriá ay ilayyagayya na nicamu. **15** Ngamin y egga tay Yama, cucuá ; ay tac cunnud lagud, quinaguí nicamu tu mangá noca tac cucuá ay ilayyagayya na nicamu. **16** Tap pigó paga nga tiempo ariannú ngana

masingan; ay tap pigó mangana nga tiempo, masingannú noca; ta umayá tay Yama. **17** Ic caruan tad dicipulos na naccaabu-abú ira: ¿anni panó ic quebalinan noye nac quinagui na nittam: tap pigó paga nga tiempo, ay ariannú ngana masingan, ay tap pigó mangana nga tiempo ay masingannú; ta umayá tay Yamá? **18** Quinagui ra lagu: ¿anni yoye ic caguianna: pigó paga nga tiempo? Ariammi ammu ic caguianna. **19** Nataguenó ni Jesus tu icayá ra nga iyabú sa; ay tu cunna nira nga naccagui: ¿naccaabuabutannu nu anni yoye ic quinagui: tap pigó paga nga tiempo ariannú ngana masingan, ay tap pigó mangana nga tiempo ay masingannú noca? **20** Tab balebale nac curug, caguiaccu nicamu: tu sicamu tumanguí annam maraddam camu noca, nguem im mundo magapagayayá yaya noca: mattalammac camu noca, nguem it talamman nu mabbali noca tap pagayayá. **21** Ib babay tap paddaggun na nga maganá, magattam tat taquí ta jjimittal y horas nap pappangangngó na: nguem noca tac cabalin na manguilussag ta abbing arianna ngana maraddam y jigarigá na gafu tap pagayayá na gafu tac queyaná nat tadde tolay ta utun nad dabbun. **22** Sicamu lagu egga camu sangao nga siggaraddam, nguem uliattacamu mangana nga innan, ay magapagayayá if futu nu anna auan noca tu macapangari tao nga pagayayá nu. **23** Ay ta aggao uri auan noca tu ipaqui-abaquiabú nu niacan. Tab balebale nac curug caguiaccu nicamu; ngamin ic quiddauannu tay Yama, tang ngagaccu, iyauá na noca nicamu. **24** Addé tas sangao auap paga tu quiniddonu tang ngagaccu: macquiddo camu, ay meyauá nicamu tapenu mapasiccal ip pagayayá nu.

25 Pinalappá cu nicamu ig gannug oye ira tac cagui agui nga angngarigan: nguem dittal y horas nga ariá nicamu nga maquiobobug ta angngarigan nu ari palappatac cu nicamu tam manauag ig gannugannug nga cucua nay Yama. **26** Ta aggao uri macquiddo camu noca tang ngagac cu; ay ariaccu nicamu caguiannu tu maquimallotá tay Yamá tam megafu nicamu; **27** Y Yama gabba ayatanna camu tam megafu tan nepangayá nu niacan annan nepangurug nu tu naggafungá tad Dios. **28** Nal-lauaná naggafu tay Yama annal limibbetá ta utun nad dabbun; panauac cu mangana id dabun, umayá tay Yama. **29** Quinaguisa nad dicipulos na: ajjoye nga manauag ip pagubobug nu sangao anna arica magubobug ta angngarigan. **30** Sangao ammmi tu ammun ngamin ig gannugannug ay tu ariammi

auagan tu egga nicao im maquiabú : gafu tao mangurug camí tu naggafu ca tad Dios. **31** Simibbag si Jesus nira : ¿ mangurug camu cari sangao? **32** Ajjoye nga lubbé ngana y horas, ay limibbé ngana ip pauuarauara nu, ay umay ic catagguítadde nicamu tac cucua na laggapa, -ay ibatangnú laman nga mat-tadday : nguem nu cunnunna paga ariá mebattang mattadday ta y Yamá egga niacan. **33** Quinagú nicamu danao nga gannugannug tapenu egga y imammó nu niacan. Ta utun nad dabbun aru ic capacaraddam nu ; nguem paquengallan nu in nonó nu ; ¡ Sacan pinatulú cu im mundo !

17 PINALAPPÁ ni Jesus danao nga gannugannug ; ay inítangag na im matana tal langú ay cunna nga nac-cagui : ¡ Ama, limibbé ngana y horas ! Iddammu tag gloria y Aná mu, tapenu dayarayauan naca gapa na Aná mu : **2** tac cunné ta inipangnguiáú mu sa tap paca-auayya tang ngamin tam meyanung tab baggui, tapenu icomanguena nga mangnguiáú tang ngangangay nga inangó tac caranuri ngamin nga inialauá mu tal lima na. **3** Ay tu yoye ing ngangangay nga inangó, tu cammuadda tu sicao laman it tattadday nga curugá Dios tuangué caní Jesu Cristo nga jjinob mu. **4** Jjina-yarayao taca ta utun nad dabbun, ta netuppal cu ngana y obra nga iniaú mu níó tu cuaccu. **5** Tas sangao lagud, ¡ oh Ama ! paquipaggloriammá nicao taccunné tau nepaqui gloria nicao tan nague paga nam mundo nga naparó. **6** Pinalappá cu ing ngagam mu tat toláy ira nga iniaú mu niacan tam mundo : cucuam ira ay iniaú mu ira niacan ; ay ira pinaruló ra ic caguim. **7** Sangao nammuaadda tu ngamin y iniaú mu niacan ay cucuam : **8** ta iniaú cu nira y ubobug nga iniaú mu niacan ; ay inialauá ra, ay nammuaadda ic cacurucurug tu nanauá naggafu nicao annan nangurug ira tu sicao in naddob niacan. **9** Ipaquimalló cu ira : ariá maquimalló megafu tam mundo, nu ari laman megafu tac caranuri nga iniaú mu niacan ; ta cucuam ira : **10** ay ngamin ig gannugannug nga cucuá cucuam ira, ay nu ic cucuam ay cucuá : ay madayarayaouá nira. **11** Ay sangao auaná ngana tam mundo, nguem danao egga ira tam mundo, ay umayá nicao. ¡ Ama nga Masanto ! pappan-nammu tang ngagammu danuri y iniaú mu niacan, tapenu mapacatadde laman ira, tac cunné gapa nitta ! **12** Tac quegga paga nira tam mundo, pinappannac cu ira tang ngagan mu, danuri y iniaú mu niacan sinangngallac cu ira, ay auab

bulabuga nira tu natay, nu ari laman y aná nac cararalan, tapenu maparuló y egga nga neturá ta Escritura. **13** Nguem sangao umayá nicao; ay ig gannugannug ira ngao palappataccu tam mundo, tapenu mepasiccal nira ip pagayayá nga maggafu niacan. **14** Iniauá cu nira ic caguim; ay im mundo inicalatína ira, ta ari ira tagadabbun, tac cunné na gapa niacan. **15** Ariaccu nga ipaquimalló tu ariammu ira tam mundo, nu ari parayuammu ira tam maracay. **16** Ari ira tagadabbun tac cunné na gapa niacan ariá taga dabbun. **17** Pacasantouam mu ira tac curug: ic caguim yaya ic curug. **18** Tac cunné ta inipaddog mu niacan tam mundo, cunnunna gapa na inipaddob cu nira tam mundo. **19** Ay tam megafu nira, pacasantouac cu galaman ib bagguí, tu icomangue ra gapa nga mapacasanto tab biga lara curug. **20** Ni ari laman ira yao y ipaquimalló cu nu ari gapa danuri ngamin im mangurug niacan tam megafu tac caguira; **21** tapenu mapacatadde laman ira ngamin; tu caguittam, oh Ama, nga maddiac ca niacan annam maddianá gapa nicao, tapenu mapacatadde gapa laman ira nitta; annattapenu mangurug im mundo tu jjinobmá. **22** Ay nu ig gloria nga iniauá mu niacan iniauá cu gapa nira; tapenu mapacatadde laman ira tac cunné gapa tac cataddeta: **23** tu sacan nira ay sicao niacan, tapenu mapasiccal ira taccapataddera; tapenu cammuan nam mundo tu jjinob má, inanom ira tac cunna inipangamon gapa niacan. **24** ¡Ama! caragatac cu gapa tu danuri y inauá mu niacan maddiag gapa ira tap paddianac cu, tapenu masingadda ig gloriá nga iniauá mu niacan: ta inayamá tan nague paga nac caparó nam mundo. **25** ¡Oh matunung nga Yama! im mundo arianna ca inammu; nguem inammu taca ay danao nammuadda tu sicao in naddob niacan. **26** Ay tu inipammú nira ingngagammu, ay tu ipammú addé noca; tapenu y ayá nga inipangayá mu niacan egga nira, ay sacag gapa nira.

18 TAC cabalin ni Jesus nga namalappá tac caranao nga cagui, mine yaya nga cabulun na id dicipulos na ira tat tangabbagan na ueg nas Cedron, nga dian nat tadday nga laguerta nga sinallungan ni Jesus tuangué tad dicipulos na ira. **2** Ay nu si Judas nga manguilacu sa ammu na gapa yao nga lugar: ta namiaru nga mine si Jesus turi nga cacabulunna id dicipulos na ira. **3** Si Judas lagu, tac cabalinna ngana nga nangalauá tac compania nas suddalu anna oficiales ira nga

jjinob nac cattannangan nas sacerdotes annaf fariseos ira, mine turi nga nanguibulun taf farafarol, guifuguifú anna iccamnan. **4** Si Jesus ta dana ammu na ngamin im masissimmu, nalauan yaya annac quinagui na nira : ¿ Sinni y aleran nu ? **5** Simibbag ira sa : ¡ Si Jesus Nazareno ! Quinagui ni Jesus : ¡ Sacan ! Ay nagguiaggapa nira si Judas nga yaya immanguilacu sa. **6** Turi lagu ta inipaccaguina nira : ¡ Sacan ! naccunug ira annan napedda ira tad dabbun. **7** Iniabú mangana ni Jesus nira : ¿ Sinni y alerannu ? ay Quinaguira sa : ¡ Si Jesus Nazareno ! **8** Simibbag si Jesus : Quinagú ngana nicamu tu sacan ; nu sacan y alerannu, pagurayannu tu ume ira yao ta angayadda : **9** tapenú maparuló ic quinaguina : tac caranuri nga iniauí mu niacan, auan ni tadday tu jjinaral cu. **10** Si Simon Pedro nga egga it tadday nga espada na, binaddul na annab binigaranna y aripan nac catannangan nas sacerdotes piningngaddanna it talingana nga jjiuanan : ing ngagan noye na aripan ay Malco. **11** Si Jesus quinagui na lagu cani Pedro : itolim y espadam tab vainana, ¿ ariaccu gafu nga inuman ic copa nga iniauí niacan Namá ?

12 Tac cunnud, ic compañía nas suddalu tuangué tac capitadda anna oficiales ira na Judiu guinafúra si Jesus annab binalug da, **13** annan neyanguera bí yaya ta olu tac cani Anas ; ta yaya ic catugangan ni Caifas nga cattannangan nas sacerdote nga maddaggun tad dagun uri. **14** Si Caifas yaya yuri in nanguitabarang ta Judiu ira tu mepangngó tu tadde laman nga tolay im matay tam megafu tam maguili.

15 Si Simon Pedro nefulú cani Jesus, tuangué gapa tat tadday nga dicipulo. Ay nu yao nga dicipulo ammu yaya nac catannangan nas sacerdote, ay simillung nga nebulun cani Jesus tal laguerta na atannang nga sacerdote. **16** Nguem si Pedro nebattang tab bicó nap puerta tap pané tal lauan. Nallauan lagu yuri it tadday nga dicipulo nga ammu nac catannangan nas sacerdote ay naquibobug yaya turi tab babay nga manaron tap puerta, ay netallung na tal lagum si Pedro. **17** Quinagui lagu nam maguinganay uri nga manaron tap puerta cani Pedro : ¿ Ari ca cari tadday tad dicipulos ira nat tolayao ? Simibbag sa : Ari. **18** Danuri y aripan anna oficiales ira nagguian ira nga maggataddag, ay nangngua ira tu baggang tu paggarenuan ta curuga malummin ; ay maggarenu ira turi : ay naquipaggarenu gapa nira si Pedro turi.

19 Ic catannangan nas sacerdote iniabú na cani Jesus danuri

id dicipulos na tuangué gapa tat tuddutuddu na. **20** Simibbag sa si Jesus: naquiobobugá tam mundo ta ari lammang; tangacanayuná nga nattuddu tas sinagogas ira tuangué tat templo, nga gadducan ngamin ira na Judiu; ay auaná bula-buga tu quingngua tas sininagu. **21** ¿Ngatta ta iyabú mu niacan? iyabú mu turi ira tan nacaguinna, nu anni ic quinagú nira: ajjoye ammura ic quinagú nira. **22** Ay tac cabalinna nga naccagui tac cunnao, tadday turi ta oficiales ira nga maggataddag sinappalanna si Jesus, ay quinagui na: ¿Cunnatun nap paquitabbag mu tac catannangan nas sacerdote? **23** Simibbag sa si Jesus: nu maraqué y inubobug cu, pacanauagammu id daqué na, nguem nu mapia, ¿ngatta bí ta dannalammá? **24** Ay ta urian, netubug na yaya nga maggabalog tac cani Caifas nga catannangan nas sacerdote.

25 Ay si Pedro naddiat turi nga maggataddag nga maddaggun nga maggarenu. Quinaguira lagusa: ¿Arica tadday tad dicipulos na? Nappejjiriamu yaya, ay quinagui na: Ari. **26** Quinagui nuri nat tadde ta aripan na atannang nga sacerdote: caragan galaman nuri nap piningngaddan ni Pedro: ¿Ariat taca cari nasingan tal laguerta nga cabulunna? **27** Nappejjiriammu mangana si Pedro: ay tu ganganalaman nassiccaraccó it tadday nga lalung.

28 Ta addé tab bale ni Caifas initulug da si Jesus tap Pretorio: ummaumma turi; ay ari ira simillung tap Pretorio tapenu ari ira carapingan tu ipaca-auayyara nga cuman tap pascua. **29** Nallauan lagu nira si Pilato ay quinagui na: ¿Anni id danug nga inianguenu tao nga mamacaraqué tao nga tolay? **30** Simibbag ira annac quinaguira sa: nu ari nacuan nga maracay yao nga tolay, ariammi maffugab nga iniangue yaya nicao. **31** Quinagui lagu nira ni Pilato: apannu laggapa yaya ay panunnutannu tac cunnam merob tad dob nu. Quinaguisa na Judiu ira: ari mepabulun nicami im mamapatay tam masqui sinni nga tolay: **32** tapenu maparuló yuri ic cagui nga pinalappá ni Jesus nga nanguipammuan na nu anni nga patay ip patayanna. **33** Simillung mangana lagu si Pilato tap Pretorio, inagalanna si Jesus ay quinagui na sa: ¿Patul ca na Judiu ira? **34** Simibbag si Jesus: ¿caguiamnu yao tu naggafu laggapa tan nonómu onu egga nicao in naquiobobug tam megafu niacan? **35** Simibbag si Pilato: ¿Taddayá cari nga Judiu? Ic catanguelianannu tuangué tac cattannangan nas sacerdotes ira iniauára ca niacan; ¿anni ic quing-

nguan? **36** Simibbag si Jesus: Nu ig pappatulac cu auat toye tam mundo: nu ip papatulaccu egga nacuan toye tam mundo, maquipangngua nacuan y aripaccu ira tapenu ariá nga meyauá ta Judiu ira: nguem ip pappatuluc cu ay auat tao. **37** Quinagui sa lagu ni Pilato: ¿ Patul ca gafu? Simibbag si Jesus: Caguiammu tu patulá. Yoye it talacurug cu tac queyaná cu annay yoye it talacurugcu nga mine tam mundo: tu eccu nga pacanauagan ib biga lara curug. Ngamin yuri in mayá tac curug, guinnanna ing ngaral cu. **38** Ay quinagui sa ni Pilato: ¿ Anni ic curug?

Ay tap paccagui na tac cunnao, nallauan mangana yaya ta Judiu ira, ay quinagui na: ¡ Auab bulabuga tu liuá nga nemammatac cu sa! **39** Nguem anangngua nu tu palussaraccu gafu nicamu it tadday nga tolay tap pascua; ¿ icayá nu lagu tu palussarac cu megafu nicamu ip Patul na Judiu ira? **40** Ay tac cunnud ngamin ira naccullé mangana, tu cudda nga naccagui: ¡ ari tu yao nu ari si Barrabas! ay si Barrabas tadde yaya nga minanulisan.

19 SI Pilato lagud iná na si Jesus ay pinisipisi na yaya. **2** Ay nu is susuddalu nangngua ira tu barungú nga si anna inipe ra ta ulu na, anna sininnunadda yaya tu tadday nga túnica nga ujjin; **3** ay tu umaranni ira sa ay cuddasa nga maccagui: ¡ Dios nicao im magalluad, Patul na Judiu ira! ay sinissintú ra yaya. **4** Nallauan mangana lagud si Pilato nira, ay quinagui na nira: ¡ Innannu, ilauaccu nicamu yaya, tapenu cammuannu ta auab bulabuga tu maleg cu nga liuá sa! **5** Nallauan lagu si Jesus, nga paggacattu na ib barungú nga sí anna maggatunica ta ujjin; ay quinagui nira ni Pilato: ¡ Yé, imamatan nu yao nga tolay! **6** Tap pacasingan lagu sa nac catannangan nas sacerdotes ira anna oficiales, naccullé ira tam matallag, tu cudda nga naccagui: ¡ Ipató mu tac cruz! ¡ Ipató mu tac cruz! Quinagui nira ni Pilato: ¡ Apan nu laggapa yaya, ay ipató nu tac cauz; ta auab bulabuga tu maleg cu sa tu liuá na! **7** Simibbag sa y Judiu ira: Egga it tadday dob mi, ay tac cunnam merob tad dob, mepangngó tu mate yaya; ta ibilang na yaya tu Aná nad Dios. **8** Tac cunnud lagud, tap pacaguinna ni Pilato tac cunnao nga cagui, naganassing nga curug; **9** ay simillung mangana yaya tap Pretorio, quinagui na cani Jesus: ¿ taga

sito ca? nguem si Jesus arianna yaya sinabbag bulabuga. **10** Quinagui lagud sa ni Pilato: ¿arica maquiobobug niacan? ¿Ariammu ammu tu egga ip paca-auayyá nga manguipató nicao tac cruz, anna egga gapa ip paca-auayyá nga mamalus-sag nicao? **11** Simibbag sa si Jesus; Auab bulabuga tu paca-auayyam niacan, nu ari neyauá nicao nga naggafu ta utun: ay tag gafu tao yuri in nangngui:auá nicao niacan, dactal paga ic catagarulianna. **12** Ta addé turi inigagangue ni Pilato nga palussaran yaya; nguem nu y Judiu ira, naccucullé ira, ay quinaguira: ¡Nu palussarammu yao nga tolay, ari ca cofun ni Cesar! ¡ngamin yuri im mamappatul tab bagguina, magubobug fam macatabbá cani Cesar. **13** Si Pilato lagud, tap pacaguinnana tac caranao nga cagui, iná na si Jesus, ay naguitubang yaya ta ammanunnutan, tal lugar nga mangagan tu lugar nga Natapian, nguem tac cagui na Hebreo ay Gabbatha. **14** Ay turi nga aggao yaya ip papparaparan ngana tap pascua: aranni ngana im mecannam nga horas. Ay quinaguina ta Judiu ira: ¡Ajoye ip Patul nu! **15** Nguem necuccullé ra: ¡Ariammu yaya tatun, ariammu yaya tatun! ¡Ipató mu yaya tac cruz! Quinagui nira ni Pilato: ¿Ipató cu tac cruz ip Patul nu? Simibbag ic catannangan ira nas sacerdotes: ¡Auab bulabuga tu tanacuan nga patul mi nu ari si Cesar! **16** Neyalauá lagu nira yaya tapenu mepató tac cruz.

17 Inára lagu si Jesus ay neyangue ra yaya tal lauan nas ciudad. Ay nu yaya quinattu na ic cruz na, nano yaya nga minay tat tadday nga lugar nga mangagan tu Calvario, nga mangagan tac cagui na Hebreo tu Gólgota; **18** nga yuri nga lugar in nanaguipataccadda sa tac cruz; ay tu egga paga id dua nga cabulunna, tagguitadday tam massiddammang, ay si Jesus it nattangnga. **19** Ay nanurá si Pilato tu tadday nga titulu ay inipenna ta utun nac cruz; ay tu ya nga netura: **JESUS NAZARENO, PATUL NA JUDIUI IRA.** **20** Yao nga titulu binibbig na aru nga Judiu; tanu il lugar nga nepataccan ni Jesus tac cruz aranni tac ciudad; ay nu it titulu ay naturá tac cagui na Hebreo, Griego annal Latin. **21** Nu ic cattannangan nas sacerdotes na Judiu ira quinaguira lagu cani Pilato: ¡Ariammu iturá: Ip Patul na Judiu ira; nu ari quinaguina: Sacan ip Patul na Judiu ira! **22** Simibbag si Pilato: ¡Nu in neturá cu ay neturá cu ngana!

23 Ay taccunnud is suddalu ira, tac cabalidda nga nanguipató

cani Jesus tac cruz, iná ra y alalá na, ay pinaccappá ra, iná nac catagguitadde tas suddalu ip paccappá na ; cunnunna gapa tat túnica : nguem nu it túnica auattu dagué ná, tadde laman in necatannunna ta utun annag gucab. **24** Naguruubobugad-da lagu : ¡ Ariattam nga pisilan nu ari paccapalayalagattam langngana nu sinni sa im macaccua ! tapenu maparuló y escritura nga cunna :

Nabbaballayadda y alalá cu ira,
ay naccapalalagadda it tunicá.

25 Danao lagu ic quingnguaquingua nas suddalu ira. Nguem naddian nga maggataddag tab bicó nac cruz ni Jesus y yenana, tuangué ta uagui nga babay nenaná, María nga ataua ni Cleopas annni María Magdalena. **26** Ay tap pacasingan ni Jesus tac ca nena na tuangué tad dicipulo na nga idducanna nga naddiat turi, quinaguina ca nena na : ¡ Yé babay, ajjoye y aná mu ! **27** Ay netubbá na nga quinagui tad dicipulo : ¡ Ajjoye y yenam ! ay ta addé turi nga horas id dicipulo iná na yaya tab balena.

28 Tac cabalinnao, gafu tap pacannammu ni Jesus tu'egga ngana ngamin nga netuppál, (tapenu maparuló y escritura) quinagui na : ¡ Mapangalá ! **29** Nagguiat turi it tadday nga angang nga napannu tas silam : ay binasara y esponja tas silam ay nepera tat tuppag nat tadday nga hisopo ay inigauára tas simú na. **30** Tap pangalauá lagu ni Jesus tas silam, quinagui na : ¡ Netuppál ngana ! inicummag na y ulu na, ay iniauí na y icararua na.

31 Tam megafu ta yuri y aggao na apparaparan, ay tapenu ib baggui ira ari ira mebattang tac cruz ta aggo nas Sabado, (ta yuri nga Sabado ay curuga docal nga aggao) y Judiu ira quiniddo ra cani Pilato tu macattu nacuan it tacqira ay tu mepano ira turi. **32** Limibbé lagu is suddalu ira ay quinattu ra it tacqui nuri na olu tuangué turi tac cabulunna nga nepató tac cruz : **33** nguem tad dattal da cani Jesus, turi ta inipacasingadda tu natay ngana, ariadda quinattu it tacqui na. **34** Nguem it tadde ira turi tas suddalu pinanaffú na ip pica tab bicó nab baggui na, ay ganganalaman naturquí id daga annad danum. **35** Ay nu in nacasingat tao pi nacurug na (ay nu ip pamacurug na ay curug) tapenu mangurug camu. **36** Ta nesim-mu ig gannugannugao ira tapenu maparuló y Escritura : nu it tulang na noca ari macattu. **37** Ay tanacuan mangana nga Escritura caguianna : Imammatadda noca yuri ip pinica ra.

38 Ay tac cabalinnao, si Jose nga taga Arimatea, dicipulo ni Jesus, nu cunnunna paga tu sininagu laman tag gafu ta assing na ta Judiu ira, quiniddo na cani Pilato tu ipabulun na sa ip pangari na tab baggui ni Jesus : ay inanugú ni Pilato. Limibbé lagu anna inarianna ib baggui ni Jesus.

39 Limibbé gapa si Nicodemo, yuri im mine ta olu cani Jesus tat tadde gabi, ay nanguilabbé tu nacquibu nga mirra anna áloes nga mammagatú tal libra id dammó na **40** Iná ra lagu ib baggui ni Jesus annab binungunadda tas sinnun nga lienzu annab bangubangug, tac cunné tan negagangay nga annanam na Judiu ira. **41** Ay tal lugar nga nepataccan na tac cruz, egga it tadde laguerta, ay tal lagum nal laguerta tadday nga libun nga bagu, nga auap paga sa bulabuga tu natanam. **42** Ay pinera si Jesus turi ta yuri ic caggauan na apparaparan na Judiu ira, ta yuri y egga nga aranni.

20 TA olu nga aggao nat tangaligguan mine si María Magdalena ta ummaunma, turi tam maribbó paga, tal libun, ay nasingganna ib batu nga nari ta utun nal libun. **2** Nappalaguii lagu ay mine cani Simon Pedro tuangué tat tanacuan nga dicipulos nga idducan ni Jesus ay quinagui na nira : ; Inariadda y Yafu tal libun, ay ariattam ammu nu sitao in nanguipayyadda sa! **3** Nano lagu si Pedro tuangué turi tat tadde dicipulo ay mine ira tal libun. **4** Ay nappaladiu ira nga dua ; ay curuga masicap paga y inipappaladiu nuri nat tadday nga dicipulo anné cani Pedro, ay yaya y olu nga limibbé tal libun ; **5** ay tap paccummag na, nasingganna is sinnun nga lienzu nga neualang ; nguem ari yaya simillung tal lagum. **6** Limibbé si Simon Pedro nga siminunug sa, ay simillung yaya tal lagum ; ay nasingan na is sinnun nga lienzu nga neualang, **7** tuangué ta uló nga nepay ta ullunanna, ari netangueualang tas sinnun ira nga lienzu nu ari nacappil nga nepay tattadday tat tanacuan nga lugar. **8** Simillung gapa yuri it tanacuan nga dicipulo nga yaya y olu nga nacalabbé tal libun, nasingganna annan nangurug : **9** ta ariadda bí ammu y Escritura, nga manalappá tu maguinnole yaya tan nammata y. **10** Tac cunnud id dicipulos ira nano mangana ira nga limibbé tab balera. **11** Nguem si María nabattang yaya tal lauan, tab bicó nal libun nga tumanguitangui.

Tap paddagun na nga tumanguitangui, ininganna il lagum nal libun ; **12** ay nasingganna id dua nga angeles nga nassinun

tu tanig á furao, nga maggaitubang ira, it tadday ta ullunan ay nu it tadday tac cuyatan, tan nagguianan nab baggui ni Jesus. **13** Ay quinaguira sa : Yé, babay, ¿ngatta ta tumanguí ca ? Quinagui na nira : Gafu ta iná ra y Yafú, ay ariaccu ammu nu sitao in nanguipayyadda sa. **14** Ay tap paccagui na tac cunnao, nallanga yaya tal licug, ay nasinganna si Jesus nga maggatad-dag ay arianna ammu tu yaya si Jesus. **15** Quinagui sa ni Jesus : Ye, babay, ¿ngatta ta tumanguí ca ? ¿sinni y alerammu ? Inabbó na tu si Jesus ay yaya im magallaud tal laguerta naguri, ay quinagui na sa : ¡afú, nu inariammu yaya tao, caguiammu nió nu sitao in nanguipayyammu tapenu apaccu. **16** Quinagui sa ni Jesus : ¡María ! nabbira yaya, ay quinagui na tac cagui na Hebreo : ¡Rabboni ! nga quebalinanna : ¡Maestro ! **17** Quinagui sa ni Jesus : ¡Ariammá siggueran ! ta ariá paga nga minuné tac ca Nama : nguem umeca tad dicipulos cu ira ay caguiam mu nira : tu umunetá turi tay Yamá annay Yama nu gapa, tad Dios cu ay Dios nu gapa. **18** Minay si Maria Magdalena ay quinagui na tad dicipulos ira : ¡Nasingaccu y Yafu ! ay pinalappá na nira nu annianna inipaccagui na sa tag gannugannugao.

19 Ay tap paffugab na ngana, ta aggao uri gabba, nga yaya y olu nga aggo nat tangaliguan, ay turi ta egga nga maggalitú ip puerta nan nattattaddayan nad dicipulos ira, ta assing da ta Judiu ira, limibbé si Jesus, ay tap pappasinganna nira tan natangngadda, quinaguina nira : ¡Egga paray nicamu y imammó ! **20** Ay tac cabalinna nga naccagui tac cunnao, inipasinganna nira il limalima na ira tuangué tab bicó na. Nagayayá lagu id dicipulos ira, tap pacasingadda cani Jesus. **21** Quinagui lagu mangana ni Jesus nira : ¡Imammó paray y egga nicamu ! Taccunné ta inipaddob Nama niacan cunnunna gapa nap paddob cu nicamu. **22** Ay tap paccagui na tac cunnao, sinupan na ira ay cunna nga naccagui nira : ¡Alauatannu y Espiritu Santo ! **23** danuri y ipamacomanu ic catagaruliadda, capacoman ira : ay danuri y ibattang nu, mebattang ira.

24 Nguem si Tomas nga tadde turi tac caraddua, nga mangagan tu Didimo, auan yaya turi tal labbé ni Jesus. **25** Quinagui lagu sa nac caruan ira nga dicipulos ¡Nasingammi y Yufu ! Nguem yaya quinagui na nira : nu ariaccu masingan tal lima na ig gafuan nap pató ira annan nu ariaccu bí nga patallungan

ic curamé tag gafuan nap pató ira annat tucallat tal limá ib bicó na, ariá mangurug.

26 Ay tac cabalin na ualu aggao nagguián mangana id dicipulos na ira tal lagum egga nira nga netadde si Tomas. Limibbé si Jesus, turi ta egga nga maggalitú ip puerta ira, ay tap pappasinganna tan nattangadda, quinagui na : ! Imammó paray nicamu ! **27** Ay tu cunna nga naccagui tac cani Tomas : igauá mu toye ic curamem ay innammu il limalimá, anna igauá mu toye il limam ay patallungammu toye tab bicó cu : ! mangurug ca ay ariammu cuan tu ariça minangurug ! **28** Simibbag si Tomas ay quinagui na sa : ; Afú annad Dios cu ! **29** Ay quinagui sa ni Jesus : Tomas, gafu ta inipacasingammu niacan, nangurug ca : ; mapalar danuri y ariadda nasingan ay nangurug ira !

30 Tac cunnud aru lagu nga macapabbao ic quingngua ni Jesus ta arubang nad dicipulos na ira nga ari neturá toye tal libru : **31** nguem danao neturá ira tapenu mangurug camu tu si Jesus yaya ic Cristo, yaya y Aná nad Dios ; ay tapenu tap pangurug nu, egga nicamu y icatolay tang ngagan na.

21 TAC cabalinnao, nappasingan mangana si Jesus tad dicipulos na ira, tab bicó nab bebay nat Tiberias ; ay tu cunnao na inipappasinganna : **2** Nattattadday da Simon Pedro enni Tomas nga mangagan tu Didimo, enni Nataniel nga taga Caná nag Galilea, dua nga auá ni Zebedeo tuangué tad dua paga nga dicipulos na. **3** Quinagui nira ni Simon Pedro : ; Umayá nga maguissira ! Ay quinagui ra sa : mebuluc cami gapa nicao. Nano ira lagu ay nattaque ira tat tadday nga barangay ganganalaman ; ay tag gabi nguri auab bulabuga tu nagafú ra. **4** Nguem turi tap pammariumma na ngana, naddian si Jesus tap pipí nab bebay : nguem id dicipulos na ira ariadda ammu tu yaya si Jesus. **5** Ay quinagui lagu ni Jesus nira : ; Yé aná cu ira, ¿ egga ip pigó nga canannu ? Simibbag ira sa : Auan. **6** Ay quinagui na nira : itannu y icó ta jjiuanan nab barangay, ay macalá camu. Initadda lagu, ay ariadda ngana mapippittang tag gafu tac caru nas sira. **7** Quinagui lagu nuri nad dicipulos nga ayatan ni Jesus tac cani Pedro : ; Yaya y Yafu ! Si Pedro lagu tap pacaguinna na tu yaya y Yafu, inigacayó na yuri it tunica na nga agguissira na (ta naguba yaya) ay nattubbú tab bebay. **8** Nguem ic caruan nga dicipulos nattaque ira tab barangay nga nappapipí ta ari

ira arayyu tad dabbun, nu ari maddua gatú tas sicu laman ic carayyu na, ay tu piniddang da y icó nga napannu tas sira. ⁹ Nallattu ira nga guiminon tad dabbun ay nasingadda turi ib baggang nga umafuafuy ay tadday nga sira annap pan nga nepotun. ¹⁰ Quinagui lagu nira ni Jesus: manguiangue camu tas sira nga nagafú nu sangao. ¹¹ Minuné si Simon Pedro tab barangay ay piniddang na tad dabbun y icó nga napannu tad daradaracal nga sira, magatú limafulu tallu: ay nu cunnup paga tu aru in nelugan ari nga napsil y ico. ¹² Quinagui nira ni Jesus: ¡jume camu tao ay maggub camu! Ay auab bulabuga turi tad dicipulos ira naca-paquiabú sa: ¿Sinni ca? taammu ra tu yaya y Yafu. ¹³ Mine lagu si Jesus, iná na ip pan anna iniauá na cunnunna gapa tas sira. ¹⁴ Yao ngana y icatallu nap pappasingan ni Jesus tad dicipulos ira, tac cabalin na nga naguinolay tan nammatay.

¹⁵ Tac cabalidda ngana nga namugab, quinagui ni Jesus tac cani Simon Pedro: ¿Simon nga aná ni Jonas ayatammá anné paga nira yao? Quinagui na sa: ¡Uan, Afú, ammun tu ayatat taca! Quinaguina sa: ¡Pacanammu ic corderos cu ira! ¹⁶ Ay cunna sa mangana nga naccagui: ¿Simon nga aná ni Jonas ayatammá? Quinagui sa ni Pedro: ¡Uan Afu, ammun tu ayatat taca! Quinagui na sa: ¡Alluarammu y ovejas cu ira! ¹⁷ Quinagui na sa tam mecatallu: ¿Simon nga aná ni Jonas, ayatammá? Naraddam si Pedro tan nepaccagui na sa tap pilluna: ¿ayatammá? ay quinaguina sa: ¡Afu, ammun ngamin; ammun tu ayatat taca! Quinagui sa ni Jesus: Pacanammu y ovejas cu. ¹⁸ Tac cacurugan nac curug cagui-accu nicao: turi tac cabbng mu, guinacayattammu laggapa sicao annam mine ca ta inicayá mu nga angayan; nguem noca tap pallacalaquem, unnatammu noca il limalimam ay tanacuan im mangacayó nicao anna iyangué naca tap panaquitammu nacuan nga angayan. ¹⁹ Pinalappá na ic cunnao tu pangui-pacammuanna nu anni nga patay ip panayorayo na noca tad Dios. Ay turi tac cabalinna nga naccagui sa tac cunnao, quinagui na sa: ¡mefulú ca niacan! ²⁰ Nguem nallipe si Pedro ay nasinganna yuri id dicipulo nga idducán ni Jesus nga tumuttutal nira; yuri galaman in namerig tag gacona turi tam maddaggun ip pamugab annac quinaguina: Afu, ¿sinni nicao im manguilacu? ²¹ Tap pacasingan ni Pedro sa, quinagui ni Jesus: Afu, ¿anni ic cuanna yao? ²² Quinagui sa ni Jesus: nu icayá cu tu mebattang yaya ta addé noca tal labbé cu, ¿anni

y egga nicao? Mebuluc ca niacan. **23** Napalacag lagu yao nga caguita uauagui ira tu yuri id dicipulo ay ari matay : nguem si Jesus arianna sa quinagui tu ari matay ; nu ari : nu iacayá cu tu mebattang yaya ta addé tal labbé cu, ¿ anni y egga nicao? **24** Yao nga dicipulo ay yaya im mamacurug toye tag gannugannug ira annan nanurá tao nga gannug ira : ay aminutam tu ip pamacurug na ay curug.

25 Ay curuga aru paga nga gannug ic quingnguaquingngua ni Jesus, gannugannug ira nga nu meturá ngamin ira, tan nonó cu laman arianna auaayya malugan nat tangamundouan il libru ira nga queturacanna.

IC QUINGNGU - QUINGNGUA

NA

APOSTOLES IRA.

1 INITURÁ cu nicao oh Teofilo y olu á bucu á meyannung tang ngamin ira á gannug nga pinegafuanan ni Jesus á quingngua anna inittuddu, **2** addé ta aggao á calauá na ta utun tac cabalin na inipanguialauá na tad dob, megafu ta Espiritu Santo, tac caranuri nga apostoles á pinilina, **3** nga ira in nappasingannan na gapa á sigga matolay tac cabalin nannepagattam na taz zigarigá, nga aruic capacuruganna tam malappá tal lagum na appatafulu ta aggao; ay tu nemammatadda gabba yaya anna inubobug na nira ig gannugannug ira á meyannung tap pappatulan nad Dios: **4** ay tap pagguiana nga naquipattattadday nira, inirobna nira tu ari ira manao ta Jerusalem nu ari innaggadda turi y initabba na Yama nga (tac cunnac quinagui na) naguinnanu gabba niacan. **5** Ta si Juan tac cacuruganna naniccub tad danum; casiccubac camu noca tap pigó ngana laman nga aggao addé sangao ta Espiritu Santo. **6** Tac cunnud, tac quegga ra á nattattadday, neyabú ra sa tu cudda nga naccagui: Afu, ¿itolim ta aggao oye ira ip pappatulan na Israel? **7** Nguem quinaguina nira: ari meyannung nicamu ip pacannammu ta aggao ira ni tam mepangngó nga tiempo nga pinappannan nay Yama tap pacapangngua na. **8** Nguem mangalauá camu noca tap paca-auayya nu duttal nicamu y Espiritu Santo; ay sicamu noca im mamacurug niacan ta Jerusalem tuangué tat tangarab-bunan na Judea, annas Samaria, ta addé tam naguppagan nad dabbun. **9** Ay tac cabalinna á naccagui caranao á gannug, nasingadda á neuné yaya ta utun ay ya nga naguiyuné sa it tadday á cunam nga namuló sa tam matara. **10** Ay turi ta egga im matara á nepató tal languí tac queggana á umarayyu ngana, mine nira nebicó id dua á lallaqui nga nassinut taf furao, **11** ay quinaguira: ¡Lallaqui á taga Galilea! ¿ngatta

ta maggataddag camu á maningasingan tal languí? yoye y Jesus á nalá nicamu nga neyuné tal languí, nu cunnasi nan nemammatannu nga nequeyuné na tal languí, cunnatug gapa noca nad dattal na.

12 Tac cunnud, nattoli ira ta Jerusalem addé tab buquid ud mangagat tu buquid na Olivo nga aranni ta Jerusalem, á lacarat tat tanga pas sabadoan, **13** ay tal labbé ra, minuné ira tad duba nga atannag nga pagguianan da Pedro anni Juan anni Santiago, anni Andres anni Felipe tuangué cani Tomas anni Bartolome anni Mateo, Santiago nga aná ni Alfeo, Simon nga mangagat tu Celador, ay si Judas nga uagui ni Santiago.

14 Ngamin danao nattattadday ira á naquimalló tat tanga-canayun á nagguiguita, tuangué tab babbay ira, ay si Maria nga yena ni Jesus tuangué tac cacquinabubbú na ira.

15 Ay tac caranuri nga aggao siminaddag si Pedro tat nat-tangngan na uauagui ira (ay mattangagatú duafulu ib bilang danuri nat tolay ira á nattattadday) ay cunna á naccagui nira :

16 ¡ Lallaqui á uauagui ira : meyannung tu maparuló y Escrituras nga quinagui gari na Espiritu Santo tas simú ni David tam megafu cani Judas nga naguituggub turi ira tan naggafú cani Jesus! **17** Ta nebilang yaya nittam ay egga in neballayanna toye nga icalangan. **18** (Ta yao á tolay nacalá tat tadde coman tang nguina nac catagarulianna ay turi tac catagá na á napolu y ulu na, nabattá nagaddua ay nallauan y egga tas san na ngamin; **19** ay nu yao nammuan ngamin nam maquipaguileli ta Jerusalem; ay tac cunnud yuri á coman nangagan tac caguira tu Aceldama, nga y quebalinanna ic coman nad daga). **20** Ta egga nga neturá tal libro nas Salmos :

!Mebattang á catayauan ip pagguiananna,

ay auassa tu tolay á ume maguian!

Ay tu tallian yaya nat tanacuan

tap pangannung na.

21 Lagud tac cunnud mepangngó tu tat tolay oye ira nga naquitapaddian nittam nga auat tu tungngan ta addé tat tallung annap pallauan ni Jesus nga cabulut tam, **22** mamegafu ta addé tan paniccub ni Juan addé ta aggao á necalauá na ta utun á naggafu nittam, mauag tu macua it tadde caranao tu cabulummi á mamacurug tap paguinolay. **23** Ay sinulló ra id dua : si José á mangagat tu Barsabas á nangaganat tu Matunung, tuangué cani Matias. **24** Ay naquimalló ira tu cudda

á naccagui: ; Sicao, Afu, nga ammun ig guiffutuan ngamin nat tolay, ipemammá mu nu sinni ip pinilim caranoye á dua, ²⁵ tapenu alauatanna ib baballe na toye tap pangannung annap panguifulufulung nga natagatan ni Judas, tapenu enna yaya nga tallian. ²⁶ Ay iningadda nu sinni im macappalag, ay natagá ip palag cani Matias; ay tu nebilang yaya tac carattadday uri ira á Apostoles.

2 AY tad dattal na aggao na ulug na Espiritu Santo, nagguian ira ngamin á nattattadday tat tadde lugar. ² Ay naccaddag á nesimmu addé tal languí it tadday á gurú nga cunnap paddag á curuga masican nga maggabbuá á lubbé, ay pinannu na ngamin il lagum nab balay nga guiadda á maggaitubang. ³ Ay nappasingan nira iz zila ira nababallay nga cunna afui ay mine nattun tac catagguitadde nira. ⁴ Ay napannu ira ngamin ta Espiritu Santo, ay pinegafuanadda in nagubobug tat tanatanacuan ira á caguicagui, tam mecunnay tap pacaauayya nga iniyauá nira na Espiritu Santo á pagubobug.

⁵ Ay egga nga nattalupagguian ta Jerusalem il lallaqui á Judios nga minaddasarasal, a naggagafu tang ngamin á pappatulan tag gucaban nal languí. ⁶ Ay tac queuarauará noye naggurugurú, nattattadday y aru á tolay, ay nacaddagan ira ta maguinnara ic catagguitadday nira nga magubobug turi tac cagui ra laggapa. ⁷ Ay nacadulang ngamin ira annan nappabbao ira, ay cuddacudda: ; Innannu danoye nga magubobug, ¿ari ira cari ngamin taga Galilea? ⁸ ¿Ay annianna lagu ta maguinnami ic catagguitadde nira á magubobug tac cagui á neyanatammi? ⁹ Á taga Partia, annat taga Media, annat taga Elam tuangué tam magguiat tam Mesopotamia, ta Judea annat tac Capadocia annap Ponto, tuangué ta Asia, ¹⁰ taf Frigia, anna Pamfilia, ta Egipto, annal lugar ira nal Libia nga egga ta aranni tas Cirene; annac cabbagang á naggafu tar Roma, Judios annat tumuttutl ta Judios ira, ¹¹ taga Creta anna Arabia, maguinnami ira nga mamalappá tac caguimi tap pacapangngua nad Dios. ¹² Ay nappabbao ngamin ira annac cunnan nauan in nonó ra ay cudda nga naccaabu-abú: ¿Anni ic quebalinan nao? ¹³ Nguem ic caruan quinaguira nga manguyoyung: ; Napannu ira tab bagu nga binarayang!

¹⁴ Nguem siminaddag si Pedro tuangué turi tac carattadday ira, initalag na ing ngaral na ay nagubobug tac cunnoye:

¡ Sicamu lallaqui á taga Judea, annas sicamu ngamin á maguiat ta Jerusalem, malappá nicamu yao á gannug, ay tangngagannu yoye ira ip palappatac cu! **15** Ta danao ari ira nellao, tac cunna abbastannu, ta mecatallu nga horas paga las sangoye; **16** nguem yoye in napalappá tas simú nap profeta Joel:

17 Ay mesimmu noca tap pangurianan nga aggao cunnad Dios,

Manguibubbutá noca ta Espiritú tang ngamin á baggui:

ay y anaaná nu á lallaqui annab babbay mallabbun ira noca.

Ay nu ib babbaguitolenu macasingan ira noca tat tataguenó,

Ay nu il lallacalaquenu mattataguenó ira noca tat tataguenó:

18 Ay ta aripaccu ira nga lallaqui annab babbay tac caranatun nga aggao, manguibubbutá noca ta Espiritú ay mallabbun noca ira.

19 Ay manguipasinganná noca tam macapabbao ta utun, tal languí, annat tacquilala tag gucab toye tad dabbun;

Daga anna afui anna angngag na atú:

20 Im matá mabbali noca tu zibbó, ay ib bulan mabbali noca tu daga, Tan nagueña á lubbe y aggao nay Yufu, Id dacal annan napatalugaring uri nga aggao.

21 Ay macua tu nu sinni laman nga umagal tang ngagan nay Yafu, mapaliag noca.

22 ¡ Sicamu á lallaqui á taga Israel, guinnannu danao á cagui! Si Jesus Nazareno, lalaqui á madumug nicamu ta ure nad Dios, megafu tam macapangngua nga obra, macapabbao annat tacquilala, quingngua nad Dios tam megafu sa tau nattattad-dayannu, nga arian nu gabba paquilabbunani; **23** á neyalauá yaya megafu tan napasiccal á uray annad dan á pacannanmu nad Dios, sicamu tal lima nam maddacay á tolay pinapatenu anna inipató nu tac cruz: **24** ay pinaguinnolay yaya nad Dios anna inubbaran na it tacquitacqui nap patay; ta ari macua tu egga yaya á sigga tulú tap patay. **25** Ta si David pinalappá na tam megafu sa:

Tangacanayun á nasingaccu y Yafu ta arubang cu ;

Ta egga yaya ta ziuana cu tapenu ariá nga meruyá ;

26 Yao ig gafu na tu nagayayá if futú ay nammulamugang iz zilá,

Ay nu ib bagguí egga gapa ta agguinnanama ;

27 Ta ariammu noca pagurayan y icararuá ta infiernu,

Ni ipabulummu noca tu is santom ira ay macasingan tag gannug nga icararal.

28 Inipacannammum niacan id dalan ira na inangó ;

Pannuammá noca tap pagayayá ta arubang mu.

29 Uauagui ira, mepabulup paray niacan ip pagguraguré á mappalappá nicamu tam meyanung tap patriarca á si David, á natay annan natanam, ay il libunna egga nittam addé ta aggao-ao. **30** Ay gafu lagu ta tadde yaya ú profeta,

ay gafu tap pacannammu na tu inittabbá nad Dios sa nga iniyassingan nga tab bunga ira nas sanna, egga noca it tadday maguitubang tat trono na ; **31** yaya tad dan á pacannam-muna tac cunnao, inubobug na im meyanung tap paguinnolay nam Mesías, tu ari yaya nga capagurayat tan nammatay, ni egga ic cararalan nab bagguina. **32** Yoye á Jesus pinaguinnole nad Dios, ay nu ig gannug-ao nemammatat tam ngamin. **33** Turi lagu tan nequetullu na taz ziuanan nad Dios, annat turi tap pangalauá na tay Yama ta inittabba na á Espirita Santo, inibubbú na yoye gabba ic cunnain masingannu annam maguinna nu. **34** Ta si David ari minuné tal languí nu ari yaya gabba laman im maccagui :

Y Yafu quinaguina tay Yafú :

Maguitubangca ta ziuana cu,

35 Addé tu ari ipé ic quinalingam ira tag gucaban nat tacquitacqum.

36 It tangapaguilian na Israel tac cunnud ammuanna tac curuga curug tu id Dios quingngua na yaó á Jesus nga inipató nu tac cruz, tay Yafu annac Cristo.

37 Ay tap pagguinnara tac cunnao, naraddam ira taf futu ra, ay quinaguira cara Pedro tuangué tac caruan ira nga apostoles : ¡ Lallaqui á uauagui ! ¿ Anni sangao y annung mi á cuan ?

38 Ay si Pedro quinaguina nira : Mabbabauí camu, annam maquisiccub ic catagguítadde nicamu tang ngagan ni Jesu

Cristo tu quepamacoma nac catagaruliannu ; ay alauatannu noca ig gracia na Espiritu Santo. **39** Ta in netabba ay cucua nu tuangue gapa ta anaaná nu annang ngamin nga egga ta arayyu ; ngamin y agalan nay Yafutam á Dios. **40** Ay ta aru paga nga gannugannug nga cagui, pinacurugna annas siddasiddanan na ira ay tu cunna á naccagui : ¡ palanannu si camu toye tac quitaracay á gacagaca. **41** Danuri lagu nga nangalauá tac caguina, nasiccuban ira ; ay neyamung tat tudduan ira ta aggao uri im mattallu ribu á tolay. **42** Ay Nannanayun ira tat tuddu na apóstoles, annap paccatagatagappó tap pamisil tap pan tuangú ta acquimalló.

43 Ay ziminatu y assing tang ngamin ira á tolay ; ay danuri y apóstoles nangngupangngua ira ta aru á macapabbao annam milagros. **44** Ay ngamin im minangngurug nattattadday ira ; ay nu ic cucua nac catagguittadday ufufudda ngamin ; **45** ay inilacura ig guiccomanadda annac cucua ra ay in nallacuadda binaballera tang ngamin tac cunna egga nga pagauagan nac catagguittadday. **46** Ay tangacanayun ira nga umay tas sibban tac caggaggao ; ay gaddagadduadda ip pan tab balay, ay cuman ira á sigga pagayayá annam marenu á futu, **47** ay dayarayauadda id Dios annam mangngua ira tam mapia tam maguili. Ay y Yafu iyamung na nira tac caggaggao danuri in napaliag ira.

3 AY da Pedro anni Juan minuné ira tat templo tat tadde aggao ta horas na acquimalló nga yaga im mecasiam nga horas. **2** Ay egga it tadde tolay nga dana pilay ta addé tac queggana paga tas san nenana, ay iyanguera yaya tac caggaggao tap puerta nat templo nga mangagan tam maquemnemmi tapenu macquiddao tal limus tat totolay á tullung tat templo, **3** ay tap pacasinganna yao á tolay cara Pedro anni Juan nga tullung tat templo, nacquiddo nira tal limus, **4** ay si Pedro inicanna na sa im matana, inimammattanna yaya tac cunné na gapa cani Juan, ay quinaguina : ¡ Innan nacami ! **5** Ay nacadulang yaya nga maguiddag ta iyauá ra sa : **6** si Pedro quinaguina : pirá annab bulauan auan niacan ; nguem y egga niacan yao y iyauá cu nicao : ¡ tang ngagan ni Jesu Cristo á taga Nazaret, lumacagca ! **7** Ay sinammí na yaya tal limana á ziuanan, ay pinataddag na : ay tu nassiddragá á nassican it tacquitacquina annat tumatumang na. **8** Ay nallattu yaya á nanaddag ay pinegafuananna il liminacag, ay simillung á nebu-

lun nira tat templo uri á liminacag annam mallallattu ay zina-yarayona id Dios. ⁹ Ay ngamin im maguili nasingadda yaya nga lumacalacag annam maddayorayo tad Dios : ¹⁰ ay ammura tu yaya yuri im maggaitubang á maquilelimus tap pirá tap puerta á maquemmemmi nat templo : ay nappabbao annan nacaddag ira tam megafu tan nesimmu uri.

¹¹ Ay turi tap panammi nap pilay cara Pedro anni Juan, ngamid danuri im maguili minay ira á nappalaguii nira turi tap puerta á mangagat tu puerta ni Salomon, ay nappabbo ira tan naperulay. ¹² Ay tap pacasingan ni Pedro tao, quinaguina tat tolay ira ud : ¡ Sicamu lallaqui á taga Israel ; ¿ ngatta ta icapallá nu yao ? onu ¿ ngatta ta imaimmamatad dacami nga cunné tap pinalacagmi yoye nga tolay tap paca-auayyami onu alló nga naggafu laggapa nicami ? ¹³ Id Dios ni Abraham, anni Isaac anni Jacob, id Dios nag guiramattam, iniddanna tag gloria y Aripán na á si Jesus, nga iniyauá nu anna lini-curannu ta arubang ni Pilato, turi tap panguigaganguena nacuan nga manguibbó sa. ¹⁴ Nguem ilicurannu im Masanto annam Matunung ay quiniddonu tu meyauá yaya nicamu tu cunnag gracia nu it tadday á lalaqui á minammatay, ¹⁵ ay tu pinapatenu in Namaratu ta inangó nga pinaguinnolay nad Dios tan nammatay, tac cunna inimammatammi. ¹⁶ Ay tam megafu ta angngurug tang ngagan na, ing ngagan na pinasican na yoye it tolay á masingannu anna ammunu ; ay y angngurug nga maggafu sa iniyauá na tat tolay oye ic curug á icoru ta arubangnu ngamin. ¹⁷ Ay sangao, uauagui, megafu tap paquilabbunnu, quingnguanu ic cunnuri tac cunnac quingngua nam magure nu ira gapa. ¹⁸ Nguem inipammu nad Dios ta olu tas simú ngamin nap profetas tu si Cristo na magattam noca taz sigá, ay naparuló gabba. ¹⁹ Mabbabau camu lagud, ay mattoli camu tad Dios tapenu cafunatan ic catagarulian nu ay tapenu duttal noca y aggao ira á mama-calunnay á maggafu ta arubang nay Yafu ; ²⁰ annat tapenu dobanna yuri im Mesías á natulló gari nicamu nga yaga si Jesus : ²¹ nga mauag tu alauatan yaya nal languí addé ta aggao ira nga quetoli nang ngamin á gannug nga pinalappá nad Dios tas simú nam masanto ira á profetas na á limittuag addé ta olu aggao. ²² Ta si Moises quianguina : y Yafu á Dios nu ipamataddag na camu noca tat tadday á profeta nga caguittá, ay maggafu ta uauagui nu ira ; yaya noca it tangngagan nu tam meyanung á caguiana nicamu. ²³ Ay ngamin

noca y icararua nga ari maquimoray turi á profeta mapauan yaya noca tam maguili. **24** Ay ngamin gapa ip profetas ira, mamegafu cani Samuel, tuangué caranuri á siminunug sa, ngamin ira nga nagubobug, inipammura gapa danao nga aggao. **25** Sicamu y anaaná nap profetas ira annan naquipannabban nad Dios tag guiramannu, á caguicaguina cani Abraham: Ay tag gacagacam mabendicionan noca ngamin ig guinacagaca toye tad dabbun **26** Id Dios tac cabalin nan nepamaguinnolena ta Aripán na á si Jesus, zinob na yaya ta olu nicamu, tapenu bendicionan nacamu anna iyarayyu na ic catagguitadde nicamu tac catagarulianna.

4 AY tap paddaggudda nga magubobug tam maguili, mine nira is sacerdotes tuangué tac capitán nat templo, annas Saduceos ira, **2** ay nabatú ira tam megafu ta tudduadda im maguili anna ilayyagayya ra ip paguinnolay nan nammatay tang ngagan ni Jesus. **3** Ay guinafú da ira ay nepatarodda ira ta ammucutan addé tag gumadday nga aggao; gafu ta gabi ngana. **4** Nguem nu cunnup paga, aru carunuri á nacaguinna tac cagui, in nangurug, ay ib bilang nal lallaqui naddé na il limaribu.

5 Ay nesimmu ta tag gumadday á aggao, nattattadday ta Jerusalem im magurera, annam mannam tuangué ta escribas ira; **6** ay si Anas á sacerdote nga catannangan, anni Caifas; anni Juan anni Alejandro, annang ngamin ig guinaca nac catannangan á sacerdote. **7** Ay tap panguipera nira tat tangnga, iniyabúra nira: ¿Anni á paca-auayya onu sinni im macangngagan tan nepanggua nu tao? **8** Ay si Pedro lagud á sigga pannu ta Espiritu Santo, quinaguina nira: ¡Mammaguray na ili, annam mannam na Israel! **9** nu capanunnutac canri nacuan ta aggao oye tam megafu tam mapia á nacua tat tadde tolay á mattulag, nu anni á pacaauayya in necoru nat tolay oye; **10** cammuannu tam manauag, sicamu tuangué ngamin tam maguili ira ta Israel tu tangngagan ni Jesu Cristo á taga Nazaret, nga nepató nu tac cruz ay pinaguinnole nad Dios tan nammatay, tap pacapanggua na, yao á tolay egga nga naggauagauayyan ta arubang nu. **11** Yaya yao ib batú nga initabbó nu sicamu nga minammaró tab balay, nga nabbali tu ulu nap patungú. **12** Ay auab bulabuga tu tanacuan á capaliaran; ta auat tu tanacuan á ngagan tag gucab nal tangú á neyalauá tat tolay, tu ipaca-auayya tam á mapaliag.

13 Ay tap pacasingadda ta ingal da Pedro anni Juan, ay gafu ta ammura tu tolay ira nga auat tu guiniguia mmu ay tolay ira laggapa nga alinnó, nappallá ira; ay ta urian nammuadda tu nagguiian ira cani Jesus. **14** Ay megafu ta paggasinnadda it tolay ud á noru, á maggataddag tan nattangngadda, auattu nacaguira tu ipanubang da. **15** Nguem inirob da nira tu umay ira tal lauan nac consejo, ay naguruubobug ira tan nira laggapa, **16** ay cudda á naccagui: ¿ anni im mapia nga cuattam caranao á tolay? ta manauag á curug tam mata ngamin nam magguian ira toye ta Jesusalem, tu tam megafu nira nacua it tadde docal á milagro, ay yao ariattam auayya ilimag. **17** Nguem tapenu ari á mepalló á mapalacag yao tam maguili, ananassingattam ira auna irob tam tu ta addé sangao, ariadda ngana iyubobug yao á ngagan tam masqui sinni á tolay; **18** ay tac cunnuó inagaladda ira, ay inibilidda nira tu ari ira magubobug ni mattuddu tang ngagan ni Jesus. **19** Nguem da Pedro anni Juan simibbag ira, ay quinaguira: nononopannu nu matunung ta arubang nad Dios tu matangngag camu tam mapia anné paga tad Dios: **20** Ay tam meyanung nicami, ariammi auayya nga ari ubobugan in nasingammi annan naguinnami. **21** Ay tac cabalin na inipangananassing da nira, inibbattadda ira, ta ari ira maquesimmu tap pamegafuanadda á managaruli nira, tam megafu tam maguili: ta ngamin it tatolay dayarayauadda id Dios tag gafu tan nacua uri; **22** ta it tolay ud á noru tam megafu tao á milagro egga ngana im maturú ta appa tafulu nad dagun na.

23 Ay turi tan napalussaran ngana ira, minay ira tac cabuludda ay pinacolira ngamin ic quinagui danuri nam maguray ira nas sacerdotes tuangué tam mannacam ira. **24** Ay ira, tap pacaguinnara tac cunnao, inisicadda ing ngaralda tad Dios á nattattadday, ay quinaguira: ¡Afu! sicao id Dios, á namaró tal languí annad dabbun, tuangué tab bebay annang ngamin nga egga nira; **25** sicao nga tas simú ni David nga aripamnu, quinaguim:

¿ Ngatta ta nagalsa ip pappatulan ira,
Ay nu it tatolay nappanopanó ira tag
gannug nga auadda tu cabalanan?

26 Ip papatul ira tad dabbun nanaddag ira,
ay ip principes nagarimummung ira á nat-
tattadday,

Tam macataddá tay Yafu annam macataddá
tac Cristo na :

27 ta curug tu da Herodes anni Poncio Pilato tuangué tac Quinalinga annat tribu ira ta Israel, nagguian ira nattattadday toye tas ciudad tam macatabbá ta Aripammu á si Jesus, nga inalubammu tag gracia, **28** tapenu cuadda ngamin id dan á pinasical nal limam anna urem tu macua. **29** Ay tac cunnud sangao, Afu, innam mu ip pangananassing da ; ay iddammu y azzipammu ira tu ipaca-auayyara pagubobug á sigga ingal tac cagum, **30** ay tu unnatam mu li limam nga mamaggauagauayyan, tapenu egga it tacquilala annam macapabbao ira á macua tang ngagan na Aripammu á si Jesus. **31** Ay tac cabalidda á naquimalló, yuri il lugar á nattattaddayadda namippig ; ay napannu ira ngamin ta Espiritu Santo ay inibobug da ic cagui naá Dios á sigga ingal.

32 Ay im magari tam minangngurug ira ud napacatadde ira taf futu anna icararua ; ay auat tu maccagui turi tu cucua na im masqui anni nga egga sa á gannug, nu ari lagu ic cucua ira ay ufofudda ngamin. **33** Ay danuri y apostoles pinacurug da tad dactal á paca-auayya in nepaguinnolay Nafu Jesus : ay egga id dactal á alló nira ngamin. **34** Ta auan nira bulabuga tu egga ip paccuranganna ; ta ngamid danuri y egga ig guicomanaadda onu babalera, inilacura ay inilabbé ra ing nguina nac cucua á nelacu, **35** ay netudda tat tacqui danuri na apostoles ira, ay netaneg tac catagguittadday nga egga ip pagauaganna.

36 Ay si Jose á nguiganan na apostoles ira tu Bernabe, (nga ya quebalinanna nu mabalittag y Aná nab bannabannay) tadday á levita, á neyaná tat Cipre, egga it tadde comanna, inilacuna ay iniyanguena in nallacuanna ay pinena tat tacqui na apostoles ira.

5 NGUEM it tadde lalaqui á mangagan tu Ananías tuangué cani Safira nga atauana, inilacuna it tadde cucua na, **2** ay nanguitagu tac caruan tang nguina na ay pagga ammu gapa ni atauana ic cunnao : ay iniyanguena ic caruan á nallacuan ay pinena tat tacqui danuri na apostolas, **3** ay quinagui lagud sa ni Pedro : ¡ Ananías ! ¿ ngatta ta pinannu ni Satanás if futum á manabag ta Espiritu Santo annam nanguitagu tac caruan tang nguina nac coman ? **4** Nu ariammu nacuan inilacu, ¿ ariammu cari cucua laggapa ? Ay tac quelacu na

ngana, ¿auac cari tap paca-auayyam? ¿Ngatta lagu ta nanononó mu danao á gannug taf futum? ¡Ari tolay is sinabag mu nu ari id Dios! **5** Ay si Ananías, tap pacaguinna na caranao á cagui, napedda ay nari y inangó na. Ay ziminatu id docal nga assing tac caranuri ngamin á nacaguinna tao. **6** Ay siminaddag ib babbaguitolay, ay binungunadda ay ililauadda á mine sinanam.

7 Ay tac cabalin nu lu nga horas maffugab, simillung gapa uana, nga arianna ammu in nesimmu. **8** Ay cunna sa á naccagui: caguiaammu niacan, nu inilacunu ic coman tac cunnao á nguina. Ay quinaguina: Uan, tac cunnatun á nguina. **9** Tac cunnud quinaguina ni Pedro: ¿ngatta ta nattattaddayan nan nonó nu ip panabag nu ta Espiritu nay Yafu? Ajoye nga egga ira tag gagayangan it tacqui ira nan nananam cani atauam, ay apaddaca gapa sangao. **10** Ay nassidragá yaya á neruffu tat tacquina ay nari y inangó na: simillung danuri ib babbaguitolay ira á nesimmuadda á natay; inilauadda yaya ay edda sinanam tab bicó ni atauana. **11** Ay simillung it tadde docal á assing tang ngamin á sibbasibban annang ngamin ira nacaguinna caranao á gannug.

12 Ay aru im mecapallá ira annam macapabbao á quingnguana apostoles ira tam maguili; ay naguruurayadda in nattattadday ngamin tap puerta ni Salomon; **13** Nguem tat tanatanacuan auattu naquegutu nga naquipattatadde nira; nu cunnup paga im maguili ira pinaracal da ira; **14** ziminacal laz ziminacal ib bilang danuri nam minangngurug tay Yafu, aru á lallaqui annab babbay: **15** ay tac cunnud ilauadda im mattutulag ira tad dalaralan ay pedda ira ta agguiddan annad doyadoyan, tapenu noca nu mattalebago si Pedro lirumanna lan nacuan nam masqui asinu na ic caruan nira. **16** Ay guimiddú gapa y aru ira á tolay á naggafu tas ciudad ira tal lelebú na Jerusalem, á naguiangay tam mattulag ira tuangué taz zigarigatan na espiritu á maritta; ay noru ngamin ira.

17 Ay tac cunnud, nanaddag yuri ic catannangngan nas sacerdotes ira tuangué ngamin tac caranuri á sigga acquimore sa (nga ira danuri it tumuttututul tat tuddutuddu nas saduceos) napannu ira tap passil, **18** ay guinafura danuri y apostoles ay inipellung da ira ta ammucutan na ili. **19** Nguem it tadde angel nay Yafu binucatanna tag gabi yuri ip puerta ira na ammucutan, ay iná na ira tallauan, ay quinaguina: **20** Ecamu na, ay tumaddag camu tat templo, ay palappatannu tam

maguili ngamin y ubobug nga meyannung toye tap Pattolayan. **21** Ay tap pacaguinnara tao, simillung ira á naggammia tat templo ay nattuttuddu ira. Ay tal labbé ngana nac catannangan nas sacerdotes tuangué tac caranud á sigga-acquimoresa, pinatattaddena ic consejo tuangué ngamin tam mappacauté nga anaaná na Israel; ay naddob ira ta ammucutan tu ume nira mangá. **22** Nguem turi ta zimittal danuri y alguacil ira, ariadda nesimmuan ira ta ammu ay tac cunnud nattoli ira ay inipacannammura, **23** ay tu cunna á ne cacuruganna tu nesimmuammi y ammucutan nga magganna. **24** ga maladda, cunnunna gapa tam manaron ira nga maggataddag ta arubang nap puerta; nguem turi tan nicami á namucá, auattu nesimmuammi á tolay tal lagum. **24** Ay tap pacaguinna nac capitan nat templo tuangué caranuri á maguray ira nas sacerdotes caranao á cagui, nacadulang ira á mate macanononó tam megafu nira, nu anni noca ip pabbalinanna yao. **25** Nguem limibbe it tadday ay in pacannammuna nira ay quinaguina : danuri y inipellung nu ta ammucutan egga ira turi nga maggataddag tattemplo ay mattuttuddu ira tam maguili. **26** Ay tac cunnud yuri ic comandante nat templo minay á cabulunna alguacil ira ay inilabbena ira, nguem arianna ira zinigarigá ta maganassing ira tam maggasto ta maraque nu mabarag ira tab batu. **27** Ay turi ta inilabbera ira, inipresentara ira tac consejo; ay yuri ic catannangan nas sacerdote iniabúna nira, **28** tu cunna á naccagui: ¡Ariammi nebilin nicamu tu ari camu mattuttuddu tan ngagan oye? Ay ajjo pinannu nu y Jerusalem tat tuddu ay icayá nu nga ipatagaliuá nicamí id daga nat tolay ud. **29** Nguem simibbag si Pedro tuangué tac caranuri ira nga apostoles, ay quinaguira: ¡Mepangngó tu maquimoray cami tad Dios anné tat tole ira! **30** Id Dios nag guiramattam pinaguinnole na si Jesus, yuri in nepapatenu nga inibesinnu tat tadde callang. **31** Neyatanang yaya nad Dios ta ziuananna tapenu mabbali tat tadday á Principe annan! Minannabbú, tapenu iyauá na ta Israel ip pabbabau na annap pangari tac catagarulian. **32** Ay sicami in mamacurug caranao á gannug tuangué gapa ta Espiritu Santo nga iniyauá nad Dios tat tumuttul sa.

33 Nguem tap pacaguinnara tac cunnao, nabigaran if futura ay naganuanugutadda ira nga papatayan. **34** Ay siminaddag tat tangnga nac cosejo it tadday á Fariseo á mangagat tu Gamaliel, tolay á masirib tad dob, ay icacua yaya ngamin nam

maguili, inirob na tu ilauadda labbi danuri y apostoles tam manganannuan, ay quinaguina nira : **35** ; Sicamu lallaqui á taga Israel, palanannu ic cuannu toye tat tole ira. **36** Ta gari tan nague paga na aggo ira oye á limibbé, siminaddag si Teudas ay quinaguina tu yaya ay docal á tolay, ay siminuttul sa im magappatagatú nga tolay, ay napapatay yaya ay ngamin danuri in nagurug sa neuarauará ira, ay napauan ira. **37** Tac cabalin nao, siminaddag si Judas á taga Galilea tac caranuri nga aggao na acquipadron, ay aru it tolay á siminuttul sa. Napauan yaya gapa, ay ngamin it tolay á nangurug sa neuarauará ira. **38** Ay tas sangao caguiaccu nicamu lagu : ariannu icabeng danao á tolay ay pagurayannu ira ; tanu tolay in naggafuan na yao á gannug onu yao á pangngua, mabucque maffugab : **39** nguem nu id Dios in naggafuanna ariannu á buccayan. Pagurayannu lagud ira ta maraqué nu ya quibacal nu id Dios. **40** Ay naquipaganugú ira sa : ay tac cunnud, inagaladda danuri y apostoles ira, tac cabalin nan necapisi ra, inibilidda nira tu ari ira magubobug tang ngagan ni Jesus ay inibattadda ira. **41** Nano ira lagu ta arubang nac consejo, ay nagayayá ira tam megafu ta nebilang ira tu mepangngó á magattam tam macapasiran tam megafu tang ngagan ni Jesus. **42** Ay tac caggaggao, tat templo tuangué tab babalay, ari ira naguimmang á nattuttuddu anna nanguilayyagayya tam mapia á dumug tu si Jesus yaya im Mesías.

6 TAC caranuri nga aggao, turi tam minaru ib bilang nad dicipulos ira, egga il lillibá danuri na Helenitas contra ta Hebreos ira, gafu ta ib balura á babbay ariadda tangngauan im masservi tac caggaggao. **2** Ay tac cunnud ic caraddua ira ud pinattattaddera im magaru tac caranuri á dicipulos, ay quinaguira : ari mepangngó tu pagurayattam ic cagui nad Dios tapenu massirvi ittam tac canan. **3** Magaleg camu lagud uauagui tan nattattaddayan nu tap pitu á lallaqui á mapia id dumug ra, nga napannu ira ta Espiritu annas sirib tapenu ipettam ira tao á gannug. **4** Nguem ittam ya lang nga tangngauat tam nga auattu immang ip paquimalló tuangué tap panguilayyagayya tac cagui. **5** Ay yao á cagui iniqueruni nam magaru ; ay sinulló ra si Esteban, lalaqui á napannu ta angnurug tuangué ta Espiritu Santo, ay si Felipe, si Procoro, si Nicanor, si Timon, si Parmenas tuangué cani Nicolas nga taga Antioquia á siminuttuttul : **6** ira yao in nearubang da ta apostoles

ira, ay turi tac cabalidda á naquimalló, nepotudda nira il limara.

7 Ay ziminacal turi ic cagui nad Dios; ay ib bilang nad dicipulos curuga minaru ta Jerusalem; ay tadde á dactal á nat-tattaddayan nas sacerdotes ira siminuttul ira ta angngurug.

8 Ay si Esteban á napannu tag gracia annap paca-auayya nangngua tam macapabbao annad daracal á milagros tam maguili. **9** Nguem siminaddag á simibbag ic caruan á tolay nga nagguiat tas sinagoga nga mangagat tu sinagoga nal libertos tuangué tat taga Cirene ira anna Alejandria annat taga Cilicia tuangué ta Asia tac contra cani Esteban. **10** Nguem ariadda napatulú is sirib anna Espiritu nga ipagubobug na.

11 Ay tac cunnud nagaleg ira tat tolay tu piniracadda tapenu caguiadda: ¡Naguinna mi yaya nga nagubobug tag gagueg á macatabbá cani Moises tuangué tad Dios! **12** Ay pinaggulugulu ra im maguili tuangué tam mannacam anna escribas; ay guinabbuá ra yaya, ay guinugguggudda nga iniyangay ta arubang nac consejo. **13** Ay nanguipasingan ira tam masisiri nga testigu á naccagui: ¡Yao á tolay ari maguimmang nga magubobug tac cagui nga macatabbá tam masanto oye á lugar tuangué tad dob: **14** ta naguinna mi yaya á naccagui tu yoye y Jesus Nazareno dabbacanna noca yoye nga lugar ay ulianna noca id dob ira nga inipazininagá nittam ni Moises! **15** Ay ngamin dapuri y egga nga maggaitubang tac consejo inipedda sa im matara, ay nasinggadda im mutung na tu caguitta nam mutung nat tadde angel.

7 AY yuri y atannang nga sacerdote quinaguina lagu:

Cunnao danao á gannug? **2** Ay simibbag yaya: ¡Lallaqui á uauagui ira annag guiraman, guinnannú: Id Dios nag gloria nappasingan tay Yama tam á si Abraham, tac quegga na tam Mesopotamia, tan nague na mine á nagguian ta Haran.

3 Ay quinaguina sa: manoca tad dabbun annap parientesmu ira ay umeca tad dabbun á ituddú noca nicao. **4** Ay megafu tac cunnud nanao tad dabbun uri nac Caldeos ira ay mine nagguian ta Haran; ay addé turi, tap pate ngana nay yama na, neyalí nad Dios yaya tad dabbun oye nga pagguianannu sangao: **5** arianna iniyauatan yaya ta zininagatan na ni pigó ngana laman tu pabbatayan nat tadde tacquina, nguem initabba na sa tu iyauá na noca sa tuangué tag guinacana tac cabalipna, turi ta auap paga tu aná na. **6** Ay quinagui nad

Dios sa ic cunnao: tu ig gacagaca na magguian ira noca mecabaggang tat tanacuan nga dabbun; ay aripannadda annat tazzitazziadda noca ira ta appa ta gatú tad dagun. **7** Nguem sacan panunnutac cu noca, quinagui nad Dios, ip pappatulan nga paquiaripannadda: ay tac cabalinna yao, manao ira noca ay massirvi ira noca niacan tal lugar-ao. **8** Ay iniauá na sa it testamento nap paquibigag: ay tac cunnud si Abraham guinaca na si Isaac, ay binigaranna yaya tam mecaualu nga aggao; ay si Isaac guinaca na si Jacob, ay si Jacob guinaca na gapa ic caraddua ira nga patriarcas. **9** Ay ip patriarcas turi tap pinassil da si Jose, inilacura yaya ta Egipto; nguem id Dios nagguias sa, **10** ay pinaliag na yaya tang ngamin á zigarigá na, ay iniddanna yaya tag gracia annas sirib ta arubang ni Faraon patul ta Egipto; ay pinena yaya tu gobernador ta Egipto annat tuangué ngamin tab balena. **11** Ay limibbé lagu ib bisin annad dacal á zigá tat tangarabbunan na Egipto annac Canaan; ay ig guiramattam ari ira nacaleg tap paccatolay. **12** Nguem tap pacaguinna ni Jacob tu egga it trigu ta Egipto, zinob na ta olu ig guiramattam. **13** Ay tap piruana si Jose inipammuna tac cacquina-bubbú na tu yaya si Jose, ay napacanauag tam mata ni Faraon nu anni nga daga si Jose. **14** Ay naddob si Jose tu nagagal tay yamana á si Jacob, tapenu umesa tuangué ngamin tap paparientes na, nga pitufulu lima á tolay. **15** Ay si Jacob ziminagú ta Egipto; ay yuri in natayanna tuangué tag guiramattam ira; **16** ay neyalí ira tas Siquem, ay nepera ira tal libun á guinatang ni Abraham tang nguina á pirá danuri na anaaná ira ni Hamor, nga yama ni Siquem. **17** Nguem turi ta aranni ana y aggao á iniyassingan nad Dios á netabba tac cani Abraham, namungan im maguili ay minaru ta Egipto, **18** addé tap panaddag nat tanacuan nga patul ta Egipto nga arianna ammu si Jose. **19** Yao á patul sinabag na ig guinafuattam ira, pinazzigá na ig guiramattam, tapenu itabbó ra y anaaná da ay ari ira matolay. **20** Tat tiempo uri neyaná si Moises, ay curug á maquenmemmi; ay napataganatan tat tallu bulan tab balay namana: **21** nguem turi tam mine ngana yaya á netabbó, yuri ib babay nga aná ni Faraon iná na yaya ay sinaguibi na yaya tu cunna aná na. **22** Ay natudduan si Moises tang ngamin á pacannammu nat taga Egipto; ay dacal ip paca-auayya na tac cagui annap pangngua. **23** Nguem turi tam magappatafulu ngana id dagunna, zimittal taf futuna y

ilug na á mattullun ta uauaguina ira nga anaaná na Israel. **24** Ay megafu ta nacasingan tat tadday nira á nagattattam ta ari tunung, iniyigú na yaya, binalattanna yuri in napacaraddam, ay pinapatena yuri it taga Egipto; **25** ta inabbó na tu y uauagui na ira nammuadda tu id Dios iddanna noca ira tu capaliagadda megafu tal lima na; nguem ariadda nammuan ic cunnao. **26** Ay tag gumadday á aggao, nappasingan nira tap paddaggudda nga maddarama, ay gammanna nacuan ira, tu cunna á naccagui: ¡Lallaqui, mauuagui camu: ¿ngatta lagu ta maccatagataganna camu? **27** Nguem yuri im managataganna ta icattole na, initubbá na yaya ay quinaguina: ¿Sinni in nanguipay nicao á maguray annam mamanunnú nicami? **28** ¿Icayamá cari nga papatayan tac cunnan nepamapatem cagabi turi tat taga Egipto? **29** Ay megafu tao á cagui, nalagui si Moises ay minay á nagguian tu cunnac cabbagang tad dabbun ni Midiam, ay yuri in naggacanna tad dua nga aná. **30** Ay tac cabalin na nga nagappatafulu tad dagun, nappasingas sa it tadde angel tac calammalammatan nab buquid nas Sinay, tat tadde gangá na afui tat tadde baddí á cayu. **31** Ay tap pacasingan ni Moises tao, nepappabbona yuri á nappasingan; ay minaranni yaya tapenu imammatanna, ay minesa ing ngaral nay Yafu: ay tu cunna á naccagui: **32** ¡Sacan id Dios nag guiramammu, id Dios ni Abraham annad Dios ni Isaac annad Dios ni Jacob! namippig si Moises, ay arianna nacua nga iningan. **33** Ay quinagui sa nay Yafu: ¡Ariammu iz zapatú mu tat tacquim, ta il lugar nga guianmu ay dabbun á masanto. **34** Nemammatat cu tam manauag iz zigarigá nat tatole ira nga egga ta Egipto ay guinná is silasigó da, ay minulugá tapenu palussarac cu ira. ¡Ay sangao umeca tao ta dobat taca ta Egipto! **35** Yoye im Moises nga ariadda inammu annan naccaguiannada: ¿Sinni in nanguipay nicao á maguray annam mamanunnú? yaya yao gabba iz zinob nad Dios á cunnam maguray annam manabbú tap panguffun nal lima na angel nga nappasingassa ta unag nac cayu á baddí. **36** Yoye á tolay iná na ira tal lauan turi tac cabalinna á nangngua tam macapabbao annam macapallá turi ta Egipto tuangué tab bebay á Uzzin, annat tac calammalammatan tal lagun na appatafulu tad dagun. **37** Yao yuri im Moises á naccagui ta anaaná ira na Israel: y Yafu á Dios nu ipamatad-dag nacamu noca tat tadday á profeta ta uauaguinu, tac cunné niacan: ¡Yaya ig guinnan nu noca! **38** Yao yuri in nagguian

ta iglesia tac calammalamattan nga binulun na angel á naquiobobug sa tab buquid á Sinay, tuangué tac caranuri á guiramattam, nga yaya gabbá in nangalauá tac cagui á matolay tapenu iyauá na nittam ; 39 nga ari nga necayá á sinuttul nga guiramattam ira nu ari lagu initubbá ra yaya ay nattoli ira ta ure ra lag gapa ta Egipto. 40 Ay quinaguira cani Aaron : ipangngua nacami tad Dios á manguiroluan nicami, ta yoye im Moises á nangá nicami tad dabbun na Egipto, ariammi ammu nu anni nesimmu sa. 41 Ay nangngua ira tat tadday á caguitta na ubbun nab vaca caranuri nga aggao, ay initabbung da ta aggananituan, ay nagayayatadda danuri ip padday nal limara gabba. 42 Nguem id Dios nallicug nira annap pinagurayanna ira tapenu massirvi ira ta ejercito nal languí ; tac cunna egga nga neturá tal libro nap profetas ira :

¿ Nanguitabbung ca niacan ta ayam nga napa patay annas sacrificios, ta appatafulu tad dagun tac calammalamattan oh anaaná na Israel ?

43 Paga lagu iná mu it tabernaculo ni Moloch annab bitun nad dios á Refam :

Y imagen ira á ingngua nu tapenu paquimallaccannu : ay ilauat tacamu noca ta arayyu tab Babilonia.

44 Nu it tabernaculo nap pamacurug nagguian caranuri á guiramattam turi tac calammalamattan tac cunna inirob nad Dios á naccagui cani Moises tu cuanna tac cunnam meyannung ta aparigan nga nasinganna. 45 Ay danuri ig guiramattam, turi tan nira nga nattubbá initallungda yao tuangué cani Josue turi tapacalá ra tappappatulan ira ud nga pinapanao nad Dios ta arubang nag guiramattam ta addé ta aggao ira ni David : 46 nga iniquemmi nad Dios tam matana, ay quiniddona tu maquesimmu yaya tab balay nga cua nad Dios ni Jacob. 47 Nguem si Solomon yaya in namataddag tat tadde balay. 48 Nguem nu cunnup paga ic Catannangan ari á magguian tab balay ira nga pinadday nal lima, tac cunnac caguian nap profeta :

49 Il languí yaya it tronó, ay id dabbun

yaya ip pabbatayan nat tacquí :

Cunnasi ic casissinnan nab balay nga pataddaggammu noca tu cua ? cunnay Yafu ;

Onu anni nga lugar ip paguibannagac cu ?

50 ¿ Ari cari quingngua nal limá danao ngamin á gannug ?

51 Sicamu á mattaggá anna ari naquibigad taf futu annat talinga; auat tu immang nu nga manubang ta Espiritu Santo: tac cunnac quingngua nga guiramannu ay cunnao gapa nac cuannu. **52** Sinni caranuri á profetas y ari zinarum nag guiramannu? ay pinatera danuri in nanguipolu á nanguipacannammu tad dattal nam Matunung uri nga sinabag nu sangao annap pinapatenu; **53** sicamu á nangalauá tad dob tac cunna inibilin na angeles, ay ariannu pinaruló.

54 Ay tap pacaguinnara tac caranao á gannug, nabigaran if futura ay nangngaringaritam ig guingnguipannadda tap panó nal lussora. **55** Nguem yaya nga sigga pannu ta Espiritu Santo arianna inarian im mata na tal languí ay nasinganna ig gloria nad Dios, tuangué cani Jesus á maggataddag taz ziuanan á lima nad Dios; **56** ay quinaguina: ¡ajjóye nga masingaccu nga siggabucá il languí, ay y Aná nat tolay á maggataddag ta ziuanan nad Dios! **57** Nguem ira tac curuga matallag á ngaral naccullé ira ay sinaccabbadda it talingara, ay guinabbuá ra yaya nga nagguiguiddanan; **58** ay pinalauadda yaya tas ciudad ay binarabarag da tab batu ay it testigu ira pinera is sissinnudda tat tacqui nat tadde baguitolay á mangagat tu Saulo. **59** Ay binatura si Esteban nga umagaagal tac cani Cristo annac cagui-cagui na: ¡Afu Jesus alauatammu y icararuá! **60** Ay napalittucag yaya ay minagal tad dactal á ngaral: ¡Afu ariammu ipacattu nira yao á liuá! Ay tap pacacaguina tac cunnao nacacaturug.

8 AY si Saulo inanugú na ip patay ni Esteban. Ay ta aggao uri ira nacua it tadday á dactal á darum tas iglesia nga nagguian ta Jerusalem; ngamin it tudduan ira ay neuaruará tad dabburabbun na Judea annas Samaria, fuera danuri y apostoles ira. **2** Ay il lallaqui ira á massippó sinanamda si Esteban ay naraddain ira á curug megafusa. **3** Nguem si Saulo zinigarigá na is iglesia, ay simisimillung yaya tang ngamin á babalay; ay naggafú tal lallaqui ira annab babbay ay inipena ira ta ammucutan.

4 Danuri lagu in neuarauá ira, nallacalacag ira tang ngamin á lugar nga nanguilayyagayya tac cagui nad Dios. **5** Ay ziminagú si Felipe tas ciudad nas Samaria ay inifulung na nira si Cristo. **6** Ay it tatolay ira sinangngag da ngamin ig gannug á quinagui ni Felipe, turi tan nepacaguinna ra annan nepacasingadda turi tam milagros nga quingngua na. **7** Ay tac caranuri

aru á nangunaggan na espiritu á maritta liminauan ira nga nacuccullé tam matallag; ay aru y ari macaguyu annap pilay á noru. **8** Ay naggiuan id docal á pagayayá tas ciudad uri.

9 Nguem egga it tadde lalaqui á mangagat tu Simon á magguian tas ciudad uri tan naguena á limibbé á nangngua tas salamanca ay pinappabbona it tolay ira tas Samaria, ta caguanna tu tadde yaya nga docal á tolay: **10** ay quinurug da yaya ngamin, mamegafu tac cabadditan addé tac caddaracallan, ay caguicaguiadda: ¡yao á tolay yaya yuri ip pacapangngua nad Dios á mangagat tu Docal. **11** Ay naquimore ira sa ta pinappabbo na ira ta aru á tiempo tam megafu tas salasalamanca nga cucucuan na. **12** Nguem turi tan nangurug ira cani Felipe nga naguilayyagayya tam mapia nga dumug tuangué tap pappatulán nad Dios annang ngagan ni Jesu Cristo, il lallaqui ira annab babbay naquisicub ira. **13** Masqui si Simon nangurug gapa, ay cabalinná nga naquisicub nefulú cani Felipe, ay tap pacasingan na tam macapabbao ira annad daracal ira á milagros nga nacunacua, nacaddag yaya.

14 Ay tap pacaguinna na apóstoles ira nga naggiuan ta Jerusalem, tu it taga Samaria ira inalauá ra ic cagui nad Dios, zinob da nira si Pedro anni Juan: **15** ay tan nira á ziminagú, ay inipaquimalló ra ira tapenu alauatadda y Espiritu Santo; **16** ta addé turi y Espiritu Santo ari paga nga minulug tam masqui sinni nira: nu ari nasiccuban ira laman tang ngagan Nafu Jesus. **17** Ay tac cunnud inipotudda ganalaman il limara nira ay inalauá ra y Espiritu Santo. **18** Nguem gafu tap pacasingan ni Simon tat turi tap panguipotun na apóstoles tal limara, y Espiritu Santo neyauá, nanguitabba nira tap pirá, **19** ay cunna á naccagui: iyauá nu gapa niacan yao á pacapangngua tapenu masqui nu sinni lara á panguipotunac cu tal limá alauatan na y Espiritu Santo. **20** Nguem si Pedro quinaguina sa: ¡mapauan paray ip pirá tuangué nicao; inabbó mu tu malá tap piniracan y alló nad Dios! **21** Auat tu baballem onu palag mu tag gannug ao ta if futun ari matunung ta arubang nad Dios. **22** ¡Mabbabauica lagud tad daqué mu ay manolica tay Yafu ta galaman nu auayyana ipamacoma nicao ip pinanonó naf futun, **23** ta masingaccu tu eggaca pagalaman tac capetan nappé tuangué tac cauag nad dacay. **24** Simibbag si Simon ay quinaguina: ipaquimalló nú tay Yafu tapenu ari niacan mesimmu ig gannug ira á quinagui nu.

25 Ay tac cabalin nan nepamacurugda annan nepanguilay-

yagayyara tac cagui nay Yafu, nattoli ira ta Jerusalem ay inifulufulung da y evangelio ta aru á ili-ili nat taga Samaria.

26 Nguem it tadde angel nay Yafu naquiobobug cani Felipe ay cunna á naccagui: ; tumaddagea ay umeca taz zitá turi tad dalan nga cauanan nat tolay á dumagú mamegafu ta Jerusalem addé tag Gaza. **27** Ay siminaddag yaya ay minay: ay egga turi it tadday á tolay á taga Etiopia, tadday á eunuco nga docal ip paca-auayya na, tadday yaya á massirvi cani Candace reina nat taga Etiopia, ay yaya paga in natulló tu magalluag tang ngamin á cucuana, ay mine yaya ta Jerusalem á naquitaful; **28** ay nagguian ngana yaya nga maggaitubang tac carrona, ay bibbibbiran na il libro nap profeta Isaías. **29** Ay y Espiritu Santo quinaguina cani Felipe: umarannica ay mebicóca tac carro oye. **30** Ay nalagui lagud si Felipe á mine sa, ay naguinnana nga nabbibbig cani Isaías á profeta ay quinagui nasa: ; mapaquinacammu nu anni ib bibbirammu? **31** Ay quinaguina sa: ; cunnasi ip paca-auayyá, nu auat tu manuddu niacan? Ay inapóna si Felipe tu mattacay annam maquipaguitubang tab bicóna. **32** Ay nu is sinurá á paddaggunanna bibbiran yaya yoye:

Neyangay yayata ammapatayan tac cunnat tadde oveja,
Ay cunné tac cordero nga magumal ta arubáng nam
mangusí sa,

Cunnatun arianna bucatan is simú na.

33 Tat tulú na inariadda ic catununganna:

¿ Sinni noca im manguipalappá tag guinafuanna?

Ta y inangó na mari toye tad dabbur.

34 Ay nagubobug yuri y eunuco cani Felipe ay quinaguina: quiddauac cu nicao tu caguian mu niacan: ; Sinni ip pacaguianan nap profeta tac cunnao? ; tab bagguina onu tat tanacuan? **35** Ay si Felipe binucatanna is simú na, ay pinegafuanan na mamegafu tat turá oye inifulufulung sa y evangelio ni Jesus. **36** Ay tap pallacalacag da tad dalan, zimittal ira tat tadde danum; ay quinagui na eunuco uri: ajoye id dannum, ay ; anni im macagurun tu ariaccu tao ipaquisicub? **37** Ay quinagui ni Felipe: nu mangurugca tat tangapaffutuammu, auayyam. Simibbag yaya ay quinaguina: ; curugaccu tu si Jesu Cristo yaya y Aná nad Dios! **38** Ay inirobna tu maguim-mang yuri ic carro: ay minulug ira dua tad danum, na Felipe tuangué ta eunuco, ay siniccuban na yaya. **39** Ay turi tag guiminon ira ngana naggafu tad danum, y Espiritu nay Yafu

finuló na si Felipe, ay yuri y eunuco arianna ngana yaya nasingan ta naccanacanayun yaya tap panguetanna á sigga pagayayá. **40** Nguem si Felipe naguian ta Azoto: ay tap pattalebagna turi, inilayyagayyana y evangelio tang ngamin á ciudad addé tad dattal na tas Cesárea.

9 NGUEM si Saulo nga egga pagalaman nga silasigattanna ip pangauanassing annap pamapatena tad dicipulos ira nay Yafu, mine yaya tag guian nam maguray nas sacerdotes, **2** ay nacquiddao sa tat turá tu iyanguena tad Damasco nas sinagoga ira, tapenu nu egga ic quesimmuanna nira nga mefulú tad dalan oye, tal lalaqui onu babay, apanna ira á ifucú ta Jerusalem. **3** Ay tap pallacalacag na tad dalan, nesimmu tu turi ta aranni ngana yaya ta Damasco, ay nacaddag nga linebú nat tadday á nauag á naggafu tal languí: **4** ay neruffu yaya tad dabbun ay naguinna na it tadday ngaral á naccagui sa: ¡Saulo, Saulo!, ¿ngatta ta darumammá? **5** Ay quinaguina: ¿Sinnica Afu? Ay simibbag y Yafu: sacan si Jesus, nga darumammu. **6** Nguem tumaddagca ay tullung ca tas ciudad ay macagui noca nicao turi nu anni y annung mu nga cuan. **7** Ay danuri it tolay á nebulussa naguimmang ira nga napomal tag gafu tap pabborra anna naguinnara ing ngaral nguem auat tu tolay á masingadda. **8** Ay si Saulo siminaddag tad dabbun; ay pabbuca nam matana, auan na bulabuga tu nasingan; ay quinebí ra yaya anna iniyanguera tad Damasco. **9** Ay nagguian yaya tu tallu aggao nga ari nacasingan: anna ari á cuminan ni mininum.

10 Ay egga it tadday á dicipulo turi ta Damasco á mangagat tu Ananías; ay y Yafu quinaguina sa tat tataguenó: ¡Ananías! Ay quinaguina: ¡azzauá tao Afú! **11** Ay Yafu quinaguina sa: tumaddagca ay umeca tad dalan á mangagan tu matunung ay ipaquiabú mu tab balé ni Judas it tadde tolay á mangagattu Saulo nga tadday á taga Tarzo: ta yaya mad-daggun á maquimemallo; **12** ay nasinganna it tadde lalaqui nga mangagat tu Ananías nga simillung ay initunna sa il limana tapenu macasingan. **13** Nguem si Ananías simibbag: ¡Afu! naguinná ta aru á tolay id dumug nat tolay ao, tu napacaru nga darударum ic quingngua tas sasantom ira ta Jerusalem: **14** ay tao egga gapa ip pacaauayya na nga ini-yauá sa nam maguray nas sacerdote ira tapenu gafutanna ngamin y unagal tang ngagammu. **15** Nguem quinaguisa

nay Yafu : | Umeca ta nu yao á tolai tadday á vasu á pinili tu manguiyangay tang ngagaccu ta arubang nac Gentiles ira, tuangué tap papatul anna anaaná na Israel : **16** ta ituddu noca sa nu cunnasi ic caru nag gannug á mauag attammanna tam megafu tang ngagaccu. **17** Ay minay si Ananías ay simillung tab balay uri ; ay turi ta inipotunna il limalimana sa, quinaguina : Saulo nga uagú y Yafu Jesus á nappasingan nicao taddalan nga naggafuammu zinobná nicao tapenu alauatammu ip pacasingammu annat tapenu mapannuca ta Espiritu Santo. **18** Ay nassidaragá natagá tam matana ic cunnassissi ay inalauá na ip pacasinganna ; ay nangun annan nacristiano. **19** Ay tac cabalinna ngana nga cuminan nassican.

Ay nagguian si Saulo tap piga ngaggao á nebulun tac caranuri á dicipulos nga nagguian ira tad Damasco. **20** Ay addé turi ana inilayyagayyana si Cristo tas sinagoga ira ay pinacuragna tu yaya y Aná nad Dios. **21** Ay ngamin in nacaguinna sa, nappabbo ira ay quinaguira : ¿ Ari cari yaya yao yuri im manigarigá ta Jerusalem tac caranud á umagal tang ngagan ao? ay megafu tatun gabba mine yaya tao tapenu meyanguena ira á sigga balug ta arubang nam maguray nas sacerdotes. **22** Nguem si Saulo minamung lam minamung si sicanna ay binurunga danuri y Judios ira nga nagguian tad Damasco tap pamasinganna tu yao yaya ic Cristo.

23 Ay tap pattalebaga na aru nga aggao, y Judios ira naguruubobugadda ip pamapaterasa. **24** Nguem namnuan ni Saulo in nononopadda nga cuan : ay sinarodda gapa ig gagayangan ta aggao annag gabi tapenu papatayadda nacuan yaya. **25** Nguem it tudduanna ira inára yaya tag gabi ay pinera tat tadde labba ay iniyulug da yaya tap pader. **26** Ay tad dattalna ta Jerusalem pinacauarana im maquipattattadday tad dicipulos ira : ay inicassingda yaya ngamin ta ariadda curugan tu tadde yaya gapa á dicipulo. **27** Nguem si Bernabe iná na yaya ay iniyanguena ta apostoles ira ay pinacolina nira nu cunnasi in nepacasinganna tay Yafu tad dalan ud, ay naquibobug sa yaya, annan nu cunnasi in nepallayyagayya na tad Damasco á sigga ingal tang ngagan ni Jesus. **28** Ay nagguiat turi yaya á nebulun nira á tullung annam mallauan ta Jerusalem. **29** Ay nanguifulufulung yaya á sigga ingal tang ngagan nay Yafu. Ay naquibobug annan naquittubatubang ta Helenitas ira, nguem inalalegda laman ip pamapatera sa. **30** Ay tap pacannammu tao na uauagui ira, binuludda yaya á

ziminagú addé tas Cesárea ay ta addé turi zinobda yaya tat Tarzo.

31 Ay tac cunnud y iglesia nagguragure ta imammó tang ngamin á Judea annag Galilea tuangué tas Samaria ay napacaladda ; ay ta assing tay Yafu annab bannay na Espíritu Santo lumacalacag is sibban nga ya lac cuanna id dumacal.

32 Ay nesimmu tu tap pallacalacag ni Pedro tang ngamin á lugalugar, ziminagú gapa yaya tas sasanto ira nga egga tal Lidda. **33** Ay nesimmuanna turi it tadday á tolay nga mangagan tu Eneas á ualu ragun ana nga egga ta agguiddan nga ari macaguyu ta nate ib bagguina. **34** Ay quinaguisa ni Pedro : ¡ Eneas si Jesu Cristo, uruan naca ! tumaddagca ay cuammu y agguiddamu. Ay nassiddragá yaya siminaddag. **35** Ay nasingan yaya ngamin danuri nam magguian tal Lidda angué tas Sarona, ay nangurug ira tay Yafu.

36 Ay egga ta Joppe it tadde babay nga tudduan nga mangagat tu Tabita ; ngagan nga nu mabalittag ya cabalinnan na tac cagui nag Griego id Dorcas ; yao á babay napannu tam mapia nga pangngupangngua annam minallimulimus. **37** Ay mesimnu tac caranuri nga aggao tu nattulag yaya ay natay, ay tac cabalinna á nazigú, pinera tat tadde duba nga atannang. **38** Ay megafu ta il Lidda egga ta aranni ta Joppe, danuri it tudduan tap pacaguinnara tu si Pedro egga tari, naddob ira sa tad dua á tolay á naquimemalló tu cudda á naccagui : arica mattalattan nga umay nicami.

39 Siminaddag si Pedro ay nebulun nira : ay tad dattalna iniyangue ra yaya ta atatannang ud á duba, ay ilebú na yaya ngamin nab babbay á babalu nga mattanguitangui ay inipasingadda sa danuri ngamin y alalá annas sissinnun nga quingngua ni Dorcas tac queggana paga nira. **40** Nguem si Pedro pinalauanna ngamin ira ay namalittucag á naquimalló ; ay turi ta inarubang na yuri ib baggui nga natay, quinaguina : ¡ Tabita tumaddagca ! Ay binucatanna im matana, ay tap pacasinganna cani Pedro, nangun yaya. **41** Ay si Pedro iniyaláuá na sa il lima na ay pinataddag na yaya, capiana nga nagagal caranuri á sasantos tuangué tab babbay ira ud á babalu ay inipasinganna yaya nira á matolay. **42** Ay narumug yao tang ngamin á ciudad na Joppe ay aru in nangurug tay Yafu. **43** Ay nagguian yaya ta aru nga aggao ta Joppe nga netappó tab bale nat tadde tolay á mangagat tu Simon nga minaccurti tat tabbi.

10 AY egga it tadde lalaqui tas Cesarea nga mangagan tu Cornelio, centurion nat tropa á mangagat tu Italiana. **2** Tolay yao á masippó annam minagganassing tad Dios tuangué ngamin tac cabalayanna, ay minallimulimus ta aru tam maguili ay minacquimalló tad Dios nga auat tu tungnganna; **3** ay nasinganna tat tataguenó tac curuga manauag ta horas á mecasiám ta aggao, it tadde angel nad Dios á tullutullung tag guiana ay quinagui na sa: ¡Cornelio! **4** Ay inilammana sa im matana ay ta assing na, quinaguina sa: ¿Anni Afu? Ay quinaguina sa: y acquimalló mu annal limulimus mu minuné ira á cunnad daguiraguing ta arubang nad Dios. **5** Maddobca sangao tat tolai ta Joppe ay ipagalmu si Simon á mangagat tu Pedro; **6** egga yaya siminappó tab balay nat tadday á mangagat tu Simon á minaccurti tat tabbí, ay nu ib balena egga ta aranni tab bebay: yaya im maccagui nicao ta annung mu á cuan. **7** Ay tap panona angel á naquiobobug sa, nagagal tad dua tac caranuri nga aripanna annat tadde masippó á suddalu tac caranuri á massirvi sa; **8** ay tac cabalinna á namacapacoli ngamin nira, zinob na ira ta Joppe.

9 Ay tag gumadday á aggao tap pallacalacagda, ay turi ta umaranni ngana ira tas ciudad, si Pedro minuné tab batalan nga binatu á naquimalló tam mecannam á horas: **10** Ay nabisin yaya ay icayá na nacuan ic cumán, nguem tap pap-paradda, limibbé sa ic cunnat tadday á tataguenó; **11** ay nasinganna il languí á sigga bucá annam minulug it tadday á pangalung á cunnat tadday á docal sinnun nga egga nga maggabesin ta appá á tuppagna, ay umulug tad dabbun: **12** ay naggiassa á nepay ngamim im magannugannug nga aya-ayam nga nattaquí ta appá anna ayam á maccaracaracay tad dabbun tuangué tam mammanú tal languí. **13** Ay zimittal sa it tadde ngaral á naccagui: tumaddagca Pedro manateca ay cumacca! **14** Nguem si Pedro quinanuina: ¡Afu ariaccu auayya; ta ariá bulabuga paga á cuminan tam masqui anni lara gannug á ufofun onu malullug. **15** Ay mine mangana sa it tadde ngaral tap piruana ay quinaguina: Ip pinacarenu nad Dios, ariammu ngaganan tu ufofun. **16** Ay nesimmu yao tan namillu; ay ta urian yuri y angngalungan nalauá tal languí.

17 Ay turi ta egga si Pedro á macanononó nu anni ic quebalinan nuri nat tataguenó á nasinganna, limibbé danuri it tolai nga zinob ni Cornelio, ay tap paquiabúra tab balay ni Simon, naggiuan ira ta arubang nag gagayangan, **18** ay

minagal ira ay iniyabúra nu egga á siminappó turi si Simon á magapelidu tu Pedro. **19** Ay tac quegga ni Pedro nga mannononó tat tataguenó uri, quinagui sa na Espiritu: ajjao it tallu á tolay nga magaleg nicao. **20** Ara tumaddagca ay dumagúca ay mebulucca nira nga ari mabbabang, ta sacan in naddob nira. **21** Ay minulug si Pedro tag guian nat tolay ira ud ay quinaguina: ¡sacan yoye y alerannu! ¿anni it talacurug nu? **22** Ay quinaguira: si Cornelio á tadde Centurion, lalaqui á matunung annam minagganassing tad Dios, annam mapia id dumugna tang ngamin á paguilelian na Judios ira, sinadanan yaya nad Dios tat tadde santo nga angel tu ipagal naca tab balena ay tapenu guinnanna ic caguiammu, **23** Pinatalung lagu ira ni Pedro tal lagum ay pinatappó na ira.

Ay tat tumunug nga umma nangun ay nebulun nira; ay binulun ira nac caruan á uauagui á taga Joppe. **24** Ay tag gumadday nga umma simillung ira tas Cesárea. Ay si Cornelio inennagganna ira ay pinattattaddena ip parientesna ira tuangué tac caccofunna ira á idducanna. **25** Ay nesimtu tu tap pappangué ni Pedro á tullung, ziminafung sa si Cornelio ay namalittucag tat tacquina ay naddayorayosa. **26** Nguem si Pedro pinataddag na yaya ay cunnasa á naccagui: tumaddagca; ta sacan tolayá gapa. **27** Ay tap paquiobobugna sa, simillung ay nesimmuanna y aru á nattattadday á tolay; **28** ay quinaguina nira: ammunu tu macatabbá tad dob tat tadday á Judiu im maquipattattadday onu umay tat tolay á tanacuan ip paquipaguilelianna, nguem inituddu niacan nad Dios tu auat tu tolay á ngaganaccu tu ufofun onu maritta: **29** ay tac cunnud minayá tao nga auat tu cubbí turi tan nagalana: iyabú cu lagud nu anni it talacurug nu á nagagal niacan. **30** Ay si Cornelio quinaguina: egga ngana y appataggao nga naddianá á nagayunal addé ta horas ao: ay ta horas á mecasiang nagguianá á naquimalló tab balé, ay noca nagguian it tadday á lalaqui á nanaddag ta arubangcu á nassinun tam macatulang, **31** ay quinaguina: Cornelio naguinna y acquimalló mu ay nu ip pallimulimusmu nebilnag tu daguiraguing ta arubang nad Dios. **32** Maddobca lagu ta Joppe ay ipagalmu si Simon nga ya mecarua nga ngaganna ip Pedro; egga siminappó tab balay ni Simon á minaccurti tat tabbí ta aranni tab bebay. **33** Ganganalaman lagu naddobá nicao; ay mapia ic quingnguam nga mine tao. Sangao lagu egga cami ngamin á siggaparan ta arubang nad Dios tapenu guinnammi

ngamin y addé nicao nan nebilin nga emmu caguian ta ure nad Dios. **34** Ay si Pedro binucatanna is simúna ay quinaguina :

Cacuruganna tu masingaccu tu id Dios ari mamadduruma tat tolay : **35** nu ari lagu tac cada pappatulan yuri im maganassing sa annam mangngua tat tunung, ay curuga ayatanna. **36** Ic cagui nga initubugna ta aná ira na Israel nga yaga ic quelayyagayya na evangelio na imammó megafu cani Jesu Cristo nga yaya y Yafu nang ngamin, **37** sicamu ammunu ic quebalinan nac cagui nga nelayyagayya tan ngamin á Judea mamegafu turi tag Galilea, tac cabalin nap paquisiccub nga inilayyagayya ni Juan ; **38** tam meyannung cani Jesus Nazareno, gafu ta inipanguialubu nad Dios sa ta Espiritu Santo annap pacapangngua, yaya minay á nallacalacag tang ngamin á lugalugar á nangngupangngua tam mapia ay inuruna ngamin iz zinigarigá nap pangaccaccá, ta id Dios ay nagguias sa. **39** Ay sicami iin mamacurug tang ngamin á quingnguquingngua na tad dabburabbur na Judios ira tuangué ta Jerusalem ; ay edda yaya pinapatay tu binesidda tat tadde callang. **40** Nu yaya pinaguinnolay nad Dios ta icatallu aggoná, ay quingnguana tu ume yao á mapacanauag, **41** ari tu tang ngamin nga tatolay nu ari turi tat testigu ira nga napili ta olu ta arubang nad Dios, nga sicami gabba á naquitappacas sa annan naquipaguinumsa tac cabalinu nap paguinnole na tac caranur ira nga nammatay. **42** Ay inibilinna tu ilayyagayyami tam maguili annap pacurugammi tu yaya ic quingngua nad Dios tu ume Mamacatunung tam matolay annam nammatay. **43** Ay nu yao gapa pacurugan ngamin nap profetas tu ngamin danuri im mangurugsa alauatadda noca megafu tang ngagan na ic quepamacoma nac catagarulian.

44 Turi tap paddaggun paga laman ni Pedro á magubobug tac cunnao, y Espiritu Santo minulug caranuri ngamin nga maguinna tac cagui. **45** Ay danuri nga nangurug á egga ira tap paquibigad nga minay nebulun tac cani Pedro, nappabbo ira gafu ta mine gapa neyalubu ig gracia na Espiritu Santo tac Gentiles ira. **46** Ta naguinnara ira nga magubobug tat tanacuan nga cagui anna zinayorayora id Dios. Tac cunnud simibbag si Pedro : **47** ¿ Auayya nan nu sinni lara tolay igamma ip pangá tad danum tapenu ari casiccuban danoye in nangalauá ta Espiritu Santo á caguittami ? **48** Inirobna lagu tu maquisiccub ira tang ngagan nay Yafu Jesu Cristo. Ay turi ana, inipa-quimallóra sa tu mebattang labbí nira tap piga ngaggao.

11 AY naguinna danuri na apostoles tuangué ta uauagui ira nga egga ta Judea tu danuri Gentiles onu Calinga gapa ira inalauára ic cagui nad Dios. **2** Ay tari ta guiminon si Pedro ta Jerusalem, naquipattubang sa danuri y egga ira tap paquibigad, **3** ay tu cudda á naccagui : sicao simillungca tat tatolay nga ari ira naquibigad, ay naquiletungca nira á cuminan. **4** Si Pedro lagud pinegafuanan na nira nga pinalappá in nesimmu tac cunnap paggaggaddena, ay quinaguina : **5** nagguianá tas ciudad na Joppé nga maddaggun maquimalló, ay nasingaccu in nepemammá niacan nat tadde tataguenó nga tadde alung nga unulug nga cunnat tadday á dactal á sinnun nga nabesin ta appá nga tuppagna tal languí ay minay addé niacan : **6** Ay tap panguliammá tam matá sa, nemanmataccu y aya-ayam nga nat-tacqui ta appá tad dabbun tuangué tam mapporay ira nga ayam nga maccaracay annam mammanú ira tal languí. **7** Ay naguinná gapa it tadde ngaral á naccagui niacan : tumaddagca, Pedro, mamateca ay cumacca. **8** Nguem quinaguí : ¿Afu, ariaccu auayya ta ari paga simillung tas simú cu y anni lara gannug nga ufofun onu maritta. **9** Nguem simibbag niacan it tadde ngaral á naggafu tal languí tap piruana : yuri ip pinacarenu nad Dios ariammu ngaganat tu ufofun. **10** Ay yao nacua tan namillu : ay mine mangana neyaccá ay nalauá tal languí. **11** Ay nagguiat turi nga lugar gabba it tallu á tolay á nappasingan ta arubang nuri nab balay á nagguianammi, nga mine narob niacan addé tas Cesárea : **12** Ay y Espiritu Santo quinaguina niacan tu mebuluná nira tu ariaccu cuan im mapilipili tan nira annac caruan. Danoye gapa y annam á uauagui binuluddá ay simillung cami tab balay nuri.nal lalaqui. **13** Ay pinacolina nicami nu cunnasi in nepacasinganna ta angel tari tab balena, á nanaddag ay quinaguina sa : maddobca tá Joppe ay ipagal mu si Simon nga ya mecarua ngagan na ip Pedro : **14** ay yaya im maccagui nicao tac capaliarammu, sicao tuangué ngamin ta egga á magguian tab balem. **15** Ay tap pamegafú nga nagubobug, minulug nira y Espiritu Santo tac cunné nittam gapa turi tag gafuna. **16** Ay neraddammaccu lagud danuri ic cagui nay Yafu nga cunnoye : tac cacuruganna si Juan nanicub tad danum ; nguem sicamu casicubaccamu noca ta Espiritu Santo. **17** Nu id Dios inianugú na nira ig gracia nga enna nittam inianugú gapa nga mine nangurug tay Yafu Jesu Cristo, ¿sinningá cari tapenu auayyá tubangan id Dios? **18** Ay tap pacaguinnara caranao á gannug, naguimam-

mó ira ay zinayorayora id Dios ay cudda á naccagui : nu cunnunna iniyauá gapa nad Dios ta ari ira minangngurug ip pababau tu icatolay.

19 Danuri lagud nga minay neuarauará megafu tap panarum á napadló megafu cani Esteban, mine ira addé taf Fenicia annat Chipre tuangué ta Antioquia áy ariadda inilayyagayya ic cagui nu ari laman ta Judios ira. **20** Ay ic caruan nira lallaqui á taga Chipre annat taga Cirene, turi tan nacatallung ira ta Antioquia naquiobobug gapa ira tac caranuri á Griegos anna inilayyagayyara nira im mapia nga dumug nay Yafu Jesus. **21** Ay nagguián nira il lima nay Yafu : ay aru nga tolay in nangurug annan nattoli tay Yafu. **22** Ay id dumug nac cuddacuddanao zimittal tat talinga na Iglesia nga egga ta Jerusalem : ay zinobda si Bernabe addé ta Antioquia. **23** Ay turi tad dattalna, annan nemammattanna y alló nad Dios, nagayayá ay sinabarangnganna ira ngamin tu tap panguigagangay naf futu mannanayun ira nacuan ta angngurug. **24** Tanu yaya ay lalaqui á mapia annan napannu ta Espiritu Santo anna angngurug ; ay aru á tolay in neyaming tay Yafu. **25** Ay minay si Bernabe tat Tarso ta enna inaleg si Saulo ; **26** ay tap paquesimmuna sa iuiyanguena yaya ta Antioquia. Ay nesimmu tu tallagum nat tangaragun fustu naquipattattadde ta iglesia ay nattuttuddu ta aru nga tolay ; ay danuri nga natudduan nangaganan ira tu Cristiano nga napolu ta Antioquia. **27** Ay tac caranud nga aggao ic caruan nga profetas ziminagú ira ta Jerusalem addé ta Antioquia. **28** Ay siminaddag it tadde nira á mangagan tu Agabo, ay inipacannammuna tam megafu ta Espiritu tu egga noca it tadday nga docal á bisin tang ngamin nga dabbun á pagguianan : nu yao nesimmu caranuri nga aggao ni Claudio Cesar. **29** Ay danuri nga natudduan pinasiccal á ninononó nac cataguitadday tac cunnam magauá nap paca-auayya na im manguitubug tap panguffun caranuri nga uauagui nga maguiat ta Judea ; ay cunnao gapa nac quingnguara, ay nanguitubug ira tac caranuri nga manncam tal lima ni Bernabe anni Saulo.

12 AY ta aggao ira uri gabba, si Patul Herodes initunna il limana tu pamacarigatanna tac caruan nga tumuttul ta iglesia, **2** ay nepapapaterna ta espada si Santiago nga uagui ni Juan. **3** Ay tap pacasinganna tu nagayayá danuri y Judios

ira megafu tao binalinna á nepagafú gapa si Pedro, ay cag-gauan yuri naf fiesta na Azimos. **4** Ay turi ta nagafú na, inipellung na ta ammucutan ay iniyauá na ta appá á tagguiappa nga suddalu tu manarossa ; tu ya panonó na ip pangui-yanguena sa tam maguili tac cabalin nap Pascua. **5** Si Pedro lagud nagguian nga nepellung ta ammucutan ; nguem nacua y auat tu immang nga acquimalló tad Dios tap pacaure na iglesia megafu sa. **6** Ay turi ta aranni ana nga apan nacuan ni Herodes, turi nga gabi gabba nagguian si Pedro á maggacaturug tan nallatan nad dua nga suddalu, á siggabalu tad dua nga cauag ; ay danuri nga manarataron egga ira ta arubang nap puerta ta taronadda y ammucutan. **7** Ay nappasingan it tadde nga angel nay Yafu á nanaddag tab bicó na, ay it tadde tulu inauaganna yuri nga zizzing ; ay sinigguagna si Pedro tab bicó na ay ilucagna tu cunna á naccagui sa : ¡ tumaddagca tam mabí ! ay ganganalaman nari danuri ic cauag tal limana. **8** Ay quinaguisa nuri na angel : ¡ Maggacayóca ay ipemmu is sandaliam ! Ay quingguana ic cunnao. Ay quinaguina sa : itaccag mu nicao is sacum ay tuttulammá. **9** Ay nallauan yaya ay sinuttul na, nguem arianna ammu nu curuga curug yuri ic cuan na angel ud ; ta mabbabang nu tata-guenó laman ic cunnuri nga imanimatanna. **10** Ay turi tan natabaradda y olu annam mecarua nga guardia, zimittal ira tap puerta á balayang nga mappangué tas ciudad ; ay nabbucá nga naguroray nira : ay tap pallauadda, liminacag ira ta arubang tat tadde dalan ; ay turi ngana y angel ud negungay sa. **11** Tac cunnud si Pedro tap panoli nan nonó na quinaguina : sangao nammucacu á curug tu y Yafu zinobna y angelna, ay pinaliagná tal lima ni Herodes tuangué ngamin tap paguinnennag nat tolay ira na Judios niacan. **12** Ay turi ta nanononó na yao á gannug, minay tab balay ni Maria nga yena ni Juan nga nangagan tu Marcos nga guian na aru á nattattadday nga maquimalló. **13** Ay turi tam minagal si Pedro tap puerta, mine yaya iningan nat tadday nga maguinganay nga mangagan tu Rode. **14** Ay turi ta mataguenó na tu ngaral ni Pedro, tam megafu tan nafulotan nga ayá na arianna binucatan ip puerta nu ari balaguin bí tal lagum ay inipammua tu si Pedro egga ta arubang nap puerta. **15** Ay quinaguira sa : ¡ Nagulapaca ! nguem yaya inicagumanna tu curug. Tac cunnud quinaguira : yaya yuri maffugab y angel na. **16** Nguem si

Pedro ari maguimmang nga minagal, ay tap pabbucá da, nasingadda yaya ay nappabbo ira nga curug. **17** Nguem yaya inazañassan na ira tal limana tapenu ari ira magubobug, ay pinacoli na nira nu cunnasi in nepamalussag sa nay Yafu ta ammucutan, ay quinaguina: ¡ipacannammu nu yao cani Santiago tuangué ta uauagui ira! tac cunnud nano yaya á minay tat tanacuan nga lugar. **18** Ay tap pannauagna ngana, ari baddi á buruburung in nacua caranuri nga suddalu nu anni in nesimmu cani Pedro. **19** Ay si Herodes tap pagalegna sa arianna yaya nesimmuan, pinanunnutanna ig guardia ay inirob na tu meyangay ira á mapapatay. Ay ziminagú ta Judea addé tas Cesarea, ay nabattang tari. **20** Ay si Herodes nagguian nga curuga malussao caranuri nga taga Tiro tuangué tat taga Sidon; ay nattattadday ira á mine sa ay turi ta nacofudda si Blasto nga minannaron tab balay nuri nap patul, quiniddora sa y imammó tanu iddabbudda pataganatanna ip pammagurayan nap patul ud. **21** Ay tat tadde nga aggao á natulló, si Herodes nanguipellung tas sinnun nga mepangngó tac capatul na, naguitubang tat tronona ay nagubobug ta arubang da. **22** Ay im maguili iniculléra á quinagui: ¡ngaral nad Dios ay ari tu ngaral nat tadde tolay! **23** ganganalaman y angel nay Yafu binigaranna yaya tam megafu ta accanna pangnguiauá tap panmacacua tad Dios; ay nassinugguí ib bagguina ay natay. **24** Nguem ic cagui nay Yafu ya lac quingnguana id dumacal annam meuarauará. **25** Ay da Bernabe anni Saulo nattoli ira addé ta Jerusalem, turi ta naparuló ra in narobadda nga nepammacataló nira ay inibuludda si Juan nga mangagan tu Marcos.

13 NAGGUIAN ta iglesia na Antioquia ip profetas annam minattuddu, nga caguitta da Bernabe anni Simeon á mangagat tu Niger anni Lucio á taga Cirene, anni Manahen (nga uagui tas susu ni Herodes Tetrarca) tuangué cani Saulo.

2 Ay tap passirvi danao á tolay tay Yafu ay magayuayunal ira, quinagui na Espiritu Santo: isinnanu tu massirvi niacan da Bernabe anni Saulo, tapenu edda cuan y obra nga nagagalaccu nira. **3** Tac cunnud, tac cabalidda á magayunal annan naquimalló annan nanguipay tal limara nira, pinapanora ira. **4** Ira nga zinob na Espiritu Santo ziminagú ira tas Seleucia; ay addé turi nallayag ira á minay tat Chipre. **5** Ay tap paddiadda tas Salamina, inifulung da ic cagui nad Dios tas sinagogas

ira na Judios: ay egga gapa nira si Juan nga manguffun. **6** Ay turi ngana tap pattalebaga da tang ngamin á fugu addè tap Pafò, nesimmuadda it tadde tolay á minassalamangca nga mappé profeta á mangagan tu Bar-jesus; **7** Ay nagguian yaya cani proconsul Sergio Paulo, lalaqui á masirib. Yao inagalanna da Bernabe anni Saulo ta queluganna á guinnan ic cagui nad Dios. **8** Nguem si Elimas á minassalamangca (ta cunnao ic quebalinan nang ngaganna nu mabalittag) naquipat-tubatubang nira ay iggaleranna ic quetuggay nap pangurug nap proconsul uri ta angngurug. **9** Tac cunnud si Saulo nga mangagag gapa tu Pablo, siggapannu ta Espiritu Santo, inilamma-na im matana, **10** ay quinaguina: ¡ Oh tolay nga napannu tang ngamin á panabatabag annang ngamin á cagucaban anna ilug pangaccaccá, calinga nang ngamin á tunung, ¿ arica maguim-mang á mamaquipaquillu tam matunung ira á dalan nay Yafu? **11** Ay sangao lagud ajjao il lima nay Yafu nga netun nicao ay mabbuling ca noca, ariammu masingan ib bilag tap piga nga aggao. Ay ganganalaman natagá sa ic cunam á namazzibbó; ay liminacag tal lelebú á magalaleg tu manguebí tal limana. **12** Ay tac cunnud ngana, tap pacasingan nap proconsul tan nesimmu ud, nangurug ay nappabbao tat tuddutuddu nay Yafu. **13** Ay addè turi tap Pafò nallayag da Pablo tuangué turi tac cacabulunna ira, ay zimittal ira tap Perga nap Panfilia, ay si Juan negungay nira ay nattoli ta Jerusalem. **14** Nguem ira tap pattalebaga da tap Perga, simittal ira ta Antioquia nap Pisia ay simillung ira tas sinagoga ta aggao nas Sabado ay naguitubang ira. **15** Ay tac cabalin nan necabibbig nad dob annat turaturá nap profetas ira, im maguray nas sinagoga naddob ira nira tu naccagui: ¡ Lallaqui á uauagui, nu egga nicamu ic cagui nga annabarang tam maguili, palappatannu. **16** Ay si Pablo tac cunnud siminaddag ay turi ta sineñassanna ira tal limana, quinaguina:

¡ Lallaqui á taga Israel annas sicamu nga maganassing tad Dios, guinnannú! **17** Id Dios na ill-ao nga Israel pinilina ig guiramattam ay tu iniyatannang na y ili tap pagguiadda paga tad dabbun na Egipto á necabbagang, ay ta atannang á nabunugan inilauanna ira turi. **18** Ay tal lagum nam magappa ta fulu tad dagun, inattammanna ic catacatolera tac calammalamattan. **19** Ay turi ta narabbarabbá ip pitu á naciones tad dabbun nac Canaan, binaballena nira nga inipazininagá id dabbun danuri á nacion: ay nu yao nabbayag tam magappata gatú limafulu

tad dagun : **20** Ay tac cabalid danao á gannug, iniddanna ira tam minammacatunung tuangué tac cani Samuel á profeta. **21** Ay noca quiniddora it tadday á patul ; ay iniyauá nad Dios nira si Saul aná ni Cis, lalaqui á guinaca ni Benjamin tal lagum na appá tafulu tad dagun. **22** Ay turi ta inarianna yao, sinulló na nira tu patul si David, nga pinacurugna gapa ay cunna nga naccagui : nesimmuaccu si David, aná ni Isai, tolay nga tunuttul tas sinagapiá annam mangngua tang ngamin nga uré. **23** Tag guinafuan na yao á tolay, id Dios tac cunna initabbana, ipamataddagna ta Israel it tadday á Minannabbú nga yaga si Jesus ; **24** turi tan nagueña paga nga limibbé, inilayyagayya ni Juan tang ngamin á tolay ta Israel is siccub nap pabbabauí. **25** Ay gafu ta si Juan netuppal ngana id dalanna, quinaguina : ¿ anni ip pangiabbattannu niacan ? Ari tu sacan yuri y abbastanu. Innannu ta duttal tal licuraccu it tadday nga ariá paga mepangngó tu mangubbag tas sapatú nat tacquina. **26** ¡ Lallaqui á uauagui, anaaná nga gacagaca ni Abraham tuangué nicamu á maganassing tad Dios, sicamu in netubugan nac cagui oye nga capaliaran. **27** Ta danuri im magguian ira ta Jerusalem tuangué caranuri á magurera, tam megafu ta ariadda inammu yaya ni ic cagui ira nap profetas nga mabibbig tac casasabadu, ya nga nepamaruló ra in nepanagarali ra sa. **28** Ay nu cunnunna paga tu auadda tu naleg tu pamegafuanadda á namapatesa, quiniddora cani Pilato tu mapapatay. **29** Ay turi tan nepanguituppal da tag gannug á neturá tam meyanung sa, pinolugda tac cayu uri ay sinananda yaya tat tadde libun. **30** Nguem id Dios enna yaya pinaguinnolay tan nammatay : **31** Ay mine nappasingan ta aru nga aggao tac caranuri á nebulussa áy guininon addé tag Galilea ta addé ta Jerusalem, tu ira sangao in namacurug tam maguili. **32** Ay sicami ipacannammuni nicamu im mapia nga bagu á dumug nuri nan netabba nga neyauá tag guiraman ; **33** nga pinaruló nad Dios nittam nga anaaná ra, tu pinaguinnole na si Jesus : tac cunna egga nga neturá tas Salmo á mecarua : sicao y Aná cu ; inilussag taca ta aggao oye. **34** Ay tap pamacurug ta inipaguinnolena tan naminatay, tu ari ngana bulabuga nga mattoli á mararal, enna quinagui ic cunnao : iyauá cu noca nicamu im masantao anna ari meygó á bendición ni David. **35** Tam megafu tao caguianna gapa tat tadday á Salmo : sicao ariammu noca ipanabulun tu is Santom macasingan tac cararalanna.

36 Tanu si David, tag gacagaca na massirvi ta ure nad Dios, nacacaturug ay mine yaya netadday tag guiramanna ay nasinganna im mamacararal. **37** Nguem yuri ip paguinnolay nad Dios arianna nasingan im mamacararal. **38** Cammuannu lagu tam malappá lallaqui á uauagui tu tam megafu tang ngagan nat tolayao mine nicamu nepacannammu ic quepamacomá nac catagarulian; **39** ay tu ngamin danud y ariannu napacurug tad dob ni Moises, tas sa ume mapacatunung danuri ngamin im mangurug. **40** Innannu lagud ta maracay noca nu umay nicamu, ay mesinimu ic quinagui ira nap profetas: **41** ¡Innannu sicamu á minangngappappó áp map-pabbo camu lummag camu.

Ta cuaccu it tadde langan ta aggo nu ira, langan nga ariannu noca curugan masqui nu egga im mamacurug sa nicamu.

42 Ay tap pallauadda ud tas sinagoga, quiniddora tu tag gumadday nga Sabado gapa mepalappá nacuan nira danao á cagui. **43** Ay turi ta naggugungay in nattattadday á tolay, aru caranuri nga Judios tuangué caranuri á masippó ira is siminuttul cara Pablo anni Bernabe; ay naquibobug ira nira ay sinabarangngadda ira tu mannanayun ira nga ari manguli tag gracia nad Dios.

44 Ay tag gumadday á Sabado, ngamin is ciudad nattattadday tapenu edda guinnan ic cagui nad Dios. **45** Nguem tap pacasingan danuri na Judios ira turi tac caru nat tolay, napanu ira tap passil, ay sinubatubangda ig gannugannug á quinagui ni Pablo ay naggagueg ira. **46** Ay tac cunnud, si Pablo anni Bernabe nagubobug ira á sigga ingal ay quinaguira: mauag á curug tu ic cagui nad Dios mepalappá nacuan bí ta olu nicamu; nguem ya ngana ngay tu ariannu tangngagan anna abbastannu tu ari mepangngó ta attolay á ngangangay, ajjo ume cami mattoli tac Cacalinga ira. **47** Ta cunnatun y inibilin nicami nay Yafu, tu cunna á naccagui: Pine taca tu tadday á tulu nap pappatulan ira, tapenu iyanguem ic capalieran addé tan nanuppagan nad dabbun. **48** Ay tap pacaguinna tao danuri nga ari mangurug nagayayá ira ay zinayorayora ic cagui nad Dios: ay ngamin yuri in natulló ta inangó nga ngangangay nangurug ira. **49** Ay neuará ic cagui nay Yafu tang ngamin turi á dabburabbun. **50** Nguem y Judios ira sinuttudduadda danuri ib babbay á minaddasadasal annam mammelaua tuangué tac caddaracallan ira tas ciudad ay

namaddó ira tad danug contra cara Pablo enni Bernabe ay pinapanora ira tal lauan nap pammagurayadda. ⁵¹ Nguem ira sinattá ra nira ig gabú nat tacquira ay minay ira ta Iconio. ⁵² Ay danuri in natudduan napannu ira tap pagayayá anna Espiritu Santo.

14 AY nesimmu ta Iconio tu nabbubulun ira á simillung tas sinagoga na Judios ira ay nagubobug ira ay tac cunnud mine nangurug y ari baddí nga Judios tuangué ta Helenitas : ² Nguem danuri y Judios nga ari inangurug pinagangá ra nga zinaral ig guinnontan ira nac Cacalinga tapenu tumuggay ira caranuri nga uauagui. ³ Nabayag lagud nga aggao á naddian ira turi naguboubobug nga napaquengal tang ngagan nay Yafu ; nga yaya in nangnguiauá tac capacurug nac cagui ta inaggallalló na ay inipabulunna tu tal limara nacua y aru á tacquilala annam macapabbao. ⁴ Nguem nagaddua im magaru á tolay ira tas ciudad ; ay ic caruan nebulun ira caranuri nga Judios ay ic caruan nebulun ira ta apostoles. ⁵ Ay turi tap pappangué ra á mangngua tat tadday á dama tap pacaure danuri nac Cacalinga ira tuangué gapa tac caranuri á Judios, tu panarumadda nira annat tapenu mabarag ira tab batu, ⁶ ay tap pacannammura tac cunnao, mine ira nattagu tas ciudad nal Liconia, Listra annad Derbe, tuangué tad dabbun ira tal lelebú. ⁷ Ay nattalebaga ira turi ay inilayyagayya ra y evangelio.

⁸ Ay tal Listra nagguian it tadday á tolay nga arianna magnyu it tacquitacqui na, pilay addé tas san nay yenana, ay ari bulabuga á liminacag. ⁹ Yao naguinna na si Pablo nga magubobug ; ay inimainmatanna tam mapia yaya ni Pablo, ay turi tam masinganna tu egga y angngurug na tu moru, ¹⁰ quinaguina tam masican á ngaral : tumaddagca nga mattunung tat tacquim. Nallattu yaya ay liminacag. ¹¹ Ay danuri y ari pigó nga tolay, tap pacasingadda tac quingngua ni Pablo, inisicadda ing ngaralda nga naccagui ta ubobug nal Licaonia : ; id dioses ira minulug nittam tac cunnat tolay ! ¹² Ay nguinagadda si Bernabe ta Jupiter ay si Pablo tam Mercurio, ta yaya in nepatalugaring ip pagubobugna. ¹³ Ay yuri ip papari ira ni Jupiter nga egga is sibban na ta arubang nas ciudad, naguiyangay ira tat toro annab barungú tag gagayangan ay icayá ra nacuan im manguitabbung tuangué gapa caranuri nga aru á tolay. ¹⁴ Nguem tap pacaguinna tac cunnao ni Bernabe

enni Pablo, pinisipisilda is sinnud da ay mine ira tat tangnga nam magaru ay naccullé ira, tu cudda á naccagui: **15** ; Ye mammeacua ira á lallaqui! ¿ngatta ta cuannu danao? sicami tole camí gapa tac cunné nicamu ay tumulú ta tulagan ; ipacannamu mi nicamu y evangelio tapenu tac caranao á pattaliuaga, mattoli camu nacuan tad Dios á matolay, nga namaró tal languí annad dabbun tuangué tab bebay annang ngamin nga egga nira. **16** Nu yaya tag gacagaca ira á nattalebaga, inipabulunna tang ngamin a pappatulan ip panuttulda ta icayá ra nga dalan ; **17** Ay nu cunnup paga, nanguibattang yaya tu pamacurugassa, ay pinolug na nicamu ta addé tal languí y uran annam mabunga á tiempo, tu icapannu-pannu nagguiffutuannu tap paccatolay annam mulamugang. **18** Ay tap paccaguira tac caranao á gannug, macubbí in nepamugag da tam magaru ud ira á tolay tap panguiaua nira tat tabbung.

19 Nguem zimittal turi y Judios ira á taga Antioquia anna Iconio ; ay iná ra yaya tas ciudad ta inabbó ra ngana tu natay. **20** Nguem turi ta linebú ra yaya danuri nan natudduan ira, siminaddag yaya ay simillung tas ciudad ; ay tat tumunug nga aggao, nano yaya nga cabulun ni Bernabe ay mine ira tad Derbe. **21** Ay nelayyagayya ra y evangelio tas ciudad uri, nacatuddu ira ta aru nga tolay ay nattoli ira tal Listra anna Iconio, tuangué ta Antioquia. **22** Ay pinacaladdara y icararua nat tudduan ira uri ay sinaddataddanadda ira tu mannanayun ira ta angngurug, ay quinaguira tu mauag tu magattam ittam taz zigarigá tapenu macatallung ittam tappappatulan nad Dios. **23** Ay turi tac cabalin nan nepanulló ra tam mannacam tac catagguittadday ta iglesia ay tap paquimalló ra á nagayunal, initalutaluttú ra ira tay Yafu nga edda quinurug. **24** Ay turi tap pattalebaga da tap Pisidia, minaddé ira tap Pamfilia. **25** Ay tac cabalidda nanguifulung tac cagui tap Perga, ziminagú ira ta Atalia ; **26** Ay addé turi nallayag ira á minay ta Antioquia ; ay ta addé tao mine ira necataló ta alló nad Dios tam megafu ta obra nga nebin nira ay egga nga napatuppall da. **27** Ay tap pacarayá da, pinagammung da y iglesia ay pinacolira nira ngamin ig gannugannug nga daracal á quingngua nad Dios nira annan nu cunnasi in nepanguibucá da tac Quinalinga onu Gentiles ira tap puerta na angngurug. **28** Ay nebattang ira turi tan nabayag, ay netadday ira caranuri nga natudduan.

15 AY egga ic caruan nga tolay nga naggafu ta Judea ay sinudduadda y uauagui ira, ay quinaguira : nu ari camu maquibigag tac cunna inirob ni Moises ariannu auayya im mapaliag. **2** Ay tac quegga na ari baddi nga buruburung annan nepaquittubatubang da Pablo anni Bernabe, ninonó na uauagui ira tu da Pablo anni Bernabe adda nac caruan ira ume ira ta apostoles annam mannacam nga egga ira ta Jerusalem tam megafu tac cunnao á buruburung. **3** Ira lagud, turi tap pamagannua ngana nira na iglesia, liminacag ira taf Fenicia annas Samaria, ay pinacopacoli ra in nepabbabau nac Calinga ira, ay tac cunnud iniddadda tad docal á pagayaya ngamin y uauagui ira. **4** Ay tad dattalda ta Jerusalem, inalua ira na iglesia tuangué ta apostoles ira annal lallacalacay : ay pinacolira ngamin ig gannugannug nga quingngua nad Dios nira. **5** Nguem limicá ic caruan tac caranuri nga tumuttul ta angngurug taf fariseos ira ay quinaguira : mauag tu maquibigag ira, tu pamarulattadda tad dob ni Moises.

6 Ay nattattadday y apostoles tuangué tal lallacalacay, tapenu nononopadda yao á gannug. **7** Ay turi ta napaddó id docal á tubatubang, siminaddag si Pedro ay quinaguina nira : ¡Lallaqui á uauagui ! ammunu tu egga gabba ngana y aggao nga id Dios sinagomanguena tan nicamu tu tas simú cu maguinna nac Quinalinga ira ic cagui na evangelio annat tapenu mangurug ira. **8** Ay id Dios nga ammuna ig guiffutuan, iniyauá na nira ip pamacurug ay inalubuanna gapa ira ta Espiritu Santo tac cunné nittam ; **9** ay auat tu neruman bulabuga na ingnguana nittam tac cunné nira, ay pinacarenu na ig guiffutuadda ta angngurug. **10** Sangao lagud, ¿ngatta ta turuturunannu id Dios nga ipenu tat tangngag nat tudduan ira tacquilu nga ni danuri nga guiramattam ni ittam ariattam inauayya quinattu ? **11** Nguem curugattam tu tam megafu ta alló nay Yafu Jesus, mapaliag ittam tac cunné gapa nira.

12 Tac cunnud, danuri y ari baddi á tolay naguimammó ira ay quininnara si Bernabe anni Pablo, namacopacoli caranuri ngamin á mecapallá annam macapabbao nga quingngua nad Dios tac calinga ira tam megafu nira. **13** Ay tac cabalin nan nepaguimammó ra, si Santiago binucatanna is simú na ay cunna á naccagui :

¡Lallaqui ira á uauagui, guinnannú ! **14** Ay si Simeon pinaçolina nu cunnasi na inipattullun ta olu nad Dios tac Calinga ira tapenu mangá nira tat tolay á mepangngó tang

ngaganna. **15** Ay tac cunnao, naquipaggannung ic cagui ira nap profetas tac cunna egga nga neturá :

16 Tac cabalid da danao mattoliá noca,
Ay uliaccu nga parattan it tabernaculo ni
David nga egga ngana matagá ;
Uliaccu nga parattan in nadaradaral sa,
annap pataddaggac cu :

17 Tapenu im mabuna nga tatolay aleradda
y Yafu,
annang ngamin ic Calinga ira nga cagalan
nang ngagac cu,

18 quinagui nay Yafu nga nangngua tac caranao
á gannug nga nepanmu addé tag gafuna.

19 Gafu tac cunnao, abbataccu tu ariattam buruburungan danud á Calinga nga tumuttul ira tad Dios ; **20** iturá tam nira nu ariadda cuan tu capalasilan ira ta aggananitu annap panalladal-lao annan nalaggabban tuangué tad daga. **21** Ta si Moises ta addé paga gari tam minagatú ira tad dagun á nattalebag nanguipay tac catagguittadday á ciudad tu manguilayyagayya sa, ay mabibbig tac casasabadu tas sinagogas ira.

22 Ay cunnunna tu ninonó na apostoles ira, mannacam tuangué ngamin ta iglesia tu mapia nu mamili ira tan nattattaddayadda tal lallaqui nga marob ta Antioquia nga cabuludda Pablo anni Bernabe nga ra Judas gabba á mangagan tu Barsabas tuangué cani Silas, tolay ira nga netalugaring ta uauagui ira. **23** Nacua it turá ay ira galaman in nanammi, nga cunnoye : y apostoles annal lallacalacay ay uauaguiira tac caranuri á uauagui á maquitapaddian tac Calinga ira nga egga ta Antioquia annas Siria tuangué tas Cilicia : gauagauayyannu paray.

24 Tam megafu ta naguinnami tu egga ip piga ira á tatolay nga nallillinnittam nga caddacaddagad dacamu tac cagui nga ipamuruburung da nga ariammi ira iniddan tap paca-auayya ;

25 sinagomanguemi á naganuanugutan tu mapia nu mamili cami tan nattattaddayammi tal lallaqui nga mefulú ta uauaguitam á mammeddú nga da Bernabe anni Pablo ; **26** ira yao lallaqui nga ariadda quinenga y inangó ra megafu tang ngagan nay Yafutam á si Jesu Cristo. **27** Zinob mi lagud si Judas anni Silas ay ira gapa im mamacoli nicamu tas simú da gabalaman tag gannugao. **28** Ta mine natagomangay tu mapia ta Espiritu Santo annan nicami y arianna queyauá nicamu nad dactal nga cattu nu ari danao nga gannug á curuga mauag :

29 arayyuannu ig gannug ira nga netabbung ta aggananituan tuangué tad daga anna nalaggabban annap paquirallao ; nu iualinnu danao á gannug, mapia ic cuannu ; ay id Dios tangngallan nacamu.

30 Ira lagud turi tan napagannuá ira ngana, ziminagú ira ta Antioquia ; tu inera pinattattadday y aru á natudduan ay iniyauá ra it turá. **31** Ay turi ta nabibbigda, nagayayá ira megafu turi tap pamannabannay. **32** Ay si Judas anni Silas nga profetas ira gapa, binannabannayadda danuri y uauagui ta aru á cagui, ay pinacaladdara ira. **33** Ay mine ira nebat-tang turi tap piga ngaggao, ay noca pinagannuá ira á sigga imammó nuri na uauagui ira tapenu mattoli ira tan naddob nira. **34** Nguem nu cunnup paga sinagapia ni Silas im mebat-tang labbí turi. **35** Nguem da Pablo anni Bernabe nagguián ira ta Antioquia á nattuttuddu amman nanguilayyagayya tac cagui nay Yafu, tuangué ta aru á tolay á tanatanacuan paga.

36 Ay tap pattalebag nap piga ngaggao, si Pablo quinaguina tac cani Bernabe : ¡manoli itta sangao ay etta innan y uauagui annud tac cada ciudad nga etta nanguilayyagayyan tac cagui nay Yafu, ay innatta nu cunnasi ira ! **37** Ay si Bernabe icayá na nacuan nga ibulun nira si Juan gapa á mangagan tu Marcos. **38** Nguem si Pablo arianna sinagapia nga ibulun yuri ta negungay nira addé turi tap Pamfilia ay ari lagu á siminuttul nira á naquipallangalangan. **39** Ay napaddó nira id dactal á tubatubang tu naggungay ira nga dua ; ay si Bernabe iná na si Marcos ay nallayag á nappangué ta Chipre : **40** Nguem si Pablo pinili na si Silas, limicca ay tu inigafu yaya danuri na uauagui ta alló nay Yafu. **41** Ay liminacag ta Siria annas Cilicia, ay pinacaladdana y iglesia.

16 AY minay gapa tad Derbe annal Listra : ay nagguiat turi it tadday tudduan á mangagan tu Timoteo, aná nat tadday á babay nga Judia á minangngurug, nguem taga Grecia, y yamana. **2** Ay nu yao mapia ic cadumuganna tac caranuri á uauagui tal Listra anna Iconio. **3** Quineluganna ni Pablo tu mebulussa yao á tolay : iná na yaya, nepabigagna megafu caranuri á Judios nga egga turi nga lugar ; ta ammura ngamin tu ya yamana taga Grecia. **4** Ay nu asitao lara ciudad á talebaradda irobda ta uauagui ira tu parulattadda ib bilibilin nga pinolug na apostoles ira tuangué tam mannacam nga egga ira ta Jerusalem. **5** Ay tac cunnud, is sibbasibban

napasical ira ta angngurug, ay umafu ib bilangda tac caggagao.

6 Ay linacagda id dabbun na Frigia annag Galicia, nguem inigamma na Espiritu Santo tu ifulung da ic cagui ta Asia; **7** ay tap pacarayá ra ta arubang nam Misia, ninonóra im minay tab Bitinia; ay y Espiritu ni Jesus arianna ira á pinabulunan; **8** ay turi ta sinalebaradda im Misia, ziminagu ira á minay tat Troas. **9** Ay tag gabí tat tataguenó nappasingan cani Pablo yt tadday á lalaqui á taga Macedonia, maggataddag nga maquimalló sa, ay quinaguina: ¡Umeca tam Macedonia ay uffunac cami! **10** Ay tan nepacasinganna tat tataguenó ud, ganalaman pinacuara mi im minay tam Macedonia; ta inabbómi tu id Dios inagalanna cami á manguilayyagayya nira turi ta Evangelio.

11 Tap pallayagmi lagud nga naggafu tat Troas, naccanayuc cami tas Samotracia, ay tag gumadday nga aggao limibbé cami tan Neapolis; **12** ay namegafu turí mine cami taf Filipos, ciudad nam Macedonia, yaya yc caracallan nad dummú á pammagurayan nar Roma; ay nagguiac cami tao nga ciudad tap piga ngaggao. **13** Ay ta aggao nas sabado liminauaccami tal lauan nag gagayangan, tap pipí nat tadde bannag, nga inabbó mi tu egga sa il lugar nga acquimallaccan ay naguitubang nicami á naquiobobug caranuri nga babbay á nattattadday. **14** Ay it tadday á babay á mangagat tu Lidia, minallacu tas sinnun á purpura, nga naquipaguileli tas ciudad na Tiatira, babay nga minaganassing tad Dios, nagguian á guiniguinna, tanu if futuna binucatan nay Yafu tapenu guinnanna ig gannug nga caguan ira ni Pablo. **15** Ay turi ta nasiccuban tuangué tac catangabalayanna, naquimalló nicami ay cunna á naccagui: nu inibilangnú tu minangngurug tay Yafu, tullung camu tab balé ay tumappó camusa: ay quinaguman na cami tac cunnud.

16 Ay nesimmu tu tap pappangué mi tal lugar á paquimemallaccan, egga it tadde maguinganay nga egga y espirituna á mallabbun, zinafung nacami; ay yaya ilabbé na tay yafuna ira y aru nga aleranna gafu tap pallabbulabbun na. **17** Ay yaya sinuttulna il licug ni Pablo tuangué nicami, naccuccullé ay quinaguina: Danao á tolay aripan ira nad Dios á Catanangan; ira im manguipacannammu nicamu tad dalan nga capalihan. **18** Ay cunnao ic quingnguana ta aru nga aggao; nguem nalussao si Pablo, ay inarubangna yaya annac quinaguina turi ta espiritu: ¡irobcu nicao tang ngagan ni

Jesu Cristo tu mallatuacca! Ay nallauan ta horas uri gabba.

19 Ay tap pacasingan danuri nay yafuna ira tu napauan ana ip paguinnanamadda á pagaleran, guinafú ra si Pablo anni Silas, ay guinuggudgudda ira tap plaza ay iniyanguera ira iniranug tam maguray; **20** ay turi tan nearubang da ira tam minammanunnú, quinaguira: danao á tatolay Judio ira ay buruburungadda ta aru id ciudadtam, **21** ay tu ituttuddura y anangnga nga ari mepagnó tu cuan ta taga Roma ittam. **22** Ay siminaddag á nagguiguiddan y aru nga tolay á naccalus-sao nira: ay danuri im mamanunnú pinisipisilda is sinnudda, ay inipapisipisira ira. **23** Ay tac cabalidda nga namigabigag nira, iniangue ra ira ta ammucutan ay inibilidda tam manaron nira tu atajji ic catarodda. **24** Ay yao tap pacalauá na tab bilin-ao, initallung na ira ta ammucutan tal lagulagum ay pinena it tacquire tas cepo. **25** ay tap pattangnga nag gabi na ngana, da Pablo anni Silas nagguian ira naddasal annan naccantacantar ta himno á meyannung tad Dios: ay danuri ic caruan á nafucú nagguiguinna ira nira; **26** Ay tu naccaddag á nesimnu id docal á lunig, ay is cimientu ira na ammucutan namippig; ay ganganalaman nabucatan ngamin ip puerta na ammucutan ay nébattan ngamin danuri nga nafucú. **27** Ay turi tan nalucag yuri im manaron ta ammucutan annat tap pacasinganna tu maggabucá ip puerta na ammucutan, iná na y espada na ay maggui pinapatena ib bagguina ta inabbó na tu danuri if fucú ira nacapattammang ira. **28** Nguem si Pablo naccuccullé tam masican á ngaral ay cunna sa á naccagui: ¡ Ariammu daralan ib bagguim; ta ajoye cami ngamit tao! **29** Tac cunnud nacquiddao yaya tat tulu, nalaguiu tal lagum; namippippig ta assingna ay neruffu ta arubang da Pablo anni Silas, **30** ay iná na ira tal lauan ay quinaguina nira: ¡ mam-mecacua ira! ¿Anni y annungcu nga cuan tapenu mapaliagá? **31** Ay quinaguirasa: ¡ mangurugca tay Yafu Jesu Cristo, ay mapaliagca uoca, sicao tuangué tac cabbalem ira! **32** Ay pinalappára sa ic cagui nay Yafu, tuangué ngamin caranuri nga egga tab balena. **33** Ay iná na ira ta horas uri gabba nag gabi, binaggauanna danuri ib bigabigag da, nasiccuban yaya tuangué ngamin caranuri á cabbalena. **34** Ay iniyanguena ira ta utun nab balena sinunnáganna ira tac canan: ay nagayayá á nangurug tad Dios tuangué ngamin tac cabbalena.

35 Ay taddattal na umma, danuri im minammanunnú,

zinobda y alguacil á naccagui: ¡quebbattan danuri it tolay ira! **36** Ay yuri im minannaron ta ammucutan inipacannamuna danoye á cagui tac cani Pablo ay quinaguina: im minammanunnú nad dob ira tapenu capalussarac camu; sangao lagud mallauac camu ay manao camu á sigga imammó. **37** Nguem quinagui nira ni Pablo: cabalin nac capisipisimi ta arubang nang ngamin á tolay nga ari camí napanunnutan nga tole camí mabba tar Roma, ay finucú nu sicami ta ammucutan; ay sangao palauanad dacami tam metagutagu? ari macua tu cunnunna; ume ira tao lagud ay ira im mamalauan nicami. **38** Ay danuri y alguacil ira edda quinagui ic cunnao tam minammanunnú: ay naganassing ira tap pacaguinnara tu tolay ira á taga Roma. **39** Ay minay ira ay naquimalló ira nira; ay inilauadda ira ay quiniddora nira tu umarayyu ira tas ciudad. **40** Nallauan ira lagud ta ammucutan uri ay simillung ira tab balay ni Lidia, ay tap pacasingadda ta uauagui ira, binannabannayadda ira capiara nanao.

17 AY tap pattalebagda ta Amfipolis anna Apolonia, zimittal ira tat Tesalonica nga dian nas sinagoga na Judios: **2** ay si Pablo, tac cunna anangnguana, simillung nira, ay tal lagum nat tallu á sabado naquipattubatubang nira ay y ubobuganna apanna tas sinurá ira. **3** Binucubucuna ic quebalinanna ay quinaguina gapa ic curuga necauagna tu im Mesías nagattam ay naguinnolay tan nammatay; ay yoye nga Jesus (cunna) nga eccu nicamu ifulung yaya im Mesías. **4** Ay dauuri ic caruan nira nangurug ay nebulun ira cara Pablo anni Silas; cunnud gapa caranur nga Griegos nga curuga aru annab babbay nga caddaracallan nga ari baddí. **5** Nguem danuri y Judios, megafu tap passilda, nangá ira tac cabuludda tam maddacay á tolay tac caranud nga minammiromiron tap plaza, ay tap pamattattaddera tam magari, guinurú da is ciudad ay guibbuá ra ib balay ni Jason ta cagumanadda nacuan nga iyangay ira ta ili. **6** Ay turi ta ariadda ira nesimmuan, guinugguggudda si Jason tuangué tac caruan ira á uauagui ta arubang ira nam maguray tas ciudad, ay inicuccullé ra: ¡Danao á tolay im mamuruburung tad dabbun nga egga á paddianan, ay mine ira gapa addé tao; **7** tolay ira nga pinatappó ni Jason: ay ngamid danao tubangadda id dob ni Cesar, ay caguiadda tu egga it tanacuan á patul nga yaga si si Jesus! **8** Ay binurung da im maguili tuangué caranuri nga

maguray tas ciudad tap pacaguinnara tac cuddanao á gannug. **9** Ay turi ta egga in naffiador cara Jason tuangué tac caruan ira ud pinapanora ira.

10 Ay danuri y uauagui ira, ganganalaman tag gabi zinob da si Pablo anni Silas turi tab Berea ; ay tad dattalda turi, simillung ira tas sinagoga na Judios ira. **11** Ay danao mapia ip pinangngupangnguara á tolay anné caranuri nga egga tat Tesalónica, ta inalauará ic cagui tac curuga nabí ; ay tac caggaggao, bibbibbiradda y escrituras tape paninnadda nu danao nga gannug ay cacurugan ira nac curug. **12** Gafu tac cunnud aru nira in nangurug, cunné na gapa tab babbay ira á taga Grecia annal lallaqui nga ari baddi. **13** Nguem turi tan nam-muan danuri na Judios tat Tesalónica tu tab Berea gapa ilayyagayya ni Pablo ic cagui nad Dios, minay ira gapa turi ay pinagangá da annab binuruburungda danuri y ari baddí nga tolay. **14** Ay tac cunnud, inisiddragá danuri na uauagui ira á zinob da Pablo á minay addé tab bebay ; nguem da Silas anni Timoteo nabattang ira labbí tari. **15** Ay danuri in nanguitulug cani Pablo iniaddé ra yaya ta Atenas ; ay tap pacalauá ra tab bilinna tapenu ra Silas anni Timoteo dumaddan ira sa tam mabí, limiccá ira. **16** Ay turi tac quegga ni Pablo nga maguinnennag nira ta Atenas, guminangá y espiritu ta unagna tap pacasinganna tu ngamin is ciudad ay napannu ta aggananitan. **17** Naquipattubatubang lagud tas sinagoga caranuri nga Judios tuangué tac caranuri á massippó nga tolay ; annac caggaggao á maquipattubatubang tac caranuri nga maquesimmusa tap plaza. **18** Ay ic caruan gapa ira nga filósofos ta Epicureo anna Estoico naquipattubatubang ira sa : ay ic caruan caguiadda gapa : ¿ anni ic quebalinan danao nga ubobug noye nam mabebbeg ? ay nu ic caruan caguiadda : cunnat tadday á manguilayyagayya tac cabbagang á dioses ; ta ilayyagayya na si Jesus tuangué tap paguinnolay. **19** Ay iná ra yaya ay iniyanguera ta Arcopago tu caguiadda : ¿ auayyami cammuan nu anni yao ib bagu tuddu nga cagui-caguiammu ? **20** ta inipaguinnam tat talingami ig gannug ira á macapallá : icayá mi lagu cammuan nu anni ic quebalinan nao. **21** (Tanu ngamid danuri it taga Atenas ira adda nac cabbagang nga nagguiat turi, auat tu tanacuan nga arubangad-da nu ari im macaguicagui onu maguinna tab bagu á dumug) **22** Ay siminaddag lagud si Pablo tat tangnga na Arcopago ay quinaguina :

¡ Mammecacua nga taga Atenas! tang ngamin á gannug masingaccu tu curug á minaddasarasal camu. ²³ Tanu tap pattalebaccu tas ciudad ay tap paningaccu tap paquimemalotannu, nasingaccu gapa tat tadde altar tu eggasa á neturá: TAD DIOS NGA ARI MASINGAN. Yuri lagu id dayarayaannu nga ariannu ammu, yaya yoye y eccu nicamu ipammu. ²⁴ Id Dios á namaró tad dabbun annang ngamin á gannug nga egga sa, nga yaya y Yafu nal languí annad dabbun, ari maddian tas sibban nga quingngua nal lima; ²⁵ ni massirvisa il limalima nat tolay, nga cunna egga y auaganna; ta yaya im mangnguiauá tang ngamin nga ipat-tolay anna inangó tuangué tang ngamin á gannugannug; ²⁶ ay quingnguana tat tadday á daga gabba ngamin ipaguilelian nat tolay, tapenu magguian ira ta utun nat tanga-paddabbunan, ay sinulló na ip pattatunug nat tiempo tuangué tap panguipinguí nap pattolayadda; ²⁷ tapenu aleradda id Dios ta galaman nu caracarapadda magannaannanó, ay mesimuadda tu egga yaya ta ari arayyu tac catagguitadde nittam; ²⁸ ta matolay ittam sa annam magguyú ittam ay egga sa ic catoletam, tac cunné gapa tac caruan ira á minassirvi nga quinaguira: tanu yaya guinaca na gapa ittam. ²⁹ Ay tac cunnud, ya nganga ngay tu guinaca ittam nad Dios, ariattam annung nga abbastan tu ic Cadiosna meguitta tab bulauan onu pirá onu tab batu nga pinaddapadday tas siniriban onu pacautó nat tolay. ³⁰ Tat tiempo ira lagud nap paquilabbun, pinatalebagg nad Dios, nguem sangao ibilinna tang ngamin á tolay annag ngamin nga lugar tu mabbabau ira: ³¹ tam megafu ta yaya sinulló na it tadde nga aggao nga pamanunnú na noca tad dabbun á paddianan tam matunung, tu ya dobanna noca it tadde lalaqui á sinulló na nga yud gabba ip pinacurugna tang ngamin á tolay, ay tu pinaguinnole na tan nammatay.

³² Nguem tap pacaguinnara tu nobobug ip paguinnolay nan nammatay, danuri ic caruan inigalagalóra yaya ay nu ic caruan quinaguira: ¡ uliamnica mangana noca á guinnat tao! ³³ Ay tac cunnud, si Pablo nanao tan nattattaddayadda. ³⁴ Nguem nu cunnup paga, ic caruan á tolay ira ud naquipattattadde ira sa, nangurug ira; ay tadde gapa nira si Dionisio nga Areopago, annat tadde á babay nga mangagan tu Damaris annac carucarnap paga nga nefulú nira.

18 TAC 'cabalin nac cunnao, nanao ta Atenas si Pablo ay mine yaya tac Corinto. **2** Ay nesimmuanna it tadde Judio á mangagat tu Aquila nga neyaná tap Ponto, calalabbé á naggafu ta Italia, tuangué cani Priscila nga atauana, tam megafu ta si Claudio inirobna tu ngamin y Judio manao ira tar Roma, ay mine yaya nira; **3** ay megafu ta nagguitta ira ta annung, siminappó nira, ay nalangan ira; tanu y aggaleradda ay mamaddapadday tat tolda. **4** Ay naquipattubaturang tas sinagoga tac casasabado, ay quinagumanna á curug tu y Judio ira annag Griego mangurug ira tac curuganna. **5** Nguem turi tal labbé da Silas anni Timoteo á naggafu tam Macedonia, si Pablo nagguian á ifulufulung na ic cagui nga auat tu tungngan, ay pinacurugna tac caranuri nga Judios ira tu si Jesus yaya im Mesías. **6** Ay turi tas siminubang ira annan nagguegueg ira, pinappagna danuri is sinnuuna ay quinaguina nira: matagá paray ta ulunu id daganu; sacan marenu ngá; addé sangao umayá tac Calinga ira. **7** Ay tap panona turi, simillung tab balay nat tadday á toláy á mangagan tu Justo, á minagganassing tad Dios, ay ib balay ao egga ta aranni tas sinagoga. **8** Ay si Crispo á maguray nas sinagoga nangurug tay Yafu tuangué ngamin tac cabbalena: ay aru tat taga Corinto tap pagguinnara tac cagui nangurug ganganalaman ay tu nasiccuban ira. **9** Ay quinagui nay Yafu cani Pablo tag gabi tat tadde tataguenó, ay cunna: ¡ Arica maganassing, nu ari magubobugca ay arica maguimammó! **10** Ta egga ngá nicao, ay auab bulabuga tu ume nicao manigarigá: ta aru it tolé tas ciudad oye. **11** Ay naguiat turi tat tangaragun ay annam mabulan nga nattuttuddu nira tac cagui nad Dios.

12 Noca tap paddaggun ni Galion á proconsul ta Acaya, danuri y Judios ira nattattadde ira ay guinabbuá ra si Pablo, ay iniyanguera yaya ta ammanunnutan, **13** ay quinaguira: yao nga toláy icagumanna nga ipacurug tat totolay tu maddayorayo ira tad Dios tam macatabbá tad dorob. **14** Nguem turi tap pappangué ni Pablo á mamucá tas simú na, si Galion quinaguina caranuri nga Judios: nu cunné nacuan tu in nacua ari matunung onu panguilogó á marammó, oh sicamu nga Judios, tac cunné ta egga tat tunung, attatammat tacamu nacuan: **15** nguem nu gafu laman tac caguicagui annang ngagangagan, tuangué tad dob nu, ¡sicamu laggapa im macannammu! ariaccu icayá panunnutan ic cuddanao á

gannug. **16** Ay pinapanona ira turi ta arubang na ammanun-
nutan. **17** Tac cunnud, ngamin ira iná ra si Sostenes, nga
urayan nas sinagoga, ay zinigarigá ra yaya ta arubang na
ammanunnutan : nguem si Galion arianna sinattangngao.

18 Ay si Pablo nebattang paga turi ta aru nga aggao, ay
nappabattang caranuri á uauagui ay nallayag á minay tas
Siria, ay nebulussa da Priscila anni Aquila ; ay neposí na y
uluna tac cunna inittabbana. **19** Ay naddung ta Efeso ay
pinanauanna ira turi ; nguem tan naguenao, simillung yaya
tas sinagoga, ay naquipattubatubang tac caranuri nga Judios.
20 Ay turi tan naquimalló danao sa, tapenu mabattang tab
baddí nga aggao paga, ari yaya minanugú ; **21** nu ari nap-
pacannammu lagu nira ay quinaguina : nepangngó nió nga
curug tu eccu calaguman yoye if fiesta nga mappangué ta
Jerusalem ; nguem manolíá noca nicamu nu ipappabulun nad
Dios. Ay nallayag nga nanao ta Efeso.

22 Ay naccaddá tas Cesárea, guiminon ta Jerusalem, ay tac
cabalinna nga mine naquitaful tas sibban, ziminagú ta Antio-
quia. **23** Ay tap pagguianna turi tap piga ngaggao, nanao ay
linacagna á nattetunug id dabburabbun ira nag Galacia annaf
Frigia ay pinacaladdana ngamin y uauaguina.

24 Ay minay ta Efeso it tadde Judio á mangagat tu Apolos,
neyaná ta Alejandria, lalaqui á mapia ip pagubobugna ay
masican ta annung na escrituras. **25** Nu yao á tolay natud-
duan tad dalan nay Yafu, ay siggaganga ; in nonó na, magu-
bobug manguituttuddu tam mapia tag gannugannud tam
megafu cani Jesus, nga ya ammuna laman ip paquisiccub nga
inituddu ni Juan. **26** Ay namegafu yaya á nagubobug nga
sigga ingal tas sinagoga ; nguem turi ta naguina da Priscila
anni Aquila, inibuludda yaya ay pinalappáda sa tam mapia
id dalan nad Dios. **27** Ay turi ta icayá na y umay ta Acaya,
y uauagui ira pinasicadda in nonó na, ay nattura ira tad dici-
pulos ira uri tu alauatadda yaya tam mapia : ay yaya turi tap
pacalabbé na ngana, curuga aru in nepanguffuuna caranuri á
nangurug ira megafu tag gracia ; **28** ta pinatupó na tād dactal
nga pacaauayya danuri y Judios ta arubang nam magari á
tolay, ay inípinganna tam megafu ta Escrituras tu si Jesus
yaya im Mesias.

19 AY tac quegga ni Apolos turi tac Corinto, nesimmu tu si
Pablo minay liminacag tad dabbun nga atannang,

minaddé ta Efeso, ay tap paquesimmuna tac cartuan á tudduan turi, ² quinaguina nira: ¿inalauánu y Espiritu Santo turi tam mangurug camu? Ay simibbag ira sa: ari, ni naguinna mi ngana laman tu neyauá y Espiritu Santo. ³ Ay quinaguina: ¿anni lagu in nasiccubannu? Ay quinaguira: tas siccub ni Juan. ⁴ Ay quinagui ni Pablo: Si Juan maniccub tas siccub nap pabbabau, ay quinaguina tain maguili tu mangurug ira turi ta umay noca tumunug sa, á si Jesus gabba. ⁵ Ay tap pacaguinnara tao, naquisiccub ira tang ngagan nay Yafu Jesu Cristo. ⁶ Ay tap panguitun ni Pablo tal lima na nira minulug nira y Espiritu Santo ay nagubobug ira tat tanacuan á cagui ay nallabbun ira. ⁷ Ay ib bilang nal lallaqui ay maccaraddua.

⁸ Ay mine simillung ta sinagoga ay nagubobug á sigga ingal tal lagum nat tallu bulan, naquipattubatubang annan nanabatabarang tam megafu tap pappatulán nad Dios. ⁹ Nguem turi ta ic caruan mataggá ira ay nanaquí ira nga nangurug, ay cagicaguiadda id dacay nad Dalan nad Dios ta arubang na aru á tolay, negungay si Pedro nira ay inisinnana danuri in nattudduan, ay naquittubatubang tac cagaggao tap pattudutudduan ni Tiranno. ¹⁰ Ay nacua ic cunnao tal lagum nad dua ragun; ay tac cunnud ngamin danuri nga magguiat ta Asia, naguinna ra ic cagui nay Yafu, cunné na laman nu Judios ónu Griegos. ¹¹ Ay nangngua id Dios tan naperulay ira á milagros tal lima ni Pablo: ¹² Ay tac cunnud ip paño-paño annat tapi-tapi nga naggafu tab bagguina iyanguera tam maccataquí, ay manao nira it taquitaqui ay im maracay á espiritu mallauag gapa nira. ¹³ Nguem ip piga caranuri exorcistas, Judiu ira nga macalacalacag sinalimorera ip pacauayya nga magagal tang ngagan ni Jesus tac caranuri nga egga á naguunaggan na espiritu á maracay, ay cudda: ¡irobcu nicao tang ngagan ni Jesus nga ilayyagayya ni Pablo! ¹⁴ Ay egga ip pitu nga aná nat tadday nga Judiu nga ngaganna y Sceva, á maguray nas sacerdotes, nga nangngua tac cunnao. ¹⁵ Nguem yuri y espiritu á maracay simibbag ay quinaguina nira: ammu si Jesus ay ammu nu sinni gapa si Pablo; nguem sicamu, ¿danirani camu? ¹⁶ Ay nallattu á nappotun nira it tolay ud á nagunaggan na espiritu á maritta ay nammagurayanna ira ay pinatulu na ira, ay tac cunnud nalaguii ira á nanao tab balay ud á sigga uba annas siggabigag. ¹⁷ Ay nu iccunnao nammuan ngamin danuri na Judiu ira tuangué gapa caranuri á Griego nga magguiat ta Efeso: ay simil-

lung y assing nira ngamin, ay naddayorayao ing ngagan nay Yafu Jesus. **18** Ay aru gapa caranuri nga nangurug imminay namalalappá tal liualiuá ra ay ilayyagayyara ic quingnguara. **19** Ay ari baddi caranuri nga nanguilaulauan tas salamanca in namattattadday tal librura ay sinugguira ira ta arubang nam magari ay binilangda ing nguinara ay nasinggadda tu maddé na il limafulu taz zibu tad dracma nga pirá. **20** Tac cunnud á paca-auayya ziminacal ay namatulú ic cagui nay Yafu.

21 Ay tap pattalebog danao á gannug, si Pablo pinena tan nonó na tu tac cabalinna nga mattalebog tam Macedonia anna Acaya, ume yaya ta Jerusalem, ay quinaguina : cabaliccu nga magguiat turi mauag tu umayá tar Roma. **22** Ay zinobna tam Macedonia id dua caranuri nga manguffun sa, ngada Timoteo anni Erasto, ay yaya nagguiab bí tu piga ngaggao ta Asia.

23 Ay tac caranuri nga aggao, nesimnu y ari baddí nga buruburung tam megafu tad Dalan nay Yafu. **24** Ta it tadde nga minappadday á mangagat tu Demetrio, nga minammaddó tu babaddí á sibban ni Diana nga pirá, nanguiyangay caranuri nga cabulunna tu ari baddí á inaleranna. **25** Ay pinattattad-dena ira tuangué caranuri nga caccaguittana ta aggaleran, ay quinaguina : ; Lallaqui ammunu tu tao nga aggaleran pappirattattam. **26** Ay masingannu annam maguinnanu tu ari laman toye ta Efeso nu ari lagu ngamin ta Asia, yoye si Pablo tap pia na angngaga-agayna, ay inisinna na y aru nga tolay, ay cagicaguianna tu ari Dios ip pinadday ira nal lima : **27** ay ari laman tu egga im mecalulungag nga icararal nang nguina nao á pagalerattam, nu ari lagu is sibban gapa nad docal á diosa nga si Diana, moyao noca, ay mabuccay ic quecacua nuri nad dayarayauan ngamin na Asia tuangué tad dabbun. **28** Ay turi tap pacaguinnara tao, limibbé nira ib batú ay naggugurú ira ay cuddacudda : ; Docal si Diana nat taga Efeso ! **29** Ay is ciudad napannu tab buruburung ; ay nattattaddayadda á nimonó y anguera tat teatro ud, ay guinafú ra da Gayo anni Aristarco á tolay tam Macedonia ; cacabulun ni Pablo turi tan nepallacalacagna. **30** Ay turi ta icayá nacuan ni Pablo it tullung tal lagum uri na ili, ari sa inipabulun danuri nat tud-duanna ira. **31** Ay danuri gapa nga daracal ta Asia nga caccofun na, naddob ira sa ay naquimalló ira tu ari umay tat teatro ud. **32** Ic caruan lagud, inicuccullé ra it tadde gannug ay nu ic caruan tanacuag gapa nga gannug. : ta yuri nga pattattadday

ay nacusususu, ay danuri im magaru ariadda ammu nu anni ig gafu nan nepattattaddera. **33** Ay pinalauadda tam magaru si Alejandro, ta inittubbá yaya ta arubang na Judiu ira. Ay si Alejandro iniseñas na tal limana y ayá na nacuan nga magubobug ta arubang nam maguili tu panguigutanna tab bagguina. **34** Nguem tap pacannammura tu yaya tadday nga Judiu, nagguiritta ira nga nanguicuccullé tal lagum nad dua horas mafugab, tac cunnoye: ; Dacal si Diana nat taga Efeso ira! **35** Ay turi ta is secretario na Ili napaguimmamó na y aru á tolay, quinaguina: ; Lallaqui ira á taga Efeso! ; sinni á tolay y ari nga macannammu tu is ciudad nat taga Efeso ay curuga minammaruló tap paddayorayao cani Diana nga naperulay ni Jupiter? **36** Ya ngana ngay tu ari auayya paquilabbunan yao nga gannug, annung nu im maguimmamó ay ariannu cuan y ariannu bí nononotat ta olu. **37** Ta iniyanguenu tao danao á tolay nga ari ira mabba nattacatacao tas sibban onu quinaguira im maracay tad Dios nu. **38** Nu si Demetrio lagud tuangué tam minappadday ira nga egga sa, egga id danugda tan nu sinni laman, maggabucá y ammanunnutan ay egga gapa ip proconsul ira: maccadanudanug ic catagguittadde laggapa. **39** Nguem nu egga ic quiddauannu megafu tat tanacuan nga gannug, mapanunnutan noca tam meyanung á pattattadday. **40** Ta nu tac cacuruganna, capalanan tu edda ittam idanug tu tumucquí ittam tam maguray megafu tan nacua ta aggo oye nga auat tu ni anni á negafuananna, tu pamegafuan á pennaquigan ta inipattattadday. **41** Ay tac cabalina á naccagui tac cunnao, pinaggurunguena y ammung.

20 AY tap paguimmang ngana nag gurugurú, si Pablo inagalanna danuri it tudduan ay sinabarangnganna ira, nappacannammu nira ay nanao nga minay tam Macedonia. **2** Ay turi tan nalacagna danuri á lugar, ay neyauá na tan natudduan y aru á taddataddan, mine yaya tag Grecia. **3** Ay tap pagguiana turi tat tallu bulan, namaddó y Judios ira tu panguilogotadda sa, tac quegga na á manguifulufung tas Siria ay ninonó na-ip pattoli na tam Macedonia. **4** Ay binuludda yaya addé ta Asia da Sopatro á taga Berea, aná ni Pirro; ay tat taga Tesalónica da Aristarco anni Segundo; si Gayo á taga Derbe tuangué cani Timoteo: ay tat taga Asia da Tiquico anni Trofimo. **5** Nguem danao gafu ta napolu ira, inideddaggadda cami tat Troas. **6** Ay nallaccá cami nallayag

taf Filipos, tac cabalid danuri nga aggao na Azimos, ay limibbé cami nira tat Troas tal lagum nal lina ngaggao ay naggiuac cami turi tap pitu aggao.

7 Ay ta olu nga aggao nat tangaligguan, tan nicami natattadday tapenu magaddua ip pan, si Pablo sinermonanna ira tap pappangué na nga manao ta aggao á tumunug ay pinacapadduna ip pagubobugna ta addé tat tangnga nag gabi.

8 Ay naggiuan y aru á tulu tad duba ta utun nga emmi nattattaddayan.

9 Ay naggiuan it tadde baguitolay á mangagat tu Eutico, nga maggaitubang tab venta nga nafulotan is siccaturugna; ay pinatulú yaya nas siccaturugna turi tam maddaggun á mappalappá paga ta apaddu si Pablo, natagá yaya namegafu tam mecatallu nga gradu ta addé tag gucab ay edda yaya inattuá natay.

10 Ay si Pablo minulug nallattu á minesa, binallona yaya ay quinaguina: ari camu maburung ta y inangó na egga sa.

11 Ay noca turi ta uné na, guinadduana ip pan ay tac cabalinna á quiminan, nagubobug ta apaddu addé ta umma, ay tac cunnud nanao.

12 Ay ira iniyanguera yuri ib baguitolay á siggamatolay, ay ari baddí in nabannayan.

13 Nguem sicami mine cami napolu tab barangay ay nallayag cami á minay ta Ason ta yuri y emmi pangalauatan cani Pablo ta cunnuri ip pinasical na, ta iucayá na in nanaccatacqui.

14 Ay turi ta nesimmuanna cami ta Ason emmi ngana yaya netacay ay mine cami tam Mitilene.

15 Ay tap pallayag mi nga naggafu turi, tas siminunug nga aggao limibbé cami ta arubang na Chio; ay tat tadde aggao nacaddé cami tas Samos ay tat tumunug nga aggao zimittal cami tam Mileto.

16 Ta pinasical ni Pablo inu mattalebaga nga mallayag ta Efeso tu ari mattalattan, tape ari mararal y aggao ta Asia; ta curuga macabibibi ta caragatanna ip pacalabbé na ta Jerusalem ta aggao na ulug na Espiritu Santo ta apostoles.

17 Ay addé tam Mileto, naddob ta Efeso tu minay nagagal tam mannacam ira nas sibban.

18 Ay turi ta minay ira sa, quinaguina nira:

Sicamu gabba ammunu addé gari ta olu nga aggao nga panguibaté tat tacqui ta Asia, nu cunnasi nap pagguiaccu nicamu tang ngamin nga aggao; **19** nassirvi ngá tay Yafu tan naperulay á tulú annal lulua, annab buruburung nga aru il limibbé nió tag gafu tap panabatabag na Judios ira: **20** ta auat tu anni laman nga nepabbabang cu nga mamalappá

tannu ami lara tuddu nicamu ta arubang ngamin nat tolay, annac catagguittadde tab balay, **21** ay tu ya nga quingnguá ip pamacurug cu ta Judios ira tuangué gapa tag Griegos tap pabbabauí á meyannung tad Dios annap pangurug tay Yafutam á Jesu Cristo. **22** Ay sangao, ajjao macagumaná ta espiritu nga umay ta Jerusalem, ay paquilabbunac cu nu anni im mesimmu niacan turi; **23** nu ari laman ip pamacurug na Espiritu Santo tac cada ciudad nga paccaguiannanna tu ic cafucú cu annap pagattattam tad docal nga icaraddam egga nga inennaggaddá. **24** Nguem ni anni caranao á gannug y eccu inipamippig ni egga ta inangó cu gabba y umangay nga eccu quengan, tu icomangué nga manguituppal ta annung cu nga cuan annan necatalaccan nga inalauá cu tay Yafu Jesus tapenu ifulung cu y evangelio nag gracia nad Dios. **25** Ay tas sangao, ammu tu sicamu ngamin nga eccu nanguilayyagayyan tap pappatulan nad Dios ariannu ngana noca masingan im mutung cu. **26** Ay tac cunnud, pacurugaccu nicamu ta aggao oye sangao tu egga ngá á marenu tad daga ngamin nat tatolay: **27** ta ariá nabbabang nga nanguipammu nicamu tang ngamin á taddataddan nad Dios. **28** Taronan nu sicamu tuangué ngamin ta ovejas nga tam megafu caranao y Espiritu Santo enna camu pinay tu obispos nga manaron annam magalluad ta iglesia nad Dios ta danao guinatangna tu cuana tad dagana gabba. **29** Ammu tu tac cabalin nap panó, tullung noca nicamu im maporay á lobo nga arianna noca pacoman ic capastoran ira; **30** ay tan nicamu gabba tumaddag noca it totolay nga maccaguiagui tag gannugannug á macatabbá tapenu iquegungay nan natudduan ira ay ume tumuttul nira. **31** Tac cunnud, maturaatura canu ay daddammannu tu tal lagum nat tallu ragon, ariá naguimmang á nanaddataddan tac catagguittadde tag gabi anna aggao á binulun nal luluá. **32** Ay sangao, uauagui, ipaquimalló tacamu tad Dios tuangué tac cagui nag gracia na, nga yao gabba im maca-auayya nga mamacaladda nicamu annam mangnguiauá nicamu taz zininagatan nga passiparipattan ngamin nan napacasanto ira. **33** Auaná tu naragatan ni pirá ni buluan ni sinnun nan nu sinni laman. **34** Sicamu gabba ammunu tu danoye il limalimá nassirvi ira tap pagauagac cu tuangué tap pagauagan nan naddian ira niacan. **35** Tang ngamin inipasingaccu nicamu nu cunnasi nan mepangngó nga panguffunnu tam macafui ira, nu malangac canu laman, ay daddammannu ic quinagui nay

Yafu Jesus nga pinalappána : ¡ mas mapalag paga im manguiauá anné tam mangalauá.

36 Ay turi ta nacaguina ic cunnao, nappalittucag nga naquimalló tuangué nira ngamin. **37** Ay nacua id dactal á tanguitangui nira ngamin ; ay guminaccó ira tab bullo ni Pablo ay inummaccadda ; **38** ta naraddam ira nepatalugaring tac cagui nga inubobugna nga ariadda noca ngana masingan im mutungna. Ay binuludda yaya nga mine pinatulay addé turi tab barangay.

21 AY turi ngana tap panule mi, nga quinaguman y iniquegungue mi nira, naccatuá camí mine tac Coos ; ay tat tumunug nga aggao tar Rodas ay ta addé turi mine camí tap Pátara. **2** Ay turi ta nesinmuammi it tadde barangay á mappangué nga umay taf Fenicia, nattacay camí annan nanule camí. **3** Ay tap paqueripá mi tat Chipre, pinagurayammi taz zimigui ay nallayag camí á nappunta tas Siria ay nacaddé camí tat Tiro : ta yuri it taticayan enna pacaddatan turi ic carga na. **4** Ay tap paquesimmu mi turi tan natudduan ira, nagguia camí turi tap pitu aggao ; ay quinaguira caní Pablo tu inipeacca na Espiritu tu ari yaya gumon ta Jerusalem. **5** Ay turi tan nacapaggiac camí turi ngana tap pitu aggao, limicá camí nga liminacag ay ira ngamin binuluddacami tuangué ta attauara anna anaaná ra addé tal lauan nas ciudad ; ay turi tap pamalittucag mi tap pipí nab bebay, naquimalló camí ; **6** ag naccapabapabattang camí ; ay nattacay camí turi tab barangay ay nattoli ira tag guibbalayadda.

7 Ay sicami, tac quetuppal nan nepallayagmi á naggafu tat Tiro, zimittal camí tat Tolemaida ; ay tan nicami á nattulun turi ta uauagui ira, nebattang camí nira tat tangaggao. **8** Ay tu nanao camí tat tadde aggao ay zimittal camí tas Cesárea : ay turi ta simillung camí tab balay ni Felipe nga evangelista, nga tadde yaya caranuri á pitu, siminappó camí sa. **9** Ay yao egga y appá á anaaná na á mammaguinganay, á minallabbun ira. **10** Ay nattalattac camí turi tap piga ngaggao, ziminagú á naggafu ta Judea it tadde minallabbun á mangagat tu Agabo. **11** Ay nattalacurug á minay nicami, iná na ig gacayó ni Pablo ay binabbag na danuri it tacquina annal limalimana, ay quinaguina : y Espiritu Santo caguianna yao : cunnao ip pamalug noca na Judios ta Jerusalem tal lalaqui á macag-gacayó tao ay yaya meyalauá noca tal limalima ira nac

Calinga. **12** Ay tap pacaguinnami tao, sicami tuangué caranuri nga magguiat turi nga lugar inipaquinalló mi sa tu ari unmay ta Jerusalem. **13** Tac cunnud si Pablo simibbag : ¿ anni ic cuannu á mattanguitanguí ay tu sissiddutannu if futucao ? ta sacan ari laman tu eggangá á siggaparan á mabalug nu ari matay gapa ta Jerusalem megafu tang ngagan Nafu Jesus. **14** Ay megafu ta arianna camí icayá guinnan, naguimmang camí ay cunna á naccagui : ¡ macua y ure nay Yafu !

15 Ay tac cabalid danuri nga aggao, pinarammi y alalá mi ay guimnoc camí ta Jerusalem. **16** Ay minay gapa nicami á nebulun ic caruan tan natudduan ira addé tas Cesarea ay inibuludda it tadday á mangagat tu Manason á taga Chipre nga natudduan addé gari, nga emmi nacuan tap pattan.

17 Ay tad dattal mi ta Jerusalem, danuri á uauagui inalauá ra camí nga nagayaayayá. **18** Ay tag gumadday nga aggao, simillung si Pablo tuangué nicami nga naningan caní Santiago, ay danuri im manacam ira naggiuan gapa ira turi. **19** Ay tac cabalin nan nepaddiosna nira, pinacapacolina á sinaggiutadday ngamin ig gannugannug nga quingngua nad Dios tac Calinga ira megafu ta inipassirvi na. **20** Ay tap pacaguinnara tao, zinayorayora id Dios, ay quinaguira sa : Ajjoye masingammu uagui nu piga ribu ngana y egga nga Judios tac carunuri nga egga ta angngurug ; ay ira ngamin curuga minammaruló tad dob : **21** ay naguinnara tu sicao tudduammu ngamin y Judios nga egga á netattadday tac Calinga ira tu pallicuradda si Moises, annac caguiammu nira tu ariadda paquibigaran y anaaná ra ay ariadda tuttulan y anangngua. **22** ¿ Anni lagu ic cuan ? ta mattattadde ira ta maffugab naguinnara tu limibbé ca. **23** Cuammu lagu yao nga caguiammi nicao : egga nicami y appá á tolay nga egga it tabba ra ; **24** apammu lagu danao ay mappacarenuca tuangué nira, ay palauanammu megafu nira im mauag tapenu ipacuccú ra ib bú ra ; ay tac cunnud cammuadda ngamin tu auat tu curug tac gannugannug nga ipappamera nicao : nu ari sicao gapa tumuttulca gapa tad dob. **25** Nguem tam meyanung tac Calinga ira á mangurug, initurá mi nira anna inibilimmi nira tu ariadda panunnutan it tabbung ira na Jjicristianos annad daga tuangué tan nalagabban cunnunna gapa tap paquirallao. **26** Tac cunnud si Pablo inagalanna danuri it tolay ira, ay tag gumadday nga aggao, tac cabalin nan nepappacarenu na tuangué nira, simil-

lung tas sibban ay inipacannammuna in natulló nga caparuló na aggao nap pappacarenu, addé tac queyauá nat tabbung á mepangngó tac catagguittadday nira.

27 Ay turi ta aranni ngana metuppal ip pitu aggao, y Judios ira nga taga Asia, tap pacasingaddasa tas sibban, zinaddag da ngamin in napacaru á tolay, ay guinafú ra yaya. **28** Ay iniccucullé ra : ¡ Lallaqui á taga Israel, manguffuc camu ! yao á tolay mattuttuddu tang ngamin á lugalugar annang ngamin á tolay tam macatabbá ta ili nad Dios tuangué tad dob, annam macatabbá tal lugarao ; ay tanacuan paga tao, naguitallung gapa tat taga Grecia ira tas sibban ay naguyoyungadda yoye im masanto nga lugar. **29** Ta nasingadda gari nga nebulussa tas ciudad si Trofimo á taga Efeso, ay inabbó ra tu initallung yaya ni Pablo tas sibban. **30** Ay ngamin is ciudad nagurugurú, ay nattattadday im maguili ; guinafú ra si Pablo ay iniyanguera á guinugguggun ta addé tal lauan nas sibban ay ganganalaman linitupadda ig gagayangan. **31** Ay turi tac quelugadda á papatayan yaya, limibbé id dumug tat tribuno nat tanga compañía tu enteru á Jerusalem egga á gumurugurú. **32** Ay ganganalaman it tribuno ud, nangá tas suddalu anna centuriones ay nalaguiu ira á cuminurac nira. Ay turi tan nasingadda yuri it tribuno tuangué caranuri á suddalu, naguimang ira nga manussuntú cani Pablo. **33** Tac cunnud minaranni sa yuri it tribuno ay guinafú na anna inipabalug na yaya tad dua nga cauag ; ay iniyabú na nu sinni yaya annanu anni ic quingngua na. **34** Ay nu ic caruan quinaguira it tadday á gannug ay ic caruan tangacuan á gannug tam magari á tolay, ay turi ta arianna ammu nu anni ic curug á negafuan nag gurugurú ud, inirob na tu iyanguera yaya tac castillo. **35** Ay tal labbé na ta adaddan, quinattu ngana laman yaya nas suddalu ira megafu tap poray danuri nat tolay ira á nattattadday ; **36** ta im magari tam maguili á siminuttulsa icucullé ra : ¡ papatayannu !

37 Ay turi ta aranni ngana á metallung si Pablo tal lagum nac castillo, quinaguina tat tribuno ud : ¿ mepabulun niacan im magubobug tu baddi nicao ? Ay quinaguina sa : ¿ ammun cari ic cagui nag Griego ? **38** Ari cari sicao gafu yuri it taga Egipto nga tan nague danao nga aggao, namaddó ca tat tadde gurú ay iniyanguem tac catayauan y appa ta ribu á tatolay á nacapapatay ? **39** Nguem quinagui ni Pablo : sacan tac cacuruganna Judiu ngá á taga Tarso tas Cilicia, maquipaguileli ta ari

maribbó á ciudad; ay quiddauac cu nicao tu ipabulummu niacan ip paquibobug cu tam maguili. ⁴⁰ Ay turi ta inipabulussa nat tribuno, si Pablo naggiuan á maggataddag ta adaddan, inasanñassanna tal limana im maguili: ay tap paguimammó ra, naquibobug nira tac cagui na Hebreo ay quiguina:

22 ¡Uauagui annag guiraman, guinnannu ic catunungaccu nga eccu sangao palappatan ta arubangnu!

² (Ay tap pagguinnara tu maquibobug nira tac cagui na Hebreo, nepatalugaring in nepaguimammó ra, ay cunna á naccagui:)

³ Sacan Judio ngá á neyaná tat Tarso nas Cilicia, nguem napataganatan tas ciudad oye tat tacqui ni Gamaliel, sinudduanná tac cunna egga á nepatalugaring tad dob, nag guiramattam nga napannu tas sippó tam meyanung tad Dios, tac cunne nicamu ngamin ta aggao-ao: ⁴ ay zinarum cu danuri nga tumuttul tao á Dalan addé tap patay, namalabalugá annan nanguipellungá ta ammucutan tal lallaqui annab babbay paga. ⁵ Tu auayya gapa pacurugan ic cunnao nac catanangan nas sacerdote tuangué ngamin tam mannacam ira; nira gabba inalauá cu it turaturá caranuri á uauagui ay minayá tad Damasco, tapenu apaccu ta Jerusalem y egga ira ta ammucutan tapenu matagaruli ira. ⁶ Ay nesimmu tu tap pallacalacag cu annap pacaranni tad Damasco, ta aranni mattangnga na aggao, similing naccaddag naggafu tal langui it tadday á dactal á gangá tap pallebú cu. ⁷ Ay nesillagá tad dabbun ay naguinná id dactal nga ngaral á naccagui niacan: ¡Saulo! ¡Saulo! ¿ngatta ta darumammá? ⁸ Ay simibbagá: ¿sinnica Afu? Ay quiguina niacan: sacan si Jesus á taga Nazaret, nga darumammu. ⁹ Ay danuri in nebulun ira niacan, curug tu nasingadda yuri nga nauag, nguem ariadda naguinna ing ngaral nuri nan naquipagubobug niacan. ¹⁰ Ay quiguini: ¿Anni im meyanung á cuaccu Afu? Ay y Yafu quiguina nió; Luccá ca ay umeca tad Damasco, ay turi macagui noca nicao in natulló tu cuammu. ¹¹ Ay gafu ta ariá macasingan megafu tad dalangarang nuri nag gangá, minayá tad Damasco nguem quinebí ná danuri nan nebulun niacan. ¹² Ay it tadde mangagat tu Ananías, lalaqui á masippó tac cunnac caguisnna tad dob, mapia ic cobobuganna táng ngamin á Judios nga magguiat turi, ¹³ minay niacan, ay minarani ta arubang cu ay

quinaguina: ¡Uagui á Saulo, alauatammu ip pacasingammu! ay sacan ta horas ud gabba nacasinganná ay inilammá sa im matá. **14** Ay quinaguina nio: Id Dios nag guiramattam, pinili naca tapenu cammuammu y urena, annam masingammu yuri im Matunung annam maguinnam ing ngaral tas simú na. **15** Ta sicao y ume mamacurug sa tang ngamin á tolay tam magannugannug á nasingammu annan naguinnam. **16** Ay sangao, ¿ngatta ta maguimmang ca? ¡Luccá ca ay maquisiccubca ay baggauammu il liualiuá mu ay agalammu ing ngagan nay Yafu! **17** Ay nesimmu tu tap pattoli ta Jerusalem annap paquimalló cu tas sibban, zimittal nió in necauan nap pattaguenó cu, **18** ay nasingaccu yaya nga naccagui niacan: ¡mabbibí ca ay manoca ganalaman ta Jerusalem; ta nicao ariadda alauatan ip pamacurug mu tam megafu niacan! **19** Ay quinagui: ¡Afu, ira gabba ammura tu só nepafucú cu ta ammucutan ay pinisipisi tang ngamin á sinagogas danuri in nangurug nicao: **20** ay tac quebubbú nad daga ud ni Esteban á mamacurug nicao, naggiuaná gapa á magga-arubang, ay inanugú cu ic cunnud ay sinaroccu yuri is sinnusinnun danuri nan namapatesa! **21** ay quinaguina nió: ¡Manoca; ta nu sacan dobattaca ta arayyu tac Calinga ira!

22 Ay guinnara yaya ta addé tao á cagui: iniyatannang da tac cunnud ing ngaralda ay cudda á naccagui: ¡Ariammu toye nga dabbun ic cunnao á tolay, ta ari mepangngó tu matolay! **23** Ay megafu ta maccuccullé ira inibaragda is sissinnudda, ay naguiará ira tag gabú ta utun, **24** inirob nat tribuno tu ume meyangue tal lagum nac castillo; ay inibilinna tu edda pagatuaturan á pisian, tapenu cammuanna nu anni ig gafu na ipaccuccullé ra tac cunnao tab batú ra sa. **25** Ay turi ta guinalutadda ngana tapenu alauatanna ip pisi, si Pablo quinaguina tas centurion ud á maggataddag tab bicóna: ¿mepabuluc cari nicamu im mamisi tat tadde Romano nga ari paga nasentencian? **26** Ay tap pacaguinnana tac cunnao nuri nas centurion, mine yaya tat tribuno ay inipacannammuna sa ay tu cunna á naccagui: ¿Anni y emmu cuan? ta yao á tolay ay tadday á Romano? **27** Ay minay tac cunnud sa it tribuno ay quinaguina sa: Caguiaammu nió: ¿toleca tar Roma? **28** Ay yaya quinaguina: Uan. Ay it tribuno simibbag: tad dactal á pirá nalá cu ip paquipaguilelí tar Roma. Ay si Pablo quinaguina: Nguem sacan neyanatá sa. **29** Ganganalaman lagu nano sa danuri y ume sa nacuan mamacarigá: ay yuri it

tribuno gapa naganassing tap pacannammuna tu taga Roma yaya, annam megafu ta inipamalug nasa.

30 Ay noca, tag gumadday nga aggao, ta ayá na tu cammuan-na nu anni in negafuan nap panguidanugas sa danuri na Judios ira, pinalauanna tan nafucutanna, ay pinattattaddena im mammaguray nas sacerdotes ira annang ngamin ic consejo : ay inipalá na si Pablo, ay pinena ta arubangda.

23 AY si Pablo inilammana im matana tac consejo ay quina-guina : ¡ Lallaqui á uauagui, nattolayá ta arubang nad Dios tac curuga mapia nga annaddaddam addé ta aggao-ao !
2 Ay yuri ic catannangan nas sacerdote á si Ananías inirobna caranuri nga naparannisa tu bigaradda yaya tas simú nga.
3 Tac cunnud quinaguisa ni Pablo : ¡ Id Dios bigarannaca noca, yé sicao tadday á pader nga napacafurao ! ¿ Sicao lagud maguitubanga á mamanunnú niacan tac cunna egga tad dob, ay irobmu tu bigaraddá tac cunnam macatabbá tad dob ?
4 Ay danuri nga egga ta aranni sa, quinagui ra : ¿ paccacaguiannammu ic catannangan nas sacerdote nad Dios ?
5 Ay si Pablo quinaguina : ariaccu anmu uauagni tu yaya ic catannangan nas sacerdote ; ta egga nga neturá : im magure ta tatolay ariammu noca paccaguianan tam maracay.
6 Ay tap pacataguenó ni Pablo tu ic caruan ay saduceos ira, ay yuri gapa ic caruan fariseos, quinaguina tam masican á ngaral tac consejo : ¡ Lallaqui nga uauagui, sacan taddayá nga fariseo, ananá naf fariseo : ¡ mapanunnutaná tam megafu ta agguiddanamá tap paguinnolay nan nammatay !
7 Ay turi ta nacaguina ic cunnud, nacia it tubatubang caranuri nga fariseos annas saduceos ; ay danuri y aru á nattattadday nababallay ira.
8 Ta danuri is saduceos caguiadda tu auat tu paguinnolay ay auag gapa tu angel onu espiritu ; nguem danuri if fariseos curugadda danoye nga gannug.
9 Ay napaddó it tadday á docal nga tannutannug : ay siminaddag danuri ic caruan ta escribas á cabuggayauan naf fariseos, ay naquipattubatubang ira ay quinaguira : Auat tu maracay nga ammumi á quingngua nat tolay oye ; ¿ anni y egga cari nu yaya naquipagubogug ta espiritu onu angel ?
10 Ay tac cacua nat tadde tubatubang, yuri it tribuno megafu ta icassing na nu pisipisiladda si Pablo, inibilinna tu unulug danuri is suddalu ay fulattadda si Pablo tan nattattaddayadda ay iyanguera tac castillo.

11 Ay tag gumadday á gabi nagguian tab bicó na y Yafu ay

quinaguina sa : arica maganassing Pablo ; tanu cunnasi in nepamacurugmu niacan ta Jerusalem, ay cunnug gapa tu mauag tu emmá pacurugan tar Roma.

12 Ay turi tap pagummana ngana, danuri y Judios ira nat-tattadde ira ay inittabbara nga inigagueg ay tu caguiaadda tu ari ira nga cuman onu uminum addé tu ariadda nga mapapatay si Pablo. **13** Ay maturú ira ta appa ta fulu danuri in nattattad-day nga nanguitabba tac cunnao. **14** Ay minay ira tac caranuri nga maguray nas sacerdotes tuangué tam mannacam ay quina-guira : inittabbami nga inigagueg tu auat tu caccapammi tam masqui anni addé tu ari mapapatemi si Pablo. **15** Sangao lagud, sicamu tuangué tac consejo ipacaguinu tat tribuno tu yaya meyangay ta arubangnu tu cunné lattu icayánu nacuan á ipaquiabúsa tac curuga mapia nu anni y egga tam megafu sa ; ay sicami tan naguena paga macalabbé mapparac cami á mamapatesa. **16** Nguem yuri y aná nac quinabubbú á babay ni Pablo, naguinnana yuri nga iniganguera sa, minay ay simillung turi tac castillo ay inipacannammuna cani Pablo ic cunnud. **17** Ay si Pablo inagalanna yuri it tadday tas centurion ira ud, ay quinaguina : iyanguem yoye ib baguitolay tat tribuno ta egga y ipacannammuna sa. **18** Iná na lagud ay iniyanguena yaya tat tribuno ay quinaguina : si Pablo nga presu inagalanná ay naquimalló niacan tu iyangué nicao yoye ib baguitolay ta egga y enna nicao á caguian. **19** Tac cunnud yuri it tribuno iná nayaya tal limana ay iniarayyu na tab baddí, ay iniabú na sa : ¿anni y emmu niacan á caguian? **20** Ay quinaguina : y Judiu ira naguruurayadda tu maquimalló ira nicao tape ipeyanguem si Pablo tac consejo nonumma tu mappé egga ic curuga ipaquiabúda sa tam mapia tam megafu sa. **21** Sicao lagu arica melogó nira ta egga nira im maturú tu appatafulu nga naguigaganguesa, ay danao netabbara á negagueg tu ari ira cuman ni uminum addé tu ari papatayadda yaya ay sangao siggaparan ira nga maguinnennag tap panguitabbam nira. **22** Yuri it tribuno lagu pinapanona ngana yuri ib baguitolay ay tu inibilinna sa : ariammu caguian tam masqui sinni tu inipacannammum niacan ic cunnao. **23** Ay nagagal tu dua caranuri nga centurion ay quinaguina : mamarac camu tu duagatú tas suddalu nga umay addé tas Cesarea, annap pitufulu tam maccabayu annad duagatú tu mattaguipica, tam mecatallu nga horas nag gabi, **24** ay pinapparanna ira ta aya-ayam á panguitacayadda cani Pablo, tapenu iyanguera

yaya tac cani Felix á gobernador, nga aurt sa tu manganni. **25** Ay nanurá yaya tat tadday á turá ay cunnao icquina-guina :

26 Si Claudio Lisias tac curuga nerulay tac quelaua á si gobernador Felix, ¡gauaganayyanna paray! **27** Yao á tolay guinafú na Judiu ira ay maggui pinapatera yaya, ay turi tac cuminuragá nira, tuangué tas suddalu ira, finuló cu tal limara ay nammuac cu tu taga Roma yaya. **28** Ay ta ayá cu macannammu nu anni ig gafu nap panguiranugaddasa, iniyangué yaya ta arubang nac consejo ra; **29** Ay turi nammuaccu tu edda iniranug yaya gafu laman tat tubatubang megafu tad dob á parulattadda; ay aual lagu tu liuá na á mepangugó tu capapatayanna onu cafucutanna. **30** Ay turi ta nepacannammú niacan tu pinaddó ra it tabag á meparan tat tolayao, nesid-dragá cu inipeyangue yaya nicao; ay quinagú gapa tam manguiranug ira sa tu edda caguian ta arubang mu y egga nga pamaliuatadda sa.

31 Cunnud lagud tu is suddalu ira, tac cunnan nebilin nira, iná ra si Pablo ay iniyanguera yaya tag gabi ta Antipatris. **32** Nguem tag gumadday á aggao, pinanauadda danuri nga naccabayu á namulussa ay nanoli ira ta castillo: **33** ay tab labbé ra tas Cesarea, iniyauá ra yuri it turá tag gobernador, ay inipresentara gapa si Pablo ta arubangna. **34** Ay turi ta yoye nabibbigna it turá, iniyabú na sa nu asitao ip provincia na: ay turi ta nammuanna tu taga Cilicia, **35** quinaguina sa: guinnac cu id danug nicao noca nu macalabbé danuri in naguiranug nicao: ay inibilinna tu ume yaya mataron turi tap palacio ni Herodes.

24 AY turi ta nattalebag il lima ngaggao, ziminagú si Ananias nga catannangan nas sacerdotes tuangué tac caruan ira á mannacain, annat tadday á mangagat tu Tertulio, mapia nga magubobug; ay nappasingan ira ta arubang nag gobernador áy edda iniranug si Pablo. **2** Ay turi ta yaya inagaladda, pinegafuanan ni Tertulio nga iniranug yaya; ay quinaguina :

Ya ngana ngay tu megafu nicao narayá mi y aru nga imammó ay tu nelillí im maracay toye nga nacion gafu ta appalammu, **3** ay alauatammi tang ngamin nga aggao annang ngamin á lugar, oh melaua nga Felix, tad dactal nga appabaló. **4** Ay lapenu ariat taca talattanan á curug, quiddauac cu nicao

tu ta inagalalló mu tangngagan nacami tam manganannuan. **5** Ta nesimmuammi yoye nga tolay nga macappesti ay minam-maddó tag gurú tang ngamin á Judios ay tang ngamin á dabbun, ay yaya id dacal nam minangngurug tan Nazareno: **6** yaya gabba enna zinapirapingan is sibban, ay tu emmi yaya guinafú; (ay quelugammi nga panunnutan yaya tac cunna irobna tad dob mi) **7** Nguem mine nicami si tribuno Lisias, finuló na yaya tal limami: **8** ay nu sicao gabba im mappanun-nú auayyam nga pacurugassa ngamin y gannugannug nga emmisa panguiranugan. **9** Ay danuri y Judios ira nefulú ira gapa naquipaddanug, ay pinalappá ra tu ngamin danao á danug ay curug.

10 Ay turi ta ig gobernador sineñassanna si Pablo tape magubobug, simibbag yaya tac cunnoye:

Ammuac cu tu ta aru nga dagun sicao id dan á minapanunnú tao á nacion, ay magayayatá lagu á manguipalappá tac catunungaccu. **11** Auayyam ipaquiabú tu ari paga nattaleb-ag ic caraddua nga aggao nga guiminoná ta Jerusalem nga maquimalló: **12** ay ni tas sibbannasingaddá naquipattubatang tan nu sinni laman, ni quingngúá im mamagurú ta ili ni tas sinagoga onu tas ciudad. **13** Ay ni auayyara pacurugan ta arubangmu ig gannug á panguiranugadda niacan sangao. **14** Nguem yao palappatac cu nicao ic curug tu tam mecunnay tad Dalan á ngaganadda tu paquituggayan ta angngurug, massirvi ngá tad Dios danuri nag guiramammi nga curugaccu ngamin ig gannug ira nga egga tad dob tuangué ngamin ta egga á neturá nap profetas ira: **15** ta egga nió y agguidanama tad Dios nga yao gabba ip paguiddanaman danoye gapa ira tu egga noca ip paguinnolay nam matunung anna ari matunung. **16** Ay yao gabba ic cucucuaccu tapenu bigá lar egga y an-nononó cu nga ari macatabbá tad Dios anna icattole ira. **17** Ay noca, tap pattaleb-ag na aru nga dagun, minayá tao á naguiyangay tac quitangueliaccu ira ta aru á limulimus annat tabbung tad Dios; **18** ay tap paddagguccu manguipasangan tac caranao, nesimmuaddá á nappacarenu tas sibban nguem ari tu egga sa ip pamuruburung onu tannutannug; nguem egga ip paga ira á tolay nga taga Asia; **19** nu danao ira nacuan im mepangngó nga ume tao ta arubangmu ay idanugdá nu egga y auayyara nacuan niacan nga panguidanugan. **20** Onu ari, danao gabba nacuan caguiadda nu anni im maracay nga quingngúá nga nasingadda turi tac queggá ta arubang nac

consejo, **21** nu ari lagu megafu toye tat tadde á cagui nga inicuccullé cu : nu tam megafu tap paguinolay nan nammatay, sacan capanunnutaná sangao ta arubangnu.

22 Nguem si Felix, ta egga ngana sa im manauag á pacan-nammu megafu tao á Dalan, sinalattanna ira ay quinaguina : noca nu dumagú si tribuno Lisias, pacanauagac cu yao nga danug nu. **23** Ay inibilinna turi tas centurion tu si Pablo taronadda nguem ariadda atazzitan yaya, ay tu arianna nga ifugac y angue sa á passirvi nan nu sinni laman turi tac cacabulunna ira.

24 Ay tac quetuppal nap piga nga aggao, minay si Felix tuangué cani Drusila nga atauana, yaya ay Judia, ay naddob tan nagagal cani Pablo, ay guinna na sa im meyanung ta anngurug cani Cristo Jesus. **25** Ay tu nappalappá si Pablo tu enna binuruburá ic catunungan, paguimugug tuangué tam meyanung tap pamanunnú nga lubbé noca, nappabbao si Felix ay simibbag : tas sangao manoca ngana ; noca nu egga y aggao nga pacatabá cu, maddogá noca tu magagal nicao. **26** Ay idagganna gapa tu queddan tap pirá ni Pablo, ay gafu tac cunnud ipagalna tam marudduddú yaya ay naquiobobugsa. **27** Nguem tac cabalin nad dua ragun fustu, si Felix mine sinalian ni Porcio Festo ; ay megafu tad dagá na tu ayatan yaya na Judios ira uri, inibattang na si Pablo ta ammuctan.

25 SI Festo lagud tad dattalna tap provincia tac cabalin nat tallu aggao, guiminon ta Jerusalem addé tas Cesarea. **2** Ay zimittal ta arubang na ic catannangan nas sacerdotes ira tuangué tab baruang na Judios ira, pinacaraqé ra si Pablo ; ay naquimalló ira sa, **3** tu quiniddora it tadday á gannug nga capacaracayanna, tapenu maddob tam manguipay ira tam mamapatesa tad dalan. **4** Nguem si Festo nu cunnup paga sinabbagna tu si Pablo egga nga mataron tas Cesarea ay tu yaya umay turi tap piga ngaggao. **5** Tac cunnud, quina-guina : nu egga nicamu im maca-auayya mefulú niacan, ay nu egga ic quinggua nat tolay ao á maracay, iqueja nu yaya.

6 Ay nagguiian yaya á nattalattan nira ta ualu onu mafulu nga aggao, ziminagú tas Cesarea : ay tag gumadday nga aggao, naguitubang yaya tas silla na ammanunnutan, ay inirobna tu iyanguera si Pablo : **7** Ay turi tal labbé noye, linebú yaya danuri na Judios á naggafu ta Jerusalem, nap-

palappá ira tad danug megafusa nga napacaru annam maram-mó nga mamacaracay sa, nguem ariadda napacurug, ⁸ tap paddaggun ni Pablo nga manguipalappá tac catununganna, quinaguina : ni macataddá tad dob na Judio ni macataddá tas sibban onu macataddá cani Cesar auattu quingnguá bulabuga. ⁹ Nguem si Festo, megafu tad dagá na tu ayatan yaya na Judios ira, simibbag cani Pablo ay quinaguina : ¿icayá mu ig gumon ta Jerusalem annam mapanunnutacca turi megafu caranao á gannug ta arubang cu? ¹⁰ Nguem quinagui ni Pablo : ta arubang na ammanunnutan ni Cesar ajjauá oye nga maggataddag ay ta arubang na im mepangngó nga capanunnutac cu. Auat tu ammu tu maracay á quingnguá ta Judios ira, tac cunna ammun sangao tam mapia paga anné gari. ¹¹ Nu curuga maraquetá á tolai onu egga il liuá á quingnguá nga meyanung tu icapapaté, ariaccu panaquitan im inatay ; nguem nu auat tu curug caranuri á gannug nga pamaliuatadda niacan, auat tu maqueyauá nira niacan. Magapelé ngá cani Cesar. ¹² Tac cunnud si Festo, tac cabalinna nga naquipagubobug tac consejo, simibbag : Si cesar in naga-pelammu si Cesar lagud y angayammu.

¹³ Ay tap pattalebog nap piga ngaggao, si patul nga Agripa anni Bernice limibbé ira tas Cesárea nga ziminagú cani Festo. ¹⁴ Ay megafu ta nattalattan ira turi ta aru nga aggao, si Festo quinaguina tap patul id danug gafu cani Pablo, ay tu quinaguina : egga tao it tadday á tolai nga nafucú nga napanauan paga ni Felix ; ¹⁵ ay tam megafu sa, turi tap paddiaccu ta Jerusalem, danur nga daracal nas sacerdotes tuangué tam mannacam na Judios ira, mine ira ta arubangcu ay tu quid-dauadda ic quetun nat tagaruli sa. ¹⁶ Ay simibbagá nira tu ari nga anangngua nat taga Roma nga paquimayatan it tadde tolai, onu tan nague á maquiarubang danuri nam manguiranugsa, onu tan naguena nga mappalappá tat tunungna tu panguiutanna tab bagguina. ¹⁷ Ay nagguian lagud ira tao nattattadday nga auat tu talattan bulabuga tag gumadday nga aggao, naguitubangngá tas silla á ammanunnutan ay inipagal cu yuri it tolai. ¹⁸ Danug ira yao nga turi tal labbé nan naguidanug ira sa, auattu neyanguera tac casinnan nam maracay á nacua, tac cunna abbataccu ; ¹⁹ nu ari laman ya egga nira ib batú megafu ta angngurg da ay tam megafu turi tat tadde Jesus nga natay, ay si Pablo pacuruganna tu egga á matolai. ²⁰ Ay sacan tap pabbabang cu tac capanunnu nac

cuddanao nga dama, inabutaccu nù icayá na y umay ta Jerusalem, annam mapanunnutan turi megafu caranao á gannugannug. **21** Nguem turi ta nagapela si Pablo tapenu ya enna capanunnutan y arubang na emperador. inibiliccu tu taronadda ta addé tap panguitubug cu sa tac cani Cesar. **22** Ay si Agripa quinaguina cani Festo: sacan gapa icayá cu nacuan á guinnan yatun á tolay. Gafu tao quinagui ni Festo: nonumma guinnammu yaya.

23 Tag gumadday nga aggao, minay da Agripa anni Bernice tam marabbá ay simillung ira ta ammanunnutan tuangué tat tribunos annab baruang ira nas ciudad ay megafu tap pabbilin ni Festo, neyangay si Pablo, **24** Ay si Festo quinaguina: patul Agripa tuangué nicamu ngamin nga egga tao nicami: innannu yoye nga tolay nga tam megafu sa, ngamin it tattolay na Judios ira, cunne ta Jerusalem tuangué gapa tao edda níó quiniddao nga icuccullé tu ari ngana mepangngó tu matolay paga. **25** Nguem sacan nasingaccu nga auat tu quingngua na bulabuga nga iqueyannung na á mapapatay, ay megafu ta nagapela yaya cani Cesar, ninonó cu ip papppeyangué sa. **26** Tam megafu sa, auat tu umangay á curug nga auayyá nga iturá tay Yafú, ay tu yao ig gafuna tu eccu inipasingan ta arubang nu ay nepatalugaring nicao, oh patul Agripa, tapenu tac cabalim mu mamagadday tac quingngua na, egga y auayyá nga iturá. **27** Tanu so abbataccu tu egga tal lauan nat tunung ip panguitubug cu tat tadday á nafucú, nga ari macagui gapa in negafuan nad danug nga capaliuatanna.

26 AY quinagui ni Agripa cani Pablo: mepabulun nicao ip pagubobugmu tam macapia nicao, ay tac cunnud si Pablo inunná na il lima na ay inipalappá na tac cunnud ic caturunganna.

2 Ibilangcu ib bagguí tu naperulay á mapalag oh patul Agripa, ta ajjao nga ta arubangmu gabba y eccu pappalappatan tat tunung cu, megafu tang ngamin á gannug nga ume idanug tam megafu niacan na Judios ira. **3** Nepatalugaring ta sicao amnum nga curug ngamin ic catacatolay annat tubatubang nga egga caranud á Judios; yao ig gafuna tu ipaquimalló cu nicao tu pacapadduammu ip pacienciam nga magguinna niacan. **4** Y anangngúá ta attolé lagud addé tac cabaguitolé ta addé tag gafuna, inipasingaccu tam macagui gabba á nacioccu tu cunnumma ta Jerusalem, ay nu yao ammu ngamin na

Judios ira ; **5** ay ira gabba ammuadda tu addé gari tag gafuna, (nu iacayá ra pacurugan) tu nattolayá á fariseó á tumuttutl tam meggó ta annung na angngurug tam. **6** Ay sangao, egga ngá oye nga umay maquipanunnú tam megafu ta agguiddanamá tan netabba nga iniyauá nad Dios caranuri á guiramattam ; **7** nga yao á netabba inennaggan tu duttal nac caraddua ira á tributam nga massissirvi nga siggalappó tad Dios tag gabi anna aggao. Ay tam megafu tao nga agguiddanama oh patul iranugdá na Judiu ira. **8** ¿ Ngatta ta abbastanu tu ariyanna auayya macurug tu id Dios paguinnolayanna in nammatay ? **9** Sacan tac cacurugannú nononó cu ta ure laggapa tu aru ig gannug nga annung cu cuan á macataddá tang ngagan ni Jesus á taga Nazaret. **10** Ay nu ic cunnao gabba quingngúá ta Jerusalem ; ay inipafucú cu ta ammucutan y aru nga sasanto ira turi tac quegga na inalauácu tac catannangan nas sacerdotes nga paca-auayya ; ay turi ta mapapatay ira, taddayá gapa tan naccagui tam macapacaraqué nira. **11** Ay namiaru ip panagatagarulí nira tang ngamin á sinagogas, ay quinagumaccu tap poré ip paccaguira tam maracay cani Jesus, ay tap paddiaccu tan nafulotan á poray nira, eccu ira tuttutulan á zigarigatan addé tas ciudades á tanatanacuan. **12** Tap pacalacalacagcu megafu tao nga mappangué tad Damasco, inibuluccu ip paca-auayya annab bilin nac catannangan nas sacerdotes ; **13** ay tat tangnga na aggao oh patul, nasingaccu tad dalan it tadday á nauag nga naggafu tal languí, nga manauag paga anné tam mata, sumilising nga nallebú nicami addahan nebulun niacan. **14** Ay noca, tac queruffumi ngamin tad dabbun, naguinná it tadday á ngaral á naccagui niacan tac cagui na Hebreo : ; Saulo ; Saulo ! ; ngatta ta darumammá ? ; Marigá tu icuttagmu it tubbó ! **15** Ay quinagui : ¿ sinnica, Afu ? ay quinaguina : ; sacan si Jesus á darumammu ! **16** Nguem mangucca ay manaddagca ; ta tam megafu tao á gannug, nappasinganná nicao, tapenu ipettaca tu ministro annat testigu tag gannug annao á nasingammu tuangué caranuri nga tam megafu nira mappasinganná mangana noca nicao ; **17** tapenu paliarat taca ta maguili tuangué tac Calinga ira nga pamaddobaccu nicao, **18** tu icomanguem á mamucá tam matara ay capatalian tac cunné nira iz zibbó tan nauag, ay panauadda ip paca-auayya ni Satanas ay mattoli ira tad Dios ; tapenu malauá ra y icari nac catagarulian, anna ipaca-auayyara á maquipaz ziinagá tan napacasanto ira megafu ta angngurug dá niacan. **19** Yao ig gafuna, patul

Agripa, tu ariá nammutamú tat tataquenó á naggafu tal langú: **20** Quingnuá lagu tu eccu inipammu ta olu tac caranud á taga Damasco, tuangué turi ta Jerusalem, annang ngamin á dabburabbun na Judea, tuangué ta Jjicristianos ira, tape mabbabau ira tac catagarulian ay mattoli ira tad Dios, ay tu cuadda im meyanung tap pacapabbabau. **21** Gafu tac cunnao, y Judios ira guinafú ra tas sibban ay quelugaddá á papatayan. **22** Ay tac cunnud, gafu ta inipangalauá cu tap panguffun niacan nad Dios, maggataddaggá ta addé ta aggao-ao á mamacurug tab babaddí annad daracal tu ariaccu quinagui im masqui anni lar á gannug nu ari laman ic quinagui nap profetas ira tuangué cani Moises tu mesimmu noca. **23** Ay pinacurug cu tu im Mesias umay maz zigarigá ay tu yaya im mapolu tap paguinnoy nan nammatay, tapenu ilayyagayyana im nauag tam maguili na Israel tuangué gapa tac calinga ira.

24 Ay tap pappalalappá na tac cunnao nga catununganna, si Festo quinaguina tam masican á ngaral: ¡Ulapaca, Pablo! ic caru nag guiniguiammum pinagulapa naca! **25** Nguem si Pablo quinaguina: Ariá ulapa, curug á melaua nga Festo, nu ari icayá cu laman ilammuyag ic cagui ira nga cacurugan annam matunung. **26** Ta ammu nappatul danao ngamin á gannugannug nga eccu pinalappá ta arubangna tan nerulay á peló; ay egga ngá ta ammacataló tu arianna auayya sa im melimag danao á gannug ta yao ari macua tat tadde agguig. **27** ¡Patul Agripa! ¿curugammu ip profetas ira? Ammú tu curugammu. **28** Ay simibbag si Agripa cani Pablo: tab baddi á cagui icayáma pabbalinan tu Cristiano. **29** Ay tac cunnud quinagui ni Pablo: ipabulup paray nad Dios tu ta aru onu tab baddi ari laman tu sicao-nu ari ngamin gapa lagu danao nga nagguinna niacan sangao, umaddé ira tac cunnoye á inaddé cu, fuera laman toye tac cafucú cu.

30 Ay siminaddag ip patul tuangue turi tag gobernador anni Bernice, annad danuri nga naquipaguitubang nira: **31** ay turi ta egga ira tat tanacuan á lugar, naguboubougadda laggapa ay tu cudda cudda: auat tu gannug á mepangngó tap patay onu tac cafucú nacuan noye nat tolay. **32** Ay si Agripa quinaguina tac cani Festo auayya nacuan noye nat tolay ic quebbattan ngana nu ari nacuan nagapela cani Cesar.

27 AY turi tá napasical ngana y emmi ipallayag nga umay ta Italia, iniyauáda si Pablo annat tanacuap paga nga tolay á facú tat tadde centurion á mangagattu Julio tac compaña ni Augusto. **2** Pattaquemi tat tadde barangay na Adrumeto nga mallayag tap pinguí nab bebay na Asia, limicca cami ay nagguian nicami si Aristarco, nga taga Macedonia tat Tesalónica. **3** Ay tat tadde aggao naffundu cami tas Sidon: ay si Julio nepasinganna cani Pablo im mapia nga nonó ay pinabulunanna nga umay tac cofunna ira tapenu arubangadda yaya. **4** Ay nallayag cami naggafu turi tab bicó nat Chipre nga dafung nicami ip paddag. **5** Ay tap pattalebog mi tab bebay ta arubang na Cilicia annap Pamfilia, naffundu cami tam Mira, ciudad nal Lisia. **6** Ay naquésimmu turi is centurion tat tadde barangay na Alejandria nga mallayag á mappangué ta Italia, ay netaque na cami sa. **7** Ay nallayag cami nga naganaannanó ta aru nga aggao, ay macubbí y inipacarattal mi ta arubang na Gnido, ay gafu ta ari ipabulun nap paddag ip pacadde mi turi, nallayag cami tac Creta nga dafung ip paddag, ta arubang nas Salmom. **8** Ay tac curuga macubbí nappapipi cami, ay nacalabbé cami tat tadde lugar á mangagan tu Mapia nga addungan, ay aranni sa is ciudad nal Lasea.

9 Ay pinatalebag mi y aru nga aggao, ay gafu ta mecalungang il lacag mi, tanu y aggayuno nattalebog ngana, ay sinabarangnan ira ni Pablo, **10** ay quinaguina nira: Lallaqui, masingaccu tu ip pallayag ao ume manguiá taz zigarigá anna aru nga mararal, ari laman tac carga tuangué tab barangay, nu ari gapa lagu y inangó tam. **11** Nguem yuri is centurion nagguias sa id docal nga ammacataló tap piloto tuangué tab barangay, anné paga turi tac cagui ni Pablo. **12** Ay tam megafu ta ari mapia nga paquiammianan yuri nga affunduan, danuri im magari initarangda tu manao ira turi, ta galannu macarayá ira ta Fenix ay maddung ira turi nga maquiammian, tadday nga puerto nac Creta á umarubang tan naddatan nas siguiran annal lalassangan, tuangué ta zita annas lalassangan. **13** Ay ta umaranni ip pappaddagna tam macatog, inabbó ra tu marayá ra ic quelugadda nga addetan, ay inariadda y ancla, lininacag ira ay nappangué ira ta aranni tac Creta nga curuga aranni tad dabbun. **14** Nguem ari curuga nabayag, zimittal nga dafung tab barangay it tadde paddag á masican á mangagan tu Eucrolidon: **15** ay turi tan nepayag ib barangay nga arianna natubangan á gaddetan ip paddag, nebuluc cami sa.

16 Ay tap pappalagui nuri nab barangay tal liag nat tadde baddi nga fugu á mangagat tu Clauda, inauayyami ta panopanó im mine nanguisiggú turi tab barangay. **17** Ay turi tap pangui-potudda, inanfuyu ra ib barangay annac quingnguara y umangay tu pamaliagda tab barangay ud; ay megafu ta assingda turi metappá taf fuddu nga batu, pinolugda il layag ay pinagurayadda tu inipayag nacami nap paddag. **18** Ay turi ta arianna cami palutuan nap paddag, ta curuga nepalló is sican na, tag gumadday nga aggao pinegafuanadda nga inipaguitabbó ic carga. **19** Ay tam mecatallu nga aggao, initabbó ra tal limara gabba ira ramienta ira nab barangay. **20** Ay turi ari nannauag im mata ni nappasingan ib bibitun ta aru nga aggao, ay zinigarigá cami nab baguii tu ari amamang, ay nauan ana ngamin y agguiddanamami tac capaliagmi. **21** Ay megafu ta nabayag ngana nga ari ira cuminan, siminaddag si Pablo tan nattangngadda ay quinaguina: ¡Lallaqui! nu ennu nacuan guininna ic quinagui ay tu ari ittam nacuan a nallayag addé tac Creta, ari ittam maffugab nagattam taz zigarigá annac caru nan nararal. **22** Ay sangao tabarangngat tacamu tu pasicannanu in nonó nu annam maguiddanama camu: ta auan tu mauan á inaugó nittam nu ari laman ib barangay. **23** Ta gangut tag gabi minay tab bicó cu y angel nad Dios á macaccua niacan, annap passirviaccu, **24** ay quinaguina: ¡Pablo, arica maganassing! mauag tu mappasingacca ta arubang ni Cesar; ay innammu ta id Dios iniyauá na nicao ngamin danatun nga cabulummu á nattacay. **25** Yao ig gafuna, lallaqui tu maguiddanama camu; ta sacan mangu-rugá tad Dios tu macua ic cuuna enna quinagui; **26** nguem mepangngó tu ume ittam á melabbé tat tadde fugu. **27** Ay tal labbé nam mecacaraappá tag gabi, turi tap pattotoyang tab bebay na Adriatico, ta aranni ngana mat tangnga nag gabi, inabbó danuri nam marineros ira tu egga nga macaranni cami tat tadde dabbun: **28** ay nassonda ira, ay nasingadda tu ic caralam nad danum ay duafulu ta appa; ay tam manganannuan, nassonda ira mangana ay nesimmuadda tu aralam tac carallima ta appa. **29** Ay megafu ta assingda tu mebara tac carilian, zinittagda tap popa y appá nga ancla; ay curuga caragatadda nacuan id dattal ngana na umma. **30** Ay quelugad danuri nam marineros im mattammang tab barangay ud ay edda ngana pinolug ib bote tab bebay, tu appé edda polugan y ancla ta arubang. **31** Si Pablo quinaguina turi

tac capitan tuangué caranuri nga suddulu ira : nu danao ari ira maddian toye tab barangay, ariannu auayya im mapaliag. **32** Tac cunnud, danuri is suddalu guinattá ra danuri is siggú nab bote ay pinagurayadda á natagá. **33** Ay addé tap pamegafu nap pannauagna, si Pablo naquimalló nira ngamin tu cuman ira ay cunna nira nga naccagui : sangao y icacara-appá na ta aggao nga nagguiac camu nanarataron ay nagattattam tab bisin nga auab bulabuga tu quinannu. **34** Gafu tac cunnao, quiddauac cu nicamu tu cumac camu ; ta yao mepangngó tag gauagauayyan nu ; cammuannu tu auat tu mauan masqui tangalabag tab bú ta ulu nan nu sinni laman nicamu. **35** Ay turi ta nacaguina yao, nangá yaya tap pan ay nappabaló tad Dios ta arubangda ngamin ; ay guinadduana ay pinegafuananna ic quiminan. **36** Ay turi ngana ira ngamin napasican in nonó ra, ay quiminan ira gapa. **37** Ay ngamin it tolay tab barangay ud, dua gatú pitufulu annam. **38** Ay tac cabattugda ngud á quiminan, pinacalappora yuri ib barangay ay inipaguitabbó ra yuri it trigu tab bebay. **39** Ay tap pagummana ngana, ariadda ammu id dabbun ; nguem meripára ic cunnat tatallungan nga egga ic caragatanna nga nanguigagangayadda panguitallungan tab barangay nu auayyana nacuan. **40** Ay guinatagattá ra danuri y ancla ay pinagurayadda ira turi tab bebay ay inubbaradda gapa danuri nga nepanguigalú ra tat timon ; ay tap pangui-isa ra tal layag ta arubang, nattaffú ira tap pipí. **41** Ay tap pacalabbé ra tat tadde lugar á paddafungan nad dua nga agui, nebara yuri ib barangay ; ay yuri ip proua nagguian nga ari macapagguyu, nguem yuri ip popa nabuccay megafu tas sican danuri nap palung. **42** Ay inigagangue danuri nas suddalu ira nga papatayan danuri ip presos tapenu auattu macapattammang nira á mannunnug. **43** Nguem yuri is centurion, megafu tap pangayá na tu mapaliag si Pablo, negammana yud nga nonó ra ay inibilinna nga im maca-auayya mannunnug, mapolu ira mattubbu ay gumon ira tad dabbun ; **44** ay ic caruan mappatao ira tat tabla, ay ic caruan mappatao ira tar rimienta nab barangay. Ay tac cunnud nga nacua, napaliag ira ngamin ay guiminon ira tad dabbun.

28 AY turi ta napaliag cami ngana, yayu in nepacannammu mi tu yuri if fugu mangagat tu Melita. **3** Ay danuri im mapporay ira á calinga pinasinnadda cami tam mapia á pangngupangngua annam mapia nga nonó ; ta nanguisibó ira

tat tadde buttul nac cayu ay sinatolera cami megafu ta uran nga nafulotan annal lummin. ³ Ay turi ta nangammung si Pablo tap pangapanga á nacatang, pinena ira ta afui, nallauan it tadde irao megafu turi tap patu, ay guimínafú, turi tal limana. ⁴ Ay tap pacasingan danuri nac calinga turi ta irao nga nabbesin tal limana, quinagui nac catagguittadday nira: ari á pabbabangan tu yao á toláy nacapapatay, ay paga nu napaliag tab bebay, ic Catunungan arianna pabulunan tu matolay. ⁵ Nguem yaya sinattá na turi ta afui yuri y irao, ay auat tu nesimmusa á maracay. ⁶ Nguem ira ideddaggadda á luppag onu matay tam massiddragá: nguem turi tap paguinnennag da tan nabinnay ay nasingadda tu auattu lubbé sa á maracay, nanguli in nonó ra ay quinaguira tu yaya ay tadde dios.

⁷ Ay tal lefuan nuri nga lugar egga ic guicomanan nuri nad dactal taf fugu ud nga mangagat tu Publio; yaya inalauá nacami ay pinatappó na cami tam mapia á nonó tat tallu nga aggao. ⁸ Ay nesimmu tu yuri y yama ni Publio egga ta aguidan á mattulag tac cúlucug anna pappangari tad daga: ay simillung si Pablo tan naddiananna, naquimalló ay inipotun na il limana tam mataquí uri ay nammapia. ⁹ Ay turi ta nacua yao, danuri nga tanatanacuan gapa nga egga it tulatulagadda taf fugu uri, minay nira ay noru ira. ¹⁰ Danud nammacacua ira gapa nicami ta aru á dayorayao; ay turi ta mallayag cami, pinera turi tab barangay im mepangngó nga auagan.

¹¹ Ay tap pattalebagnat tallu bulan, nallayag cami tat tadde barangay á taga Alejandria, á naquiammian taf fugu uri, nga ya egga á tacquilalana id Dua á Mauuagui. ¹² Ay turi ta naddung cami tas Siracusa, nagguiac cami turi tat tallu aggao. ¹³ Ay namégafu turi tap pallebú mi, limibbé cami tar Regio; ay tac cabalin nat tangaggao, nappaddag tam macatog ay limibbé cami tam mecarua nga aggao tap Puteoli. ¹⁴ ay naquesimmu cami turi tau uauagui, ay naquimalló ira nicami tu mabattang cami nira tap pitu ngaggao; ay tac cunnao nacalabbé cami tar Roma. ¹⁵ Ay addé turi y uauagui ira tap pacadumugda tac queggami, mine ira ziminafung nicami adde tap paza ni Appio, tuangué tat tallu nga tapangcu; ay tap pacasingan nira ni Pablo, nappabaló yaya tad Dios, ay nat-tagá in nonó na.

¹⁶ Ay tad dattalmi tar Roma (yuri is centurion iniyauá na danuri ip presu ira tac capitan nam magallaug tap Pretorio)

nguem nepabuluc cani Pablo tu maddian tat tadday á balay tuangué tat tadday á suddalu nga manarossa.

17 Ay nacua tu tap pattalebog nat tallu nga aggao, si Pablo pinagammung na id daracal ira na Judios; ay turi tac quegara á nattattadday, quinaguina nira: sacan uauagui ira nga auat tu quingngua ni anni á mamacaracay ta maguili onu ta anang ngua nag guiramattam minayá neyalauá nga fucú namegafu ta Jerusalem tal lima nar Romanos ira: **18** ay ira turi tan necapanunnú cu, icayará nacuan nga palussaran megafu ta auan niacan tu nalá da tu edda pamegafuanan niacan á pamapatayan. **19** Ay noca, gafu ta ari panganugú tac cunnud na Judios ira, nacagumaná á nagapela cani Cesar; nguem aual lagu tu danug cu megafu ta ili. **20** Tam megafu tao á gannug, inagalat tacamu lagud tapenu masingat tacamu ay maquiobobugá nicamu: tanu tam megafu ta agguiddanama na Israel azzauá nga nabalug tac cauag oye. **21** Ay ira quingaira sa: sicami ari cami á nangalauá tat turá tam megafu nicao á naggafu ta Judea, ni tan ni sinni á uauagui nga nallalabbé egga ip pinacopacolira ó quingaira tu maracay megafu nicao. **22** Nguem icayá mi á guinnan nicao in nonó mu; tanu tam megafu tao á curugan onu tuttulan nammuammi tu tang ngamin á lugar maracay ic cobobuganna.

23 Ay sinulló ra sa it tadde aggao, ay naggaangay y ari baddi á tolay tassinappattanna; ay tan nira binuruburá na ib bucu oye ay pinacurugna ip pappatulan nad Dios, anna inagagayna ira tam meyanung cani Jesus, ay iná na ic catununganna tad dob ni Moises tuangué tac cagui nap profetas ira, ta addé ta umma addé tag gabi. **24** Ay ic caruan nangurug turi tag gannug ira á napalappá ay nu ic caruan ari ira nagurug. **25** Ay turi ta ari ira naccaanu-anugú, naccapano ira tac cabalin ni Pablo á namalappá tat tadday á cagui: mapia y inipagubobug na Espiritu Santo tas simú ni Isaías á profeta tag guiramannu ira, **26** nga cunna á naccagui:

Umeca ta Ili oye, ay caguiammu,
Nu guinnanuu ay maguinnanuu nguem
ariannu bulabuga á mapaquinacam;
Ay nu innannu, masingannu nguem
ariannu bulabuga malippauá.

27 Ta nu if futu na Ili oye napacadacal,
Ay nu it talingara quituquitulan,
Ay pinacquiddam da im matara;

Ta maraqué nu macasingan ira tam matara,
 anna maguinnara tat talingara,
 ay mapaquinacamda taf futu ra,
 Ay mattoli ira mangana ay eccu
 ira paggauagauayyanan.

28 Ay tac cunnud lagud, cammuannu tu nu yao nga ammaliag
 nad Dios metubug tac Calinga ira : ay guinnadda gapa noca.

29 Ay turi ta napalappá na danao á gannug, nanao danuri y
 Judios ira ay naccatubatubang ira laggapa.

30 Ay si Pablo nagguian ta enteru á dua ragun turi tan
 nagguiananna á balay nga inalquilanna, ay pinadduló na
 ngamin im mime sa nga nattullun, **31** ay inilayyagayyana ip
 pappatulan nad Dios ay inituttaddana ig gannug ira á meyan-
 nung tay Yafu Jesu Cristo tan naperulay á ingal nga auat tu
 naguigamma.

TURÁ NI PABLO

TAR

ROMANOS IRA.

1 PABLO, aripan ni Jesu Cristo, mebuyá tu apostol, nelinnay tu manguilayyagayya ta evangelio nad Dios, **2** nga inittabba na tagga nga mapalappá tat turá ira á masanto, **3** megafu ta aná na nga si Jesu Cristo, nga neyaná nga nassinolay tag guinaca ni David, **4** nga nebuyá tu Aná nad Dios, egga sa ippacapangngua nga nadiosan, gafu tap paguinnole na; **5** nga yaya gabba ig gafu nan nequeyauá nittam nag gracia anna caapostol, tu icaparuló na angngurug tang ngamin á pammagurayan, megafu sa, **6** tu iquebilang nu, tac cunné gapa nira, tu tole ni Jesu Cristo; **7** nicamu ngamin nga egga ta Roma, nga ayatan nad Dios, natul-ló tu mapacasanto; gauagauayyan anna imammó y iyauá nicamu paray nad Dios nga Yamatam anni Jesu Cristo nga Yafutam.

8 Olu bí ip pabbalobaló cu tad Dios, tap panguffun ni Jesu Cristo megafu nicamu ngamin, ta nu ip pangurug nu naccacammuan ngamin nat tangarabbunan. **9** Ta id Dios im mattestigo niacan nga passerviac cu ta icararuá ta evangelio na Aná na, nga ariá bulabuga maguimmang á mamacapacoli sa, accaccu bulabuga nga mulonan nga ipaquimal-ló camu tap paddasal cu, **10** tu nu cunnasi paga, tas sangao annan noca pa, lubbé y aggao nga quegga nappaca-auayyá nga ipamabulun nad Dios tu ipacarattal cu nicamu. **11** Ta docal nga curug y ilug cu nga maningan nicamu, tu panguipacammuc cu nicamu ta al-ló nad Dios, tapenu mapaquengal annam mapacaladda in nonó nu; **12** ay tu yao ya nga quebalinanna, ip passassabbung tam á magapagayayá, catagguitadday tap pangurug nac cabulunna, nga yaga ip pangurug nu annap pangurug cu gapa. **13** Ay panaquitac cu uauagui ira, tu paquilabbunan nu tu namiaru ngana ip pamasiccal cu ta angué nacuan nicamu, (ay addé sangao nefugafugaggá laman) tapenu tac cunnud egga ic

quebalinan na nicamu nga caguitta nac quegga na tac caruan ira nga Jicristiano. **14** Naggagatutá tag Griegos nga cunné gapa tab Barbaros, ay tam mappacannammu tac cunné namma tam mappacajjammu. **15** Yasi y addetan nas sicaccu, ajjaúá lagu á maparan á mamulufulung ta evangelio nicamu nga egga tar Roma.

16 Ariá lagu mappasiran á manguilayyagayya ta evangelio ta yaya ip paca-auayya nad Dios nga iniaúá na tu icapal-liag maffugafugab nang ngamin á mangurug sa ; olu ta Judio ay cunnug gapa ta Griego. **17** Tanu ta evangelio mepalappá sa y justicia nad Dios, catagguittadday ta angngurug na : tac cunnan neturá : nu it tolay á menunung, matolay ta angngurug na. :

18 Tapenu ib batú nad Dios quemammatan ta addé tal languí, tu icatagaruli ngamin nat tolay nga mangngua tam maracay anna ari matunung, tu icararal nac curug. **19** Tanu ip pacapangngua nad Dios, dán nga ammuadda gabba, tanu id Dios inilammuyag na tag guiffutuadda. **20** Tanu ig gannugannud nga ari masingan nga egga sa, nga yaga gabba ing ngangangay á paca-auayya na annac cadios na, nepalappá tac curuga manauag addé gari tac caparatu nad dabbun, tac cunnac quemammatan tan naparona, tapenu danuri im mangngua tam maracay auadda bulabuga tu penna-quigan : **21** cunnum ma lagu gapa tu inammura id Dios nguem accadda sa iniaúá id dayao nga mepangngó tac cadios na, ari mabba ira nabbalobaló sa nu ari lagu nappessippó ira tap pannononó, ay tu napaeajjibbó im magunam nga guiffutuadda. **22** Cudda nga maccagui tu mappacautó ira, nguem maquilabbun ira gamma, **23** ay initalira ing ngangangay a gloria nad Dios tat tadday nga caguitta na attole nat tolay á minattagaruli, tam mammanú anna aya-ayam nga appá it tacquira anna irao.

24 Tac cunnud lagud, pinagurayan ira nad dios tap pac-caquelug nagguiffutuadda tapenu pacoyoyauadda lag gabba ib bagguira ; **25** sinabbatadda tas siri ic cucuruganna nga cagui nad Dios, ay mapia lallagu tu nammacacua annan nassirvi ira tap pinaratu anné bí nga lat tad Dios nga namaratu nira ; nga ; marayarayao yaya tang ngangangay ! Amen. **26** Megafu tac cunnud, pinagurayan ira nad Dios, tac cutarattan nga pagapagayayá nab baggui : tanu ib babbera sinallataliadda in negagangay ta anangngua nga macatabbá tac catolay nga iniaúá nad Dios ; **27** tac cunné gapa tal lallaqui, pinagurayadda in negagangay nga anangngua nab babbay ay guiminangá taf

futura y accaquelug nga maracay tac catagguitadday nira, nangngupangngua ira tam macoyoyao, lalaqui tal lalaquí, ay tu ira galaman in nangalauá tam meyanung á balo nan naliuatadda.

28 Ay gafu ta accadda inicayá inammu id Dios, pinagurayan ira nad Dios tap pannononó á maracay, tu ipacapangnguara ta ari mecanubuc ta anngung nam mapia; **29** napippinan ira tang ngamin á gannug á jjitunung, dacay, capacauad, fuguig, pagabbabbó; napannuan ira tap passil, pamapatay, dama, tabag, pessippó, lillibá; **30** minangngappappó, minabbatubatú tad Dios, minappalalaga, mapessippó minappeddarayao, minammappaddó tam maracay, auadda tu acquimoray tam maganá nira; **31** auan ira tu nonó, auan nira y ammaruló tan naccapanabban, auan ira tu anngayá, ay auan nira y aggalalló; **32** nga pagga ammu ranao id dob nad Dios, nga danud im mangngua tac cunnacunnao ay mepangngó lagu nira ip patay, ta ari laman tu cuan nab bagguira nu ari gapa magapagayayá ira nga maguimaimammá tap pangngua nat tanacuan.

2 AY tu cunnud, auacca bulabuga tu pennaquigan, oh tolay, nu sinni ca paga nga mannononó onu mamanupanunnú, tanu panunnutammu it tanacuan, sico galaman it tagaruliamnú; tanu sicao nga mappanunnú, egga gapa nicao danuri nga pangngupangngua. **2** Ay ammuattam tu it tagaruli nga ipenad Dios ay mecunnay tac curug tu contra tac caranuri nga nangngupangngua tac cudda nao nga gannugannug. **3** Ay abbattammu panao oh tolay, tu tam megafu tap pappanunnú mu tac caranuri á pangngupangngua nga cuammu gamma gapa, tu mapalilli nicao y ammanunnutan nad Dios? **4** Onu appattammu lagu ic caru na alló na, annap pagattattam na, annap papparaguinó na, tu paquilabbunaminu tu y inaggallalló nad Dios im manguituggub nicao tap pabbabauí? **5** Nguem nu cunnasi it taggá mu annat taggá naf futum atun nga ari mabbabauí, cunnug gapa noca nam malá mu nga batú nad Dios nicao, ta aggao noca nap pabbatubatú na annac quemammá nam mecunnay nga ammanunnú na; **6** nga yayug gabba noca ip pangnguiauá na tab baló nga comangayan nac quingnguaquingua nac catagguitadday: **7** tac caranuri nga namasiccal tap pia nga pangngupangngua nga ya aleradda y aggayayatán tal languí, quecacua anna ngangangay, balabalattan na

noca ira tac catolay maffugafugab; ⁸ nguem tac caranuri nga minannubang anna accadda tuttulan ic curug, nu ari ya lat tuttuladda ic quiual, mecua noca nira ib batú annap poray nad Dios, ⁹ buruburing annad daddam; nu ranao lubbé noca ngamin ta icararua nat tolay nga mangngupangngua tam maracay, ta Judios bí ta olu ay gadde gapa tag Griegos; ¹⁰ nguem gloria annac quecacua anna imammó meyauá tang ngamin nga tolay nga mangngua tam mapia, olu ta Judio ay cunné na gapa tag Griego; ¹¹ ta auan tu fussi tat tolay ta arubang nad Dios. ¹² Ta ngamin danuri in nattagaruli nga auattu ley, mategapa ira nga auattu ley; ay danuri in nattagaruli tac quegga nad dob, capanunnutan ira tang ngagan nad dorob; ¹³ ta ari im minagguinna tad dorob, im menunung á lar ta arubang nad Dios; nu ari im mamaruló tad dob, mapacaladda ga noca ira. ¹⁴ Tanu y Jjicristiano paga nga auadda tu dorob cuadda ig gannugannug nga mapalappá tad dorob, megafu laman tan negagangay nga annononóra, dorob yuri nga tuttuladda nu cunnup paga tu auan nira nga neturá id dob. ¹⁵ Danao ngamin im mamacanauag tu egga nga neturá tag guiffutuadda annan nonóra, id dorob nga yayu im maladda á mamacurug tap pangngupangngua nac catagguitad-day maccadanuranug ira onu maccapeppennaquig ira; ¹⁶ noca ta aggao á pamanunnú ni Jesu Cristo tap pacaure nad Dios tac quingngaquingua nu cunnasi paga ic quetaga na.

¹⁷ Yé, innammu tu nu sicao mebuyá ca tu Judio, ay tumut-tul ca tad dorob, ay dayarayauam mu id Dios, ¹⁸ anna am-mum y ure na, annat tagapianam mu ig gannugannug nga curuga naperuma tanu sicao natudduac ca tad dorob, ¹⁹ anna egga nicao y ammacataló tu sico gabba it tuggub nab buling ira, tulú na egga ta jjiwbó, ²⁰ minattuddu tam maquilabbun, maestro ca na abbaabbing, egga nicao tad dob ira regla na ammu annac curug. ²¹ Sico lagu nga mattuddu tat tangacuan, ¿acammu tudduan galaman ic cunné nicao? sicao nga manguilayya-gayya tu ari mepangngó im mattacao, ¿maccocó ca? ²² Sicao nga maccagui tu ari mepangngó im mattagaruli tas sigga atauan, ¿cuammu ga ngamma ic cunnud? sicao nga maccalussao ta anitu, ¿maccocó ca tu templo? ²³ sicao nga manayorayao tad dorob, ¿gafu tap panaddá mu tad dorob, ay tu pacoyoyauam mu id Dios? ²⁴ Tanu ing ngagan nad Dios pinacoyoyo Najjicristianos ira megafu, nicamu, nga cunna egga nga neturá. ²⁵ Ta cacurúganna tu malá ip pammacapia tap

paquibigad nu tuttulam mu id dorob ; nguem nu taddatam mu id dorob, ip paquibigad mu uri, mabbali tu catagarulian. **26** Nu tangungal-lan na ari naquibigad ibbilin nga egga tad dorob, ¿ari cari y accan na uri nepaquibigad, mebilang galaman tu naquibigad ? **27** ay nu y ari paquibigad tac cunnan nega-gangay, nu maparuló na id dob, ¿arian na cari noca panun-nutan, nga yayug gabba noca ic casinnan na tu minannaddá ca tad dob ? **28** Ta ari tu ic ca-Judio ni ip paquibigad ic quemammatan tab baggui : **29** nu ari Judio annap paquibigad y angngurug naf futu tan napasical, tu ari laman tu ubobug ; nga nu yao nga paddayorayao ari naggafu tat tolay nu ari tad Dios gabba.

3 ¿ ANNI lagu paga y egga ta Judio ? onu ¿ anni im malá nga pammacapian tap paquibigad ? **2** Aru nga marumaruma ; ya olu gafu ta ira in netalacca na oráculon nad Dios. **3** Ay ¿ anni lagu nu ic caruan nira nebattang ira nga auan tu angngurug ? ¿ daralan panó nuri na ariadda pangurug y ammacataló da tad Dios ?

4 ¡ Ari tu cunnun na ! olu bí id Dios nga cacurugan, ay nu ngamin ittalay minassirisiri ira nga cunna egga na netura : tapenu mapacurug ic caguian ngamin, ay mamatulú ca noca tac capanunnú mu.

5 Nguem nu quemammatan noca ta ammanunntutan nad Dios ip pangngupangngua tam nga jitunung, ¿ anni panó noca ic caguiattam ? ¿ Ngatta, ari panó minaggal-lal-ló id Dios nga dagaragá icuana ib batú onu pore na ? (magubobugá tac cunnam momig nga aggubobug nat tole ira. **6** ¡ Ari lagu tu cunnun na ! ay nu cunnuri, ¿ cunnasi noca nap pamanunnú nad Dios tam mundo ? **7** Nguem nu ic caruan cudda noca : nu ic curug nga egga tad Dios mapalalalanni noca tu icarayorayao na gafu tap passirisiri, ¿ ngatta mabba gafu ta matagarulingá paga nga cunné tat tadday nga macal-liuá ? **8** Ay ¿ ngattam ma ta ariattam caguian tu mapappó ittam, ay nu ic caruan gapa pacurugadda tu accaguianattam : mangngua ittam tam maracay tapenu lubbé im mapia : ¡ Matunung noca ic quecua nat tagaruli caranao !

9 ¡ Anni lagú y egga ? ¿ Mapia cari ip pagguiat tam anné ta Jicristiano ira ? ¡ Ari, ari macua tu cunnunna ! tanu ittam inidanug tam ngana ngamin im minattagaruli caguiatta laman na Judios ig Griegos ira, **10** nga cunna egga nga neturá :

auan tu menunung á tolay, ni bulabuga tadday

11 auan tu mannononó,

auan tu magaleg tad Dios ;

12 nal-licuc ngamin ira tar religion,

tangagui ira nga auat tu passervian ;

auan ngana tu mangngua tam mapia,

13 libún nga bucá ibbul-lo na ;

taj jila ra siggaparan it tabag ;

zita nac cutapporay nga irao y egga tag gucab nab bibig na :

14 is simú na napannu tag gaguec annap pé :

15 malagan it tacquitacqui na nga lumacag nga umay manguibubbú tad daga ;

16 cararal annap pacacabbi ip passimmuan na tal lacaran na ;

17 ay nu id dalan na imammó accadda inammu :

18 auan nira y agganassing tad Dios.

19 Nguem ammutam tu ngamin ic cagui nad dorob, mepalappá tac caranud á tumuttul sa, tapenu ngamin is simú mapomal ay nu it tangapammundouan maquipanunnú ira ngamin ta arubang nad Dios.

20 Ay tac cunnud, tam megafu tad dob auan tu baggui tu matunung ta arubang na ; tanu id dorob yaya im mangnguiaua tu ipacannammu tac catagarulian.

21 Nguem tas sangao tanacuan paga tad dorob, nepasingan ib bigar lar á catunung nad Dios nga pinacurug nad dorob annap profetas ira ; **22** y justicia nad Dios nga maggafu ta angngurug cani Jesu Cristo nga metaneg tangngamin nga minangngurug ; nga auan bulabuga tu maparuma ; **23** ta ngamin it tolay ay nattagaruli anna linonadda ig gloria nad Dios ; **24** ay tu napatunung ira tam megafu tag gracia na nga maggafu tac capaliagan nga egga tac cani Jesu Cristo : **25** nga pinalappá nad Dios tu yaya im mamacalunnay, tam megafu ta agguinnanama tad daga na nga nesinang, tapenu panguiipasinnanna tac catunung na tam megafu tac capacoma nal liualiuá ira nga nacua gari, ta aggattattam nad Dios ; **26** tapenu pangipasinnanna, cuccu nga maccagui, tac catunung na ta aggao iraoye : tapenu biga lar á matunung yaya annap pacatunungan na danuri y egga y angngurug da tac cani Jesus. **27** ; Sitao lagu id dian nap peddarayao ? ; Neualin ngana. ; Tam megafu ta anni nga dorob ? ; Nap pang-

ngupangua? Ari, nu ari megafu tad dob na angngurug anna-agguinnanama. ²⁸ Cunnud ig gafu na tu abbatammi tu it tolay ay mapacatunung ari tam megafu tas sican nad dorob nu ari megafu tal ladda na angngurug. ²⁹ Onu, ¿ id Dios ay Dios laman na Judios ira? ¿ Ari cari Dios gapa yaya nac Calinga ira? Curug, yaya ay Dios gapa nac Calinga ira: ³⁰ Nu cunnao gafu tu id Dios ay tadde laman, pacurugan na ip paquibigad ta auan tu angngurug annap paquibigad ta egga nga angngurug.

³¹ ¿ Buccayattam gafu id dob tam megafu ta angngurug? Ari ta igamma nad Dios: pacaladdattam paga lagu id dob.

4 ¿ ANNI lagu ic caguiattam tu nassimmuan ni Abraham nga guinafuanat tam nga mecunne tab baggui? ² Tanu si Abraham ay napacatunung tap pinangngupangua na, egga lagud y ipappeddarayona; nguem ari ta arubang nad Dios. ³ ¿ Ta anni ic caguián na ta eseritura? Ay nu si Abraham nangurug tad Dios ay tu matunung yaya ta arubang na. ⁴ Nguem turi tam malangan, ip premio ari nga meyatua sa tu cunna alló nu ari cunnag gatú. ⁵ Nguem yuri y ari nga malangan nguem mangurug yaya turi tam mamacatunung tam maracay ip pinangngupangua na, y angngurug na ay mebilang tu pia nap pinangnguapangua na. ⁶ Cunné na caril David caguianna ig gracia nga lubbé tat tolay nga iddan nad Dios tu justicia nu cunnunna paga tu auan tu inicalanga na, ⁷ ay tu cunnao ic caguianna:

Mapalar á curug danuri ic capacoman ic catagartuliadda, ay danuri ic catacabban il liua ra.

⁸ Mapalar it tolay nga auat tu pamaliuatan nad Dios sa.

⁹ Ay nu yao nga gracia ya laman nga quegafuanan na ip paquibigad onu ta ari gapa paquibigad? Ta accaguiannat tam: y angngurug ni Abraham ay nebilang tu justicia. ¹⁰ ¿ Cunnasi gafu nan nequebilang na, tac quegga na nga naquibigad onu ari naquibigad? Ari tac quegga na nga naquibigad nu ari ta arianna paquibigad: ¹¹ ay inalaua na it tacquilala nap paquibigad, nga yaya gabba is sello nac catunung na angngurug nga naddiassa ta arianna nepaquibigad: tapenu yaya y yama ngamin danuri ira nam minangngurug, masqui paga nu ari ira nga naquibigad, tapenu mebilang ira tu matunung; ¹² ay tu yama yaya danuri na ari lattu naquibigad nu ari gapa tuttuladda ig gafuan na angngurug nay yama tam nga si Abraham, tari

nague na nga naquibigad. **13** Ta ari megafu tad dob in nequetabba na cani Abraham annag guinaca na tu yaya im maninagá tad dabbun, nu ari tam megafu tat catunung na angngurug. **14** Tanu ya nga maninagá danuri it tumuttul tad dob, auan tu cabalinan na angngurug annam mapacauan y initabba: **15** tanu id dorob yaya im mamaratu tab batú; nguem nu sitao ic cauanau nad dob, auan gapa tu manaddá. **16** Lagud tac cunnud nu yangngurug ay mecunnay tag gracia; tapenu in netabba ay mapacaladda tang ngamin nga guinaca; ari laman tac caranuri nga mamaruló tad dob nu ari gapa tac caranuri nga egga ira ta angngurug ni Abraham nga yama tam ngamin, **17** (tac cunna egga nga neturá, quingngua taca tu yama na aru nga pammagurayan) ta arubang nuri nac quinurug na, nga yaya id Dios gabba, nga mangnguiauá ta inangó tan nammatay ira, ay tu agalanna ig gannugannug ira nga auan tu caguita lajji ira na egga. **18** Ay tu nangurug nga naguinnanama tu sinalebaran na paga y innanama, tapenu yaya y yama ngamin nap pammagurayan ira tac cunné taddan nga nacagui nga cunna: Cunnao noca nag guinacam ira. **19** Ay tu ari nac cafuy y angngurug na ay tu arianna inibilang tu natay ib bagguina (nga mammagatú ngana id dagun na), ó nu natay it tataganacán ni Sara; **20** ay tu ari bulabuga nga nararal ip paguinnanama na anna angngurug na ta initabba nad Dios, nguem guminamú tam mapia is sican na angngurug na, ay tu naddayorayao yaya tad Dios, **21** ta dactal y angngurug na tu macapangngua yaya nga curug tu icomangue na nga mamaruló tang ngamin nga initabba na. **22** Ay tu nu ic cunnao nebilang tu catununganna. **23** Ay tu yao neturá ari lattu megafu sa nga neyauatanna; **24** nu ari gapa megafu nittam nga queyauatan na noca, nittam nga mangurug tu si Jesus nga Yafu tam ay naguinnole yaya tan nammatay, **25** nga neyaná tam megafu tac catagaruliattam annan naguinnolay tapenu capalliagat tam

5 TAM megafu lagud tan necapacatunung tam ta angngurug, napalunnayan ip poray nittam nad Dios tam megafu tay Yafu tam á si Jesu Cristo; **2** ta megafu gapa sa auayyatam nga malá ta angngurug tam yoye ig gracia nga egga nittam; ay tu magayayá ittam tap paguinnanamatam tag gloria nad Dios. **3** Ay ari lattu cunnao, nu ari gapa magayayá ittam tab buruburung tam: ta ammutam tu ib buruburung ay yaya im

mangnguiauá tu aggattattam; **4** ay nu y aggattattam yaya im mangnguiauá tu pangaccapan, ay nu ip pangaccapan yaya im mangnguiauá tu agguinnanama: **5** ay nu y agguinnanama ari tu mepasiran; tanu y ayá nad Dios ay nealubú tag guif-futuattam nga naggafu ta Espiritu Santo nga neyauá nittam. **6** Ta turi tam macafui paga ittam, ay si Cristo natay nga auan tu talattan tu pamalliag na tam minattagaruli ira. **7** Ta talutaggiu tu egga im maquipapatay tag gafu tat tolay nga menunung: nu cunnunna paga tu maffugab tu egga im maquipapatay tam megafu tat tolay nga mapia. **8** Nguem id Dios inamungan na paga y ayá na nittam, ta nu cunnunna paga tu minattagaruli ittam; natay tam megafu nittam si Cristo. **9** Netalugaring paga sangao tac quegga tam ngana nga napacatunung ta iniquesinang dad daga na, mapal-liag ittam tab batú nad Dios tam megafu sa. **10** Tanu turi tac cabatú nad Dios paga nittam an napalunnayan yaya tag gafu tappate na Aná na, sangao ta naquipammapia ngana ittam sa, pinalliag ittam na inangó na; **11** ay ari lattu yao, nu ari maquitappagayayá gapa ittam tad Dios tag gafu tay Yafu tam nga si Jesu Cristo nga yaya gabba ic negafuanan nan neapalunnay nabbatú nad Dios nittam.

12 Tac cunnud lagud, gafu ta it tolay ay yaya innegafuan na inipattal-lung nal liuá tam mundo, ay tag gafu tal liuá simil-lung ip patay, cunnud tu ip patay liminacag tang ngamin tat tolay ta danao ngamin ira ay nattagaruli:—**13** Ta addé tan neaparó nad dob ay il liuá naddian tam mundo; nguem ari mebilang il liuá tac cauanan nad dorob. **14** Nguem nu cunnunna paga, nappatul ip patay ta addé tac cani Adan ta addé cani Moises tac caranuri nga ari nattagaruli tac cunné ta inipanaddá ni Adan, nga yaya ic casissinnan nam mappangué nga lubbé. **15** Nguem ari tu cunné tap panaddá tad dob tac cunné tag gracia nga meyauá. Tanu natay y aru nga tolay tag gafu tal liuá nat tadday, ay curuga napsaru paga ig gracia nad Dios anna gracia nga naggafu tat tadday nga tolay nga si Jesu Cristo nga nealubu tam mapipia nga tolay. **16** Anna ari mabba cunné tan nepattagaruli nat tadday ic queyauá nag gracia; tanu ip pamanunnú negafu tat tadday nga liuá nga matagaruli, nguem nu ig gracia ya nga quegafuanan na y aru nga liualiuá tucapatunungadda. **17** Tanu tam megafu tal liuá nat tadday ay nappatul ip patay, danuri im nangalauá ta aru nga gracia annac catunungan curuga docal paga ip pappatulda tac catolera tam megafu tac cani Jesu Cristo nga tattadday.

18 Ay taccunnud, tam megafu ta inicaliuá nat tadday ay matagaruli ngamin it tolay ira ; cunnunna gapa, tat tadday laman nga pangngupangua nga mapia ig gracia ay nealubu ngamin tat tolay tu icatunung nap pattolera. **19** Tanu tag gafu ta ari nepaquimoray nat tadday nga tolay, ay aru in nattagaruli, cunnunna gapa tu ta acquimoray nat tadday nga tolay mapacatunung ira. **20** Nu cunna paga, simil-lung id dob tapenu umaru il lialiuá ; nguem turi tan nepagaru nal lialiuá, minamung paga tu daeal ig gracia ; **21** tapenu tac caguitta na inipappatul nac catagarulian tap patay, mappatul gapa ig gracia tab biga lar á tunung tang ngangangay á ipattolay tam megafu tac cani Jesu Cristo nga Yafu tam.

6 ¿ Anni gafu ic caguittam ? ¿ Mannanayun ittam tal liuá tapenu umaru ig gracia ? **2** Igamma nad Dios. Ittam nga matay tac catagarulian, ¿ cunnasi noca ngana nac catoletam sa ? **3** ¿ Onu paquilabbunannu tu ngamin ittam nga nasiccuban tag gafu cani Jesu Cristo nasiccuban ittam tap patena ? **4** Ta netanguetanam ittam sa tap patena ta inicasiccuc tam, tapenu caguitta ni Jesu Cristo nga naguinnolay tan nammatay tag gafu tag gloria na Yamana, cunnunna gapa nittam tu tutulatam ib baggu nga attoletam. **5** Tanu netadde ittam sa tac queyarig nappate na, ay meyarig ittam gapa sa tap paguinnole na ; **6** ay gafu tap pacannammu tam tac cunnao tu il lacaquetam ay nepató tac cruz tu cabulunna, tapenu mabuccay ib baggui nac catagarulian, tapenu ari ngana ittam nga meguibul tac catagarulian ; **7** tanu in natay ay mapalliag tac catagarulian. **8** Nguem nu mate ittam tac cani Cristo, ay mangurug ittam tu maquipattole gapa ittam sa ; **9** tag gafu tap pacannammu tam tu naguinnolay si Cristo-tan nammate ira, ari yaya ngana matay : ay tu ip patay arian na ngana nga matuccal yaya. **10** Tanu tas sa nga natay, ay natay tu mittan tag gafu tac catagarulian : nguem tac catolena, ay matolay yaya tad Dios. **11** Cunnunna gapa nicamu ipen nu tan nonó nu tu natecanu nga curug tac catagarulian, nguem matole camu tad Dios tag gafu tac cani Jesu Cristo.

12 Ariammu lagu iyanugú tu pammagurayan nac catagarulian ib bagguim nga matay, tu parulattammu ip paguiluilug na tam maracay ; **13** anna ariannumma nga iyauá il limanu onu tacquinu tac catagarulian tu maservi tam maracay ; nguem mapresenta camu tad Dios ta sicamu im matolay tan nammatay

ira anna iyalauá nu il limalima nu annat tacquinu tad Dios tapenu mas servi tab biga lar á catunungan. **14** Tanu ic catagarulian arian nacamu nga patulucan, ta auaccamu tag gucab nad dob, nu ari tag gucab nag gracia.

15 ¿ Ay anni gafu? ¿ mattagaruli ittam ta auan ittam tag gucab nad dob nu ari tag gucab nag gracia? Arianna auayya, ta iganma nad Dios. **16** ¿ Ariannu ammu tu yuri ip pappresentannu tu ennu nga paquiaripannan tu paquimorayannu, tu y aripanna ira ip paquimorayannu, tu mattagaruli camu tu ipate nu ónu maquimorecamu tab bigar lar á catunungan? **17** Nguem mabbaló tad Dios, tanu cunnunna paga tu sicamu ay inaripan nacamu nac catagarulian, naquimoray camu tat tangapaffutuan nu tat tuddu nga neyauatan nu: **18** ay tan necapaliag nu tac catagarulian, ay aripac camu sangao na justicia. **19** Ya nga ubobugac cu y anagngua nat tolai tam megafu tal laray nac catolenu: Ay tac cunné tan nepanguialauá nu tal limanu annat tacquinu tu tapenu aripannan nal lul-lug anna jjiita, tas sangao gapa iyalauá nu illimannu annat tacquinu ngatun tu maquiaripan tab biga lar á catunungan tu icomangue nu á mapacarenu. **20** Tanu gari tac caripannu tac catagarulian, egga camu nga nearayyu ta justicia. **21** ¿ Anni gafu in nalá nu á pammacapian tac caranuri nga gannugannug nga ipasirannu sangao? tanu ip pattuppallad danao ay ip patay. **22** Nguem sangao ta napalliag camu tac catagarulian ay nacia camu tu aripan nad Dios, ya sangao nga nalá nu tu pammacapian ic capacasantonu ay tap pangurianan y inangó nga ngangangay. **23** Tanu it taddan nga iyauá nac catagarulian ay patay; nguem ig gracia anna itaddan nad Dios ay inangó nga ngangangay tac cani Jesu Cristo nga Yafu tam.

7 ¿ ONU paquilabbunannu uauaguí ira, (ya nga paquibobugac cu danuri im macannammu tad dob) tu id dorob ay ya laman nga quegga nap paca-auayya na tat tolai mientras matole yaya? **2** Tanu ib babay nga siggaatauan, ay caguianna tad dorob tu maquimoray yaya ta ataua na tac catolena; nguem nu tap pate ngana na ataua na, ay ari ngana yaya nga maquimoray ta atauana. **3** Tac cunnud, nu taccatole pagalman na ataua na, ay maquitammi yaya tat tanacuan nga lalaqui, mangagan yaya tu minacquidal-lao: nguem tap pate ngana ní ataua na, ari ngana yaya nga mefugac nad dob, ay masqui nu maquitadday yaya tat tanacuan nga lalaqui, ari ngana yaya

mangagan tu minacquidal-lao. **4** Cunnunna gapa nicamu, nauagui ira, caguitta nu ngana in natay nga nelil-li tad dob tag gafu tab baggui ni Cristo; tapenu metaddé camu tat tanacuan nga ataua, nga yaya gabba in naguinnu lay tan nammatay ira, tapenu egga ib bunga nga itabbung tam tad Dios. **5** Ta turi tac quegga tam mundo paga, ic caquelug ira nga catagarulian nga egga ira tad dob cuadda tu il limatam annat tacquitam iyanguera ib bunga tap patay. **6** Nguem sangao ay egga ngana ittam nga nesinna tad dob ta natay turi tan nafucutattam: tapenu masservi ittam tac capacabagu na espiritu ay tu ari tac cadana nal letra.

7 ¿Anni gafu ic caguiattam? ¿Catagarulian id dob? Ari bulabuga. Gari ariaccu ammu ic catagarulian nu ari tam megafu tad dob: ta ariaccu ammu y ilug nga malul-lug nu ari quinagui nad dob: Arica maccaquelug: **8** nguem nu ic catagarulian, ay tap pacauara na, inibubbú na niacan tag gafu tad dob im marumaruma nga ilug: tanu auan nacuan id dob ay ic catagarulian ay natay. **9** Ay tam mittan tac carayyú tad dob, ay natolay yá, nguem tal labbé nad dob, naguinnolay ic catagarulian ay natayá; **10** ay nu id dob nga mecatolay ay nas simmuac cu tu mepatay: **11** tanu ic catagarulian tag gafu tad dob, sinabag ná anna tam megafu sa pinapate ná. **12** Tac cunnud id dob anna ley masanto ira, matunung annam mapia. **13** ¿Cunnunna gafu yuri im mapia ay nabbali tu patay tac cunné niacan? Ari ta igamma nad Dios. Nguem nu il liuá tapenu mepasingan tu liuá, jjinuccam na ib bigalar á mapia tu pamalabbetan na nió tap patay; tapenu tam megafu tad dob ay ic catagarulian mabbali tac cacurugan nac catagarulian. **14** Ammu tam tu id dob ay auan tu baggui na: nguem sacan siggabagguingá, nga nelacu tac catagarulian. **15** Tanu y icalangac cu ay paquilabbunac cu: ta ari tu ya nga cuaccu yuri y icayá cu nacuan nga cuan; nguem ya lal-lagu nga cuaccu yuri y icabatú cu. **16** Nguem nu ya nga cuaccu yuri ip panaquitac cu, iyanugú cu tu mapia id dorob. **17** Ay tac cunnud ari ngana tu sacan im mangngua nu ari ic catagarulian nga egga niacan. **18** Ta ammu tam manauag tu tan niacan, onu tab bagguí auan tu mapia nga maddian: tanu ip paccaragá ay egga niacan nguem nu im pangngua tab biga mapia ay auan niacan. **19** Tanu im mapia nga quelugac cu nga cuan ay ariaccu cuan: nguem nu inmaracay nga ariaccu quelugan nga cuan ay yayu lagud ic cuaccu. **20** Ay nu ya nga cuaccu yuri y

accaccu nacuan nga icayá, ari tu sacan ngana im mangngua nu ari ic catagarulian nga egga niacan. **21** Masingaccu lagu tu id dob nga yaya ic quegafuanan nap pangngua tab biga lar á mapia ay egga ib biga lar á maracay. **22** Ta magapagayaya tá tad dob nad Dios tac cunné tat tolay nga naponag: **23** nguem masingaccu id duma nga ley nga eggá tal liná annat tacqui nga ira im manubang ta ley nga egga tan nonó cu, ay tu iyanguerá nga siggafucú ta ley nac catagarulian nga egga tab bagguí. **24** ; Maquecabbi gapa niacan! ; Sinni nió im macapalussag tab baggui noye nap patay? **25** Mappabaló tá tad Dios tu ya nga mangidattal si Jesu Cristo nga Yafu tam. Tac cunnud, mas servingá tad dob nad Dios tan nonó anna uray; nguem isirvi ib baggui tad dob nac catagarulian.

8 TAC cunnud lagud, auan tu tagaruli danuri na egga tac cani Jesu Cristo. **2** Tanu il ley na Espiritu na inangó nga egga tac cani Jesu Cristo pinalussaranná tal ley nac catagarulian annap patay. **3** Tanu y ari macua nal ley, tag gafu tac cafui na egga tab baggui, id Dios jjinob na nga nassinolay y Aná na tu caguitta nab baggui nga minatagaruli tam megafu tal liualiuá, sinagaruli na ic catagarulian nga egga tab baggui: **4** tapenu ib bigalar á tunung nga merob tal ley ya maparuló nittam, nga ari manuttul tad dalan nab baggui nu ari dalan na Espiritu. **5** Ta danuri it tumuttul tac catacatole nab baggui ya lab biga nononopadda y annung nab baggui; nguem danuri it tumuttul ta Espiritu ay ya biga lan nononopadda y annung na Espiritu. **6** Tanu ip pannononó ta annung nab baggui ay yaya ip patay; nguem nu ip pannononó ta annung na Espiritu ay inangó anna imaminó. **7** Ta nu ip pannononó ta annung nab baggui ay icabatú nad Dios; ta ari nga tumuttul tal ley nad Dios ni arianna namba auayya it tumuttul: **8** ay danuri y egga nga tumuttul tab baggui ariadda nga mapaquemmi id Dios. **9** Nguem sicamu auacamu ta annung nab baggui nu ari egga camu ta annung na Espiritu, nu cunnunna tu egga nicamu y Espiritu nad Dios. Nguem nu masqui sinni nga tolay nga cauanan na Espiritu ni Cristo, ari mebilang yaya tu cucua na. **10** Ay nu egga nicamu si Cristo, matay ib baggui tam megafu tac catagarulian; nguem matolay y espiritu tam megafu tab biga lar á catunungan. **11** Nguem nu egga nicamu y Espiritu nuri nan namangun

cani Jesus tan nammatay, yuri nga namaguinnolay cani Jesu Cristo tan nammatay, yaya gapa im mangnguiá ta inangó tab bagguinu ngatun nga matay tu ya nicamu nga manguirattal y Espiritu nga egga maquipaddian nicamu.

12 Lagud tac cunnud, uauagui ira, ari ittam nga naggagatu ta annuannung nag baggui tu ipaptole tam tac cunna nega-gangay nga ipattole nab baggui: **13** tanu mattole camu tac cunna icayá nab baggui, mepangngó tu mate camu; nguem nu tam megafu ta Espiritu ay papatayan nu ic quingngaqui-ngngua nab baggui, matole camu. **14** Ta ngamin ira yuri y ituggub na Espiritu nad Dios, mebilang ira tu Aná nad Dios. **15** Ta ariannu nga inalauá y espiritu nap paquicobung tu ipaganassing nu mangana; nguem inalauá nu y espiritu nap pangamao, tu icomangue tam nga mangicuccullé: Abba, Ama. **16** Tanu y Espiritu yaya galaman im mamalappá ta icararua tam tu aná ittam nad Dios: **17** ay nu aná na ittam, jjininagatat tam yaya; jjininagatat tam id Dios, ay tu maqipani-nagá ittam tac cani Cristo; nu cunnun na nacuan tu maqipagattam ittam sa, tapenu ipaca-auayyatam nga maquitap-pagapagayayá sa tag gloria.

18 Ta nu tan nonó cu, im maddaggun oye nga pagattattam tam tas sangao arianna auayya nga meguitta tag gloria annap pagapagayayá nga mepasingan nittam noca. **19** Tanu ic curuga napasical nga iddaggan nap pinaratu ay yuri ic quepalam-muyag na aná ira nad Dios. **20** Tanu ip pinaratu egga nga nearró tap peddarayao nad dabbun, ari tu gafu ta ureure na laggapa, nu ari tam megafu tap pacauray nuri nan nanguiarró sa, **21** tag gafu ta agguinnanama na tu ip pinaratu ay mapalussag tap paquiaripan na tac catagarulian tu icomangue na nga macatal-lung tap pagguragurayan tag gloria na aná-aná nad Dios. **22** Ta ammutam tu ippinaratu egga nga naggti-guita nga manalasisó annam magattattam tat taqui na appangangngó ta addé tas sangao. **23** Ay ari lattu yaya nu ari gapa ittam nga egga nittam y olu nga bunga na Espiritu, ajjao gapa ittam nga manalasisó nga maguiddeddag ta aggao nga pangamona nittam, onu tac capaliag nab baggui tam. **24** Ta napal-liag ittam ta agguinnanama: nguem nu ip paguinnanama nga masignan ari mebilang tu agguinnanama: ¿Ta sinni cari it tolay nga iddaggan na yuri y egga nga masingan-na? **25** Nguem nu innanamat tam yuri y ariattam nga masingan, attaattammat tam lagu nga ideddaggan.

26 Tu cunnunna gapa, uffunanna ittam na Espiritu tal lare tam : ta ariattam ammu ic quiddauattam tac cunnam mepangngó ; nguem y Espiritu yaya nittam im manguitalutaluttú tas silasigó nga ari mabuyá naj jila ; **27** Ay yuri y labbunanna y egga nga naponag tag guiffutuan ira ammuna nu anni ic quelugan na Espiritu, ta yaya im manguitalutaluttú tas sasantos ira tac cunné ta uray anna icayá nad Dios. **28** Ay ammutam tu iggannugannug ira ay ya lara cuadda im mapia tac caranuri nga mayá tad Dios, danuri ic cagalan ira tac cunnap pinasiccal na. **29** Tanu yuri nga dana ammuna addé gari, dana gapa nga pinasiccal na ic cacua na tac cunné ta imajenna Aná na tapenu yayá y olu nga meyaná tang ngamin ta uauagui ira : **30** Ay inagalan na gapa danuri id dana pinasiccal na ip panguipayyan na nira ; ay nu danao nga inagalanna, pinacatunung na ira gapa : ay danao nga pinacatunung na, mipenna nira ig gloria.

31 ¿ Ay anni sangao y auayya tam nga macagui tac caranao nga gannug ? Nu egga nittam id Dios, sinni lagu im macapangontra nittam ? **32** Ay nu yuri arianna nga inibattang y Aná na nu ari iniaua na tam megafu nittam ngamin, ? ngatta lagu ta arianna gapa itangueyaua nittam ngamin im magannugannug ? **33** ¿ Sinni im manguidanug tac caranuri nga pinili nad Dios ? Dios nira im mamacatunung ; **34** ¿ Ay sinni nira im managaruli ? Si Cristo Jesus nga natay, nga yaya gabba in naguinnolay tan nammatay, nga egga nga naguitubang taj jiuanan nad Dios, nga yaya gapa im manguitalutaluttú nittam. **35** ¿ Sinni im manguiarayyu nittam ta ayá cani Cristo ? ¿ Ya nga manguiarayyu nittam Ib buruburung, talamman, panarum, bisin, coba, peligro onu espada ? **36** Tac cunné ta egga nga neturá :

Tam megafu nicao mapapate cami tac caggaggao ;

Nebilang cami to ovejas nga egga tam matadero.

37 Nguem tac caranao ngamin masican ip pamatulú tat tam megafu turi tan nangayá nittam. **38** Ta ammú tam manamanauag tu ni ip patay, ni y inangó, ni y angeles, ni ip principes, ni im maddaggun, ni im mappangué, ni im mappaca-auayya, **39** ni ip patu, ni ic caralam ni anni pagalaman nga pinaratu auayyara ittam nga mearayyu ta ayá nad Dios nga egga tay Yafu tam á si Jesu Cristo.

9 CAGUIACCU ic curug tac cani Cristo, ariá nga massirisiri, nu ic concienciá yaya nió im mamacaladda ta Espiritu Santo, **2** ta egga ic curuga icaraddam cu anna icataquí naf futú. **3** Ta quelugac cu paga nacuan tu iualinná ni Cristo tam megafu laman ta uauagui ira nga cadagá tag gafu tab baggui: **4** nga ira y Israelitas; nga cuara ic capataganá, gloria, paqui-pammapián, ic queyauá nal ley, ip passirvi tad Dios annan natabbatabba; **5** nga ira im macayyama tan naggafuan ni Cristo tan nepassinolena nga nabbagui, nag yaya id Dios tang ngamin nga marayarayao tam maffugafugab. Amen.

6 Nguem ari gafu tan nepaccurang nac cagui nad Dios. Ta ngamin danuri im maddian ta Israel ari ira ngamin nga Israelitas: **7** nguem ari gafu tag guinaca ni Abraham, mangagan ira ngamin tu aná: tac cani Isaac cágalan ig guinacam. **8** Tu ya quebalinanna, tu ari tu ya aná ira nad Dios danuri y aná nab baggui; nguem nu in neyaná tan netabba mebilang ira tu guinaca. **9** Ta cunnoye ic cagui nga natabba: Tac cunnao nga aggao lubbetá ay si Sara maganá noca tu tadday. **10** Ay tu ari lay yaya; si Rebecca nabussi gapa tay yama tam á si Isaac. **11** Tanu y aná ta ari paga ira nga neyaná, ni nangngua paga ira tam mapia onu maracay, maparuló ip pinasical nad Dios nga pappili na, ari tu gafu tap pinangngupangngua nu ari tam megafu turi ta agalanna, **12** ay tu nacagui sa, tu ic cacá ay massirvi ta urian. **13** Tac cunnan neturá: ayatac cu si Jacob, nguem icabatú cu si Esau.

14 ¿Ay anni gafu ic caguiattam? ¿Egga ic quiual tad Dios? Auan bulabuga. **15** Ta quinagui na cani Moises: Ical-ló cu noca yuri imbecal-ló cu, ay tu icabbí cu noca yuri im mecabbí cu. **16** Ay tu ari turi tam mayá onu turi tam maladiu, nu ari tad Dios nga egga y inaggal-lal-ló na, **17** Tanu y Escritura caguianna cani Faraon: pinataddac taca tam megafu tao, tapenu ipasingaccu nicao ip paca-auayyá ay tapenu ing ngagac cu ay melayyagayya tat tangapaddabunan. **18** Ay tac cunnud egga y alló na ta icayá na ay tu pataggatanna y icayá na.

19 Sicao lagu caguiam mu nió: ¿Ngatta paga gafu tu mabatú? ¿Sinni cari im mamugac ta ure na? **20** Nguem, oh tolai, ¿sinnica nga maquittubatubang tad Dios? Ip pinarato caguiana cari tan namaratu sa: ¿Ngatta ta quingnguamá tac cunnao? **21** Onu im minaddueng, ¿auaccari tu paca-auayya na nga mangngua tat tangacamó nga dabbun tu tadday nga

bangá mallugan tu dayao ay tadday ma nga bangá nga mallugan tu mepasiran? **22** ¿Ay anni nu id Dios, ta ayána nga manguipasingan tab batú na annam manguipammu tap paca-auayya na, inattattammanna ta apaddu nga aggao ib vaso ira nga naluganan tu poray nga naparan tu mamuccay: **23** ay tapenu auayya na nga ipamnu ic capannu nag gloria na tab vaso ira na inaggal-lal-ló na nga addá gari pinaranna tag gloria, **24** tan nittam nga inagalanna gapa tu ari laman tan naggafu ta Judios ira nu ari gapa ta Jjiscristianos? **25** Ay quinaguina gapa ta Hosea:

Agalaccu tu tolé y ariaccu nga tolay;

Annas simmayú y ari simmayú.

26 Ay turi tal lugar nga napalappatanuna nira ic cunnao: ariatta camu nga ili,

turi ic cagaladda tu aná ira nad Dios nga matolay.

27 Ay si Isaias neul-lacullé na tam megafu ta Israel: Masqui nu ib bilang na aná na Israel ay caguitta nab bilang nad dagá tab bebay, ay tu ic caruan ay mapal-liag: **28** tanu y Yafu ay parulattan na ip pinalappá na tad dabbun, ay tu itupal na annap pacababban na. **29** Ay tac cunnap pinalappá gari ni Isaias:

Nu y Yafu na Sabaoth arianna nacuan ittam nga iniddan tu guinaca,

Nacua nacuan ittam tac caguitta nas Sodoma

Neyarig nacuan ittam tag Gomorra.

30 ¿Anni lagu ic caguittam? Tu ic Calinga ira nga ariadda sinuttul y justicia ay nalá da y justicia, nga yaga, y justicia nga egga ta angngurug: **31** Nguem si Israel nga sinuttul na id dob nac catunungan arianna nga nalá y justicia. **32** ¿Ta Ngatta? Tag gafu ta ariadda nga inaleg ta angngurug da; nu ari ta annuttul da ta ley. Ay cunnund ig gafu na tu neruffu ira tab batu nga queruffuan; **33** tac cunné ta egga nga neturá:

Yé innannu, peccu tas Zion ib batu nga queruffuan, annab batu nga pattagarulian;

Ay nu yuri im mangurug sa, ari yaya noca nga mappa-siran.

10 YÉ uauagui ira, ic curuga quelugan naf futú anna ipaqui-mal-ló cu tad Dios ic capal-liag na Israel. **2** Ta pacurugac cu tu ira ay matalicarac ira tag gafu tad Dios nga ya

quegafuanna ic curug ay tu ari tu ip pacautó. **3** Ta paquilabbunadda y justicia nad Dios, ay ta ayá da nga manguitaddag tac catunungadda, ari ira nga siminuttul ta justicia nad Dios. **4** Tanu ig gafu na ley ay si Cristo tu mamacatunung tac caranuri ngamin nga minangngurug. **5** Tanu si Moises initurá na tu it tolai nga mangngua tab bigalar á tunung tac cunné tam merob, ay matolay tam megafu sa. **6** Nguem ta justicia nga maggafu ta angngurug, ay caguianna: **aniammu caguiam taf futum, ¿Sinni y umuné tal langui?** (quebalianna, tu manguilug mangana cani Cristo:) **7** onu, ¿Sinni y umulug ta infierno? (quebalinanna, tu maguiuné cani Cristo nga maggafu tan nammatay?) **8** Nguem ¿anni ic quinagui na? Aranni nicao ic cagui, tas simúmu, taf futum: tu yao ic cagui na angngurug nga ilayyagayya mi: **9** Ta nu iconfesar mu tas simúmu si Jesus nga Yafu ay nu curugammu tan napafutu tu id Dios pinaguinolay na tan nammatay, mapalliagca: **10** tanu it tolai mangurug tat tangapaffutuan na tab bigalar á catunungan; ay tas simú na ay macconfesar yaya tu icapal-liag na. **11** Tanu y Escritura ay caguianna: ngamin danuri im mangurug sa ay ari ira mappasiran. **12** Ta auan tu nadduman na Judio anna Griego: tanu y Yafu ay Yafu nang ngamin, nga ricu turi ira tam magagal sa: **13** ta ngamin danuri im magagal tang ngagan na Yafu ay mapal-liag. **14** ¿Aniannana lagu nap pagagal sa danuri na ari nangurug sa? ¿Ay cunnasi nap pangurug sa danuri na ari nacaguinna sa? ¿Ay anianna pagguinnara nu auan nira tu manuddu annam manguilayyagayya? **15** ¿Ay aniannap panguifulug da nu ari ira nga madoc? Tac cunné tan neturá: ¡Ingnga tap paquemmemini danuri nam manguifulufulung ta evangelio na imammó, danuri im manguilabbé tam magannugannug ira nga mapia!

16 Nguem ari tu ngamin ay guinna ra y Evangelio. Tanu si Isaias quinagui na: Yé Afu, ¿sinni im mangurug tac caguiam mi? **17** Tac cunnud lagud y angngurug ay maggafu tap paguinna, ay ip pagguinna ay maggafu ta ubobug nad Dios. **18** Nguem cuccu nga maccagui: ¿Ariadda naguinna? Yé curugacurug:

Ig gurugurú ra nallauan ngamin tat tangapaddabunan,
Ay tu ic caguiagui ra tan nanuppagan ira nam mundo.

19 Nguem cuccu nga macagui, ¿Ari nga nammuan ni Israel? Si moises quinagui na ta olu:

Isibó cu ip pangabubu nu turi ta ari nga nacion, ay tu isibó cu ib batú nu tat tadday nga nacion nga auan tu nonó na.

20 Nguem si Isaias quinaguina tam manauag :

Nalegá tac caranuri nga ari nagaleg nió ;

Ay tu nappasingan ná tac caranuri nga ari naquiabú niacan.

21 Nguem tac cani Israel quinagui na : Patapatangaggao sinonná cu il limá tat tadday nga ili nga ari minacquimoray annam minannaddá.

11 CAGUIAC cu lagu : ¿ Iniualin nad Dios y ili na ? Ari bulabuga. Tanu sacan tadday yá gapa nga Israelita tag guinaca ni Abraham tat tribu ni Benjamin. **2** Ari iniualin nad Dios y ili na nga ammuna ta addé gari, ¿ Ariannu ammu ic cagui na Escritura cani Elias ? Nu cunnasi nap paddagaraging na tad Dios tac contra ta Israel : **3** Afú pinapatera ip profetas mu, ay tu jjinabbá ra y altares mu, ay tu sacan lat tattadday in nabattang ay tu aleradda ic cari na inangó cu. **4** Nguem ¿ anni sa ic cagui nat tabbang nad Dios ? Egga in nelinné nga pitu ribu nga lallaqui nga ari namalittucag tac cani Baal. **5** Cunnun na gapa tat tiempo ngao ay egga paga in nebattang nga napili tag gracia. **6** Nguem nu megafu tag gracia ari ngana gafu tu ta obra : tanu ari ig gracia ay ari ngana tu gracia. **7** ¿ Ay anni gafu ? Yuri y aleran na Israel arianna nga nalá ; nguem ip pappili ay nalá na, ay nu ic caruan napatagga : **8** Tac cunna egga nga neturá : Neyauá nad Dios nira y espiritu nap paccaturug, mata nga ariadda pacasingan, annat talinga nga ariadda pacaguinna ta addé ta aggao oye. **9** Ay si David quinagui na :

Mabbali il lamesara tu silu anna annab batang,

ay tu tadday nga queruffuan anna baló cara nuri :

10 Tu im matara ay majjibbo tapenu ari ira nga macasingan,

Ay tu pattaquitammu tam manayun ib bará da.

11 Cuccu lagu nga maccagui : ¿ Neruffu ira tu icatagá ra tam mittan ? Igamma nad Dios : tan necatagá ra napal-liag ic Calinga ira, tu ira im manguisibó tap pagabbabbó ra.

12 Sangao, nu y inicatagá ra yaya ipappalapaleg nam mundo ay nu ic cauauadda ay yaya y ipappalapaleg nac Quinalinga ; ¿ Cunnasi nac caru nac capannu ra ? **13** Sicamu nga Jjic-

cristianos ip paquibobugac cu. Tanu sacan ay apostolá nas Jjicristiano, dayarayauac cu ip panguifulufung cu ; **14** nu egga ip paca-auayyá nga mamaquengal tac casiddagá ira annam mamallig tac caruan nira. **15** Tanu ic queualidda ay mebilang tu paquipammapia nam mundo, ¿anni gafu ic quebilang nac calauára nu ari ip paguinnole tan nammatay ? **16** Tanu y olu nga bunga ay masanto, cunnunna gapa tat tangabuttul nga bunga : ay nu masanto ig gamú cunnunna gapa tap panga-panga ira. **17** Nguem nu nacattu ic caruan tap paŋga ira, ay sicao nga tadday nga cayu na oliva tat tana, nguem netanguemula ca nira, ay tu nesipó ca tag gamú annat taba na oliva, **18** ari ca mapparaparayag tap panga ira : tanu map parayag ca, ari tu sicao gammabba immangattu tag gamú nu ari ig gammú im mangattu nicao. **19** Cagiuam-mu lagu : Nacattu ip panga ira tapenu auayyá im metanguetubu. **20** Lagud tac cunnud, tam megafu ta ariadda nga angngurug nacattu ira, nguem sicao ta angngurug nu ay egga ca nga maladda. Arica mappessippó nu ari maganassing ca : **21** tanu id Dios ay arianna nga quinenga ig gagangay ira nga panga, icassing mu tu arianna ca gapa quengan. **22** Imammatam mu lagu ip pia annac cataggá nad Dios : cataggá turi tan natagá ira ; nguem tan nicao ay ib biga lar á pia nan nonó nad Dios nu egga ca laman tap piava : tanu ari ay sicao gapa macattuca. **23** Ay ira gapa nu ari ira nga mannanayun ta ariadda nga angngurug, metanguemula gapa ira : tanu id Dios tap pacapangnguaña ay itanguemulana mangana ira. **24** Tanu sicao ay nalá ca turi tac cayu na oliva nga simaron ay egga ca nga netanguetubu tam mapia nga cayu na oliva, nga ari mabba nga negagangay ic cunnao, danao nga gagangay ira nga panga, ¿ira mabba ngana noca y ari metanguetubu tag gagangay nga fun na oliva nga naggafuadda ?

25 Ta panaquitaccu, uauagui ira, tu paquilabbunanu yao nga misterio, tamaraqué nu mapppeppessippó camu, tanu ic cataggá nesimmu tac caruan ta Israel ta addé tál labbé nac capannu nac Quinalinga ira ; **26** Ay tac cunnao mapallig ngamin y Israel : tac cunné tan neturá :

Maggafu tas Zion im Minammalussag ;

Ay tu iyarayyu na tac cani Jacob im-

maracay nga pinangngupanggua :

27 Ay tu yao y initabbá nira,

Noca tap pangarí tac catagaruliadda.

28 Nu ta Evangelio ay quinalinga ira tam megafu nicamu :
 nguem tac capili, matammayúira tam megafu tag guiraman.
29 Ta ari mebabauí ig gracia anna pagagal nad Dios. **30** Tanu
 sicamu tat tiempo nga nattaalebaga ay ari camu nga naquimoray
 tad Dios, ay tas sangao nalá nu y alló tag gafu ta ariadda
 nepaquimoray, **31** cunnunna gapa danao ira sangao ari ira
 gapa naquimoray, tapenu ta alló nga nepasingan nicamu,
 auayya ra gapa sangao nga malá y alló. **32** Tanu id Dios
 ay finucú na ngamin ta ari acquimoray tapenu iyalubu na tang
 ngamin y alló na. **33** ¡ Oh caralam nan napannuan nap
 pacautó annap pacannonó nad Dios ! ¡ Ingnga tac catannang
 nap pannononó na anna logon nac caleg nad dalanna ! **34** ¿ Ta
 sinni in nacalabbun tan nonó nay Yafu tam ? ¿ Onu sinni ic
 consejerona ? **35** ¿ Onu sinni y olu nga nangnguiuaú sa tapenu
 mebaló mangana sa ? **36** Ta ngamin ig gannugannug ay cucua
 na, maggafu sa anna meyauaú sa. Yaya paray nacuan ic
 queyauatan nag gloria tam mafugafugab. Amen.

12 YAO ig gafuna, uauagui ira, tu ipaquimalló cu nicamu
 tam megafu ta alló nad Dios tu isabbung nu ib baggui
 nga sigga inangó, panguisabbung nga masanto, nga alauatan
 nad Dios, ta yayu ip paddayorayo nu sa tan nonó nu. **2** Tu
 ariannu nga tutulan y ic lalacangan nam mundo : nguem paga
 lagu panguliulian nu ip pinangngupangngua nu tac capacabagu
 nagguinnonotan nu, tapenu caccapan nu anni y ure nad Dios
 nga mapia, mammí anna auat tu curang na.

3 I'a cucu nga mac cagui, tam megafu tag gracia nga neya-
 uá niacan, tang ngamin tat tolai nga egga nicamu nga maqui-
 tappaddian, tu arianna nga nonopan ib bagguina tu mattalebaga
 tu ri tam mepangngó pannononó na ; nu ari nononopan na
 tac quepangngattan na, tac cunné tag gucug nap pangurug
 nga neyauaú nad Dios tac catagguitadday. **4** Ta caguitta nac
 quegga na aru nga netubbug tab baggui tam, ay tu danao nga
 netubbutubbug ari tu nagguiritta ip passirviadda ; **5** cunnunna
 gapa nittam nga aru, cunné ittam tat tadday langnga baggui
 tac cani Cristo, ay tu netutubbug tab baggui ngatun ic
 catagguitadde nittam. **6** Ay tac cunnud nadduruma ip paca-
 auayya nac catagguitadday nga mecunnay tag gracia nga
 neyauaú nittam, nu ipal-labbun, ay mallabbun ittam tac cunnam
 mecunnay ta angngurug tam ; **7** onu tap panguifulufulung,

tabatattam ip panguifulung tam ; onu tap pattuddu tabatanna ip pattudduna ; ⁸ onu yuri ip panaddataddan tabatanna yuri ip panaddataddan na ; yuri im mamaballay, mamaballay yaya tu bullac il limana ; yuri im mammaguray ay manmagure yaya tam malappó ; ay tu yuri im manguipasingan tu alló, magalló yaya tam mapia nga nonó.

⁹ Tu y ayá ari tu appappé. Licuram mu im maracay ; ay tu gauatannu ib biga lar á mapia. ¹⁰ Maccasiaya-ayá ic catagguitadde nicamu tac cunna ayá nam mauauagui ; ay tad dayao maccapilipili camu ; ¹¹ lappó ta icalangan ; gumangangá ta espiritu ; mas sirvi tay Yafu tam ; ¹² magapagayayá tap paguinnanama ; magattattam ta buruburung ; ari molang tap paquinalló ; ¹³ metagappó tas sasantos ; minangngababang. ¹⁴ Balabalattan nu yuri im manarum nicamu ; balabalattan nu ay ariannu gagueran. ¹⁵ Maquitappagayayá camu turi ira tam magapagayayá ira ; ay maquipattangui camu turi ira tat tumanguitangui. ¹⁶ Pattangaguitannu ig guinnonotan nu. Ari camu mappessippó nu ari melibulibu camu tam masippó ira. Ari camu mapeutó. ¹⁷ Ariannu nga itoli im maracay tam maracay nga alauatan nu. Ay tu pacauaran nu nga cuan im mapia ta arubang ngamin na addé nat tolay. ¹⁸ Nu auayya na, maquicofun camu ngamin tat tolay ta addé na auayya nu. ¹⁹ Simmayú cu ira, ariannu nga ibaló in nacua nicamu, ta iddan nu tu lugar ip poray nad Dios ; tanuturá : Ip pangui-baló ay sacan id dianna ; mabbaló tá cunnay Yafu. ²⁰ Tac cunud nu ic quinalingam ay mabisin, iddammu tu cananna ; ay nu mapangal, ay penumammu tannu cuammu ic cunnao, panuammu y ulu na tab baggang na afuy. ²¹ Arica maquipatulú tam maracay, nu ari patulucammu im maracay tag gafu tam mapia.

13 NGAMIN y icararua maquimoray tan napatang ira nga mappaca-auayya : ta auattu paca-auayya nga ari maggafu tad Dios ; ay tu napolug ip paca-auayya ira nga naggafu tad Dios. ² At taccunnud it tumubang tap paca-auayya, tubangan na id dob nad Dios, ay danuri it tumubang alauatadda noca it tagaruli ra. ³ Tanu im minammanunnú ira ari tu icacaddag nam mapia nga necalangan nu ari nam maracay nga pangngupanggua. ¿ Ay icayá mu lagu nga ari icassing ip paca-auayya ? Mangngua ca tam mapia ay tu dayauan naca ; ⁴ ta yaya ay ministro nad Dios nicao tab biga lar á mapia.

Nguem nu mangngua ca tam maracay, maganassing ca; ta arianna tammitan y espada nga suat tu gafu na: ta yaya ay tadday nga ministro nad Dios nga manguibaló annam maquipay tap poray turi tam mangngua tam maracay. ⁵ Ay tac cunnud mauag tu maquimoray camu sa ari laman tam megafu tap poray nu ari gapa gafu tac conciencia nu. ⁶ Tanu tam megafu tac cunnao mangnguiauá camu gapa tab buguí; ta ministro ira`nas servicio nad Dios, tu ya laman nga biga tabatadda annat tangngauadda ic cunnao nga gannug. ⁷ Iyauá nu lanud tac catagguitadday im mepangngó sa; buguí tam mepangngó nga queyauatan na; assing tam mepangngó nga mecassing; quecacua tam mepangngó nga mecacua;

⁸ Auan bulabuga tu gatutannu tan nu sinni lar á tolay, nu ari maccasiaya-ayá camu; tanu yuri im mangayá tac caddubana ay parulattan na id dorob. ⁹ Ta yao: ari ca manal-lao, arica mamapatay, arica maccocó, arica maccaquelug, ay nu egga paga it tanacuan nga dob, egga nga nepay toye tac cagui, nga yaga: Ayatam nu y icattolem tac cunné tab bagguim. ¹⁰ Y ayá auattu cuanna nga maracay ta cadduba na: y ayá ay yaya lagu ic caparulattan nal ley.

¹¹ Ay tac cunnao, ta anmum y aggao, tu limibbé ngana it tiempo tu icalucagmu tac caturug nu: tanu tas sangao ay naparanni nittam ic capalliag tam anné paga gari ta olu nga pangurug tam. ¹² Mattalebag ngana ig gabi, ay dumalanga-rang ngana y aggao: itabbó tam lagu y obra nac cajibbattan, ay tu ipellung y armas nan nauag. ¹³ Lumacag ittam tam menunug, tac cunna aggao; ari tag guman anna agguil-lal-lao, ari tap paguidaiddan annap passininapang, ari tap paquidamadama anna pangabubu. ¹⁴ Ipen nu nicamu si Jesus Cristo nga Yafu tam, ay tu ariannu nga nonopan y annung nab baggui tu tuttulan nu y ilu-ilug na.

14 ALAUATAN nu im macafui y angngurug na, ay tu ariannu nga tabatabatan it tubatubang ira tag gafu tab babang. ² It tadday nga tolay abbattan na tu macan ngamin ig gannugannug: nguem yuri im macafuy ay cuman tu gulay. ³ Ic cuman arianna nga uyauan y ari nga cuman; ay nu yuri y ari nga cuman arianna nga panunnutan yuri ic cuman: tanu id Dios inalauá na yaya. ⁴ ¿Sinnica nga mamanunnú ta aripan na icattolay? Tay yafu na egga siggataddag onu neruffu. Nguem mapacataddag yaya ta macapangngua id

Dios nga mamacatuyag sa. **5** Tadday nga tolay abbastan na tu egga y aggao nga atannag anné tac caruan nga aggao : egga gapa it tolay nga maccagui tu nagguiguita ngamin y aggao. Catagguitadday pacanauaganna in nonó na. **6** Nu im manabá ta aggao, tabatan na tag gafu tay Yafu ; ay yuri ic cuman, cuman yaya tag gafu tay Yafu, ta mabbalabaló yaya tad Dios ; ay yuri y ari cuman, ari yaya cuman tam megafu tad Dios, ay tu mappabaló yaya tad Dios. **7** Ta auan bulabuga nittam tu matolay tam megafu sa, ay auamma tu matay tam megafu sa. **8** Tanu mattole ittam, mattole ittam tay Yafu ; onu mate ittam, mate ittam tay Yafu : tac cunnud lagud, nu matolay onu matay ittam, cucua ittam nay Yafu. **9** Ta yao ig gafuna tu si Cristo natay ay naguinnolay gabba laman, tapenu yaya y Yafu nan nainmatay annam matolay. **10** Nguem sicao, ¿ ngatta ta panunnutammu y uaguim ? ay sicao, ¿ Ngatta ta uyauammu y uaguim ? Ta ittam ngamin mappasingan ittan noca ngamin ta arubang na ammanunnutan nad Dios. **11** Ta egga nga neturá :

Matolayyá, cunnay Yafu, ay mamalittucag niacan ngamin it tacqui,

Ay ngamin ij jila macconfesar ira tad Dios.

12 Tac cunnud lagud, catagguitadde nittam maquipanunnú tad Dios.

13 Ay gafu tac cunnao ariattam nga panunnutan y icattoletam ngana : nu ari yoye y ipennu tan nonó nu, tu ari bulabuga nga mepangngó tat tolay nu sinni laman tu mangui-pay tu queruffuan tad dalan nga lacaran na uagui na, onu magaleg tu catagatan na. **14** Ammu tam manauag ay tu masican ip pangurug cu tac cani Yafu Jesus tu auan bulabuga tu egga tu maraping : nguem nu yuri im magabbó tu it tadday nga gannug ay maraping, yao nga gannung ay maraping lagu sa. **15** Nguem nu tam megafu tac canam ay mapacaraddam y uaguim, arica ngana lagu tumuttul tad dalan na ayá. Ariammu nga buccayan tag gafu tac cacanan yuri in naquipapatayan ni Cristo. **16** Arian nu lagu nga cuan tu malilibá ip pia nu : **17** tanu ip pappatulan nad Dios ari canan onu inuman, nu ari justicia, imammó annap palupaguiá ta Espiritu Santo. **18** Tanu yuri im masservi tac cunnao cani Cristo ay mamini tam mata nad Dios annam mata nat tolay. **19** Lagud tac cunnud bulunattam yuri im maqueyauá ta imammó anna capa-

caladda nac cataguitadde nittam. **20** Ariammu nga daralan y obra nad Dios tam megafu laman tac canan. Manamanauag tu ngamin ig gannagannug ay marenu; nguem mammaracay lagu tat tolay nga mattagaruli nga cuman. **21** Mapia y ari cuman tac carne ni uminum tab binarayang onu mangngumangngua ta anni laman nga queruffuan na uagui. **22** Y angngurug nga egga nicao, ay pappannammu nicao ta addé ta arubang nad Dios. Mapalar yuri y arianna nga tagarulian yaya turi ta paccaccá na. **23** Nguem yuri im mabbabang ay matagaruli, nu cuman, ta ari yaya nga cuman ta angngurug na; ay nu anni laman nga ari macua ta angngurug ay catagarulian.

15 ITTAM nga massican mepangngó tu cattuattam il laray nam macafui ira, ay ariattam nga paquimmian ib bagui tam. **2** Cataguitadde nittam paquemmianna ic carubana tan nu anni laman nga mapia, tu mamacaladda. **3** Tanu si Cristo arianna pinaquemmi yaya; nguem tac cunné ta egga nga neturá: Ip panguyoyao danuri nan nanguyoyao nicao ay natagá niacan. **4** Tanu anni lar á neturá gari neturá tapenu catuddu tam, tapenu tap paciencia anna ammannabannay na escritura tubbug lara nittam y agguinnanama. **5** Tas sangao id Dios nap paciencia annab bannay iyalubu na paray nicamu it tangagui nga annononó tac cunnab bilin ni Jesu Cristo: **6** tapenu tat tadday laman nga uray maddayorayao camu tat tadday langnga simú tad Dios annay Yama ni Jesu Cristo nga Yafu tam. **7** Tac cunnud, maccaala-alauá camu tac cunna inipangalauá nicamu ni Cristo tag gloria nad Dios. **8** Ta palapatac cu tu si Cristo nacua yaya tu tadday nga ministro nap paquibigad tac cacurucurug nad Dios tapenu pacaladdan na in netabba ira nga neyauá tag guiraman ira, **9** ay tu y Jjicristiano ira maddayorayao ira tad Dios tag gafu ta al-ló na; ta egga nga neturá:

Tac cunnud dayauat taca tan nattattaddayan na Jjicristianos,

Ay tu cantarac cu ingngagammu.

10 Ay tu caguan nam mangana:

Maquitappagayá camu yé Jjicristiano ira tat tolena.

11 Ay quinagui na mangana,

Dayarayauan nu y Yafu Dios sicamu nga Jjicristianos;

Ay cuannu tu ngamin it tolay ay dayarayauadda yaya.

12 Ay tu quinaguimma ni Isaias: mallauan noca ig gamú ni Jessé,

Ay tu yuri im manaddag tu mappatul tac Quinalinga ira; Ay tu yaya y iddaggan na Jjicristianos ira.

13 Tas sangao id Dios na agguinnanama panuuan nacamu paray tang ngamin nga aggayayá anna imammó ta angngurug nu tapenu mapacaru nicamu y agguinnanama tap paca-auayya na Espiritu Santo.

14 Ay nu sacan, uauagui, eggangá gapa ta angngurug nicamu tu egga camu nga napannu tap pia, napannu tap pacautó anna auayyanu gapa im maccataddataddan. **15** Nguem egga

ic caruan nga gannug nga initurá cu nicamu tam masican nga ubobug, tu panguipaaraddammac cu mangana nicamu, tag gafu tag gracia nga naggafu tad Dios nga neyauá niacan,

16 tu sacan ministro ngá na Cristo Jesus ta Jjicristianos ira, tu ifulung cu y evangelio nad Dios, tapenu ip panguitabbung na Jjicristianos ira auayyana im malauá, ay tu mapacarenu ta Espiritu Santo. **17** Egga lagu y auayyá nga idayadayao ta Jesu Cristo tan nu anni laman nga cucua nad Dios. **18** Ta

ariaccu nga auayya nga ubobugan nu ari yuri laman ira y inipacua ni Cristo niacan, tu icomangue nap pappatulan ira nga maquimoray, tac cagui anna obra, **19** tap paca-auayya nat tacquilala annam macapabbao ira, tap paca-auayya na Espiritu Santo; ay lagud, mamegafu ta Jerusalem, tal lelebú na ta addé ta Ilirico, ay inifulufulung cu ngana y evangelio ni Cristo;

20 Ay tu ya nga pinasical cu tu ifulung cu y evangelio ari turi tal lugar nga natullocan ngana ni Cristo, tapenu ariá nga mamaró tas cimientu nga cucua nat tanacuan nga tolay;

21 nguem tac cunna egga nga neturá:

Masingadda noca yaya danuri na arianna nelayyagayyan, Ay danuri y ari nacaguinna, ammura nga guinnan.

22 Ay tu yao gapa ig gafu na iniquefugac tan namiaru nga minay nicamu: **23** nguem tas sangao ta auan ngana tu lugar toye tad dabburabbun ira, ay tap paccaragá cu ta aru ngoye ira nga dagun ta angué nicamu, **24** noca nu umayá ta España (ta innanamac cu ip paningaccu nicamu tab viajé, ay tu sicamu immanguitulug noca niacan turi, nu cabaliccu nga magulaulang ngana nga metadde nicamu)—**25** nguem palappatac cu tu umayá sangao ta Jerusalem ta eccu nga fulungan is sasantos.

26 Tanu it taga Macedonia anna taga Acaya quinelugadda in nannguianá tu tappao tu meyauá tam marigá ira nga egga tas

sasantos ta Jerusalem. **27** Ta cunnao nas sinagapiara ; ay tab balebale nac curug ay cunnao y annung da nga cuan. Tanu y Jjicristianos ira ay netanguesipó ira tac cucua nga meannung ta icararua, mepangngó gapa tu uffunadda ira gapa tan nu anni laman nga masservi tab baggui. **28** Ay noca nu maballiccu ira ngana yao, annam meyauá cu ngana nira yao nga bunga, umayá nicamu noca ta España. **29** Ay ammú tam manauag tu noca tap pacangué nicamu, lubbetá noca nga napannu tab bendición ni Cristo. **30** Tas sangao quiddauac cu nicamu uauagui ira tam megafu tang ngagan ni Jesu Cristo nga Yafu tam annam megafu ta ayá na Espiritu, tu uffunannú ta oracion nu nga maquimalló tad Dios tam megafu niacan ; **31** tu mapalliagà turi ta ari ira minangngurug ta Judea, ay tu ip pangui-fulufung cu ta Jerusalem ay alauatan nas sasantos ira ; **32** tu icomangué nga duttal nicamu nga magapagayayá ta ure nad Dios, ay tap paquipattattaddé nicamu maguibannaga. **33** Ay tas sangao iyauá paray nad Dios y imammó tan nicamu ngamin. Amen.

16 IBILIC cu nicamu si Febe nga uaguitam nga egga yaya nga massirvi ta iglesia tac Cencreas : **2** ay tu alauatan nu yaya tang ngagan nay Yafu taccunnam mepangngó tas sasantos, ay tu uffunannu yaya tan nu anni lar á pagauaganna nicamu : tanu yaya ay aru y inuffunanna tac cunné na gapa niacan. **3** Dioscu tac cani Priscila anni Aquila nga ira ic coadjutoreu tang ngagan ni Jesu Cristo. **4** Nga ira yao inipera ib bullora ta ammesinan tu icapalliag na inangó cu ; ay tannira yao ari lat tu sacan im mappabaló nu ari gapa ngamin y iglesias ira na Jjicristianos : **5** iyauá numma id Dioscu ta iglesia nga egga tab balera. Iyauá nu id Dioscu tac cani Epeneto nga tammayú cu, nga yaya y olu nga bunga ta Asia tam megafu tac cani Cristo. **6** Iyauá nu id Dios cu tac cani Maria nga aru ic quingngua tam megafu nicamu. **7** Iyauánu id Dioscu tac cara Andrónico enni Junia nga parientescu ira, annac cacabuluc cu ta ammucutan, nga ira y egga nga naparubang tan nattaddayan ira na apostoles, nga olu gapa ira nga naddian tac cani Cristo anné paga niacan. **8** Irattalnu id Dioscu cani Amplias nga tammayú cu tay Yafu. **9** Irattal nu id Dioscu tac cani Urbano nga yaya im maquipanguffun nittam tag gafu cani Cristo, tuangué tac cani Staquis nga ayatac cu. **10** Irattal nu id Dios cu tac cani Apeles

nga inanugú ni Cristo. Irattal nu id Dios cu tang ngamin nga egga nga maddian tab balay ni Aristóbulo. **11** Irattal nu id Dioscu cani Herodion nga parientescu. Irattal nu id Dios cu turi ira tam maquitapaddiac cani Narciso nga cucua ira nay Yafu. **12** Irattal nu id Dios cu tac cara Trifena anni Trifosa nga malangan ira tay Yafu. Irattal nu Id Dios cu tas simmayu nga si Perside nga aru ic quicquingngua na tam megafu tay Yafu. **13** Irattal nu id Dios cu cani Rufo nga pinili nay Yafu, tuangué canena na ay nená gapa. **14** Irattal nu id Dioscu tac cara Asincrito, Flegonte, Hérmias, Patriobas, Hérmes, anna uauagui ira nga caruan nga egga nira. **15** Irattal nu id Dios cu tac cara Filologo, anni Julia anni Nereo tuangué cani uagui na nga babay, tuangué cani Olimpas annang ngamin nga sasantos ira nga cacabuludda. **16** Maccasalusaludo camu annam maccaummoummó camu tam masanto nga ummó. Ngamin is sisibban ira ay massaludo ira nicamu.

17 Itaddaccu nicamu uauagui tu innannu danuri im mapadarama annan mangnguiauá tu ipaggurungay anna iqueruffu nga macatabba tad doctrina nga guiniguiammu nu: ay tu umarayyu camu nira. **18** Tanu ira yao ari ira massirvi tac cani Cristo nga Yafu tam nu ari tas sadda laggapa; ay tam megafu tappa nap pagu-uboubobug da melogóra ig guiffutuan nam macajjammu. **19** Ta nelayyagayya ngana y acquimore nu tat tatolay ira tan nu sitao laman nga lugar. Cunnao ig gafu na tu dactal á curug ip pagayayá cu nicamu: nguern icayá cu tu macautó camu tab biga lara mapia, ay tu macajjammu camu tab biga lara maracay. **20** Ay tu id Dios na imaninó tab baddi nganalaman nga aggao fungufunguan na si Satanas tag gucab nat tacqui nu.

Egga paray nicamu ig gracia nay Yafu tam á si Jesu Cristo.

21 Si Timoteo nga coadjutor cu ay diosna nicamu; tu cunnunna gapa cara Lucio, Jason anni Sosipatro nga paparientes cu. **22** Sacan si Tercio nga nanurá ta epistola massaludongá nicamu tangngagan nay Yafu. **23** Si Gayo nga cabbagang cu annac cabbagang gapa na enteru nga iglesia diosna nicamu. Si Erasto nga Tesorero nas ciudad diosna nicamu, cunnna gapa cani Cuarto nga quinabubbú na. **24** Gracia nay yafu Jesu Cristo paray nicamu.

25 Tas sangao, yuri im macapamaladda nicamu ta evangelio nga inifulufulung cu nicamu anna inilayyagayya ni Jesu Cristo, tac cunné ta egga tam misterio nga nepalammuyag, nga

egga bí nga netagu annan napappannan tac curuga apaddu nga tiempo, **26** nguem egga sangao ngana nga nepalamuyag, anna egga ngana nga nelayyagayya tang ngamin nga pappatulan tapenu tutuladda ib bigalar nga angngurug, nga neturá nap profetas ira tac cunna inirob nad Dios nga ngangangay: **27** tad Dios nga yaya lat tattadday im immacautó, tam megafu tac cani Jesu Cristo yaya lap paray ic queyauatan nga gloria nga ngangangay. Amen.

OLU NGA
TURÁ NI PABLO TAT
TAGA
CORINTIOS IRA.

1 PABLO, nagalan tu umay magapostol cani Jesu Cristo tap pacaaray nad Dios angué cani Sostenes nga uagui na; **2** turi nga sibban nad Dios nga egga ta Corinto sinulló ira ni Cristo Jesus tu macagui santo, angué ngamin caranur nga manguibuyá tang ngagan nay Yafutam Jesu Cristo tan nu asitao nga dian, nga Yafura ay Yafutam gapa: **3** gracia anna imammó nad Dios nga Yama tam tuangué tay Yafutam á si Jesu Cristo meyauá paray nicamu.

4 Mappabalótá tad Dios cu, gafu galaman nicamu, ta alló nad Dios nga nicamu ine iniauí ni Cristo Jesus; **5** ay tu tangngamin á gannugannug sicanú ip pinannupannu na tang ngamin á zila ay tang ngamin á pacannaminu; **6** ay nu y ammacurug ni Cristo ay napacaladda nicamu: **7** ay tac cunnud nga nacula, auat tu auan nicamu ta anni lara á pia, maguiddag á lat tac caguian nay Yafutam Jesu Cristo; **8** nga yaya gapa im mamasical nicamu ta addé noca, tapenu auan noca ngana tu paccuraçurangannu ta aggao nay Yafu tam Jesu Cristo. **9** Masigó annam maladda id Dios nga nagalannu tu umay nga manguifulufulong ta Aná na á si Jesu Cristo á Yafutam.

10 Nicamu ipaquimalló cu lagu, uauagui, megafu tang ngagan náy Yafutam á si Jesu Cristo, tu magubobug camu ngamin tat tadday gabba nga gannug, ay tu auan paray tau nicamu ip pattubatubang, olu bí ipasingannu icacurucurug nap pattattadde nu lat tat tadday gabba nga nonó ay tat tadday gabba nga paquinacam. **11** Ta mine nió nga pinalappá, uauagui ira, danuri nu egga ira tab balay ni Cloe, tu egga it tubatubang tan nattattaddayan nu. **12** Icaýá cu caguian, tu catagguitadde nicamu caguianna: sacan cuaná ni Pablo; ay sacan cuaná ni Apolos; ay sacan cuaná ni Cefas; ay só cuaná ni Cristo. **13** ¿Egga nga nababallay si Cristo? ¿Mine nepató tac cruz

si Pablo tam megafu nicamu? onu ¿ mine camu nasiccuban tam megafu tang ngagan ni Pablo? **14** Mappabalotá tad Dios, ta ni sinni nicamu iné siniccuban, nu ari lad da Crispo anni Gayo; **15** ta maraqué nu egga it tolay nga maccagui tu nasiccubaccamu tang ngagac cu. **16** Ay gapa siniccubacca ig gaca ni Estefanas; nguem ariaccu ammu nu egga paga y iné siniccuban nga tanacuan. **17** Ta arianná zinob ni Cristo tu manicub, nu ari tam maguilayyagayya tap pattole ni Jesu Cristo: ari tap pacautó tam magubobug ta ari nacua nga auattu quebalinan ic cruz ni Cristo.

18 Tanu im mobobug tac cruz ay quinaloco cuddanud nga mapalilí, nguem tac caranud nga mapalliag ay yaya ip paca-auayya nad Dios. **19** Ta egga nga nelurá:

Tattacaccu is sirib danur nga mappacautó.

Ay ariaccu ip pacannammu nain menononó.

20 ¿ Sitao id dian nam macautó? ¿ Sitao id dian nam minam-lalappá tad dob? ¿ Sitao id dian nam manubang toyé tam mundo? ¿ Ari cari nga pinacolapa nad Dios ip pacautó tad dabbun? **21** Ay tag gafu tac casinganna tu tac casirib nad Dios ay im mundo tap pacautó na ay arianna nga ammu id Dios, inicayá nad Dios nga pinalliag danur nga nagurub tac quinaloco nan nelayyagayya. **22** Ta masingan tu y Judios ira aleradda it tacquilala, ay tu ig Griegos aleradda ip pacautó. **23** Paga sicami ilayyagayya mi si Cristo nga nepató tac cruz caranud nga Judios nga cacurugan á quesid-ducallan, ay caranur nga Jjiciristiano ay quinaloco. **24** Nguem tac caranuri nga mangagan tu Judios anna Griegos, si Cristo ay yaya ip paca-auayya nad Dios annas sirib nad Dios. **25** Tanu ip pacajjammu nad Dios ay pacautó paga anné tat tolay ay nu im macafui tad Dios masican paga anné tat tolay.

26 Ta innannu, uauagui, tu ari cagalan y aru nga map-pacautó, tac cunna annung nab baggui, ni aru nga mappaca-auayya ni ari nga mammeccua: **27** tanu id Dios pinilina im maquilabbun ira tad dabbun tu ipamasiranna caranur á mappacautó; ay im macafui tad dabbun pinili nad Dios tape ipamasiranna tam massican ira; **28** ay im marigá tad dabbun, ay im mapappó pinili nad Dios, annag gannugannug ira nga auan tapenu pabbalian na tu auan dunur y egga; **29** tapenu nu sinni lara nga nabbaggui ari mappeddarayao ta arubang na. **30** Tanacuan paga sa, cua na camu ni Cristo Jesus, nga yaya

nittam ine pinaratu nad Dios tu pacautó, ay pamacurugan, mamacasanto annam manabbú. ³¹ Tape cunna egga nga neturá : Yuri im magapagayayá, ay magapagayayá tay Yafu.

2 CUNNUNNA, uauagui, tu ngao ta angué nicamu, ariá minay á napparacal tap pagubobobug ó tay pacautó tap panguipammú tac cagui ni Cristo. ² Ta ari tu ya talacurug cu ip pacannammú tap pigó nicamu nu ari ta Jesu Cristo ay in népató tas sa, tac cruz. ³ Ta naddianá nicamu tac cafui, ta assing annap pippig. ⁴ Ay ni ip pagubobug cu, ni ip panguilayyagayyá ariaccu quingngua tac caralam nap pacautó, nu ari yaya ic quepasinnan na Espiritu annap paca-auayya : ⁵ tapenu y angngurug nu ari luttá tap pacautó nat tolay nu ari tap paca-auayya nad Dios.

⁶ Nguem magubobug ittam tap pacautó tac caranur nga curuga curug, ay tu pacautó nga ari tac cunnain meyanung tam mundo, ni caranur nga príncipe toye tam mundo nga mo-oli. ⁷ Nguem magubobug ittam tas sirib nad Dios nga ari masingan, is sirib nga netagu, yud nga dan nga nelinne nad Dios tan nague paga nam mundo tu ipagayayá tam. ⁸ Yuri y ari nga ammu nap principes ira toye tam maddaggun nga siglo, tanu ammura nacuan ariadda nacuan nga inipató y Yafu nag gloria : ⁹ Nguem tac cunnan neturá :

Gannugannug ira nga ari nasingan nam mata, anna ari naguinna nat talinga, ni simillung tag guiffutuan nat tolay.

Danur nga pinaran nad Dios ay cua danur nam mangayá sa.

¹⁰ Nguem id Dios nittam quinaguina, tam megafu ta Espiritu, tanu y Espiritu ngamin ay ammuanna, ngamin y addalan ira nga pinaratu nad Dios. ¹¹ Ta ngatta, ¿ sinni cari tat tatole ira im macannammu tac cucucuan na icattole na, nu ari laman y espiritu nat tolay nga egga sa? Cunnunna gapa tu auan tu macannammu bulabuga tag gannugannug nad Dios nu ari gabba laman y Espiritu nad Dios. ¹² Ay ittam inalauá tam ari tu espiritu nad dabbun, nu ari Espiritu nad Dios tape cammuat-tam yud nga iniauá nittam nad Dios. ¹³ Yao gapa ubobugattam ari tac cagui nga ituddu nas sirib nat tolay nu ari it tuddu na Espiritu; tu icomangue nga mattadday nag gannugannug annac caguicagui nga meyanung ta espiritu. ¹⁴ Nu im mat-tolay ta annung nab baggui arianna nga malauá ig gannugan-

nug ira nga maggafu ta Espiritu nad Dios: ta ira ay auattu quebalinadda sa; ay tu arianna ammu ira, tanu ira ay quemammatan tap cunnap paquemammá ta annung na espiritu. **15** Nguem is sigga espiritu panunnutan na ngamin im macumacua, nguem nu yao ari capanunnutan nan nu sinni laman. **16** ¿Ngatta sinni in uacannammu tan nonó nay Yafu tapenu tudduanna yaya? Nguem ajjo nittam in nonó ni Cristo.

3 AY nicamu, uauagui, ariaccu auayya nicamu im maquiobobug nga cunna sigga espiritu nu ari cunnas siggabagui, tu caguita nu y abbing tac cani Cristo. **2** Sinaguibi tacamu tag gattó ari ta ican; ta ariannu paga auayya im macacan sa; ni tas sangao ariannu paga nga auayya; **3** tanu sicamu egga camu paga laman nga siggapattag: ¿tanu egga paga laman nicamu ip pacca-abbo-abbó annap paccatubatubang, ari camu lagu pattag tac cunnao anna ya lara bulunannu y anangngua nab baggui? **4** Tanu egga im maccagui: cuaná ni Pablo; ay eggamma it tanacuan nga maccagui: cuaná ni Apollos; ¿ari camu gafu tolay? **5** ¿Anni gafu si Apollos? ¿Anni gafu si Pablo? Ministros ira nga negafuan nan nangurugannu; ay tac catagguittadday tam mecunnay tan neyauá nad Dios sa. **6** Sacan in nammula, si Apollos in nabbisibí; nguem id Dios yaya in nangnguiauá ta amung. **7** Ay tac cunnud ni yuri in nammula ni yuri in nabbisibí egga ib baddí nga quebilangadda; nu ari id Dios nga yaya im mangnguiauá ta capacaruna. **8** Ay nu yuri in nammula anna yuri in nabbisibí ay tadde la ira: nguem catagguittadde nira alauatanna ib baló nga mepangngó ta obrana. **9** Minallangan ittam tad Dios; sicamu ic coman nga mulan nad Dios, ib balay nga paró nad Dios.

10 Tac cunnay tag gracia nad Dios nga neyauá niacan nga cunnam macautó nga mestru nam minabbalay, inituc cu ip patunó; ay tanacuan nga tolay in namarósa tab balay. Nguem ic catagguittadday mepangngó tu immuguran na ip pamaró na sa. **11** Ta auan bulabuga tu tolay nga maca-auayya nga manguitun tu patunó nga tanacuan turi ta egga ngana nga netun nga yaya gabba si Jesu Cristo. **12** Nguem nu egga it tolay nga mamaró tap patunó nga egga ngana nga netun tab balay nga bulauan, pirá, babatu nga mangnguina, cayu, caddó nga heno annap panga nat trigu; **13** mepasingan noca it trabajo nac catagguittadday: ta egga noca y aggao nga mama-

canauag sa, ta egga nga mepemammá ta afui; ay nu y afui yaya im mangaccá ta obra nac catagguittaday nu anni lara gannug. **14** Nu y obra nat tolay ay mannanayun turi tap pinaróna, alauatanna noca ib baló na. **15** Ay nu egga y obra nat tolay nga matuggui, attammanna ic cararal na : nguem ib bagguina ay mapaliag noca ; nguem cunnain mappasa bí ta afui.

16 ¿Ariannu cari ammu tu sicamu it templo nad Dios ay tu y Espiritu nad Dios ay egga nicamu? **17** Nu egga it tolay nga manaral tat templo nad Dios, buccayan yaya nad Dios; tanu it templo nad Dios ay masanto ay cunnunna gapa nicamu.

18 Ari mepangngó tu ittolay ay tabagan na galaman yaya. Nu egga nicamu it tolay nga magabbó tu macautó yaya toye tam mundo, pagurayannu tu mappacajjammu yaya bí ta olu tapenu mabbali yaya tu macautó. **19** Tanu ip pacautó noye nam mundo ay tadday nga pacajjammu tad Dios. Ta egga nga netará, tu yaya ay gafutanna im mappacautó ira tac casirib da galaman : **20** ay tu cunnanna, Y Yafu ammuna ip panononó nam mappacautó, nga auattu quebalinadda. **21** Ay lugud tac cunnud, ari mepangngó tu it tolay ay mappeddarayao tat tatolay. Ta ngamin ig gannugannug ay cucua nu; **22** masqui nu si Pablo, onu si Apollos onu si Cefas, onu im mundo, onu y inangó, onu ip patay, onu gannugannug ira nga maddaggun, onu gannugannug ira nga mappangué, danao ngamin cucua nu; **23** ay cucua nacamu ni Cristo; ay nu si Cristo cucua yaya nad Dios.

4 Pagurayannu tu ittolay ay mebilang nittam tu cunnain ministros ni Cristo annam manangngal tam misterios ira nad Dios. **2** Ay paga, mauag tu tap panangngal, it tolay ay auan balabuga sa tu logó. **3** Nguem tan nió curuga baddí ip panguibilangaccu tap pamanuannú nu niacan onu tap pamanunnú tat totolay : tanu sacan paga ariaccu nga panunnutan ib bagguí paga. **4** Ta auan bulabuga tu ammu tu egga niacan nga macatabbá ta ipattolé; ay nu cunnuna paga ariá nga mapacaturung tac cunnao : tanu im mamanunnú niacan ay y Yafu. **5** Tac cunnud lagud ari camu mamanunnú tan nagne nat tiempo lubbé, ta addé tad dattal nay Yafu, nga yaya noca im manguilauan tan nauag turi ira tag gannugannug nga netagu ira tac cajjibattan, ay ipemammá na noca it talacurug nag guiffutuan ira; ap tu ic catagguittaday ta aggao uri alauatanna noca ib baló nga maggafu tad Dios.

6 Inipec cu ta angngarigan sacan tuangué tac cani Apollos tag gafu nicamu ; tapenu sicami ip pagguiguiammuan nu tu ariannu gabauan danuri y egga nga neturá ; tu auan nicamu tu maccapacapacaraqé. **7** ¿ Ta sinni cari im maca-auayya nga mappaduruma nicamu ? ¿ Anni cari y egga nicao nga ariammu inalauá ? Ay nu inalauá mu, ¿ ngatta lagu ta mapparaparayag ca nga cunna ariammu nga inalauá ? **8** Egga camu ngana nga napannu, egga camu ngana nga narricu anna egga camu ngana nga limibbé tu maquitappatul nicami : ta daal lagu ip paccaragá cu tu mammagure camu tu icomangue mi gapa nga maquipammagure nicamu. **9** Tanu tan nonó cu laman id Dios inipemammá nacami nga apostoles na ta urian tang ngamin nga cunnat tolay nga natagaruli tu matay : ta sicami in nepay nga guirauan nat tangapammunduan, cunnéna ta angeles ira tuangué gapa tat tatolay. **10** Napolapa camí megafu cani Cristo, nguem sicami map pacató camí cani Cristo ; macafuí camí nguem masicac camí : egga id dayonu nguem sicami ya egga nicami y uyao. **11** Ta addé tas sangao oye nga horas, egga camí nga mabisin annam mapangal, egga camí nga siggauba, annac catappalac camí, anna auac camí tu pannayunan nga paddianan ; **12** anna egga camí nga curuga mabannag, nga malangan tan nabunugammi : ay tac coyoyomi, maddayorayo camí ; tac cadarummi, magattam camí ; **13** ay tac capacaraqé mi, maquimalló camí : nacua camí tu cunné tam maritta nam mundo, sicami ic caracayan nag gannugan-nug ta addé tas sangao.

14 Ariaccu iturá nicamu danao tu pangariaccu tap pasiran nu, nu ari tap panaddataddaccu nicamu nga cunné tam meddú ira nga aná cu. **15** Ta masqui angngarigan egga im mafulu ribu nga manangngal nicamu tang ngagan ni Cristo, auac camu tu aru nga yama ; tanu tac cani Cristo Jesus, inianá tacamu tam megafu ta evangelio. **16** Itaddataddac cu nicamu lagú tu parigaunú. **17** Ay tag gafu tao, jjinob cu nicamu si Timoteo nga yaya is simayú annam masigó nga aná cu tay Yafu ay tu yaya nicamu im manguiparaddam tad dalaccu nga egga tac cani Cristo, tac cunné ta ituddú nicamu tam marumaruma nga lugar tang ngamin tas sibban ira. **18** Egga ic caruan nga mappessippó nga cunné ta ariá nicamu nga duttal. **19** Nguem tam mabí nga aggao lubbetá nicamu, nu iyanugú Nafu Dios ; annac camnuaccu noca, ari tu y ubobug danuri nam mapessippó nu ari ip paca-auayya. **20** Tanu ip pappaa-

tulan nad Dios auan tu ubobug nu ari tap paca-auayya. **21** ¿Anni y icayá nu? tu lubbetá nicamu nga magatammí tab vara nga panagaruli, onu ta ayá anna espiritu nat tulú?

5 MAPALACAG tang ngamin nga lugar tu egga ip paddallao nicamu, ay tu yao nga paddadallao ay ari nga macua ta Jjicristianos ira, nga yaga it tadday nicamu dalluanna y ataua namana. **2** Ay tu sicamu ngamin egga camu nga mappessippó, ay tu ari camu nga nalussao tapenu yuri in nangngua tac cunnao ay melillí nacuan tan nattattaddayannu. **3** Ta cacuruganna tu auan ib bagguí nguem egga y espíritu, ay tu egga ngana nga pinanunnutac cu nga cunna egga maddian ib bagguí, yuri in nangngua tac cuddacuddanao nga gannug. **4** Ay tang ngagan nay Yafutam Jesus, mapatattadde camu, y espíritu tuangué tap paca-auayya nay Yafu tam Jesus, **5** meyauá yao nga tolay tac cani Satanás tu icabuccay nab bagguí, tapenu ipaca-auayya nga mapaliag na espiritu ta aggao nay Yafu Jesus. **6** Ip pappeddarayonu ay ari mapia. ¿Ariannu cari ammu tu ib baddí nga lavadura ay pagalsanna ngamin im masa? **7** Ariannu id dan nga lavadura: tapenu mapacabagu camu nga masa, tapenu cunna ari camu nga napayyan tal lavadura. Tanu ip pascuatam egga ngana nga netabbung, nga yaya gabba si Cristo. **8** Tac cunnud lagud, tangngalattam if fiestatam, ari tu tad dan nga lavadura, ni tal lavadura nad dacay anna jitta, nu ari tap pan nga auattu lavadura na nga yaga ib biga lar á curug anna immi nan nonó.

9 Quinagú nicamu tat turá cu tu ari camu maquipattattaday tam minaddallo ira; **10** ari ya nga quebalinanna im minaddallo ira toye tam mundo, ni tam mafuguib, ni tam minafulofuló ira onu tam minaggananitu; ta nu cununna mauag tu mallilli camu toye tam mundo. **11** Nguem tac cunnao iturá cu nicamu tu ari camu mebulubulun tam masqui sinni nga mangagan tu uagui nga manalladallao onu mafuguib, onu minaggananitu, onu minaggueneguec, onu minagguillellao, onu minagubagubá; ni maquiarubang camu tac cuman tac caranao ira nga tolay. **12** ¿Ngatta anni cari ip pamegafuanaccu nga mappanunnú ta egga ira tal lauan? ¿Ariannu cari nga panunnutan y egga ira tal lagum? **13** Ta id Dios im mamannunnú ta egga ira tal lauan. Iyarayyu nu nicamu lagu yuri im maraqué nga tolay.

6 ¿ Egga cari nicamu im maquegutú, nu egga ip paquipletuan na ta icattolena, nga manguidanug sa ta arubang na ari matunung, nu ari arubang nas sasantos? **2** ¿ Paquilabbunanu cari tu is sasantos ay ira im mamanunnú tam mundo? Ay nu sicamu im mamanunnú tam mundo, ¿ ari camu cari mepangngó nga mamanunnú tab baddi ira nga gannugannug? **3** ¿ Ariannu cari ammu tu panunnutattam y angeles ira? ay ¿ yammanno noca tag gannugannug ira nga egga toye ta attolayan? **4** Tac cunnuð, nu egga ip pletu nu tam megafu tag gannug nga egga ira toye ta utun nad dabbun, ¿ ya gafu nga ipennu tu mamanunnú danuri ib baddi ic queddúra ta iglesia? **5** Caguiaccu nicamu ic cunnao tu ipappasirannu. ¿ Ngatta auac cari tan nattattaddayannu tu macannonó nga macaaauayya nga mamanunnú ta uauagui na ira, **6** anné tu y uagui iple-tuna y uaguina, ay tu ya nga panguipletuannasa y arubang na ari ira minangurug? **7** Tas sangao lagu, tadday ngana nga liuá nga marammó nicamu im maccapletu-pletu. ¿ Ngatta ta ariannu langngana nga iyanugú ic catabagnu? **8** Ta sicamu gabba gapa mamarigá camu annam manabag camu ay tu ya pangnguannu y uauaguinu. **9** ¿ Ariannu cari ammú tu y jjittunung ira ariadda jjininagatan ip pappatulan nad Dios? Ari camu maquitabag. Ni imminagguaguec, ni im minag-gananitu, ni im minaddallao, ni is simbabay, ni yuri im maqui-sigguiec tac casillalaquira, **10** ni imminattacatacao, ni im mafuguib, ni im minagguillellao, ni im minagguaguec ira, ni im minaggubagubá jjininagatadda ip pappatulan nad Dios. **11** Ay cunnao gari ic caruan nicamu: nguem nabaggauac camu, nguem napacasanto camu, nguem napacatunung camu tang ngagan nay Yafu Jesu Cristo annat ta Espiritu nad Diostam. **12** Tan niacan, ngamin ig gannugannug egga tac catunungan; nguem ari ngamin ig gannugannug ay pammacapian. Tan niacan, ngamin ig gannugannug ay catunungan; nguem ariá nga pammagurayan nam masqui sinni nira. **13** Nu y ican massirvi tas san, ay nu is san massirvi ta ican, nguem nu id Dios buccayan na yuri tuangué caranao. Nguem nu ib baggui ari tu massirvi ta ayá tac carabbun nu ari tay Yafu: ay nu y Yafu tab baggui; **14** ay nu id Dios pinaguinnolay y Yafu Jesus annap paguinnolayan na ittam noca tas sican nap paca-auayya na. **15** ¿ Ariannu ammu tu ib baggui nu ay ira im mebilang tu lima ni Cristo? Apaccu gafu ip pinacalima ni Cristo ay cuaccu tu pinacalima nab babay nga minacquisimeg?

Igamma nad Dios yao. ¹⁶ Ay ariannu ammu tu yuri im metadday tab babay nga micacquirallao ay tadde laman ib baggui ra? Ta caguianna ta Escritura: it' tangabalay tadde laman ib bagguira. ¹⁷ Nguem yuri im metadde tay Yafu ma quitaddesa ta espiritu. ¹⁸ Umarayyu camu tap paquirallao. Nguem ic catagarulian nga cuan nattoy, egga tal lauan nab baggui; nguem nu im maquisi: neg ay mattagaruli tab bagguina galaman. ¹⁹ Ariannu cari ammu tu ib bagguinu ay templo na Espiritu Santo nga egga nicamu naggafu tad Dios? Ay ari tu sicamu im macaccua nicamu; ²⁰ ta nagatang camu tad docal nga precio: lagud tac cunnud, dayarayauannu id Dios tab baggui nu.

7 TAS sangao, tam megafu turi tan gannugannug ira nga neturá nu nió: mapia paga nacuan tu il lalaqui arianna tuccallan ib babay. ² Nguem tam megafu ta ayá tac carabbun, ic catagguitadday tal lalaqui egga laggapa y atauana, ay catagguitadday tab babay egga laggapa y atauana. ³ Ay tu iyauá nal lalaqui im mepangngó sa, cunnunna gapa tab babay ta atauana. ⁴ Nu ib babay ari yaya im macaccua tab bagguina nu ari y atauana: cunnun na gapa tal lalaqui ari tu yaya im macaccua tab bagguina nu ari y atauana nga babay. ⁵ Ari camu maccatabatabag, nu ari pacca-anugutan tal laguman nat tadday nga tiempo tapenu yalara cuannu im maquimalló; ay tu mattattadde camu uli tapenu si Satanas arianna camu nga tentacionan gafu ta ariannu nga paca-auayya nga pamugac tap paccaragá nga maracay. ⁶ Nguem caguiaccu ic cunnao tu panaddan ari tu panguirob: ⁷ ta caragataccu nacuan tu ngamin it tolay ay cunné ira niacan. Nguem catagguitadday egga ig gracia nga iniauí nad Dios sa laggapa, nu ic caruan tadday nga gannug ay nu ic caruan tanacuan.

⁸ Nguem caguiaccu ta ari ira sigga-ataua cunnunna gapa tab babalu ira: pammacapiadda nu mannanayun ira tac cunnao tac caguita. ⁹ Nguem nu ariadda auayya nga cagaggaddan ip paccaquelug ta annung nac carabbun, mangataua lallagu ira: ta mapia paga im mangataua onu maquitaua anné tam mattagaruli. ¹⁰ Nguem irobcu tas sigga-atauan ira, ari tu sacan nu ari y Yafu: tu ari megungay ib babay ta atauana. ¹¹ (tanu megungay yaya, mapia langngana nu ari maquitaua tam mittan, onu ari maquipammapia galaman yaya ta atauana); ay tu il lalaqui arianna nga pagurayan y atauana.

12 Nguem tac caruan, caguiaccu, ari tu y Yafu; tu nu egga it tadday ta uauagui nga sigga-atauan ta ari minangngurug, nguem yaya is sigga-ayá nga maquitangabalesa, arianna yaya nga pagurayan. **13** Ay nu ib babay nga egga y ataua na nga ari minangngurug, ay sigga ayá yaya nga maquitangabalesa, arianna yaya nga pagurayan. **14** Tanu il lalaqui nga ari minangngurug mapacasanto yaya ta atauana, ay nu ib babay nga ari minangngurug mapasanto yaya ta atauana nga lalaqui: ta nu ari y aná nu mapacalullug; nguem tas sangao ay marenu ira. **15** Ay tat tangabbagan, nu y ari minangngurug megungay, pagurayannu tu megungue laggapa; ta nu y uagui, babay onu lalaqui, auan ira-tu paquiguibul tac cuddacuddanao: tanu id Dios inagalanna ittam tu mattolay tam memammó. **16** ¿Ta anniannap pacannammum oh babay tu mapaliag mu si atauam? onu ¿anniannap pacannammum oh lalaqui tu mapaliagmu si atauam? **17** Nguem tac cunné ta inipamaballe na Yafu tac catagguitadday ay tac cunnay ta inipagagal nad Dios tac catagguitadday, cunnud nam mepangngó nga ilalacagna: ay cunnao lagu na irobcu tas sisibban ira. **18** ¿Egga it tolay nga nagalan tap paquibigadna? Ari lagu yaya maquibigad. ¿Nagalan it tolay ta ari paquibigad? Ari lagu yaya maquibigad. **19** Nu ip ip paquibigad auattu quebalinanna, ay nu y ari paquibigad auattu quebalinanna, nguem ya nga curug ip panangngal tad dob nad Dios. **20** Ic catagguitadday ay mannanayun tan nagagalan nad Dios sa. **21** ¿Nagalacca tac caripammu? Ariammu nga tabatabatan; tanu auayyam im mapalussag, pammacapiammu lallagu. **22** Tanu yuri in nagalan tay Yafu tac caripanna, ay mapalussag yaya tay Yafu; tu cunnunna gapa tu in nagalan nga eggasa ip paca-auayya, aripan yaya ni Cristo. **23** Nagatang camu tat tadday á dactal nga precio; ari camu nga mearipan tat tolay. **24** Yé, uauagui ira, ic catagguitadday mepangngó tu mannanayun tad Dios turi tan nagalan na.

25 Nguem tam meyanung tab virgenes ira, auaná tu inalauá tad dob nay Yafu: nguem palappataccu y egga tan nonó cu nga cunné tan nacalá ta alló nay Yafu tapenu mepangngó nga pangucatalaccan. **26** Abbattaccu lagu tu mapia ic cunnao tam megafu tad daddam nga egga nittam, nga cuccu nga maccagui tu mapia nu it tolay ay mehattang tac cunnan negagangay nga paddiananna. **27** ¿Eggaca nga negalú tat tadday nga ataua? Cagumanammu y ariammusa nga

quegungay. ¿ Egga ca nga nesinna tab babay? Ari ca nga magaleg ta atauam. **28** Nguem nu cununna paga tu mangatauaca, arica mattagaruli. Ay nu maquitaua it tadde virgen ari mattagaruli. Nguem danao egga noca ib buruburung da ta annung nab baggui: ay nu sacan ipamacomá nicamu. **29** Nguem yoye ic caguiaccu, uauagui ira: nu it tiempo ay egga ngana nga ababba, ay tac cunnud danuri y egga y attauara cuadda tu caguitta na auan ira tu ataua; **30** ay danuri it tumanguí cuadda tu cunna ari ira nga tumanguí; ay danuri im magayayá, cuadda tu cunna ari ira magayayá; ay danuri ig gumatang cuadda tu cunna auan nira tu egga; **31** ay danuri im mammacapia tad dabbun, cuadda tu cunna ariadda nga pammacapián tang ngamin; ta egga nga mattalebág ip pad-dipaddian noye nad mundo. **32** Nguem ya nacuan nga quelugaccu tu auaccamu tu buruburung. Yuri y ari sigga-atauan taronanna ig gannugannug ira nga cucua nay Yafu, ay tu aleranna nu cunnasi na ipamaquemmi na tay Yafu; **33** nguem nu yuri is sigga-atauan, ya lajji tabatanna ig gannug nam mundo, aleranna nu cunnasi nap pamaquemmi na ta atauana, **34** ay tu egga nga nababallay. Cunnunna gapa ib babay nga ari sigga-atauan tuangué tab virgen tabatadda im meyanung tay Yafu tapenu ipaca-auayyara nga mapacasanto tab baggui anna espiritu: nguem yuri is sigga-atauan ya tabatanna im meyanung tam mundo, nu cunnasi nap pamaquemmina ta atauana. **35** Ay palappataccu ic cunnao tu pammacapiannu; ari tu panguipayyaccu tas silu nicamu, nu ari megafu tap pammacapián annat tapenu auayyanu im massirvi tay Yafu nga auan bulabuga tu cauauanan nan nonónu. **36** Nguem nu egga im mannononó tu maraqué ip pinangngupanggua na ta aná na nga virgen nu patalebaranna ic capacapiánan nad dagunna tap pamaquiatauanasa, ay nu mepangngó ngana, cuanna lagú y icayána; ari yaya mattagaruli, magataua ira. **37** Nguem nu yuri y egga nga napa-cafirmi taf futuna, tu auattu pagauaganna, ay tu auayyana nga cafugadan in nonó na, annap pinasicalna taf futuna tu tangngallanna ic cavirgen na, aná na nga babay, mapia ic cunnao nga icalanganna. **38** Ay tac cunnud, yuri im mamaquitaua ta aná na nga virgen, mapia ic cuanna, ay nu yuri y ari mamaquitaua sa, curuga mapia paga. **39** Nu ib babay nga sigga-atauan egga ta acquimoray tac catole paga na atauana, nguem tap pate ngana na atauana, egga yaya tap paca-

auayya nga maquitaua uli tal lalaqui nga icayá na ; nu egga lara yaya tay Yafu. ⁴⁰ Nguem tan nonó cu laggapa, curugamapia paga yaya nu mehattang tac cunnao ngana nga paddian na : anna abbastaccu tu egga gapa nió y Espiritu nad Dios.

8 NU tam mobobug nga meyanung turi ta egga nga netabung ta inantole ira nga pagananitian : ammutam tu ittam ay egga issirib tam. Nu is sirib, mamappeddarayao, nguem nu y ayá mamacaladda. ² Nu egga im mangabbó tu egga ip pigó nga ammuna, arianna paga ammu im mepanggó tu cammuanna ; ³ nguem nu egga it tolay nga mangayá tad Dios, yao nga tolay ay ammu na yaya. ⁴ Tam meyanung lagud ta icacan tag gannugannug ira nga metabbung ta aggananitian, ammutam tu auan bulabuga tu pagananitian nga egga icquetangabbilangadda tam mundo, ay tu auattu Dios nu ari tadde laman. ⁵ Tanu cunnunna paga tu egga im mangagan ira tu dioses, tal languí onu dabbun ; gafu ta aru id dioses anna aru y yayafu ; ⁶ nguem tan nittam laggapa, egga it tadday nga Dios, Yama nga naggafuan ngamin nag gannugannug, annam macaccua nittam ngamin ; annat tadday laman nga Yafu, Jesu Cristo, nga yaya ic quegafuan nac quegga ngamin nag gannugannug annac quegafuan nap pattolemi. ⁷ Nguem yao nga sirib ay auan ngamin tat tolay ; tanu ic caruan nga tolay tac queggara nga napenam tap pagananitu ta addé sangao, canadda ig gannugannug ira nga cunnan netunnag ta aggananitian ; ay nu igquiurayadda, tag gafu tac cafuina, calul-lugan ⁸ Tanu ic cacanan arianna ittam nga igáfú tad Dios : ni ari ittam mammaraqué nu ari ittam cuman, ni mammapia ittam mabba nu cuman ittam. ⁹ Nguem maguimugub camu ta maraqué nu yao nga paca-auayya ay mabbali tu yaya ic queruffuan nam macafui ira. ¹⁰ Tanu egga nicao im macasingan nga tolay nga egga is sirib na, tap paguitubang mu tam metunnag nga ican tat templo nga aggananitian, ay yao nga tolay ay malaray, ¿ari cari nga mapasican y urena tapenu cuman yaya tag gannugannug ira nga egga nga netunnag ta aggananitian ? ¹¹ Tanu tam megafu tas sirib mu, auayyana matay im macafui, y uagui nga yaya ig gafu nan naquipapatayan ni Cristo. ¹² Ay tac cunnao nga i attagaruli nga mammaraqué ta uauagui, annat tap pami-gac nu taf futura nga malaray, mattagaruli camu tam maca-

tabbá caní Cristo. **12** Cunnud ig gafuna tu nu y ican yaya im mamacaruffu ta uauagui, ariá bulabuga nga cuman tad dumaga tapenu ariaccu nga paruffuan y uagui.

9 ¿AUAC cari nió ip paca-auayya tab baggui? ¿Ariá cari nga apostol? ¿Ariaccu cari nga nasignan ni Jesus nga Yafutam? ¿Ari cari sicamu y obrá tay Yafu? **2** Nu ariá mebilang tu apostol tac caruan, sicamu ibilangnú tu apostol ta sicamu it tacquihala nac capostol cu tay Yafu. **3** Yao ip pangui-igú cu tab baggui tac caranuri nga maguimaimammá niacan. **4** ¿Auac cari tu paca-auayyatam nga cuman anna uminum? **5** ¿Auac cari tu paca-auayya tam nga manguibulubulun ta ataua nga minangugurug tac cunnac caguita nac caruan nga apostoles, tuangué ta uauagui nay Yafu anni Cefas? **6** ¿Onu, sacan laman tuangué caní Bernabe y auan tu paca-auayya nga ari malangan? **7** ¿Sinni cari is suddalu nga massirvi nga yaya laggapa im manaddassa? ¿Sinni cari im mammula ta uvas nga arianna nga canan ib bunga na? ¿Sinni im manguipastor ta ovejas nga arianna nga pammacapian ig gattó na ayam nga taronanna? **8** ¿Ngatta caguiaccu cari yao tac cunna angngua nat tolay, ari cari id dob cunnao gapa ic caguianna? **9** Ta egga nga neturá tal ley ni Moises: ariammu nga payyan tab bosal y ayam nga mamuri tam manguí. ¿Ya cari nga tangngallan nad Dios y ayam; **10** onu ya nga ipaccaguina tac cunnao im megafu nittam? Auattu babangna tu neturá yao tam megafu nittam: tanu im magaradu, mepangngó tu magaradu ta agguinnanama, ay nu im mabburi mepangngó tu cuanna tag gafu ta agguinnanama na tac quesipó na. **11** Nu nammula camí tag gannugannug nga sigga espiritu tu pammacapiannu, ¿curuga aru cari nu gatabammi ic cucuanu nga meyannung tab baggui? **12** Nu ic caruan ay egga nira yao nga paca-auayya, ¿yammanno noca nicami? Nu cunnunna paga, ariamini pinasirvi yao nga paca-auayya; nu ari lallagu inattammammi ngamin tapenu accan tu quefugaddan na evangelio ni Cristo. **13** ¿Ariannu ammu tu yuri im malangan ira tam masanto nga gannug canadda yuri ig gannug nga egga tat templo, ay danuri im magasisti ta altar egga gapa icquesipattadda ta altar? **14** Cunnud gapa in nerob nay Yafu tu adanuri im manguifulufulung ta evangelio matole ira ta evangelio. **15** Nguem nu sacan ariaccu bulabuga nga nammacapian dauao nga paca-auayya;

ay tu ari ya nga nepanguiturá cu tac cunnao tapenu macua niacan ; ta caragataccu lallagu ip paté tam mittan anné tu egga nió im macapangari toye tad dayó. **16** Tu masqui paga ilayyagayyá y evangelio, auattu umangay nga pappeddarayó ; ta egga nió nga neyauá tu annung cu ; ta maquecabbi nió nu ariaccu ilayyagayya y evangelio. **17** Tanu cuaccu yao ta uré laggapa ay egga ib baló nga meyauá niacan ; nguem nu cuaccu tac quecagumanna nió, ay ya quegafuananna ic quegga na nga necataló niacan y annung nap panangngal. **18** ¿ Anni gafu ib baló nga neyauá nió? yaya yoye : tu tap panguifulung cu ta evangelio, cuaccu y evangelio nga auattu taddan, ay tac cunnud ariaccu ngamin nga pamnacapián ip paca-auayyá nga egga ta evangelio. **19** Nu cunnunna paga tu eggangá tap paca-auayya nga mangngua ta uré ta arubang nang ngamin, naquiaripanná nicamu ngamin tu ipacalá cu taddé na auayyá. **20** Ay tac cunnud, ta arubang na Judiu ira cunna Judiu ngá gapa, tapenu ipaca-auayyá nga macalá ta Judiu ira ; ay tac caranuri nga egga ta acquimore tal ley, cunnayyá gapa ta egga ta acquimoresa, (tanu sacan auaná ta acquimore tal ley) tu ipaca-auayyá nga macalá turi ta egga nga acquimoray tal ley. **21** Tac caranuri nga auadda tu dob, cunna auaná tu dob, ari auattu dob tam meyanung tad Dios, nguem tag gucab nal ley ni Cristo, tu icomangué nga macalá turi ira ta auadda tu dob. **22** Tam macafui ira cunnayá tam macafui, tu ipacalá cu tam macafui ira : quingguá tu sacan ing ngamin tang ngamin nga tolay, tu icomangué nga mamaliag tac caruan. **23** Ay tu cuaccu ngamin tam megafu ta evangelio, tapenu, mesipotá sa nga cabulun nac caruan ira. **24** ¿ Ariannu ammu tu ta appaparejan malaguiu ira ngamin nguem tadde laman im macalá tap premio? Cunnunna gapa ip pappaladiunu ta tapenu malá nu. **25** Ngamin im maquibacal ta aggayaman cafu-gaddadda in nonóra tan nu anni lara gannug. Ira cuadda ic cunnao tu ipacalá ra tab barungú nga mararal, nguem ittam cuattam tu ipacalá tam tab barangú nga auattu cararalan. **26** Cunnao lagu ip pappaladiu nga cunnam mappaladiu nga ammuna ip pappuntan na ; cunnao nap paquibacal cu nga cunna ari ip paddag it tucallaccu : **27** nguem patulucaccu ib baggui ay egga nió ta acquimoray ; ta maraqué nu tac cabalic cu nga manguifulufulung tac caruan ay tu mapapanaouá nga cunna auattu quepangngattan.

10 TA panaquitaccu uauagui tu paquilabbunannu tu ig guiramattam nagguian ira ngamin tag gucab nac cunam anna ira ngamin liminacag ira tat tangngá nab bebay; **2** ay tu ngamin ira nasiccuban ira cani Moises tac cunam annab bebay; **3** ay tu ira ngamin quiminan ira tac canan nga sigga espirtu, **4** annam mininum ira ta inuman nga sigga espirtu; ta mininum ira turi tab batu nga sigga espirtu nga nebulubulun nira: ay tu yuri nga batu yaya si Cristo. **5** Nu cunnuana paga, id' Dios arianna inimmi y aru nira; ay tu nabugue ira tac catayauan. **6** Ay danao nga gannugannug tadday ira nga angngarigan nittam tapenu ariattam quelugan im maraqué ira nga gannugannug tac cunné tan nepaccaragá ra gapa. **7** Ay tu ari camu minaggananitu tac cunné tac caruan nira gari; tac cunna egga nga neturá: naguitubang im maguili nga cuman anna uminum, ay tu nattataddag ira tapenu magayam ira. **8** Ni manalladallao ittam tac cunné tac caruan nira, ay tal laguman nap patangaggao natagá nira id duafulu tallu ta jjibu. **9** Anna ariattam nga tentacionan y Yafu tac cunna inipantacion nac caruan nira, ay naccacate ira nga quinagá na irairao. **10** Ay ari camu minal-lilibá tac cunná ingngua nac caruan ira nga naccacatay binigaran nam minammuccay. **11** Ay danao nga gannugannug nesinimu nira tu cunna angngarigan, ay tu neturá ira tu cunnat taddataddau nittam nga nadangnganan naf funu nam minagatú ira nga dagun. **12** Tac cunnud lagud, yuri im magabbó tu egga yaya nga maggataddac, maguimugug tapenu ari yaya matagá. **13** Auan nicamu tu tentación nga nacua nga ari macua ngamin tat tolay: nguem masigó id Dios tapenu arianna iyanugó tu matentacioc camu tad dactal anné paga turi ta auayya nu nga cattamman; tapenu tap pangaccaccá pebulunanna gapa id dalan nga palhilitan tu icomangue nu nga magattam sa.

14 Tac cunnud lagud, simmayú cu ira, umarayyu camu ta anitu. **15** Caguiaccu yao nicamu tu caguitta nu im mappacautó; nononopannu yoye ic caguiaccu nicamu. **16** Nu ic copa nad' dayarayauattam, ¿ari cari yaya ip paquilagum tad daga ni Cristo? Ay nu ip pan nga pisilattam, ¿ari cari yaya ip paquilagum tab baggui ni Cristo? **17** Ta auan nu ari tadde laman nga pan, ay nu ittam nga magari tadde laman ib baggui tam; ta mesipó ittam ngamin turi tap pan nga tattadday laman. **18** Innannu y Israel nga egga tac cunnam meyanuung tab baggui. Danuri ic cuman tam metabbutabbung, ¿auac

cari tu quetagappattadda ta altar? **19** ¿Anni lagu ic caguiaccu? ¿tu im metabbung nga metunnag ta aggananitian egga ic quebalinanna? onu, ¿y aggananitian ira egga ic quebalinadda? **20** Ari lagu, tanu yuri ig gannugannug ira nga itabbung na Jjicristianos ira, ya nga quetabbungadda id diablu ari tu id Dios, ay panaquitaccu tu egga ic quetagappattannu tad diablu ira. **21** Ariannu auayya y uminum tac copa nay Yafu anna uminum tac copa nad diablu. Ariannu auayya im mesipó tal lamesa nay Yafu annam mesipó tal lamesa nad diablu. **22** ¿Pagarutattain y Yafu tap pagabbó? ¿Masican cari ittam anne sa? **23** Ngamin ig gannugannug ay matunung, nguem ari ngamin ira masservi tu icapacaladda. **24** Ari aleran nac catagguitad-day ic cucua na laggapa nu ari ic capianan na icattolena. **25** Ngamin in mela cu ta allacuan, canannu tu auan bulabuga tu ipaquiabú nu tab babang nan nonó nu; **26** ta cucua nay Yafu id dabbun cunnunna gapa tan nelugassa. **27** Nu egga nicamu im mangápó nga tadday nga ari minangugurug, ay icayá nu y umay, ngamin y ipera ta arubang nu, canánnu tu auan bulabuga tu ipaquiabú nu gafu tab babang nan nonó nu. **28** Nguem nu egga nicamu im maccagui: nu yao nga gannug ay netabbung, ariannu canan tam megafu turi ta naccagui nicamu tac cunnao annam megafu gapa ta urenu. **29** Uray, cucu nga maccagui, ari tu urem nu ari ure nat tanacuan; ¿ngatta lagu ta panunnutan nat tanacuan nga uray ip pacauayyá tab bagguí? **30** Nu mesipotá tap pabbalobaló tad Dios, ¿ngatta ta moyouá tam megafu turi tan nepabbalobaló cu? **31** Tac cunnud lagud, nu cumaccamu, onu uminum camu onu anni lara cuannu, cuannu tap paddayorayao nu tad Dios. **32** Ari camu manguipay tac queruffuan, ni ta Judios ira ni tag Griegos ira ni tas sisibban nad Dios. **33** Tu cunnunna gapa niacan, ya pacauaraccu ip pamaquemmi tang ngamin ta anni lara nga gannug, ariaccu nga aleran ip paminacapiaccu nu ari ip pammacapiam nang ngamin, tapenu mapaliag ira.

11 PARIGANNÚ lagu tac cunnap pamarig cu cani Cristo. **2** Dayauat tacamu tap panaddaddam nu niacan ta anni lara nga gannug, ay tu tacquillán nu tam mapia it taddataddan nga neyauá cu nicamu. **3** Nguem quelugac cu tu camuannu tu nu y ulu ngamin nat tolay ay si Cristo, ay tu y ulu nab babay ay il lalaquí ay nu y ulu ni Cristo ay id Dios. **4** Ngamin it tolay nga maqmalló onu mallabun nga egga

nga nataccabban y ulu ra tac cal-lomú, yaya galaman im mangnguiauá tac coyaona uluna. **5** Nguem nu ngamin ib babbay nga maquinalló onu mallabbun nga auan tu taccag na ulura, yaya galaman im mangngoyao ta ulu na ta mebilang tu nacuccupan y ulu na. **6** Tanu ib babay nu ari yaya mattaccag, pagurayannu tu cacuccupan : nguem nu tadday nga macapasiran tab babay ic cacuccupan, mapia langngana nu taccabbanna y ulu na. **7** Tab balebale nac curug nu il lalaqui ari mepangngó tu taccabbanna y ulu na, ta yaya ic casissinnan annad dayao nad Dios ; nguem nu ib babay yaya id dayao nal lalaquí. **8** Tanu il lalaqui ari cucua nab babay, nguem nu ib babay cucua nal lalaqui ; **9** ay tac cacuruganna, ari napatatu il lalaqui tam megafu tab babay, nguem nu ib babay napatatu tam megafu tal lalaqui. **10** Tac cunnud lagud, mepangngó tu cattuan nab babbay ta uluna it tacquilala nap paca-auayya nal lalaqui, tam megafu ta anegeles ira. **11** Nu cunnunna paga, tay Yafu, il lalaqui ari mapasiccal nu auattu babay ni ib babay nu auattu lalaqui. **12** Tanu ib babay cua nal lalaqui, cunnunna gapa tal lalaqui, lalaqui yaya tam megafu tab babay ; nguem nu ngamin ig gannugannug cucua ira nad Dios. **13** Nonopan nu nicamu laggapa, ¿ mepangngó cari tu it tadday nga babay ay maquinalló tad Dios nga auattu taccag na uluna ? **14** ¿ Ic catolay nga negagangay, arianna cari nga ituddu tu macoyoyao tat tadde nga lalaqui im mabbú ta apaddu ? **15** Nguem nu apaddu ib bú nab babay, tadde yao ngaicarayona : tanu ib bú nga apaddu meyauá tu cunnat taccag. **16** Nguem nu egga ic cunnam maya nga maquittubatubang, ya laman nga auayyami sa nga caguiansa tu ariammi yao nga negaganay ni ta iglesia ira nad Dios. **17** Nguem tap panguipacannammú nicamu toye tat tumunug nga danug, ariattacamu dayauan ; ta nattattadde camu ari megafu tac capianannu nu ari megafu tac caracayan. **18** Tanu ta olu, tap pattattaddenu egga nicamu ip paggurungay ; ay curugac cu ic caruan. **19** Ta mauag tan nattattaddayannu tu egga it tubatubang tapenu mepemamá danuri im mapaquemmi. **20** Nu mattattadde camu tat tadde nga lugar ari lagu tu ya talicurug nu ic cuman taf fugaban nay Yafu : **21** tanu ta icacannu, ic catagguittadday cananna tan nague nac cabulanna if fugabanna laggapa ; nu it tadday mabisin ay nu it tadday nellao. **22** Ngatta ¿ auac cari tu guibbalayannu tu canahnu anna inumannu ? onu ¿ uyauannu is sibban nad Dios anna ariannu ip pasiran danuri na auan tu eggara ? ¿ Anni ic caguiac cu nicamu ? ¿ Dayauat

tacamu tac cunnao? Ariat tacamu dayauan. **23** Ta inalauá cu tay Yafu y iniauí cu nicamu gapa : tanu y Yafu Jesus tag gabi nguri nga iniqueyauá na, quiminan tap pan, **24** at tac cabalin na nga nappabaló, quinaguina : apannu, canannu. Yao ib baggui nga mapisil tam megafu nicamu. Cuannu ic cunnao tu cadaddammaccu. **25** Ay tu sinammína gapa ic copa, tac cabalin nap pamugab, ay quinaguina : yao nga copa yaya ib bagu nga nanaquipanabbaccu tad dagá. Cuannu ic cunnao, tam mamippiga nga paguinumnu, tu cadaddammaccu. **26** Tanu tam mamippiga nga canannu yao nga pan anna inumannu yao nga copa, ilayyagayya nu ip pate nay Yafu ta addé noca tad dattalna. **27** Ay tac cunnud, yuri ic cuman tappan, onu uminum tac copa nay Yafu, nga curang tap panguilaua, macaliuá yaya tab baggui annad daga nay Yafu. **28** Nguem ic catagguitadday ay dulangnganna yaya, ay tu cuman yaya tap pan anna uminum tac copa : **29** tanu ic cuman anna uminum nga curang tap panguilaua, cananna anna inumanna ic capanunnú na, nu arianna nga peruman ib baggui. **30** Ay tam megafu tao, aru nicamu im macafui anna mataquí anna aru im maccaturug. **31** Nguem nu nononopattam laggapa ittam, ari ittam capanunnutan. **32** Nguem nu capanunnutan ittam, tagarulian ittam; nay Yafu, tapenu ari ittam nga metanguetagaruli tam mundo. **33** Tac cunnud lagud, uauagui ira, nu mattattadde camu tac cuman, mepangngó tu maccaiddaiddag camu. **34** Ay nu egga im mabisin, cuman laggapa tab balena ; tapenu ari camu nga mattattadday tu icataraguli nu. Ay nu ic caruan ira nga gaanug, unnuraccu ira noca nu macarattalá nicamu.

12 AY tas sangao, tam meyanung tag gracia, uauagui, ariaccu icayá tu paquilabbtinanu. **2** Ammu nu tu gari taj Gentiles, neyangue camu turi ta umal ira nga inantolay tam masqui nu cunna-cunnesi nga iniqueyanguenu. **3** Ay tac cunnud, ipammú nicamu tu auan bulabuga tu tolay, nga magubobug ta Espiritu nad Dios, tu macapaccagui : si Jesus ay escomulgadu ; ni egga im macapaccagui : si Jesus ay yaya y Yafu, nu ari megafu ta Espiritu Santo.

4 Nguem egga im marumaruma ira nga gracia, nguem tadde laman y Espiritu : **5** egga im marumaruma nga panganung, nguem tadde laman y Yafu ; **6** anna egga im marumaruma nga icalangan, nguem tadde laman id Dios, nga yaya

im mangngua tang ngamin ta adde-addé na. **7** Nguem tac catagguittadday meyaúá ip palappá na Espiritu tu pammacapián nat tolay. **8** Tanu, tam megafu ta Espiritu, meyaúá tat tadday y ubobug nac casiriban, ay tat tanacuan meyaúá sa y ubobug nap pacautó, nga mecunnay ta Espiritu: **9** ay tat tanacuan meyaúá y angngurug tam megafu ta Espiritu galaman, tat tanacuan y ipaca-auayya nga pangurug tam megafu tao galaman nga Espiritu; **10** tat tanacuan, y ipaca-auayya nga mangngua tam milagro; tat tanacuan y ipaca-auayya nga pallabbun; tat tanacuan ip pacositó ta espirtu; tat tanacuan im marumaruma nga ubobug; ay tat tanacuan ip pamalacag tac caguicagui. **11** Nguem danao nga gamnugan-nug ya mangngua nira yuri it tadde laman nga Espiritu, ay itanatanegna tac catagguittadday tac cunna icayá na.

12 Tanu ib baggui tadde laman nguem aru in nayunayun-na, ay ngamin in nayunayun nabbaggui, nu cunnunna paga tu aru ira, tadde lajji ic quebilangadda, cunnunna gapa cani Cristo. **13** Ta nasiccuban ittam ngamin tam megafu tat tadde laman nga Espiritu, tu icomanguetam nga macua tu tadde laman nga baggui, nu Judios paga ittam onu Griegos, guibul onu ari guibul; ta napenum ngamin ittam tat tadde laman nga Espiritu. **14** Ta nu ib baggui ari lattu tadde in nayunna nu ari aru. **15** Nu caguian nacuan nat tacqui: Ya nganangay tu ariá nga lima, ariá nayun nabbaggui; ari yao lagu laman y accanna iquenayun tab baggui. **16** Ay nu caguian nacuan nat talinga: ya nganangay tu ariá nga mata, ariá nayun nab baggui; ari yao lagu laman y accanna iquenayun tab baggui. **17** Tanu ngamin it tangabagguian ay mata, ¿sitao gafu nacuan ip paddianan nat talinga? ay nu ngamin ay talinga, ¿sitao gafu nacuan ip paddianan na igung nga pangagub? **18** Nguem id Dios garay in naguipay tan nayunayun ira nab baggui, catagguittadde nira inipenna tab baggui tac cunnas sinagapiána. **19** Ay nu ngamin ira yao ay nayunayun, ¿sitao gafu nacuan ip paddianan nab baggui? **20** Nguem ya nga curug tu tadde laman ib baggui nguem aru it tubbutubbuc na. **21** Ay tu ari macagui nam mata tal lima: auattu pagauagaccu nicao: ni y ulu arianna auayya macagui tat tacqui: auaná tu pagauagan nicamu. **22** Lallagu ngana, curuga dactal paga ic cauagan danuri nat tubbug nab baggui nga cunné ira tam macafui; **23** ay danuri in nayun ira nab baggui nga caguittam tu auattu curuga quecacta na, ira lagu ip pacannaccattam nga sinnunan

tap panguilaua ; ay nu danuri im macasissinnan nga nayun nab bagguitam ira lagu y egga nga curuga dactal nga pia ; **24** nguem nu danuri in nayun nab bagguin nga macasta ic casissinadda, auadda tu pagauagan : nguem nu id Dios pinaggaggannung na ib baggui, tu ya nga iniddanna ta aru nga quelaua danuri im maccurang tac quelaua ; **25** tapenu auan bulabuga tu paturulliatan nan nayunayun nabbagui annat tapenu maccata-rataron ira : **26** annat tapenu nu egga y attamman nat tadday nga tubbug nab baggui, maquipagattam gapa ira ngamissa ; onu nu egga y icarayao nat tadday nga tubbug nab baggui, maquitappagayayá gapa ira ngamis sa. **27** Tac cunnud sicamu lagu ib baggui ni Cristo, ay ic catagguitadde nicamu tubbug nab bagguina. **28** Ay nu id Dios pinena tu tubbug nab baggui ta iglesia, ta olu, y apóstoles ira, mecarua, ip profetas, mecatalu im maestros, ay tumunug im milagros, ay ta urian ip paca-auayya nga panguru, nga panguffun annap pammaguray, tuangué gapa tam magannugannug ira nga cagui. **29** ¿ Apóstoles ngamin ira ? ¿ Profetas ngamin ira ? ¿ Maestros ngamin ira ? ¿ Minanmilagro ngamin ira ? **30** ¿ egga ngamin nira ip paca-auayya nga panguru ? ¿ Magubobug ngamin ira tam marumaruma nga cagui ? ¿ Ammura ngamin nga palacaran y ubobug ? **31** Mguem ya curuga caragatannu tad dactal im mappia ira nga gracia. Ay tu eccu nicamu nga ipemammá it tadday nga dalan nga napasical paga tap pia.

13 NU magubobugá nacuan tac cunnap pagubobug nat toláy anua angeles ira, nguem auan niacan y ayá, cunnayyá maffugab tat tadday nga tubbaga nga magguni onu cunnat tadday nga baddi nga quecqueng nga mapaguni. **2** Ay nu egga nacuan niacan ip paca-auayya nga mallabbun, annan nu ammmú nacuan immisterios annang ngamin nga ammu-ammu ; ay nu egga nacuan niacan ngamin y angngurug, tu ipaca-auayyá nga mamagali ngamin tab buquibuquig, nguem auaná tu ayá, auaná gabbalaman tu quebilangán. **3** Ay na baballayaccu ngamin ic cucuá tu panaguibi tam marigá ira, ay nu iyauá cu ib baggui tapenu matuggui, nguem auan niacan y ayá, auattu pammacapiaccu. **4** Nu y ayá ay apaddu y aggattatam na annam malunnay ; y ayá auassa ip passil ; y ayá auassa ip peddarayao, y appadacál, **5** ari manguipasingan tam maracay nga daturattu, arianna aleran ic cucua na, ari minallussao, arianna nga tabatabatan ip panaddutaddú ;

6 arianna nga ipagayayá y ari catunungan, nguem maquitap-pagayayá tab biga lara curug: **7** attamman na ngamin, curuganna ngamin, iddagganna ngamin, patalebaran na ngamin. **8** Y ayá ari bulabuga nga mofú; nguem nu ya egga ip pallabbun, metuppal; nu ya egga ip pagubobug tac caguicagui, maguimmang; ay nu ya egga ip pacannammu, mofú. **9** Ta ic caruan ay ammutam, ay nu ic caruan labbunattam; **10** Nguem noca tad dattal nuri nan napasical, yuri it tagguibaddi ay mafunu. **11** Gari tac cabbng cu, ay magubobugá nga cunna abbing, ip pannononó cu caguitta na abbing, caguicacu it tunung cu nga cunna abbing; nguem tas sangao ta nammanacam má ngana, inialiccu ngana in negagangay ta abbing. **12** Tanu tas sangao maribbó ip paningattam ta espejo, nguem maccaaru-arubang; tas sangao caruan laman y ammu, nguem cammuaccu noca ngamin tac cunné gapa tap pacannammura nió. **13** Mannanayun, lagu, y angngurug, y agguinnanama, y ayá; nguem ic caracallad da ngamin ay y ayá.

14 TUTTULAN nu lagu y ayá; nguem caragatan nu tad-dacal ig gracia ira, nepatalugaring ta ipaca-auayya nga mallabbun. **2** Tanu im magubobug tac cagui nat tanacuan nga dabbun, ari tu tolay ip paquiobobuganna nu ari id Dios; ta auan bulabuga tu macannammu nga mamalacag tac caguiana: nguem nu ta annung na espiritu ubobuganna im misterios. **3** Nguem mabí, im mallabbun, ya paquiobobuganna it tolay tu icapacaladda, tu ipanaddataddan, anna ipamannabannay. **4** Nu yuri im magubobug tac cagui nat tanacuan nga dabbun, pacaladdanna laggapa yaya; nguem yuri im mallabbun, pacaladdanna y iglesia. **5** Ica yá cu nacuan tu sicamu ngamin ammunu im magubobug tac caguicagui ira nat tanacuan nga dabbun, ay nepatalugaring tu mallabbuccamu; ta dacal paga yuri im mallabbun anné turi tan macannammu ta ubobug ira nat tanacuan nga dabbun; mapia paga nacuan nu ammuna nga palacaran ic cagui tapenu alauatan na iglesia ic capacaladdana. **6** Tac cunnud lagud, uauuagui, nu umayá nacuan nicamu ay tu ya ubobugaccu ic cagui nat tanacuan nga dabbun, ¿ anni lagu ip pammacapiannusa? ¿ Anna annian namma nap pammacapiá nicamu nu ari ya ngana nga paquiobobug cu nicamu ip paquittaguenó, onu tap pacannammu, onu tap pallabbun onu tap pattuddu? **7** Ay masqui danuri ip pinaratu nga auadda tu inangó nga magguní ira nga cunna flauta onu arpa, nu ari

madduruma ig guni annag gallura, ¿ annianna lagu nap pacannammu nu anni im matuca ta flauta onu ta arpa? **8** Ay nu it trompeta ari mapaguni onu mapagallu tam manauag, ¿ sinni lagu im mapparán nga maquibacal? **9** Cunnunna gapa nicamu, nu ta jjilanu ariannu buyatan ic cagui nga malogon nga mapalacag, ¿ anianna gafu na ipacannammu tam macagui? cunné camu lagu tam maquiobobug tap paddag. **10** Angngarigan, egga ta utun nad dabbun im magannugannug annam marumaruma nga guni; nguem auan nira tadday nga auattu quebalinanna. **11** Ay nu ariaccu ammu ic quebalinan nang ngaral, cunnayyá tam macajjammu turi tam magubobug nió, ay yuri im maquiobobug cunné tam macajjammu nió. **12** Lagud, sicamu gapa, ya nganangay tu caragatannu malá ig gracia ira, pacauarannu tu marribiribí camu nira tu icomangue na iglesia nga mapacaladda. **13** Ay tac cunnud, yuri im macannammu nga magubobug tac cagui nat tanacuan nga dabbun, ipaquimalló na tu meyauá sa ip pacannammuna nga mamalacag. **14** Tanu maddasallá tat tanacuan nga cagui, y espíritu maquimalló nguem nu in nonó cu auanna tu bungá. **15** ¿ Anni lagu y egga? Maddasallá ta espíritu annam maddasallá gapa tan nonó; maccantará ta espíritu annam maccantará gapa tan nonó. **16** Tanu ari, nu mappabaló ca ta espíritu, yuri im maddian nga manali tam macajjammu, ¿ annianna lagu nap paccaguina ta Amen tap pamunun nga mappabaló? ta arianna ammu nu anni ic caguiammu. **17** Ta curug tu sicao mappabaló ca, nguem nu yuri it tadday ari mapacaladda. **18** Mappabalotá tad Dios ta ammu im magubobug tat tanacuan nga cagui anné nicamu ngamin. **19** Nguem ta iglesia, icayá cu paga im mamuyá tal lima nga ubobug tan nonó cu, tapenu ipaca-auayyá nga manuddu tac caruan gapa ira, anné tam mafulu ribu nga ubobug tat tanacuan nga cagui.

20 Yé, uauagui ira, ari camu nga cunna abbing tan nonó: nguem ta annung nam maracay, cuannu tu cunna abbing camu, nguem ta annung nap pannononó, cuannu tu cuccamu nat tolay. **21** Tad dob egga nga neturá: tat tole ira nga tanacuan y ubobugda, annab bibig nac cabbagang ira, maquiobobugá tao nga ili; nguem tac cunnao paga ariaddá noca nga maguinna, cunnay Yafu. **22** Ay tac cunnud nu y ubobug ira im mebilang tu tacquilala, ari tam minangngurug ira, nu ari turi ta ari ira minangngurug; nguem nu ip profecía mebilang tu tacquilala, ari turi ira ta ari minangngurug, nu ari turi ira

tan minangngurug. **23** Nu ngamin y iglesia ira ay egga ira nacuan nga nattattadday tat tadde nga lugar, ay magubobug ira ngamin tat tanacuan nga cagui, ay nu tullung yuri im mappacajjammu ira onu yuri y ari ira mangurug, ¿ariadda cari nga caguian tu ulapa camu? **24** Nguem nu ngamin ay mallabbun ira, ay egga it tullung nga ari mangurug onu macajjammu, yao nga tolay papporian annat tagarulian nang ngamin. **25** Ay tu mepalaffuyá in netagu taf futuna: ay tac cunnao mattacag yaya, ay maddayorayo tad Dios, ay tu palapatanna tu id Dios cacuruganna tu egga tan nattangngannu.

26 ¿Anni lagu y egga uauagui? Nu mattattadde camu, catagguitadday egga y acquimallóna, egga it tudduna, eggasa it tadday nga nepalammuyag nga nadosan, eggasa it tadday nga tanacuan nga cagui, egga it tadday nga pamalacagna. Maparuló paray nacuan ngamin ig gannugannug tu icapacaladda. **27** Nu egga im magubobug tat tanacuan nga cagui, dua laman ay aru ngana it tallu, annam mattutubba; ay nu it tadday palacaranna ic cagui. **28** Nguem nu auan tu macannammu nga mamalacag tac cagui, ay ariannu yaya nga patannugan, ay tu magubobug laggapa tan nonó na tad Dios. **29** Tap profetas ira, dua laman onu tallu im magubobug, ay nu iccaruan patalattaccadda. **30** Nguem nu egga im mepalammuyag turi ta egga nga maggui-itubang, yuri y olu ay ari matanung. **31** Ta auayyanu ngamin im mallabbun tadde tat tadday, tapenu magguiguiammu ing ngamin annat tapenu cabannabannayan ing ngamin: **32** ay nu y espiritu ira nap profetas egga ira ta acquimoray tap profetas: **33** tanu id Dios ari tu Dios nag gurugurú nu ari Dios na imammó, tac cunnam mesimmú tangngamin ta iglesias ira nas sasantos. **34** Nu ib babbay ari ira matannug ta iglesia: ta ari mapabulun nira im magubobug; nu ari egga ira ta acquimoray tac cunnac caguian namma tad dob. **35** Ay nu egga ic quelugadda nga cammuan nga gannug, iyabúra ta attauara tab balera: ta tadday nga maraqué nga innan nu magubobug ib babay tan nattattaddayan. **36** ¿Ngatta, sicamu innallauanan nac cagui nad Dios; onu limibbé laggapa nicamu?

37 Nu egga im magabbó tu yaya ip profeta onu tolay nga egga sa in nadosan nga nepalammuyag, ammuanna tu ig gannugannug nga iturá cu nicamu ay dob ira nay Yafu. **38** Nguem nu egga im mayá nga mappacajjammu, pagurayan nu tu mappacajjammu yaya.

39 Tac cunnud lagud, uauagui, caragatanu tad dcaal nga accaragá ip paca-auayyanu nga mal-labbun, ay tu ariannu igamma ig pagubobug tat tanacuan ira nga cagui. **40** Nguem mepangngó tu ngamin y addé na ay macua tu auattu quepasi-rananna annam mapia nga paggaggaday.

15 IPAMMÚ ngamin nicamu, uauagui ira, y evangelio nga inifulufulung cu nicamu, nga inalauá nu gapa, anna egga camu gapa sa nga napacafirmi, **2** ay tu yaya ig gafu mac capaliagnu, nu tacquilalannu tam mannanayun y inifulufulung cu nicamu; maraqué laman nu nangurug camu nga auattu nebalinanna. **3** Ta iniaua cu nicamu tan nague nang ngamin y inalauá cu gapa, nga si Cristo natolay tam megafu tac catagaruliattam, tac cunné ta egga ta escritura; **4** ay tu natanam yaya; ay tu naguinnole yaya ta icatallu aggoná, nga cunna egga ta escritura; **5** ay tu nappasingan cani Cefas, ay ta urian tac caraddua ira; **6** ay ta urian nappasingan yaya tal limagatu nga uauagui, tan nagguiguiddan, ay tan nira yao, ic caruan nannanayun ira ta addé tas sangao: nguem nu ic caruan egga ngana ira nga naccaturug: **7** ay nasingan yaya ni Santiago, ay ta urian nasingan nang ngamin nga apostoles: **8** ay ta urian tang ngamin, tac cunné tat tadday nga abbing nga nari tas san, nappasingan gapa niacan: **9** ta sacan in napalinnó tang ngamin nga apostoles, anna ari nió mepangngó ic cagalan tu apostol, ta jjinatum cu y iglesia nad Dios. **10** Nguem ta alló nad Dios, egga niacan sangao ic cunnao nga paddiacu; ay nu ig graciana nga neyauá niacan ari nararal; lallagu ngana, nalanganá tac curuga aru anné paga nira ngamin; nguem ari tu sacan, nu ari ig gracia nad Dios nga naddian niacan. **11** Pennu ngana tu sacan onu pennu ngana tu ira, ifulufulung mi tac cunnao, annac cunnao gapa nap pangurugnu.

12 Nguem nu mefulung si Cristo tap paguinnolena tan nammatay, ¿annainna gafu ta caguan nac caruan nicamu tu auan tu paguinnolay tan nammatay? **13** Tanu auan tu paguinnolay tan nammatay, ari gapa nacuan nga naguinnolay si Cristo: **14** ay nu ari naguinnolay si Cristo, auaggafu tu quebalinan na inipanguifulung mi: ay nu y angngurug nu ay auaggapa tu quebalinabna. **15** Ay paga, nepay camí tu testigo nga auattu cacurugan nad Dios; ta pinacurug mi id Dios nga mamaguinnolay cani Cristo; nga arianna gafu nga pinaguinnolay na cacuruganna auattu maguinnolay tan nammatay. **16** Tanu

ari maguinnolay in nammatay, ari nacuan gapa nga naguinnolay si Cristo; **17** ay nu ari naguinnolay si Cristo, **18** y angngurug nu ay auattu cabalinanna gafu, danuri in naccaturug cani Cristo naccate ira. **19** Nu ya lang nga quegga nap paguinnanamatam cani Cristo yoye tap paddaggun nap pattolay, ittam ngamin ic curuga maquecabbí ta addé nat tolay.

20 Nguem tac cacuruganna, si Cristo naguinnolay tan nammatay, y olu nga bunga danuri na egga nga naccaturug. **21** Ta ya nganangay tu it tolay in negafuan nap patay, tam megafu tat tolay gapa ay egga ip paguinnolay tan nammatay. **22** Tac cunné tac cani Adam ay ngamin y addé na ay matay, cunnunna gapa tac cani Cristo, ngamin y addé na y matolay. **23** Nguem tac catagguitadday tap paggaggadde na: si Cristo olu nga bunga; ay tumunug danuri ic cucua ni Cristo tac canayun nad dattal na. **24** Ay ta urian lubbé ic quetuppal na, nga yaya ip panguialauá na tap papatulan tad Dios nga Yamana; tap pamacauanna tang ngamin nga pammaguray, pangannung annap paca-auayya. **25** Ta mauag tu mappatul yaya ta addé tap panguipena tac quinalingana ira tag gucaban nat tacquina. **26** Y urian nga quinalinga nga mapacauan ay yaya ip patay. **27** Ta egga nga neturá: ngamin ig gannugannug ay inigalú nad Dios tag gucaban nat tacquina. Nguem tap paccaguina: Ngamin ig gannugannug ira ay egga tap pammagurayanna, manauag tu egga nga napalilli yuri in nanguipay tap pammagurayanna tang ngamin ta addé na. **28** Ay tac quepe na tap pammagurayanna ngamin na addé na, yuri y Aná gabba egga gapa ta acquimoray turi tan nanguipay tap pammagurayanna tang ngamin nga addé na, tapenu id Dios ay yaya ing ngamin tang ngamin.

29 Tanu ari cunnao, ¿anni gafu ic cuan nuri nan nasiccuban tu macapia tan nammatay? Nu in nammatay ari ira bulabuga nga na nga maguinnolay, ¿ngatta gafu ta casiccuban ira tu pammacapiannada? **30** ¿Ngatta gafu gapa ta egga y icalulungac tam tac cammanganannuan? **31** Pacurugaccu yao nga palappatan, uauagui ira, tam megafu tad dayorayo nu, nga egga nió tang ngagan ni Cristo Jesus nga Yafutam, matayá tac caggaggao. **32** Sacan, tac cunnan negagangay tat tolay, naquibacalá tam mapporay ira nga ayam ta Éfeso, ¿ay anni lagu ip pammacapiaccusa nu ari maguinnolay in nammatay? Nu ari nga magguinnolay in nammatay, cuman ittam gafu

anna uminum ittam, ta nonumma ay mate ittam. **33** Ari camu maquitabag; im maracay nga cacabulun daraladda im mapia nga pangngupangngua. **34** Matturatura camu tab bigalara catunungan anna ari camu mattagaruli, ta egga ic caruan nga ariadda ammu id Dios: caguiaccu ic cunnao tu pangaguyuaccu nicamu tap pappasiran.

35 Nguem egga im maccagui: ¿cunnasi nap paguinnolay nannammatay? ¿ay anni nga baggui y irattalda? **36** Auattu utó! Yuri y imulam ay ari nga macapaggauagauayyan nu ari matay ta olu: **37** ay nu y imulam, ari tu ya nga imulam ib baggui na nu ari ib bullung nga nopacan, masqui paga nu trigu onu anni lara tac caruan ira nga bullung; **38** nguem id Dios in mangnguiáuása tab baggui tac cunna egga ta urena, ay tac catagguitadde tas semilla meyáuása ib bagguina. **39** Ari tu ngamin ip pattag ay nagguiguita; ta egga ip pattag nat tolai, annap pattag na ayam, annap pattag nam mammanú, annap pattag nas sirasira. **40** Egga gapa ib baggui nga egga ira tal langui annab baggui nga egga ira tad dabbun: nguem tadday id dayao nab baggui nga egga tal langui, ay tadde gapa id dayao nab baggui nga egga tad dabbun. **41** Egga id dayao nga cua nab bilag ay egga laggapa ic cua nab bulan, anna egga laggapa id dayao nab bibitun; tanu id dayao nat tadday nga bitun ay meruma tad dayao nat tanacuan nga bitun. **42** Cunnunna gapa nap paguinnolay tan nammatay. Memula tac cararal, annam mapaguinnolay ta ari cararal; **43** memula tac coyoyao, ay mapaguinnolay tad dayao; memula tac ca-cafuiyan ay mapaguinnolay tap paca-auayya; **44** memula nga baggui nga negagangay, ay mapaguinnolay tab baggui nga sigga espiritu. **45** Cunnunna gapa na egga nga neturá: y olu nga tolai nga si Adam nabbali tu icararuá nga matolay: nguem nu y urian nga Adam yaya y espiritu nga mamatolay. **46** Nguem ari bí nga napolu is sigga espiritu nu ari is sigga pattag, ay ta urian is sigga espiritu. **47** Y olu nga tolai naggafu tad dabbun, tag:gabú; ay nu im mecarua nga tolai ay naggafu tal langui. **48** Nu cunnasi nan necatolay nan naggafu tad dabbun, cunnunna gapa na ipattolay nan naggafu ira tad dabbun; ay nu cunnasi na inipattolay nan naggafu tal langui, cunnunna gapa nat tagalangui ira. **49** Ay tac cunné ta iniquegúitta tam tac casissinnan nuri nan naggafu tad dabbun, meguitta ittam gapa noca tac casissinnan nat tagalangui.

50 Caguiaccu lagu yao, uauagui, tu ip pattag annad daga

ariadla auayya nga jjinagatan ip pappatulan nad Dios; ni ic cararal auayyana nga jjinagatan y ari cararal. ⁵¹ Ajjao nga palappataccu nicamu it tadday nga misterio: ari ittam nga maccaturug ngamin nguem catalian noca ngamin ittam, ⁵² tam manganannuan ngalaman, tat tangaquimmá nam mata, tap pagguni na urian nga trompeta: ta magguni noca it trompeta, ay in nammatay maguinnole noca ira nga auattu nararalan, ay mapacabagu noca ittam. ⁵³ Ta mauag tu yoye nga baggui nga auayya na im mararal ay casinnunan ta arianna nga icararal, ay tu yoye ib baggui nga auayyana im matay casinnunan ta arianna nga ipatay. ⁵⁴ Ay noca nu yoye nga baggui nga mararal ay egga ngana nga nasinnunan ta ari cararal, ay tu yoye nga baggui nga auayyana im matay egga ngana nga nasinnunan ta arianna ipatay, maparuló noca ngana yuri ic cagui nga neturá: ¡nasillun ip patay tap pangaffusa! ⁵⁵ Sitao id dianna oh patay nap panubbó mu? ¿Sitao id dianna oh patay nap pangaffú mu? ⁵⁶ nu it tubbó nap patay ay yaya ic catagarulian ay nu is sican nac catagarulian ay il ley: ⁵⁷ nguem mabbaló tad Dios ta pangaffutan na ittam tam megafu tay Yafutam á si Jesu Cristo. ⁵⁸ Tac cunnud, uauagui ira, mapacafirmi camu, ari camu magala-alí, ay tu pacaruannu nicamu y obra nay Yafu, ta ammunu tu y icalangannu ay ari mapauan tay Yafu.

16 TAM meyanung turi tam mannán nga meyaia tas sasantos ira tac cunné ta inirob cu tas sibban ira tag Galacia, cunnud gapa ic cuannu. ² Ta olu nga aggao tac calilliggu, ic catagguitadday manguilinnay tu pappannanna tam mecunnay tap paddipaddianna, tapenu noca tal labbé cu auan ngana tu maquicquiddao. ³ Ay noca tal labbé cu, nu dani noca ip pilliannu, ira noca id dobaccu nga manammí tat turá cu tu umay manguitulug tat tappo nu ta Jerusalem; ⁴ ay nu mepangugó gapa noca tu umayá, mebulun ira noca niacan. ⁵ Nguem etta camu noca innam nu malacag cu im Macedonia; ta lacaraccu noca im Macedonia; ⁶ ay maffugab tu mebattangá labbí nicamu, masqui paga nu maddianá nicamu ta amnian; tapenu sicamu im mainaganuá niacan nga umay tan nu sito laman nga angayac cu. ⁷ Ta ariatta camu icayá nga innam tu maddagatá lan nicamu; ta innamaccu ip paddiaccu nicamu tap pigó nga tiempo, nu ipabulun nay Yafu. ⁸ Nguem mebattangá ta Efeso ta addé taf fiesta na Espiritu

Santo ; 9 ta egga nga nabucatan nió id dactal annam masican nga puerta, ay aru á curug ic quinalinga.

10 Ay nu lubbé si Timoteo, paddianannu yaya nicamu nga auattu assing ; ta cuanna y icalangan nay Yafu tac cunnap pangnuá gapa : 11 tac cunnud, ariannu iyanugú tu eggasa im manguyao ; nu ari pagannuatan nu yaya tab viajena tam memammó, tapenu macalabbé yaya niacan ; ta iddaggaccu yaya nga cabulun na uauagui ira. 12 Ay tam meyamung cani Apolos nga uagui, inipaquimalló cu sa ta aru tu umay nicamu nga cabulun na uauagui ira, nguem arianna nga inicayá bulabuga y umay tas sangao ; nguem umay yaya noca nu egga y ipaca-auayana.

13 ; Maturatura camu ! ; Mapacafirmi camu ta angngurug ! ; Magguyu camu tac cunnal lalaquí ! ; Pasicannanu sicamu ! 14 ay tu ngamin y icalangannu, cuannu tu capabulunan ta ayá nap paquiugui.

15 Tas sangao, ipaquimalló cu nicamu, uauagui, (ta ammu nu ib balay ni Estéfanos, ay ammu nu gapa tu ira y olu nga bunga na Acaya, ay tu inittabung da ib bagguira nga massirvi tas sasantos), 16 tu maquimore camu gapa nira, ay tu ic catagguitadday malangan annam manguffun. 17 Ipagayayá cu il labé ni Estefanos enni Fortunato enni Acaico ; ta ira in nangguiauí tan naccurangan nu. 18 Ta ira in namagayayá ta espíritu anna espíritu nu : ammuannu lagu ic cunné nira.

19 Dios nicamu na iglesia ira ta Asia. Da Aquila anni Prisca massaludo ira nicamu tang ngagan nay Yafu, tuangué gapa ta iglesia tab balera. 20 Ngamin y uauagui ira diosda nicamu. Macca salusaludo camu tam masanto nga ummó.

21 Is saludó sacan nga si Pablo iturá cu tal limá. 22 Nu egga y ari mangayá tay Yafu escomulgado paray yaya. Maranatha. 23 ; Mealubu paray nicamu ig gracia nay Yafu Jesu Cristo ! ; Y ayá cu egga paray nicamu ngamin tang ngagan Cristo Jesus. ; Amen !

IM MECARUA NGA TURÁ

NI PABLO TAT

TAGA

CORINTIOS IRA.

1 SI Pablo, apostol ni Jesu Cristo tap pacaure nad Dios, ay si Timoteo, uaguina, ta iglesia na Dios nga egga tac Corinto tuangue amma ngamin caranud nga sasantos nga egga ngamin ta Acaya: **2** Al-ló anna imammó nu iyauá nad Dios nga Yama tam, angue tam melaua nga Yafu Jesu Cristo.

3 Dayarayauan lagud id Dios nga Yama nam melaua nga Yafu Jesu Cristo, Yama nga aggal-lal-ló, anna Dios nang ngamin á bannabannay. **4** Yaya mabba nittam im mamananabannay tang ngamin á zigarigá ó icaraddam, tape nu auayya tam gapa bannabannayan danuri nga egga ta anni lar á jjigarigá, caranud gabba nga bannabaunay nga inipamannay nad Dios nittam. **5** Tanu cunnasi ic caru nittam najjigarigá ni Cristo, cunnug gapa tu aru tam megafu cani Cristo ic cabannabanne tam. **6** Nguem nu egga camu ta buruburung, yaya nicamu y mangnguihua ta icabannay anna icapaliac; ó nu egga camu tabbannay, yaya ma nicamu y mangnguihua ta icabanné nú, nga yaya gabba y manguihua gapa ta apaddú nga pagattattam taj jjigarigá nga ajiao sangao gapa nga attammam mi. **7** Nu sicami y agguiddanama mi nicamu gabba ay napasical: tap pamacurug mi tu sicamu cabulum mi tam magattattam cunnug gapa tac cabannabannay. **8** Tag gafu tap pauauagui, ariam mi icayá tu paquilabbunan nu ib buruburung nga nacua nicami ta Asia; nga cunné tu quinattu mi im matura anne tas sicammi, nga tac cacurugan na ic catolay pabbangam mi. **9** Nguem sicami nagguiac cami sigga anugú tap patay, tape nu ari cani mammacataló nicanu gabba laman nu ari ta Dios nga paguinolayan na in naccatay. **10** Tac cunnuri innapaliaram mi ay paliaranna y aru nga innaccatay ay tu cunnun na iddaggam mi ip pamaliag na nicami. **11** Uffunam mi sicamu ta addasal nac cunne nicamu;

tape nu y alló á nacua nicami tac quelaua nam magaru, megafu tam magaru macua lagu y alló gafu nicami.

12 Tanu ip pagayaya mi danoye: ip pamacurug mi ta annononó nga mapia nga capabuluan tas sippó anna cattu tabag ta Dios, tu ari pacannonó nat tolay, nga y inaggal-lal-ló na Dios inimuguram mi tad dabbunao, ay mapatallugaring paga nacuan nicamu. **13** Ta nu y ariam mi nicamu panguitura tat tanacuan á gannud anne caranao á bibbirannu ó tape cammuan nu; ay iddagac cu tu adde noca ta quetuppal na cammuan nu gabba: **14** Cunnug gapa tat tangabbagan nam-muan nu tu sicami ip pagayaya nu, nga cunnug gapa nicamu tan nicami, noca ta aggao nam melaua nga Yafu Jesus.

15 Tac cunnao nga pammacataló inicaya cu ta olu y angué bi nicamu, tape nu malá nu im mecarua nga alló; **16** ay gafu nicamu lumacagá ó talebarac cu y Macedonia ay tari ta Macedonia umaya mangana tao ay panoliat tacamu ta Judea. **17** Ip pangngua tac cunnao, egga tam-ma ic caliuatac cu? ó nu y quelugac cuao cuan, panonotac cu laman gafu tac catole tape egga nió y uan anna ari? **18** Nguem id Dios masigó ammu na tu y ubobugam mi anna nicamu ari tu uan anna ari. **19** Tanu y Aná na Dios si Jesu Cristo, nga gafu nicami ay dan nicamu ngamin neyam-muag, gafu nio, si Silbano ay si Timoteo accan tu uan ó nu ari, nu ari uan laman. **20** Ta ngamin y itabba nad Dios tanig á lara uan, ay tu matuppal gafu nicami tap pagayaya nad Dios. **21** Ay nu yaya nga manganugú nicami tan nicamu gafu ta Cristo, ay yaya nga namatannay, nicami, ay Dios; **22** Yaya gapa sinulló nacami ay iniaua na it tacquilala na Espiritu tag guiffutuam mi.

23 Paga só agalac cu id Dios tu mamacurug tu tam megafu ta icararua ay ta inaggal-lal-ló na anna ammacoma na tal liua-liua nu gabba ariac cu sinalebaran paga y Corinto. **24** Ari tu gabauam mi noca y angngurug nu, ta nu sicami minangnguffun á lat tap paleg ta nu ta annung na angngurug sicamu ay egga nga napasiccal.

2 TAO gabba pinasiccal cu mattadday, tu ariac cu ngana ulian y umay nicamu nga siggaraddam. **2** Ta nu etta-camu pacaraddamman Sin-ni tamma noca immamannabanné nió, nu ari yud nga eccu gabba pinacaraddam? **3** Ay gafu tao gabba natturá ta nicamu, ta maraqué nu noca nu tap pacalabbé

cu tatun ay alauatac cu id daddam turi ira tap pangalauatac cu nacuan tab bannay; ta docal y agguinnanamá tu ib banné ay banne nu gapa ngamin. ⁴ Tanu y aru nga buruburing anna icaraddam naf futu neturá cu nicamu tan nafulotan á lulua, ari noca tu eccu nicamu ipamacaraddam, nu ari laman tape cammuannu in nafulotan paga nga aya cu nicamu.

⁵ Nu egga nio innamacaraddam, ari tu só ippinacaraddamna nu ari pigo ta laman; ta ari tu só immangattu nicamu ngamin. ⁶ Mapia ngana tac cacurugan ic cunnao nga tagaruli nga pinay nam magaru. ⁷ Ic cunnao tat tangabbagan, sicamu mapia nacuan tu ipamacoma nu anna bannabannayan nu ta maraque nu yaya mofu tan nacquepalló nga daddam. ⁸ Gafu lagut tac cunnao ipaquimal-ló cu nicamu tu ipasingan nu y ayá tac cunné sa. ⁹ Tanu tam megafu tac cunnao á gannud nicamu initurá cu tape egga y ip panin-nan nicamu nu mipammaruló camu tang ngamin. ¹⁰ Ay nu sicamu ipamacoma nu, cunnud gapa nio: tanu só gapa ip pinacoma, nu egga ip pinacoma; megafu nicamu ay quingngua tu ariga baggui ni Cristo; ¹¹ Tape nu ari ittam tabagan ni Satanas; ngana ariattam paquilabbunan ip panabatabag na.

¹² Ngao tap paggafu ta Troas nga nanguilayyagayya ta evangelio ni Cristo, nu cunnup paga tu nabucatan nican ip puerta tang ngagan nay Yafu, ¹³ auattu imammó nan nonó cu, ta ariac cu nasingan si Tito nga uagui: tac cunnu, nap pabattanga nira ay minayá ta Macedonia.

¹⁴ Ay noca ta alló nad Dios, yaya quingngua na tu galaman tu marayao si Cristo ay pacurugan nab bangug tap pacannam-mu na gafu nittam tang ngamin á lugar. ¹⁵ Ta nu tad Dios ittam im mapia nga bangub ni Cristo, tac caranud nga mapaliag anna caranur á mauauan. ¹⁶ Caranao cacurug anna bangug nap patay tape matay; ay danur nga bangug nam matolay ay nattolay. Tac cuddanao nga macua Sinni lagud im macua-ayya? ¹⁷ Ta ari ittam, caguitta nam magaru, minallacu nga ariadda tuttulan ic cagui nad Dios: nu ari caguitta ittam nam menunung, nga ubobugattam si Cristo ta arubang nad Dios.

3 PEGAFUATTAM mangana uli dayarayauan ittam galaman? Ó mauag nittam, cunne tac caruan it turá tu iqecagui nu ó nu ipanguicagui nu? ² It turá mi sicamu gabba nga netura tagguiffutuan mi dan nga ammu tam anna binib-

big nang ngamin á tolay. ³ Ta malappa ngana tu sicamu ittacquilala ni Cristo nga tangngal-lam-mi gabba, natura ari tu tinta nu ari ta Espiritu nad Dios á sigga matolay ; ari tu pippic nga batu, nu ari tap pippic nga pattag naf futu. ⁴ Ay tac cunnao nga ammacataló egga nittam si Cristo nga egga amma ta Dios : ⁵ ari noca tu auayya tam mebilang tu ittam laggapa im mappanonó tu pigó ta queyannungattam, nu ari ip paca-auayya tam paca-auayya nga naggafu tad Dios. ⁶ Nu ic cunnao cunnug gapa tu ittam sinacquilalan na tu manangngal nga mecatalo tab bagu nga nassippanabban nga ari tu natura, nu ari ta espiritu ; tanu is simu ra mamapatay, ay nu y espiritu mamattolay. ⁷ Ay nu im manangngal tap patay nga nelamma á nefura tab batu, limibbé nira ip pagayaya, nga tac cunnu danuri nga aná na Israel ariadda icaya icanna im matara tam mucá ni Moises, gafu tap pacayaya nam mutung na nga cunna mappangue á mapauan. ⁸ Cunnasi tu ari lagud maturu ip pia na ipagayayá tap panangngallan ta espiritu ? ⁹ Tanu cunnuttu im manangngal tap pangaccacca nacaddé tap pagayaya, maturu paga ic caru nap pagayaya tap panangngallan tat tunung. ¹⁰ Tanu pagatu danud nga napagapagayaya ari ira nagayaya tal lugarao, tu meguitta tam madayorayao aggayayatan. ¹¹ Tanu yuri im mofu ay nagguan tap pagayayá, maturu maffugab paga ip pagayayá nu nam mannanayun.

¹² Nu cunnun na, tu egga ic cunnao agguiddanama, maguboubobug ittam tan naperulay á peló. ¹³ Ta ari cunnay cani Moises nga ipen-na ittadday sippag ta utun nam mutung na, tapenu y ana-aná na Israel ariadda ican-ná ig guimmatadda, tac quetuppal nuri nam mappangue mari. ¹⁴ Nu cunnup paga y annononó da nafucu, tanu ta adde tas sangao nga aggao nebattang yuri gabba nga sippag nga ari nabucatan, tape ica-tulang nad dan nga testamento, yud gabba gafu tac Cristo ay nari. ¹⁵ Ay paga ta adde sangao nga aggao namegafu tap pamibbig ni moises, is sippag egga á nelamma tag guiffutuadda. ¹⁶ Ay nu mapoyu ira nay Yafu, is sippag mari ngana. ¹⁷ Tanu y Yafu yaya ay Espiritu : ay nu iddian na Espiritu nay Yafu turi iddian nal lanagauag. ¹⁸ Tac cunnud ittam ngamin mac-casingasingan tam mucá nga auattu sippag na, cunnat tattad-day nga aggalinauan onu espejo y aggayayatan nay Yafu, ittam mapacopacoli tam mattulunug nga aggayaya tao cunne gala-man, turi ta Espiritu nay Yafu.

4 TAC cunnud, ta egga nittam yoye ippanangnal megafu ta alló nga ettam naddetan, ari ittam mattungnan; **2** olu bi ariattam ip pattagatagan nap pasiran, ari ittam lumacag á mamalliculicu ta ubobug ni amungan ic cagui nad Dios nu ari ira lar ic capalappa nac curug nga bilibilin na nittam gabba nga taffutu ammu tu mapia cuan ta icattolay ta arubang nad Dios. **3** Ay nu y ituddu tam egga paga neta-gatagu caranur nga mapauan ic quetuttutan na: **4** ay tac caranud id dios tal lagum oye nam magatú tad dagun pinataggá na in nonó danud nga ari mangurug, tapenu ari nira gumal-layao in nauag nap pacayaya nat tuddu ni Cristo nga yaya ic casissinnan nad Dios. **5** Ari noca tu mallayyagayya ittam tan nittam galaman nu ari ta Jesu Cristo nga Yafu ay sittam iddorobadda gafu ta Jesus. **6** Ta id Dios, innanguirob tu tac callocalló mallauan sa innauag, nga yao amma ig guiminallayab tag guiffutuat tam tu ipanulu tag guinnotan nap pagapagayya nad Dios tam mutung ni Jesu Cristo.

7 Nguem ajjo nittam yao nga paca-eggaegga nga napap-pannan, dayug nga dabbun tapenu iccatannangan nap paca-auayya cua galaman nad Dios tu ari sittam. **8** Ta egga ittam nga nalebu tan nu annilar á buruburung, nguem ari ittam mattalamman; tap pacanninipang nguem ari ittam maccurang ta agguinnanama. **9** Mabanubannu ittam, gamma ari ittam mepamacan; mapeppedda ittam amma ari ittam mabuccay. **10** Y fulufulu attu labu ta asitao paga paddianan, ip patay ni Jesus tab baggui, tapeg gapa y attole ni Jesus quemammatan tab baggui tam. **11** Ta nu ittam nga mattolay, egga lar ittam nga auattu labu tap patay gafu ta Jesus tape gapa y attole ni Jesus quemammatan tap pattagtam á sinolay. **12** Nu cunnun na tu ip patay egga nittam ay tan nicamu y attolay. **13** Nguem nu egga nicao im macagui espiritu na angngurug, ta cunna egga nga netura: curugac cu, gafu sa gabba quinagui: sicami gapa curugammí, tac cunnud gapa caguam mi; **14** Manauag á curug tu innamaguinnolay ta Yafu Jesus ay sittam gapa paguin-nolayanna gafu ta Jesus ay sicama cabulum mi nga iyarubang na. **15** Ta ngamin y jjariga cu ay megafu nicamu; tapenu ig gracia nga meyanugu ay maparu tac quesipó nammagaru ay tu yaya ic quegafuan nap pabaló tu icarayarayao nad Dios.

16 Tac cunnu, ariattam paccafuiyan innonó: olu bi nu cunnup paga tu yoye ittole tam tal lauan mappangue mofu, illagum, nu cunnup paga, mabbagu lar mabbagu tac caggaggao. **17** Tanu

yoye inmaddaggun ay ammanganannuan laman annal lasá anne tabburuburung tam, tan nittam mearig tu auattu cunnay tac catannang, tu ari mofu nga azzil nappagayaya. ¹⁸ Nu ariattam innan ig gannugannug nga masingan, nu ari danur nga ari masingan, tanu ig gannugannug nga masingan egga laggapa y allattuag na; ay nu danur nga ari masingan auan ira tu cofutan.

5 TANU ammu tam tu ibbalay dabbun nga paddianattam ay moli, egga ic cuatam tad Dios nga tadday ubung, tadday nga balay ari quingngua nal-lima, ari mararal, turi tal langui. ² Gafu gabba tac cunnao ipaddaguing tam, ta quelugan nacuan tu ume ittam amma nga maddian tal langui. ³ Yanganangay tu cacurugan nagguian ittam nga nasingan á sigga allung tu ari uba. ⁴ Tu cunnug gapa ittam nga egga tam melaua nga addianan, daguingattam á curug, gafu tap panaquitam tu mari nittam, nu ari capaluturan tapenu yuri ipatay tac cunne nittam ay sillunan na attolay. ⁵ Ay nu in nangngua tac cunnao nittam id Dios; yaya nittam iniyauá na y ammacaladda na Espiritu. ⁶ Cunnud tu mattolay ittam mammacataló galaman ay paggaam-muan, tu labbi tac quegga tam tabbaggui, mallacalacag ittam nga megungay tap Yafu; ⁷ (Tanu gafu ta angngurug lumacag ittam, ari tac casingan): ⁸ Paga mam-macataló ittam ay paga quelugattam im manao taf fuccal, ay umay ta arubang nay Yafu. ⁹ Tac cunnu, bibitattam gapa cunne ta auan anna egga, ip panguimasingan ta angngayá na nittam. ¹⁰ Ta curuga mauag tu ngamin ittam duttal ittam ta arubang na ammacatunungan ni Cristo, tapenu ic catagguitadday alauatan na ig gucug tac quingngua magafu gabba tab baggui, cunne á lar nu mapia ó maracay.

¹¹ Ta egga ittam lagu ta agganassing tay Yafu, poyutattam ittatolay, ta nu tad Dios sicami innelam-muag: ay iddagga cu tam matunung nga annono nu, ta sicami innelammuag. ¹² Arian nu ulian ngana cari nga ibattang nicamu, nu ariam mi nicamu iyauá ip pacá-auayya tap pagayaya nu megafu nicami, tape auayya nu ittubbag tumuqqi caranao á magayaya quinnuquinnuara nga nasingan nga ari naggafu taf futu. ¹³ Tanu napatallugaring cami tad addian, cucua nad Dios, ay nu nagutó cami tape cucua nu. ¹⁴ Tanu y ayá ni Cristo yaya nicami im mangatajji mappaquinacam tac cunnao nga nu ittadday natay gafu tang ngamin, gagafu ngamin

naccatay : ¹⁵ ay gafu nittam ngamin natay, tape danud nga matolay, ari ira ngana matolay gafu laggapa nira, nu ari turi nga natay ay naguinnolay gafu nira. ¹⁶ Gagafu nu cunnu tu sicami adde sangao ay tam mappangue, ni sinui á pattag ariam mi curugan tu maca-auayya nu ari laman si Cristo nga nasingam mi nga pattag á maca-auayya nguem tas sangao ariam mi ngana ammu. ¹⁷ Tac cunnuri nu egga ittadday cani Cristo, bagu neyana yaya : ig gannugannug á dan suminalebag ; danaranao ngamin in nacua nga bagu. ¹⁸ Ay ngamin danao naggafu tad Dios, nga yaya gabba innamatoli tap pattattadday na guiurayan nga cunnao gafu ta Cristo, ay nittam iniyauá na ip panangngal tac catadday na uray. ¹⁹ Tac cacurugan id Dios nagguian cani Cristo nga mamattattadday tat tangarabbunan tac cunnao, ariadda iralin illiua ra, ay piné nittam ic cagui nga catadday na uray.

²⁰ Cunnao ig gafuna tu ittam natacquilalan tu doroban nga tali ni Cristo, cunne nacuan tu id Dios maquimalló nga ittam im mangngua : nicao ipaquimalló mi megafu tang ngagan ni Cristo : Maquipacanubuc ca tad Dios. ²¹ Turi nga ari nacingan tal liua, nattagaruli gafu nittam tape nu ittam cuattam ip pamacatunung nad Dios, sa.

6 AY cunnao lagu, nga mebilang tu manguffun mefulufulu sa, sicami quiddauam mi gapa tu ariam mu alauatan nga auattu quebalinan y allo nad Dios ;

² (ta ya quinagui na :

Ta aggao nga maquemmi, sinangab taca :

Ay ta aggao nac capalliag, inuffunattaca ngana :

ajjoye sangao y aggao nga napaquemmi ngana ajjoye sangao y aggao nac capalliag) : ³ Arica mangnguiaua tam masque sinni ta anni nga mecabatú, tape nu ari capaliuatan ip panangngal ta evangelio. ⁴ Nu ari egga ittam tang ngamin á gannug nga manangngal ta dob nad Dios, ta aru nga aggettattam, tab buruburung, tac caragatan, ta icaraddam ; ⁵ Tap pipisi ta ammututan, tag gurugurú, tal langan, ta vigillas, tap pagayunar ; ⁶ ta ari quesidducal, tap pacannammu, ta ingal nan nonó tat tulú, ta Espiritú Santo, ta ayá nga ari inicao ; ⁷ tac cagui nga cacurugan, tal ladda nad Dios, ta iccaman nat tunung taj jjuanan anna jimigui ; ⁸ tad dayao, ta ari icadayao, tab bannabannu ay tam mapia nga dumug : cunna minangnguilogó, nga tolay á cacurugan ; ⁹ cunna paquilabbunan, gari

ammu ; cunna maguimmamatay, gamma ajoye matole cami ; cunna natagaruli, gamma ari maccatay ; ¹⁰ cunna nattaquitan, gamma biga magatuagauayyan, cunna mariga, gamma pinaggauagauayyadda in napacaru, cunna auattu egga bula-buga, gamma egga nira ngamin.

¹¹ Ys simú mi egga nga bucá nicamu, oh Corintios : iffutu mi ay naparacal. ¹² Ari camu attajji taf futu mi ; lagud egga camu atajji gabba ta angngayá nu. ¹³ Ay tape ipabbaló tac cunnu gabba (sicamu nga aná cu ip paquiobobugac cu) dumacal camu gapa.

¹⁴ Ari camu merumá tac capatulú tac caranuri á quinalinga, ta, annian na paffulu nat tunung anna ari tunung ? Ay cunnasi ip pattaddayan nan nauag anna jjibbó ? ¹⁵ Anni y queguittan ni Cristo cani Belial ? ó anni ic queguittan nam mangurug ta ari minangngurug ? ¹⁶ Ay anni ip pagguittan na sibban nad Dios ta minaggananitu ? Tanu ittam ay sibban ittam nad Dios siggatolay, ay id Dios quinagui na : Maddianna nira ay lumacagá nira, sacan id Dios da, ay ira gabba it tollé.

¹⁷ Tac cunnud,

Panauan nu ip pattangngadda ay megungay camu nira, cunnay Yafu,

Ay ariannu tucallan ig gannug nga maraping ;

Ay só alauatattacamu.

¹⁸ Ay sacan y Yama nu.

Ay sicamu niacan ana cu, cunna Yafu á Macapangnta.

7 TAC cunnao uauagui nga ajoye nittam in netabba, pacarenuattam ngamin id dapiraping nab baggui anna nonó, pasiccalan y angnguilaua ta agganassing ta Dios.

² Bucatan nu nicami iffutunu ; auattu pinacaraque mi nu sinni laman, auac cami tu jjinaral, auna auac cami tu sinabag.

³ Ari tu panagaruli nicamu ip paccagui, ta quinagui ngana ta olu tu egga camu tag guiffutuam mi, tam matay ay tam matolay mefulú. ⁴ Aru ittaló nió nicamu, nió egga nicamu y aru nga pagayayá, napannu ngá tab bannay mammaturuturú ta ammacapia tang ngamin á buruburung tam ;

⁵ Tanu cunnup paga tu naggafu cami ta Macedonia, auan bulabuga tu imamimó nab baggui mi ; olu bi, tang ngamin nagguiac cami naburuburung : tal lauan, tuqqituqqui ; tal lagum, assiassing. ⁶ Nguem id Dios nga bannayan danuri á minammaruló binannayan nacami tal labbé ni Tito : ⁷ Ay ari

lattu tal labbe na, nu ari gapa tab bannabannay nga nepa-
mannésa megafu nicamu, quingnguana iquipainmu nicami
nad dactal á caragatan nu, pattanguitangui nu, pangui-igúnu
niacan, tape nu tac cunnu maturú ip pagayaya cu. ⁸ Ta nu
cunup paga tu pinacaraddam tacamu tat tura mi, ariac cu
babaiyan : yanganangay tu naráddammá (ta lagu nasingac cu
tat tura ud, pinacaraddam ta camu, nguem tal lagum lan nam
manganannuan), ⁹ sangao magayayatá, ari gamma tac capa-
raddam nu, nu ari gafu ta inicapacaraddam nu tu nabbabaiian
nu ; tanu sicamu dan á napacaraddam cunna Dios, tape auan
bulabuga tu mararal nga attam-man nu tam megafu nicami.
¹⁰ Ta nu ittaqui nga cunna Dios cuan na y abbaui nga
icapalliag, ip pabbabai nga auattu ilabbé nga daddam : nguem
iddaddam tad dabbui yaya im manguilabbé tap patay. ¹¹ Tanu
egga yao, yao gabba cunnad Dios innegafuan nad daddam nu,
mapipia nga acquimalló in nalangan tan nicamu, tangacuan
paga tac queyigú nu, ay paga batú anna assing angué tad
dactal á panguigagangay, ay paga pacauag ay paga it tumunug
nga baló nam maracay, tang ngamin sicamu inipasingan nu ic
cauan tu dapiraping tac quelugan á tuttulan. ¹² Tac cunnunna,
nu nattura ta nicamu, ari tu tam megafu tan nangngua tac
cagui á maracay, ni tam megafu turi nga nagattam sa nu ari
tape sicamu cam-muan nu y egga á iquinoddo mi gafu nicamu
ta arubang nad Dios. ¹³ Gafu tac cunnao, nabannabanban-
nayac cami : nguem maturú paga nga bannabanne mi ib banne
ni Tito, tanu y espirtu na ay napacalunnay megafu nicamu
ngamin. ¹⁴ Ay nu pigó nio ip pagayaya ay tas sa cucua nu,
aria napasiranan ; oli tac cun-nang ngamin á dan quinagui
mi nicamu nasingan tu curug, cunnao gabba ip pagayaya mi ta
arubang ni Tito, nga nasingan tu curug a curug. ¹⁵ Ay tu y
ayá na nga napsiccal curuga dactal tac cunne nicamu, nu que-
raddam-man na y acquimoré nu ngamin, anna inipangalauá nu
sa ta assing annap pippig. ¹⁶ Mabannabannay yá gafu tang
ngamin, auayyá mepammacataló nicamu.

8 CUNNUG gapa uauagui, ipammu mi nicamu ig gracia nad
Dios nga minay neyauá tas sibbasibban ta Macedonia :
² Nu id dactal nga capacurugan nab buruburung, ic caru nap
pagayayá anna aralam á jigará minaru tac caracal na ipa-
auayyá ra : ³ Nu tag gucub nap paca-auayyara iniauí ra im
meyannung tas sicadda só pacurugac cu paga maturú anne tas

sicadda. **4** Ay quiddauadda ta aru nga acquimalló, tu mesipó ira tag gracia tuangué tac quetagappóra ta ipassirvi caranur á sasantos. **5** Ay ari cunnay ta iddaggammi, olu bí nga iniauára ib bagguira tay Yafu ay tan nicami ta pacaure nad Dios. **6** Tac cunnun na inipaquimalló mi cani Tito, ta yanganangay tu yaya y olu namegafu cunnug gapa ta patuppallanna yao nga gracia tuangué nicamu gapa. **7** Tac cunnud, yanganangay tu ngamin egga nicamu ta angngurug, ay pagubobug ay tas sirib, ay tang ngamin á ipaquillalattui ay ta ayá nu tan nicami, ta gapa mapipia nicamu ic cunnao nga gracia. **8** Aria magubobug ta cunna irob cu, nu ari tape masingan ic capacurugan na, nac que-eruma nac caruan, ay cacurucurug gapa na ayá nu. **9** Ta ammu nu nga ig gracia nay Yafutan Jesu Cristo, nga gafu ta ayá na nicamu y napacarigá nu cunnunna paga tu macappirá tam megafu ta ayá na nicamu ay napacariga yaya tu icomangue nu nga marricu. **10** Ay tac cunnao tabarangngat tacamu; ta yao im mepangngó nicamu tu pagafuan nu ta olu, ari laman tu cuan-nu, paga paruddunan nu in nepangayá nu ta adde tad dagun á siminalebag. **11** Sangao ngana netúppal ngana gapa ic cacuana; tape nu tac cunnab bí nga naya, cunnud gapa tu egga camu nga mamaruló tac quetuppal na tam mecunnay tap paca-auayya nu. **12** Tanu ta olu egga ip panguigangay tab bibí, im macua ay malauá tac cunna egga tat tolay ay ari tu cunna auassa. **13** Ari tu ya ipaccagui tac cunnao tapenu danur á caruan calappauan, ay tu sicamu carammattan; **14** nú ari tapenu toye tat tiempo, ay magguiguitta, ic caru nu mallannó tac curang da, tape nu ic caru ra mallannó gapa tac curang cu tapenu egga ip pagguittan nu. **15** Cunne tan netura: Yuri nga nacannam ta aru á auattu nabuna sa nganá; ay ibbaddi in nannam na auat tu curang na.

16 Nguem mabbaló tad Dios ta inipenna taf futu ni Tito id docal nga panangngal nicamu. **17** Ay tac cacurugan na, sinangngag na ittaddam mi sa; nguem tac caracal na ayá na, nanao ta ure na nga minay nicamu. **18** Ay inipefulú mi sa y uagui nga nu id dayona ta annung na evangelio egga nga neuarauará tang ngamin ta iglesia ira. **19** Ay ari yao laman nu ari jjinob yaya paga ta iglesia ira tu cabulun nga mallacalacag nga manguiangay toye tag gracia nga tangngal-lam mi tu icarayorayao nay Yafu ay tape panguipasinnan tac queggami á siggaparan. **20** Ay tu ililli mi tu egga nicami im macaliuá toye tap pammacapián nga tangngal mi. **21** Yalar

cucuam mi ig gannugannug nga mecacua ari latta arubang nay Yafu, nu ari gapa ta arubang nat tolai. ²² Zinob mi gapa nira y uagui tam, nga yuri in nasingam mi tan namaru tu matalicarag; nguem matalicarag paga tas sangao tag gafu tac caracal na ammacataló na nicamu. ²³ Nu egga im maquiabu nu sinni si Tito, yaya ic cabuluc cu anuac quioffuccu nicamu; onu ta uauagui ira, ira id doroban nas sibban ira, ira id dayao ni Cristo. ²⁴ Ipasingan nu lagu nira ta arubang na iglesias ip pamacurugan ta ayá nu, cunnunna gapa inipaddayorayo mi tam megafu nicamu.

9 TANU tam megafu ta pangnguiauá caranu á sasanto, ari mauag tu itura cu nicamu. ² Ay tu amnuac cu ibbibí nap pangngua nu, tac cunnu magayayata, só tuangue caranur á Macedonia, ta y Acaya napparaparan ta adde tad dagun á nattalebag; ay nu it talicarag nu ay pinaquengal na y aru nira. ³ Paga zinob cu y uauagui, tape nu ip pagayayá mi tan nicamu ari nga mauauan: tape tac cunna quinagui egga camu nga siggaparan. ⁴ Maraqué laman, nu maggaangue tao niacan it taga macedonia ay sicamu labbetadda nga ari napparani, capasiranan itam, (tu ari lattu sicamu) toye tan necatalaccattam. ⁵ Tac cuddanao abbattac cu tu curuga mauag ip paquimalló ta uauagui tape ume ira ta olu nicamu, ay yauá da ta olu ib bendición nu gari nga netabba, tape nu maparan tu cunna bendición nga ari cunna fuguib.

⁶ Nguem yao caguiac cu: Yuri im mammula tap pigó, gapa maggatab tab baddi; ay im mammula ta aru, ay aru gapa iggataban na. ⁷ Catagguitaday cuanna ic cunna egga taf futuna: tu ari tam maraque nonó ó nu tac cauagna, tanu id Dios ayatanna immagayayá á mangnguiauá. ⁸ Ta maca-auayya id Dios nga mangnguí ta ipagaru nicamu nab-baló; tapenu big á lara egga nicamu ing ngamin á magannugannug nga mapia, magaru nicamu immauag tang ngamin á mapia langanan: ⁹ Cunna egga netura:

Neuarauará na; iniyauá caranur á marigá:

Yc catunungna magguian nga auattu pangulian.

¹⁰ Nu im mangia tas semilla tam minammula annap pan tu canan, yaya im mangnguiauá annam mamacaru tas semilla nga imulá nu ay ammungan na ibbunga nac catunung nu. ¹¹ Tapenu maparu nicamu ngamin ig gannugannug tu icomangué nga icabullag nal limanu nga mangnguiauá nga ipab-

baló tad Dios megafu nittam. **12** Tanu ic catangngal noye na servicio ari laman mattali turi nga curang nas sasantos, nu ari gapa umaru tac caru naumacumacua nga balo ta Dios. **13** Tanu tan nasingan ngana toye nga pangnguiaua ipagapagayayá nad Dios gafu ta am-maruló nga cuan-nu ta Evangelio ni Cristo, ay ta inaggal-laló nu nga manguiagga nira ay tang ngamin. **14** Cunnug gapa ta acquillalauí da tam macapia nicamu tu ira ayatadda camu, tam megafu tan nafulotan nga pabbaló nad Dios nicamu. **15** mabbaló tad Dios ta adde na iyauá na nga ari mapalappá.

10 NGUEM só si Pablo nicamu quiddauac cu tu ta inaggal-lal-ló anna iniam-mung ni Cristo, só nga nappasingan á cacurugan, so alinnó ta anne nicamu; paga nu manaoua namacataló ta nicamu: **2** Ipaquimal-ló cu lagu nicanu tanu egga ngá maddian ari camu mattalebaga ta am-macataló nga egga nio tab bibí cu nga manguituppal tac caruan, tu ittam caguiadda tu mal-lacalacag ittam gafu tac carabbun. **3** Ay paga nu lumacag ittam tad dabbun ari ittam tumubang gafu tac carabbun. **4** (Tanu y iccam-man nga paquibacal tam ari tu yud nga egga tan nonó nga carabbun, nu ari tap paca-auayya nad Dios tu icabubcay nas sicasican); **5** Buccayanna ippesippó nga pannononó, annang ngamin nga gannugannug nga inapacatannang nga macatabbá tap pacannammu tad Dios, ay tu fucutan na ngamin igguinnonotan tap paquimoray cani Cristo; **6** Ay nagguián ip panguigagay nga panagaruli ta ari mamaruló, tac caparuló na acquimore nu. **7** Imammatan nu ig gannug nga egga ta arubang nu. Nu yuri nga mammacataló sa gabba tu cua yaya ni Cristo, ipanonó nu gapa sa tu nu cucua yaya ni Cristo. ay cunnunna gapa nittam. **8** Tanu cunnut tu só magayayata amna tab baddi nga paca-auayya mi (nga iniyauá nay Yafu tu necaparó nu ay ari tu nabucque nu) ariá capasiranani. **9** Ta gamma ari masingan tu icayá tacamu caddagan tat turá. **10** Ta egga immaccagui: Itturá na ira ay marammó annam maporay; nguem ic casissinnan nap pamaggabagguina ay macafui, ay nu y ubobug na ay auattu cabalinanna. **11** Nu yao nga tolay mepangngó tu nononotan na tu y ubobug mi tat tura ta ariam mi paddianan cunnun na gapa na icalangan mi tal lugar nga paddianam mi. **12** Ta ariam mi auayya y metabbilang ó nu iguitta ib baggui mi tac caranuri nga dayauadda galaman ib baggui ra; ira laggapa in naggucub nira ta ure-ure ra anna

macca-abeabe ira, nga' auattu paggaggannungan nan nonó ra. ¹³ Nguem ari camí mappeddarayao ta ariam mi magauá nu ari laggapa nga pappeddarayauam mi y egga tal laguman nap provincia nga initaneg nad Dios nicami nga yao nga baballay macadde gapa nicami. ¹⁴ Ta ari curug ta cunna ari camí macadde nicamu, ta minaddé camí nicamu ta panguilayya-gayya ta Evangelio ni Cristo: ¹⁵ ta ariammi pappegga y egga tal lauan nap pammagurayanmi tu panunnam mi y icalangan nat tanacuan; nguem egga camí ta agguinnanama ta ipaddacal na angngurug nu, tam megafu nicamu cammungan gapa ic caracal nap provincia mi, ¹⁶ tu icomangué mi nga manguiifulung ta Evangelio tal lugaran ira nga egga ngana nicamu nga arayyu ay tu ariam mi ipappeddarayao ig gannugannug nga egga ngana nga naparan tat tanacuan nga provincia. ¹⁷ Ay nu yuri y mappeddarayao ya mepangngó nga ipappeddarayo na y Yafu. ¹⁸ Ta ari nga mapaquemmi yuri y ipeddarayao na galaman ib bagguina nu ari yuri id dayauan nga Yafu.

II PARÉ nacuan tu attam man nu tu pigó tac cunne niacan ib baddi nga cacurang nap pannononó, ay tab balebale nac curug attam-man nú. ² Ta egga ngá tap pangabubú nicamu tan nadosan nga pangabubú; ta iniataua tacamu tat tadde laman nga ataua tu icomangué nga manguiarubang nicamu caní Cristo tac cunnab virgen nga marenu. ³ Nguem maganassing ngá ta maraque nu caguittá nuri na irao nga nanabag caní Eva tas sirisiri na, cunnug gapa tu matabag igguinnotan nú anna umarayyu camu tas sippó annad denu nan nonó nga nalá nu caní Cristo. ⁴ Tanu yuri y mappangue nga lubbé ifulung na it tanacuan nga Jesus nga ariam mi inifulung, ó nú alauatan nu it tanacuan nga espíritu nga ariannu gari inalauá ó nu tanacuan nga evangelio nga arian nu inianugú, yao nga tolay ay attam-man nu yaya. ⁵ Attam-man nú lagu, tan nonó cu laman ariá gapa nga meuyao tam mappacasanto ira nga apostoles. ⁶ Nguem nu cunnunna paga tu sacan macurang nga tap pagubobug ariá lagu macurang tas sirib; ay tu sicami dan ngana nga inipemammá mi nicamu ic cannao, tanu anni lara nga gannug. ⁷ Ngatta, nangguá nga panó tac catagarulian, tu ipappatulú cu galaman tab bagguí tu icomangue mi nga mapacatannang, tag gafu ta inipanguifulung cu nicamu ta Evangelio nad Dios nga auassa

tu nalá nga pammacapian? ⁸ Ynubanac cu ic cartuan ira nga sibban tay pangá cu nira tat taddan tu icomangué nga manangngal nicamu. ⁹ Ay nu egga ngá, nga metadde nicamu, ay egga ip paccurangac cu, ay ariá naqquiddao tat tanacuan; tanu anni laman nga paccurangac cu, iniaua níó na uauagui ira nga egga tam Macedonia; ay sinangngallac cu tam mapia y ariac cu bulabuga paquicattu nicamu ay tu cunnao ic cuac cu ta addé noca. ¹⁰ Tag gafu tac cani Cristo, auan níó tu macari tao nga dayao tanu anni laman nga lugaran na Acaya. ¹¹ Ta anni ig gafu na? Gafu ta ariat tacamu ayatan? ammu nad Dios. ¹² Ay nu ic cuac cu sangao yaya ic cuac cu ta adde noca tapenu magappó ip pallilibá danuri nam magapagarú; tapenu tap pappeddarayo ra, maleg ira tac cunné tac caleg tam. ¹³ Tanu ira yao ay mappé apostoles ira mananguilogó ira nga malangan ay tu palacaradda tu ira apostoles ni Cristo. ¹⁴ Ay tu ari macapabbao; tanu si Satanas mabbalibali tu angel nan nauag, ¹⁵ Ari lagu macubbi tu y ministros na ira ay palacarad da tu ministros ira nac catunungan; ay tu ya nga pattuppaladda y mecunnay ta icalangadda.

¹⁶ Cuccu mangana nga maccagui, ari nga abbastan nat tolay tu ulapá ngá; nguem nu abbastan nu mabba tu cunnao alauatan nú galaman tac cunna ulapá, tapenu egga paga y pappeddarayo tab baddi. ¹⁷ Nu y ubobugac cu, ariac cu caguian tu cunnan naggafu tay Yafu, nu ari ic colapá tag gafu tap paguimammá tac cunnao nga appeddarayó. ¹⁸ Tag gafu ta aru im mappeddarayo ta annung nab baggui, mappeddarayo ngá gapa. ¹⁹ Tanu sicamu attam-man nu tam mapia nga nonó tu napolapá ira, nu cunnun na paga tu mappacautó camu. ²⁰ Ta attam-man nu it tolay nga manguigalug tap paquigui-bulan nga mamacarigá nicamu nga mamucú nicamu, nu pacatannangan na yaya anna dannalan na camu tam mutung nu. ²¹ Magubobuggá tac cadaralac cu nga cunné tu curuga macafui ngá. Nguem nu egga in napaquengal tan nonó (magubobug ngá cunna auat tu utó) sacan gapa napaquengal in nonó cu. ²² Hebreos ira cari? sacan gapa Hebreo ngá. Ysraelitas ira cari? cunnun na gapa niaca: Guinacá ira ni Abraham? cunne na gapa niacan. ²³ Ministro ira ni Cristo? (Magubobugá caguita nuri nan napauan in nonó na) maturú paga niacan: ta obra marribiribi, tac cafucú, namiarú, tac capisí auattu gucub, ay tap patay, namiarú nga nattoli. ²⁴ Ta Judíos ira inalauá cu y appatafulu nga písi, curang tu

tadday. ²⁵ Namillu ngá, nga napisi tab vara, mittan ná nga natabbaccan tab batu, namillu ngá, nga nabugay, tangaggó tangagabi ngá naddian tab bebay. ²⁶ Tap pallacalacag, namiaru; tam mecalirag tab bannabannag, tam mecalirag tam minaccocó tam mecalirag tac Quinalingá ira, tam mecalirag tal lagum nas ciudad, tam mecalirag tac catayauauan, tam mecalirag tab bebay, annam mecalirag ira nga mappé ira nga uauagui. ²⁷ Tab bannag, ta icalangan nga auattu immangna, tam namiaru nga patturaturá, tab bisin, pangal, pagayunar tan namiaru, tal lummin annac coba. ²⁸ Ay ariac cu ngana nga palappatan ic caruap paga ira, egga y mamattalamman nió tac cagaggao nga yaga ic caracal na ayá cu nga manangngal tas sisibban ira ngamin. ²⁹ Sinni cari ira macafui tu ariac cu gapa caguitta nga macafui? Sinni cari y maparuffu nga ariac cu nga ipaddaque tan nonó? ³⁰ Nu mauag tu mappeddarayo ngá yá noca pappeddarayo ig gannugannug ira nga meyanung tal laré. ³¹ Id Dios annay Yama Nafu Jesus nga marayao nga auattu cofutan na ammu na tu ariá massirisiri. ³² Tad Damasco, nu y urayan nga egga ta acquimoray tap patul nga si Aretas nepatangngal na is ciudad nat taga Damasco ira tapenu magafu tá; ³³ nguem nu tat tadde nga venta napolugá nga nattacay tal labba nga nabesin tap pader, ay cunnud y inicapaliac cu tal lima na.

12 MAUAG tu mappeddarayo ngá nu cunnun na paga tu auan nacuan tu quepangngattan na nió: nguem umayá tap pattataguenó annap panguilammuyag nay Yafu. ¹ Amnu it tadde nga tolay cani Cristo nga turi ta icacarappá tad dagun ay necagab yaya ta adde tam catullú nga langui, (ariac cu ammu nu sigga baggui, ariac cu ammu nu ari sigga baggui; Dios la im macannammu). ² Anna ammu yuri nga tolay nga sigga baggui ó nu ari sigga baggui ariac cu ammu; Dios laman im mammí ira nga cagui nga ari mepangngó tu buyatan nat tolay. ³ Tam megafu tao nga tolay mappeddarayouá, nguem tam megafu niacan ariá mappeddarayao nu ari tac cafui. ⁴ Tanu icayá cu paga nacuan y mappeddarayao, ariá macurang ta utó ta ya laman biga caguiac cu ic curug: nguem fugaddac cu tapenu anabbulabuga tu magabbó tu atannang ngá anne tam masinganna tac casissinnac cu ó nu maguinnana tam megafu nió. ⁵ Ay tapenu ariá nga mapacatannang tam matta-

lebag tam megafu tac caracal nag gannugannug ira nga nepe-lammuyag, neyauá niacan it tadde nga sit tap pattaccu, tadday nga dohan ni Satanás, tu manappal niacan tapenu ari mattalebag ic capacatannang cu. ⁸ Ay tam megafu tao namillu ngá naquimalló tay Yafu tapenu mearayyu nacuan niacan. ⁹ Ay quinagui na nio: Ig gracia ay macalannó nicao; tanu y paca-auayya ay mapasiccal tac cafui tac cunnud lagud caragatac cu paga im mappeddarayao tac cafui tapenu y paca-auayyá ni Cristo ay maquipaddian niacan. ¹⁰ Cunnud nag gafu na tu magayayatá tac cafui, tap panguyoyao, tap pagauauag, tad darum annad daddam nga attam-mac cu tam megafu tac cani Cristo; tanu macafui ngá, ay massican na lal-lagú.

¹¹ Nabbali ngá, nga auattu nono, sicamu nió in nangaguman; nepangngó nacuan tu jjinayó nu ta auab bulabuga tu nagucabac cu tam macantó ira nga apostoles; nu cunnun na paga tu auana tu quebilangán. ¹² Cacurugan na tu it tacquilalá nap panguilung cu ay nacia tan nattattaddayan nu tac curuga apaddu nga aggattattam, tat tacquilala tam macapabbao annam macapangngua ira nga langan. ¹³ Ta anni cari in nagucaban nu tac caruan ira nga sibban nu ari laman y ariac cu nepangayá tu sacan ay tadde yá nga dammo nu? Ypamacoma nu niacan yao nga nepamacaraddam cu.

¹⁴ Yao ngana im mecatallu nga inipagannuá cu nga umé nicamu; ari sacan noca y icarammo nu: ta ariac cu aleran ic cucuá nu ari sicamu y alerac cu; tanu y aná ira ari nepangngó tu paleradda im maganá nu ari im mappagana ta aná na ira. ¹⁵ Ay tam mapia nga nonó maggastó ngá annam magastongá noca tam megafu ta icararua nu; nu cunnun na paga tu nu cunnasi na ayá cu nicamu, cunnun na gapa na ariac cu quecayá. ¹⁶ Nguem nu cunnao paga, ariá nicamu naquicattu, cudda nga maccagui; nguem tas sintriban nan nonó nagafu ta-camu tat tabag. ¹⁷ Inilogó tacamu cari taggafu turi ira ta zinob cu nicamu? ¹⁸ Naquimalló ta cani Tito tu umé nicamu ay tu inipefulú cu sa si uagui. Sinabag nacamu ni Tito? Ari cari tadde laman y espiritu nga sinuttul mi? ari cari tadde laman id daccuá mi?

¹⁹ Nonopánu tu tao ngamin nga tiempo ari cami mappen-naquig nicamu. Ta arubang nad Dios magubobug cami tang ngagan ni Cristo. Nguem cuammi yao ngamin, uuagui, tu icapacaladda nu. ²⁰ Ta maganassingá maraqué nu noca nu macalabbetá ariattacamu quesimmuan tac cunnac quelugac cu,

ay tu ariannú gapa quesimmuan tac cunnac quelugan nu ; ta maraqué nu egga id damaramá, aggabbabbó, batú, tubatubang, paquigungay, dalimudung, parayag, annag gurugurú :
 21 Ay maraqué nu noca ta angué mangana ulí, nu id Dios cu pattulucanná ta arubang nu, ay tu tanguitac cu noca danuri y aru nga nattagaruli addé gari, ay tu ari ira nga nabbabari tal lul-lug, panal-lao annac cata-catal nga quingngua ra.

13 YAO im mecatál-lú na angué nicamu. Tap pamacana-uag nad duá ó nu tal-lú nga testigu, mapacurug noca ngamin y ubobug. 2 Dana quinagui adde gari, ay tu dan mangana nga caguiac cu nicamu sangao, tu cunnetá tan naddian tam mecaruá, cunnun na sangao, tac cauac cu nicamu, caguiac cu turi tan nattagaruli addé gari tuangué gapa tac caruan ira, tu noca nu lubbé ta mangana ariac cu ngana nga pacoman ; 3 ay gafu ta masingan tu aleran nu ip pamacurugan cani Cristo nga mamagubobug niacan ; nga ari yaya macafui tac cunné nicamu, nu ari paga lagu macapangngua nicamu : 4 Tanu cunnup paga tu nepató tac cruz tag gafu tal laray, ay matolé galaman yaya tap paca-auayya nad Dios. Tanu ittam ay macafui gapa ittam sa, nguem maquipattolé ittam sa tam megafu ta paca-auayya nad Dios nicamu. 5 Caccapan nu sicamu, anna innan-nu nu egga camu ta angngurug. Caccapannu galaman sicamu. Ariannu cari ammu tab baggui nu laggapa, tu si Jesu Cristo ay egga nicamu, ta yá lac cauanna nu ari camu nga napaquemmi ? 6 Nguem eggangá ta agguinnanamá tu ammu nu tu ari ittam nga neualin. 7 Ay tas sangao ipaquimal-ló mi tad Dios tu ari camu mangngua tam maracay ; ari gafu tapenu malauá ittam nu ari tapenu cuannu ibbiga lara mepangngó, nu cunnun na paga tu ari ittam napaquemmi. 8 Ta auattam tu macua nga macatabbá tab biga lará curug nu ari yuri im mamammapia tac curug. 9 Ta magayayá cami tac cafui mi, nu egga camu nga masican : ay cunnao gapa na ipaquimal-ló mi tu icomangué-nu nga mapasiccal. 10 Ay yao iggafuna tu iturá cu nicamu danao nga gannugannug tac queggá nga auan nicamu, tapenu noca tac queggá ngana nicamu ariá nga maporay tac cunna egga tap paca-auayya nga iniauí nay Yafu niacan tu mamaró anna ari mamuccay.

11 Tap pangurianan, uauagui. Dios nicamu im magal-luad. Cuannu tu mapasiccal camu ; bannabannayan nu in nonó nu ; pattangaguitan nu ig guinnonotan nu ; mattole camu tam me-

mammó ; ay nu id Dios na ayá anna imammó egga paray nicamu. **12** Maccasalusaludo camu tu capabulunan ta ummó nga masanto.

13 Dios ngamin nas sasantos ira nicamu.

14 Egga paray nicamu ngamin ig gracia nay Yafu Jesu Cristo, anna ayá nad Dios annap paquitagappó na Espiritu Santo

TURÁ NI PABLO

TAG

GALÁTAS IRA.

1 PABLO, tadday nga apostol (nga ari naggafu tat tatolay ni megafu tat tolay, nu ari megafu tac cani Jesu Cristo annad Dios Ama nga namaguinnolesa tan nammatay), **2** ay tuangué gapa ngamin ta uauagui nga egga niacan, caguiadda tas sibban ira tag Galatia: **3** Mealubu paray nicamu ig gracia anna imammó nga maggafu tad Dios Ama, anna Yafu tam á si Jesu Cristo, **4** nga iniauí naib baggui na tam megafu tac catagaruliattam, tapenu icomangue na nga mamalliag nittam toye tam maddagun nga siglo nga nafulotan tad dacay, tac cunné ta uray nad Dios Ama: **5** tu yaya paray ic queyauatan nag gloria tang ngangangay. Amen.

6 Curuga mappabbaouá tab bí nu nga nanao turi tan nagagal nicamu tag gracia ni Cristo tu mine camu tat tanacuan nga evangelio; **7** nga ari tu tanacuan nga evangelio: nguem egga laman y ari nicamu nga mamaquemammó ay icayá ra daralan y evangelio ni Cristo. **8** Nguem nu sicami angngarigan onu it tadday nga angel nga maggafu tal languí ay ifulung na nicamu y evangelio nga neruma turi ta inifulung mi ngana nicamu, yao nga mangngua tac cunnao ay excomulgadu yaya. **9** Tac cunnap pinallappá mi cafugab, palappatam mi mangana sangao: nu egga it tolay nga manguifulung nicamu tu evangelio nga tanacuan turi ta inalauá nu ngana, ay excomulgadu yaya. **10** ¿Ta quiddauaccu tas sangao cari if favor nat tatolay onu yuri ic cua nad Dios! ¿Cuaccu cari y addé nam macua tu pamaquemmi tat tatolay? Tanu paquemmiaccu pagalaman it tatolay, ari mepangngó tu aripanná ni Cristo.

11 Ta ipacannammú nicamu uauagui, tu y evangelio nga inifulung cu nicamu, ari tu mecunnay tat tolay. **12** Ta ariaccu nga inalauá tat tolay ni netuddu mabba niacan, nu ari

nepalammuyag ni Jesu Cristo niacan. **13** Ta naguinna nu, nu cunnasi nap pinangngupanggua gari ta olu aggao ta religion na Judios ira, nu cunnasi nac caracal na iniparum cu ta iglesia nad Dios anna pamucqué sa: **14** ay ta religion na Judios, inutunaccu y aru nga naccasiabbingaccu tac catangue-lianac cu ira ta annung nap panuttul ta anangua ira nga jjininagá tag guiraman annad daracal cu. **15** Nguem turi tad dattal ngana na ure nad Dios nga nanguisinna niacan tas san nena, anna inagalanná tag gracia na, **16** tu panguipasinnanna niacan ta Aná na, tapenu ifulung cu yaya ta Jjicristianos ira; ganalaman, ariá nga naquipagubobug tab baggui onu daga: **17** ni minayá ta Jerusalem turi ta apostoles ira nga olu anne nió: nu ari minayá ta Arabia; ay nattolingá mangana tad Damasco.

18 Ay tap pattalebog nat tallu ragun minayá ta Jerusalem tu eccu iningan si Pedro ay tu naddianá sa tu caral-lima ta aggao. **19** Nguem auaná tu nasingan tac caruan ira nga apostoles nu ari laman si Santiago nga uagui nay Yafu. **20** Ay ta annung nag gannugannug ira nga iturá cu nicamu, innannu ta nu ta arubang nad Dios ay ariá massirisiri. **21** Ay ta urian minayá tal lugarán ira nas Siria annas Cilicia. **22** Ay tu is sibban ira na Judea nga egga tac cani Cristo ariadda paga ammu im mucá cu: **23** ay tu ya lan naguinnara id dumug cu: Yuri in nanarum tam mittan nittam sangao yaya immanguifulufung, ta angngurug nga binucque na gari; **24** ay tu jjinayarayora id Dios gafu niacan.

2 TAP pattalebog ngana nac caraappá tad dagun, minayá mangana ta Jerusalem nga cabuluc cu si Bernabe, ay tu nebuluc cu gapa niacan si Tito. **2** Ay minayá tag gafu ta iniquepalammuyag na niacan; ay inifulung cu nira y evangelio nga ifulufung ta Jjicristianos irá, nguem napatalugaring tac caranud nga egga id dumug da, ta maracay nu macapalapala-diungá onu nappaladiungá nga auan tu malá. **3** Si Tito paga nga egga nga cabuluccu, nga tadday yaya nga Griego, ari yaya nga nacaguman tu maquibigad; **4** ay tu yao ya nga quegafu-ananna im mappé ira nga uauagui nga netagatagu ira nga limibbé annam nattagutagu nga simillung tu edda nga langngaddan y ipaca-auayyátam nga nalá tam cani Cristo, tapenu iyanguera ittam tac quearipannattam, **5** nga ariattam bulabuga nga sinulucan tu masqui tangoras laman; tapenu ic curug nga

mapalappá ta evangelio ay mannanayun nicamu. **6** Nguem tac caranuri nga madumug tu egga ippigó nga paddipaddiadda (nu sinni paga ira ay ariaccu panunnutan : ta id Dios arianna nga alauatan ib baggui nat tolay) cuccu mangana nga maccagui, danuri im marumug tu egga ip pigó nga ipaca-auayyara, auan bulabuga tu pinalappá onu inipammu niacan : **7** lallagu ngana turi tap pacasingadda tu sacan inneyauatan na evangelio na ari paquibigab, **8** (ta yuri in nangaguyu cani Pedro tap pangilayyagayyana ta evangelio nap paquibigab yaya gapa in nangaguyu niacan ta annung nap panguifulung ta Jjicristianos ira) ; **9** ay turi tap pacasingadda Santiago, Cefas anni Juan tag gracia nga neyauá niacan, ira nga marumug tu patunó iniauara niacan enni Bernabe ij jiuanan nga limara tu tacquilala nap paccacabulummi, tapenu ume cami tad dian na Jjicristianos ira, ay ira gapa tad dian nan naquibigad ; **10** ay tu ya laman nga quelugadda tu daddammammi im marigá ; ay tu yao gapa ic curuga sinaba cu nga quingngua.

11 Nguem tal labbé ni Pedro ta Antioquia, sinubang cu yaya ta arubangna ta mepangngó tu matagaruli. **12** Tanu tan nague nga limibbé nat tatolay nga naggafu cani Santiago, naquiurubang yaya nga quiminan ta Jjicristianos, nguem turi ngana tal labbera, naccunug yaya annan negungay ta assing na turi ira tan naquibigad. **13** Ay nu ic caruan ta Judios pinatalebag da ic cunnao ; tac cunnao nga pamatalebag da si Bernabe netanguebulun nira. **14** Nguem tap pacasingaccu tu ari lumacag tat tunung tac cunné tac curug nga quebalinan na evangelio, quinagui cani Cefas ta arubang da ngamin : nu sicao nga taddé ca nga Judio, ay mattole ca tac caguitta na attolay na Jjicristianos ay tu ari caguitta na attolay na Judios, ¿cunnasi lagu nad pangagumammu ta Jjicristianos ira tu mattole ira tac caguitta na Judios ? **15** Ittam nga Judios tan nequeyaná tam, ay ari tu minattagaruli na Jjicristianos ira. **16** Ammutam, tu ittolay ay arimapatunung tag gafu tas sican nal ley nu ari tas sican na angngurug tac cani Jesu Cristo, ittam gapa quinurug tam si Jesu Cristo tapenu mapacatunung ittam ta angngurug sa, ay ari tas sican nal ley. **17** Nguem nu alerattam ip capacatunung tam cani Jesu Cristo, nasingan tu ittam ay minatagaruli ittam, ¿ministro gafu nac catagarulian si Cristo ? Ari bulabuga. **18** Tanu uliaccu mangana nga pataddaggan yuri ib binucqué ngana, ay taddatac cu id dob. **19** Ta sacan tam megafu tal ley natayá tal ley tu icomangué nga matolay tad

Dios. **20** Netanguapatotá tac cruz tac cani Cristo ; ay tu ari ngana sacan im matolay nu ari si Cristo im matole niacan : ay nu y inangó nga ipattolé sangao tab baggui ipattolé ta angngurug, y angurug nga egga ta Aná nad Dios nga nangayá niacan, ay tu naquipapatay tam megafu niacan. **21** Ariaccu nga lonan ig gracia nad Dios : tanu ic catunungan ay macua tam megafu tal ley, tac cunnunna si Cristo natay nga auattu gafu na.

3 OH Gálatas nga auan tu utó, ¿sinni nicamu in nangincantu, nga taddua bullung nga mata nu ay egga nga nepasingan si Cristo nga siggapató tac cruz? **2** Yoye laman y icayá cu nga cammuan nicamu : ¿inalauá nu y Espiritu tas sican nal ley onu tap paguinna ta annung nga curugan? **3** ¿Curuga auaccamu ngana laman tu utó, nga namegafu camu ta Espiritu, ay egga camu sangao nga mapasiccal tab baggui? **4** ¿Nagattaattam camu ta aru nga auattu nabbalinanna? nu cucuruganna tu auan tu nabbalinanna. **5** Yaya lagu nga mangnguiauá ni camu ta Espiritu anna manngua tam milagros nicamu, ¿cuanna yao tam megafu tas sican nal ley onu megafu tap pagguinna ta annung nga curugan. **6** Tanu si Abraham mangurug tad Dios, ay nu yao nebilang tu justicia tac cunné sa. **7** Ammuan nu lagu tu danuri y egga y angngurug na mebilang ira tu aná ni Abraham. **8** Ay tu y escritura gafu tad dan nga masingana tu id Dios ay pacatununganna ic Quinalinga ira tam megafu ta angngurug, dan ngana laman nga inifulung na y evangelio cani Abraham, tu cunna nga naccagui : cabendicionan ngamin noca y ili-ili nicao. **9** Ay tac cunnud, danud y egga y angngurug da, cabendicionan ira tam minangngurug nga si Abraham. **10** Ta y egga ira ta obra nad dob egga ira tag gaguec : ta egga nga netura : gaguec im mayauá tac caranuri nga ari tumuttul ta egga ira nga neturá tal libro nad dob tapenu parulattadda. **11** Tas sangao, manamanauag tu auan bulabuga tu tolay tu mapacatunung tal ley ta arubang nad Dios : tanu im menunung ya nga icatolena y angngurug ; **12** ay nu id dob ari tu angngurug ; nguem caguian na ; nu ittolay nga mangngua nira matolay nira. **13** Si Cristo sinabbú na ittam tag gaguec nad dob, ta nabbali tu tadday nga gaguec nittam : ta egga nga neturá : gaguec im meyaua tac caranuri nga mabbesin tac cayu : **14** tapenu id bendicion ni Abraham tac cani Jesus Cristo

meyauá ta Quinalinga ira ; tu icomanguetam nga mangalauá ta initabba na Espiritu tag gafu ta angngurug.

15 Ye uauagui ira, ya nga ubobugaccu ic catocatole nat tolay : nu cunnunna paga tu tadday laman nga paccatabban, nguem nu mapacaladda ngana, auan bulabuga tu macararal sa onu macamung sa. **16** Si Abraham lagu in netabban na tuangué tag gaca na. Arian na caguian : tag gacagaca na, tu cunna aru ; tat tadday laman, annag gacam, nga yaya gabba si Cristo. **17** Tas sangao ay caguia cu : in netabba nga dana pinacaladda nad Dios, il ley nga limibbé tac cabalin na appatagatú tal-lu fulu tad dagun ariana nga auayya nga daralan tu cuanna tu in netabbá ay ari nga maparuló. **18** Tunu y jjininagatan ay ya nga quegafuanan na id dob, ari ngana tu ya nga quegafuan na in netabba : tanu id Dios ay neyauá na cani Abraham ta netabba na sa. **19** ; Anni gafu laman ic quebalinan nal ley ? Napolug tam megafu tap panapanaddá, ta addé tad dattal na gaca nga nayauatan nat tabba ; ay tu neyalauá na angeles ira tal lima nat tadday nga ammacatalaccan. **20** Nu y ammacatalaccan ari tu ammacatalaccan nat tadday ; nguem tadde la id Dios. **21** ; Il ley gagafu ay tubanganna y initabba nad Dios ? ; Ari tu cunnunna ! Tanu egga nacuan in napolug nga ley nga maca-auayya nga mangngiauá ta inangó, ic catunungan ya nacuan nga quegafuananna il ley. **22** Nguem y escritura ay finucú na ngamin it tangapaddabbunan tac catagarulian tapenu in netabba nga maggafu ta angngurug tac cani Jesu Cristo ay meyauá tac caranuri nga egga y angngurug da.

23 Nguem tan nague na angngurug nga zimittal, nafucú ittam tal ley, nafucú ittam tu napparanattam nga mangalauá ta annung na angngurug nga mepallammuyag ta urian. **24** Tac cunnud il ley ay cunne tu yaya in necatalaccat tam tu manguiangue nittam cani Cristo tapenu mapacatunung ittam tam megafu ta angngurug. **25** Ay gafu ta limibbé nga y angngurug, auan ngana ittam ta ammacatalaccan. **26** Ta aná ngamin ittam nad Dios, tam megafu ta angngurug tam tac cani Jesu Cristo. **27** Ta sicamu ngamin nga nasiccuban tang ngagan ni Cristo, egga nga nepellung nicamu si Cristo. **28** Tac cani Cristo auan tu neruman na Judio tag Griego, nag guibul tan napalussag, tab babay tal lalaqui ; ta sicamu ngamin tadde lajji ic catole tac cani Jesu Cristo. **29** Ay nu cua camu ni Cristo, gaca camu gafu ni Abraham, annam maninagá tac cunné tan netabba.

4 AY caguiac cu lagu, tu tac cabbng pagalaman nam maninagá, auattu neruman na ta aripan, nu cunnunna paga tu yafu yaya nang ngamin; **2** ay tu egga yaya tan natulló nga manangngal anna manaronsa, ta addé ta aggao nga sibacquilalan nay yama na. **3** Cunnunna gapa nittam tac cabbng tam pagalaman, egga ittam ta acquiaripannan, nga tumuttutl ta ananggua nam mundo. **4** Ay tad dattal ngana nat tiempo nga negagangay, jjinob nad Dios y Aná na nga neyaná tat tadday nga babay, nga neyaná tac cunna egga tad dorob. **5** Tapenu manabbú tac caranuri nga egga tap paca-auayya nal ley, tapenu amauau na ittan tu aná na. **6** Ay tam megafu ta aná camu, jjinob nad Dios y Espiritu na Aná na tag guiffutuan nu, nga maqticucculle: ¡Abba, Ama! **7** Ay tac cunnud, arica ngana nga aripan, nu ari auá; ay nu aná ca tat taddeca gafu ta heredero nad Dios.

8 Anna icaua na, tat tiempo nguri ta ariannu pacaunammu tad Dios, egga camu nga nearipan tac caranu nga ari gagangay nga dioses. **9** Nguem tas sangao tap pacannammu nu tad Dios, onu tap pacannammu nad Dios nicamu, ¿anianna lagu tu tolian nu mangana danuri im macafuy annan malul-lug nga ananggua nga icayá nu mangana paquiaripannan? **10** Imammatan nu y aggao, bulabulan, tiempo ira annad daguragun. **11** Maganassingá nu daddammat tacamu, ta maracay nu nalanganá tam megafu nicamu ta auan tu quebalinanna.

12 Ipaquimalló cu nicamu, uauagui tu parigannú; tanu sacan ay neguittangá nicamu. Auan bulabuga tu nepamacaraddam nu niacan. **13** Nguem ammu nu tu ya negafuanan na inipanguifulung cu nicamu ta evangelio ta ólu it tulagan nab baggui; **14** ay nu it tadday nga pangaccapan nu tab baggui, ariannu nga inuyao onu nanaquitan; nu ari inalauanú tac cunna tadday nga angel nad Dios, tac cunné tac cani Jesu Cristo. **15** ¿Sitao lagu sangao id dian nurí nap palupaguiá nu gari? Ta auayyá nga caguian tu nu inauayyanu lan naotan nga binaddul ib bullung nam mata nu, ay maffugab tu binaddul nu tu iniyauá nu niacan! **16** Tac cunnud, ¿contrariunú gafu sangao ta inipaccagui nicamu tac curug! **17** Danuri im manut-tuddu nicamu, ariadda camu ituggub tam mapia nga dalan: ay tu ya nga icayára ic quegunguenu nicami tapenu aleran nu ira. **18** Nguem mapia nga curug im matalicarag ta annung nab biga lar á mapia tac caggaggao, anna ari lattac queggá nicamu. **19** Yé aná cu ira nga ababbing, nga ajjao mangana

nga pappangagngatac cu ta addé tac capaddó nicamu ni Cristo, ²⁰ caragatac cu nacuan im maddian nicamu tas sangao, ay tu catal-lian ing ngaral cu ; ta ajjaouá nga cunnam mamippig tag gafu nicamu.

²¹ Sicamu nga mayá tumuttul tal ley caguian nu nió : ¿ ari-annu maguinna il ley ? ²² Ta egga nga neturá tu si Abraham dua y aná na, it tadday tan naganacan na nga aripan, ay nu it tadday tab babay nga ari aripan. ²³ Ay nu in naggafu ta aripan nga babay neyaná tac cunnam meyanung ta anagnua nad dabbun, nguem nu in naggafu tab babay nga ari aripan ay neyaná tag gafu ta inipanguitabba nad Dios. ²⁴ Ay yao ay nepay tac cunnat tadday nga angngarigan ; tanu id dua ngao nga babbay ay dua nga naccapanabban ; nu it tadday naggafu tab buquib nga Sinai nga manguianá tu maquiaripan, nga yaya gabba si Agar. ²⁵ Ay tu yao nga Agar yaya ib buquib nga Sinai ta Arabia ay yaya y Jerusalem tas sangao : ta egga yaya nga nearipan nga cabulun na aná na. ²⁶ Nguem y Jerusalem nga egga tal languí ay ari aripan ; nga yaya gabba y yentam. ²⁷ Ta egga nga neturá :

¡ Magayayá ca oh lupó nga ari bulabuga nga naganá !

¡ Maddayarayo ca anna unagaagal ca sicao nga ari bulabuga nga naganá !

Ta aru paga y aná nan napanapanauan anné paga turi ta egga lassa y ataua na.

²⁸ Ay nu ittam uauagui ira, aná ittam nga naggafu tap panguitabba nad Dios tu caguitta ni Isaac. ²⁹ Nguem tac cunnan nesimmu ta aggao ngagga nga nuyuri in neyaná tac cunné ta anangngua nad dabbun zinarum na yuri in neyaná ta Espiritu, cunnatun gapa nam mesimmu sangao. ³⁰ Nu cunnunna paga, ¿ anni ic caguianna ta escritura ? Papanauammu y aripan nga babay tuangué ta aná na ; tanu y aná na aripan ari nga maquipajjininagá ta aná nab babay nga ari aripan. ³¹ Tac cunnund lagud, uauagui, ari ittam nga aná nab babay nga aripan, nu ari aná na ittam nab babay nga libre.

5 PACALADDAN nu ip paddian nu tap pagguraguray nga iniauá nittam ni Cristo, anna aricamu mangana nga cumummac tap paquiguibul.

² Innannu ta sacan si Pablo caguiaccu nicamu, tu nu alauatan nu ip paquibigad nu, si Cristo auanna nicamu tu pammacapian.

³ Ay ipammú mangana tang ngamin nga tolay nga maqui-

bigad tu egga yaya nga macaguman tu mamaruló tang ngamin nga merob tal ley. **4** Sicamu nga icayá nu im mapatunung tam megafu tal ley ay egga camu nga nearayyu nga curug tac cani Cristo ; natagá camu tag gracia. **5** Tanu ittam tam megafu ta Espiritu, ta angngurug innanamat tam in netabba nga justicia. **6** Tanu tac cani Jesu Cristo, ip paquibigad na auan ni baddi tu pammacapianna tu cunnunna gapa ta ari paquibigad, nu ari lajji y angngurug ngaya nga ipallangan na y ayá. **7** Naladiu camu tam mapia ; ¿sinni nicamu in namacubbí tapenu ariannu nga parulattan ib biga lar á cacurugan na ? **8** Yao nga anaddataddan ari naggafu turi tam magagal nicamu tag gafu tag gracia na. **9** Ib baddi nga labadura pagalasan na ngamin yuri im mamasa. **10** Egga y ammacataló cu nicamu tag gafu tay Yafu, tu ariannu nononopan it tanacuan nga gannug : ay nu im manaradaral tan nonó nu ay egga noca it tagaruli na, masqui nu sinni yaya. **11** Nguem nu sacan uauagui ira, nu ifulung cu paga ip paquibigad, ¿ngatta lagu ta eggangá paga nga madarum ? nu cunnun na netuppal ngana gagafu ip pamaruffu nac cruz. **12** Caragatac cu nacuan tu danuri im manaradaral tan nonó nu, mearayyu ira tam mitan tap paquibigad.

13 Tanu sicamu uauagui ira, nagalac camu tap pagguraguray ; nguem ariannu laman nga cuan ip pagguragure nu tu pamatal-lungan nu ta annung nac carabbun ; ya lagud nga cuannu im macca uffu-uffun tam megafu ta ayá. **14** Ta ngamin id dob ay maparuló tat tadday nga cagui nga cunnao : ayatammu y icattolem tac cunné tap pangayá mu nicao. **15** Nguem nu maccacagacagá camu annam maccataddutaddú camu, ¿tangngal-lan nu, tu ari camu nga maccapatapatay. **16** Caguiac cu lagu ; tutulannu y Espiritu ay tu ariannu tuttulan y annung nad dabbun. **17** Tanu y annung nad dabbun maccaragá tam macatabbá ta Espiritu tu cunnunna gapa ta Espiritu maccaragá tam macatabbá ta annung nad dabbun ; tanu ira yao maccatubatubang ira ; ay tu ariannu lagu nga macua ic cunna icayá nu. **18** Nguem nu y Espiritu im manguituggub nicamu, auaccamu ta acquimoray tal ley. **19** Tanu y obra nab baggui ay curuga malappa, nga ira yao : paquidal-lao, paquisigguég, lul-lug anna pagguraguray tac carabbun, **20** paganánitu, panamay, paquipaddacaracay, paquirama, pangabubu, poray, cassissinnan, paggugungay, paddumaruma na angngurug ; **21** passil, paguillal-lao, pajarana annac caruan paga ira nga

gannugannug: ay tu dana ngana laman nga caguiac cu nicamu tac cunné tac quinagú nicamu gari, tu im mangngu-mangngua tac caranao ay ariadda auayya nga zininagatan ip pappatulan nad Dios. ²² Nguem nu ib bunga na Espiritu ay ayá, pagayayá, imammó, pagattattam, tulú, alló annas sigó, ²³ sippó, anna paffugac tan nanó. ²⁴ Ay nu danuri nga cucua ni Jesus Cristo nepatora ngamin tac cruz y annuannung nad dabbun, tuangué ta ilug annap paccaragá nga biga lar á macararal.

²⁵ Nu matole ittam tag gafu ta Espiritu, tuttulattam gapa id dalan na Espiritu. ²⁶ Ari ittam nga map pedarayao, tu maccaparaparayag ittam, annam maccapassipassil ittam.

6 YÉ uauagui ira, nu egga it tolay nga mepal-ló macacua tal liuá, sicamu nga siggaespiritu, itolinu it tolayao ta espiritu nas sippó, ay tu taronammu sicao ta maraqué gapa nu matentacioc ca. ² Maccaufu-uffuc camu tac cattuan, ay tac cunnao maparuló nu il ley ni Cristo. ³ Tanu it tolay nga abbattan na tu egga ib baddi nga paca-auayya na, nga auan gammabba, ay ilogó na galaman ib baggui na. ⁴ Nguem catagguittadday mepangngó tu caccapan na y inicalangan na, ay nu cunnud egga id dayona galassa anna ari tat tanacuan. ⁵ Ta ic catagguittadday ay apan na laggapa ic cattuan na.

⁶ Nu in natudduan tac cagui nad Dios, iyalasig na turi tat tudduan na ngamin ib bigalar á mapia. ⁷ Ari camu nga maquilogó; tanu id Dios ay ari nga maquiyooyung: ta ngamin y imula nat tolay ay yaya yuri ig gataban na. ⁸ Tanu im mammula ta annung nab baggui, gatabanna gapa ta annung nab baggui ic cararal na; nguem yuri im mammula ta Espiritu, gataban na gapa ing ngangangay nga icatolay. ⁹ Ay ari ittam nga malurá nga mangngua tam mapia; ta nu ari ittam laman nga mattungngan, ay gatabattam in nemulata-tam ta aggao á negagangay. ¹⁰ Ay tac cunnud, nu egga lajji y ipaca-auayya tam, cuattam ib biga lar á mapia tang ngamin, ay napatalugaring tac caranuri nga egga ta angngurug.

¹¹ Innannu ic cadaracal danoye nal letra tat turá cu nicamu nga sinurá cu tal limá. ¹² Ngamin danuri nga mayá nga manguipasingan tam mapia nga casissinnan ta annung nac carabbun, danao im maccaguman tu maquibigad camu; tapenu ari ira laman nga maranum tam megafu tac cruz ni Cristo. ¹³ Tanu yuri ira in naquibigad ngana ariadda nga parulattan

il ley; nguem icayá ra tu maquibigad camu tapenu ipaca-
 auayya ra nga mameddarayao tab baggui nu. **14** Nguem
 arayyu tu mappeddarayaouá nu ari laman tac cruz ni Jesu
 Cristo nga Yafu tam; nga megafu gabba sa in nequepató
 niacan nam mundo ay sacan tam mundo. **15** Tanu ip paqui-
 bigad auassa tu pammacapián tu cununna gapa ta ari paqui-
 bigad, ay tu ya lara egga á pammacapiassa ib bagu nga
 pinaratu. **16** Ay tu danuri ngainin im mattolay tac cunnao
 nga taddataddan, ; mealubu paray nira y imammó anna alló
 tu cunnunna gapa ta Israel nad Dios!

17 Ta addé tas sangao ta addé noca auan bulabuga tu mamu-
 ruburung niacan ta egga nga nelamma tab baggui it tacquilala
 ni Jesus.

18 Yé uauagui, paray nacuan tu mealubu ta espiritu nu ig
 gracia nay Yafu tam á Jesu Cristo. Amen.

TURÁ NI PABLO TAT

TAGA

EFESIOS IRA.

1 PABLO, apostol ni Jesu Cristo, ta ure nad Dios, tas sasantos ira nga egga ta Éfeso annam minangngurug ira tac cani Cristo Jesus: **2** Mealubu paray nicamu ig gracia anna inammó nga maggafu tad Dios nga Yama tam annay Yafu á si Jesu Cristo!

3 Marayarayao paray id Dios annay Yama nay Yafu tam á si Jesu Cristo, nga yaya in namendicion nittam cani Cristo tang ngamin á magannugannug nga bendicion nga sigga espiritu tal lugalugar ira tal languí: **4** tac cunna inipamili na nittam sa tan nague paga nan nacaparó nam mundo, tapenu mapacasanto ittam anna auattam tu dapiraping nga mearubang sa: **5** ta dan ngana inamona ittam tu aná na ta ayá na, tam megafu tac cani Jesu Cristo, tac cunné ta egga ta urena; **6** tu carayarayao nag gloria nag gracia nga nealubu na nittam tang ngagan na Aná na: **7** nga yaya gabba in nanabbú nittam tad daga na, ic capacoma nac catagaruliattam, tam mecunnay tac caru nag gracia nga, **8** nga quinggua na tu meyauá nittam tan nelagudda, tap pacaotó annap pacannonó; **9** ay inipammuna nittam im misterio na ure na, tac cunnas sinagapia na, nga pinasical na, **10** tu ta annung nap panangngal tac quetuppal nat tiempo, ay yaya im mamattattadday tag gannuganug ira nga meyyannung cani Cristo, gannug nga egga ira tal languí anna egga gapa ira tad dabbun; tassa ay caguiaccu: **11** ta yaya in nacapat tam taj jinagatan ay tu egga ngana nga dan nga natacuilalan ic quetuppalattam, tac cunna na egga tan nonó nuri nga mangngua tan nu anni laman tac cunné ta egga nga sinagapia na: **12** tapenu ittam id dayao nag gloria na, ittam nga naguinannama ta addé gari tac cani Cristo: **13** nga nacapannu ta herencia, tac cabalinnu nga nacaguinna tac cagui nga curug,

nga yaga y evangelio nac capalliag nu ; nga yaya gapa tan nepangurug nu in nepayyan nicamu nat tacquilala nam Masanto nga Espiritu nan netabba ; **14** nga yaya it tacquilala na jjininagatat tam ta addé tad catabbú nad dana nalá ngana nga pammacapian tu icarayarayao nag gloria na.

15 Ay taggafu tap pacaguinná ta angngurug nu tay Yafu Jesus, anna ayá nu tang ngamin tas sasantos ira, **16** aria nga mattungngan nga mappabaló tam megafu nicamu, tu isiposipó tacamu ta acquimal-ló cu ; **17** tapenu id Dios nay Yafu tam á si Jesu Cristo, nga Yama nag gloria, iyalubu na nicamu y espiritu nap pacannonó annac quepalammuyag nap pacannammu sa ; **18** ay paray nacuan tu catulluan ig guinnotan nu tapenu cammuan nu anni y innanaman toye tan nagalannu, nu anni ira y aru nga pammacapian tag gloria nga majjinagá sa tas santos, **19** nu eunnasi nac caracal nap paca-auayya na nittam nga sigga angngurug, nga mecunnay tas sican nap pacanangngua na, **20** nga inipen na cani Cristo ta yaya nga namaguinnolesa tan nammatay annap pinaguitubang na ta jjiuananna tal languí, **21** nga inatannanganha nga curug ngamin ip paquimorayan, paca-auayya, pacapangngua annap pammaguray, annang ngamin nga ngagan nga cagalan ari lat toye tam maddaggun nga siglo nu ari gapa tap mappangué : **22** ay tu inipenna ngamin ip pinaratu tag gucaban nat tacquina, ay tu yaya ip pinena tu ulu ngamin nag gannugannug tam meyanung ta iglesia na, **23** nga yaya ip pinacabaggui na, im mamasiccal turi tam mamánnú tang ngamin nga adeade na.

2 AY tu iniauí na nicamu y inangó, tac quegganu nga natay tag gafu tap panaddataddá anna pattagaruli ; **2** nga quic-quiringngua nu tat tadday nga tiempo, tac cunné ta agngangngua nam mundo, tac cunac catacatole nap principe nap paca-auayya nag paddag, nga yaya y espiritu nga yaya sangao im manguituggub ta aná ira na ari acquimoray : **3** nga yaya gabba in naddianattam gapa tan nattlebag nga tiempo nga tumuttutul tap pacquequelug tac carabbun, tu ya lara bulunuttam ip pagguragure nab baggui annan nonó ; ay neyaná ittam tam batú, tac cunné na gapa tac caruan ira. **4** Nguem nu id Dios, nga curuga minaggallalló tag gafu tac caracal na ayá na nittam, **5** nu cununna paga tu naté ittam tag gafu ta annaddataddá tam, iniddan na ittam ta inangó nga cabulun ni Cristo (tag gafu tag gracia napalliag camu), **6** annap

pinabangun na ittam nga cabulunna, anna pinaguitubang na ittam sa tal langui tac cani Jesu Cristo: **7** tapenu tas siglos ira nga mappangué, mepasinganna ic caru nag gracia na, ta ayá na nittam tac cani Jesu Cristo. **8** Ta napalliag camu tag gafu tag gracia tas sican na angngurug; nguem ari tu naggafu nicamu nu ari gracia nad Dios: **9** ari tu megafu tat trabajo nga ari auayya nga ipappedarayao nat tolay. **10** Ta naparó ittam tac casissinnanna tac cani Cristo Jesus tu mangngua tam mapia, nga pinaran addé gari nad Dios tapenu ira lara it tuttulattam.

11 Lagud tac cunnud, daddamman nu tu tan nattalebag nga tiempo sicamu nga Quinalinga ta annung nab baggui tu agalad da camu tu ari naquibigad danuri nam managanan tu naquibigad (ta annung nab baggui annan naparó tal lima); **12** dad dammanpu tu tat tiempo nguri negungue. camu cani Cristo, ay tu nepario camu ta paguilelian ta Israel, ay necabbagang camu tang ngamin nga napalappá tan netabba; nga auan bulabuga tu paguinnanama ay tu naddiac camu nga auan tu Dios tam mundo. **13** Nguem tas sangao, sicamu nga nearayyu tad Dios tat tadday nga tiempo, nearanni camu sa tam megafu tad daga ni Cristo. **14** Ta yaya y imammó tam, ay tu pinattadde na id dua nga ili, ay jjinabbá na ig guibao nga batu nga egga tan nattangngadda nga namassinna nira, **15** nga yaya gaba yuri in naccadacayadda tan nonó; ay tab baggui na nga nepató inarianna ip paccabatabatú, il ley nad dorob nga nepay tan neturacan nad dob; tu icomanguena nga mamabbali turi tad dua tu tadde laman nga tolay á bagu, tapenu tac cunnao egga y imammó; **16** annat tapenu mapammapia na ira nga dua, nga nabbali tu tadday laman nga baggui tad Dios tag gafu tac cruz, ay tu natay tam megafu sa ip paccabatabatú: **17** ay tu limibbé yaya anna inilayyagayya na y imammó nicamu nga egga ta arayyu, anna imammó gapa ta egga ira nga aranni: **18** tanu tam megafu sa, danao nga dua egga ip paca-auayyara nga tullung tay Yama, tam megafu tat tadday laman nga Espiritu. **19** Tac cunnud ari camu ngana nga cabbagang annam minal-lacalacag, nu ari catangelianan nas sasantos, annam maquitapaddian tap paddianan na aná ira nad Dios; **20** nga naparó tad dian nat tunó na apostoles annap profetas, ay tu si Cristo Jesus yaya id docal nga batú nga nepatunó tad dugu: **21** ay tu it tangapabalayan nu meggó innecaparaparó nab baggui na, tumubu

lat tumubu tu massirvi tu masanto á templo nay Yafu; **22** ngayaya in naparaccan nu nga nattattadday, tu massirvi tu balay nad Dios tag gafu ta Espiritu.

3 TAG gafu tac cunnao, sacan si Pablo, nga presu ni Cristo Jesus, tag gafu nicamu nga Jjicristianos,— **2** nu curug tu naguinna nu ip panangngal tag gracia nad Dios nga neyauá niacan tu macapia nicamu; **3** caguitta nan nepalam-muyag tat tataguenó niacan im misterio, tac cunné tan neturá cu ta utun ta ababba nga cagui, **4** ay nu bibbiran nu auayya nu nga cammuan nu cunnasi nap pamalacag cu tam misterio ni Cristo; **5** nga ari bulabuga nga nepammu tat tiempo ira nga nattalebog ta aná ira nat tolay, tac cunné tan nequepalam-muyag na sangao tas santos apostoles na annap profetas tam megafu ta Espiritu; **6** tu ya nga quebalinanna tu ic Quinalinga⁴ ira maquipajjininagá annac cunnattadday lajji ibagguira adda na Judios ira, annam maccasisipó ira ta initabba ni Cristo Jesus, tam megafu ta evangelio; **7** nga yaya in natullocac cu tu ministro tac cunné tag gracia nad Dios nga neyauá niacan, tac cunné tas sican nap pacapangngua na. **8** Sacan nga calinnaccan ngamin nas sasantos neyauá niacan yao nga gracia, tapenu ifulung cu ta ari minangngurug ira nga papatulan y ari matucutucuc nga paca-egga-egga ni Cristo, **9** ay tu mepasingan ngamin tat tatolay ip panangngal tam misterio, nga netagu tang ngamin nga siglo tad Dios, nga namaratu ngamin tag gannuganug; **10** tapenu tas sangao tap panguffun na iglesia, mepasingan annam mepammu tap potestades ana autoridades ira tal lugalugar tal languí, in nelagudda nga caracal nap pacautó nad Dios, **11** tam mecunnay tap pina-siccal maffugafugab nad Dios nga pasiccal na tac Cristo Jesus nga Yafu tam: **12** ta sa egga-egga ip paca auayya tam nga maquiobobug annam maquiarubang tad Dios nga ari ittam nga manig, tag gafu ta angngurug tam sa. **13** Ay yao ig gafu na tu ari camu nga maccafuy tab buruburung nga attammac cu gafu nicamu, ta mebilang ira tu gloria nicamu.

14 Tag gafu tac cunnao mamalittucaggá ta arubang nay Yama ni Jesu Cristo nga Yafutam, **15** nga quengaganan na egga nga maquitapaddian tan languí annad dabbun, **16** ay tu ipaquimal-ló cu tu tam megafu tac capannu nga gloria na, cuanna tu mapacaladda camu tam masican tam megafu ta Espiritu na,

tac catolay nga naponag ; **17** tu maddias si Cristo tag guiffu-
tuan nū tam megafu ta angurug ; tapenu tam megafu tan
nequegamú nu anna nequetunó nu ta ayá, **18** auayya nu nga
mapatalattó tan nonó nu tuangué ngamin tas sasantos ic caba,
capaddu, catannang annaccaralam, **19** annac cammuan nu y
ayá ni Cristo nga utunanna ip pacannonó, tapenu icomanguenu
ngá mapannu sa ta adé tag cucug nac capannu nad Dios.

20 Ay tas sangao, turi tam maca-auayya nga manngua tac
curuga aru anné ngamin tacquiddaquiddauattam annan nono-
nopattam, tac cunnap paca-auayya tam nga mannononó,
21 yaya paray ic queyauatan nga gloria ta iglesia anni Cristo
Jesus tammaffugafugab. Amen.

4 IPAQUIMALLÓ cu lagu nicamu, nga nafucú tay Yafu, tu
tuttulannu ic cunnam mepangngó toye tan nagalan nu,
2 tattulú annas sippó, ta apaddu nga aggattattam, annam
maccasiddasiddú camu ta ayá ; **3** ay tu cagumanannu nga
tangngallan ip pattadday nu Espiritu tap paddafadafungan
na imammó. **4** Auan nu ari tattadday nga baggui annat
tattadday nga Espiritu, tac cunnan necagal nu tat tadday
ngalaman nga paguinnanama tan nagalanan nu ngatun ;
5 tadday nga Yafu, tadday nga angngurug, annat tadday nga
paquisiccug, **6** tadday laman nga Dios annay Yama ngamin
na addé na, nga yaya ay egga ta utun ngamin nga ganna-
gannug, tan nattangungan nga gannuganugira ngamin annan
nicamu ngamin. **7** Nguem catagguitadde nittam neddan tag
gracia, nga mecunnay tag gucug nappanguitappao ni Cristo.
8 Ay gafu tao caguianna :

Ta uné na ta utun, iniangue na y aru nga nabiag,

Ay nangyauá tu regalú tat tatolay.

9 (Nu yao nga cagui nga minuné ta utun ; anni ic quebalinanna
nu ari gapa y inipaggulug na tag gucab nad dabbun ? **10** Yuri
im minulug yaya galaman im minuné ta utuutun nal languí,
tapenu pannuan na ngamin). **11** Ay tu sinnuló na ic caruan
tu apostol, ay nu ic caruan profetas ; ay nu ic caruan evange-
listas ; ay nu ic caruan pastores anna mamestru ; **12** tu icapa-
siccál nas sasantos, ta obra nap panguifulung, annac caparó
nab baggui ni Cristo : **13** ta addé tap pacalabbé tam tap pat-
tattadday na angngurug annap pacannammu ta Aná nad Dios,
ta addé tap pacalabbetam tap pammanacam tam, tag gucug
nac cadacal ni Cristo : **14** tapenu ari ittam ngana nga abbing

nga mallattu tao annat turi, nga itotoyang nap paddag nam magannugannug á tuddu tap panabatabag nat tolay, tac casirib na ta annung nap panguiogó; **15** nu ari, tap paccagui nu lajji tac curug nga naquibuat ta ayá, macaracaracal camu tan nu anni lara gannug turi tap pangulu nga yaga si Cristo; **16** tanu y entero á baggui nga mapia in nequebalebale na annan neafurú tam mapiaturi tac quegafugafutan na, tac cunné tam meannung nga cuan nac catagguitadday nga pieza nab baggui, pacamunganna ib baggui tu icomanguena nga maparó ta ayá.

17 Caguiac cu lagu yao annap pacaladdac cu megafu tay Yafu, tu ari camu ngana nga lumacag tac cunna ilalacag nac Calinga, ta appeddarayao nan nonora, **18** nga napacajjibbó ip pannononóra, nga neara-arayyu tac catole nad Dios, gafu tap pacajjamu ra, tam megafu tat taggá; naf futu ra; **19** nga gafu tac cararal ngana nira na appasiran, siminuttul ira tabbiga lar á gustu nab bagguira, tu pangnguadda tang ngamin á gannugannug nga marimaritta. **20** Nguem sicamu ari cunnao igguiniguiammu nu tac cani Cristo; **21** nu cunnunna tu nanguinna nu yaya anna natudduac camu sa, tac cunné ta egga lang nga curug ta Jesus: **22** papanauan nu ta cunna attole nu agga, il lalacacay nga macararal, tag gafu ta ananguana nga biga lar á logó; **23** ay tu mapacabagu camu ta espiritu nan nonó nu, **24** ay tu ipellung nu ib bagu nga tolay, nga naparatu tac casissinnan nad Dios tac catunungan annam masanto nga curug. **25** Lagud tac cunnud iualin nu is siri, catagguitadday maccagui tac curug ta icattolena; tanu ic catagguitadday ay meyarig tu lima na icattolena. **26** Mappore camu nguem ari camu nga mattagaruli; tu ari nga manaffú ib bilag tab batú nu; **27** arian nu nga iddan tal lugar id diablu. **28** Nu sinni im minattacotacao gari ari ngana nga mattacao, nu ari malangan yaya, ay tu ya nga langanan na y ari macapasiran, tapenu egga y iyauá na ta egga ip pagauagan na. **29** Ariannu nga cuan tu mallauan tas simú nu im maramaracay nga cagui, nu ari la ib biga mapia tu icapacaladda, nu anni lara pagauagan, tapenu isipó na tag gracia im magguinna. **30** Ay ariannu nga pacaraddamman y Espiritu Santo nad Dios ta yaya ic capayyan nu tat tacquilala ta aggao nap panabbú. **31** Ay tu ariannu nicamu ip pé, batút poray, cuc-cullé annap paggagagagueg, tuangué ngamin tad dacaraqué na uray; **32** ay tu macca-allá-alló camu, annam maccasiddasiddú camu, annam maccapa-

capacoma camu tac cunna inipamacoma nad Dios nicamu gapa tam megafu cani Cristo.

5 PARIGAN nu lagu id Dios nga cunna aná na nga meddú ; **2** ay tu tumuttul camu ta ayá tac cunna inipangayá nicamu ni Cristo, ay tu iniaúa na ib baggui na nittam, nga cunnat tadday nga tabbung annas sacrificio tad Dios, nga mabangug á curug.

3 Nguem nu ip paquiral-lao annam magannugannug nga jjitta nab baggui, ó nu fuguig, tu minangay tu arinacuan nga mabuyá nicamu tac cunnam mepangngó tas sasantos : **4** tu aunnunna gapa tas sinasinapang, onu ulaulapan nga ubobug onu lafulafug nga auattu quepangngattan na ; nu ari ya lagu nga mepangngó ip pappabalabaló. **5** Ta ammu nu tam manauanauag tu auan bulabuga tu minacquidallao, onu malul-lug nga tolay onu mafuguig, ngaminagganaitu, tu egga im majjininagá na tap pappatulan ni Cristo annad Dios. **6** Ari camu maquitabag tac cagui nga auan tu quebalinanna ; ta yao ic quegafuan nab batú nad Dios ta aná ira nga ari acquimoray. **7** Ari camu lagu nga mesipó nira ; **8** tanu sicamu tat tadday nga tiempo maribbó camu nguem tas sangao manauag camu tay Yafu : lumacag camu nga cunna aná nan nauag, **9** (tanu ib bunga nan nauag ay yaya ib biga lar á immi, tunung annac curug), **10** alerannu ib biga lar á iquemmi nad Dios nga Yafu tam, **11** ay tu ari camu nga mesipó ta obras ira nga auattu quebalinan na egga ira taj jibbó ay tu ya lagu nga cuannu ip pangappappó nu nira ; **12** tanu ngamin im macamacua tas sinagatagu, ay macapasiran nga ubobugan. **13** Ta ngamin im macamacua nga macoyoyao ay mepasingan ira tan nauag : tanu in nauag ay pacanauagan na ngamin. **14** Ay taccunnud quinagui na : malucagea sicao nga egga nga maggacaturug, ay maguinnole ca tan nammatay, ay tuluan naca ni Cristo.

15 Lagud tac cunnud inmugurannu ip pallacalacag nu, ari tu cunna ulapa nu ari cunnam macannonó ; **16** tu pacauarannu im mangngua tam mapia nu egga ip paca-auayya nu, tanu y aggao ira ay maracay. **17** Aricamu lagud nga mappo-olapa nu ari ammuannu y icayá nad Dios nga Yafu. **18** Ari camu nga maguillellao tab binarayang nga quegafuan naggurugurú, nu ari cuannu tu mapannu camu ta Espiritu ; **19** ay tu ya nga paccaubobobugannu is salmos, himnos annac cancion nga meyanung ta espiritu, ay tu maccantacantar camu ta Yafu

Dios tap pagapagayayá naf futunu; **20** ay tu tangacanayunan nu im mappabaló tad Dios Ama tannu anni laman nga gannug tang ngagan nay Yafu tam á si Jesu Cristo; **21** ay tu maccapacapaquimoray camu ta assing cani Cristo.

22 Sicamu nga babbay maquimore camu ta attauanu tac caguitta nap paquimorenu tay yafutam. **23** Tanu il lalaqui ay yaya y ulu nab babay, tac cunné cani Cristo nga yaya gapa y ulu na iglesia, ta yaya in nanabbú tab baggui. **24** Nguem tac caguitta nap paquimoray na iglesia cani Cristo cunnatun gapa nab babbay maquimore ira ta attauara taunu anni laman. **25** Sicamu nga lal-laqui ayatannu y attaua nu, tac cunné gapa ta inipangayá ni Cristo ta iglesia, ay tu neyauá na ib baggui na tam megafu sa'; **26** tapenu ipaca-auayya na nga mamacasanto sa, tap tappamacarenu na sa tad danum nga napabulunan tac cagui. **27** Tapenu auayya na nga iyarubang sa y iglesia nga siggagloria, nga auan bulabuga tu mancha na onu caramatú, onu ani lara á caguittanao, nu ari santa anna auanna tu mancha. **28** Cunnunna gapa im mepangugó nga pangayá nal lallaqui ta attauara ira, tac caguitta nab bagguira : yuri im mayá ta ataua na ay ayatan na gapa ib baggui na : **29** ta auan bulabuga tu tolay nga inicaritta na ib bagguina ; nu ari pasicannan na anna pacannaccan na, tac cunnac cuag gapa ni Cristo ta iglesia ; **30** ta ittam canayun ittam nab baggui na. **31** Ta cunnao ig gafu na tu panauan nat tolay y yamana annay yenana, ay tu metadday yaya ta ataua na : ay tu iddua tadday laman ib bagguira. **32** Yao ay dacal nga misterio : nguem ya nga ubobugaccu si Cristo anna iglesia. **33** Nu cunnunna paga, catagguitadde nicamu ngamin ay ayatauna gapa y ataua na tac cunné tap pangayá na tab baggui na ; annap pacauaran gapa nab babay im maganassing cani ataua na.

6 SICAMU nga abbing parulattan nu y irob nam maganá nicamu tang ngagan nay Yafutam : ta cunnao it tunung. **2** Icacua nu y yama nu anna yena nu (ta yao y olu tad dob nga egga in netabba), **3** tu macapia nicao annam mapacapaddu ip pattolem ta utun nad dabbun. **4** Ay sicamu nga maganá ariannu igafagafu tab batú y aná nu : nu ari tudduan nu ira tap paquimoray annat taddan nay Yafutam.

5 Sicamu nga aripan, maquimore camu turi tap paquiaripannan nu tac cunné ta anangngua toye tad dabbun, maga-

nassing caniu annam mamippig camu tag gafu tat tulú naf futu nu tac cunné tac cani Cristo; **6** ari tu massirvi camu tu pamaquemmi nu tam mata tac cunné tat tole ira nga minam-maquemmi; nu ari caguitta na aripan ni Cristo, ay tu cuannu tat tangappaffutuan nu y ure nad Dios; **7** ay tu massirvi camu tam mapia nga nono tu cunnay ya nga passirvian nu id Dios ay ari tu tolay: **8** ta ammu nu tu nu anni laman nga mapia nga cuan nattolay, alauatan na gabba laman tay Yafu, nu cunnunna paga tu aripan yaya onu ari aripan. **9** Ay sicamu gapa nga mangaripan cununna gapa nac cuannu nira ay tu ari camu nga mangana-anassing, ta ammunu tu y Yafura annay Yafu nu egga tal languí, ay tu auattu nadduruman nattole sa.

10 Ay tappangurianan, pasicannannu sicamu tag gafu tay Yafutam annas sican nap paca-auayya na. **11** Ipellung nu nicamu y armadura nad Dios tu ipaca-auayya nu nga mamacasican nicamu tap panubang nu tap pangaccaccá nad diablu. **12** Ta ari tu ya nga paquibacalattam ic carne onu daga nu ari ta catannangan ira, mappaca-auayya annam mammaguray tad dabbün, yuri y egga ira toye tap pappatulan nga cajjibbattan; tam minacquibacal ira nga espíritus nga nafulotan tad dacay tal lugalugarán ira tal languí. **13** Cunnud ig gafuna tu apannu ngamin y armadura nad Dios, tapenu auayya nu im maquipangngua ta aggao nga macaninipang, ay tac cabalinnu ngana nga mangngua ta addé nam macua nu, pacaladdan nu ip paddian nu. **14** Pacaladdan nu lagu ip paddian nu, bicattan nu tab bigalar á curug ib bará nu anna ibaruasi nu nicamu ic calatag na justicia, **15** ay tu ipellung nu tat tacqui nu is sapatú tu ipapparan nu nga manguilayyagayya annam manguilacalacag ta evangelio na imammó; **16** ay tammitan nu gapa y escudo onu tacquilala nga angngurug tu ipaca-auayya nu nga manalammao tam mecalulungag nga pana nac quinalinganu. **17** Apannu gapa ib biriete nga balayang nac capal-liag tuangué ta espada na Espiritu nga yaya ic cagui nad Dios; **18** ay tangacanayunan nu im maddasal annam maquimallo ta Espiritu ay tu tangngallan nu nga auan tu pangulian ta anlung nap paquimal-ló tam megafu tas sasantos ira ngamin, **19** annam megafu gapa niacan tapenu meyauá nió y ipaca-auayya nga magubobug, nga mamucá tas simú cu, tu panguilayyagayyac cu tam misterio na evangelio; **20** gunnag yao nga natullaccac cu tu embajador nga siggafuot;

tapenu buraburatac cu nga auattu palan ic quebalinanna tac cunnam mepangngó nga pagubobug cu.

21 Nguem tapenu cammuannu gaga nu cunnasi ip paddipad-diac cu annap paddaggunac cu nga cuan, si Tiquico nga meddu nga uagui annam matulú nga ministro nay Yafutam yaya im manguipacannammu nicamu ngamin : **22** nga y yaya jjinob cu nicamu tag gafu lat tao, tapenu cammuannu ip paddipadiammi annat tapenu bannabannayan if futunu.

23 Meyauá paray ta uauagui ira y imammó anna ayá nga sigga angngurug, tang ngagan nad Dios Ama annay Yafutam á si Jesu Cristo. **24** Mealubu paray ig gracia tang ngamin nga mayá tat tangapafutuadda cani Jesu Cristo nga Yafutam. Amen.

TURÁ NI PABLO TAT

TAGA

FILIPENSES.

1 SI Pablo anni Timoteo, nga aripan ira ni Jesu Cristo, tang ngamin ta egga taf Filipos, tuangué ta obispos annad diaconos ira: **2** Mealubu paray nicamu ig gracia anna imammó nga maggafu tad Dios anna Yafu tam á si Jesu Cristo.

3 Mappabalotá tad Dios cu nu queraddammat tacamu, **4** ay nu ta anni laman paguraciocu, ipaquimalló tacamu ngamin tan napafutu, **5** tam megafu ta inipanguffun nu ta inipaddacal na evangelio ta addé ta olu nga aggao ta addé tas sangao; **6** ay tu eggangá tad dacal nga pangurug tu yuri in nagnua nicamu tam mapia ta addé tag gafuna ay pacacucucuan na nga ari mattungnan ta addé tal labbé ni Jesu Cristo: **7** ta mepangngó tu cunnao nap panaddaddam cu nicamu ta egga camu nga napappannan taf futú; ta toye tac cafucú cu annap panguiigú cu annap pamacaladdá ta evangelio, sicamu ngamin netangesipó camu niacan toye tag gracia. **8** Ta testigo nió id Dios tac caracal na iddú cu nicamu ngamin tam mammí nga ayá ni Jesu Cristo. **9** Ay tu ipaquimalló mi yao tad Dios: tu y ayá nu ay mangamung lam mangamung tap pacannonó annap pacautó: **10** tapenu auayya nu nga innan in neruman nag gannug ira nga maquemmemini; anua icomangue nu nga maccagui tab biga lar á curug anna auan bulabuga tu quecucucuan nu tam maracay ta addé tal labbé na aggao ni Cristo; **11** ay tu egga camu laman nga siggapannu ta justicia tam megafu tac cani Jesu Cristo, tu iqueyauá nag gloria annad dayorayo tad Dios.

12 Nguem icayá cu tu cammuannu uauagui, tu in nesissimmu niacan ay yaya lagú in nangnguiauaú ta inipaddacal nga curug na evangelio; **13** tac cunnud lagud in necafucú cu ay egga ngana nga nammuan tang ngagan ni Jesu Cristo ngamin nag Guardia Pretoriana anna tuangué gapa tac caruan ira ngamin;

14 ay aru ta uauagui ira in napacasican in nonó ra tam megafu tan necafucú cu nga mamalappá tac cagui nad Dios nga auat tu assing. **15** Curug tu egga ic caruan nga mangifulufulung tac cani Cristo tag gafu tap passil annap paquitubatubang, nguem egga gapa ic caruan nga mangngua tab bigalr á mapia nga uray: **16** danao ay cuadda tag gafu ta ayá, ta aminura tu eggangá nga nepay tu manguigú ta evangelio; **17** nguem danuri ay ifulufulung da si Cristo tu ya lara talacurug da ip pamauarauará, ari tu mapia nga panononó, tu ya nga inigaganguera ip panarum da niacan toye tan nafucutac cu. **18** ¿Anni lagu y umangay á caguiac cu? Yoye: tu mefulufulung galaman si Cristo, siri ic caruan ay ic caruan curug: ay docal nga ipagayayá cu ic cunnao annam magapagayayatá ta addé noca. **19** Ta ammú tu yao pammacapiannacu tac capalliag cu, tap panguffunu ta acquimalló nu, annac queyauá niacan na Espiritu ni Jesu Cristo; **20** tac cunna egga nga paguiddeddac cu anna agguinanamá auan bulabuga tu quepasiranacu; nu ari pasicannacu y uré annan nonó cu tac cunna addé gari, cunnunna gapa sangao dumacal si Cristo tab baggui, tac catolay onu tap patay. **21** Tanu sacan ya lara icatolé si Cristo, ay nu ip paté pammacapiacu. **22** Nguem nu palaccu im mattolay ta annung nab baggui, iyauá na yao niacan ib bunga nab bannabannag cu; ay tac cunnud ariaccu ammu nu sitao ip piliacu: **23** ta ajjauá tan nattangngan noye nad dua, taya nga caragataccu y ipappanó ngana nga umay maddian cani Cristo, ta yao ic curuga mapia. **24** Nguem ip paddiacu labbi tad dabbun ay curuga mauag tac cunné nicamu. **25** Ay tag gafu tap pangurug cu tac cunnao, ammú ngana tu mabattangá anna maquitapaddianá nicamu ngamin, tu icomanguenu nga dumaracal annam magapagayayá ta annung na angngurug; **26** tapenu marribiribi ip palupagua nu tac cani Cristo Jesus tam megafu niacan, tac quegga mangana nga metadde nicamu: **27** ta cuannu cari tu y attolenu ay mecunnay ta evangelio ni Cristo: tapenu nu umayá nicamu tu etta camu innam onu arayyungá nicamu, maguinná ip paddipadiannu, tu egga camu nga firmi tat tadday lang nga espiritu, tu napacatadday ip paquipaffulofuló nu, tu napacatadday y icararua nu, tag gafu ta angngurug ta evangelio; **28** ay tu auan bulabuga tu icacaddag nu tac quinaling-anu: ta yao ip pacasinnadda tam manauag tac cararal da, annat tacquilala nac capalliag nu nga maggafu tad Dios. **29** Ta

neanugú nicamu tag gafu cani Cristo ari tu y angngurug nu lassa nu ari gapa ip pajjigarigá nu tam megafu sa : ³⁰ ta egga gapa nicamu ib buruburung nga nasingannu niacan annan naguinna nu tu egga paga niacan.

2 LAGUD tac cunnud, nu egga it taddataddan tang ngagan ni Cristo, nu egga ib bannabannay nga napafulutan tu ayá, nu egga ip paquitagappattan ta Espírito, y appabulun anna aggallaló, ² cuannu tu mebalabalin ip pagayayá cu, ta tadde laman igguinonotan nu, tadde la y ayá nu, tadday laman y espiritu nu, annan napacattadday ig guiurayannu. ³ Auan tu quetuppalan nap pappadarama onu papparaparayag, nu ari ya galac curug it tulú nan nonó, tu ic catagguittadday ay penna tu y icattolena ay mapia paga anné sa : ⁴ ay tu ic catagguittadday ari tu ya laman nga taronanna ic cucuana nu ari gapa ic cucua na icattolena. ⁵ Pappannannu ta unag nu ic cunnao nga annononó nga napappannag gapa ta unag ni Cristo Jesus : ⁶ tanu yaya tac quegga sa nap pattolay nga caguitta nad Dios, arianna ini bilang tu neguitta yaya nad Dios, nga yao nacuan ic curuga caragatan ; ⁷ nguem pinagurayan na lagu, ay tu pinili na ic casissinnan nat tadday nga aripan, ay tu naquipagguitta tac casissinnan nat tolay. ⁸ Ay tag gafu tac queggana nga cunnat tolay, pinacatulú na ib bagguina, ay siminulú yaya ta adé tap patena, addé tap patena tac cruz. ⁹ Tu yao gapa ig gafuna tu id Dios ay pinacatannang na yaya nga curug, ay iniaua na sa it tadday nga ngagan nga atannang anné ngamin tang ngagangagan ira ; ¹⁰ tapenu toye tang ngagan nga Jesús, ngamin it tuac ira ay mamalittucag, ig gannugannug ira nga egga tal langui, ig gannugannug ira nga egga tad dabbun, annag gannugannug ira nga egga tag gucab nad dabbun ; ¹¹ ay tu ngamin ijjila ay iconfesar da tu si Jesu Cristo yaya y Yafu, tu icarayarayao nad Dios Ama.

¹² Ay tac cunnud, mammeddú cu ira, tac cunné tad inipa-
quimore nu ta addé gari, nga ari lat tac quegga ta arubang
nu ari tas sangao gapa nga cauac cu nicamu, ituppal nu y obra
nac capalliag nu tab biga lar á assing annap pippig ; ¹³ ta id
Dios im magobra nicamu ta uray anna icalangan, tac cunna
icayá na. ¹⁴ Cuannu ngamin ig gannugannug nga auan tu
lillibá annad dama ; ¹⁵ tapenu auan tu capaliuatannu annac
capacarigatan nu, nga aná nad Dios nga auan tu mancha, tad-
day nga maquiual annac cataracay nga generación, nga tan

nattattaddayan, masingan tu sicamu ig gumangagangá tan nauag ta utun nad dabbun, **16** nga sicamu im manguilauá tang ngamin tac cagui nga icatolay ; tapenu icomangué noca magapagayayá tal labbé na aggao ni Cristo, tu ariá nga napalgiu annan nalangan ta auan tu quetuppalan na. **17** Nguem, nu anngarigan tu metabbungá tas sacrificio annap passirví ta angngurug nu, ipagayayá cu anna ipaquipappalupaguiá cu nicamu ngamin ; **18** ay tu cunnunna gapa nicamu, ipagayayá nu annun maquipappalupaguiá camu niacan.

19 Nguem innanamac cu tang ngagan ni Jesus ip paddog cu cani Timoteo nicamu, tapenu ipassican nan nonó cu ip pacannam-mú tap paddipaddian nu. **20** Ta auantu tanacuan nga tolay tu egga niacan nga cunné tap pannononó na, nga napafutú ip panangngal na tap paddipadiannu. **21** Ta ngamin ipacauarara ic cucua ra laggapa ay tu ari iccucua ni Jesu Cristo. **22** Nguem sicamu ainmunu it tacquilala na, nga cunnat tadday nga aná nga massirvi tac canamana, cunnunna gapa na inipassirvi na niacan tap pamaracal ta evangelio. **23** Yaya lagu y innanamac cu nga maroc ganalaman nicamu, noca nu masingaccu nu cunnasi nap paddipaddiaccu : **24** nguem innanamac cu tay Yafu ip pacangué gapa nicamu tab baddi nga tiempo. **25** Nguem nu cunnunna paga, ninonó cu ic quepangngó nap paddoc cu tac cani Epafrodito nicamu, nga uagui annac acquioffu-nac cu annac quinabuluccu ta jjigarigá, annam minangnguibacca nicamu ngayaya gapa im manguifulufulung nu egga ip paga-uagaccu ; **26** tanu yaya dactal ip paccaragá na nga maningan nicamu, ay nafulotan id daddam na, ta naguinna nu tu nataquí yaya : **27** ta cacuruganna tu nataquí annap paggui nate yaya : nguem id Dios inicalló na yaya ; ay tu ari lat tu yaya nu ari gapa niacan, tapenu ari magguiguiddan id daddam cu. **28** Jjinob cu lagu yaya tad dactal nga accaragá, tapenu noca nu masingannu mangana yaya, magapagayayá camu ay tapenu capangarianan id daddam cu. **29** Alauatan nu lagu yaya tang ngagan nay Yafu tam mapia nga nonó ; ay tu icacua nu yaya : **30** tanu yaya ay paggui natay tam megafu ta obra ni Cristo, ay tu arianna nga quequengan y inangó na tapenu yaya im mangnunga tap paccurangan na ipassirvi nu niacan.

3 AY tap pangurianan, uauagui, magayayá camu tang ngagan nay Yafu. Ip panguiturá cu mangana nicamu tad dan nga pinalappá cu nicamu gari, ariaccu nga caluratan,

nguem mamacaladda paga nicamu. **2** Palanannu ic quitu ira, palannannu im minangngua tam maracay, palanannu ip paquibigad: **3** ta ittam ic curuga paquibigad, ta ittam maquimalló ittam tag gafu ta Espiritu nad Dios annag gloria ni Cristo, ay auattam tu ammacataló ta annung nab baggui: **4** nu cunnunna paga tu sacan egga maffugab y ammacataló cu ta annung nab baggui: nu egga it tolay nga maccagui tu egga y ammacataló na ta annung nab baggui, sacan maffugab ic caracallanna: **5** naquibigad ta icaualu aggona, tag guinaca na Israel, tat tribu ni Benjamin, Hebreo na Hebreos ira, ay Fariseo ta annung nal ley; **6** ay ta annung nac cositó, minannarum ta iglesia, ay ta annung nac catunungan nga egga tal ley, auan bulabuga tu daping na. **7** Nguem yuri im macagui nacuan tu ganancia, ay tu inibilang cu tu nararal tam megafu cani Cristo. **8** Ay tassangao inibilang cu ngamin ig gannugannug tu nararal tam megafu tac querulay nap pacannammu cani Cristo Jesus nga Yafu: nga yaya ic quegafuan napipagattam cu tac cararal ngamin nag gannugannug ay tu inibilang cu ira tu maritta tapenu malá cu si Cristo, **9** ay tu maddianá sa, tu auan tu catunungac cu tu cucuá nga iyauá nal ley, nu ari ic catunungan nga maggafu tad Dios tam megafu ta angngurug cani Cristo: **10** tapenu ammuac cu yaya tuangui tap pacapangngua nap paguinolena, annac quetagappó nan nepajjigarigá na, annam meguittangá tap patena; **11** nu egga nacuan ip paca-auayyá nga maguinolay tan nammatay. **12** Ari tag gafu ta inalauá cu ip premio, onu nepasiccal ngana ip pattolé: nguem cuac cu lac cuan ta paninnac cu laman nu malá cu yuri ig gaunug nga nangapan ni Cristo Jesus niacan. **13** Uauagui ira, ariaccu nga macagui tu nalá cu ngana; nguem tadde laman ic cuaccu, nga yaga ip pacattamá taggannugannug ira nga egga tal licuran, ay tu umayá ta egga ira ta arubang. **14** Maladiungá nga mabbibibi nga lubbé tad dian nar raya nga natacquilalan, tapenu malá cu ip premio nga ini-pagalniacan nad Dios tal languí tang ngagan ni Cristo Jesus. **15** Ittam ngamin lagu nga napasiccal tac cunnao nap pannononó tam; ay nu egga it tanacuan nga nononopan nu tu baddí, ipalammuyag yao gapa noca nicamu nad Dios. **16** Nu cunnunna paga, lumacag ittam tac cunna egga nga necalli ta addé turi ngana ta inaddé tam.

17 Sicamu uauagui mattattadde camu ngamin nga mamarig niacan, ay tu imammatan nu danuri il lumacag tac cunné ta

dehadu nga egga nittam. **18** Ta aru il lumacag, nga danao gabba y inubobug cu nicamu gari ay tu ubobugaccu mangana nicamu, nga tumangatangú paga, nga ira ay icalussora ic cruz ni Cristo: **19** nga ya quetuppalladda ic cararalda, tu ya nga Dios da is sadda, ay nu iggloriara ay ip pasiradda; tu ya ngalaman nononopadda y annung nad dabbun. **20** Tanu ittam nga ari tu caguittara, ip paquipaguileliattam ay egga tal langui; nga yari ip paguiddaggattam tan Nanabbú nittam, nga si Jesu Cristo nga Yafu tam; **21** ta yaya im manguli tab bagguitam nga macoyoyao ay tu cuanna tu caguitta nam marayorayao nga baggui na, tac cunné ta egga nga pacauayya na nga mamaquimorea tan nu anni laman nga gannug.

4 TAC cunnud lagud, uauagui ira, nga idedducaccu, annat-tammayú cu, ipagayayá cu annab barangú cu, mapacafirmi camu tac cunnatun tay Yafu, sicamu nga simmayú cu.

2 Ipaquimalló cu tac cuani Euodias anna ipaquimalló cu cani Sintique tu pagguittadda in nonó ra tay Yafu. **3** Ipaquimalló cu gapa nicao, matulú nga cabuluc cu ta acquimoray, tu uffunammu yoye ib babbay ira, ta ira yao in naquipal-langan nió ta evangelio, tuangué gapa tac cani Clemente annac caruan paga ira nga acquioffunac cu, nga ingngagangagadda ay egga tal libru na inangó.

4 Magaya-ayayá camu tay Yafu nga auattu tungngan, uliac cu mangana nga caguian: ¡Magapagayayá camu! **5** Paray nacuan tu cammuan ngamin nat tolay is sippó nu. ¡Egga lat ta aranni y Yafu! **6** Auattu aua-auagannu nga gannug, cuannu tu tam megafu ta oracion nu anna acquimalló nu, cammuan nad Dios ic quiddauan nu: **7** ay tu y imammó nad Dios nga tapauan na ngamin in nonó yaya im managngal taf futu nu annag guiurayannu tam megafu cani Cristo Jesus.

8 Ay ta urian, uauagui, nu anni laman nga maquipaccunnay tac curug, nu anni laman nga melaua, nu anni laman nga matunung, nu anni laman nga marenu, nu anni laman nga mecayá, nu anni laman nga madayao, ay nu egga it tanacuan paga nga virtud, nu egga paga it tanacuan nga mepangngó nga madayao, ipennu in nonó nu tac caranao nga gannug. **9** Nu anni lara naguiguiammu nu, inalauá nu, naguinnanun annan nasingannu niacan, cuannu gapa: ay nu id Dios na imammó egga noca nicamu.

10 Ay tu docal ip pagayayá cu tas Señor, ta pinattoli nu mangana y anó nu tac cunné niacan; ta balabale nac curug ay inanó nu nguem aual laggaray tu lugarnu. **11** Ari tu ya paccagui y egga nga pagauagan; ta guinguiammu ngana im magattam tam mapia nga nonó tan nu anni laman nga paddiac cu. **12** Ammú ij jigá anna ammú gapa ip paleg: tang ngamin á gannugannug annat tangngamin nga tatolay, natuddauaná ta ari lattaccabattug nu ari gapa tac cabisin; ari lattac capaleran nu ari gapa tac carigatan. **13** Auayyá nga attamman ngamin turi tam mamasican niacan. **14** Nu cunnunna gapa, mapia ic quingnua nu tac quesipó nu tab buruburung cu. **15** Ay sicamu, oh Filipenses, ammunu gapa tu gari tac cabagubagu na evangelio, tap panó tam Macedonia, auan bulabuga tu iglesia nga netanguesipó niacan ta annung nap panguiaúá annap pangalauá nu ari sicamu laman: **16** ta masqui turi tac quegga ngana tat Tesalónica, nanguitubug camu tam mittan onu middua, tu panguffunnu ta jjiga cu. **17** Ari tu ya paccagui tag gafu tap paccaragá cu tar regalu, nu ari ip pangayá cu tab bunga nga umaru nga maggafu nicamu. **18** Nguem tas sangao ngamin egga niacan nga marribiribi, eggangá nga napannu, ta inalauá cu cani Epafrodito yuri in netubug nu ira, lappao nga nabangubangug, sacrificio nga mamaquemmi, nga curuga immian nad Dios. **19** Ay nu id Dios cu iyauá na ngamin ip pagauagan nu nga mecunnay tap paca-eggaegga na tag gloria, tam megafu tac cani Cristo Jesus. **20** Ay tad Dios annay Yama tam yaya paray ic queyauatan nag gloria tam maffugafugab. Amen.

21 Massaludo camu tac catagguitadday á santo tang ngagan ni Jesus. Y uauagui ira nga egga niacan dios da nicamu.

22 Dios nicamu ngamin nas sasantos ira napatalugaring ta egga ira turi tab balé ni Cesar.

23 Paray nacuan tu mealubu ta espiritu nu ig gracia nay Yafutam á Jesu Cristo. Amen.

TURÁ NI PABLO

TAS

COLOSENSES IRA.

1 PABLO, tadday nga apostol ni Jestu Cristo tag gafu ta ure nad Dios, enni Timoteo nga uagui tam, **2** tas sasantos anna uagui ira nga minacquimoray tac Cristo, nga egga ira nga maddian tac Colosas : mealubu paray nicamu ig gracia anna imammó nga maggafu tad Dios nga Yamatam.

3 Mabbalobaló camí tad Dios nga Yama nay Yafutam á si Jesu Cristo, tu maquimalló camí nga auattu immang megafu nicamu, **4** ta naguinná y angngurug nu tac caní Cristo Jesus ana aya nu tas sasantos ira ngamin, **5** tag gafu ta innanama nga egga nga napappannan tu cuanu tal langui nga dana naguinna nu addé gari tag gafu ta ubobug nga curug na evangelio, **6** nga limibbé nicamu ; tac cunné gapa tat tangapammundouan, nga nabbunga annad dumacal, tac cunné na gapa nicamu, ta addé ta aggao nga nepacaguinna nu annan nepacannammunu tag gracia nad Dios tab biga lar á curug ; **7** tac cunné tag guiniguammunu tac caní Epafiras nga meddú nga caguittatam nga aripan, nga yaya gapa ic curuga masigó nga ministro ni Cristo tag gafu nittam, **8** nga yaya gabba in namacoli nicami ta ayá nu ta annung na Espiritu.

9 Ay tag gafu tac cunnao, sicami gapa ta addé tap pacaguinna mi tac cunnao, ari camí bulabuga nattungngan nga naddasal annam maquimalló megafu nicamu, tapenu caminuan nu tam mapia y urena ta annung nap pacautó annap pacanonó nga mecunnay ta espiritu, **10** tu lumacag camu tac cunnam mepangngó tay Yafutam, tapenu paquemmian nu tang ngamin yaya, annap pabbugan nu ngamin im mapimapia nga icalangannu, ay tu umamung ip pacannammunu tad Dios : **11** ay tu mapacaladda camu ngamin tap paca-auayya, tam mecunnay tam marayarayao nga pacapanggua na, tang ngamin ta aggattatam, annap pagayaya ; **12** ay tu mapaba-

ló ittam tay Yama ta yaya in mangnguiáú tac quepangngótam nga mesipó ta herencia nas sasantos tal languí; **13** nga yaya in namalussag nittam tap paca-auayya na jjibbó ay neali na ittam tap pappatulan na Aná na nga meddú; **14** nga yaya in namalliag nittam tag gafu tad daga na, annan negafuan nan necapacoma nac catagaruliattam: **15** annay yaya y imajen nad Dios nga ari masingan; y olu nga neyaná tang ngamin nga pinaratu: **16** ta megafu sa naparatu ngamin ig gannugannug tal languí annad dabbun, gannagannug nga masingan annag gannagannug nga ari masingan, it tronos onu dominios, onu principados, onu poderes; ngamin ig gannugannug naparatu tam megafusa ay tapenu cucua na; **17** yaya ay egga ta utun nang ngamin nag gannugannug annay yaya ip pattattaddayan nam magannugannug. **18** Ay tu yaya y ulu nab baggui, nga yaga y iglesia: yaya ig gafu, y olu nga neyaná tan nammatay; tapenu tang ngamin nga gannugannug ay yaya ic catannangan. **19** Ta inicayá nay Yama tu yaya ip pattattaddayan ngamin na addé na; **20** ay tu yaya ic quegafuan nap passisibang sa ngamin nag gannugannug, ta yaya in nanguiaúá ta inammó tag gafu tad daga tac cruz na; yaya ic quegafuan na cuccu nga maccagui, nga gannug nga egga tad dabbun onu gannug nga egga tal languí. **21** Ay sicamu nga nelacu ta aggao nga nattalebaga, annan naccadacadaqué camu tan nonó tab bigalar á maracay nga pinangngupangngua nu, **22** nguem tas sangao pinammapamapia na ig guinnotan tab baggui na tam megafu ta inipappatena, tu icomanguena nga manguipresenta nicamu nga masanto anna auat tu mancha anna auat tu dacay ta arubang na: **23** tanu cunnunna tu mannanayuc camu ta angngurug, nga negamú anna ari manguli-uli, ay tu ariannu bulabuga iyanugú ic que-arayyu nu ta agguinnanama ta evangelio nga naguinanu, nga egga ngana nga nefulufulung tang ngamin nga pinaratu nga egga tag gucab nal languí; nga sacan nga si Pablo in natul-ló tu ministro.

24 Sangao, ipagayayá cu in nepagattam cu tam megafu nicamu, ay egga sangao nga parulattac cu ta uré ic curang paga tab baggui taj jjarigá nga inattamman ni Cristo tam megafu tab baggui na nga yaga y iglesia; **25** nga natullocaccu tu ministro, tac cunnam mepangngó tappangannug nat tadday nga annung nga iniaúá nió nad Dios tam megafu nicamu tapenu ifulung cu ta addé tac quetuppal na ic cagui nad Dios; **26** nga ya quebalinanna in Misterio nga netagu

tam minagatu taddagaragun nga nattalebag annan nattutunug nga neyaná nga tolay, nguem tas sangao egga ngana nga nepalammuyag tas sasantos; **27** nga ira gabba y inicayá nga nanguipacammuan nad Dios tac caracal nag gloria na yao nga misterio taj Jicristianos ira, nga yaga si Cristo nicamu, y agguinnanaman tag gloria: **28** nga yaya y ifulufulung mi, taddataddanammi ngamin ittolay annat tudduam mi ngamin ittolay tannu anni lara sirib, tapenu ipresentami ngamin it tolay tan napasiccal nga paddipaddian tang ngagan ni Cristo; **29** tu yao gapa ic quegafuan na ipallangac cu, annap paccagumac cu nga mangngua tam mecunnay ta obrana nga yaya niacan mamacasican.

2 TA quelugac cu nacuan tu cammuan nu ic caracal nabburu-burung cu megafu nicamu adda nat taga Laodicea, adda nuri na ariadda nasingan im mucá cu ta annung nac catolé tad dabbun; **2** tapenu mapacasican ig guiffutuadda, tap pattattad-dera ta ayá, tapenu auayya ra nga mala ic capannu nap pannonónó, tapenu mapatalattóra im misterio nad Dios, enni Cristo, **3** nga dian ngamin nat tesoros nap pacannammu annas sirib nga netagu. **4** Palapatac cu yao nicamu tapenu auan nicamu tu macatabag tag gafu lat tappia na ubobug **5** Tanu cunnunna paga tu auan nicamu ib bagguí egga galan nicamu y espiritu nab bagguí, ay tu ipagayayá cu tap paca-singaccu tap pia nap pattaradde nu annal ladda na angngurug nu tac cani Cristo.

6 Tac cunné lagu ta inipangalauá nu cani Cristo Jesus nga Yafu tam, cunnatun gapa na ilalacag nu megafu sa, **7** tu megamú camu sa anna napataddag camusa, ay tu napacafirmi camu ta angngurug, tac cunné tan netuddu nicamu, annam mapannupannu ip pappabaló nu.

8 Mappalac camu ta maraqué nu egga nicamu im manaral tas sican naf filosofia na annap panguilogó nga auat tu quebalinan, nga cunné tat tuddu nga nalá tap pamacapacoli nat tolay, annac cunné tam macacua nga merob tal ley nam mundo ay tu ari cunné tad dób ni Cristo: **9** ta egga sa nga nepippin ic Cadiosan nga egga tab baggui, **10** ay tu sicamu napasiccal camu turi ta ulu ngamin nap principado annap potestad: **11** tu yaya gapa in naquibigarannu tap paguibigad nga ari nacua tal lima, ta inicari na nicamu nab baggui nga sigga carne tag gafu ta inipaquibigad ni Cristo; **12** ay tu

netanguetanam camusa tap paquisiccug, nga yao gabba in naguinnoLAYANNU nga cabulunna, tag gafu ta angnurug nu ta obra nad Dios nga namaguinnole sa tan nammatay. **13** Ay nicamu nga egga ngana nga natay tam megafu tal lialiuá nu annap nepaquibigad nu, iniddan nacamu tu inangó nga cabulunna, ay tam megafu tag gracia na inipamacoma na ic catagaruliannu, **14** ay tu quinicquitan na in nequegibulattam nga neturá tat tadday nga dorob nga contra nittam, nga icalulungagtam; ay tu inarianna tan netunana ay inipató na tac cruz na; **15** ay tac cabalinna ngana nga nangari ta armas nap principados annap potestades ira, inipasinganna ira tap pagaru-aruan, ay iná nanira ib victoria tam megafu tac cruz na;

16 Ariannu lagu nga iyanugú tu egga ittolay nga mamannúnú nicamu tam megafu tac cacanan, inuman, onu megafu tac caggauan naf fiesta, onu bagu nga bulan onu sabado: **17** tanu ira yao ay aninu la ira nam map pangué nga lubbé, nguem nu ib baggui ay baggui ni Cristo. **18** Ariannu iyanugú tu egga nicamu im manguilogó tap premionu, tag gafu tap pappacasippó na annap paddayorayona ta angeles; tu panupannunutan na ig gannug ira nga arianna bulabuga nga nasiangan, anna egga yaya nga napacaracal tag gafu tap pannononó na ta annung nac carabbun; **19** anna ari yaya negafú ta Ulu nga yaya ic quegafuan na ipaddacal, tap pangamung nad Dios, nab baggui nga mapia ic cataguibina annan napattutubuc tac cal-lacalló ira.

20 Nu naquipappate camu cani Cristo tap panguialinnu ta aunung nam macamacua tam mundo, ¿ngatta bi ta egga camu nga cunné pagalaman nga natolay tammundo anna egga camu ta aequimoray tac cuddanatan nga bilin? **21** Ariannu nga apan, ni caccapan ni tucallan! **22** (danao nga gannug ay mafanu ira tac catattammi ra) tac cunné tad dob annat tuddu nat tolay? **23** Nga danao nga gannug ira lagu ic casinnan na atahnang nga pannononó tap paddayorayao nga voluntario annat tulú annap pappenitencia nab baggui; nguem auan ira tu sican ta annung nap panubang ta icayá nab baggui.

3 NU naguinnoLE CAMU nga curug nga cabulunnu si Cristo, alerannu ig gannugannug ira nga egga ta utun nga dian ni Cristo nga naguitubang ta jjiuanan nad Dios. **2** Nononopan nu ig gannug nga egga ta utun ay aritu egga tad dabbun.

3 Ta nate camu ngana ay nu y inangó nu egga nga netagu tac cani Cristo tang ngagan nad Dios. **4** Noca nu mepasingan si Cristo nga yaya y inangó tam, sicamu maquipappasingac camu gapa sa tag gloria.

5 Papatayan nu lagu gafu ic canayun nabbagui nu nga egga tad dabbun : paquidal-lao, zittaritta, ayá tac carabbun, ilug nga maracay, annaf fuguig, nga danao aggananitu ; **6** ay tammegafu tac caranao ay lubbé ip pore nad Dios ta aná ira nga ari acquimoray : **7** nga danao gabba gapa issinuttuttl nu turi ta inipaptolenu tac caranao nga gannug ; **8** nguem tas sangao iualin nu gapa ira yoye ngamin : lussao, batú, maracay nga pannononó, pal-lilibá, sinasinapang nga buyatan nas simú nu : **9** ari camu nga maccasirisiri ; ya ngana ngay tu iniulian nu nicamu il lalacacay ta obra na, **10** ay tu inipellung nu nicamu ib bagu nga tolay nga egga nga mapacabagu tas sirib tac cunné tac casissinnan nuri nannamaró sa : **11** nga auassa tu Griego onu Judio, paquibigad onu ari paquibigad, barbaro, Escita, aripan, ari aripan ; nu ari si Cristo yaya ing ngamin anna egga tang ngamin.

12 Sicamu nga pinili nad Dios, masanto anna idedducan na, tu egga nicamu im mamí nga inaggal-lalló, mapia nap pinangngupanggua, tulú anna apaddu nga aggattattam ; **13** maccatta-attam camu, annam maccapacapacoma camu, nu egga y inicaraddam nat tadday tac cabulunna ; tanu y Yafu pinacoma na camu gapa, cuan nu gapa ic cunnao ; **14** ay tan naguena ngamin yao, pen nu nicamu y ayá nga yaya im mamacaladda tac capasiccal. **15** Ay tu mammagure tag guiffutuannu y imammó nga maggafu tac cani Cristo nga yaya gapa in nagalan nu tat tadday laman nga baggui ; ay tu mappabaló camu. **16** Paddianannu nicamu tam mapia nga paddian ic cagui ni Cristo ; ay tang ngamin ta annung nas siniriban, maccatuddutuddu annam macca taddataddac camu tac salmos, himnos anna cantar ira nga meyanung ta espiritu, ay maccantar camu nga magapagayaya taf futu nu tad Dios. **17** Ay nu anni laman nga cuannu, ta ubobug onu tap pangngupanggua, cuannu ngamin tang ngagan ni Jesus nga Yafu, ay tam megafu sa mappabaló camu tad Dios Ama.

18 Sicamu nga babbay, maquimore camu ta attaua nu tac cunné ta icayá nay Yafu. **19** Lal-laqui, ayatan nu y attaua nu, ay tu ariannu ira nga pacarigatan. **20** Abbing ira, maquimore camu tam maganá nicamu tam masqui anni, ta cunnao na

iacayá nay Yafu. ²¹ Guiraman, ariannu nga taddataddutan y aná nu tapenu ari maccafuí in nonó ra. ²² Aripan ira, maquimore camu tang ngamin turi ta yafu nu ira tac cunnam meyanung tab bagguí, ari tu paquimoray tam mata tac cunna anangngua nuri nam mamaquemmi ira nga tolay, nu ari tam marenu nga futu annap paganassing tay Yafu : ²³ nu anni laman nga icalangan nu, cuan nu tan napafutu, tac cunnac cucua nay Yafu ay tu ari cucua nat tolay ; ²⁴ ta ammunu tu alauatan nu noca tay Yafu ib balóna nga yaga y jjinagatan ; massirvi camu tay Yafu Jesu Cristo. ²⁵ Ta nu yuri im mangngua tam marácay ay alauatan na mangana im marácay nga quingngua na : ay auan bulabuga tu mafussi nga tolay.

4 SICAMU nga mangaripan, cuannu ta aripan nu ira ib biga lar á matunung anna umangay ; ta ammu nu tu sicamu gapa egga y Yafu nu tal languí.

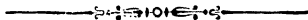
² Mannayuc camu ta oracion, ay tu matturatura camu nga mappababaló ; ³ ay tu ipaquimalló nu gapa sicami, tapenu bucatan nad Dios ip puerta tu ipaca-auayya mi nga magubobug tu panguifulungammi tam misterio ni Cristo ; nga yaya ic quegafuan nac quegga ta ammucutan ; ⁴ tapenu ipemammá cu tac cunné tac quepangngattan na. ⁵ Pacatunungan nu y ilalacag nu turi ta egga ira tal lauan, ay tu auat tu daralan nu tat tiempo tap pangngua nu nira tam mapia. ⁶ Cuannu tu ip pagubobug nu ay egga nga capabulunan tag gracia, nga napalutu ta asin, tapenu ammu nú, nu annianna ipanabbag nu tac catagguitadday.

⁷ Si Tiquico im mamacapacoli nícamu tap paddipaddiac cu, yaya nga meddu nga uagui, annam masigó nga ministro annac cabuluc cu nga aripan nay Yafu : ⁸ ta yaya ij jinob cu nicamu tag gafu lattao nga gannug, tapenu cammuan nu ip paddipaddiam mi, annat tapenu bannayanna ig guiffutuan nu ; ⁹ tac cunné na gapa tac cani Onésimo, masigó annam meddú nga uagui, nga tadde nicamu. Ira im mamacapacoli nicamu tam mesissimmu nicami tao.

¹⁰ Dios nicamu ni Aristarco, nga cabuluc cu ta ammucutan, enni Marcos, capitta ni Bernabe, (nga inalauá nu ngana id dorob tam megafu sa ; nu ume yaya nicamu alauatan nu,) ¹¹ enni Jesus nga ya ngagan na y Justo, nga danao egga ira tappaquibigad : ira yao laman ic quioffuc cu ta annung nap pappatulan nad Dios ; tolay ira nga nassirvi tu icabanné.

12 Dios nicamu ni Epafra, nga tadday nicamu, aripan ni Cristo, nga cuan na ngamin y auayya na tu ipammapia nu, tap paddasadasal na, tapenu mapacafirmi camu, tac capasiccal nu capacaladda nu nga tumuttul ta ure nad Dios. **13** Ta palap-patac cu tu docal ip patrabaju na tam megafu nicamu ay tam megafu gapa ta egga ira ta Laodicea anna Hierápolis. **14** Dios nicamu ni Lucas, im meddú nga médico, tuangué cani Demas. **15** Ganagauayyap paray na uauagui ira ta Laodicea tuangué tan Nimfas, anna iglesia nga egga tab balera. **16** Ay tac cabalin nac cabibbig noye natturá nicamu, cuannu gapa tu mabibbig ta iglesia na Laodicensis; ay tu bibbiran nu gapa it tanacuan nga turá nga maggafu ta Laodicea. **17** Ay caguihan nu cani Arquipo: ¡ Innamu im ministerio nga inalauá mu tang ngagan nay Yafu, tapenu parulattam mu!

18 Ip passaludo nga neturá noye nal lima nga si Pablo. Daddamman nu ic quegga ta ammucutan. ¡ Mealubu paray nicamu ig gracia!

OLU NGA
TURÁ NI PABLO
TAT
TESALONICENSES IRA.

1 PABLO, enni Silvano euni Timoteo, ta iglesia nat taga Tesalonicenses ira, tang ngagan nad Dios Ama anni Jesu Cristo nga Yafu: Gracia paray anna imammó im mealubu nicamu.

2 Mappabaló camí tad Dios tac tangacanayun, tam megafu ngamin nicamu, isipisipó mi sicamu tap paddasadasal mi. **3** Tu queraddammami nga auat tu immang na, ta arubang nad Dios nga Yama tam, y obra na angngurug nu, annat trabaju na ayá nu, annap paciencia na agguinnanama nu tang ngagan nay Yafu tam **4** si Jesu Cristo; **4** ta ammmumi, mammeddu ira nga uauagui tad Dios in necapili nu. **5** Tanu y evangelio mi ari tu limibbé nicamu ta ubobug laman, nu ari tap paca-auayya anna Espiritu Santo, annad docal nga ammacaladda; ta ammu nú, nu sinni camí nga toláy tan nicamu tam megafu nicamu.

6 Ay pinarigan nu sicami tuangué tay Yafu tam, tu inalauá nu y ubobug ta aru nga buruburung, tap pagayayá na Espiritu Santo: **7** ay tac cunnud caguitta nu in napay nga dechado nam minangngurug ira nga egga tam Macedonia anna Acaya.

8 Ta addé nicamu ay neuará ic cagui nay Yafu, ari lattam Macedonia anna Acaya, nu ari gapa neuarauará tang ngamin nga lugar y angngurug nu tad Dios; ay tac cunnud ariattam nga auagan im magubobug tan nu anni laman: **9** ta ira galaman im manguibobug nicami nu cunnasi na initatallung mi nicamu, nu anianna nepagalasig nu tad Dios nga naggafu tap pagananitu, tapenu masservi tad Dios nga matolay annac curug. **10** Annat tapenu paguiddaggan nu ta Aná na, tap paggafu na tal languí, nga pinaguinnole na tan nammatay; nga yaga si Jesus nga mamalliag nittam tab batú nga mapangué lubbé.

2 TA sicamu ammu nu, uauagui, tu ari nga nararal y initalung mi nicamu ; **2** ta najjigarigá camí bí ta olu, annan nauyouyo camí tac cunna ammu nu gabba, taf Filipos, pinasicam mi ip paguinanama mi tad Dios tam, tapenu ipaca-auayya mi nga mamalappá nicamu ta evangelio, tac cunnuri nga aru nga buruburung. **3** Tanu y anaddataddami ari tu ya quegafuan na il liuá, ni ta jjitta ni tat tabag ; **4** nu ari tac cunna inipaguianugú nicami nad Dios tap panguibilin na nicami ta evangelio, cunnatun nap pagubobun mi, ari tu pamaquemmi tat tolay ni ari tad Dios nga mamattuung taf futu mi. **5** Ta ari camí bula-bugá nga mamuyá ta ubobug nga pamacasicá, tac cunna ariannu paquilabbunan, onu taccag nac cafuguib mi, testigo id Dios ; **6** ni alerammi tu iyauá nat tole nicami id dayao, onu tan nicamu onu tac caruan ira, nu cunnunna paga tu inauayya mi nacuan nga quiniddao ip paca-auayya ta apostoles nacami ni Cristo. **7** Paga lagu, napacatulú camí tap paquitaddemi nicamu, tac cunné tat tadday nga aya tap pangayayá na aná na ira : **8** cunnunna gapa nicami, tag gafu tan napafutu nga ayá mi nicamu, inipammu mi nicamu tam mapia nga uray ari lattu y evangelio nad Dios, nu ari gapa y icararua mi tam megafu tan nequefuló na iddú mi nicamu. **9** Ta maraddam nu, uauagui, ib bannabannag mi annam marigá nga trabaju mi ; ta ipalangammi tag gabi anna aggao, tapenu ari sicami ic calacattuan nu, ínifulung mi nicamu y evangelio nad Dios. **10** Testigu camu gabba, tu cunnunna gapa tad Dios, tac casanto, catunung annac carenu na inipaquiurubang mi nicamu nga minangngurug : **11** tac cunnug gapa nap pacannammu nú, nu cunnasi nap pangngupangngua mi tac catagguitadde nicamu, nga caguitta nat tadday nga yama ta aná na ira, tappananaddataddan pamaquengal annap pamacaladda nicamu, **12** tapenu lumacag camu tac cunnam mepangngó ta icayá nad Dios nga nagagal nicamu tap pappatulanna annag gloria na.

13 Ay tu yao ig gafuna gapa tu mappabaló camí nga auat tu tungngan tad Dios, ta turi tap pangalauá nu nicami ta ubobug nap panguibacca, nga yaga ic cagui nad Dios, inalauá nu nga cunna ari cagui nat tolay nu ari cunné tac cagui nad Dios tabbalebale nac curug. **14** Ta sicamu, uauagui, sinagomangue nu nga parigan y iglesias nad Dios, nga egga ta Judea, tang ngagan ni Jesus ; ta sicamu gapa inattammannu ic cuddacuddanao tac catanguelianan nu ira tac cunna inipagattam da ta Judios ; **15** nga ira ari lattu pinapate ra y Yafu Jesus annap

profetas ira, nu ari pinapanora cami gapa anna ariadda nga pinaquemmi id Dios, ay tu icalussora ngamin it toláy; **16** anna igamma ra nicami ip paquiobobug mi ta Jjicristianos ira tapenu mapalliag nacuan ira; tu pamacaru ra tal liualiuá ra: nguem nu ib batú lubbé nira nga yaya im manguituppál nira.

17 Nguem sicami, uauagui, tan nequegungue mi nicamu tap pigó nga tiempo, tap pacca-aruarubang laman ani taf futu, cuammi im maddé mi tapenu masingammi im mucá nu nga caragatam mi: **18** ta quelugam mi y umay nicamu, sacan si Pablo, mittan annan namiddua; nguem si Satanás in nangui-fugac nicami. **19** Ta ¿anni y innamammi onu ipagayayá mi, onu barangú tu ipappeddarayo mi? ¿Ari cari sicamu, ta arubang nay Yafu tam á si Jesu Cristo tac canayun nal labbé na? **20** Tab balebale nac curug sicamu ig gloria mi anna ipagayayá mi.

3 AY gafu tac cunnud, ta ariammi ngana nga pacattam, sinagapia mi ic cabattang mi ta Atenas tu sicasicami laman; **2** ay tu jjinob mi si Timoteo, nga uauagui mi annan ministro nad Dios, annac quioffum mi ta evangelio ni Cristo, tapenu mamaquengal annam mamannabanne nicamu tam megafu ta angngurug nu; **3** tapenu auan bulabuga tu inaccafui in nonona toye tab buruburung: ta ammunu tam manauag tu yao gabba ig gafu nan necatulló mi. **4** Ta balebale nac curug, turi tac quegga mi nicamu, dan ngana nga quinagui mi nicamu, tu egga noca ib buruburung nga attanmammi; ay tu curug tu nesimmu anna ariannu paquilabbunan. **5** Ay yao gapa ig gafuna, tu turi ta ariaccu ngana nga cattamman, naddogá tu pacannammuae cu tap paddian na angngurug nu, ta maganassingá nu sientacion na camu nap pangaccaccá, ay tu auattu quetuppalan nat trabaju mi. **6** Nguem tap pattoli sangao nicami ni Timoteo, nga naggafu nicamu, annap panguilabbé na nicami tam mapia nga dumug ta annung na angngurug nu anna ayá nu, ay tu egga pagalaman nga inibattang nu sicami taf futu nu, tu curuga caragatan nu ip paningannu nicami tac cunné gapa nicami nicamu; **7** yao ic curuga necabannabanne mi, uauagui ira, tap pagguinna mi nicamu, tang ngamin tab buruburung anna jjigarigá mi, tam megafu ta angurug nu; **8** tanu tas sangao matole cami, nu mapacafirmi camu laman tay Yafu. **9** ¿Anni lagu y auayya mi nga ipabbalobaló tad Dios tam megafu nicamu, tag gafu

ngamin tap pagapagayayá mi tag gafu nicamu, ta arubang nay Yafutam á Dios; **10** tan nepaquimalló mi ta aggao annagabi tu masingammi im mucá nu, tapenu amungammi ip paccurangap paga nap pangurug nu?

11 ¡Paré nacuan tu id Dios tam annay Yama tam annay Yafu tam á si Jesu Cristo im manguituggub nicami tad dalan nga lacarammi nga umay nicamu! **12** Ay tu cuan nay Yafu tu dumaracal camu anna umaru nicamu ip pácca-ayaayá, anna ayá nu tang ngamin, tac cunné gapa tap pangngua mi gapa nicamu; **13** tapenu icomangue naf futu nu nga mapaquengal, tapenu auattu coyauadda tar renu ta arubang nad Dios tam annay Yama tam, tad dattal nay Yafu tam á si Jesu Cristo nga cabulun ngamin nas sasantos ira.

4 AY tap pangurianan, uauagui ira, ipaquimalló mi nicamu anna itaddataddammi tang ngagan nay Yafu Jesus, tac cunna inalauá nu nicami nga taddan, nu cunnasi nam mepangngó nga ilalacag nu annap pamaquemmi nu tad Dios, ay tu umaru lap paray umaru nicamu. **2** Ta ammu nu anni nga dob y iniauá mi nicamu tap pacauray nay Yafu Jesus. **3** Ta cunnao y ure nad Dios, nga yaga ic capacasanto nu: tu iualin nu y annung nap paquidallao; **4** tu catagguítadde nicamu ammuna nga pammagurayan ib bagguina, tac carenu annac quelaua, **5** ari ta ilug ta annung nac carabbun, tac cunné ta Jjicristianos ira nga ariadda ammu id Dios; **6** tu auan bulabuga tu tolay tu mamaturú tac comangayauna annat tabagan na y uagui na ta annung nap pagalera; tanu y Yafu ay ibaló na danao ngamin nga pinangngupangngua; tac cunné gapa tad dan nga netaddataddan mi nicamu annap pinacanauag mi. **7** Ta arianna ittam inagalan nad Dios tu mattolay tac calullugan nu ari tac casantouan. **8** Tac cunnud lagud, nu im manaquí ta ubobug cu, ari tu tolay ip panaquitan na nu ari id Dios, nga mangnguiáúá nicamu ta Espiritu Santo na.

9 Nguem nu ta ayá nga paquiugui, ari mauag tu iturá cu nicamu: tanu sicamu netuddu nicamu nad Dios ip paccasiayaayá nu; **10** ta balebale nac curug cunnao ic cuannu tang ngamin nga uauagui nu nga egga nga neuarauará tam Macedonia. Nguem ipaquimalló mi nicamu, uauagui, tu umamung la umamung icunnao nga pinangngupangngua nu: **11** ay tu ya lara pacauaran nu im mattolay tam memamó, annam mangngua ta icalangan ira nga meyanung ta aggaleran nu, ay tu mattrabaju

camu tan nabunungan nu, tac cunné ta irob mi nicamu ; **12** tape lumacag camu tab biga lara matunung tac caranuri nga egga tal lauan, anna auan bulabuga tu pagauagan nu.

13 Ta panaquitaccu, uauagui, tu egga camu tap pacajjamu tac caranuri nga egga nga naccaturug ; tapenu ari camu nga labbetan nad daddam tac caguitta danuri nga auan tu agguinnanama. **14** Tanu mangurug ittam tu si Jesu Cristo natay annan naguinnolay, id Dios ilabbé na gapa danuri im maccaturug cani Jesus. **15** Ta palappatam mi yao nicamu ta ubobug nay Yafu : tu ittam nga matolay paga nga mabattang ta addé tal labbé nay Yafu, auan bulabuga tu pangaffuttattam tac caranuri ta egga ngana nga naccaturug : **16** Ta nu y Yafu umulug noca nga maggafu tal languí, nga maccullé, ngaral na arcangel nga consu trompeta nad Dios, ay tu ya noca olu nga mangun yuri y egga ira nga natay tac cani Cristo ; **17** ay ta urian ittam nga matolay nga nebattang paga, apan ira nac cunam annam metangealá ittam nga umay manafung tay Yafu ta utun nap paddag ; ay tac cunnud egga gala ittam tay Yafu. **18** Macca bannabanne camu lagu tac cunnao ira nga cagui.

5 NGUEM ta annung nat tiempo annap pattalitali nat tiempo, ariannu auagan tu iturá cu nicamu uauagui ira. **2** Ta ammu nu tam manauag tu y aggao nay Yafu duttal tac cunnad dattal nam minaccocó tag gabi. **3** Tap paccagui nat tatolay : ¡imammó anna queyigú! ay yatug gapa il labbé nira nac caddag nga cabuccay, nga caguitta nap pappanganngó nam maggabussí ; anna ari ira nga macatammang. **4** Nguem nu sicamu, uauagui, auac camu ta jjibbó, tapenu yuri nga aggao macaddag nacamu tac cunnam minaccocó : **5** at sicamu ngamin cua nacamu nan nauag anna aná nacamu na aggao : ari ittam cua nag gabi onu jjibbó. **6** Ari lagu ittam maccaturug caguitta nac caruan, nu ari matturatura ittam annap pacanauagattam in nonó tam. **7** Tanu danuri im maccaturug ay maccaturug taggabi, ay nu yuri ira im maguillellao, gabi ip paguillellao. **8** Nguem ittam nga cua na aggao, pacanauagattam in nonó tam, ay tu ipellung tam ic calatag na angngurug anna ayá, ay tu ic cuenta calatag na ulu y agguinnanama tac capalliag. **9** Tanu id Dios arianna ittam nga pinay tap poray, nu ari tapenu macalá tac capalliagan tam megafu tay Yafu tam asi Jesus Cristo ; **10** nga nate tam megafu nittam, tapenu ta aggao nguri, matturatura ittam onu

maccaturug ittam, maquitapaddian galaman ittam sa. **11** Ay tac cunnud maccataddataddac camu, ay tu maccapacacaladda camu, tac cunné gapa tac cuannu.

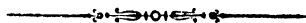
12 Ay ipaquimalló mi nicamu, uauagui, tu ammuannu danuri im malangan tan nattattaddayan nu, ay tu ira it tuggub nu tay Yafu annat taddataddanad dacamu; **13** ay tu ayatan nu ira nga curug tam megafu ta obrara, Cuannu tu mapia ip pattattadde nu. **14** Nguem taddanammi sicamu, uauagui, tu taddanannu danuri im mangngua tag gurugurú, ay tu paquengallan nu danuri im macafui in nonóra, ay tu tagubianu im macafui ira, ay tu pacapadduan nu ip paciencia nu tang ngamin nga tolay. **15** Tangngallan nu tapenu auan tu mabbaló tam maracay tam maracay; ay tu ic catagguitadde nicamu ay cuanna im mapia tac cabulunna annat tang ngamin. **16** Magapagayayá camu laman; **17** maddasal camu nga auattu tungngan; **18** tang ngamin mappabaló camu tad Dios; ta yao y ure nad Dios tac cani Cristo Jesus tam megafu nicamu. **19** Ariannu nga addappan y Espiritu. **20** Ariannu nga uya-uyauan ip profecías; **21** battuingannu ngamin nu anni lara gannug; ay tu tacquilalannu im mapia; **22** iualin nu ngamin im maracay.

23 ; Ay nu id Dios na imammó pacasantouan nacamu tang ngamin; ay tu ipaquimalló cu tu y enteru nga pattole nu, espiritu, icararua annab baggui, capappannan annam mepasingan nga auan tu coyauan na tad dattal nay Yafutam nga si Jesus Cristo! **24** Masigó yuri im magagal nicamu, ay tu cunnao gapa noca nac cuanna.

25 Uauagui ira, ipaquimalló nu cami.

26 Madios camu tang ngamin nga uauagui ta ummó nga masanto. **27** Iagumaccu nicamu tang ngagan nay Yafutam tu mabibbig yoye nga turá tang ngamin nga uauaguitam.

28 ; Mealubu paray nicamu ig gracia nay Yafu tam á si Jesus Cristo!

MECARUA NGA TURÁ NI PABLO TAT TESALONICENSES IRA.

1 PABLO enni Silvano enni Timoteo ta iglesia nat Tesalonicenses ira, tang ngagan nad Dios nga Yamatam annay Yafutam á si Jesu Cristo : **2** ; Mealubu paray nicamu ig gracia anna ymammó nad Dios nga Yamatam annay Yafu tam á si Jesu Cristo !

3 Egga cami nga siggaobligación, uauagui ira, nga mappabalobaló megafu nicamu tac cunnam mepangngó, tap pangamung tac curuga docal na angngurug nu, annap parribiribí nap paccasiaya-ayá nac catagguítadde nicamu : **4** tac cunnud sicami idayorayo mi sicamu ta iglesias ira nad Dios, tam megafu tap paciencia anna angngurug nu, tang ngamin nga panarum annab buruburung nga attammannu ; **5** ay tu yao im manauag nga casinnan tam matunung sirib nad Dios ; tapenu mebilang tu mepangngó camu tap pappatulan nad Dios, nga yaya gapa ic quegafuan nap pajjigarigá nu : **6** ta matunung tam mata nad Dios ip pabbalobaló tac caranuri nga mamarigá nicamu, **7** ay tu meyauá nicamu nga cabulummi ip paguibannag tat tiempo nap panguilammuyag ni Jesus nga Yafu tam ; nga umulug noca yaya tal langui nga cacabulun nam macapangngua ira nga angeles na, **8** tag gangá na afuy, nga managaruli ira turi ta ariadda ammu id Dios, ni parulattadda y evangelio nay Yafutam á si Jesus : **9** ay tu ira attammad da noca it tagaruli nga yaga ic cararal da tang ngangangay, nga maggafu ta arubang na Yafu annag gloria nap paca-auayya na, **10** noca tad dattal na ta aggao uri tu icadayorayona tas sasantos na ira annat tapenu icapabbao yaya ngamin nan nangurug : tanu ip pinalappá mi nga pinacaladda nicamu ay quinurug nu. **11** Yao ig gafuna gapa tu ipaquimalló mi sicamu nga auattu tungngan tapenu id Diosmi ay cuanna tu egga ic quepangngat-

tan nu tatun tan nagalannu, ay tu parulattan na tap paca-auayya na ngamin ip paccaragá tam mapia annang ngamin nga obra ta annung na angngurug: ¹² tapenu ing ngagan nay Yéfutam á si Jesus madayorayao tan nicamu ay nicamu tas sa, tac cunnam mecunnay tag gracia nad Diostam annay Yafu Jesu Cristo.

2 NGUEM ipaquimalló' mi nicamu, uauagui ira, tag gafu tad dattal nay Yafutam á si Jesu Cristo, annap pattattadde tam tal lebu' na, ² tu ariannu pamippigan in nonó nu, ni maburuburung camu, nam mappé espiritu, onu ubobug, onu turá nga mappé caguiadda tu naggafu nicami, tu y aggao nay Yafu ay egga ngana nga aranni. ³ Ariannu iyanugú tu egga nicamu im manabag; tanu yuri nga aggao ari duttal nu ari bí nga lubbé ip panguiualin ta angngurug, ay tu mepemamniá it tolay nga macalliuá, y aná nac cararal; ⁴ nga tubanganna id Dios annag gabauan na ngamin im macagui tu Dios, onu anni laman nga massirvi tap panguilaua; ay tac cunnud maguitubang tat templo nad Dios tu pangui-pasingan na tu yaya id Dios. ⁵ ¿Ariannu maraddam tu turi tac queggá paga nicamu, dana quinaguí ngana nicamu ic cunnao? ⁶ Ay tas sangao ammu nu, nu anni im mamugac sa, tapenu masingan yaya ta aggao nga mepangngó. ⁷ Tanu im misterio nad dacay ay egga ngana nga magobra; egga pagalaman sangao garay im mamugac, annaf fugaddan na yaya ta addé tac cari na: ⁸ ay noca mepemammá in nafulotan taddacay nga papatayan nay Yafu Jesus ta espiritu nas simú na, annab buccayan na yaya tad dalangarang nad dattal na; ⁹ quebalinanna, yuri mi masingan id dattal na ta obra ni Satanás, nga egga ngamin ip paca-auayya sa, tacquilala ira, annam mappé ira nga gannug nga macapallá, ¹⁰ annat tuangué ngamin tat tabag na jjiccatunungan tac caranuri nga matay; ta ariadda garay nga inalauá y ayá tab biga lara curug, tapenu capalliagad da. ¹¹ Ay tac cunnud dohan nira nad Dios ic curuga masican nga caliuá tapenu mangurug ira tas siri; ¹² tapenu matagaruli ngamin danuri y ari mangurug tab biga lara curug, ay tu ya la icayá ra y jjictunung.

¹³ Nguem egga cami nga siggaobligación nga map pabaló tad Dios tam megafu nicamu uauagui ira nga sinimayú nay Yafu, tan nepamili nicamu nad Dios ta addé tag gafuua tu capalliagan nu, tu capacasanto na Espiritu annap pangurug

tab biga lara curug; **14** nga yaya gabba in nagagalan na nicamu ta evangelio, tu ipacalá nu tag gloria nay Yafu tam á si Jesu Cristo. **15** Tac cunnud lagu, uauagi ira, pacafirmiannu sicamu, annap pappannannu y jjininagá ira nga ananggua nga netuddu nicamu, ta ubobug nas simú onu tatturá mi nicamu.

16 Ay tu y Yafutam á si Jesu Cristo annad Dios nga Yamatam, nga inayá na ittam, anna iníddan na ittam tu bannay nga ari mofú annam mapia nga agguinnanama tag gracia, **17** yaya paray im mamannabannay tag guiffutuan nu, ay tu cuanna tu mapacafirmi camu tan nu anni lara obra anna ubobug nga mapia.

3 AY ta urian, uauagui, ipaquimalló nu sicami, tapenu y ubobug nay Yafu meuarauará annam marayarayao, tu cununna gapa nam mesimmu nicamu; **2** ay tapenu ipaca-auayya mi nga mapalliag tat tolay ira nga auattu nonó annac quitaddacay; ta ari tu ngamin it tolay egga y angngurug da. **3** Nguem nu cunnuna paga, y Yafu ay masigó ay tu yaya nicamu im mamacaladda annam manguilillí tam maracay. **4** Ay tan nicamu docal y ammacataló mi tay Yafu, tu ari lattu cuannu tas sangao nu ari gapa cuan nu ta addé noca ib bilimmi nicamu. **5** Ay tu y Yafu yaya paray im manguituggub tag guiffutuan nu ta ayá tad Dios anna paciencia ni Cristo.

6 Irobmi lagu nicamu, uauagui, tang ngagan nay Yafutam á si Jesu Cristo, tu umarayyu camu tan nu sinni laman nga uagui nga ari lumacag tat tunung, ay tu arianna nga tuttulan it tuddu nga inalauá nu nicami. **7** Ta sicamu gabba ammunu nu anniannam mepangngó nga pamarig nu nicami; ta ari nacusucusu in nepaddiammi nicamu, **8** ni egga ic quinammi tu pan nat tanacuan tu ariammi nguininan; nu ari bannag annat tangacanayun nga trabaju, gabí enna aggao, ic quingngua mi tapenu ari camí meamung taddammó annac cattuan nac catagguitadde nicamu: **9** ari tu cauan nap paca-auayya mi, nu ari tapenu sicami ic cunna dehadu nu tu parigannu. **10** Tanu turi tac quegga mi paga nicamu, inirobmi nicamu ic cunnao: nu egga im manaquí nga malangan, ari gapa nga cuman. **11** Fgafugafú mi nicamu yao ta naguinnami tu egga nicamu il lumacag ta ari matunung, tu auab bulabuga tu icalanganna, nu ari ya nga cuadda im mammitimiti ta icalangan na icattolera. **12** Ay tac caranao nga tolay irob mi

anna itaddammi tang ngagan nay Yafu á si Jesu Cristo tu malangan ira tam memammó ay tu canadda ip pari nga naggafu tab bannag da. **13** Nguem sicamu uauagui ari camu nga mabannag nga mangngua tab biga lara mapia. **14** Ay nu egga y ari mamaruló tac caguiammi, nga napalappá toye tat turá, tacquilalan nu yaya tapenu ari camu nga mebulubulussa, tapenu mari ip pasiranna. **15** Nguem nu cunnunna paga, ariannu yaya ibilang tu contranu, nu ari lagu taddanannu yaya tac caguitta na uagui nu.

16 Ay nu id Dios na imammó yaya galaman im mangnguiá ta imammó nicamu tat tangacanayunta urena laman. Maquitapaddian paray nicamu ngamin y Yafu.

17 Ip paddios cu, sacan nga si Pablo, nga cuan nal lima; nga yao gabba it tacquilalá tac catagguítadde tat turá cu: iturá cu ic cunnao. **18** ¡Mealubu paray nicamu ig gracia nay Yafu-tam á si Jesu Cristo! Amen.

OLU NGA TURÁ NI PABLO CANI TIMOTEO.

1 PABLO, apostol ni Cristo Jesus, nga cunna egga tad dorob nad Dios nga Nanabbú nittam, enni Cristo Jesus nga agguinnanamattam, **2** cani Timoteo nga curug nga aná cu ta annung na angngurug: ¡Gracia, inaggallaló anna imammó nad Dios nga Yamatam enni Cristo Jesus nga Yafu tam im mealubu nicao!

3 Tac cunnan nebilic cu nicao tu cabattang mu ta Éfeso, tap pal-leccalaccá cu nga umay tam Macedonia, tapenu irob mu tac caruan ira nga tolay tu ari ira mattuddu tat tanacuan nga doctrina nga ituddu tam, **4** anna ariadda nga tabatan is sirisiri ira nga vida-vida anna ari bulabuga nga metuppal nga pamacapacoli tag guinaguinafuan nga ira im maqueyauá tat tubatubang, nu ari nacuan ic capacaladda tad Dios, toliaccu mangana sangao nga cuan. **5** Nu it talacurug nad dob ay y ayá, nga maggáfu tam marenu nga futu annam mapia nga uray, anna ari mappé nga angngurug; **6** ay tac caranao nga gannug nal-lilli ic caruan, ay minarayyu ira tac curug ay tu ya nga inarubang da ic cagui-cagui nga auattu quebalinanna, **7** tap paccaragá ra nga mattuddu tal ley, nga ariadda gamma ammu y ubobugadda ni yuri ip pacurugadda. **8** Nguem ittam ammutam tu mapia il ley, nu biga lara mapia ic quecuanna: **9** tu ammutam yoye: tu ari naparó il ley tu massirvi tat tole ira nga menunung, nu ari tat tole ira nga quitaddacay, annam minannaddá, jjictunung, minattagaruli, minaggagueg minangnguyao tam meyanung tad Dios, tam minammapate ira tag guiraman annag guirenan, annam minammapatay ira ta icattolay, **10** tam minacquidallo ira, turi tam minacquituccal ira tac casillalaquira, tam minaccocó ira tat tolay, tam minassirisiri ira, turi tam magassingan ira tas

siri, annam massirvi tan nu anni laman nga macatabbá tam matunung nga tuddu; **11** tac cunné ta evangelio nag gloria nad Dios nga marayorayao, nga necataló niacan.

12 Mabbalabalotá turi nga nangnguiuaú niacan tap paca-
auayya, tac cani Cristo Jesus nga Yafutam, ta inipanguibilang
na niacan tu maladda in nonó cu ay tu sinulloná tao nga
passirviaccu; **13** sinulloná nu cunnunna paga tu gari ay
minaggaguegá, minaddarumá annam minangnguyoyaouá:
nguem nalá cu y inaggal-lalló ta quingngua ic cunnuri tap
paquilabbuc cu annac cauac cu tu angngurug; **14** ay tu ig
gracia nad Dios nga Yafutam narribiribí ta angngurug
anna ayá tang ngagan ni Cristo Jesus. **15** Maladda yao nga
cagui annam mepangngó tu alauatan ngamin na addé na, tu
si Cristo Jesus limibbé tam mundo nga umay mamalliag tam
minattagaruli ira; nga sacan gabba nira y olu. **16** Nu cun-
nunna paga, yao ig gafu na inipacalá cu ta al-ló, tapenu niacan
nga docal, ipasingan ni Jesu Cristo y apaddu nga paciencia na,
tu cunnap paganinuan nuri ira nam mangurug sa tap pang-
urianan tu icatolera tang ngangangay. **17** Tas sangao, quecacua
annag gloria paray in mealubu tap Patul nga auattu addé na,
ari matay, ari masingan annat tattadday nga Dios nga curug,
tang ngangangay. Amen.

18 Ibilic cu nicao yao nga dob, Timoteo nga aná cu, tac
cunné ta egga tap profecías nga nattalebag gari ira nicao,
tapenu tap panuttul mu nira, maquibacal ca tam mapia nga
paquibacal, **19** pacaladdammu y angngurug, annam mapia
nga uray: ay tap pappanaquí nac caruan tac caranao, nabugay
y angngurug da; **20** ay tac caranao iniauaú cu si Himeneo
enni Alejandro tac cani Satanás tapenu guiguiammuadda y ari
magubobug tag gagueg.

2 ITADDAC cu lagu, ta olu-olu, tu macua ir rogativas, dasal,
paquimalló, anna appabaló, tam megafu ngamin tat tolay;
2 megafu tap papatul ira annang ngamin nga egga nga
mangannung, tapenu icomanguetam nga mattolay tab biga
lara memammó anna auan tu buruburung, tam menunung
annac quelaua. **3** Mapia ic cunnao anna immian nad Dios
nga Nanabbú nittam; **4** tanu yaya icayá na tu mapal-liag
ngamin it tolay, ay tu camuadda ib biga lara curug. **5** Tanu
tang ngamin tat tolay tadde laman id Dios, annat tadday nga
manguitalulaluttú tat tolay ta arubang nad Dios, nga yaya

gabba it tolay nga si Cristo Jesus; **6** nga iniauí na ib baggui na tu panabbú na tang ngamin; cagui nga meyaná noca tag gagangay nga tiempo na; **7** tu yatun gabba in natullaccac cu tu manguifulung anna apostol (caguiaccu la iccurug, ariá massirisiri), maestro nap pappatulan ira tac curug anna angngurug.

8 Quelugac cu lagu tu maquimalló it tolay masqui sitao nga lugar, ay tu itayag da il limara nga marenu, nga auan tu batú annap panubatubang. **9** Cunnunna gapa tab babbay ira, mabvisti ira tas sinnun anna alalá nga ari pappadammag, ay tu pacappiadda ib bagguira tam memugug anna ari mattalebog; ay ari tu consu bú nga sinalapig, annab bulauan annap perlas onu sinnun nga manguina, **10** nu ari tam mapia nga pinangngupangngua (tac cunnam mepangngó tab babbay nga mamasiccal nga mangngua ta obra nga mapia). **11** Maggui-guianmu ib babay ta imammó tad dactal nga acquimoray. **12** Ariaccu iyanugú tu mattuddu ib babay onu egga ip paca-auayya na tal lalaqui, nu ari maddian yaya tac quemammattan. **13** Ta si Adan y olu nga naparó, ay siminunug si Eva; **14** ay ari tu si Adan in natabag, nu ari tan necatabag nab babay, yuri ngana ip panaddá na. **15** Nguem nu cunnunna paga, mapalliag ira tag gafu tap pagananá ra, nu mannanayun ira ta angngurug, ayá annar renu, tam manauag nga pannonón.

3 MALADDA yao nga cagui: nu egga it tolay nga maccaragá nga macalá ta oficio na obispo, mapia nga obra ic caragatan na. **2** Mauag lagu tu y obispo auan bulabuga tu coyauan na, ataua yaya nat tadday laman nga babay, memugug, manauag ip pannononó na, masippó, minangngarubang, anna egga ic quepangngattan na nga mattuddu; **3** ari minagguinum tab binarayang, ari minacquirama nu ari matulú; ari mattad-dutaddú, anna ari mangayá tap pirá; **4** tole yaya nga tangngallan na tam mapia ib bale na, ay tu ammuna nga paquimorayan y aná na ira, tam melaua nga paddipaddian; **5** (tanu it tolay arianna ammu nga tangngallan ib balay nga cucua na, ¿cunnasi lagu nap panagnal na ta iglesia nad Dios?) **6** ari tu yuri im maddaggun paga laman nga magguiguiammu, ta maraqué nu mapannu noca yaya tab peddara-yao, matagá yaya tat tagaruli nad diablu. **7** Mepangngó gapa tu egga nga pamacurug na ta egga ira tal lauan, maraqué nu

matagá yaya ta uyao annas silu nad diablu. ⁹ Cunnunna gapa tad diaconos ira mepangngó tu tolay ira ngal formal, ari tu dua y jilara, ari tu minagguinuinum ta aru tab binarayang, ay ari minaccaragá tag ganancia nga maracay in naggafuanna; ¹⁰ ay tu tammitadda im misterio na angngurug tam marenu nga conciencia. ¹¹ Ay danao cacacapab bí ira ta olu; ay tac cabalinna massirvi ira tu diácono, nu auan tu coyauad da. ¹² Cunnunna gapa ta attauara mepangngó tu babbay ira nga formal, ari minallibalibá, ari maguman, annam masigó ira tang ngamin. ¹³ Id diaconos ira mepangngó tu tadday laman y atauara, nga manangal tam mapia ta aná na ira, aanab balera. ¹⁴ Ta danuri in nasservi tam mapia tac cadiaconos da, mala ra im mapia nga gradu, annam mapaquengal ira tappangurug nga egga tac canni Cristo Jesus.

¹⁴ Danao nga gannugannud y itura cu nicao, ay tu inriannamaccu ip pacangue nicao nga maningan tal lagum nab baddi nga tiempo; ¹⁵ nguem nu angngarigan tu mabayaga paga, tapenu ammum nu anniannap passervi nat tolay tab bale nad Dios (nga yaya gabba y yglessia nad Dios nga matolay) nga meyarig tu patunó anna tucu nab biga lar á curug. ¹⁶ Ay auan bulabuga tu manubang, tu docal im misterio nam mapia nga pinangngupangngua, nga yoye gabba:

Yuri in nassinolay nga nabbaggui,
 nga napacurug ta espíritu,
 nga nasingan na angeles,
 nefulufulung tap pappatulan ira,
 macurug tat tangapammundouan,
 nalauá yaya tag gloria.

4 NGUEM nu y Espiritu caguianna tam manamanauag tu tat tiempo ira nga mapangué egga ic caruan nga mesinna ta angngurug, ay tu guinnadda ic caguiannan Espiritu ira nga minangnguilogó, annat tuddu nad demonios, ² tag gafu ta appé sippó danuri ira nam minassirisiri, nga ic conciencia ra cunna egga nga namarcán tab balayang nga gumaggaggang tap patu; ³ nga igammara im maccasal, anna irobdá y ari icacan tacanacanan ira nga pinaró nad Dios tapenu malauá tad docal nga pabbalobaló. ⁴ Ta ngamin ip pinaratu nad Dios ay mapia, ay auan bulabuga tu mepangngó nga panauangan, nu malauá tad docal nga appabaló; ⁵ ta napacasanto tam megafu tac cagui nad Dios anna acquimaló.

6 Nu iparaddammu ta uauagui ira yao nga gannugannug, taddeca lagud nga ministro nga mapia ni Cristo Jesus, nga napannu tam mapia ira nga cagui na angngurug annam mapia nga tuddu, nga sinuttul mu adde sangao. 7 Iualim mu id dana ira nga vida-vida nga auattu quebalinanna nga macatabbá ira ta annung nam masservi tap panguilaua ay tu ya nga tungulammu im mapia nga anangngua: 8 tanu y ejercicio nab baggui ay baddi lassa ip pamacapian; nguem nu y inaggallalló ay macapia tang ngamin, ta yaya id dian nan netabba nga inangó nga maddaggun anna inango nga mapangué. 9 Maladda yoye nga cagui, ay mepangngó tu alauatan ngamin nat tolay. 10 Ta yao ip pattalacurug tam nga malangan annam mangngua ta addé nam macuatam; ta egga ittam tap paguinnanama tad Dios nga matolay, nga yaya in Nanabbú tang ngamin nga tolay, nepatallugaring tam minangngurug ira. 11 Irobmu danao nga gannud anna ituddum. 12 Auattu manguyao tag gafu tac cabbng mu; nu ari paga lallagu, cuammu tu sicao id dechado nam minangngurug ira, tac cagui, tap pattolay, ta ayá ta angngurug, annar renu. 13 Ta adde noca tal labbé cu tatun, pacauarammu im mabbibbig, manaddataddan annam manuddu. 14 Ariammu nga talacagan ig gracia nga egga nicao, nga neyauá nicao megafu tap profecia, tuangué tan nequetun nal lima tab presbiterio. 15 Nononopammu ira yao, ay tu ira la it tungulammu tapenu masingan ngamin nat tolay ip pamacapian nira. 16 Tangngallam mu sicao annat tuddutuddum ira; mannana-yucca tac caranao nga gannud; tanu cunnao nac cuammu, palliagammu ib bagguim tac cunne gapa tac caranuri nga magguinna nicao.

5 ARIAMMU nga porian it tadday nga lalacacay, nu ari tad-danammu yaya nga cunnay yamam; ay tam mabbing ira caguitta ha uauagui; 2 ib babbacobacó ira caguitta nay yenam; ay tam mabbing ira nga babbay, caguitta na uauaguim ira nga babbay, tac curuga marenu. 3 Ilauam ib balu ira nga babbay nga cacuruganna tu babalu nga magauag ta uffun. 4 Nguem nu egga ib balu nga babay nga egga y aná na ó nu afúna, guiguiammuadda bí ta olu im manguiPASINGAN ta inaggallalló taf familia na, ay tu itolina im mepangngó nga pabalabaló tam maganá sa; ta yao ay iquemmi nad Dios. 5 Nu ic cacurugan nga balu nga babay anna auan bulabuga tu

maniguibi sa, maguinnanama yaya tad Dios, anna itungul na im mangngua ta rogativas, anna maquimalló tag gabi anna aggao. ⁶ Nguem nu ib balu nga babay nga egga lat tap pagapagayayá tac catolena paga, mebilang ngana tu natay. ⁷ Irob mu gapa nira yao nga gannugannud, tapenu auan tu coya-uadda. ⁸ Nguem nu egga it tolai nga arianna nga palabbetan ip pagauaganna nepatallugaring tap pagauagan na egga tabbalena, iniualinna y angngurug ay tu maraque paga ip paddianna anné turi ta ari minangngurug. ⁹ Ari melista tu cunnabbalu ib babay nga curang ta annam mafulu id dagunna, nga tadde laman nga lalaqui y ataua na, ¹⁰ nga madumug ip pia nac quing-ngua quingngua na : nu egga y iniáná na, nu pinatappo na yc cabbagang ira, nu binagguanna it tacquí nas sasantos, nu quinurag na y egga nga siggaraddam, nu sinuttul na nga ari nattungngan ip pinangupangngua nga mapia. ¹¹ Nguem manaquí ca tabbalu ira nga mabbing ; ta noca tap pagalegda ta annung nac carabbud da, nga macatabba tac canni Cristo, maquitaua ira ; ¹² ay tu matagá ira tat tagaruli tam megafu ta inipanguialidda ta netabbara ta olu. ¹³ Ay ari paga tu yao laman, nu ari magguiguiammu ira tam matalacag, nga lacaradda ig guibbalayan ; ay ari lattu talacag nu ari matarabitag ira anna panunnutadda ic cuan nat tanacuan, anna ubobugadda ig gannug ira nga ari meyanung. ¹⁴ Caragataccu lagu tu ib balu ira nga babbay, nga mabbing paga maquitaua ira, ay tu maganá ira tangngalladda ib balay, ay tu ariadda nga iyanugú tu egga ip pangualilibatan nira nac contra-ra ; ¹⁵ ta égga ngana nira in negungay tac cani Cristo nga dumaddan, tal licug ni Satanas. ¹⁶ Nu egga ib babay nga minangngurug egga ib balusa, uffunan na ira tap pagauagadda tapenu ari nga cattuan na iglesia ic cataguibira, tapenu uffunan na turi ib balu ira nga curug.

¹⁷ Il lallacalacay ira nga mammagure tam mapia, mebilang tu mepangngó tu doble ic quecacuara, nepatallugaring tac caranuri nga nanguifulufulung annam mattuddu. ¹⁸ Ta caguian na Escritura : ariammu payyan tu busal it toro nga mabburi tam manguí ; annac cunnamma ; nu im maquitaddan mepangngó tu apanna it taddanna. ¹⁹ Arica mangalauá tad danug nga contra tal lalacalacay, nu ari pacanauagan nad dua ó nu tallu nga testigu. ²⁰ Danuri in nattagaruli, poriammu ira ta arubang nang ngamin, tapenu maganassing gapa ic caruan. ²¹ Irob cu nicao ta arubang nad Dios enni Cristo Jesus, anna

napili nga angeles, tu parulattammu ira yao nga auattu pad-durumammu. ²² Ariammu nga guiddanan nga itun il limam tan nu sinni laman, ni mesipósipó ca tac catagarulian nat tanacuan tangngallammu ic carenum. ²³ Arica ngana nga uminum tad danum nga auattu quibuna nu ari uminum ca tabbaddi nga binarayang tammegafu tag gutú mu annat maruddú nga attackú mu. ²⁴ Ic catagarulian nac caruan ay egga nga quemammatan ngana, nga mappolu ngana ta ammanunnutan; nguem egga gapa ic caruan nga tumunug tal liuran. ²⁵ Cunnunna gapa, egga im mapia nga obra nga quemammatan; ay danuri nga mapia ariadda auayya im metagu.

6 PAGURAYAMMU tu danuri ngamin y egga tap paquiari-pan ibilangda y yafura tu mepangngó nga mecacua; tapenu ing ngagan nad Dios annat tuddu ari ira caguegeran. ² Ay danuri y egga y yafura nga minangngurug ariadda nga pagucaban ip panguilauara nira, taggafu tap pacauaguira, nu ari massirvi ira nira tam mapia, tanu yuri im mangalauá tao nga servicio ay minangngurug annam meddú. Ituddum anna itaddammu danao nga gannug.

³ Nu egga im manguituddu tat tanacuan nga tuddu nga ari mecunnay tat mapia nga cagui, tac cagui nay Yafu tam á si Jesu Cristo, annat tuddu nga meyanung ta inaggallalló; ⁴ yao nga tatolay napannu ta appadacal, nga auanna gamma tu ammu, anna ya lara caragatanna im maquittubatubang annam maquitturitura, nga yao icquegafuanan nap passil, paquirama, paggagueg, annam maracay nga abbó, ⁵ paggurugurú nat tatolay nga quitaddacay ta uray, annan nobanan tab bigalara curug, nga mangabbó tu y inaggallalló annap pinangngupangngua nga mapia ay yaya id dalan nga pangapan tag ganancia. ⁶ Nguem tab balebale nac curug ya nga dactal nga ganancia y inaggallalló, nga metadday tas siggapagayayá nga uray: ⁷ ta auaccami tu nelabbé tam mundo, ni ari cami mabba nga macalá tan nu anni laman. ⁸ Ay ta egga y umangay nga paccatolemi anna ipellung, mi mabanne ngana in nonó mi tac. ⁹ Nguem danuri im mattalacurug nga mapacaricu, matagá ira tat tadday nga tentación annas silu anna aru nga paccaquelug nga auattu quebalinan annam maçararal nga caguita ira nan nalaggabban nga tolai tac cabuceay annac cararal. ¹⁰ Tanu ig gamú ngamin namaramaracay ay

y ayá tap pirá ; nga tap paccaragá sa nac caruan nearayyu ira ta angngurug, anna ira galaman in nanudduc nira ta aru nga taquitaquí.

11 Nguem sicao, oh tolay nad Dios, umarayyuca tac caranao nga gannugannug, ay tu tuttulammu y justicia, inaggallalló, y angngurug, y ayá, ip paciencia, it tulú.

12 Maquipaffulofulóca tam mapia nga acquifulofuló ta angngurug ; itummu il liman tang nganganga y nga pattolay, nga nagalammu ay tu iniconfesar im mapia nga angnguiconfesar ta arubang na aru nga testigu. **13** Irobcu nicao ta arubang nad Dios nga mangnguiauá ta inangó ngamin ta addé na, anni Cristo Jesus, nga ta arubang ni Poncio Pilato pinacaladda na im mapia nga confesión ; **14** tu pappanammu yao nga dob nga auattu mancha na, auattu coyauanna, ta addé tap pappasingan nay Yafu tam á si Jesu Cristo ; **15** nga manguipasingan noca tam mepangngó nga tiempo tam marayarayao annat tattadday nga Pacapangngua, Patul ngamin nap papatul, annay Yafu ngamin nay yafu ; **16** nga ya la eggasa y ari patay, maddian tan nauag nga ari magauá ; nga ari bulabuga nasingan nat tolay ni auayya na nga masingan : nga queyauatan nac quecaca annad dian nap paca-auayya nga ngangangay. Amen.

17 Irobmu tar riricu tac caranao nga tiempo tu ari ira nga mappadacal, ni ipedda y agguinnanamara tap pacappirá nga ari malappá, nu ari id Dios nga bullac il limana nga mangnguiauá nittam tang ngamin nga gannugannug tu pammacapiattam ; **18** tu mangngua ira tam mapia, tu mappacaricu ira tam mapia nga pangngupangngua, ay tu bullac il limara nga mamaballay, annas siggaparan ta aggal-lalló ; **19** ay tu mamappan annam manguipay ira tu mapia nga tunó tu massirvi tat tiempo nga mappangué, tu icomanguera nga manguitun tal limara tap paccatolay nga yaya lajji ic cacuruganna.

20 ; Oh, Timoteo, pappannammu annat tangngallammu yatun nga necataló nicao, ay tu umarayyuca tag gagueg anna auattu quebalinanna ira nga paguboubobug annat tumubang tas sirib nga maliuá in necangagadda tac cunnao ! **21** Sirib nga auattu quebalinanna nga tap panuttulsa nac caruan nga tolay, ay nalirú ira ta annung nap pangurug.

Mealubu paray nicao ig gracia !

MECARUA NGA TURÁ NI PABLO CANI TIMOTEO.

1 PABLO, apostol ni Cristo Jesus, ta ure nad Dios, nga mecunnay tan netabba nga inango nga egga tac cani Cristo Jesus, **2** tac cani Timoteo nga aná cu nga meddu: mealubu nicao ig gracia, alló anna imammó, nga maggafu tad Dios Ama enni Cristo Jesus nga Yafu tam.

3 Mappabalotá tad Dios nga passirviaccu ta addé tag guinafuaccu tam marenu nga uray, ta auan bulabuga tu immang cu nga manaddaddam nicao ta acquiralló cu tag gabi anna aggao, **4** nga dactal ip paccaragá cu nga manigan nicao, tap panaddam cu tal luluam, tapenu capannuaná tap pagayayá; **5** ta daddaddammac cu y ari appé nga angngurug nga egga nicao, nga naddiab bí ta olu tac cacó mu nga si Loida, annay yenam nga si Eunice; ay dactal ip pangurug cu tu egga gapa nicao. **6** Tac cunnud itaddac cu nicao tu pacatolayammu ig gracia nad Dios nga egga nicao, tam megafu tap panguituc cu tal limá. **7** Tanu id Dios arianna iniddan ittam tu espiritu nac catarcu nu ari espiritu nas sican anna ayá annap paquimoray. **8** Arica lagu nga mappasiran tap pamacurug nga neyauá nay Yafutam, ni niacan nga presuna; nu ari attammammu it trabajum niacan tam megafu ta evangelio, nga mecunnay tap paca-auayya nad Dios; **9** nga pinnalliag na ittam anna inagalanna ittam tam masanto nga pagagalan, ari tu mecunnay ta obratam, nu ari mecunnay ta urena, annag gracia nga neyauá nittam tang ngagan ni Cristo Jesus tan nague nat tiempo ira cafugafugab; **10** nguem nepalappá ngana tas sangao tap pappasingan nan Namabbú nittam nga si Cristo Jesus; nga yaya in namuccay tup patay, anna inilauanna tan nauag y inangó anna ari patay tam megafu ta evangelio; **11** ay tag gafutao, natullotá tu manguifulung, apostol annam maestro.

12 Ay tu yaya gapa ic quegafuan noye na jgigarigá cu ; nguem ariaccu gamma nga ipasiran ; ta ammú yuri ic quinurug cu, anna ariá nga mabbabang ta macapangngua yaya nga manangngal tap pinappannac cu ta addé ta aggao nga natacquillalan. **13** Tacquillalammu tam mapia ic caguicagui ira nga mapia nga naguinnam niacan ta angngurug anna ayá nga egga tac cani Cristo Jesus. **14** Yuri im mapia nga necataló nicao, tangngallammu ta Espiritu Santo nga maquitapaddian nittam.

15 Ammum ngana yao, tu minarayyu niacan ngamin im maddian ira tap provincia ta Asia ; nga egga nira si Figello enni Hermógenes. **16** Iyauá paray nad Dios y inaggallallá na tab balay ni Onesiforo ta namiaru nga binannabanna yanná anna arianna nga nepasiran ic cadená : **17** nu ari lagu, tac queggana tar Roma, inalegná tad docal nga paccaraga, annan nassimmuanná : **18** (Iyanugú paray nay Yafu tu caleranna y inaggallalló nay Yafu ta aggao nguri) ay nu cunnasi nan nepassirvi na niacan ta Éfeso, ammun tam manamanauag.

2 SICAO lagú, aná cu, mapaquengalca tag gracia nga egga tac cani Cristo Jesus. **2** Ay nu ig gannugannug ira nga naguinnam niacan, nga pinacaladda na aru ira nga testigu, ibilim mu tat toleira nga menunung, nga maca-auayya nga manguituddu nira tat tanacuan ira nga tolay. **3** Maquipagattam ca niacan ta jgigá nga cunnam mapia nga suddalu ni Cristo Jesus. **4** Auattu tolay nga egga tas serviciu nga manungul tap pagaleran ira toye tad dabbun, tapenu auayyana nga paquemmian yuri in nanguipesa tu suddalu. **5** Cunnunna gapa, nu egga it tolay nga maquipagayam tas siniquisican nab baggui, ari yaya nga queddán tap premio nu ari yaya maquigayam tam matunung. **6** Nu im minammula nga malangan yaya im mepangngó bí ta olu nga mesipó tabbunga. **7** Patalatappammu yoye ic caguiaccu ; tanu y Yafu iddannaca tu nonó tu pacammuummu tang ngamin. **8** Daddammammu si Jesús Cristo (nga naggafu tag guinaca ni David), nga naguinnolay tan nammatay, nga cunnac caguianna ta evangelio ; **9** nga yaya ip pagattammac cu ta jgigarigá nga cunnam maracay nga tolay, nga nequeadeaddetaccu ta ammucutan : nguem nu ic cagui nad Dios ari nafucú. **10** Tac cunnud lagud, attammiaccu ngamin tam megafu ira tan napili, tu ipaca-auayyara gapa nga macalá tac capalliag nga egga tac cani Cristo Jesus tag gloria nga ngangangay. **11** Maladda yoye nga cagui : tanu maté

ittam sa, matole gapa ittam sa; ¹² ay nu majjigarigá ittam, maquipappatul gapa noca ittam sa; ay nu negattam yaya, neganna gapa noca ittam; ¹³ nu ari ittam nga maladdasa, mannanayun yaya tac caladda na; ta arianna nga manegá ibbagguina.

¹⁴ Iparaddammu nira yao nga gannugannug, irobmu nira laman ta arubang nay Yafutam, tu ari ira maquitubatubang ta ubobug nga auattu pammacapiassa, nu ari macararal lallagu ira turi tam magguinna. ¹⁵ Cagumanammu y umarubang tad Dios nga cunnam ministro nga iquemmina, tadday nga minallangan nga auattu nepasiranna, nga ammuna nga tangngallan y ubobug nga bigalara curug. ¹⁶ Nguem ililí mu y ubobug ira nga sinapang anna auattu cabalinanna; tanu ira ya lac cuadda id dumudduddú tam maracay nga pinangngupangngua; ¹⁷ ay tu y ubobugda cuman caguitta nag gangrena; ay tu egga nira da Himineo enni Fileto, ¹⁸ tole ira yao nga nauauan tad dalan nac curug, nga cudda nga maccagui tu ip paguinolay ay nattalebag ngana; annad daraladda y angngurug nac caruan. ¹⁹ Nu cunna paga, it tunó nad Dios ay egga nga napacafirmi, ay tu egga sa yao nga sello, Ammu nay Yafu it tolay nga cucuana; anna ay tu mearayyu tan nu annay laman nga maracay ngamin ira yuri im mamuyá tang ngagan ni Cristo. ²⁰ Nguem tat tadday nga balay nga docal, egga ari lattu vasu nga bulauan annap pirá, nu ari gapa vasu nga cayu annaf fuyó; ay nu ic caruan nira massirvi tac quecacua ay nu ic caruan tac coyoyao. ²¹ Ay nu egga tac caranao im mapacarenu, yaya noca ib vasu nac quecacua, napacasanto, mapacasirvi tam macaccua, annas siggaparan tang ngamin nga biga lara mapia nga obra. ²² Nguem licurammu y accaquelug nab baguitolay, annat tumuttul ca tal licug na justicia, angngurug, ayá, imammó nga cabulun danuri nam magagal tay Yafu tán napafutu. ²³ Nguem ililí mu it tubatubang ira nga auattu cabalinanna, nga naggafu tap pacajjammu, ta ammum tu ira ic quegafuan nad dama. ²⁴ Ay nu y aripan nay Yafutam ari mepangngó tu maquittubatubang, nu ari matulú tang ngamin, ammuna im mattuddu, matattam, ²⁵ ay tu tudduanna tam matulú danuri im manubang; ta galaman nu id Dios ay ipabulunna nira ip pabbabauira tapenu ipaca-auayyara nga macannammu tab biga lara curug; ²⁶ annat tapenu macatammang ira tas silu nad Diablu, nga nafucutáda, tapenu cuadda y urena.

3 NGUEM ammuammu yoye, nga ta urian nga aggao, ay lubbé im mecalulungac ira nga tiempo. **2** Tanu it tatolay ay ayatadda ib bagguira, ayatadda ip pirá, minappeddarayao, mapessippó, minagguegueg, ari minacquimoray tam maganá nira, ariadda ammu im mabbalobaló, quitaddacay, **3** auattu sigó, minabbatubatú, minallibalibá, ariadda nga cabugaddan in nonó ra, maporay nga cunna ayam, ari minangngayá tam mapia, **4** minangnguilogó, mataggá ta annung nad dacay, napannu tap pappadacal, minangngayá tappagapagayayá, anné paga lagu tu ayatadda nacuan id Dios; **5** nga cunna egga nira ib biga lara mapia nga pangngupanggua, nguem negadda ip paca-auayya na: mearayyu ca gapa caranao. **6** Ta danao ip paggafuan danuri nain mattagatagu nga tullung tab balay, annag gafutadda im annafu fucutadda mammaguinganay ira nga napannu ira tal liuá, annag guggunan nam marumaruma nga paccaquelug ta annung nac carabbun; **7** ay tu ira yao egga ira laman nga macaguiguigiammu, ay tuariadda bulabuga nga maddé ip pacannammú tac curug. **8** Ay tac cunné tan nepanubang da Janes enni Jambres tac cani Moises, cunnug gapa nap panubang danao tac curug; tolay ira nga nararal ig guiffutuadda, annan napasilam tad dacay ta annung na angngurug. **9** Nguem ariadda ngana nga auayya nga icanacanayun; tanu il liuára ay quemammatan nang ngamin, tac cunné gapa tan nequemaminá nalliualiuára. **10** Nguem sicao napatalattó mu tam mapia in netuddutuddú, y angnguá, it talacurug cu, y angngurug cu, ic capaddu na aggattattam cu, y ayá cu, annap pacienciá, **11** in necadarum cu, y jigarigá cu: ammun in nesissimmú niacan ta Antioquia, ta Iconio, ta Listra; nu anni nga panarum y inattammac cu; ay tac caranao ngamin pinalliagná nay Yafu. **12** Uan, ay ngamin danuri im mayá nga mattolay tam menunug tac cani Cristo Jesus, magattam ira noca tad darum. **13** Nguem nu it tolay ira nga maddacay annam minammaraparatu ya lac cuadda im mammaracay, nga manabatabag annam matabag gapa ira. **14** Mananayuc ca lagu tag gannugannug ira nga guiniguiammun annan napacurug nicao, ta ammun nu sinni in nagguiguiammuammu; **15** ay ta addé tac cabbing mu dan nga ammun is Santas Escrituras, nga auayyaraca nga iddan tap pacautó ta annung nac capalliag, tam megafu ta angngurug nga egga tac Cristo Jesus. **16** Ngamin y Escritura ay inialubu nad Dios; ay tu pammacapian tap pattuddu, tap paporay, panunug

annap pamaquimoray nga egga ta justicia; **17** tapenu mapasical ic catalay nat tole nad Dios, tac queggana nga natudduan ta annung nap pangngupangngua nga mapia.

4 IROBCU nicao ta arubang nad Dios enni Cristo Jesus, nga yaya im mamanunnú tam matolay annan nammatay ta aggao nga pappasinganna annam masanto nga pappatulanna: **2** tu ifulung mu ic eagui; pabibitammu tat tiempona anna arianna nga tiempo, map poreca, caguiammu y ariammu tagapaián, manaddataddacca, ta apaddu nga aggattattam anna ayá tap pattuddu. **3** Ta lubbé noca it tiempo nga ariadda cattaman it tuddu nga mapia; nu ari mataqui noca it talingara, pabbubuttuladda noca nira im maestros nga mattuddu tac cunnam mecunnay tap pacaquelugda ta annung nab baggui; **4** ay tu ilillira it talingara tac curug, ay tu iyarannira tab vida-vida ira nga auattu cacuruganna. **5** ¡ Nguem sicao tangngallammu ngamin y addé na, magattam ca ta jjiigarigá, parulat-tammu y annung nat tadday nga evangelista, annap parulat-tam mu tam mapia ip panguifulung mu! **6** ¡ Ta eggangá ngana nga arranni nga matabbung tu sacrificio, ay tu limibbé ngana it tiempo na ipappanó! **7** Naquibacalá tam mapia nga paquibacal, nabaliccu ngana y annung cu, inangngallaccu y angngurug; **8** ta addé tas sangao ta addé noca egga nga nelinne niacan ib barangú na justicia, nga iyauá noca niacan nay Yafutam, im matunung nga Juez, turi nga aggao; ay ari lattu sacan, nu ari gapa ngamin danuri im mangayá ta ipappasinganna!

9 Cuammu y adé nam macuam tu ipacanguem niacan tam mabí: **10** tanu si Demas pinagurayanná, ta inayána yoye im maddaggun nga mundo ay minay tat Tesalónica; Crescente minay tag Galacia, ay nu si Tito minay tad Dalmacia. **11** Si Lucas lat tattadday y egga niacan. Apammu si Marcos ay ibulummu yaya tao; ta pammacapiaccu yaya tap panguifulu-fulung. **12** Nguem jjinob cu si Tiquico ta Éfeso. **13** Nu ic capote nga binattang cu tat Troas tac cani Carpo, ibulummu noca nu umecatao, tuangué gapa tal libros, nepatalugaring tap pergaminos. **14** Si Alejandro nga minappadde tat tubbaga quinguaná tac curuga maracay: y Yafu balabalattan na yaya tam mecunnay ta obrana. **15** Mappalacca gapa sa, ta curuga docal in nepanubang na tac caguitam. **16** Ta olu nga nepanguiyigú cu tab baggui, auan bulabuga tu naddian niacan, nu

ari lagú pinagurayaddá ngamin : ¡ paray nacuan tu ari nga mepay nira ! **17** Nguem nu y Yafu ay naddian niacan, annap pinaquengalná, tapenu tam megafu niacan maparuló tang ngamin y annung nap panguifulufung, ay tapenu maguinna ngamin na Jjicristianos ira : ay cunnao na inicapalliag cu tas simú nal leon. **18** Cunnunna gapa nap pamalliag niacan nay Yafu tang ngamin nga obra nga maracay, ay iyanguená nga auattú babang tap pappatulanna tal languí : ¡ nga yaya paray lajji ic queyauatan nga gloria tam maffugafugab ! Amen.

19 Dioscu tac cani Prisca tuangué cani Aquila, tuangué tab balay ni Onesiforo. **20** Si Erasto rabattang tac Corinto ; nguem si Trófimo binattangcu nga mataquí Mileto. **21** Cuammu y adé nam macuam tu ipacanguem tao tan nague na ammian. Dios nicao ni Eubulo, tuangué tac cara Pudente, Lino, Claudia annat tuangué ngamin ta uauagui ira.

22 ¡ Y Yafu egga paray yaya ta espiritum ! ¡ Mealubu paray nicamu ig gracia ! Amen.

TURA NI PABLO

CANI

T I T O.

1 PABLO, aripan nad Dios anna apostol ni Jesu Cristo, tam mecunnay ta angurug danuri nap pinili nad Dios, annap pacannammu tab biga lara curug, nga yaya gabba ip pia nap pangngupangngua, **2** tap paguinanama tang ngangangay nga attolay, nga initabba nad Dios nga ari massirisiri tan nague nat tiempo ira nga cafugafugab; **3** nguem turi tat tiempo nga quepangngó na, inipammuna ic caguina, tap panguifulufulung nga necataló niacan, cunné tad dob nad Dios nga Nanabbú nittam; **4** tac cani Tito nga cacurugan na aná cu, ta annung na angngurug mi: mealubu paray nicao ig gracia anna imammó nga maggafu nad Dios Ama, enni Cristo Jesus nga Nanabbú nittam.

5 Tag gafu tao binattang taca tac Creta, tapenu unnurammu igagannugannug ira nga paccurangan, ay tapenu manullóca tal lallacalacay tac catgguittadday nga ili, tac cunné tan nebiliccu nicao; **6** nu egga y auan na tu liuá, nga tattadde laman ib babay nga atauana, nga egga y aná ra nga minangngurug, nga auattu nedanadanugadda tap paquiramarama onu ari paquimoray. **7** Tanu y obispo mepangngó tu auan tu caliuatan na, ta yaya y icalaló nad Dios; nga ari mapessippó, ari minabatubatú, ari mamappan tal lussao, ari minacquiramarama, ari minaccaragá tam maracay nga pagaleran; **8** nu ari minangngarubang, minangngayá tam mapia, mapia ip pannononó na, matunung, masanto, ammuna nga fugaddan in nonóna; **9** ay tu tacquilalan na tam mapia im maladda nga ubobug, nga mecunnay tat tuddu, tapenu auayyana im manaddataddan tam magauagauayyan nga doctrina, tapenu auayyana nga mapatulú danuri im manubang tac caguianna.

10 Ta aru im minaggurugurú nga tolay, minagguboubobug

ta auattu quebalinanna, minangnguilogó, nepatalugaring tac caranuri nga egga tap paquibigad, ¹¹ nga mauag tu catacabbaban is simúra ; tole ira nga cusucusuadda ngamin it tangafamiliar ira, nga ituddura y ari mepangngó, tam megafu laman ta ayáda nga macalá tag ganancia nga auattu capian. ¹² Tadday nira nga profetara, quinaguina :

It taga Creta ira minassirisiri ira, maracay ira nga ayam, matalacag annam maguman.

¹³ Yao nga cagui ay curug. Ay tac cunnud, poriam mu ira tad dactal nga poray, tapenu magauagauayyan ira ta angngurug, ¹⁴ ay tu ariammu tabatan ib vida-vida nga auattu cacuruganna na Judios ira, annad dorob nat tolay nga mal-lillí tab bigalara curug. ¹⁵ Ngamin ig gannuganung ay marenu turi gapa tam marenu ira ; nguem auan bulabuga tu marenu turi tam maraping ira annat tuangué ta ari ira minangngurug ; nu ari egga nga narapingan in nonóra annac concienciará. ¹⁶ Caguiadda tu ammura id Dios ; nguem tap pangngupangnguara, pappejjiriamuadda yaya, ay tu mecalul-lug ira, ari minacquimoray ay tu nararal if futura ta annung nap pinangngupangua nga mapia.

2 Nguem sicao ubobugammu im mepangngó tam mapia nga pattuddu ; ² tu il lallacalacay mapacalunnay in nonóra, mapaquinacam, manonó, maladda ta angngurug, ta ayá annap paciencia ; ³ ay tu ib babbacabacó cuadda tu auattu colaman nap pinangngupangnguara, ari ira mallibalibá, ay tu ari ira nga neguibul tap paguillellao, annam maestras ira nab biga lara mapia : ⁴ tapenu ira im manguituddu tab babbay ira nga mabbing paga tu ayatadda y attauara, tu ayatadda y ana-anára, ⁵ tu manonó ira, ari maquirallao, malappó ta icalangan tal lagum nabbalay, minaggallalló, ay tu egga ira ta acquimoray ta attauara, tapenu ari cagagueran ic cagui nad Dios. ⁶ Itaddammu gapa tabbabbaguitole ira tu penunungadda ip pannononó ra : ⁷ ay tannu anni laman nga gannug, cuammu tu sicao id dechado nam mapia nga pangngupangngua ; ay tu ipasingammu tat tuddum ic cauan bulabuga nam macararal sa annan nauag nan nonó, ⁸ caguicagui nga magauagauayyan nga arianna auayya im matagaruli ; tapenu mapasiran yuri y egga tat tangabbagan nga manubang, ta aianna tu auayya nga panguyoyauan nicamu. ⁹ Itaddammu gapa ta aripan ira tu maquimoray ira ta yafura, ay tu paquemmiadda

ira tang ngamin; tu ari ira maquittabbatabbag; **10** ay tu ariadda bulabuga nga tabagan ira, nu ari lagú ipasingadda is sigóra nira, tapenu icomanguera nga mamacannó tad doctrina nad Dios nga Nanabbú nittam. **11** Ta nepemammá ngana ig gracia nad Dios nga yaya ic quegafuan nac capalliag ngamin nat tolay, **12** nga yaya im manguituddu nittam tu iualittam id dacay nga anangngua annap pacaquelug ta annung nad dabbun, annam mattole ittam tam malumamó, menuning anna aggal-lalló tad dabbun oye nga maddaggun, **13** tu paguiddeddaggattam turi tam marayao nga agguinnanama, anna nag gloria nad docal á Dios annan Nanabbú nittam á si Jesu Cristo; **14** nga iniauá na ib bagguina tam megafu nittam tu panabbúna nittam tang ngamin nga liualiuá, annap pamacarenu na tu cucua na tat tadday nga ili nga tammitan na, nga ya lajji tungulan na im mangngupangngua tam mapia. **15** Caguiammu ira yao nga gannugannug, manaddataddac ca annam mapporeca tam magauá nap paca-auayyam. Ariammu cuan tu egga nicao im manguyao.

3 ITADDAMMU nira tu maquimore ira tam mammaguray, ta egga ip paca-auayyara, tu mamaruló ira, ay tu egga ira nga siggaparan tan nu anni lara mapia nga cuan, **2** tu ari ira nga malhilibá ta icattolera, tu ari ira nga maquittubatubang, ay tu egga ira tat tulú, ay tu ipasingadda is sippó tan nu sinni laman nga tolay. **3** Ta ittam gapa auag gapa tu nonó tam ngagga, ari minacquimoray, matabatabag, annan nassirvi ittam tam macatabbá nga accaquelug annap pagayayá, ay tu nattole ittam tad dacay annap passil, minabbatubatú, annam macabatubatú ic catagguitadday. **4** Nguem tac quepemammá nap pia nad Dios nga Nanabbú nittam, tuangué ta ayá na tat talolay, **5** ari tu megafu ta obra nga matunung nga quingnguatam nu ari tam megafu ta alló na pinalliag na ittam, tam megafu tap pabbaggao nga pamacarenu annap pamacabagu na Espiritu Santo, **6** nga inibubbú na nittam tan napacaru tag gafu tac cani Jesu Cristo nga Nanabbú nittam; **7** tapenu tap capacatunungtam tag gracia na, matulló ittam tu maninagá, tac cunna egga nga innanaman ta inangó nga ngangangay. **8** Maladda yao nga cagui; ay danao ira nga gannug caragatacu tu pacurugammu, tapenu danuri in nangurug tad Dios pacauradda im mangugua ta obras ira nga biga lara mapia. Danao nga gannug mapia ira annay pammacapián ngamin nat

tolay: **9** Ililli mu ip paquittabbatabbag nga auattu cabalinanna, cunnunna gapa tam meyannung ira tagguinaguinafuan, annat tubatubang annad damadama tam megafu tad dob; ta auat tu pammacapian nira anna auattu cabalinadda. **10** Nu ittलय nga ari mangurug, tac cabalimmu sa nga manaddan tam mittan annap pirua na, iualimmu yaya; **11** ta ammu tu yao nga tolai ay nagunaggan nam maracay, annam manggua tac catagarulian ay tu yaya galaman icuegafuan nac catagaruli na.

12 Noca nu dobac cu nicao si Artemas, onu si Tiquico, bibi-bitammu y ume niacan tan Nicópolis; ta pinasical cu y angué paddian turi ta amman. **13** Sicao im manguituggub tac cara Zenas nga abogado, enni Apolos tab viajera, tapenu auan tu paccurangadda. **14** Ay cuammu gapa tu it toletam ira guiammuadda im manggua tam mapia tapenu pammacapian tannu anni laman nga cauagadda, tapenu ari ira calonan.

15 Ngamin y egga niacan nga maddian diosda nicao. Dios cu tac caranuri nga mangayá nittam ta angngurug.

¡Mealubu paray nicamu ngamin ig gracia!

TURÁ NI PABLO

CANI

FILEMON.

1 PABLO, presu ni Jesu Cristo, anna uagui nga si Timoteo, tac cani Filemón nga meddu nga cofun anna acquioffunammi; **2** tac cani Apia gapa nga meddu nga uaguimi, anni Arquipo nga casissuddalumi, tuangué tas sibban nga egga tab balem: **3**; Mealubu paray nicamu ig gracia anna imammó nga maggafu tad Dios nga Yama tam annat tuangue tay Yafu Jesu Cristo!

4 Mappabalotá nga auattu tunggan tad Dios cu, anna isiposipó taca tap paddasal cu, **5** tap pacaguinná ta ayá mu anna angnurug mu, tay Yafu Jesus annat tuangué ngamin tas sasantos; **6** tapenu ic quetagappó na angnurug mu ay mapacaladda tap pacannammu tang ngamin nga mapia nga egga nicamu, tu icarayaráyo ni Cristo. **7** Ta docal y aggayayá cu annab banné tag gafu ta ayámu, tanu ig guiffutuan nas sasantos binannabannayam mu uagui.

8 Ay cunnud ig gafuna, tu nu cunnunna paga tu docal y ammacataló cu tac cani Cristo tap panguirob cu tu cuammu im mepangngó, **9** tam megafu ta ayá cu nicao, icayá cu paga lallagú nga ipaquimalló nicao, sacan nga si Pablo, nga lalacacay, anna egga gapa sangao nga presu ni Cristo Jesus: **10** maquimallóta nicao tam megafu ta aná cu nga inilussag cu tac cafucú cu, nga si Onésimo; **11** nga auacca sa tu pammacapiam ngagga, nguem tas sangao egga ngana sa ip pammacapiammu annap pammacapiaccu gapa; **12** nga yaya mangana y jjinob cu nicao, nga yaya gabba if futu. **13** Inicayá cu palallagu ngana nacuan in nequebattang na tao niacan, tapenu tang ngagammu uffuanna ta ammucutan na evangelio; **14** nguem panaquitaccu nacuan tu egga ic cuaccu nu ariammubí nga iyanugú; tapenu ip piam ay ari tu ya quegafuanna ic quepangngó na nu ari maggafu laggapa tat tangapaffutammu.

15 Ta maffugab tu yao in negafuanna iniquegunge na nicao tap pigó nga tiempo, tapenu sicao gala ip paddiananna ta addé noca ; **16** ari ngana tu cunné ta aripazmmu, nu ari mapia paga anné ta aripan, tadday nga meddú nga uagui, nepatalugaring niacan, netalugaring paga nicao ta cuam yaya ta annung nab baggui annang ngagan nay Yafu. **17** Tac cunnud, nu ibilangmá tu cabulummu, alauatammu yaya tac cunnap pangalauá mu niacan. **18** Nguem nu egga nicao in namataquitanna tan nonó, onu egga nicao ig gatú na, ilistam tang ngagaccu ; **19** sacan si Pablo iturá cu tal limá, ay tu toliaccu galan noca nicao nga pagan : tapenu ariaccu nicao nga caguián tu sicao ay gatú mu paga taccunné niacan. **20** Ara uan, uagui ; pagurayammu tu magayayatá nicao tang ngagan nay Yafu ; banayammu if futú tang ngagan ni Cristo.

21 Tag gafu ta ammacataló cu ta acquimorem, natturatá nicao, ta ammú tu ic cuammu ay docal paga anné tac caguiaccu nicao. **22** Cunnunna gapa, ipapparammá tu labbetaccu ; ta innanamac cu tu tam megafu ta acquimalló nu, meanugutá nicamu.

23 Dios nicamu ni Epafras, nga cabuluc cu ta ammucutan, tang ngagan ni Cristo Jesus ; **24** cunnunna gapa cani Marcos, Aristarco, Demas enni Lucas nga quioffuccu ira.

25 ; Mealubu paray ta espiritu nu ig gracia nay Yafutam á si Jesu Cristo ! Amen.

TURÁ NI PABLO

TA

HEBREOS IRA.

1 DIOS nga miaru nga nagubobug ta olu aggao tag guiramat-tam ira tas simú nap profetas, tan namippiga annam marumaruma nga gannugannug; **2** naquiobobug nittam toye ta urian nga aggao tas simú ni Aná na nga sinulló na tu maninaga tang ngamin nga gannugannug, ay tam megafu sa pinaratu na im mundo ira; **3** nga yaya gabba in nauag nag gloria na, anna yaya ic queguittan nac catolena, annap patan-nangngan na ngamin y gannugannung tas sican nap pacapang-ngua na, turi tap pamacarenu na ngana tac catagarulian, nagui-tubang yaya ta jjiuananna nad Dios Ama tap pappatulan tal langui; **4** ay tu nammapia ip paddianna anné paga ta angeles ta jjininaga na ing ngagan nga curuga atannang anné paga nira. **5** Tanu sinni laman nga angeles arian na bulabuga nga quinagui.

Sicao y Aná cu,
Ta aggao oye iniauí taca
ay cunnam ma,

Cuac cu tu cunnan Yama na,
ay yaya cuanna tu cunna Aná cu :

6 Ay turi tap panguipasingan na mangana
ta ittataná ta utun nad dabbun,
cunnao ic quinagui na

ay tu dayarayaoan yaya ngamin
na angeles ira. **7** Ay tap panguisipó
na ta angeles na, quinagui na :

Cuanna tu paddag y angeles na
ay nu im ministros na ira gangá
na afuy ;

8 Nguem ta Aná quinagui na :
Ip pappatulam mu oh Dios, ay

mannanayun tac cafugafugab;
Cetro nac catunungan is
cetro nap pammagurayam mu.

- 9 Inayá mu it tunung, ay
necabatú mu im maracay;
Taggafu tac cunnao id Dios, id Dios
mu inaffuriatan naca tad denu
nap pagayayá tac curuga aru anné
paga tac cacabulum mu ira.

- 10 Ay
sicao Afu, ta addé tag gafu na
inipem is cimiento nad dabbun;
ay nu il-languí quinggua nal liman:

- 11 Maccate ira noca, nguem sicao mannanayucca:

ay ngamin ira maddana tac caguitta
nap paddana nas sinnuu;

- 12 ay tu Incutam mu ira tac caguitta
nam mantu ay caguitta
nas sinnun catalian ira.

Nguem sicao arica manguli
ay tu ari mofu id dagum mu.

- 13 Nguem, sinni ta angeles in
naccaguian na bulabuga;
Maguitubang ca ta jjiuanac cu
addé tap panguipe ira tac
quinalingam tu pappotunan
nat tacquim?

- 14 Ari cari espiritu ira ngamin nga mattuddu nga narob
tu manguituggub tac caranuri nga maninaga tac capal-
liagan?

2 TAC cunnud lagud, mauag tu tangngal-lat tam mapia ig
gannugannug ira nga naguinna tam tapenu ari nga
nearayyu nira: 2 Tanu ngamin ic cagui nga nebuyá tas simú
na angeles ay firmi ay tu ngamin ip panadda tad dorob anna
ari acquimoray ay neyauá nira im mecunnay nga baló ra.

3 Annian na lagu nap pal-lil-lí tam nu tammarattam id docal ngao nga capal-liag? tanu danao ay inubobug ta olu nay Yafu Dios, ay tu pinacaladda nittam danuri nan nacaguinna sa; **4** ay tu id Dios pinacurug na ira nga ubobug, tat tacquílalá annag gannug ira nga macapabbao anna aru nga milagros anna gracia nga inialubu na Espiritu Santo, tac cunné ta ure na.

5 Ta ari tu y angeles ira y inarró na, im mundo nga mapangue lubbé, nga yao gabba y ubobugattam. **6** Nguem egga it tadday nga nappalappá tat tadday nga lugar, ay tu quinagui na:

Sinni it tolay nga daddammam mu?

Onu aná nat tolay nga tul-lunam mu?

7 Quingnguanm yaya tu alinná tab baddi anne ta angeles;

Binarungutan mu yaya tac quelaua annag gloria: anna inipem yaya ta obra nal limam:

8 Ay tu inipem ngamin im magannugannug tac gucab nat tacquina.

Tanu tan neque arró ngamin nam magannugannug sa auan bulabuga tu pinagurayan na nga ari sa nga maquimoray. Nguem tas sangao ariat tam nga masingan paga ngamin y addé na egga tap paca-auayya na. **9** Nguem quemammattam si Jesus nga napacalinnó tab baddi anne ta angeles ira, tam megafu ta inipagattam na tap patena, nabarungutan tag gloria annac quecacua, ay tam megafu tag gracia nad Dios ay naquipapate yaya tag gafu ngamin tat tolay. **10** Ta megangó turi tam macaccua ngamin tag gannugannug annan negafuan ngamin nag gannugannug tap panguiangue na ta aru nga aná tag gloria, tu cuanna tan napasical yuri immamal-liag nira tam megafu ta jjarigá na. **11** Tanu im mamacasanto annuri ira nam macapasanto tadday laman ic catole ra: ay tag gafu tao ari yaya nga mappasiran nga magagal nira tu uauagai na, **12** tu caguinna:

Palappatac cu ingngagam mu ta uauagai ira.

Ay tat tanga nan nat templo ay cantarac cu id dayom.

13 Ay tu caguinnam ma: Ipeccu sa y ammataló cu. Ay tu cunnam ma: Eggangá tao tuangue ta aná cu nga neyauá nad Dios. **14** Tanu y aná netanguesipó ira tab baggui annad

daga, cunnun na gapa sa netanguesipó gapa yaya : tapenu tam megafu tap patena ay buccayan na yuri y egga iy paca-auayya na tap patay, nga yaya gabba id diablu ; **15** ay tapenu palussaran na danuri y egga tap paquiaripan tang ngamin nga egga nga ipattole ra tag gafu ta assing da tap patay. **16** Tanu tab balabalá nac curug ari tu y angel y uffunan na nu ari yanga uffunan na ig guinaca ni Abraham. **17** Tac cunnud mepangngó tu meguitta yaya tang ngamin ta uauaguina tape yaya im macua tu catannangan nga sacerdote, managgallalló annam matulú tang ngamin nga cucua nad Dios, tu ipamacalunne na tal liualiuá nat tolay. **18** Ta yaya ay na jigarigá nga natentación, auayya nagapa nga uffunan danuri im matentación.

3 LAGUD tac cunnud, masanto ira uauagui nga netanguesipó tap pagagal tal languí, nononopan nu y Apostol anna Mapacatannang nga Sacerdote noye nap panguifulufung tam, á si Jesus ; **2** nga curug á matutu turi tan nanul-ló sa, tac cunne gapa caní Moises tang ngamin tab bale nad Dios. **3** Tanu yaya ay nebilang tu mepangngó nga queyauatan na atannang nga quecacua anne paga caní Moises, tu cunne na gapa turi tan namaddo tab balay dactal paga ic quecacua na anne turi tam mamalay. **4** Ta ngamin ib babalay ay pinaró nat tolay : nguem yuri in namaró ngamin tap pinaratu ay Dios. **5** Ay tu si Moises ay curuga matulú tang ngamin tab bale nad Dios tac cunna aripan, tu yaya im macurug tag gannugannug ira nga melayyagayya tap pangurianan ; **6** nguem si Cristo cunnat tadday nga aná nga mamalay tab bale nad Dios ; ay tu ibbalayao ay ittam nu pacapadduattam is sican nan nonó tam anna pacafirmiattam y aggayayá ta agguinnanamatam tam maffugafugab. **7** Tac cunnac caguian gabba na Espiritu Santo :

Tas sangao nu maguinna nu ing-ngaral na.

8 Ariannu nga ra taggatan ig guiffutuan nu, nga cunnammamagapaguru

Tac cunna aggao nat tentación tad desierto ;

9 Nga nanentaciónan nad daracal nu niacan tan nira nió nga nangacca,

nu cunnunna paga tu nasingadda

y obras cu ta appatafulu tad dagun.

10 Tu yao in necaraddam cu turi nga guinaca

Ay quinagú : maliuá ira lam maliuá
taffutu ra ;

anna ariadda ammu id dalac cu ;

11 Ay tu iniassingac cu tab batu cu
tu ari ira nga macatal-lung tap
paguibannagac cu.

12 Mappalac camu lagud uauagui ira,

ta maraque nu egga nicamu im maracay á futu ta arianna
angngurug, tac quegungue na tam matolay á Dios. **13** Mac-
cataddataddac camu tac cagaggao, ta adde tac queagal
noye : Ta aggao oye ; ta maraque nu egga nicamu im
matagá tam megafu tap panabag nac catagarulian ; **14** ta
metagappó ittam cani Cristo, nu pacaladdattam iggafuna
ammacataló tam ta adde noca tam maffugafugab : **15** tac
cunnao nam macagui :

¡ Tas sangao nu maguinna nu ing ngaral na,
Ariannu nga pataggatan ig guiffutuan nu
tac cunne tap pangaccacca !

16 Ta sinni in namagapagarú turi tap pagguinnara ? ari cari
ngamin danuri nga nanao ta Egipto tam megafu cani Moises ?

17 Ay sinni in naraddamman na tal lagum na appatafulu tad
dagun ? Ari cari caranud nga nattagaruli nga ibbaggu ra nga
naccatay natagá tad desierto ? **18** Ay sinni innagassingan
na tu ari macatal-lung tap paguibannagan nu ari danuri nga
ari maquimoray ? **19** Nasignattam lagu y ariadda nepacatallung
megafu ta ariadda nga nepangurug.

4 MAGANASSING ittam lagu, ya nganangay tu egga paga
innabuna nga netabba tu pacatal-lungan ta agguimmanga-
ngan na, ay caguian nac caruan nicamu tu nac curangan na ira.

2 Ta nelayyagayya gapa nittam im mapia nga dumug tac
cunné na gapa nira : nguem ariadda nam-macapian yoye ip-
panguibacca ta yuri in nacaguinna ira auan ira garay tu ang-
ngurug. **3** Ta ittam nga mangurug macatal-lung ittam tan
netabba nga agguimmangan ; tac cunné tac quinagú nad
Dios :

Ta neyassingac cu tab batu cu :

Ari ira noca macatal-lung ta
agguimangaccu :

Nu cunnunna paga tu y obra netuppal ngana ta addé tac
caparó nam mundo. **4** Tanu tat tadday nga lugar quinaguina

ic cunnao tam mecapitu nga aggao: Naguimmang id Dios tang ngamin nga quingngua na ta icapitu aggo na; ⁵ ay toye nga lugar quinaguina mangana,

Ari ira noca nga macatallung ta agguimmangac cu. ⁶ Tac cunnud lagud taggafu ta egga paga innabuna nga macatal-lung sa, ay danuri in nequelayyagaya nad dumug ira nga mapia ay ari ira nacatal-lung tag gafu ta ariadda nga angngurug, ⁷ ainacquilalan na mangana it tadday nga aggao: sangao, quinagui na cani David, tac curuga appaddu nga tiempo ngana nga nattalebag (tac cunné tad dan ngana nacagui gari),

Sangao nu maguinna nu ing ngaral na,

Ariannu pataggatan igguiffutuan nu

⁸ Tanu si Josue neyauana na nacuan y agguimmangan nga netabba, arian na nacuan quinagui ta urian it tanacuan nga aggao. ⁹ Egga lagu paga it tadday nga sabbado nga paguimmang nat tole nad Dios. ¹⁰ Tanu in nacatal-lung ta agguimmanganna, naguibannag gapa yaya ta obras na, tac cunne tan nepaguimmang nad Dios ta obras na. ¹¹ Cagumanattam lagu it tullung turi ta agguimmangan, maracay nu egga im matagá tac cunna caguita nan necatuga na auan na tu angngurug. ¹² Tanu ic cagui nad Dios ay matolay annam masican, annam mataram paga anné ta espada nga dua ing ngarac na ay tullung ta addé tan nassinnan na icararua anna espiritu, ta addé tac cal-lacal-ló anna ura-urang ira ay mabi nga labbunan na in nonó annat talacurug naf futu. ¹³ Anna auan tu pinaratu nga ari masingan ta arubang na: ta ngamin ay mallappá anna auan bulabuga tu gurunna turi tap paquetagappattattam.

¹⁴ Gafu ta egga ic curuga napacatannang nga sacerdote tam nga naggafu tal langui, nga yaya gabba si Jesus, Aná nad Dios, pacaladdattam ic confesiottam. ¹⁵ Ta auat tam tu atannang nga sacerdote nga ari manguical-ló ta laretam; nu ari yuri ittadday nga natentación tang ngamin nga lugalugar tac caguita tam gapa, nguem yaya auanna tu catagarulian, ¹⁶ Lubbe ittam lagu nga sigga innanama tat trono nag gracia, tapenu malá tam y al-ló anna maleg tam ig gracia, tu mangufun nittam tat tiempo nga queyannung na.

5 TA ngamin y atannang nga sacerdotes tag gafu ta ya nga calapadda in nat tattaddayan nat tolay, matul-ló tu macapia tat tolay nga gannugannug ira nga meannung tad

Dios tapenu yaya im manguitabbung tu tali nal liualiuá ;
2 tadday nga auayya na immagalló tam mapacajjammu anna
 ariadda ammu ic cuadda, tanu yaya gapa ay nalebutan ta
 laray ; **3** ay tac cunnud mauag tu yaya ay manguitabbung tas
 sacrificio tu capacoma nal liua-liua, ari laman tam megafu tam
 maguili nu ari gapa megafu tab bagguina. **4** Ay tu auan tu
 tolay tu macalá tao nga quecacua nu ari addé tap pagagal sa
 nad Dios, tac cunné gari cani Aaron. **5** Tu cunnunna tu si
 Cristo ari nga nappeddarayao tu matulló ta atannang nga
 sacerdote, nu ari yuri in nagubobug sa :

¡ Sicao y Aná cu,
 neyaná ta-ca sangao !

- 6** Ay tu quinagui namma tat tanacuan nga lugar :
 Sicao is sacerdote ta addé noca
 tac cunna nedob ni Melquisedec.

7 Tanu yaya nga si Jesus ta aggao nga nepassinolé na,
 nanguitabbung yaya ta oraciones anna acquimal-ló tam masican
 nga tanguí anna lulua, turi tam maca-auayya nga mamaliag
 sa tap patay, ay tu naguinna yaya anna napal-liag ta assing
 na, **8** nu cunnunna paga tu Aná yaya, nagguiguiammu yaya
 ta acquimoray tag gafu tan nepajjigariga na ; **9** ay tam megafu
 tan necapasiccal nac catolena, yaya in nangnguiaua tang
 ngangangay ngacapalia-paliag tang ngamin tan naquimore-sa ;
10 sinul-ló yaya nad Dios tu atannang nga sacerdote tac cunne
 tad dob ni Melquisedec.

11 Ay tam megafu sa aru ip palappattattam, nga marigá nga
 mapalappa ta sicamu ay marigá ippagguinna nu. **12** Tanu
 sicamu tac capaddo ngana na aggao ay mepangngó tu mattud-
 du camu, nguem auagan nu paga ippattuddu nicamu nat
 tanacuan ta olu ira á macamacua ta oráculos nad Dios ; ay tu
 nabbali camu lagu tac cunne caranuri nga magauag tag gattó
 ay tu ari nga canan nga mataggá. **13** Ta ngamin danuri nga
 uminum tag gattó, ay auan yaya tu pattataguenó tac cagui
 nga catunungan ; ta yaya mebilang tu tadday nga abbing.
14 Nguem nu ic canan nga mataggá cua ira nam mannacam,
 tu ya quebalinan na, tu danuri y egga is sentidu ra nga neguig-
 guigui tap pacannam mu tam mapia annam maracay.

6 AY tac cunnud, patalebarattam y ubobug nga pamegafu
 nat tuddu ni Cristo, itubbá tam mabi nga innan ic

capasical nat tuddu na; ay tu ariattam mangana ulian nga pen is cimiento nap pabbabauí ta obra ira nga naccatay tuangué ta angnurug tad Dios. **2** Tat tuddu nap paquesiccug, nap panguiaffuriá tal lima, nap paguinnolé tan nammatay anna ngangangay nga pamanunnú. **3** Ay tu cuattam yao, nu iyanugú nad Dios. **4** Ta danuri innatuluhan ngana ig guinnonotadda, anna quinaccapadda ig gracia tal languí, ay nesipó ira ta Espiritu Santo, **5** anna quinaccapadda im mammi nga cagui nad Dios anna paca-auayya nas siglos ira nga mappangué, **6** ay tu inuli ra mangana innatagá, arianna nga auayya nga mapacabu ippabbabauira; ta inuli ra mangana nga nepató tac cruz y Aná nad Dios, ay tu inipera yaya tu agguoyoyungan nam magaru. **7** Tanu id dabbun nga sinillun na id danum na urian nga nesossó sa tan namiaru, ay tu patubuanna ic caddó nga egga sa ip pamacapian danuri nan negafuan nannecacomau na, alauatan na ib bendicion nad Dios: **8** nguem nu ya nga tumubú sa is sitan, pappanaquitan ay egga sa nga aranni ig gaguec; ay ya nga quetuppalanna im matuggui.

9 Nguem, uauagui ira, egga camu ta agguinnanama nga maguiddag tam mapia nga gannugannug ira, gannugannug nga nebulun tac capal-liag, nu cunnunna paga tu cunnao nap pagubobug tam: **10** tanu id Dios ari jjitunung tapenu cattamanna y obra nu, anna ayá nga nepemammá nu tang ngagan na, tag gafu ta inipanguffun nu tas sasantos tap pagauagadda ay egga camu pagalaman nga manguffu-uffun. **11** Ay tu caragatammi tu catagguitadde nicamu ipemamma na ittalicarag na ta icapannu na agguinnanama na ta addé noca: **12** ay tu ari camu nga mattalacag, nguem parigannu danuri im maninagá tan netabba ira tag gafu ta angnurug da anna agggattattam da.

13 Ta turi tap panguitabba nad Dios cani Abraham, gafu ta arianna auayya in nagassingan tad docal anná sa paga, yaya galaman innagassingan na, **14** tu quinagui na: cacurugan na bendito, bendicionat taca, annan naparu, pacaruat taca. **15** Ay tac cunnao, turi tan nepaguiddac na nga nap paciencia, nalá na innetabba sa. **16** Tanu it tolay ya nagassinganadda id docal anné nira: ay nu ip pagassingadda tu pamacurug da yaya im maqueyauá tac quetuppal nap pattubangadda. **17** Ay tao, id Dios ta ayá na nga mamasingan tam manamauag tam maninagá ira tan netabbana y ari bulabuga nga panguli nap pinasical na, nagassingan yaya: **18** tapenu tad dua nga gan-

nug nga ari bulabuga nacua tu massirisiri id Dios, egga ic capaquengal nan nonó tam, nga nattammang tu umay maquelirum tu ya nga tuggub tam y agguinanama nga egga ta arubang tam: **19** nga egga nittam nga cunna ancla na icararua, agguinnanama nga manamanauag anna firmi, annat tul-lung tal lagum nab velo; **20** nga sinal-lungan ni Jesus tu cunnat tuggub tam, ay tu natul-ló tu atannang nga sacerdote nga auattu cofutan na, tac cunné tad dob ni Melquisedec.

7 TANU yao nga si Melquisedec nga patul nas Salem, sacerdote nad Dios nga Catannangan tang ngamin, nga nadafung na si Abraham nga naggafu tan nafutulan nap papatul ira, anna náddayarayosa, **2** ay tu neballay gapa sa ni Abraham ip paecafulu nang ngamin (ay tu yaya nangagan ta olu tu Patul nac catunungan, ay Patul gapa nas Salem nga Patul na imammó; **3** auat tu yama, auat tu yena, auat tu guinafugafu, auat tu gafuna ta aggao onu funu na inangó, nguem tu nacua tac casissinnan na Aná nad Dios), mannanayun tu sacerdote ta adde noca.

4 Ay sangao imammatan nu cunnasi nac caracal na yao nga tolay, nga iniddan ni Abraham nga patriarca tap pacafulu nan nebattang tad desgracia. **5** Ay tabbalabale nac curug y aná ni Levi nga malauá ra ic casacerdote ra, egga nira id dob nga pangapadda ta ili tap pacafulu, tac cunna merob tal ley, nga yaga ya uauagui na ira nu cunnunna paga tu irayao naggafu ira tab bará ni Abraham; **6** nguem yuri y ari mebilang nira igguinafuan iná na cani Abraham ip pacafulu ay jjinayarayona yuri id-dian nan netabba. **7** Nguem auan bulabuga tu tubang na ib baddi dayarayauan nam mapia. **8** Ay tu it tolay ira nga natay alauatadda ip pacafulu nga egga inangalauá nga napacanauag tu matolay. **9** Ay tac cacaguina, tag gafu cani Abraham, si Levi nga mangalauá tap pacafulu, nangyauá gapa tu pacafulu; **10** ta egga pagalaman tal lomo nay yama na tap pacadafung sa ni Melquisedec.

11 Nu ic quepasiccalan nag gannugannug ay maggafu tas sacerdocio levitico, (ta yaya in nangalauatan na ili tad dob) anni paga ic cauagan na tu tad dob ni Melquisedec manaddac it tanacuan nga sacerdote ay tu ari mebilang tac cunad dob ni Aaron? **12** Tanu catal-lian is sacerdocio, mauag tu catal-lian gapa il ley. **13** Tanu yuri ic caguian na ubobug ira ngao, tanacuan nga tribu id dianna, tu auan bulabuga tu naggafusa

nga magasisti ta altar. **14** Ta manauag tu ta Judah in nagafuan nay Yafutam, tribu nga auan bulabuga tu quinagui ni Moises ta annung nap paquisacerdote. **15** Ay tu ic caguiattam manamanauag paga, im manaddag it tanacuan nga sacerdote tac cunné ta egga tad dob ni Melquisedec, **16** nga natul-ló ari tu cunnam merob tal ley nad dob ta annung nab baggui, nu ari tac cunné tac pacapangngua na inangó nga ari matay: **17** ta cunnao im mapalappá sa,

Sicao ay sacerdote ca tu addé noca
tac cunnad dob ni Melquisedec.

18 Ta egga ic carian nad dob nga mapalappá ta utun tag gafu tac cafuina annac cauan na tu passirvian, **19** (tanu il ley auan bulabuga tu quingnguana nga napasiccal), ay tat tangabbagan ic quelabbé nam mapia paga agguinnanama nga quearaniattam tad Dios. **20** Ay ta inipangataunnang na nira ta inipajuramento na tac catul-ló na tu sacerdote **21** (ta ira tabbalabalé nac curug natul-ló ira tu sacerdotes nga ari bulabuga nga na juramento; nguem yaya ay na juramento turi tan nac caguisa:

Nagassingan y Yafu tu ari
nabbabau yaya noca;
sicao ay sacerdote ca
ta addé noca);

22 tanu si Jesus ay yaya in natul-ló tu mamacaladda tan naccapanabban nga nelagudda tap pia. **23** Ta cacuruganna natul-ló ira tu sacerdotes nga aru ibbilang da, ta megafu tap patay ay nefugac ip pannanayun nac casacerdote ra; **24** nguem nu yaya tam megafu tap pannanayunna ta addé noca, nu iccasacerdote ra ay ari bulabuga nga catal-lian, **25** ay tag gafu tao auayya na nga pal-liaran nga auat tu babang na danuri y umaranni tad Dios taggafu sa, ay tu matolay yaya nga auat tu addé na tu manguitalutaluttú nira.

26 Tanu yao nga atannang sacerdote mepangngó nittan, yaya nga masanto, auan tu tabag, auan tu daping, necarayyu tac catagarulian ay napacatannang anne paga tal langui; **27** ta yaya arianna nga auagan tac caguita nuri na attannang ira nga sacerdotes im manguitabbung tac caggaggao tas sacrificios, tag gafu tac catagarulian na ta olu ay gadday ic catagarulian nat tatolay; ay ta nu yao quingnguana tu mittan tu pammacapian nang ngamin, turi tan nepangnguiauá na tab baggui na. **28** Tanu il ley tul-laccanna it tatolay tu atannang nga sacerdotes nga egga ira nga siggatulú tat tulagan; nguem:

nu y ubobug na juramento, nga siminunug tal ley, lul-laccan na it tadday nga Aná nga egga nga napasiccal tang nga-ngangay.

8 TAS sangao, tag gannugannug ira nga ubobugattam, ic curuga caracal-lanna ay yoye: egga it tadday nga napa-cattannang á curug nga sacerdote, nga naguitubang ta jjuanan nat trono, nac Catannangan nap Patul tal langui, 2 ministro nas santuario annac curug á tabernaculo, nga ari initun nat tolay nu ari y Yafu. 3 Ta ngamin innapacattannang nga sacerdote natul-ló tu manguitabbung tap panguilaua tas sacrificio: ay lagud tac cunnud yao nga sacerdote ay egga ib baddi nga itabbung na. 4 Tanu egga nacuan ta utun nad dabbun ari maffugab nga sacerdote yaya ta egga ic caruan nga sacerdote nga manguitabbung tap panguilaua tac cunnam merob tad dob; 5 ay tu danao ay tadday ira nga alinao nag gannugannug nga egga ira tal langui, tac caguitta nan netabbag cani Moises turi tap pamegafu na nacuan nga mamaró tat tabernaculo; innam mu lagu, cunna paraccam mu annac cuam mu ngamin ig gannugannug tac cunnam mecunnay nga apparigan nga nepemammá nicao tab buquid. 6 Nguem tas sangao nala na ic casacerdote nga naperulay paga tap pia, ta yaya in necatalaccan nac curuga niapia nga naccapanabban nga egga nga napacaladda tam mapia ira nga netabbatabba. 7 Tanu auan nacuan tu curang na olu nga naccatabban ari nacuan ngana mauag im mecarua nga naccapanabban. 8 Ta turi tap pappore na, quinagui na: Ajjao nga lubbe y aggao ira, cunnay Yafu, ay tu mamaró tab bagu nga paccapanabban tu pammacapan nab balay na Israel annab balay na Judá; 9 ari tu cunné tan naccapanabban mi annag guiraman nu ira ta aggao uri tap panguebi cu nira tal lima ra tan niacan nga nangá nira tad dabbun na Egipto; ta ariadda nga sinangngal-lan in naquipanabbac cu, ay ariac cu ira sinabá, cunnay Yafu. 10 Ta yao ip paquipanabbac cu tab bale na Israel tao cabalin danuri nga aggao, cunnay Yafu; ipé noca id dob cu ira tan nonó ra anna iturá cu taf futu ra; annas sacan noca id Dios da anna ira noca y tatollé; 11 Ay tu ic catagguittadday arianna noca nga tudduan ic catanguelianan na, ni catagguittadday tudduan y uauagui na, tu cunna nga maccagui: Ammuam mu y Yafu; ta ngamin noca ip pinaratu mamegafu tac cabadditadda ta adde

tac caracal-ladda ammura noca. ¹² Ta malunnay ya noca tap pangngapangngua ra nga ari tunung tuangue tac catagaruliadda; ay ariac cu noca nga queraddamman im maracay nga quingngua ra. ¹³ Ay tu caguian na tu ib bagu nga naccapanabban pinacadana y olu; ay yuri im mebilang tu dana, maddana nga curug ay tu aranni ic cauauan na.

9 NGUEM nu cunnunna paga y olu nga naccapanabban egga sa nga nelugan im meyanung tap panguilaua cunnun nam má tat tadday nga santuario nga meyanung tad dabbun. ² Tanu it tabernaculo ay naparó; ta olu yaya in naddianan nac candelero tuangue gapa tal lamesa annap pan nga netunnag ay mangagan tu lugar nga masanto. ³ Ay tal licuran nam mecarua nga velo egga it tabernaculo nga mangagan tu curuga Masanto, ⁴ nga egga sa nga naddian y insensario nga bulauan tuangue ta arca nan naccapanabban nga nabiccattan tab bulauan tal lelebú na: nga naddianan nat tadde nga urna nga bulauan nga yao in napappannan nam maná annab vara ni Aaron nga nal-lappao tuangue tat tabla ira nan naccapanabban; ⁵ ay ta utun na egga ic querubines ira nag gloria nga lirumadda y propiciatorio: nga ariat tam sangao nga maburaburá ic catagguittadday tac caranao nga gannugannug. ⁶ Ay tac cunnao nga paddiapaddiad danao nga gannug, ta olu nga tabernaculo mattatal-lung y sacerdotes ira nga ume mamaruló tap panguilaua tad Dios. ⁷ Nguem tam mecarua ya laman nga tullung sa y atannang nga sacerdote tam mittan tat tangaragun, nga consu daga nga itabbung na tac catagarulian na nga pacajjamu annac catagarulian nam maguili: ⁸ tu yao ic quebalinan na nga icayá caguian na Espiritu Santo tu ari paga nga nepasingan id dalan nga mappangué tac curuga masanto nga lugar, tac quegga paga laman nga maggataddag na olu nga tabernaculo. ⁹ Ay tu tadday nga casissinnan nat tiempo uri nga maddaggun nga metabbung sa, ip panguilaua anna sacrificios nga ta annung na uray ariadda nga auayya nga pasiccalan yuri im manguitabbung. ¹⁰ Ta ya laman nga metabbung ir reglamentos ira ta annung nab baggui nga napolug ta adde tat tiempo nac coli ra (tuangue gapa ta ican inuman annap paquisiccug.)

¹¹ Nguem ta limibbe ngana si Cristo, nga atannang nga Sacerdote nap pammacapian ira nga mappangue tam megafu tad dadal annan napasiccal á curug nga tabernaculo, nga ari

nga nacua tal lima; quebalinanna, tu ari nga naggafu tam maddaggun nga pinaratu, **12** ni ari gapa megafu tad daga nac cajjing anna ubbun, nu ari tad daga na laggapa, simil-lung tam mittan nguem mannanayun tal lugar nga masanto, ay tu nalá na ic capaliag nga ngangangay. **13** Tanu id daga nac cajjing annat toro anna abu nam maguinganay nga vaca, nu meuarsi tac caranuri nga narapingan ay pacasantouan na ira tac capacarenu nab bagguira; **14** yammanna tad daga ni Cristo nga tam megafu ta Espiritu nga ari matay iniauá na ib baggui na nga auan bulabuga tu daping, y ari nga mamacarenu tac conciencia nu tan natay ira nga obras tu massirvi tad Dios nga matolay? **15** Ay tag gafu tac cunnao yaya in necatalaccan nab bagu nga naccapanabban; tapenu tac quegga ngana nan naquipapatay tu catabbu nac catagarulian nga nacua tal laguman na olu nga naccapanabban ngamin danuri in nagalan ay alauatadda in netabba nga paccatolay tang ngangangay. **16** Tanu egga it testamento, egga nga mesimmu nga auatu babang na ip patay nuri nan nangngua sa. **17** Tanu it testamento ya langnga quegga nas sicanna tac cabalin nat tolal matay; ta auan bulabuga tu sican na tac catole paga nan nangngua. **18** Ay lagud tac cunnud masqui y olu nga tratu ari napacaladda nu auan tu daga. **19** Ta turi tac cani Moises nga nanguipammu annan nanguilayyagayya tad dob tam maguili, iná na id daga na ubbun ira annac cajjing, nga consu danun anna escarlata annac caddó nga mangagan tu hisopo, ay tu uinarsian na il libru anna enteru nga maguili. **20** Ay quinagui na: yao id daga nan naccapanabban nga iniron nad Dios nicamu. **21** Uinarsian na gapa tad daga it tabernaculo tuangue ngamin ira turi tam mauag nga massirvi tap pammacacua tad Dios **22** Ay tac cunné tam macagui tad dob, auayya nga caugian, tu ngamin nga gannugannug ay mapacarenu tad daga, ay nu auan tu mesinang bi nga daga, ay auan tu capacoman. **23** Nauag lagu tu danuri ig gannugannug nga meyarig ta egga ira tal languí napacarenu gapa ira tac cuddanao nga sacrificios nguem danuri ig gannugannug ira nga egga gabba tal languí ay mapacarenu ira tam mapia paga nga sacrificios anné nira yao. **24** Tanu si Cristo ari simil-lung tal lugar nga santo nga quingngua laggapa nal lima tu queyarigan nuri nac curug; nu ari tal languí gabba is sinal-lungangna, tu pappasingannan na ta arubang nad Dios tam megafu nittam.

25 Anna ari gapa nauag tu si Cristo itabbung na ib baggui na tam mamiaru tac caguitta nas sacerdote nga tullung tac caraguragun tal lugar nga santo nga manguitabbung tu daga nat tanacuan; **26** tanu ari ay nauag nacuan tu najjigarigá yaya tan mamiaru ta addé tac capaddó nam mundo: nguem tas sangao tam mittan laman ta addé tac quetuppal nam mundo, nappasingan yaya tu mangari tal liua-liuá ira, tap panguitabbung na tab baggui na. **27** Ay tac cunné tan nequebilinna tat tolai tu matay lat tam mittan, ay tu ya nga tumunug sa ip paquipanunnú, **28** cunnunna gapa cani Cristo, tac cabalina nga netabbung tam mittan tapenu cattuan na ic catagarulian nam magari, im mecarua nga auan tu catagarulian, mappasingan noca yaya turi ira tam magguilinnag sa tu icapalliag da.

10 TANU id dob, tag gafu ta ya laman nga egga sa y aninu nam mapimapia nga mappangué nga lubbé, ay ari tu ic casissinnan nag gannugannug ira ngao, arianna auayya nga mapasiccal danuri y umarranni ira tad Dios tac cunnao, tam megafu laman tas sacrificios nga metabbung tad Dios tac caragaragun. **2** Ari nacuan nga naguimmang ip panguitabbung da? Ta danuri in nabalin ngana nga naddayorayao, tac capacarenura ngana, auan nacuan ngana tu passinammuadda tac catagarulian. **3** Tanu tac caranuri nga sacrificios ay egga ic cadaddaman nac catagarulian tac caragaragun. **4** Ta nu id daga na ayam nga toro annac cajjing nga lalaqui ay arianna nga auayya nga cafunatan ic catagarulian. **5** Ay tu yao ig gafuna tu tul-lung yaya tam mundo ay caguiana:

Sacrificio annap panguitabbung nanaquitam mu; nguem nepapparammá tu tadday nga baggui;

6 Ariammu nga iniquemini ip panguitabbung annas sacrificios tag gafu tac catagarulian;

7 Ay tac cunnud quinagui: Ajjauá nga mine tao (tan nalucú nga libru egga nga neturá im meannung niacan)

tu mamaruló ta urem oh Dios.

8 Tap paccaguina ta utun: sacrificio annap panguitabbung tac caddacaddó; panubba nga panguitabbung annas sacrificios ariammu inicayá, (gannug ira nga metabbung tac cunna egga tad dorob) **9** ay tu quinagui na: ajjauá nga umetao tapenu eccu nga parulattan y urem. Arianna y olu tapenu

ipenna immecarua. **10** Ta nu tao nga uréna napacasanto itam, tam megafu tan nequetabbung nab baggui ni Jesu Cristo nga nacua tu mittan laman. **11** Ay tab balebale nac curug, ngamin is sacerđotes manguitabbung ira tac caggaggao, ay tam mamiaru itabbung da it tadday laman nga sacrificio nga ariadda bulabuga mari ic catagarulian; **12** nguem yaya tap panguitabbung na tam mittan laman ta addé noca, tag gafu tac catagarulian, naguitubang ta jjiuanan nad Dios, **13** ay ta adde turi egga nga maquennennag tac quepay nac quinalingana tag gucab nat tacquina: **14** tanu tam mittan laman nga panguitabbung na, pinasiccal na nga auan bulabuga ngana tu colian na, danuri nga egga ngana nga napacasanto. **15** Ay nu ic cunnao pinacurug gapa na Espiritu Santo; ta turi tac cabalinna nga nac cagui:

16 Yao it tratu nga cuac cu nira,
tac cabalid danuri nga aggao
cunnay Yafu:
Ipec cu id dob cu taf futura,
anna iturá cu gapa tan nonó ra;

17 Ay tu cunnam ma;
ay ariaccu nga daddamman
ic catagaruliad da annap pinang-
ngupangngua ra nga maracay.

18 Ay tac capacomara ngana yao
auan ngana gapa tu tabbung
tam megafu tal liuá.

19 Tam megafu lagu uauagui, tac quegga nappaca-auayya nga tul-lung tal lugar nga curuga masanto tam megafu tad daga ni Jesus, **20** tad dalan nga bagu annam matolay nga binucatanna nittam, nga ya nga lacaran ib velo, nga yaga ib baggui na; **21** ay tac quegga nad dacal á sacerđote na tab bale nad Dios; **22** umaranni ittam tam marenu á futu, tam maladda nga angngurug, ay tu bisibitattam if futu tam tu icari nam maracay nga uray, annab baggauattam ib baggui tam tad danum nga marenu. **23** Pacafirmiattam anna ariattam pangulian ic capalappá na angngurug tam; ta ari nga manguilogó yuri in nanguitabba: **24** ay tu maccasigósigó ittam tu icomanguetam nga maccapagapagarú ta annung na ayá annam mapia nga pangngupangngua: **25** ariattam nga pauanan ippattattadde tam tac cunna anangngua nac caruan, nu ari maccataddataddan ittam, napatalugaring ta

masingan nu tu aranni ngana lubbé y aggao nga natacquialalan.

26 Tanu talacurugattam im mattagaruli, tac cabalittam nga mangalauá tap pacannammu tac curug, auan ngana tu nebatang nga metabbung tu capacoma nac catagarulian; **27** nu ari im macanninipang nga paguiddeddag tap pamanunnú annap poray na afuy nga manuggui tac cacontra ira. **28** Yuri in nanaqui tal ley ni Moises, tag gafu tac cagui nad dua ó nu tal-lú nga testigos, matay nga auassa tu alló. **29** Cunnasi tan nonó nu id dammó nat tagaruli nga mepangngó meyauá turi tan nanguibatay tat tacquina ta Aná nad Dios ay tu inibilang tu malul-lug id daga nan naccapanabban nga napacarenuanna, inuyo na y Espiritu nag gracia? **30** Ta ammutam yuri in naccagui: ip panguibaló ay cucuá, iyauá cu noca ittali na. Ay tu cunnam ma: panunnutan nay Yafu im inaguili na. **31** Macananassing nga curug im matagá tal lima nad Dios nga matolay.

32 Nguem daddammammu y aggao ira nga olu, nga nagattamman nu ta jjigarigá tac cabalin nan nonó nu nga natuluan; **33** nu caruan nacua camu tac cunna entremes, taggafu tap-panguyao anna pamacarigá: ay nu caruan nacua camu ta cabulun nuri ira nag gagangay nga macamacua tu cunnao. **34** Ta ari lattu nagal-ló camu turi tan naddian ira ta aminucutan nu ari inalauá nu gapa tan napafutu in necagubá nap pammacapian nu, tap pacannammu nu tu egga im mapia paga annam manayun nga pammacapian nga nelunne nicamu tal languí. **35** Ariannu lagu nga iualin yao nga ammacataló nu ta egga ib baló na nga docal. **36** Ta mauag nicamu ip paciencia, tapenu noca tap pacaparuló nu ta ure nad Dios alauatan nu in netabbá.

37 Tanu tap pigó laman nga
tiempo,
lubbé yuri y umetao ay ari
ngana mabayag.

38 Nguem nu im menunung matolay
ta angngurug;
ay nu egga im mal-licug,
ari bulabuga iquemni yaya
na icararuá.

39 Nguem ari ittam caguitta danuri nam mal-licug nga umay tac cararaladda, nu ari caguitta danuri na egga ta angngurug tac capal-liag na icararuá.

11 Y angngurug yaya ic capacaladdan nag gannugannug ira nga iddaggan, ip pangurugan tag gannugannug ira nga ari masingan. **2** Tanu tam megafusa id daracal tam ira nalá ra im mapia nga pamacurugan. **3** Tam megafu ta angngurug ammutam tu im-mundos ira napaddó ira tac cagui nad Dios, ay tac cunnud ig gannugannug nga masingan ari ira nacua ta egga nga mappasingan. **4** Tam megafu ta angngurug, si Abel nanguitabbung tad Dios tas sacrificio nga curuga mapia paga anné tac cua ni Cain ; nga yaya gabba innapalappatanna tu menunung yaya, annap pinacurug nad Dios ig gracia nga egga sa ; ay tam megafu tao nga angngurug na, turi ta egga yaya ngana nga natay, nagubobug paga. **5** Tam megafu ta angngurug si Enoc ay neali tapenu arianna masingan ippatay : ay tu ari yaya nalog ta neali yaya nad Dios : tanu tan nague na nga neyali, napacurug tu iniquemmi yaya nad Dios. **6** Nguem arianna auayya mapaquemmi id Dios nu auan tu angngurug ; ta mauag tu y ume tad Dios, mangurug tu egga yaya, ay tu yaya im mangnguiaua tap premio danuri nam magaleg sa. **7** Tam megafu ta angngurug, si Noe turi tap pamalappá sa nad Dios turi ta ari ira paga masingan, tag gafu tap panguicacua nga assingna, namanan yaya tu tadday nga arca tu icapal-liag nab balena ; ay tam megafu tao nga angngurugna sinagaruli na im mundo, ay tu yaya in najjinagá ta justicia nga mecun-nay ta angngurug. **8** Tam megafu tá angurug, tac cagal ni Abraham tapenu ume yaya tat tadde á lugar nga jjinagatan na, namaruló yaya ; ay tu nanao nga paquilabbunan na ip panguetan na. **9** Tam megafu ta angngurug naddian yaya nga cunnac cabbagan tad dabbun nga netabbá, nga cunnad dabbun nga arianna cucuá, ay tu naddian yaya tat toldatolda nga cabulun ni Isaac anni Jacob nga maquipajjinagá sa tan netab-bá : **10** ta innagganna is ciudad nga binatu ; nga ya nangngua sa annan namaró sa id Dios. **11** Tag gafu ta angngurug gapa, si Sara inalaua na ip paca-auayya na nga manguianá tu tadday, nu cunnun na paga tu nattalebaga ngana id dagun na ; tam megafu ta nepaguinnanana na ta ammaruló nuri nan nanguitabbá. **12** Ay tac cunnud tat tadday nga cunné ngana nga egga nga natay neyaná ig guinacagaca nga cunnac caru nab bitubitun anna ari mabilang nga cunnad dagá nga egga tap pipí nab bebay.

13 Danao ngamin nac catay ira ta angngurug, nga ariadda paga inalauá in netabbá ; neripá ra, annan nanguiuaú ira ta

ammacacua ta arayyu annap pinalappá ra tu cabbagan ira turi á dabbun. **14** Ta danuri im magubobug ira tac cunnao ipe-mammá ra ip pagaleg da tad dabbun á cucua ra. **15** Ay tab balebale nac curug nu queraddam-mad da yuri id dabbun nga pinanauadda inauayya ra nacuan in nattoi. **16** Nguem caragata da im maddian tac curuga mapia paga nga paguilelian, nga yaga ip paguilelian tal languí: tac cunnud nu id Dios ari mapasiran nira nga maccagui tu Dios da yaya; ta egga nga pinaran na nira it tadday á ciudad.

17 Tag gafu ta angngurug, si Abraham tan necacaccá na, inittabung na si Ysaac tas sacrificio; tu ya quebalinan na, tu yuri in nangalaua tan netabba tad docal nga pagayayá, itabung na nacuan y aná nga tat tadday, **18** nga yaya gabba in nobobugan nac cunnao: tac cani Ysaac mangagan tu guinacam: **19** tag gafu tap pacannammu na tu auayya nad Dios yaya nga paguinolayan tan nammatay: ay tam megafu tao inalauá na yaya nga uli tac cunnat tadday nga angngarigan. **20** Tag gafu ta angngurug si Ysaac binendicionan na da Jacob anni Esaú tag gannugannug ira nga nappangué nga lubbé. **21** Tag gafu ta angngurug, si Jacob, turi tap pappangué na nga matay, binendicionan na ic catagguitadday ta aná ni José; ay naquimal-ló nga nanammac tat tuppac nab baculu na. **22** Tam megafu ta angngurug si Jose tap patena, pinalappá na y ipappanao ná aná na Israel, ay tu egga y inibilinna tam megafu tat tulang na ira. **23** Tam megafu ta angngurug, si Moises, tac queyaná na, tal-lu bulan nga netagu nam maganása; ta nasingadda tu maquemmemmi nga abbing: ay ari ira nga naganassing tad dob nap patul. **24** Tam megafu ta angngurug, si Moises tac camanacam na ngana, nanaquí ta mangagan yaya tu aná na aná nga babay ni Faraon; **25** ta pinili na im maquipajjigariga ta tolay nad Dios anné tap pam-macapiana tam manganannuan nga pagayayá tac catagarulian; **26** ta inibilang na tu ya curuga docal nga pammacapian ic coyoyao ni Cristo anná tap pacappirá na Egipto; ta ya ngana nga egga nga iddagganna ip pabbalabaló. **27** Tam megafu ta angngurug nanao ta Egipto, arianna inicassing ip pore nap patul; ta ari nal-lillí nga cunnap paggasinnanna yuri y ari masingan. **28** Tam megafu ta angngurug, quingnguana ip pascua annac queuarsi nad daga tapenu ari matuccal ira nuri nam mamapatay ira taggafu na aná. **29** Tam megafu ta angngurug liminacag ira tat tangnga nab bebay nga cunnad

dabbun nga mamaga ; ay tap paccacca gapa na Egipcios ira nga quingngua tac cunnao, nalaggabban ira. **30** Tam megafu ta angngurug, nadabbá im muralla na Jerico, tac cabaliuna nga nal-lelebú tal lagun nap pitu aggao. **31** Tam megafu ta angngurug, si Rahab nga babay nga minacquiral-lao ari natay nga cacabulun danuri nga ari ira minangngurug anna inalaua na tam mapia nga uray danuri ira im ninal-lal-langag.

32 Ay anni paga ic caguiac cu? ta auana tu tiempo nga mamacopaccoli cara Gedeon, Barac, Samson, Jefe, David, Samuel adda nap profetas ira : **33** danao pinatulú ra ip pigapigá nga pappatulan tam megafu ta angngurug, sinuttul da it tunung, nalá ra in netabbá anna sinacacabbad da is simu nal leon ira, **34** ynaddóra is sican nag gangá na afuy, nelil-li ra it taram na espada, tac cafi inará is sican, nain mengal ira tab bacal, anna pinappaladiu ra is soldados nat tanacuan ira nga yli : **35** Egga ib babay ira nga inalauá ra in nammatera nga naguinnolay ; ic caruan na pate ira tap palú ta ariad da inanugú ic capalussad da tapenu ip paca-auayya ra nga macalá tac curuga mapia paga nga paguinnolay : **36** ay nu ic caruan nacaccapan ira tap panguyuyao annac capisipisi, tuangue gapa tac cafi ta ammututan : **37** nabarabarag ira tab batú, nagaggagal ira, nacaccapan ira, napapatay ira ta espada ; nattetoyang ira nga nassinnun tat tabbí nac carnero annac cazing, napagurayan ira nga auan nira tu manguffun, sigga raddam annam marigarigá, **38** “ay tac caranao ari mepanggó in mundo,” ay tu egga ira ta catayauan annab buquibuquib anna ya pal-lirumad da ic cueva anna guec. **39** Ay danao ira ngamin tac cabalidda nga nanguipasingan tal ladda na angngurug da ariadda nga inalauá in netabba, **40** tanu id Dios egga nga nelinne na nittam curuga mapia paga nga gannug ; tapenu ari ira nga queddan tac capasiccaladda nga ari ittam gapa mesipó.

12 Tac cunnud lagud, gafu ta egga nga masingat tam lal lelebú tam id docal nga cunám nga minammacurug, itabbó tam ngamin im mamacarammó nittam tuangue gapa tac catagarulian nga egga nga umaranni nittam ay lumacag ittam tad docal nga agattattam tad dalan nga nepay ta arubang tam ; **2** ta innattam si Jesus nga nangngua nga nanguibalin ta angngurug tam, tanu yaya tam megafu tap pagaya nga nepay ta arubang na, quinattu na ic cruz nga

neualin na y appasiran na, annan naguitubang taj jiuanan nad Dios. **3** Nonopan nu lagu yuri in nagattattam tap panubaturubang sa nam minattagaruli ira tapenu ari camu maburuburung anna tapenu arian nu paccafuiyan y icararuá nu. **4** Arian nu paga pinassinang id daga tap paquipangnguá nu annap panubang nu tac catagarulian: **5** anna nattaman nu it taddataddan nga maquipagubobug nicamu nga cunna aná, tu ya caguan na:

Ye aná cu ariam mu tagabadditan

ip papporay nay Yafu,

ni paccafuiyam mu in nonó mu

nu porayan na cá;

6 Tanu y Yafu tagarulian na y

ayatan na, annap pisian na y

alauatan na tu aná na.

7 Nu attamman nu ip poray ibilang nacamu ta aná na;

Ta sinni lagu y Yama nga ari managaruli ta aná? **8** Nguem nu sicamu arian nu alauatan it tagaruli nga inalauá ngamin na aná na ari camu gafu aná nu ari labbuag camu. **9** Ay nu ittam egga im maganá nittam nga negagangay, ay nu ira tagaruliad-da ittam anna ilaua tam gapa ira: yammannao noca y ariat-tam paquimoray tay Yama na espiritu ira tu icatole tam? **10** ta nu tab balebale nac curug ira yuri sinagaruli ra ittam tap pigó laman nga aggao tac cunnas sinagapia ra; nguem nu y Yafu tagarulian na ittam tu pammacapiattam, tapenu ip paca-auayya tam nga mesipó tac casanto na. **11** Auattu tagaruli tu ipagayayá tac canayun nac quietun na, nu ari manguiauá lagu tu icaraddam; nguem tap pangurianan iddan na yuri in netunan na tam maquemmeimi á bungá, nga yaya gabba ib bungá nac catunungan. **12** Tac cunnud lagud, itayag nu il lima nu nga maggabesin, annap pasicannan nu it tumang nu nga mamippippig; **13** annap pacatunungan nu id dalan nga lacaran nat taqqi nu tapenu ari melil-li sa ip pilay, nu ari lallagu pammapianna.

14 Maquipammapia camu tang ngamin anba mannanayun nicamu ir renu ta nu ari yao auab bulabuga tu maca-auayya macasingan tay Yafu; **15** annap pacauaran nu nga curug tu auan bulabuga tu melil-li tag gracia nad Dios; tu auan tu tumubú nga gamú nap pé annad daddam tu mamuruburung nicamu, nga yaya in negafuan na nepal-lul-lug na aru nga tolay; **16** tu auan bulabuga tu manal-ladal-lao ó nu tolay nga ari marenu tu caguitta ni Esaú nga tam megafu'laman tat

tangapiggan nga canan inilacu na ip paca-auayya nga egga sá tag gafu tac cacacá na. **17** Ta ammu nu tam manauag tu nu cunnun na paga tu tap pangurianan ay icaya na nacuan nga zinanagatan ib bendición, ari yaya nalauá, (ta arianna bulabuga nga napanguli in nonó nama na) nu cunnun na paga tu naquimemal-ló yaya ta arú nga lulua.

18 Ta ari camu minaranni tat tadde á buquid nga auayyá na im matuccal anna gumangagangá ta afui, anna umarani taz zibbó annam masican nga paddag, **19** anna tap pagguni nat tadde á trompeta annat tadde á ngaral á magubobug; nu yao nga ngaral in nacaguinna ira sa inipaquimal-ló ra tu arianna ngana ira ubobugan; **20** ta ariadda cattamman im merob nira, nga nu egga y ayam nga manuccal tab buquid; mabarag yaya tab batu; **21** ay tu curuga macanninipang yuri nga nesimmu nga si Moyses quinagui na: ajjauá nga nacaddag annam mamippippig: **22** ta minaranni camu tab buquid nga Zión annas ciudad nad Dios nga matolay, Jeruzalem tal languí, annat tan nattattaddayan na ari mabilabilang ira nga angeles, **23** tad docal nga nattattaddayan annas sibban nag gafu nan neyaná nga egga ira nga nelista tal languí, anna tad Dios nga Mamacatunung tang ngamin, anna ta espiritu nam menunung ira nga tolai, nga egga ngana napasical y anntung nac catole ra, **24** annat tuangue tac cani Jesus nga yaya innecatalaccan nab bagu nac capanabban, annat daga nga nesisinang nga manauag ip pagubobug na anne paga tad daga ni Abel. **25** Arian nu pappanaquitan yoye im maddaggun nga magubobug. Tanu ari ngana nga nacapal-lil-li danuri in nanaqui nga nangalaua turi tan napalappá tas sinagapia nad Dios tad dabbun, ittam mabba noca ngana nu ilil-li tam it talingá tam turi ta mamalappá tas sinagapia na ta adde tal languí: **26** nu yao nga ngaral pinamippig na id dabbun; nguem tas sangao initabba na ay tu quinagui na mittap paga nga pamippigac cu ari latu dabbun nu ari gapa il languí. **27** Ay nu yao nga cagui mittap paga, ya nga quebalinan na ic cari nuri nag gannugannug ira nga naguyuguyú, nga cunnag gannung ira nga naparat tapenu ya lajji nga mebattang danuri ig gannugannug nga ari maguyu. **28** Tac cunnud lagud tap pangalauá tam tat tadde nga napatulan nga arianna auayya im maguyu paddianattam nittam ig gracia nga yaya iq quigafuan nap passervi tam tad Dios tac cunna icayá na, tad docal nga ainmacacua aunac cunna

assing na aná tay Yama. ²⁰ Tanu id Dios tam tadday nga afuy nga mangufú.

13 MANNANAYUN paray nicamu y ayá nga paquiuaqui
² Ariannu cattaman nga arubangan tam mapia ic cabagan nu ; tanu tac cunnao, egga ic caruan ira nga nangarubang ta angeles, nga ariad da ammu. ³ Daddamman nu in nafucú ira, ta cunne ta egga camu nira ta ammu cutan ; cunnun na gapa tam marigarigá ira tam megafu cani Cristo, nga cunné ta egga camu gapa nira nga maquipajigarigá nira. ⁴ Ilaua paray y annung nap paquiquemí, ay ari paray nga carapingan y annung nap pattangabalay ; tanu y Dios tagarylian na noca im minagguibabbay anna manal-ladal-lao. ⁵ Melil-li camu paray ta aya tap pirá ; ay tu mabannabannay camu ngana ta egga nicamu : ta yaya quinagui na : ariat taca arayyuan annap pagurayan. ⁶ Ay tac cunnud auayyá tam nga icataló nga caguian :

Y Yafu yaya nió im manguffun

ariá nga maganassing :

anni noca im macua niacan nat tolay? *

⁷ Daddamman nu in nammagure gari nicamu nga ira y namalappá ta ubobug nad Dios ; ay tap pappaguinacam nu ta inipattole ra gari, parigan nu y angngurug da. ⁸ Si Jesu Cristo cunné na galac cagabi, cunné galas sangao ay cunne na galat tam maffugafugab. ⁹ Ariannu iyanugú tu mapiddang camu tam marumaruma annat tanacuan nga tuddu ; ta mapia nu ya capacaladdan naf futu ig gracia, ay ari ta ican nga auan bulabuga tu nammacapias sa danuri nan nanungul sa. ¹⁰ Egga gapa y altar tam nga auassa tu ipaca-auayya nga cuman danuri na egga nga massirvi tat tabernaculo. ¹¹ Tanu ibbagui danuri na ayam nga ipresenta na atannang nga sacerdote id dagara tas santuario, nga metabbung tu icapacomanac catagarulian, matuggui ira tal lauan nac campamento. ¹² Ay tac cunnud si Jesus gapa, tapenu pamacarenu na ta ili nad Dios tad dagana laggapa, najjigarigá yaya tal lauan nap puerta. ¹³ Lumauan lagu ittam sa tal lauan nac campamento annat tammitattam in necoyoyo na. ¹⁴ Ta auattam tao tu ciudad nga pannanayunan, nga ya nga alerattam is ciudad nga mappangué lubbé. ¹⁵ Ay tam megafu sa, manguitabbung ittam tad Dios tat tanga canayun tas sacrificio na addayorayao, nga yaga ibbunga nab bibig nga manguiconfesar tang ngagan na.

16 Nguem arian nu cattaman im mangngua tam mapia annam manguitagappó tan nu anni lara pammacapian; ta iquemmi tad dācal nad Dios ic cuddacuddanao nga angnguitabbung.

17 Maquimore camu turi ira tam mammagure nicamu annat tumulú camu nira; ta ira im manangngal ta icararua nu, ta cunna ira im manguipammu tad Dios; tapenu cuadda tan napafutu nga ayá ay tu ari maraqué nga nonó; ta auac camu tu pammacapian tac cunnao.

18 Ipaquimal-lo nu sicami: ta ammu mi tam manauag tu mapia ig guiurayammi, tu ya lara caragatammi im mattole nga auattu ipasiran ta annung ngamin nag gannugannug.

19 Nguem ipaquimal-ló cu nicamu nga igafugafú tu cuan nu ic cunnao, tapenu mabitá nga metoli nicamu.

20 Ay tas sangao, nu id Dios na imammó nga inilabbé na mangana nga inigafu tan nammatay id dācal nga Pastor na ovejas nga yaga si Jesu Cristo nga Yafutam taggafu tad daga nang ngangangay nga naccapanabban, **21** pasiccalanna camu paray tang ngamin nga obra nga mapia tu ipaca-auayyanu nga mamaruló ta urena, tu cuanna nittam nu anni laman nga iqnemmi nam mata na, tam megafu tac cani Jesu Cristo; nga yaya marayarayao paray tam maffugafugab. Amen.

22 Ipaquimal-ló cu nicamu uauagui tu alauatan nu y ubobug nga annataddataddan. **23** Cammuan nu tu si Timoteo nga uagui tam ay napalussaran ngana ta ammucutan; nga yaya noca ic cabuluc cu umé nicamu maningan nu macalabbé yaya tam mabí.

24 Dios cu tac caranuri ngamin ira nam mammagure nicamu, tuangue gapa tas sasantos ira. Y taga Ytalia ira Dios da nicamu.

25 Mealubu paray nicamu ig gracia. Amen.

TURÁ NI SANTIAGO.

1 SANTIAGO, aripan nad Dios anna Yafu Jesu Cristo, tac caraddua ira nga tribu nga egga nga neuaraurá, ¡Gauagauayyan nu paray! **2** Ibilang nu uauagui ira, tu pagayaya nu matagá camu tam marumaruma nga pangaccaccá; **3** ta ammunu tu ic cacaccá na angngurug nu ay yaya im mamaró tal ladda. **4** Ay pagurayannu tu il ladda mamaró tan napasiccal nga obra, tu icomanguenu gapa nga mapasiccal annam mebalabalin, tu auaccamu bulabuga tu paccurang.

5 Nguem nu egga ic caruan nicamu nga maccurang tap pacautó, quiddauanna tad Dios ta bullac il limana nga mangnguiuaú tang ngamin, ay tu ari yaya mangari tap pasiran; ay tu meyauá sa. **6** Nguem quiddauanna ta angngurug, tu auan bulabuga tu ipabbabang na; ta yuri y auanna tu ammacataló, ay caguitta nat tadday nga palung nabbebay, nga itubbá nap paddag, ay tu metabbó tat tanatanacuan nga lugar; **7** ay tu ari abbastan nat tolai nga cunnao tu egga y alauatan na tay Yafu; **8** tolai nga dua in nonopan na, nga ari mapacattadday tang ngamin nga lacaranna.

9 Y uagui nga alinnó ip paddianna mepangngó tu dayarauyauanna ic catannang nap padianna; **10** nguem y ricu, ic calinnó na; ta mallelay yaya tac cunné tal lappao nac caddó. **11** Tanu tap pallauan nab bilag annap pappaddag na tam masican, maccatang ic caddó annam matagá il lappona, annam mauauan y inmi nac casissinnanna: cunnunna gapa tar ricu nga mallelay tang ngamin tad dalan na.

12 Mapalar it tolai nga magattam tat tentación, tanu tac cabalinna ngana nga caccaccapan, ay alauatan na ib barungú na inangó nga initabbá nay Yafu turi tam mayá ira sa. **13** Tac cacaccá nat tolai, ari mepangngó tu caguianna: ¡Ipacaccaná nad Dios! ta ari matentacion id Dios tam maracay onu manen-

tacion yaya tat tolay; **14** nu ari ic catagguitadday ya nga manentaciossa ip paccaquelugna ta annung nad dabbun, nu yao nga paccaquelug ay guggunanna annap paquemman na yaya. **15** Ay tac cunnud, yao nga paccaquelug ta annung nad dabbun, tac cabussi na, ilussag na ic catagarulian; ay nu ic catagarulian, tas paddacal na ngana, iyaná na ip patay. **16**; Ari camu maquitabag, meddú nga uauagui ira! **17** Ngamin im mapia nga rigalu annag gracia nga napasiccal maggafu ta utun, nga minulug nga naggafu tay Yama nan nauag, nga auassa tu pangupangulian, ni aninu nap pangulina. **18** Pinaróna ittam ta urena, tac cagui nab bigalara curug, tapenu ittam ic cunna olu nga bunga nap pinaratu na.

19 Ammunu yao, meddú ira nga uauagui: nguem mepangngó tu ic catagguitadde tat tolay mabí ip pagguinnana, mabayag ip pagubobugna, mabayag ip pallussona; **20** tanu il lusso nat tolay arianna nga cuan y justicia nad Dios. **21** Ay tac cunnud, tac queualin ngamin na jjittajitta, annac quefuló nad dacay, alauatannu tat tulú ic cagui nga nemula, nga yaya im maca-auayya nga mamalliag ta icararua nu. **22** Nguem sicamu ipenu ta obra y ubobug ay tu arilaman tu guinnannu, nga tabagganu galaman ib baggui nu. **23** Tanu egga it tolay nga ya lac cuanna im magguinna tac cagui ay arianna nga cuan, caguita yaya nat tadde nga tolay nga innanna im mucána tat tadday nga espejo: **24** ta innanna yaya, ay sangonu mang-anannuan manao, ay ganalaman cattaman na nu anni yaya. **25** Nguem yuri im maningan tam mapia tal ley nga napasiccal, il ley na ipaca-auayya, ay tu mannanayussa, ay tu ari yaya nga minaccattama nga magguinna, nu ari langananna, yao nga tolay ay cabendicionan ta icalanganna. **26** Nu egga im mangabbó tu yaya tadday nga religioso, nu arianna nga fugaddan y jilana, nu ari tabaganna galaman if futu na, nu y religion na yao nga tolay ay auan tu quebalinanna. **27** Nu y religion nga marenu anna auattu mansa na ta arubang nay Yafutam Dios anna Yama, ay yaya yoye: Mattunnul ta ulila ira annab babalu ira tac queggara tad daddam, ay tu tangngal-ladda ira tapenu ari ira camauchan tam mundo.

2 Uauagui ira, ariannu tangngallan y angngurug tac cani Jesu Cristo nga marayarayao nga Yafutam, tu mappaduruma camu tat tolay. **2** Ta nu tullung tas sinagoga nu it tadday nga lalaquí nga nassacalang tab bulauan, annam marabbá

nga sinnun, ay tullung gapa it tadday nga marigá, nga nasinnun tam macasissinnan; ³ ay tu ilauanu yuri in nassinnun tam marabbá, annac caguiannu sa: maguitubang ca tao tam mapia nga lugar, nguem turi tam marigá caguiannu gapa: maddiaca tatun nga maggataddag, onu maguitubangca tag gucab nab banquillu nat tacquí. ⁴ ¿Ari camu mappaduruma tan nicamu laggapa, ay nabbali camu tu jueces nam maracay nga annononó? ⁵ ¡Guinnannu meddú nga uauagui ira! ¿Ari cari pinili nad Dios danuri im marigá ta annung dab dabbun, tapenu mapacaricu ira ta angurug, anna ira im majjininagá tap pappatulan nga netabbana tac caranuri nga mayá sa? ⁶ Nguem sicamu zinesprecianu im marigá. ¿Ari cari ir riricu ira im manguitummag nicamu anna ira gabba im manguggun nga manguiangue nicamu tat tribunales ira? ⁷ ¿Ariadda cari nga guegeran yuri im melaua nga ngagan nga yaya in nagagal nicamu? ⁸ Nguem nu ariannu nacuan yao ay tu ya parulatannu id dob nga atannang, tac cunnam mecunnay ta escritura: ayatammu y icattolem tac cunnap pangayá mu tab bagguim, mapia nacuan ic cuannu: ⁹ nguem nu mappaduruma camu tat tolay, macalliua camu annat tagarulian na camu nal ley tap panaddá nu: ¹⁰ tanu im mamaruló ngamin tad dorob nguem taddatan na it tadday laman nga gannug, macalliua yaya tang ngamin. ¹¹ Tanu in naccagui: Arica manallao, quinaguina gapa: ari camamapatay. Tac cunnud lagud, nu ari ca manallao, nguem mamapateca, sinaddá mu id dorob. ¹² Cunnao lagu nap pagubobug nu, annac cunnao na icalangannu, tac cunné tat tolay nga maquipanunnú tal ley na ipaca-auayya. ¹³ Tanu tap pamanunnú auassa tu egga nga alló tat tolay nga ari bulabuga nga nagalló: ay nu y alló papeddarayauanna ip pamanunnú.

¹⁴ ¿Anni ip pammacapián, uauagui ira, nu egga im maccagui tu egga y angngurug na, nguem arianna gamma nga cuan? ¿Ip pangurug nga cunnao auayya na cari yaya nga palliaran? ¹⁵ Nu egga y uauagui nga lalaqui onu uauagui nga babay, uba yaya, onu auan na tu canan tac caggaggao, ¹⁶ ay tu tadde nicamu caguianna sa: ¡Manocana nga sigga imammó; mapatu ca annam mappagustuca! nguem ariannu iddan yaya tam mauag ira nga gannug tab baggui, ¿anni lagú ip pammacapianna? ¹⁷ Cununna gapa ta angngurug, nu ari capabulunan ta obra, mebilang tu natay nga angngurug. ¹⁸ Nguem egga maffugab im maccagui: egga y angngurug mu ay nu

sacan egga gapa y obrá : ipasingammu nió y angngurug mu nga auattu obram, ay tam megafu ta obrá ipasingaccu nicao y angngurug cu. **19** ; Mangurugca tu tattadde id Dios! mapia ic cuammu : cunnunna gapa tad demonios mangurug ira annam mamippig ira ! **20** Nguem icayá mu nga canmuan, oh tolay nga auattu utó, tu y angngurug nga ari capabulunan ta obra ay auassa tu pammacapan ? **21** Si Abraham nga yamatam, ¿ ari cari yaya nga napacatunung ta obra turi tap panguitabung na ta aná na ta altar ? **22** Tao masingammu tu y angngurug maquipagguyu ta obra na, ay tam megafu ta obra mepasiccal annam mebalabalin y angngurug ; **23** ay tu naparuló y Escritura nga caguianna : Si Abraham nangurug tad Dios, ay nebilangsa tac catunungan ; ay tu nangagan yaya tu cofun nad Dios. **24** Masingannu lagu tu tam megafu ta obra ay mappacatunung it tolay, ay ari lattu ta angngurug. **25** Ay tu cunné na gapa tac cani Rahab nga minacquirallao, ¿ ari cari yaya napacatunung ta obra, tan nepangalauá na tan nanguibacca ira ay tu jjinob na ira tat tanacuan ira nga dalan ? **26** Tanu ib baggui nu megungay ta espiritu ay matay, cunnunna gapa ta angngurug nu aricapabulunan ta obra, ay matay.

3 YÉ, uauagui ira, ari mattuddu y aru nicamu ; ta amnunu tu ic cunnao ay alauatattam noca im marammó nga tagaruli. **2** Ta aru nga gannugannug ic queruffuattam. Nu egga y ari meruffu tac cagui, yao nga tolay ay napasiccal, anna auayyana nga gaggaddan y enteru nga bagguina. **3** Tanu payyattam taf frenu is simú nac cabayu ira tapenu parulat-tadda ittam, gaggagdattam gapa it tangabagguia. **4** In-nannu gapa, tanu ib babarangay daradaracal nga itubbá nam masica nga paddag, nu cunnunna paga, tab balabaddi laman nga timon auyaya nap piloto nga pabbiran nu sitao laman nga icayá na nga pamaddoban nira. **5** Cunnunna gapa na jjila nga balabaddi lamad nguem mapparaparayag tad daracal ira nga gannug. Inannu nu cunnasi nac caracal nac caeayuan nga isibó nab baddi nga afuy. **6** Nu y jjila tadday nga afuy ; ay tang ngamin nga pisipisil nab bagguitam y jjila yaya im mundo nga nabuttulan nad dacay ; annay yaya im mamacaraping tat tangabagguian ; ay tu isibóna il lilic na attolay ay yaya matuggui ta inferno. **7** Ta ngamin im magan-nagannug nga ayam nga quitapporay annam mammanú, irao

annas sira ira nga egga tab bebay, patulucan annap pinatulú ira nat tolay: **8** Nguem nu y jjila ari auayya nat tolay nga mapatulú; tadday nga icalulungag nga ari maguimmang, napannu tat tamay nga mepatay. **9** Yaya ip paddayarayauat-tam tay Yafu annay Yama, annay yaya y ipaggaguegtam tat tolay nga naporó tac casissinnan nad Dios: **10** ;tat tadday laman nga simú mallauan id dayarayao annag guegueg! Uauagui ira, ari mepangngó ic cunnao. **11** ;It tadday nga latúa palauananna cari tat tadday nga lattú id danum nga mamí annam mapé? **12** ;Auayya cari uauagui nac cayu na higos im mabbunga ta oliva, onu y vid mabbunga ta higos? Ni auayya nal latúa nga masin im mangnguriauá tad danum nga mamí.

13 ;Sinni nicamu im macannono annam macautó? Ipasinganna ta attolena nga mapia ip pinanngupangnguana tam masippó nga pacautó. **14** Nguem nu egga taf futunu im mapé nga aggababbó annap panubang, ari camu mappeddurayao annam massirisiri tab biga lara curug. **15** Ari yao is sirib nga maggafu ta utun; nu ari naporó tad dabbun, inayam annam nangunagan nap pangaccacá. **16** Tanu tas sitao laman nga lugar nga dian nap pagabbabbó annap paquittubatubang, ay tu yaya id dian nac cusucusu annang ngamin nga obra nga maracay. **17** Nguem ip pacautó nga maggafu ta utun ay olu-olu tar renu, ay tumunug ic quemmamó, malunnay, malapó nga paquimallaccan, napannu ta inaggallaló annam mappaquemmemmi ib bungana, ari mappaduruma anna ari magappaappé. **18** Ay nu ib bunga nac catunungan imula ta imammó danuri im minammasiccal ta imammó.

4 ;Anni ic quegafuan nag guerra anna anni ic quegafuan nap paddarama nu? ;Ari cari ira maggafu tao, maggafu ta aggayayá nu nga ira gabba im maquibacal tap pisipisil ira nab baggui nu? **2** Maccaquelug camu nguem auaggamma nicamu; mamapate camu annam mamassil camu, nguem auattu malá nu; maquirama camu annam maquibacal camu. Auattu egga nicamu ta ari camu macquiddao. **3** Macquiddao camu nguem auattu alauatannu, ta macquiddo camu garay tam maracay nga gafu, tapenu gastouannu ta aggayayá nu. **4** ;Yé sicamu nga acquidallao! ;Ariannu ammu cari tu ip paquicofun ta annung na dabbun ay paquicalinga tad Dios? Lagud tac cunnud, yuri im maquicofun tad dabbun ay quina-

linga nad Dios. ⁵ ¿Abbattannu cari tu y Escritura magubobug ta auattu cabalinanna? ¿Ay tu y espiritu nga pinad-dianna nittam ay manalasisgó tammegafu nitam tap pagabbabóna nga napabulunan tap passil? ⁶ Nguem nu yaya dactal paga nga gracia y iyauána. Ay yaya ig gafuna tu caguianna ta Escritura: id Dios ay tubanganna im mapes-sippó, nguem iddanna tag gracia im masippó. ⁷ Tumulú camu lagu tad Dios; nguem tubangannu id diablu ay umaray-yu yaya nicamu. ⁸ Umaranni camu tad Dios, ay yaya umaranni nicamu. Pacarenuannu il limanu, sicamu nga minat-tagaruli; annap pacarenuannu ig guiffutuannu sicamu nga dua in nonó nu. ⁹ Maraddam camu, manalasisgó camu annat tumanguí camu: pagurayannu tu mabbali y galogaló nu tat tanguí, ay nu y aggayayá nu tat talamman. ¹⁰ Mappacalinná camu ta arubang nay Yafutam ay yaya pacatannangan nacamu.

¹¹ Ari camu maccalilibá, uauaguí. Yuri im mallilibá ta uagui na, onu tagarulianna y uaguina, lilibatan na il ley annat panunnutan na il ley: nguem nu panunnutammu il ley, arica ngana nga ammaruló ta ley nu ari juez. ¹² Tattadde laman im manggua tal ley anna juez, yuri y auayyana im mamalliag annam mamuccay: nguem sicao, ¿sinica cari tapenu pannunnutammu y icattolem?

¹³ Ume camu tac sangao, sicamu nga maccagui: sangao onu nonumma tullung ittam tao nga ciudad annam maddian ittam tat tangaragunsa, nga mannegocio annam magaleg tu ganancia. ¹⁴ Sicamu nga ari macannammu tam mesissimmu nonumma, ¿anni ic catolenu? caguita nat tadday nga angngag, nga mappasingan tap pigó laman nga tiempo ay mauauam tam manganannuan. ¹⁵ Mepangngó nacuan tu caguiannu: nu icayá nay Yafu mattolay ittam anna cuattam yao onu yuri. ¹⁶ Nguem tas sangao mabbagaré ipemammánu ip parayag annap peddarayao nu: nu ic cunnao nga papped-dara yao ay maracay. ¹⁷ Tac cunnud nu im macannammu nga manggua tam mapia nguem arianna cuan, ay catagarulian tac cunné sa.

5 AY tas sangao, oh riricu ira, tumanguí camu annam magganngul camu tam megafu ta jjiigarigá nga mappangué lubbé nicamu. ² Ic cucucucuanu egga nga nalullugan, ay is sinnunu egga nga nguinangngangngó na uppí. ³ Ib bulauannu

annap piranú egga nga nacculaculag ay nu ic culag दौरा noca im mamacanauag tac capacaraqénu, ay tu ufutadda nga cunna afuy ib bagguinu. Nangunnug camu tat tesoro tu massirvi ta urian ira nga aggao. ⁴ Innannu ta cumullucullé it taddan nam minallangan ira nga naggatag tac comannu, taddan nga binattang nu ta ayá nu nga manguilogó; ay nu ic cuccullé nam minaggatag ira simillung ira tat talinga nay Yafu na ejércitos ira. ⁵ Nat tole camu tag guraguray tad dabbun, annan nagapagayayá camu; pinatabanu ig guiffutuannu tat tadday nga aggao nap pamutul. ⁶ Sinagarulinu annap pinapatenu im menunung; ay yaya ari nicamu nga tumubang.

⁷ Tac cunnud, mappaciencia camu uauagui ta addé tad dattal nay Yafu. Innannu ta im minammula egga nga iddaggan na im meddú nga bunga nad dabbun, id deddagganna ta aggattattam ta addé tap pangalauá na tam mabí annam mabayag nga uran. ⁸ Mappaciencia camu gapa: pacaladdannu ig guiffutuannu: ta aranni ngana id dattal nay Yafu. ⁹ Ari camu maccalil-libá uauagui tapenu ari camu capanunnutan: Innannu ta y juez egga nga maggataddag tap puerta. ¹⁰ Apannu uauagui tu cunna apparigan ta aggattattam anna appaciencia ip profetas nga naquibobug tang ngagan nay Yafu. ¹¹ Innannu ta agalattam tu mapalar danuri inagattam ta jjigarigá: naguinna nu ip paciencia ni Job, anan nemamatannu it talacurug nay Yafu, tanu y Yafu ay napannu tap pia anna aggallalló.

¹² Nguem tan naguena ngamin, uauagui ira, aricamu magasingan tal languí, ni tad dabbun onu tat tanacuan nga aggassinganan; nu ari ic caguiannu nga uan, ay uan, ay nu ic caguiannu nga arí ay arí; tapenu aricamu matagá tat tagaruli.

¹³ ¿Egga nicamu im marigarigá? pagurayannu tu maquimalló. ¿Egga im magayayá? pagurayannu maccantar tad dayorayao. ¹⁴ ¿Egga nicamu im mataquí? Ipagalnu il lallacalacay ira ta iglesia ay tu ipaquimalló ra yaya, ay tu affatadda yaya tad denu tangngagan nay Yafu tam; ¹⁵ ay nu y acquimalló nga napabulunan ta angngurug pammapaianna im mataquí ay nu y Yafu pataddaggan na yaya; ay nu nattagaruli yaya, mepamacoma ira sa. ¹⁶ Maccaconfeconfesar ic catagguitadde nicamu tal liuá na, ay tu maccapaquipaquimalló camu tapenu mammapia camu. Nu y acquimalló nat tadday

nga matunung nga tolay docal ip paca-auayyana. ¹⁷ Si Elias tadday nga tolay nga malaray gapa tac cunné nittam, ay tu naquimalló tan napafutu tapenu ari maguran; ay tu ari naguran tad dabbun tal lagum nat tallu ragun annam mabulan. ¹⁸ Ay naquimalló mangana, ay nagurat tal languí, ay nu id dabbun nangnguiauá tab bunga na.

¹⁹ Uauagui ira, nu egga nicamu im melil-li tab biga lara curug, ay nu egga im maca-auayya nga macapappatoli sa, ²⁰ pagurayammu tu camnuanna tu im macapamensi tat tadday nga minattagaruli tad dalan na nga quiual, paliaranna tap patay it tadday nga icararua, ay tu taccabbanna y aru nga catagarulian ira.

OLU NGA TURÁ

NI

PEDRO.

1 UBOBUG ni Pedro, nga tadday nga apostol ni Jesu Cristo tan napili ira nga nesimmu tu naddian tac canayun napauarauará tap Pontus, Galatia, Cappadocia, Asia anna Bithynia, **2** tac cunnaddan nga pinallappá nad Dios Ama taggafu tap pacannammu na tam mappangué á mesimmu, tapenu capacarenuan na Espiritu taggafu ta ammaruló annac quebubbú nad daga ni Jesu Cristo : mealubu paray nicamu ig gracia anna camungan paray y imammó nag guinnotan.

3 Marayarayao paray id Dios nga Yama Yafu tam á Jesu Cristo nga, tac caracal na inaggal-lal-ló na, iniauí na mangana nittam im matolay nga agguinmanama tam megafu ta paguinolay ni Jesu Cristo tan nammatay ira, **4** anna iniauí na pa nittam ijjininagatan nga ari bulabuga nga malabbag, cada-pingan anni ari manguli, nga napappannan tal langui tu cucua nac cunné nicamu **5** nga nataron tam megafa tap pacapangnunga nad Dios annal ladda na angugurug tu macatal-lung ta ammaliagan nga egga ngana nga tagangay nga melammuyag tap pangurianan. **6** Tu yuri noca ip pagapagayayatan nu tan naperulay, nu cunnunna paga tu tas sangao, nu mauag ay meyauá nicamu id daddam nga maggafu ta aru nga pangaccaccá, **7** tapenu ic cacurucurug nal ladda nu nga manguina paga anné ta bulauan nga mabuccay galaman nu cunnuna paga tu naccaccá ngana ta afuy, nabbali tu dayao, gloria annac quecacua tan neturá nga inubobug anna inipalammuyag ni Jesu Cristo : **8** nga nu cunnunna paga tu ari yaya nasingan, ayatannu ; nga nu cunnunna paga tu ayiannu masingan, tam megafu laman ta angugurug nu sa, magapagayayá tan naperulay, tam mulamugang nga ari macagui anna napanu tag gloria : **9** ay tap pangurianan alauatan nu it tali nal ladda na

angngurug nu, tuangué pa tac capal-liag na icararua nu. **10** Ay tammegafu tao nga capal-liagan, quinaguman nap profetas ira nga inaleg nu sinni in nal-labbun tag gracia nga mepangngó nga meyauá nicamu: **11** inaleg da nu anni nga tiempo onu cunnasi nap paddian nat tiempo nga sinacquilalan na Espiritu nac Cristo nga nanulu tan nonó da, turi tap panguipalammuyag da ta jjigarigá tam megafu cani Cristo anna gloria ira nga tumunug tap pangurianan. **12** Ira in nelammuyagan danao á gannug, nguem ari tam megafu nira nu ari megafu nicamu in nepanarod da tac caranao á gannugannug nga inilayyagayya nicamu, danuri nam manguifulufulung ta evangelio tam megafu ta Espiritu Santo nga umay nicamu maggafu tal languí; ay nu danao nga gannugannug quelugan na angeles nga innam.

13 Tac cunnud lagud pasicannan nu tam mapia ig guinnotan nu, immugurannu ig guyuguyu nu annap pasiccalan nu nga ipay y agguinnanama nu tag gracia nga lubbé nicamu tac cunnam mapalappá tan neturá nga initataguenó ni Jesu Cristo; **14** neguitta camu ta aná ira nga minacquinoray, anna ariannu ngana nga tolian y acquidal-lao nga aggangua nu gari tat tiempo nap pacajjamu nu: **15** ay mepangngó tu menunug ngamin ip pattole nu tac cunné tac quenunung nan nagagal nicamu; **16** ta egga nga neturá ic cunnao: menunung camu tam megafu tac quenunung cu **17** Ay nu agalannu tac caguitta nay Yama nu yuri im mamanunnú tac catagguittaday tu arianna innam ic catolena nu ari ippinangngapangngua na, patalebaran nu y assing nu tacquecabbagang nu: **18** tam megafu tap pacannammu nu tan necatabbú nu, tu ari ya nga natabbutan nu ig gannugannug ira nga mecaritta, onu pirá onu bulauan, nga maggafu tap peddarayao nga attolay nga jjininagá nu tag guiraman nu; **19** nu ari ya nga natabbutannu im manguina nga daga nga caguitta nad daga nac cordero nga auattu quepasirananna, anna auat tu dapiraping na, nga yaya gabbá id daga ni Cristo: **20** nga dana ngana nga nalabbun tan nague paga nac capaddó nam mundo, ay tu ya nga nequepalammuyag na tap pangurianan ngana tam megafu nicamu, **21** nicamu nga maladda ip pangurug na tad Dios gafu lassa, nga pinaguinnole na tan nammatay anna iniauí na sa ig gloria; tapenu egga laman tad Dios y angngurug nu anna agguinanama nu. **22** Ay tam megafu tap pacasingaccu ta inipamacarenu nu ta icararua nu tag gafu ta ammaruló nu tac curug anna ayá nu nga napasical ta uauagui nu, macca siaya-

ayá camu lagu tat tangapaffutuan nu; **23** ta bagu camu mangana nga naporó tu ari ya nga naporaccan nu is semilla nga nararal nu ari semilla nga ari bulabuga nga malabbag, tag gafu tac cagui nad Dios nga matolay annam mannanayun ta addé noca.

24 Tanu,

Ngamin id dumaga ay caddó,

Annang ngamin id dayarayo na ay lappo nac caddó.

Nu ic caddó mal-lelay, ay nu il lappao matagá :

25 Nguem nu ic cagui nad Dios ay mannanayun ta addé noca.

Ay tu yao ic cagui na evangelio nga nelay-yagayya nicamu.

2 TAC cunnud lagud iyarayyu nu ip pinangngapangngua nga maracay, annat tabatabag, appa-appé, passipassil annang ngamin nga sinasinapang, **2** tu caguitta na assitay nga bagu neyaná, aleran nu ig gattó nga ari masingan nga auan bulabuga tu mecalulungac sa, tu icomangue nu nga macalá tac capalliagan nu; **3** Nu nasingan nu ngana tu y Yafu ay minaggal-lal-ló: **4** nu sinni sa y umay ay tadday nga batu nga matolay nga pappanapanaquitan nat tolay nguem meddú annat tammayú nad Dios, **5** cunnun na gapa, neyarig camu tu babatu nga matolay, ay tu mapadday nicamu it tadday nga sibban tu paddayarayaoan annap panguiauatan tas sacrificio nga icayá nad Dios nga alauatan tam macapegafu tac cani Jesu Cristo. **6** Ta cunnao in neturá ta Escritura:

Imammatan nu, itue cu ta Zion ip patunó nga

batu, nga napili annam mecacua :

Ay nu yuri im mangurug sa, ari noca nga quepasiranan.

7 Tac cunnud lagud, sicamu nga mangurug, sicamu im matammayú : nguem danuri y ari mangurug, ya meyauá nira :

Ib batú nga pappanapanaquitan nam minabbalay ira yaya yuri in nacua tu ulú nap patunó ;

8 Ib batu nga queruffuan annam mataggá nga batu nac catagarulian ;

tanu ira ay meruffu tag gafu ta ariadda nga pamaruló tac eaguí : nga nebilin gapa nira. **9** Nguem sicamu ay daga camu nga napili, atannang nga passaserdote, masanto nga pappatulan, ili nga taguicucua nad Dios, tu ipemmamá nu ic caracal nuri nan nangá nicamu ta jibó tu enna camu nga pinalauan tam madalanggarang nga nauag : **10** nicamu nga ari tolay tat tiempo ira nga nattalebog, nguem tas sangao tole camu ngana

nad Dios : sicamu nga ariannu gari nga nalá y al-ló, nguem tas sangao nalá nu ngana y al-ló.

11 Sicamu nga tammayú cu, ipaquimal-ló cu nicamu tam megafu tap pal-lacalacag annap paquicabbagang nu, tu pacarayyuan nu nicamu ap pannononó tas singó nab baggui ta yaya im macararal ta icararuanu ; **12** ay tu pennu tu egga ta Gentiles ira ip pinangngupanggua nu ; tapenu, nu magubobug ira tam maraqué nicamu tag gafu tad dacay nap pinangngupanggua nu, ay maddayarayao, ira tad Dios ta aggao nad dattal na tag gafu tap paguimammá ra tap pia na inicalangannu.

13 Nguem tumulú camu tan nu anni lara dorob nga cuan nat tolay taggafu tad Dios : tap patul ta yaya ic catannangan : **14** onu tag gobernador ira nga jjinob na tu umay nga managaruli tam maraqué ip pangngupanggua ra annam manguiuaú tu premio tac caranuri nga mapia y icalangadda. **15** Ta cunnao y ure nad Dios, tapenu tap pangngupanggua nu nga mapia, pacomallannu ic cauan tu nonó nam majjammu ira : **16** tag gafu tap pacapagguregure nu, ari mepangngó tu ipagguregure ip panggua nu tab bigalar á maracay, nu ari magguragure camu nga cunna aripan nad Dios. **17** Icacua nu ngamin it tolay. Ayatan nu y uauagui nu. Maganassing camu tad Dios. Icacua nu ip patul.

18 Sicamu nga ajjipan, maquimore camu anna maganassing camu tay yafu nu ; ari latturi tam masippó annam matulú, nu ari gapa tam maporay. **19** Tanu yao ay tadday nga maqueyauá tag gracia, nu it tolay ay attammanna it taquí annap panarum tam megafu tap panaddam na tad Dios. **20** Ta cunnasi tamna nap piana nu catappalac camu tam megafu tap pacal-liua nu, ay tu attammannu tam mapia nga nonó ? Nguem nu mapia ic cuannu, annad darumad dacamu megafu sa, ay nu docal ip pagattam nu, tadday nga gracia gapa tad Dios. **21** Ta yao y annung nu nga cuan : tanu si Cristo nagattam gapa tam megafu nicao, ay tu nebattang na yao nicao tu angngarigan tapenu parigam mu icquingngua na. **22** Tanu yaya ari nat tagaruli, ni egga it tabag nga nad dian onu nallauan tas simú na : **23** ay tac cauyouyo na, ari yaya nga nabaló ; ay tac cajjigarigá na, ari yaya nga nguiuró ; nguem neya uá na tam marenu á futu ib baggui nu turi tam mamanunnú tab bigalar á catunungan : **24** tanu yaya quinattu na ic catagarulian, massinole ittam nga auan ngana tu liualiuá ; tam

megafu tan necapisipisi na, noru camu. ²⁵ Tanu sicamu nauarauará camu tac caguitta na ovejas; nguem egga camu ngana nga netoli tap Pastor anna Obispo na icararua nu.

3 TU cunnunna gapa nicamu nga attaua ira, maquimore camu ta attaua nu nga lallaqui; tanu egga nira y ari maguinna tac cagui, auayya ra im malá tam mapia, tu ari ngana nga mauag ic cagui, tap pia nap pangngupangngua na attaua ra; ² taronam mu tam mapia id dayom, nu ip pangngupangnguam ay itaddem ta-assing mu. ³ Ay nu ic queadorno na ari tu adorno nal lauán nga cunna capacappia nab bú, onu pangipay tab bulauan, onu passinnusinnun; ⁴ nu ari tadday nga lalaqui nga netagu anna napappannan taf futu; nga napappannan ta ari bulabuga nga carapingan nga sinnun na espiritu nga matulú annam memammó, nga curuga manguina tam mata nad Dios. ⁵ Tanu ta olu aggao, danuri im massippó ira nga babbay nga minagguinanama tad Dios, pinacannó ra gapa ib bagguira, ay naquimore ira tagguiattauadda: ⁶ tu caguitta nan nepaquimoray ni Sarah tac cani Abraham, nga agalan na yaya tu afú: nga sicamu gabba y aná ra nu mapia ip pangngupangngua nu, ay auan bulabuga tu mecalulungag nga icassing nu.

⁷ Cunnunna gapa nicamu nga catangabalayan nga lal-laqui taddayan nu y attaua nu nga babbay tam manauag á nonó, icacua nu ib babay ta caguitta nat tadday nga vasu nga curuga malaray ay tam megafu gapa ta ira ic cabulun nu nga maninagá tag gracia na inangó; nguem tu ari quefugaddan na acquimal-ló nu.

⁸ Ay ta urian, pagguiguitan nu ig guinnotan nu, minaggal-lal-ló, ay maccasiaya-ayá camu tac cunnam mauauagui, matulú annam masippó; ⁹ ay ariannu itoli im maracay tam mangngua nicamu tam maracay, onu daruman nu im manarun nicamu, nguem ya lagud nga cuannu ip panguipasingannu tam mapia tam malussao nicamu; ta yao ig gafu nan nagalan nu tapenu jjininagatan nu ib bendicion. ¹⁰ Tanu

Im mayá nga mangayá ta inangó na annam maningan tu mapia nga aggao,

Ari yaya nga mabbuyabuyá tu maracay, ay nu ibbibig na ari nga magubobug tat tabag;

¹¹ Umarayyu yaya tam maracay, annam mangngua tam mapia; aleranna y imammó anna tumunug sa.

12 Ta nu immata nay Yafu Dios egga tam menunung ira ;
ay nu ittalingana nabucatan ira ta acquimallóra ;

Nguem im mucá nad Dios ay maporay tac caranuri nga
mangngua tam maracay.

13 ¿ Ay sinni cari im mangngua nicamu tam maracay nu ya
laman cagumañam mu nga cuan im mapia ? **14** Ay nu cun-
nunna paga tu marigarigá camu tam megafu tap pangngua
nu tam mapia, bendición im meyauá nicamu ; ay ari camu
maganassing ta angnganassing da anna ari camu mabburu-
burung ; **15** dayarayauan nu taf futu nu si Cristo nga Yafu :
ay tu egga camu laman nga siggaparan nga manabbag tat
tolay nga maquiabú nicamu nu cunnasi y agguinnanama nga
pinappannan nu, nguem tabbagannu tam matulú anna as-
sing : **16** ay tu pacapiannu in nonó nu ; tapenu yuri ic calil-
libatan nu, auayya na nga quepasirannan danuri im mangu-
yoyao tap pia nap pattole nu tag gafu tac cani Cristo. **17** Ta
mas mapia lal-lagu ngana, nu cunnunna y ure nad Dios, tu
marigarigá camu tam mapia nga cuan nu anné tam maracay
nga cuan nu. **18** Ta si Cristo nagattam gapa tu mittan tam
megafu tac catagarulian, im menunung nagattam tam megafu
tam minattagaruli ira, tapenu auayya na ittam nga meyangay
tad Dios ; ay tu napapate yaya tab baggui na nguem nassinole
yaya ta espiritu ; **19** ay tu yaya gapa minay nga nanadda-
taddan ta espíritus ira nga siggafucú, **20** nga ari ira gari
naquimoray, turi tap paguiddeddag na apaddu nga aggattat-
tam nad Dios ta aggao ira ni Noé, turi tam maparaparan ngana
y arca, nga napalliagan nap pigó, nga mabbilang laman tu
ualu it tolai nga napalliag tad danum : **21** nga yaya gabba
ic queyarigan nap paquicristiano nga yaya sangao nicamu im
mamalliag, tu ari nga mangari tad daping nab baggui, nu ari
ic quetabbung nam mapia nga futu tad Dios tam megafu tap
paguinnolay ni Jesu Cristo ; **22** nga egga yaya nga naguitu-
bang ta jjiuanan nad Dios ta uné na tal languí ; ay nu y
angeles, mappaca-auayya annam mammaguray, yaya ip
paquimoriadda.

4 TA inipa jjiigarigá ngana ni Cristo tam megafu tat tolai,
daddammam nu tan nonó nu ic cumnao ; tanu yuri in
najjiigarigá tam megafu tab baggui, ay auan na ngana tu passi-
nammuan tac catagarulian ; **2** tu ari camu ngana nacuan nga
mattolay ta ayá tab baggui tu pagguragurayan na icattolay,

nu ari ya nga ipattolenu ip pamaruló nu tad dorob nad Dios. **3** Ta mapia ngana it tiempo nga nattailebag tu nepamaruló tac quelugan nga ipacua nac Quinalinga ira, nga yaga ip pagguraguray ta annung nac carabbun, paguilel-lao, paggumaguman, pajarajarana annap pagananitunga nafulotan dad dacay: **4** ay tac caranao nga gannagannug icapal-lá ra nu anni ig gafu na ariannu nga quebulubulun nira tan nafulotan nga palupaguiáda, ay tu lillibatadda camu: **5** ay maquipanunú ira noca tan naparan nga mamanunnú tam matolay annan nammatay. **6** Tanu tam megafu lat tao nelay-yagayya gapa tan nammatay ira y evangelio tapenu capanunutan noca ira tam megafu tac catolera, nguem maquittapaddian ira tad Dios ta espiritu nga egga nira.

7 Nguem egga ngana nga umaranni if funu ngamin nan naparatu: ay lagud tac cunnud, pacappian nu innonó nu ay tu pacafutuannu ip paddasal nu: **8** nguem olu bí ip paccasiaya-ayá nu, tanu ip pacca aya-ayá tac-cabban na y aru nga catagarulian: **9** ay tu mac capatapatappó camu tu auan tu lillibatan nu; **10** ay tu paccasiparipattan nu im mapia nga lubbé nicamu tac cunnam mapia nga mamappan ta aru nga gracia nad Dios, tu mecunnay tac caru nag gracia nga alauatan nac catagguitadday; **11** nu egga it tolai nga magubobug, meyarig tu oraculo nad Dios; ay nu egga it tolai nga mamulufulung, ip pamulufulung na meguitta paray tas sican nga iyauá nad Dios: tapenu tang ngamin, ay madayarayao id Dios tag gafu tac cani Jesu Cristo, nga yaya im macaccua tag gloria annap pammaguray tang ngangangay ta addé noca. Amen.

12 Mammeddú cu ira, ic caru nam macaninipang nga buruburung nga ajjao sangao nicamu nga mesissimmu tu pangaccá nicamu, tu cunna egga in nesimmu nicamu nga macapal-lá: **13** nguem tam megafu tan nequesipó nu tan nepajjigarigá ni Cristo, magayayá camu; tapenu noca tac quelammuyag nag gloria na, nafulotan noca ip palupaguiá nu. **14** Nu uyauyaoad da camu tam megafu tac cani Cristo, mapalag camu; tanu y Espiritu na gloria anna Espiritu nad Dios ay egga nicamu: **15** Nguem ariannu cuan tu marigarigá camu tap pamapate nu, tap pattacataco nu, onu tap pattulisannu onu tap pammitimiti nu tac cuan na icattole nu: **16** ay nu egga it tolai nga marigarigá tag gafu tac Cacristianu na, arianna nga ipasiraa nu ari maddayorayo lallagu tad Dios tam megafu tao nga

ngagan. **17** Ta limibbé ngana it tiempo nga pamanunnú nga mamegafu tab bale nad Dios : ay nu mamegafu ta olu nittam, ¿ anni tamma ip pabbalinan danuri na ari namaruló ta evangelio nad Dios? **18** Ay nu macubbí ngana ic capalliag nan menunug, ¿ ta sitao noca ip pappasingannan na ari mangurug tad Dios annam minattagaruli? **19** Ay tu danuri im magattattam tac cunna icayá nad Dios, ay iyalauá ra y icararua ra tan Namaddó nira, ay tu ya lara cuadda im mapia.

5 AY tac cunnud, itaddac cu tal lallacalaque ira nicamu, ta sacan ay lalacalayá gapa nga caguitta ra anna nacasingan tan nepa jjigarigá ni Cristo, ay tu netangabbilangá gapa tag gloria nga mappangué nga mepallammuyag : **2** Taronan nu y ovejas nad Dios nga egga nicamu, ay tu tangngallan nu ari tu paccaguman nu ari tatngapaffutuan nu tac cunna irob nad Dios ; anna ari gapa tu pangapan tu zinarogas nga aggaleran, nu ari tam mapia nga uray ; **3** ay tu ari nga cunné tam megafu tac quegga nap paca-auayya nu tac cucua nad Dios, nu ari cun nu tu sicamu ic cuenta nga papparigan. **4** Ay noca tap pappasingan nap Pastor nga catannangan tang ngamin, alauatan nu noca ib barungú nag gloria nga ari bulabuga nga manguli. **5** Cunnun na gapa nicamu nga mabbing maquimore camu tam manacam. Ay sicamu ngamin map pacasippó camu tapenu maccauffuffucamu ; tanu id Dios ay tumubang tam mapessippó nguem alubuan na tag gracia im matulú. **6** Map-pacasippó camu lagu nga egga tal lima nad Dios nga macapangngua, tapenu pacatannangan nacamu ta aggao nga quepangngattan na ; **7** ay tu ipennu sa ngamin innonó nu tam megafu tap panangngal na nicamu. **8** Mappacatunung camu anna inran nu ig guyuguyu nu ; tanu ic quinalinga nu nga yaga id diablu, nga caguitta nal leon nga gumurú, lumacalacag tal lelebú nga magaleg tu cananna : **9** tumubang camu lagud nga auat tu babang taggafu ta angngurug nu, ta ammu nu tu ajjao ngana nga attamman na uauaguinu ta utun nad dabbun ic cuddacuddanao galaman nga jjigarigá. **10** Ay nu id Dios nga dian ngamin nag gracia nga nagagal nicamu tag gloria na nga auat tu capaddetan tam megafu tac cani Cristo, tac cabalinnu nga majjigarigá tap pigó nga tiempo, yaya noca im manguibalabalin tap pianu, mamal-ladda anna mamasican nicamu. **11** Paray nacuan tu yaya id dian nad dayorayao anna ammaguray, tangngangangay ta addé noca. Amen.

12 Ta ya nga manguirattal nicamu si Silvano nga uaguitam nga maladda tac cunnam masingac cu sa, pinaddócu yoye y ababbá nga turá cu nicamu, tu panguibilinac cu annap pama-lappatac cu tu yao ic curug á gracia nad Dios: gumafu camu lagusa tam mapia. **13** Is sibban nga egga tab Babilonia nga cabulunnu nga napili iyauá na nicamu ingngagan nad Dios tu icapia nag gauagauayyan nu, tu cunnunna gapa ta aná cu nga si Marcos. **14** Maccasalasaludo camu tu capabulunan tat tadday nga ummó nga tatquilala nam mapia nga pauauagui.

Sicamu ngamin nga egga tac cani Cristo imammó paray im mannayun nicamu.

MECARUA NGA TURÁ

NI

PEDRO.

1 PALAPPA ni Simon Pedro nga tadday nga aripan anna apostol ni Jesu Cristo : tac caranuringa quinabulummi nga nangalauá tac curuga manguina nga angngurug tam megafu tac catunung nad Dios tam annan Nanabbú nittam nga si Jesu Cristo : **2** mealubu paray nicamu ig gracia anna umamung y imammó tap pacannammu tad Dios tuangué tan Nanabbú nittam á si Jesu Cristo ; **3** masingattam tu ip pacapanggua nac cadios na ay neyauá na nittam ngamin iggannugannug nga mepanggó tap pattolay annap panggua tam mapia tam megafu tap pacannammu tam turi ta nagagal nittam tag gloria na anna paca-auayya na ; **4** nga yaya gapa ig gafu nanguiauatan na nittam tac curuga manguina annad dactal nga tabba na ; tapenu ira im macapangyauá tu quesipó nu tac cadios na, tu nelil-lí camu tac cararalan nu tad dabbun taggafu tap paquippagguraguray ta annung nac carabbun. **5** Lagud tac cunnud, ay tam megafu gabba tao, talacurugan nu nga iyamung ta angngurug nu ip paca-auayya, ay tap paca-auayya iyamung nu ip pacannammu ; **6** ay tappacannammu nu, iyamung nu ip paca-auayya pamugac tannonó, tap paca-auayya nga pamugac tan nonó iyamung nu y aggattattam, ay ta aggattattam iyamung nu ip pia nap pinangngupangngua ; **7** ay tap pia nap pinangngupangngua iyamung nu ip pia nap paquiua-gui ; ay tap pia nap paquiua-gui iyamung nu y ayá nu tang nga min ta icattolay. **8** Tanu egga nicamu yao ira nga gannugannug anna aru, ira im maquefugac tap pattalacag nu anna ariannu ipabbunga nu tap pacannammu tac cani Jesu Cristo nga Yafu tam. **9** Tanu it tolai nga auassa ic cuddanao ay buling, ay tu yalaman nga masinganna y egga ta aranni, ay tu nattamanna ip pamacarenu na tad dan nga catagarulianna. **10** Lagud tac cunnud, uauagú, cuannu ngamin y addé nam macua nu tapenu

nu ic cunnao nga nagalannu anna necapili nu ay mal-ladda: tanu cunnao nac cuan nu ay ari camu bulabuga nga meruffu: **11** ta gafu lat tac cunnao meyauá nicamu ta aruaru ip pacatal-lung nu tang ngangangay nga pammagurayan nay Yafu tam annan Nanabbú nittam á si Jesu Cristo.

12 Ay tac cunnud eggangá laman nga manguiparaparaddam nicamu tac caranao nga gannug nu cunnunna paga tu dan ngana nga ammu nu ira ay tu egga camu nga napacaladda tac cacurucurugda. **13** Ay tan nonó cu laggapa mepangngo tu tac queggá toye tat tabernaculo ngoye ay pacasicannnat tacamu ta angnguiaparaparaddam cu; **14** tam megafu tap pacannammú tu aranni ngana ic quearayyú toye tat tabernaculo tac cunné gabba tap pinalappá nió ni Jesu Cristo nga Yafu tam. **15** Ay cuac cu gapa ngamin y addé na auayyá tapenu noca ngana tac cabalin na ipappanó auayya nu nga mebattang tan nonó nu ic cuddanao ira nga gannug. **16** Ta ari cami nga nebulubulun tam macagui ta vidavida ira nga curuga masirib in necapanonó da, tan nicami nga naguilaya-gayya nicamu tap paca-auayya anna ilalabbé ni Jesu Cristo nga Yafu tam, nu ari tam megafu tan nepaquemammá mi tad dua bullung nga mata mi tan nerulay á quecacua na. **17** Ta inalauá na tad Dios Ama ic quecacua annad dayao, turi tal labbé sa nang ngaral nga naggafu tag Gloria nga auan tu Queyariganna nga namalappá tu cunnao: Yao y Aná cu nga tammayucaccu annac cabannabannayac cu: **18** ay tu yao nga ngaral ay naguinna mi tac quelabbé na sa, turi tap paddiam mi nga cabalunna tam masanto nga buquid. **19** Ay tac cunnao nangal-laladda ic cagui nga libbun nap profetas; ay tac cunnud mapia lagu nu tanggallan nu tam mapia nga cunne tat tadday nga tulu tam maribbo nga lugar ta addé tap pan-nauag na aggao anna addé tap pallauan taf futu nu nab bitun tap pallabaga. **20** Ay tu mepangngó tu cammuan ta olu tu auan bulabuga tu cagui ta escritura nga libbun nap profetas tu netangacuan ic capalacag na. **21** Ta auan bulabuga tu profecia nga naggafu ta ure nat tolay: nu ari it tolay iyubobug na y ubobug nga maggafu tad Dios, ta guyuan yaya na Espiritu Santo.

2 NGUEM tan nabbubuttulan nat tolay siminaddag im mappé ira nga profetas, tac cunnac quegga naf falso nga maestros tan nattattaddayan nu nga ira gabba im manguilabbé

tam macararal nga tuddu, nga passiddangadda y Yafu nga guiminatang nira, ay tu iragalaman im mangnguiauá tac cadaraladda nga auat tu babang. **2** Ay aru y ari mattungngan nga mangngua ta ipagguraguray tac carabbud da; ay tam megafu nira id dalan nab biga lar á curug maracay ic cobobugan na. **3** Ay tammegafu taf fuguic annap pacauarada, cuadda camu noca tu taguilacu tal logó nga ubobug: ay nu it tagaruli danao nga natacquilalan ta addé gari ari ngana nga mabinnay, ay tu ic cararal da ari nga maccaturug. **4** Tanu id Dios arianna nga pinacoman y angeles tan nira nga nattagaruli, nu ari netabbó na ira ta inferno, ay tu finucú na ira tac cajjibbattan, tu paguiddaggadda tap pamanunnú; **5** anna arianna pinacoman y olu nga mundo, nguem binattang na si Noé tuangué tap pitu nga cabuluuna, nga yaya im mangnuifulufulung tab bigalar á pia nap pangngupangngua, tay yaya nga namaddanum tam mundo nam minattagaruli ira; **6** ay pinabbali na is ciudades na Sodoma anna Gomorra ta abú annab binucquena ira, tu nanguipasinnanna tac caranuri nga maracay ip pattolena; **7** ay tu pinalliag na si Lot nga matulu, nga daruman nac caranuri nac quetaddacay tam megafu tam malullug nga attolay nam minattagaruli **8** (tanu yao nga tolay nga nabbalayan nas sippó nga maquitappaddian nira, maraddam tac caggaggao y icararua na tam megafu ta jitta nac cucucuan nat tolay ira nguri nga quitaddacay): **9** Y Yafu Dios ammuna nga palliaran tap pangacacca danuri im mappia ira nga tolay annap payyan tu tagaruli im maddacay ta aggao nap pamanunnú; **10** ay napatalugaring tac caranuri tay ya laman nga cuadda immaquipassimesimeg anna maquipassinasinapang, anna uyoyauadda ip paquimorayan; taliuaga ira, minaggatattul ay tu ari ira nga maganassing nga malil-libá tam motun ira nga mammaguray: **11** tanu y angeles ira, nu cunnunna paga tu motun ira tas sican annap pacapangngua ariadda ira nga lilibatan ta arubang Nafu Dios. **12** Nguem danao pinaratu ira nga auattu utó, neyaná ira nga ayam nga magafú tapenu mapapatay; nga uyauyauadda ig gannug ira nga ariadda ammu ic quebalinan na, auattu babang nap patera tam megafu tac cararal da, **13** magattam ira ta jjiga tu taddan nad daqué na icalangad da; tolay ira nga ibilang da tu mammí ip pagguraguray ta aggao; lul-lug annas zitta danao nga pappasipasingngattadda tap paddaggudda nga maquipagarubang nga cuman nicamu; **14** ay tu im matara

egga nga nefurú tac quidal-lora, ay tu ariadda nga tungngangan ip pattagaruli ra ; tu yalara cuadda immanguilogó ta icararua ira nga ari mamacatadday ; ay nu iffutu ra egga laman nga nelamma taf fuguic annap pacauara, aná ira lagu nag guegec ; **15** ay tu pinanauad da im matunung nga dalan, ay tu nauauan ira tu ya nga finulú da id dalan ni Balaam nga aná ni Beor nga inayá na it taddan nam maracay nga obra ; **16** nguem naccacaguianan yaya tam megafu tap panadda-taddá na : y ayam nga umal nga nagubobug tu caguitta nang ngaral nat tolay finugaddan na ic colapa nap profeta. **17** Danao ay latuá ira nga auat tu danum, annac cunam nga necagag nap paddag nga masican ; ay ira in nelinnayan na jjiwbó nat tinieblas tangngangangay. **18** Tag gafu tap pabbuyá ra tam marabbá nga cagui nga peddarayao, ilogó ra tam megafu ta angnguinmi-immi ra tab baggui, danuri ic cucurugan nam minarayyu ngana ira tac caranuri nga mattolay tac caliuatan ; **19** ay tu itabbara nira ic capalussag da nga egga gamma laggapa nga guibul ira nac cararaladda ; tanu it tolay nga egga nga napatulú egga yaya ta acquimoray turi tan nacapatulú sa. **20** Tanu minarayyu ira ta zittaritta ira nam mundo tam megafu tap pacanammu ra tac cani Jesu Cristo nga Yafu annan Nanabbú, ay tu manoli ira mangana sa annam mapatulú ira, y urian nga paddiadda ay maraqué nga curug anné paga tag gafu na. **21** Ta mapia lallagu ngana nacuan nu ariadda nga nammuan id dalan nga matunung, anné turi tac cabalidda nga nacannammu, linicuradda is santo nga dorob nad Dios nga neyauá nira. **22** Nesimmu nira ic cunna accaguian tac curug nga unoni, nanoli mangana ic quitu tap pagutotana, ay nu iggucung nga najjigú ngana, nal-lupang mangana taf fuyó.

3 SICAMÚ nga tammayú cu yao ngana im mecarua nga turá nga initubug cu nicamu ; ay tu tan nira nga dua ya lara talacurug cu ip pamasicac cu tan nonó nu nga manauag tam megafu tap panaddataddac cu nicamu ; **2** mepangngó tu daddamman nu y ubobug ira nga pinalappá nap profetas nga masantos gari, annat tuangué tad dorob nay Yafu anna Nanabbú nga inipeyauá na ta apostoles na : **3** ay cammuan nu yao ta olu, tu ta urian ira nga aggao duttal noca im minangnguyoyung ay tu ya nga tuttulad da ip passinasinapang da. **4** Annac caguiaadda : ¿ Sitao id dian na netabba tal labbé na ? ta addé ta aggao nga inipaccaturug nag guiraman, ngamin

ig gannugannug auadda tu nangulian tac cunné gari tap paddiadda ta addé tag gafu tac caparó ira nap pinaratu. **5** Ta yao ic cattamad da nga gugguratan, tu egga il languí ta addé gari, ay tadday á dabbun nelibu tad danum annat tangnga nad danum tag gafu tac cagui nad Dios; **6** ay tam megafu tao im mundo gari, sinaccabban nad danum ay natay: **7** nguem il languí nga egga sangao tuangué tad dabbun, napappannan ira tag gafu galaman tac cagui nad Dios ay nelinnay tu canau na afuy noca ta aggao nac capanunnú annac catagaruli nam maddaqué ira nga tolay.

8 Nguem simmayú cu ira, ariannu nga cattaman it tadday nga gannug, tu nu it tangaggao ay caguitta nam maribu tad dagun ta arubang nad Dios, ay nu im maribu tad dagun caguitta nat tangaggao. **9** Nu y Yafu ari mabinnay ta initabba na, nga tagabinnayán nac caruan nga tolay; nguem curuga apaddu ip paciencia na nicamu, ta arianna icaya tu egga im matay nu ari agamin bí mepangngó tu mabbabau. **10** Nguem y aggao na Yafu duttal nga cunné tam minattacatacao; ay ta aggao nguri gumurugurú noca il languí ay nu ip pinaratu ira tag gucac nal languí malunag noca ira tap patu nga gumaggang, ay nu id dabbun anna obra nga eggasa matuggui noca ira ta afuy. **11** Ay ya nganangay tu ngamin danao nga gannugannug ay mabuccay noca ira, ¿cunnasi nam mepangngó nga pattolenu tang ngamin tam marenu nga pangngupangngua anna inaggal-lal-ló nu, **12** tu aleran nu annac quelugan nu nga curug id dattal na aggao nad Dios, nga turi nga aggao, il languí tac catugguina ay mabuccay ay nu ip pinaratu tag gucag nal languí ay malunag? **13** Nguem tac cunné tan netabba na, innaggattam ib bagu nga languí annab bagu nga dabbun, nga paddianan ira nam menunung.

14 Tac cunnud lagud simmayúcu ira, ya nganangay tu innaggan nu ira yao nga gannug, matturatura camu tapenu memammó ip paddipadian nu, nga auan tu daping anna auan tu liuá ta arubang nad Dios. **15** Ay ipen nu tannonó nu tu y apaddu nga paciencia nay Yafutam ay yaya ic capal-liagan; tac cunna initurá nicamu nam meddú nga uaguitam nga si Pablo tac cunné tap pacautó nga neyauá sa; **16** ta ira gapa yao nga gannugannug y ubobugan na tang ngamin tat turá na, nga egga nira ic curuga marigá nga patalattaccan tan nonó, nga paquiual-lan danuri nam macajjammu anna ari nga macatadday ira nga tolay, tac cunné na gapa tac caruan ira

nga escritura, tu yaya ic cararaladda. **17** Tac cunnud lagud mammeddú tam megafu tad dana nga pacannammu nu ngana tac cunnao, mattalicarag ta maraqué nu tap pangá nicamu nal liuá nam maddacay ira, ay matagá camu tac caladda nu. **18** Ay tu tumubu camu tag gracia annap pacannammu tay Yafutam annam Nanabbú nittam á si Jesu Cristo. Yaya paray ic queyauatan nag gloria tas sangao annam mafugafugab. Amen.

OLU NGA TURÁ

NI

JUAN.

1 YURI y egga ta addé tag gafu na, yuri in naguinna mi, yuri in nasingammi tad dua bullung nga mata mi, yuri y inimammammi mi, yuri is sinammi mi tal lima mi, tam megafu tac Cagui nga icatolay; **2** (tanu y inangó ay nepemammá, annan nasingam miannap pinacurug mi, ay tu ipacannammu mi nicamu ip pattolay, yuri ingngangay nga ipattolay nga egga ta Yama, ay tu nepemammá nicamu;) **3** yuri in nasingammi anna naguinnami palappatam mi gapa nicamu, tu icomanguenu gapa nga metangabbilang nicami: ay tapenu ta ipattattadde tam metangabbilang gapa y Yama anna Aná na nga si Jesu Cristo. **4** Ay tu iturá mi nicamu danao nga gannug tapenu im mulamugang nu ay mebalabalin.

5 Ta yao ib bilin nga naguinna mi tas simú na, ay tu ipammu mi nicamu: tu id Dios ay yaya it tulu, ay auan bulabuga tu jjibbó sa. **6** Nu caguiattam tu egga ic quetangabbilangat tam sa, ay lumacag ittam ta jjibbó, massirisiri ittam ay tu ariattam nga cuan ic curug: **7** Nguem nu lumacag ittam tan nauag, tag gafu tac queggana tan nauag, ay maccatagatagappó ittam, ay nu id daga ni Jesu Cristo nga Aná na pacarenuan na ittam tangngamin nga catagaruliattam. **8** Nu caguiattam tu auattam tu liuá, ilogótam galaman ib baggui tam, ay auan tu curug nittam. **9** Ay nu iconfesar tam ic catagaruliattam, yaya ay matunung anna ari manabag tu pacomanna ittam tac catagaruliattam annap pacarenuan na ittam tangngamin nga maracay. **10** Nu caguiattam tu ari ittam nattagaruli, cuattam tac cunnam minassirisiri yaya, ay nu y ubobug na ay auan nittam.

2 YÉ aná cu ira nga babaddí, danao nga gannug iturá cu nicamu tapenu ari camu mattagaruli. Ay nu egga ittolay

nga nacaliuá egga ittadday Paquiabugaduattam ta arubang nay Yama nga si Jesu Cristo gabba nga matunung: **2** ay tu yaya im mamacalunnay tal liuá tam; ay ari laman tac catagaruliattam nu ari gapa tac catagarulian ngamin nam maddian tat tangapaddabunan. **3** Ay tam megafu tao ammu tam tu ammu tam yaya, nu parulattattam id dob na. **4** Yuri im maccagui: ammu yaya, nguem arianna parulattam id dob na, ay tadday nga minassirisiri, ay auan sa tucurug; **5** nguem nu im mamaruló tad dorob na, ay nafulotan ic capasiccal na iddú nad Dios sa. Ay tam megafu tao ammu tam tu egga ittam sa; **6** yuri im maccagui tu egga yaya sa, mepangngó tu lumacag tac cunné ta inilal-lacag na.

7 Yé tammayú cu ira ari tu ya nga iturá cu nicamu id dob nga bagu nu ari id dan nga dob nga dana nga egga nicamu ta addé gari; id dob nga dan ay yaya ic cagui nga naguinna nu ta addé tag gafu na. **8** Iturá cu mangana nicamu ib bagu nga dob nga yaya ic curug sa annan nicamu: tanu y jjibbó ay mattalebog ngana ay nu ic cucurugan tulu mannauag ngana. **9** Yuri im maccagui tu egga yaya tan nauag ay icalusso na y uagui na, egga paga ta jibbó ta addé tas sangao. **10** Yuri im mangamao ta uagui na, egga yaya tan nauag ay tu auan tu queruffuan na. **11** Nguem yuri im malussao ta uagui na, egga ta jibbó ay lumacag ta jjibbó ay arianna ammu y angayan na tam megafu ta y jjibbó ay binuling na im matara.

12 Natturatá nicamu, aná cu ira nga abbing gafu ta napacoma ic catagaruliannu tam megafu tangngagan na. **13** Natturatá nicamu guiraman tam megafu tap pacannammunu turi ta egga ta addé tag gafu na. Natturatá nicamu babbaguitolay tag gafu tap pamatulú nu tam maracay. Natturatá nicamu abbing ira tam megafu tap pacannammu nu tay Yama. **14** Natturatá nicamu guiraman tam megafu tap pacannammu nu turi tan nassinolay ta addé tag gafu na. Natturatá nicami babbaguitolay tam megafu tas sican nu annac quegga nicamu nac cagui nad Dios annan napatulú nu im maracay. **15** Arian nu ayatan im mundo ó nu danuri y egga tam mundo. Ay nu egga im maya tam mundo, y ayá nay Yama ay auan sa. **16** Ta ngamin y egga tam mundo, ip pagguragure tab baggui annac carabbun, pagguragure nam mata annap peddarayao tap paddipaddian, ari tu cua nay Yama nu ari cucua nam mundo. **17** Ay mattalebog im mundo annap pagguragure na; nguem yuri im mamaruló tad dob nad Dios mabattang tang ngangangay.

18 Yé aná cu ira nga abbing, yao ngana y urian nga horas ; ay ta cunnan naguinna nu nga lubbé y anticristo, cunnunna gapa tas sangao aru in naganticristo ; ay gafu tao ammu tam ta yaya ngana y urian nga horas. **19** Nal-lauan ira tan dabbun nittam, nguem ari ira nga cabuluttam ; tanu cabuluttam nacuan ira, ay naquitapaddian ira nacuan nittam : nguem nanao ira tapenu malappá ic casinganna tu ngamin ira ay ariattam nga ca bulun. **20** Ay egga nicamu y aguifefu nga Masanto ay ammu nu ngamin im magannugannug. **21** Ariá nicamu nga natturá tam megafu ta ariannu pacannammu tab bigalar á curug, nu ari tam megafu gaba tap pacannammunu sa ; ay tam megafu tac cauan nas siri nga nequibu tac curug. **22** ¿ Sinni im minassirisiri nu ari yuri im mannega tu si Jesus ay yaya ic Cristo ? Yaya yao y anticristo, nga mannega tay Yama anna Aná na. **23** Masqui sinni nga mannega ta Aná auan gapa sa y Yama. Yuri im mangiconfesar ta Aná egga sa y Yama. **24** Nguem tan nicamu, pagurayan nu tu mebattang nicamu in naguinna nu ta addé tag gafu na, ay sicamu gapa mebattang camu ta Aná annay Yama. **25** Yáo y inítabba na nittam nga paccatolay tangngangangay. **26** Neturá cu nicamu ic cunnao tam megafu turi ira tam manguituggub tad dalan nga quial. **27** Nguem nu y aguifefu nga inalauá nu sa, egga nicamu ay ariannu auagan tu tudduan nacamu nat tanacuan , nguem yatun nga aguifefu ituddu na nicamu ngamin ig gannugannug, ay tu tuddu nga curug ay accan tu siri ; ay nu cunnasi na inittuddu na nicamu, yatun it tacquilalan nu. **28** Ay tas sangao, aná cuira, maddiac camu sa ; tapenu noca tap pappasingan na, egga y ingal nu anna ari camu nga mappasiran ta arubang na, noca tal labbé na. **29** Nu ammu nu tu yaya ay matunung, ammu nu gapa tu yuri im mangngua tab bigalar á catunungan ay mebilang tu aná na.

3 INNAN nu, nu anni nga ayá y iniyauá nay Yama nittam tapenu cagalan ittam tu aná ira nad Dics ; ay tu aná na lagu ittam. Tam megafu tac cunnao, im mundo arianna ammu ittam tag gafu ta arianna pacannammu sa. **2** Yé simmayú cu ira, sangao cua ittam nad Dios nguem ari gapa nga malappá nu anni ittam sa ; ta nasinngattam ic casissinnan na. **3** Ay ngamin danuri y egga ic cunnao nga paguinnanama, yaya yao ippamacarenu ra galaman nira, ta yaya ay marenu, **4** nguem ngamin danuri im mangngua tac catagarulian taddatan na id dorob ; tanu ic catagarulian ay panaddá tad dorob. **5** Ay

ammu nu tu nap pasingan yaya tu mangari tac catagarulian, ay tassa auattu catagarulian. **6** Ay nu sinni laman nga maddian sa, ari macaliuá : ay nu sinni laman nga macaliuá ariana yaya nga masingan ni ammu na yaya. **7** Yé aná cu ari nga babaddí ariannu ipabulun tu ilogó nacamu nu sinni lara toláy : yuri im mangngua tac catunungan, ay matunung, tac cunné gapa tac catunung na. **8** Nu im mangngua tac catagarulian, ay cucua yaya nad diablu ; tanu id diablu mattagaruli ta addé tag gafu na. Tag gafu tao, nappasingan y Aná nad Dios, tapenu buccayanna y obra nad diablu. **9** Nu sinni laman nga neyaná tad Dios, ari mangngua yaya tac catagarulian ; tanu ig gacana ay maquitapaddian sa ; ay arianna auayya im mattagaruli, ta neyaná yaya tad Dios. **10** Tao nga gannug ay map pasingan y aná nad Dios, anna aná ira nad diablu : nu sinni laman nga ari mangngua tam matunung anna arianna ayatam y uagui na, ari yaya cua nad Dios. **11** Ta yao ib bilin nga naguinna nu ta addé tag gafu na, tu maccasiaya-ayá ittam ; **12** tu ari caguitta ni Cain nga cucua yaya nam maracay ay pinapate na y uauaguina. ¿Ay ngatta ta pinapate na yaya ? Tag gafu ta y obra na ay maracay, ay nu y obra ni uagui na ay matunung.

13 Yé uauagui ira, arian nu nga icapal-lá nu taddutan na camu nam mundo. **14** Ammu tam tu nate ittam ay naguinnole ittam ta ayatattam y uauagui tam. Nu y ari mangayá ta uagui na, ay egga yaya tap patay. **15** Nu yuri im manaddú ta uagui na ay minammapatay ; ay ammu nu tu auan bulabuga tu minammapatay tu maddiassa y inangó nga ngangangay nga manayun sa. **16** Tao ay nammuattam y ayá nad Dios tam megafu ta iniauá na y inangó na tag gafu nittam, ay mepangngó tu iyauá tam y inangó tam tag gafu ta uauagui tam. **17** Nguem nu sinni laman nga egga sa ic cucua nam mundo ay masingan na tu egga ip pagauagan na uauaguina, ay tu ilicug na sa y al-ló na, ¿cunnasi lagu nap paddiassa na ayá nad Dios ? **18** Yé aná cu ira nga babaddí, ari ittam nga mangayá tac cagui laman ó nu jjila ; nu ari ta obra annac curug. **19** Ay tac cunnao ammu tam tu cua ittam nac curug, ay tu pacaladdattam taf futu tam ta arubangna : **20** tanu if futu tam ay uyauán na ittam, docal paga id Dios anné taf futu tam ay ammu na ngamin nu anni laman. **21** Yé simmayú cu ira, nu arianna ittam uyauán naf futu tam, maguinnanama ittam tad Dios. **22** Ay nu anni lara gannug nga quiddauat tam sa,

alauatattam sa ta parulattat tam id dob na ay cuattam yuri mammí tam mata na. **23** Ay tu yao id dob na tu mapengngó tu cumurug ittam ta Aná na á si Jesu Cristo, ay tu mac casiaya-ayá ittam tac cunné ta inirob na nittam. **24** Ay tu yuri im mamaruló tad dob na ira, maquitapaddiassa, ay tu egga yaya sa. Ay taggafu tac cunnao ammutam tu egga yaya nittam tam megafu ta espiritu nga iniaua na.

4 YÉ simmayú cu ira, arian nu nga curugan ngamin y espiritu, nu ari caccapan nu bí nu y espiritu ay espiritu ira nad Dios ; ta aru im mappé nga profetas nga nallauan ira tam mundo. **2** Gafu tao ammu nu y Espiritu nad Dios : ngamin y espiritu nga mamalappá tu si Jesu Cristo ay nassinolay nga nabbagui, ay cua yaya nad Dios ; **3** ay tu ngamin y espiritu nga ari mangiconfesar cani Jesus ay ari cua yaya nad Dios : ay tu yao y espiritu na anticristo, nga naguinna nu tu lubbé ; ay egga ngana sangao tam mundo. **4** Yé aná cu ira nga abbing, cucua na camu nad Dios ay tu sicamu in nacapatulú nira, tanu y egga nicamu docal nga curug anné ta egga tam mundo. **5** Cucua ira nam mundo, ay yatun ig gafu na tu im mundo y ubobugad-da ay mundo gapa im magguinna nira. **6** Cua ittam nad Dios ; yuri im macanammu tad Dios ay guinnan na ittam, ay yuri y ari cua nad Dios, arianna ittam guinnan. Ay tag gafu tao, ammu tam y espiritu nac curug anna espiritu nal liuá.

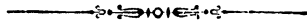
7 Yé simmayú cu ira, mac casiaya-ayá ittam tanu y ayá ay cua nad Dios : ay nu sinni laman nga mangayá neyana tad Dios, ay ammu na id Dios. **8** Yuri y ari nga mangayá arianna ammu id Dios ; tanu id Dios ay ayá. **9** Toye gabba ay nepasingan na y ayá nad Dios nittam, tunu id Dios ay zinob na tam mundo it tadday nga Aná na, tapenu matole ittam megafu sa. **10** Yao ic casinnan na ayá, ari tu megafu ta inayá tam id Dios, nu ari gafu ta inayá na ittam ay tu zinob na y Aná na tapenu pacalappaon na ic catagaruliattam. **11** Yé simmayú cu ira, nu inayá na ittam tac cunnao nad Dios mepangngó gapa tu mac casiaya-ayá ittam. **12** Auan bulabuga tu nacasingan tad Dios : nu mac casiaya-ayá ittam, egga nittam id Dios ay y ayá na napasical nittam : **13** yao ip pacannammuattam tu egga ittam sa, ay tu yaya nittam, ta nangnguiauá nittam tu Espirituna. **14** Ay nemamatattam annap pinacurug tam tu y Yama zinob na y Aná na tu Nanabbú tam mundo. **15** Nu sinni laman nga mangiconfesar tu si Jesu Cristo ay Aná nad

Dios, egga sa id Dios, ay egga yaya tad Dios. **16** Ay ammu tam anna quínurug tam y ayá nad Dios nittam ; ay yuri im maddian ta ayá, maquitappaddian id Diossa. **17** Yao ic capasiccalan na ayá na nittam tapenu egga y icasiccattam ta aggao nap pamanunnú ; tanu cunnasi yaya cunnatun tam gapa toye tam mundo. **18** Auan tu assing nga nequibu ta ayá : nguem y ayá nga napasiccal parayuanua y assing : ay nu yuri im maganas-sing ari napasiccal y ayá na. **19** Mangayá ittam tag gafu ta yaya y olu nga mangayá nittam. **20** Nu egga it tolai nga maccagui, ayataccu id Dios, nguem durumanna y uaguina, massirisiri yaya ; tanu yuri y ari mangayá ta uagui na nga nasinganna, arianna auayya nga ayatan id Dios, nga arianna nasingan. **21** Ay tu iddob nga inalauátam sa caguian na tu yuri im mangayá tad Dios ayatanna gapa y uagui na.

5 NGAMIN danuri im mangurug tu si Jesus ay yaya ic Cristo, ay neyaná tad Dios : ay nu sinni laman nga mangayá ta inianá ay ayataggapa na inianá na yaya. **2** Tam megafu tao, ay ammutam tu ayatattam y aná ira nad Dios, nu ayatattam id Dios annap parulattattam id dob na ira ; **3** ta yao y aná nad Dios tu parulattattam id dob na, ay tu id dob na ay ari marammó. **4** Ta ngamin danuri in neaná tad Dios, patulucadda im mundo. Ay tu ya nga macalá tab victoria im mangaffú tam mundo, nga yaga il ladda nap pangurugtam. **5** Ay sinni yatun nga macapatulú tam mundo, nu ari yuri im mangurug tu si Jesus yaya y Aná nad Dios ? **6** Yaya yao yuri il limibbé tad danum annad daga nga yaya gabba si Jesu Cristo ; ari tu danum laman nu ari danum annad daga. **7** Ay tu y Espiritu yaya im mamacurug, tanu y Espiritu yaya ic curug. **8** Ta egga it tallu nga mamacurug, nga yaga y Espiritu, id danum annad daga : ay danao nga tallu tadday laman ip paganuanugutadda. **9** Nu alauatattam ip pamacurug nat tolai, ay ip pamacurug nad Dios ay euruga docal paga ; tanu ip pamacurug nad Dios ay yaya ip pamacurug na ta Aná na. **10** Im mangurug ta Aná nad Dios egga sa y angngurug. Ay nu yuri y arimangurug tad Dios, cuanna id Dios tu tadday nga minassirisiri ; ta ari mangurug ta inipamalappá nad Dios nga namacurugan na ta Aná na. **11** Ay tu yao nga pamacurug ay cunnao, tu id Dios iniauá na nittam ip pattolay tang nga-ngangay, ay tu yao nga ipattolay egga ta Aná na. **12** Yuri y eggasa y Aná nad Dios, eggasa ip pattolay nga nganga-

ngay ; ay yuri y auassa y Aná nad Dios, auas sa gapa y icattolay.

13 Initurá cu nicamu danao nga gannugannug tapenu camuan nu tu egga in negagangay nga icatole nu, napatalugaring nicamu nga mangurug tang ngagan na Aná nad Dios. **14** Ay yao y agguinnanamamatam sa, nga nu egga ic quiddauattam sa, nga mecunnay ta urena, guinanna ittam tannu anni laman nga quiddauattam sa, anna ammutam gapa tu meyauá nittam ic quiddauattam sa. **15** Ay nu ammutam tu guinnanna ittam tannu anni laman nga quiddauattam, ammutam gapa tu alauattam ic quiddauattam. **16** Nu egga it tolay nga masinganna y uagui na nga mangngua tac catagarulian nga ari mepatay, quiddauanna tad Dios ay iyauá na sa y inangó tapenu meyauá tac caranuri nga ari mangngua tal liuá nga mepatay. Egga il liuá nga mepatay ; ay tu ari tu cuddanao nga liuá ic caguiaccu tu ipaquimalló na. **17** Ngamin ip pangngupangngua nga maracay ay catagarulian, ay egga ic catagarulian nga ari mepatay. **18** Ammutam nga nu sinni laman nga neyaná tad Dios ari mattagaruli ; ay nu yuri in neyaná tad Dios igutanna ib bagguina anna ari matuccal yaya nam maracay. **19** Ammutam tu cua ittam nad Dios, ay tu ngamin im mundo egga tam maracay. **20** Nguem ammu tam tu y Aná nad Dios ay limibbé ay iniddanna ittam tu nonó, tapenu ammutam yuri ic curug anna egga ittam tac curug, ta Aná na gabba á si Jesu Cristo. Yao ic curuga Dios anna ngangangay nga ipattolay. **21** Yé aná cu ira nga babaddí, umarayyu camu ta aggananitian ira.

MECARUA NGA TURÁ

NI

JUAN.

1 IL lalacalay tan napili nga señora anna aná na ira nga ayatac cu nga curug, ay tu ari laman tu sacan nu ari gapa ngamin danuri nga macannammu tac curug. **2** Tam megafu tac curug nga egga nittam annam mappanagá nittam tam maffugafugab: **3** paray nacuan tu calubuan ittam tag gracia, alló, anna imammó, nga maggafu tad Dios, tay Yama ay tay Yafutam á si Jesu Cristo, nga Aná nay Yama, tac curug anna ayá.

4 Ipagayayá cu tan nerulay in nepaquesimmú tac caruan ta aná mu ira nga tumuttul ira tac curug, tac cunnam mebilin tad dob nga inalauá tam tay Yama: **5** ay tás sangao, señora, ipaquimalló cu nicao, ari tam megafu tu cunnab bágu nga dob y iturá cu nicao, nu ari yuri id dob nga dana ngana nga egga nittam ta addé tag gafu na, tu maccasiaya-ayá ittam. **6** Ay tu yao y ayá nga yaga ip panuttul tam tad dob ira. Yao id dob, nga naguinna nu ta addé tag gafu na nga mepangngó tu tuttulan nu. **7** Ta aru im minannabag nga simül-lung tam mundo, ay tu ariadda nga iconfesar tu si Jesu Cristo ay nassinolay. Yao im minannabag ira anna anticristo. **8** Tangngalan nu sicamu tapenu ariannu nga arianan in nabalittam nga inicalangan, nu ari tapenu alauatan nu y enteru nga premio. **9** Nu sinni laman nga egga ta arubang ay arianna parulattam it tuddu ni Cristo, auan sa id Dios: yuri im mamaruló tad doctrina ni Jesu Cristo, yaya id dian nay Yama anna Aná. **10** Nu egga y ume nicamu, ay arianna nga iyangay yao nga doctrina, ariannu nga alauatan yaya tab bale nu ay tu ari camu nga mad Dios sa: **11** tanu yuri im maddios sa, mesipó yaya tam maracay nga obra na.

12 Nu cunnunna paga tu aru y egga nga iturá cu nicamu, ariaccu icayá nga iturá nicamu tap papel annat tinta; nguem in nanamac cu ip pacangué nicamu nga paquiobobug, simú tas simú, tapenu ip palupaguiá nu ay mebalabalin. **13** Y aná ira nan napili nga uaguim ay dios da nicao.

MECATAL-LU NGA TURÁ

NI

JUAN.

1 IL lalacalay tam meddu nga si Gayo nga ayatac cu nga curug. **2** Simmayú cu, docal ip paccaragá cu tu mapia ip pallauanan mu tang ngamin nga gannugannug, ay tu mapia ig gauagauayyam mu tu cunnunna gapa ta icararuam tu paray nacuan tu egga tam mapia nga paddipaddian. **3** Ta nerulay y inipagayayá cu tal labbé na uauagui ira, nga namalappá tac quegga nicao nac curug anna ipanuttul mu tab bigalar á curug. **4** Auan tu curuga ipagayayá cu nga docal nu ari ic cunnao nga pacaguinná tu y aná cu ira ay tuttuladda ic curug.

5 Yé simmayúcu, cuammu tu ari logó nu anni lara obra nga cuam mu ta uauaguim annac cacabbagang mu ira : **6** ta ira im mamacaladda ta ayá mu ta iglesia : ta mapia nu sicao ay ituttul mu ira tam mapia annam menunung nga dalan tap pal-lalacag da tac cun nabbilin nad Dios : **7** tanu ira naggannuá ira tam megafu laman tangngagan na anna auan bulabuga ira tu iná tac Calinga ra. **8** Annung tam lagu nga alauatan anna arubangan tam mapia ira tapenu maquipangufun ittam nga mangngua tam mapia.

9 Natturatá ta iglesia : nguem si Diotrefes nga icayá na im maddian tac catannangan tan nattattaddayan, arianna ittam alauatan. **10** Tac cunnud lagud, nu macangayyá noca tatun, iparaddam cu y inicalanganna nga ilil-libá na ittam tam maddacay nga cagui : ay tu ari paga nga nabannayan tac cunnao nga quinguaquingua na, ari laman tu nanaquitan na nga inalauá y uauaguina ira nu ari negamma na gapa tac caranuri nga mayá mangalauá anna pinapanona ira ta iglesia. **11** Simmayúcu, ariammu nga parigan im maracay nu ari laman im bigalar á mapia. Nu im mangngua tam mapia ay aná yaya nad Dios, nguem nu im mangngua tam maracay arianna nasingan id Dios. **12** Ngamin it tolay pacaladdadda si Deme-

trio, cunnunna gapa tap pamacaladda nac curug : sicami gapa pacaladdam mi ay ammu nu tam manauag tu y ammacaladda mi ay curug.

13 Aru nacuan y iturá cu nicao, nguem ariaccu icayá nga iturá nicao tat tinta anna pluma : **14** ta innanamac cu ip paningaccu nicao ta aranni nga aggao ay macca arubang itta nga magubobug. Meyauá paray nicao y imammó. Ic caccofun ay diosda nicao. Maddios ca tac caccofun ira tac catagguitadday tang ngagadda.

IT TURÁ

NI

JUDAS.

1 SI Judas, nga aripan ni Jesu Cristo anna uagui ni Santiago, ubobug na turi tam mangagan ira tu tam-mayú nad Dios Ama, anna nelinne ira tu cua ni Jesu Cristo: **2** Mealubu paray nicamu y alló anna imammó anna umaru paray y ayá.

3 Simmayú cu ira, nu cunnunna paga tu pinacauará in naturá nicamu tam megafu tac capal-liag tam nga magguiguitta, mauag tu matturatá nicamu tapenu taddataddanattacamu tu pappannannu tam mapia im maladda nga angngurug nga egga ngana nga neyauá tas sasantos tapenu passiparipattan nang ngamin. **4** Ta egga ic caruan nga tolay nga nattagutagu nga simillung nga ira gabba y addé gari neturá ngana ip pagattat-tam da tac cunnao nga tagaruli, tolay ira nga maddacay nga pinabbalidda ig gracia nad Dios tu pagguraguray tac carabbun, ay tu nappaquilabbunadda it tadday nga Maestro nga yaga y Yafutam á si Jesu Cristo.

5 Sangao quelugac cu nga iparaddam nicamu, nu cunnunna paga tu dan ngana nga nammuannu ic cunnao, tu y Yafutam tac cabalinna nga namalliag tat tolay, tad dabbun na Egipto, binucque na tap pangurianan danuri y auan tu angngurug da. **6** Ay nu y angeles nga ariadda nga sinangngallan ip pammagurayadda annap paddianadda, pinaddianna ira ta jjibbó nga auattu addé tad docal nga aggao nap pamanunnú. **7** Is Sodoma anna Gomorra annas ciudades ira nga aranni, nga naquisimeg ira tac caguittara, anna edda nga inaleg it tanacuan nga daga tu naquisimegadda, napay ira tameyarig tu afuy nga ngangangay tu pagattaminadda tat taguruli nga nepay nira. **8** Nu cunnunna gapa, ira yao tap pattataguenóra dapingadda ib baggui, ay uyauadda ip pammaguray anna lilibatadda ig gloria. **9** Nguem si Miguel arcangel tap paquif-

fulofuló na tag gafu tab baggui ni Moises, arianna nga guina-gueran yaya nguem quinaguina sa: Porian naca nađ Dios. **10** Nguem danao gagueradda ig gannug ira nga ariadda ammu: ay nu yuri ig gagangay nga ammura, mararal tal limara tac caguitta na ayam nga auat tu nonó. **11** | Ay nira! ta binuludda id dalan ni Cain ay tu ya nga edda nga naguippan ic quial nga panuddu ni Balaan, ay tu nate ira tap padduruma nac cagui ni Coré. **12** Danao yuri in netagu ira nga maritta taf funcia nu, nu maquipagayam ira nicamu, ay tu ipastorda ira galaman nga auattu assing; cunam nga auattu danum, nga icagag nap paddag; cayu ira tat tiempo na Otoño nga auattu bunga, nga namiddua nga natay anna nabaddul tag gamúra; **13** maporay nga palung nab bebay nga pabbugatánna ip pasiradda; bitun ira nga macalacalag nga caguitta na nauauan nga nelinnay ta jibbó nga auattu cofutan. **14** Ay tac caranao egga gapa si Enoc nga yaya im mecapitu mamegafu tac cani Adan, ay tap pallabbun na, cunnao nap pinalappá na: innannu ta y Yafu limibbé nga cabulunna im minaribu ira nga sasantos na, **15** tapenu panunnutan na ngamin danuri im maddacay ta ari matunung nga inicalangadda, annat tuangué gapa ta ubobug ira nga marammó nga binuyá nam minattagaruli ira tu macatabbá sa. **16** Danao im minallilibá ira, minaddanug, nga ya lara aleradda ip pagguraguray tac carabudda, (ay tu is simú ra ya la ubobugadda ic caguicagui ira nga pessippó) ay ipasingadda y ammacacua ra tat tatolay tag gafu ta ayara laman nga macalá tap pammacapian annac capaleran.

17 Nguem sicamu simmayú cu ira, daddammanu y ubobug ira nga pinalappá na apostoles ira nay Yafu tam á si Jesu Cristo; **18** nga quinaguira nicamu tu ta urian nga aggao egga noca im minanguguyoyung nga ya lara bulunadda ic caragatadda nga auan tu capian. **19** Danao ira yuri im megungangay, cunna ayam, nga auan tu Espiritu. **20** Nguem sicamu, simmayúcu, pacaladdan nu sicamu tam maladda ngá angngurug nu, anna maquimalló camu ta Espiritu Santo. **21** Cuan nu tu ari nga manguli y ayá nu tad Dios ay tu iddaggan nu y alló ni Jesu Cristo nga Yafu tam, tu icatolay tangngangangay. **22** Ay tu icalló nu ic caruan ira nga egga nga mababang; **23** ay tu palliagan nu ic caruan, ilauan nu ira ta afuy; ay tu palliagan nu ic caruan ta assing; ay tu icarittanu anna icalulug nu is sinnun nga narapingang tagannug nap pagguraguray tab baggui annac carabbun.

²⁴ Tas sangao, yuri im maca-auayya nicamu nga managngal tapenu ari camu nga meruffu, annam maca-auayya nga manguiarubang nicamu tag gloria, nga auac camu bulabuga tu daping ay tu docal ip palupaguiá nu, ²⁵ ay tad Dios nga Nappatabbú nittam tac cani Jesu Cristo nga Yafu tam, yaya paray laman id dian nga gloria, pammaguray annap paca-auayya, tas sangao annam maffugafugab. Amen.

PANGUIPALAMMUYAG

NI

JESU CRISTO TAGGANNAGANNUG

IRA

Á PAQUILABBUNAN TAC
CANI JUAN.

1 IP panguilammuyag ni Jusu Cristo tag gannugannug ira nga paquilabbunan iniauá sa nad Dios tapenu ipasinganna ta aripanna ira danuri ngamin im mappangué ira á mesimmu tam mabi anna initubugna anna nepaburaburá na tat tadday nga angel na ta aripan na á si Juan; **2** ta yaya im mama-canauag tac cagui nad Dios anna pamacaladda ni Jesu Cristo anna tuangué gapa tangngamin á gannugannug ira nga nasignanna. **3** Mapalar á curug im macapabbibbig, tuangue tac caranuri tam macaguinna tac cagui ira nga nalabbun, annam macatacquilala tag gannugannug ira nga netura nira; ta aranni ngana nga lubbe y aggao nga natacquilalan.

4 Ubobug ni Juan tap pitu ira nga sibban ta Asia :

Mealubu paray nicamu ig gracia anna imammó nga maggafu turi tam massinole tassangao, taggari anna mappangué nga maggafu tap pitu nga Espiritu nga egga ira ta arubang nat trono na ; **5** nga maggafu tac cani Jesu Cristo nga curuga maladda nga ammacurugan, olu nga neyaná tan nammatay, anna acquimorayan ngamin nap papatul ira toye ta utun nad dabbun. Marayarayao yaya nga mangayá nittam, annan namacarenu tac catagaruliattam tam megafu ta inipamasinang na tad dagana ; **6** annap pinaddó na tam megafu nittam it tadday nga pappatulan, anna quingngua na ittam tu sacerdotes nad Dios anna Yama na ; yaya lap paray im marayarayao anna ngangangay ip pammagurena ta adde noca. Amen. **7** Imam-matan nu nga egga yaya lubbé nga nat tacay tac cunam ;

ngamin immatamata masingadda yaya, tuangué caranuri tan nangaddugsa ; ay tu ngamin ip pappatulan ta utun nad dabbun maraddam ira tag gafu sa. Paray nacuan, Amen.

8 Sacan y Alpha anna Omega, cunnao ic cagui nad Dios, nga Yafu, nga ngangangay ip passinolena nga auat tu gafu anna auat tu adde nap Pacapangngua na

9 Sacan si Juan, nga uagui nu, nga maquipagattam nicamu tajjigarigá, maquipaguileli anna maquipagattattam ta egga ira tac cani Jesus, nad dianá taf fugu nga mangagat tu Patmos, tac cagui nad Dios anna pappalappá ni Jesus. 10 Ta aggao nafu Dios cunnayyá nga nabbalin tu Espiritu, ay tal licurac cu naguinná ic curuga dactal nga ngaral, nga meyarig tag guni nat tadday nga trompeta 11 nga ya nga caguianna ic cunnao : nu anni im masingammu iturá mu tat tadday nga libro anna itaneg mu tap pitu ira nga sibban nga danao : Sibban ta Efeso, ta Esmirna, ta Pergamo, Tiatira, ta Sardis, ta Philadelphia anna ta Laodicea. 12 Ay nallipayyá ta innac cu y ngaral nga maquiobobuc niacan. Ay tap pallipé nasingaccu ip pitu nga candelabro ira nga bulauan ; 13 ay nu tat tangnga nac candelabro ira nasingaccu ic caguitta na aná nat tadday nga tolay, nga nabbaruasi ta apaddu nga magaddé tat tacquina, ay tu nalebutan ig gaco na tag gacayó nga bulauan. 14 Ay nu y ulu na anna bú na, mafurao á curug, tu caguitta naf furao nal lana, caguitta naf furao nal lappá ; ay nu im mata na caguitta nag gangá na afuy ; 15 ay nu it tacquina ira caguittara it tubbaga nga naguigguitan, tu caguitta nab bagu nga napacarenu ta ornu ; ay tu ingngaral na caguitta nag gurú na aru nga danum. 16 Ay tu egga tal lima na nga jjuanan ip pitu nga bitun : ay tu maggafu tas simú na it tadday nga espada nga mataram nga dua ingngarac na : ay nu ic casissinnanna caguitta nab bilag nu masican. 17 Ay tap pacasingaccu sa, natomba ngá tat tacquina tu caguitta in natay. Anna inipenna il limana nga jjuanan niacan, ay cunnao ic caguina : Arica nga maganassing ; sacan y olu anna sacan y urian, 18 anna sacan im Matolay ; ay natayá gari nguem innam mu sangao matolayá ta addé noca, anna egga niacan y annusi nap patay annap paddianan ira na icararua. 19 Tac cunnud lagud iturá mu igganugannug ira nga quemammattammu, anna gannugannug ira nga maddaggun ira nga macua, anna gan-

nugannug ira nga mappangué nga mesimmu; ²⁰ im misterio nap pitu nga bitun nga masingammu toyé tal limá tuangué gapa tap pitu nga candelabro nga bulauan. Ip pitu nga bitun ira y angeles nap pitu nga sibban : ay nu ip pitu nga candelabros ira ip pitu nga sibban.

2 ITURÁ muta angel nas sibban na Efeso :

Cagui nan nanammi tap pitu nga bitun anna lumacag tat tangnga nap pitu nga bulauan á candelabro ic cunnao : ² Ammu il langammu annab bannag mu anna aggattattammu, ay tu sicao ariammu nga cattamman im maddacay ira nga tolay, ay tu quinaccapammu danuri im mamalacag tu apostol ira, ay tu nagafú mu tu ari nga curug, ay tu mappé laman ira ; ³ ay docal y attammu ay noyoca gafu niacan anna ari ca bulabuga nga nalurá. ⁴ Nguem egga y ariaccu nicao nga icayá nga yaga y inipanguialimmu ta olu nga ayá mu. ⁵ Tac cunnud lagud, daddammammu nu sitao in natagatammu ay mabbabauica annac cuammu y olu nga mecalangan, tanu ari umayá nicao ay ariaccu tan nepayyanna ic candelabrom, nu ari ca mabbabauí. ⁶ Nguem yao y egga nicao nga icalussom it trabajo nan Nicolaitas ira nga icalussó gapa. ⁷ It tolay nga egga ittalingana, pagurayammu tu guinnanna ic caguian na Espiritu ira ta sibban. Danuri im macapatulú danuri y iddaccu tu cananna tam maggafu tac cayu na inangó nga egga tal lagum nap Paraiso nad Dios.

⁸ Ay tu iturá mu ta angel nas sibban ta Esmirna :

Danao ic cagui na olu anna urian, nan natay anna naguinnolay : ⁹ Ammú ib buruburung mu anna jjígá mu (nguem mapalegca), tuangué gapa tap panguyuyao danuri nam maccagui tu Judio ira, nguem ari gamma nga curug ta ira ay maddian ira tas sinagoga ni Satanás. ¹⁰ Arica nga maganasing toyé ta arubangammu nga pajjigarigatan : innammu, tu ip pangaccaccá egga nga mappapangué nga managá tac caruan nicamu ta ammucutan tapenu cacaccapac camu ; ay lagud taccunnud aru y attamman nu tal lagum nammafulu aggao. Mammacataló ca ta adde tap patem ay iyauá cu nicao noca ib barungú na inangó. ¹¹ It tolay nga egga it talingana, pagurayammu tu guinnanna ic caguian na Espiritu tas sisibban ira. Danuri im macapatulú ari ira ngana dannalan nam mecarua nga patay.

¹² Ay iturá mu ta angel nas sibban na Pergamo :

Danao ic cagui nan nanammi ta espada nga dua ingngarac na : **18** Ammú nu sitao ip paddianammu, nga yaga tap pamagurayan ni Satanás ; ay tu nebattang mu tam mapia ingngagac cu, ay ariammu nga iniualin ip pangurugmu niacan, ta aggao nguri ira ni Antipas nga ammacurugaccu, nga curuga sumigó niacan nga natay nicamu, tap paddianan ni Satanás. **14** Nguem egga niacan ib baddi nga mamacaraqué nicao, tam megafu ta egga nga nelibu nicao ic caruan nga mangurug ira ta tuddu ni Balaan, nga nanguituddu cani Balak tu manguitab-bó tab batu nga mamacaruffu ta aná ira na Israel tapenu canadda danuri im metunnag ta aggananitian, ay tu maddadal-lao ira. **15** Anna egga gapa nicao nga nelibu ic caruan nga mangurug tat tuddu nan Nicolaitas ira nga icalussó gapa. **16** Tac cunnud mabbabau ca ; tanu ari umayá nicao ganalaman ay bacalac cu ira ta espada nas simú cu. **17** Y egga it talingana, pagurayammu tu guinnanna ic caguianna Espiritu tas sisibban ira. Im macapatulú, iyauá cu sa in netagu nga maná, anna iddaccu yaya taffurao nga batu, ay ta utun nab batu ib bagu nga ngagan nga neturá, nga auassa tu tanacuan nga macannammu nu ari laman im mangalauá sa.

18 Ay tu iturá mu ta angel nas sibban na Tiatira :

Danao ic cagui na Aná nad Dios nga caguitta nag gángá na afuy im mata na, annac caguitta nat tubbaga nga naguigguitan it tacqui na : **19** Ammú it trabajom, ay nu y ayá mu, il ladda na angngurug mu aggattattam mu tuangué pa ta urian nga inicalagummu, aru nga curug anné paga ta olu. **20** Nguem yao y egga niacan nga mamacaraqué nicao, tam megafu tap panguipabulum mu tab babay nga si Jezebel nga mac cagui tu minal-labbun yaya : anna tuttudduan na anna itabarangna ta aripac cu ira tu maddada-lao ira ay tu canadda danuri im metunnag ta aggananitian. **21** Ay tu iniddac cu yaya tu tiempona tapenu mabbabau ; ay manaquí yaya mabbabau tap paquidal-lo na. **22** Innammu, itabbó cu yaya tat tadday nga dapan, ay danuri im maquipaddal-lo sa tac curuga dactal á j jigá, nu ari ira mabbabau ta icalangadda sa. **23** Ay papatayac cu y aná na ira ; ay ngamin is sisibban cammuadda noca tu sacan im manangngal tag guiurayan annag guiffutuan ; ay tu iddac cu ic catagguitadde nicamu tam mepangngó tat trabajo nu. **24** Nguem caguiac cu nicao, tang ngamin tac caruan nga egga ta Tiatira, tac caranuri ngamin nga ariadda am-

mu yao nga tuddu, nga ariadda ammu ic caracal nat tabag ni Satanás, ta accaguianadda ; ariatta camu ngana nga iddan tu icarammó nu. **25** Nu cunnunna paga, yatun ngana nga egga nicamu, tangngal-lan nu ta addé tal labbé cu. **26** Ay yuri im macapatulú, ay yuri im macalangalangan ta ipecalangaccu ta addé noca taf fununa, yaya noca y iddac cu tap paca-auayya na tang ngamin tap pammagurayan ira : **27** ay tu pammagurayan na ira tat tanga futul nga balayang, anna mabacca ira tac cunné tac cabacca nab banga nga cuan nam minaddueng ira ; tac cunné gapa ta inalauá cu tac cani Amá : **28** ay iyauá cu sa ib bitun nap pal-labaga. **29** Yuri y egga it talingana, pagurayammu tu guinnanna ic caguian na Espiritu tas sibban ira.

3 AY tu iturá mu ta angel nas sibban nas Sardis : Cunnao ic cagui nan nanammí tap pitu nga Espiritu nad Dios annap pitu nga bitun : Ammu ic quicquingnuam, nga egga ingngagammu nga icatolem, ay egga ca nga natay. **2** Maguim-muguc ca, ay pasicannammu danuri ig gannagannug nga nabattang nga egga nga naparan tu matay : ta auan tu nesinimuaccu tu quingnguam mga netuppal ta arubang nad Dios. **3** Tac cunnud lagud, daddammammu nu cunnasi na inipangalauá mu anna inipagguinnam ; annap pappannam mu, annam mabbabauica. Nguem nu arica mabbabauí, lubbetá tac caguita nam minattacatacao, ay tu ariammu ammu nu anni y horas nal labbé cu nicao. **4** Nguem egga ip pigo nga tolem tas Sardis nga ariadda nga zinapingan y alalá da : ay tu mebulun ira nga lumacac niacan nga magalalá tu furao ta mepangngó nira. **5** Im macapatulú magalalá yaya taf furao ; ay ariac cu nga arian ingngaganna tal libru na inangó, ay tu palapatac cu ingngagan na, ta arubang nay Yamá, ay ta arubang na Angeles na ira. **6** Yuri y egga it talingana, pagurayammu tu guinnanna ic caguianna Espiritu tas sibban ira.

7 Anna iturá mu ta angel tas sibban ta Philadelphia :

Cunnao ic quinagui nac curuga masanto, nac curuga nababalalayan nac curug, annan nanammí ta annusi ni David, yuri im mamuca nga auan tu macalitu, ay yuri im manguilitú nga auan tu macabucá : **8** Aminú y inicalanganmu (imamatammu, tu egga nga inipeccu ta arubang mu it tadday nga puerta nga nabucatan nga auassa tu macalítú), tu sicao baddi

ip pacaauayyam, tu quingnguan y inipecalangac cu, anna ariammá nas siddangan. **9** Innammu, y iyauá cu tas sinagoga ni Satanás, annac caranuri tam maccagui tu Judio ira nga ari gam mabba, ay massirisiri ira ; innammu, ta dobaccu noca ira nga mamalittucac tat tacquim, ay cammuadda tu ayatat taca. **10** Tammegafu ta inipamappanmu ta aggattattam cu, pappannat taca noca gapa ta horas nap pamanunnú, yuri y horas nga lubbé tat tangapanmundoan, tu capanunnú nam mattolay ira ta utun nad dabbun. **11** Mabitá lubbé ; tangngallammu tam mapia yatun is sinammí mu tapenu auan tu macafuló tab barungú mu. **12** Yuri im macapatulú, cuaccu yaya tu patunó nga batu tas sibban nad Dios cu, ay tu ari ngana yaya mapapanao turi : Ay tu iturá cu sa ingngagan nad Dios cu, anna ngagan nas ciudad nad Dios cu, ib bagu nga Jerusalem nga umulug tal languí nga maggafu tad Dios cu, annab bagu ngagac cu. **13** Yuri y egga it talingana, pagurayammu tu guinnanna ic caguian na Espiritu tas sibban ira.

14 Ay iturá mu ta angel nas sibban na Laodicea :

Cunnao ic quinagui na Amen, ic curuga masican annac curug nga ammacaladdan, ig gafu nap pamaratu nad Dios : **15** Ammú y inicalangammu, tu sicao arica nga malummin ó nu mapatu : Icaýá cu nacuan tu sicao malummic ca ó nu mapatu ca. **16** Ay tam megafu lagu ta alupatuacca laman, tu arica mapatu ó nu malummin, itupprá taca lagu tas simú cu. **17** Ta cummu nga maccagui, ricungá, anna aru ip pammacapiaccu, ay auaná tu auagan nu anni laman ; ay ariammu ammu tu sicao y auattu egga na, marigá anna uba anna buling ; **18** Itabarangu nicao tu gumatangca niacan tu bulauan nga napacafinu ta afuy, tapenu marricuca ; ay tapenu egga y ipellung mu tu furao, annat tapenu ari malappá ip pasirammu tam megafu tac cobam, ay tu gumatangca gapa niacan tu unguento tu iyaffuriá mu tam matam tapenu macasingacca. **19** Danuri y ayataccu, papporiaccu annat tagaruliac cu matturaturaca lagu ay mabbabauica. **20** Innammu, ta tumaddaggá tap puerta ay manototá : ay nu egga it tolay nga macaguinna tang ngaral cu ay ibucá na ip puerta, tullungása, mamugagá sa annay yaya gapa niacan. **21** Yuri im macapatulú, iddaccu noca yaya tu paguitubangnganna tap pammagurayaccu, tac cunné gapa tan nepamatulú cu, anna inipaguitubangu tad dian Náma tap pappatulanna. **22** Yuri im macaguinna, pagurayammu tu guinnanna ic caguian na Espiritu tas sibban ira.

4 TAC cabalic cu nga nacasingan tac caranao, nabucatan it tadday nga puerta tal languí, ay y olu nga ngaral nga naguiná, tadday nga ngaral nga caguitta nag guni nat tadday nga trompeta nga maquiobobug niacan, ay tu caguianna : Umené ca tao, ay ipasingaccu nicao im mesissimmu noca ta addé tas sangao. **2** Ganganalaman nealasigá ta Espiritu, ay innammu, egga it tadday nga trono tal languí, ay egga gapa it tadday nga naguitubangsa ; **3** ay yuri innaguitubang cunnac casissinnan nab batu nga naburaburitan annab batu nga curuga manguina nga Sardonía ay egga nga nalebutan tab bulangun it trono, nga cunna esmeralda ic casissinnanna. **4** Ay tal-lelebú nat trono ngao, egga id duafulu appá nga trono : Ay ta utud danao nga trono, nasingaccu id duafulu appá nga mannacam naguitubang nga nagalalá tu furao ; ay egga nga naddian ta ulura, ib barungú nga bulauan. **5** Ay mallauan tat trono, ic quilaquila, ngarangaral anna arugub. Ay egga ip pitu nga lampara nga afuy nga gumangagangá ta arubang nat trono, nga ira gabba ip pitu nga Espiritus nad Dios ; **6** ay ta arabang nat trono egga im meyarig tac casissinnan nab bebay nga bidru nga caguitta nac cristal ; ay tat tangnga nat trono, ay tal lebúna, egga y appá nga pinaratu matolay nga napannu tam mata ta arubang anna licuc. **7** Ay nu y olu nga pinaratu caguitta nal leon, ay nu im mecarua, caguitta na ubbun, ay nu im mecatallu nammucá tac caguitta nat tolay, ay nu im macappá nga pinaratu, caguitta nat tadday nga águila nga maccagab. **8** Ay yao nga appá nga pinaratu nga matolay, catagguitadde nira egga y annam nga payá na, ay napannu ira tam matá tal lelebú ra anna unacda : ay auat tu immang da tag gabi anna aggao, ay tu cunnao nac caguiadda :

Marayao, marayao, marayao y Yafu Dios,
nga Macapanggua tang ngamin, nga masinolay tangngangangay ta addé noca.

9 Ay tap paddayarayao nguri ira nap pinaratu, annap pammacuara annap pabalobalóra ta egga nga naguitubang tat trono, tapenu matolay paray ta addé noca nga auat tu cofutan, **10** idduafulu appá nga mannacam, mattacac ira ta arubang nan naguitubang tat trono, ay tu maddayarayao ira sa, tu paray nacuan tu matolay tang ngangangay, ay ipedda ib barungú ta arubang nat trono, ay tu caguiadda :

11 Mepangngó tac cunné nicao Afu, annad Dios mi tu alauatammu id dayarayao annac quecacua, anna pacaauayya, ta sicao in namaratu ngamin tam magannugannug, ay tam megafu ta urem napatatu ira.

5 AY nasingaccu ta jjiuuanan nan naguitubang tat trono it tadday nga libru nga naturacan ta unagna anna lauanna ay tu nataccabban anna naselloan tap pitu nga sello. **2** Ay nasingaccu im masican nga angel nga icucculléna tam masican nga ngaral, sinni immacabucá tal libru annam macari tas sello na? **3** Anna auan bulabuga tal langui, tad dabbun anna gucac nad dabbun tu macabucá tal libru ó nu macasingan sa. **4** Ay siminanguitá ta aru tam megafu tac cauan nat tolay nga umangay macabucá tal libru onu macasingan tam mayanna : **5** ay taddé turi tam manacam ira, quinaguina niacan, arica tumanguí; innammu, il Leon nga egga tat tribu ni Judá, Gaca ni David, nabucatanna il libru anna nacari tap pitu nga sellos na ira. **6** Ay nasingaccu tat tangnga nat trono anna appá ira nga pinaratu anna tangnga gapa nam mannanacam ira, ic Cordero nga maggataddag nga caguitta nan napa-patay, ay tu pitu it tagguc na, pitu im matana, nga ira gabba ippitu nga Espiritu nad Dios nga narob tat tanga pammundoan. **7** Ay limibbé yaya ay tu iná na tal lima nga jjiuuanan nan naguitubang tat trono. **8** Ay tap pangá na ngana tal libru, danuri y appá nga pinaratu tuangué tat duafulu appá nga mannanacam nallacag ira ta arubang nac Cordero, ay catagguitaddé nira nanammi ira tat tadday nga harpa anna tasas ira nga bulauan nga napannu ta incensu, nga ira gabba y acquimallo nas sasantos ira. **9** Ay tu cantadda ib bagu nga canto, nga cunnao y ubobugadda,

Mepangngó nicao im mangá tal libru annam mamuca tas sellos ira : ta napa-pate ca ta sinabbú mu tad dagam tam megafu tad Dios it tatolay tang ngamin nga tribus, caguicagui, ili-ili annap pappatulan, **10** ay inipangnguan ira tam megafu tad Dios tu tadday nga paquipaguileliadda annac quingnguanma ira tu sacerdots ; ay mammagure ira ta utun nad dabbun.

11 Ay nasingaccu, annan naguinná ingngaral nan napacaru nga angeles tal lelebú nat trono annap pinaratu ira nga matolay tuangué gapa tam mannanacam ira ; ay nu ibbilang da ay mafulu ribu nga mafulu ribu, ay jjibu nam minaribu : **12** nga icuccullé ra nga caguian,

Mepangngó tu ic Cordero nga napapatay alauatan na ip paca-auayya, capalegan, pacautó, pacapangngua, quecacua, gloria annad dayarayao.

13 Ay ngamin ip pinaratu nga egga tallanguí annad dabbun annag gucag nad dabbun, ta utun nab bebay ay ngamin iggan-nugannug nga egga tag cucag na, naguinná ic cunnao nga caguira,

Tan naguitubang tat trono, cunné na gapa tac Cordero, ira paray ic queya-uatan nad dayarayao annac quecacua, gloria annap pammaguray, tu ngangangay ta addé noca.

14 Ay nu y appá nga matolay nga pinaratu, quinaguira y Amen. Ay nu danuri im mannanacam nattacag ira nga nad-dayarayao.

6 AY nasingac cu tap pamucá nac Cordero tat tadday tap pitu nga sellos, ay tu naguinna ing ngaral nat tadday turi ta appá ira nga matolay nga pinaratu nga caguitta nag guni na aruguc, ay tu yao ic caguina, Umecatao. **2** Ay nasingaccu annan nemammatac cu it tadday nga cabayu nga furao id -duddú na, ay yuri in naccabayu sa nanammí tap pána ; ay neyauá sa it tadday nga barangú : ay tu limibbé yaya nga nacapatulú annam mamatulú. **3** Ay tap pamucá na tam mecarua nga sello, naguinná immecarua nga pinaratu nga matolay nga cunnao y ubobug na, Umecatao. **4** Ay nallauan it tadday nga cabayu nga ujjin id duddú na ; ay tu neyaua turi tam maggacabayu sa ippacaauayyana nga mangari ta imammo nad dabbun, ay tac caranuri nga maccapatapatay : ay neyauá sa it tadday nga espada nga docal.

5 Ay tap pamucá na tam mecatallu nga sello, naguinná im mecatallu nga pinaratu nga matolay nga cunnao ic cagui na, Umecatao. Ay nasingaccu annan nemammatac cu it tadday nga cabayu nga nguisí id duddú na ; ay yuri in naguitubang sa nanam mí tat tadday nga ammattuingan tal limana. **6** Ay naguinn-

ná ingngaral nga cunné ta egga tat tangnga na appá ira nga pinaratu nga matolay, nga cunnao ic cagui na, tangatappang tat trigo ay sicapá ay tallu tappang tas cebada ay sicapá; ay nu iddeno anna binarayang ariannu daralan.

7 Ay tap pamucá na tam mecappá nga sello, naguinná ingngaral nam mecappá nga pinaratu nga matolay, nga cunnao ic cagui na, Umecatao. **8** Ay nasingaccu annan nemammatac cu it tadday nga cabayu nga nacafulattá: ay yuri in naccabayu sa ya ngagan na ip Patay; ay siminuttul y inferno. Ay neyauá nira ip paca-auayya tap paccappá nad dabbun, tu papatayadda annam mapapate ira ta espada, bisin, patay anna aya-ayam ira tat tanataná nad dabbun.

9 Ay tap pamucá na tam mecalima nga sello, nasingaccu tag gucac na altar y icararua danuri nan napapatay tam megafu tac cagui nad Dios, ay tam megafu tas sican na angngurug da. **10** anna icuccullé ra tam masican nga ngaral, ic cunnao, Cunnasi nab bayagna paga, oh Afú, nga curuga masanto annan nabbalabalayan nac curug, y ariammu pamanunnú annap panguibaló tad dagami tac caranuri nga maddian ta utun nad dabbun? **11** Ay neyauá tac catagguitadde nira is sinnun nga furao; ay nacagui nira tu maguibannag ira bí tu baddi, addé tu ari ic cabuludda nga aripan anna uauagui ra nga mepangngó gapa tu mapapatay tu caguitta ra, maparuló ra yuri y annung da nga cuan.

12 Ay nasingaccu tap pamucá na tam mecannam nga sello, tu nal-lunic tam masican; ay nangguisí ib bilag tac cunné tam mantu na ulu, ay nu ibbulan nabbali tu cunné tad daga; **13** ay nu ib bibitun ira tal languí natagá ira tad dabbun tac cunnac catagá nab bungabunga ira nga mariquí nac cayu na higos nu supan nam masican nga paddag. **14** Ay tu il languí nearayyu tu caguitta nat tangafutú nga papel nu malucú; ay ngamin ib bubuquid anna fugufugu neali ira tal lugar nga guiadda. **15** Ay nu ip papatul anna principes ira tad dabbun, tuangué gapa tac cacapitanes ira, riricu, memengal, annang ngamin ig guiguibul annam maca-auayya nga magguraguray ira nga tolay nattagu ira tac cueva anna babatu ira tab buquid; **16** ay cagicaguiadda tac cueva anna babatu, matagá camu nicami, ay tu itagunu camí tam muca nuri nan naguitubang tat trono, ay tuangué gapa tap poray nac Cordero: **17** ta ajjaongana lubbé y aggao nap porená; ay sinni lagu im maqueya-ngngó?

7 TAC cabalinnao, nasingaccu y appá nga angeles nga maggataddag ira ta appá nga dugu nad dabbun, nga fugaddadda y appá nga paddag nad dabbun tapenu auattu macaddé nga paddag tad dabbun, tab bebay annac cayucayu. **2** Ay nasingac cu gapa it tanacuan nga angel nga minuné tal lalassangan, nga egga sa is sello nac curuga matolay á Dios: Ay tu inicullé na tac curuga masican nga ngaral ta appá nga angeles nga narob tu manannal tad dabbun annab bebay, **3** ay tu cunnao nac caguianna, ariammu dannalan id dabbun, onu bebay onu cayucayu, addé tu ari caselloat tam taf frentera y aripan ira nad Dios tam. **4** Ay naguinná ib bilang danuri nan naselloan, mabbilang tu magatu appatafulu appá ta jjibu in naselloan tang ngamin tat tribu ira na gaca ni Israel:

5 Tat tribu ni Judah naselloan ic caraddua ta jjibu;

Tat tribu ni Ruben, caraddua ta jjibu;

Tat tribu ni Gad, caraddua ta jjibu;

6 Tat tribu ni Asher, caraddua ta jjibu;

Tat tribu ni Naphtali, caraddua ta jjibu;

Tat tribu ni Manasseh, caraddua ta jjibu;

7 Tat tribu ni Simeon, caraddua ta jjibu;

Tat tribu ni Levi, caraddua ta jjibu;

Tat tribu ni Issachar, caraddua ta jjibu;

8 Tat tribu ni Zebulun, caraddua ta jjibu;

Tat tribu ni Joseph, caraddua ta jjibu;

Tat tribu ni Benjamin naselloan ic caraddua ta jjibu.

9 Ay tac cabaliddanao, nasingaccu amnan nemammatac cu ic curuga aru nga nattattaddayan nat tolay nga auassa tu macabilang, nga naggagafu ira tam marumaruma nga pam-magurayan, marumaruma nga tribus, ili-ili annac cagui, nga maggataddag ira ta arubang nat trono anna arubang nac Cordero, ay nasinun ira tu furao nga apaddu, ay maggatammi ira tu palma; **10** ay tu cumullucullé ira, tu ya nga cagui-adda,

Ic capaliag egga tad Dios tam nga naguitubang

tat trono tu cunna gapa tac Cordero.

11 Ay ngamin y Angeles maggataddag ira tal lelebú nat trono, tal lalebu nam mannacam ira anna appá nga pinaratu nga matolay; ay nattacac ira ta arubang nat trono ay nadda-yarayo ira tad Dios **12** nga cunnao nac caguiadda.

Amen: id dayarayao, gloria annap pacautó, pabbalobaló annac quecacua, paca-auayya annap pacapangngua, meyauá paray tad Dios tam tang ngangangay ta addé noca. Amen. **13** Ay tadday turi ira tam mannacain simibbac, tu quinagui na niacan: Danao nga nas sinnun taf furao nga apaddu, sinni ira annas sitao in naggafuadda? **14** Ay tu ya nga quinagui sa: Afú sicao ay ammun. Ay quinagui na niacan: danao in nallauan tad dactal nga buruburung ay tu pinacarenuadda ib baruasi ra, ay tu pinaffurora ira tad daga nac Cordero. **15** Ay tam megafu tac cunnao, egga ira sangao ta arubang nat trono nad Dios; ay masservi ira sa ta aggao annag gabi tas sibban na: ay yaton egga nga naguitubang tat trono ipen na noca nira it tabernaculo na. **16** Ari ira noca nga mobisin, anna ari ira gapa noca ngana mapangal; anna ari ira noca ngana nga cabilagan onu mapatu: **17** tanu ic Cordero nga egga tat tangnga nat trono yaya noca im mappacan nira, ay ituggub na ira tal latuá nad danum nga matolay id Dios yaya im mamuná cal lua tam matara.

8 AY tap pamucá na tam mecapitu nga sello, siminunug y imammó tal languí tag gaddua na horas. **2** Ay nasingaccu ip pitu nga angeles nga maggataddag ta arubang nad Dios; ay neyauá nira ip pitu nga trompetas.

3 Ay tu limibbé it tanacuan nga angel ay nanaddag ta arubang na altar maggatammi ta incensario nga bulauan; ay tu neyauá sa y aru nga incensu tapenu iyamungna ta acquimal-ló ngamin nas sasantos tab bulauan nga altar nga egga ta arubang nat trono. **4** Ay nu y atú na incensu cuminagac tal lima na angel ay minuné ta arubang nad Dios nga ya nga cabulun na y acquimalló nas sasantos ira. **5** Ay nu y angel inána y incensario ay pinannu na ta afuy nga egga ta altar, ay netabbó na tad dabbun: ay tu siminunug y aruguc, ngaral, quilaquilá anna lunic.

6 Ay nu ip pitu nga angeles nga nanammí tu pitu nga trompetas, napparan ira tapenu paguniadda it trompeta.

7 Ay nu y olu nira sinupan na it trompeta, ay siminunug y uran nga alalabu anna afuy, nga naquibuan tu daga, ay natagá ira tad dabbun: ay nu ip paccatallu nad dabbun natuggui ay ngamin ic cadocaddo ira nga matolay natuggui gapa, ay ip pacattal-lu nac cayucayu natuggui.

8 Im mecarua nga angel nap paguni, ay natagá tabbay ic cunnat tadday nga buquid nga dactal nga gumangagangá ta afuy:

ay nabbali tu daga ip paccatallu nab bebay ; ⁹ ay naccatay turi ip paccatallu nap pinaratu nga egga ta utun nad bebay, cunnun namma caranuri nga sigga inangó ; ay nu ip paccatallu na attatacayan ay nabugay.

¹⁰ Ay nu im mecatalu nga angel nap paguni, ay natagá tal languí id dactal nga bitun nga gumangagangá nga caguitta nag ganga nag guifú, ay tu ya nga nattunanna ip paccatallu nab-babannag, ay ta utun nal latalatuá nad danum ; ¹¹ ay tu ingngagan nab bitun ay Ajenjo : ay nu ippaccatallu nad danum nabbalin ta ajenjo ; ay aru nga tolay in natay tam megafu tad danum, ta nabbali tu mape.

¹² Ay nu im mecappá nga angel nap paguni, ay ip paccatallu nab bilag ay nabigaran annap paccatallu nab bulan, annap paccatallu nab bibitun ; najjibbó ip paccatallu danao nga gan-nug, ay tu ari mannauag y aggao ta najjibbó ip paccatallu na, cunnunna gapa tag gabi.

¹³ Ay nasingaccu annan naguinná it tadday nga águilá, nga cumagacagac tat tangnga nal langui nga icuccullé na : ay, ay, tam maddian ira tad dabbun tam megafu tac caruan ira nga nagaral nat trompetas nat tallu nga angeles nga paguniadda paga.

9 AY nu im mecalima nga angel ay nappaguni, ay nesingac cu it tadday nga bitun nga natagá taddabbun nga naggafu tal langui ay neyauá sa y annusina abbu nga curuga aralam. ² Ay binucatan na y abbu nga ari matucug ; ay tap puerta na abbu nal-lauan y atú nga meyarig ta atú nac curugá dactal nga ornu ; ay nu ib bilag annap paddag ! najjibbó ira tam megafu ta atú nga mallauan ta abbú. ³ Ay ta atú nallauan sa nga umay tad dabbun id durun ; ay neyauá ip paca-auayya tac cunnac quegga nap paca-auayya nam malagama, tad dabbun. ⁴ Ay netaddan caranao nga durun tu ariadda nga dannalan ic caddacaddó nad dabbun, onu anni laman nga tumubutubu, onu anni lara cayu, nu ari laman danuri it tatolay nga auan taf frente ra it tacquilala nad Dios. ⁵ Ay tu netaddan gapa nira tu ariadda nga papatayan nu ari jjarigatadda laman ira tal lagum nal lima bulan : ay nu ijigá ra caguitta nat taqui anna j jigá nga iyaua nam malagama nu cagatanna it tolay. ⁶ Ay tac caranao nga aggao, aleran ngana nat tatolay ip patera, nguem ari gapa lubbé nira ippatay ; ay tu quelugadda nacuan im matay, nguem ip patay umarayyu gapa nira. ⁷ Ay nu ic

casissinnan nad durun ira caguitta nac cabayu nga maggaparan nga baquibacal ; ay nu ta ulu ra egga ic cunuab barungú nga casissinnan nab bulauan, ay nu im mucára caguitta nam mucá nat tolay. **8** Ay nabbú ira tac caguitta nab bú nab babbay, ay nu ingnguiadda caguitta nangngipan na leon. **9** Ay egga tag gacora ic calatag nga caguitta nac calatag nga balayang ; ay nu igguni nap payára caguitta nag guni nac carrosa, nga napacaru ic cabayu na nga umay maquibacal. **10** Ay egga y ifúra anna attubbóra nga caguitta na ifú anna attubbó nam malagama ; ay ifúra ip panannalda tat tolay tal lima bulan. **11** Y anga egga nira nga patul da y angel nac curuga aralam nga abbú : ingngagan na tac cagui na Hébreo ay Abaddon, ay nu ingngagan na tac cagui nag Grecia ay Apllyon.

12 Y olu nga quinalinga nattalebagan, ngue innammu ta egga paga iddua nga quinalinga nga lubbé tap pangurinan.

13 Ay nu im mecannam nga angel nap paguni, ay naguinná it tadday nga ngaral nga maggafu ta ammariong nga egga tat tadday nga altar nga bulauan nga egga ta arubang nad Dios, **14** ay tu caguianna tam mecannam nga angel nga maggatammi tat trompeta : ibbattam mu y appá ira nga angeles nga egga ira nga nabalug tad dactal nga bannag na Euphrates. **15** Ay nebbattan y appá nga angeles nga egga ira nga naparan nga mamapatay nacuan tap paccatallu nab bilang nat tolay ta horas, aggao, bulan annad dagun nga natacquilalan. **16** Ay nu ibbilang nam minacquibacal ira nga guicabayuan, ay dua gatu tam millones naguinná ib bilangda. **17** Ay tac cunnao nasingaccu ic cabayu ira tat tataguenó annat tuangué caranuri an nattaque nira nga egga tag gacora ic calatag nga umafulafuy tac quilá na, nga cunnab batu nga gumagganggan anna azufre : ay nu y ulu nac cabayu ira caguitta na ulu nal leon ; ay tas simú ra mallauan y afuy, atú anna azufre. **18** Tam megafu tac cunnao nga tallu nga tulagan, ip pac catallu nab bilang nat tolay ay natay tam megafu ta afuy, atú anna azufre nga mallauan tas simú ra. **19** Tanu is sican nac cabayu ira egga tas simúra anna ifúra : tanu y ifúra caguitta na irao, ay egga y ulu ra ; ay tu danao ip panannal da. **20** Ay danuri in nabuna nga tolay nga ari napapatay tac caranao nga liminacag nga tulagan, ariadda nga binabau y inicalagad-da tal linara, nga yaga y ari nacuan quepangngó tu maqui-

malló ira tad diablu, anna inantolay nga bulauan annap pirá, tubbaga, batu annac cayu; nga danao ari ira gammá macasingan, macaguinna onu macalacag; ²¹ ay tu ariadda binabau ip pamapatera, onu aggananitura, ó paddadallora, onu pattacatacora.

10 AY nasingaccu it tanacuan nga angel nga nasican nga minulug naggafu tal languí, nga nabungunan tac cunam; ay naddian ib bulangun ta utun na ulu na, ay nu immucá na neguitta tab bilag, ay nu tacquina neguitta tap patunó nga umafuiafuy; ² ay naddian tal limana it tadday nga libru nga baddi nga nabucatan: ay inipenna it tacquina nga jjiuanan tab bebay, ay it tacqui na nga zimigui ta utun nad dabbun; ³ ay tu nac cuccullé tam masican tu caguitta nag gurú nal leon, ay tap paccuccullé na, ip pitu nga aruguc inisicadda ig gurú ra. ⁴ Ay tap panguisican nap pitu nga aruguc tag gurú ra, mamegafu ngá nacuan nga makturá: ay naguinná ing ngaral tal languí nga caguinna niacan pappannammu y inubobuc nap pitu nga aruguc ay ariammu ira nga iturá. ⁵ Ay nu y angel nga nasingaccu nga maggataddag tab bebay anna utun nad dabbun netayag na il limana nga jjiuanan tal languí, ⁶ ay tu iniassinganna tam matolay cafugafugab, nga namaró tal languí annag gannugannug ira nga egga sa, anna namaró tad dabbun annag gannugannug ira nga egga sa, annan namaró tab bebay annag gannugannug ira nga egga ta unagna, nga auan bula-buga ngana tu icatalattanna: ⁷ nguem ta aggao ira nguri nga caguinna nang ngaral nam mecapitu nga angel turi tap pap-pagunina, nabalín ngana im misterio nad Dios nga pinalappá na ta aripanna ira nga profetas. ⁸ Ay nu ingngaral nga naguinná tal languí, naguinná mangana nga naquiobobug niacan anna quinagui na niacan: ecana anna ibulammu il libru nga maggabucá tal lima na angel nga maggataddag ta utun naddabbun annab bebay. ⁹ Ay minayá ta angel, quinagui sa tu iyauá na niacan ibbaddí nga libru. Ay tu quinagui na niacan: Apanmu ay tu canammu; ay tu pappetan na noca is sammú, nguem pamitanna is simúmu tu caguitta nammi na issi nap pasucan. ¹⁰ Ay inácu lagu il libru tal lima na angel ay sinilluccu; ay tu natattamac cu tas simú cu immí na nga cunna issi nap pasucan, ay tap panil-luc cu ngana sa, nappé is saccu. ¹¹ Ay tu quinaguira niacan: Mepangngó mangana tu sicao im minallabbun tang ngamin ta ill-ili,

pammagurayan; pappatulan annam marumaruma nga ubo-
bug.

11 AY neyauá niacan it tanganayun nga pasingan: nga
cunna tadday nga vara: ay egga tadday nga nacacagui:
Manaddacca ay gucuram mu is sibban nad Dios, anna altar,
tuangué caranuri ta egga tal-lagum nga naquimalló. **2** Nguem
ip patio nga egga tal lauan nas sibban, pagurayammu tal lauan
anna ariammu nga gucuran; ta neyauá tang ngamin ta herejes;
ay tu pabbatayadda im masanto nga ciudad tal lagum na ap-
patafulu dua tab bulan. **3** Ay tu iyauá cu ta dua ira nga tolay
nga ammacurugac cu, ay tu mallabbun ira tal lagum nam
maribu duagatú tapenu annammafulu ta aggao, ay massinnun
ira tu mantu nga aggattal-lan. **4** Danao ira id dua nga cayu
na oliva annad dua nga candelabro nga egga ira ta arubang
nay Yafu nad dabbun. **5** Ay nu egga it tolay nga mayá
manaral nira, mallauan tas simúra y afuy ay tu papatayadda
ic quinalingá ra; ay nu it tolay nga mayá manaral nira, cun-
nao im mepangngó nga capapatera. **6** Danao egga ap paca-
pangngua ra nga mallitú tal langui, tapenu ari maguran tal
lagum na aggao nga pal labbudda; ay egga gapa ip paca-
pangngua ra tu mamabbali tu daga id danum, annam mama-
labbé ta aru nga jjigá tad dabbun tu masqui mamippiga nu
icayára. **7** Ay noca tac cabalidda ngana nga mamuruburá tap
palappatadda, umuné noca nga maggafu tac curuga aralam nga
abbú y ayam nga taliuaga tu umay nira maquibacal, ay tu
mapatulú anna mapapate noca ira. **8** Ay noca ib bagguira
nga natay mabattal tad dalan nad docal á ciudad nga ya
ngaganna is Sodoma anna Egipto, nga nepataccat tac cruz gapa
nay Yafura. **9** Ay tangngamin ta paguilelian ira, tribus annap
pammagurayan annac caguicagui it tatolay umay ira umuddung
tab baggui nan natay tal lagum nat tallu aggao tapenu gaddua,
ay ariadda iyanugú tu ibbaggui nuri nan natay ira ay mepay
tal libun. **10** Ay nu danuri nga maddian ta utun nad dabbun
magayayá ira nira ay mapalupaguiá ira; anna maccaregaregalu
ira, tam megafu ta nu danao nga dua nga profetes pinacarigá
da danuri im maddian ta utun naddabbun. **11** Ay quetuppal
nat tallu aggao tapenu gaddua, y inangó nga maggafu tad Dios
simillung tab baggui ra, ay siminaddag ira; ay danuri in na-
guimammá nira naganassing ira. **12** Annan naguinnara im
masican nga ngaral tal langui nga maccagui nira, Umuné camu

tao. Ay minuné ira tal languí nga nattacay tac cunam ; ay tu ic quinalingara inimammatadda ira. **13** Ay ta horas nguri nal-lunic tu masican, ay ip paccafulu nas ciudad nalabú ; ay natay tal lunic ip pitu ribu nga tolay : ay nu ic caruan nafulotan innecacaddag da ay naddayarayao ira tad Dios nga egga tal languí.

14 Im mecarua nga quinalinga ay nattalebog ngana : Innam mu, im mecatallu nga quinalinga ay lubbé tam mabí.

15 Ay nu im mecapitu nga angel nap paguni ; ay siminunug y attannang nga ngaral tal languí, nga cunnao nac caguidda :

Ip pappatulan tad dabbun nabbali tu pappatulan nay Yafutam, annat tuangué cani Cristo na : ay mammaguray yaya ta auat tu cofutan na.

16 Ay nu id duafulu appá nga mamnacam, nga naguitubang ta arubang nad Dios tat tronora, nat tacag ira ay naddayarayao ira tad Dios, **17** tu cunnao nac quinaguira :

Mappabaló cani nicao, oh Yafu Dios nga Macapangngua tang ngamin, nga massinolay tang ngangangay ; tam megafu tac caracal nap paca-auayyam annap pammagurem.

18 Ay nu ip pappatulan ira nattagaruli ira, ay nalusso ca, ay limibbé y aggao nga capanunnú nan nammatay anna aggao nga queyauá nap premio ta aripammu ira nga profetas, anna sasantos, ay tac caranuri nga maganassing nicao, daracal onu babaddí ; anna aggao gapa nga panaral tan nanaral ira tad dabbun.

19 Ay nabucatan it templo nad Dios nga egga tal languí ; ay nasingan tat templo na y arcu nan netabbá na ; ay siminunug ic quilaquilá, ngarangaral, tallí, anna aruguc, lunic anna uran na alalabu.

12 AY nasingan tal languí id docal nga tacquilala : tadday nga babay nga gumiriguri tan nauag nab bilag annab bulan nga egga tag gucab nat tacqui na, ay ta utun na ulu na it tadday nga barungú nga caraddua ib bitun na ; **2** ay egga nga nabussi ; ay yaya maddaguiraguing tat taquí nap pappanganngó na tap pappangué na maganá. **3** Ay nemammatan gapa it tanacuan nga señal tal languí : ay innam mu, tadday nga dragon nga ujjin, nga pitu y ulu na annam mafulu it tagguc na, ay ta ulu na egga ip pitu nga diadema. **4** Ay nu y ifú na piddangngan na tam nasican ip paccatallu nab bibitun ira tal languí ay nepattu na ira tad dabbun : ay nu id dragon mag-

gataddag ta arubang nab babay nga mappangué nga maganá, tapenu cananna y assitay tac quelussag na. **5** Ay tu ya nga neyaná na il lalaqui, nga yaya gabba im mammaguray tang ngamin nga pappatulan ay tu ya nga ipammagure na it tanga-nayun nga balayang: ay nu y aná na nalá nga neyangay tad Dios annat trono na. **6** Ay nu ib babay cuminagac tac catayauan nga napparanan nad Dios tu lugar nga paddiananna, tapenu taguibiadda yaya turi tal lagum nam maribu duagatu annam-mafulu aggao.

7 Ay nacua ib bacal tal languí: Miguel anna angeles na miné ira naquibacal tad dragon; ay nu id dragon tuangue ta angeles na ira naquibacal ira; **8** ay ari ira nacapatulú ay ari ngana gapa nga nasingan il lugarda tal languí. **9** Ay nu iddacal nga dragon napatubbu iddan nga irao, nga ya ngagan na id Diablu ó nu Satanás, nga minannabag tat tangapam-mundoan; netabbó yaya tad dabbun ay netanguetabbó sa y angeles na. **10** Ay naguinná it tadday nga ngaral nga dacal tal languí, nga maccagui:

Saugao lubbé ic capaliag, pacapangngua annap pammaguray nad Dios tam, annap paca-auayya ni Cristo nga Aná na: tam megafu ta inicatagá nam minaddanug ta uauaguitam ira, nga manguidanadanug nira tad Dios ta aggao annag gabi. **11** Ay pinatulú ra yaya tam megafu tad daga nac Cordero, ay tammegafu gapa ta ubobug nga ammacal-ladda na; ay ariadda ayatan ic catolera ta addé tap patera. **12** Tac cunnud lagud, magayayá camu, oh languí ira, cunnunua gapa nicamu ngamin nga maddian nira. Maquecabbí tad dabbun annab bebay: ta nu iddiablu minulug nicamu, nga curuga malussao ta ammuna tu baddi lang nga tiempo ngana in nebattang sa.

13 Ay tap pacasingan nad dragon tu netabbó yaya tad dabbun, jjinaram na ib babay nguri nga nanguiyaná ta abbing. **14** Ay neyauá tab babay id dua nga payá nad dacal nga águila, tapenu macacagag yaya tac catanatan tal lugar nguri nga paddiananna nga cataguibianna tat tadday nga tiempo, tam mamippiga nga tiempo onu tag gaddua nam manganannuan, ta arubang gabba na irao. **15** Ay nu y irao palauanan na tas simú na nga isiggá tab babay id danum nga cunnab bannag tapenu ayá na tu apan nad danum ib babay annac calaggabban. **16** Ay, nu id dabbun inuffunan na ib babay, ay nu id dabbun binucatan na is simú na annas sinillun na id danum nga pinalauan nad

dragon tas simú na. **17** Ay nu id dragon nalussao nga curug tab babay, ay nanao annam minay nga naquibacal tac caranuri nga guinacagaca nab babay nga manuttul tad dob nad Dios anna parulatadda in nelayyagayya ni Jesús:

13 AY manaddag yaya tac caragatan nab bebay.
 Ay nasinggaccu y ayam nga nallauan tab bebay nga mafulu it tagguc na annap pitu y ulu na, ay tat tagguc na ira egga im mafulu nga diademas, ay ta ulu na masingan ing ngagangagan nap panguigaguc tad Dios. **2** Ay nu y ayam nga nasinggaccu meyarig ta leopardo, ay nu it tacqui na caguitta nat tacqui na oso, ay nu issimú na caguitta nas simú nal leon: ay nu id dragon inniauá na sa ip paca-auayya na, annat trono na, annac dacal nga pacapanggua. **3** Ay nasinggaccu it tadday ta ulu na ira nga caguitta nan napapatay ay nu iggafuan nap patay nappilá: ay nu it tangapaddabbunan necapallá ra y ayam **4** ay naddayarayao ira tad dragon, tam megafu ta inipangngui- auá na tap paca-auayya ta ayam; ay naddayarayao gapa ira ta ayam nga cunnao nac caguidda: sinni ic cunné ta ayam? Ay sinni im maca-auayya nga maquibacal sa? **5** Ay neyauá sa it tadday nga simú nga mangubobug tam magannugannug nga macapallá annag gaguc tad Dios; ay tu neyauá sa ip paca-auayya tu icanacanayun na nga cuan tal lagum na appatafulu dua tab bulan. **6** Ay binucatan na is simú na tu paga gueguc na tad Dios, tu guegeran na ing ngagan na, it tabernaculo na, cunnunna gapa ta egga ira tal languí. **7** Ay neyauá sa ip paca-auayya tu paquibacal na tas sasantos ay tu pamacatulú na nira: ay neddan yaya tu paca-auayya na tang ngamin tat tribu, ili-ili, caguicagui annan nu anni laman nga pappatulan. **8** Ay ngamin im maquipaddian tad dabbun maddayarayao ira sa, ngamin danuri y ari nga neturá ing ngagad da ta addé tac capaddó nam mundo tal libru na inangó nga sinammi nac Cordero nga napapatay. **9** Nu egga it talinga nat tolay, pagurayammu tu magguinna. **10** Nu it tolay neyaná tu maquigibul, paquigibulanna y angayanna: nu mapapatay it tolay ta espada, espada galaman im mepangngó nga patayanna. Egga tao y aggattattam anna maladda nga angngurug nas sasantos.

11 Ay nasinggaccu gapa it tanacuan nga ayam nga nallauan tad dabbun; ay egga id dua nga tagguc na nga caguitta nat tagguc nat tadday nga cordero, ay magubobug tac caguitta

nad dragon. **12** Ay tu eggasa ngamin ip paca-auayya na olu nga ayam nga egga ta arubang na. Ay tu cuanna tu id dabbun tuangué tam maddias sa tu dayarayaoadda y olu nga ayam, nga nappilá yuri ig gafuan nap patesa. **13** Ay tu aru ic cucucuan na nga señal tapenu papolugan na nacuan y afuy nga maggafu tal languí tu masingan nacuan nat tatolay. **14** Ay inilogó na danuri im maddian tad dabbun tam megafu tas señal nga nacaguisa tu cuanna ta arubang na ayam; nga ya cagacuguianna tac caranuri nga maddian tad dabbun tu mamaddó ira tu imagen na ayam nga eggasa ig gafuan na espada ay natolé yaya. **15** Ay tu neyauá sa gapa ip paca-auayya tu iddan na ta inangó yao nga imagen na ayam tapenu auayya na im magubobug annat tapenu mapapatay danuri y ari manguicacua anna maddayorayao ta imajen na ayam. **16** Ay tu ipeddanna gapa tam marca onu señal tal lima nga jjiuanan onu frente nan nu sinui laman nga tolay, allinná onu attannang, ricu onu pobre, afu onu maquiafu; **17** ay tu auan tu macagatang onu macalacu nu ari laman danuri y egga im marcara, onu ngagan na ayam onu ib bilang nang ngaganna. **18** Yao id dian nap pacautó. Yuri y egga y utó na ipabilang musa ib bilang na ayam; ta yaya ib bilang nat tolay; ay nu ibbilang na ay Annam magatu annam mafulu annam.

14 AY nasingaccu annan nemammatac cu ic Cordero nga maggataddag tab buquid nas Zion, ay tu cacabulun na im magatú appatafulu appá ta jjibu, nga egga nira ingngagan na, anna ngagan Nama na, nga neturá taf frente ra. **2** Ay naguinná ing ngaral tal languí, nga meyarig tang ngaral na aru nga danum, anna caguitta nag gurú nad docal nga aruguc: ay nu ingngaral nga naguinná caguitta na ngaral na harpistas nga mattuca ira ta arpara: **3** ay tu maccaccanta ira tac caguitta nab bagu nga canto ta arubang nat trono, ay ta arubang na appá nga matolay nga pinaratu anna manncam ira: ay auan bulabuga tu tolay nga macannammu tac canto ngaó nu ari laman im magatú appa tafulu appá ta jjibu, nga ira ay nagatang ngana ira tad dabbun. **4** Danao yuri y ari naquipattagaruli tab babbay; ta vivirgen ira. Ira yao yuri it tumuttututul tac Cordero tas sitao lara angayanna. Danao nagatang ira nga napili tab buttul nat tole ira tu cucua nad Dios annac Cordero. **5** Ay auan bulabuga tu nesimmuan nga siri tas simú ra: Auan bulabuga ira tu quepasiranan.

6 Ay nasingaccu it tanacuan nga angel nga cumagacagag tat tangnga nal languí nga egga y evangelio nga ilayyagayya na tac caranuri nga maddian tad dabbun, ay tang ngamin tap pappatulan ira, tribu, marumaruma nga ubobug anna ili-ili; 7 Ay tu caguianna nga icuc-cullé: Maganassing camu tad Dios ay dayarayaoan nu yaya, tanu y horas nap pappanunú na limibbé ngana; ay icacua nu yaya ta yaya in namaratu tal languí annad dabbun, tab bebay anna latalatuá nad danum.

8 Ay tadday tanacuan nga angel is siminunug sa, nga ya nga caguianna: natagá, natagá si dactal nga Babilonia, nga yaya in nappenun tang ngamin nga pappatulan tab binarayang nat turupátú na acquidal-lo na.

9 Ay tadday mangana nga mecatallu nga angel siminunug nira, nga icuc-cullé na nga caguiann. Nu egga it tolay nga maddayorayao ta ayam onu ta imajen na, anna alauatan na im marca taf frente na onu tal limana, 10 inuman na gapa noca ib binarayang nap poray nad Dios nga egga nga napan nga auan bulabuga tu quibuna tac copa nal lusso na: anna majjigarigá noca ta afuy anna azufre ta arubang nam masantos ira nga angeles ay ta arubang gapa nac Cordero: 11 ay nu y atú najjigarigá ra umuné ta auan tu addé na; ay auan bulabugá tu paguibannagadda ta aggao annag gabi, danuri im manguicacua ta ayam anna imajen na annam mangalauá ta marca nang ngagan na. 12 Yao y aggattattam nas sasantos, nga mamarulú tad dorob nad Dios annam maladda nga angnurug tac cani Jesus.

13 Ay naguinná it tadday nga ngaral tal languí nga caguianna: Iturá mu, Mapalar in nammatay nga natay tag gracia nay Yafu: tanu ira, cagui na espiritu, maguimmang ira ta langanadda, ta mebulun nira it trabajura.

14 Ay nasingac cu annan nemammatac cu, ic cunam nga furao; ay tac cunam nasingac cu it tadday nga naguitubang nga caguita na aná nat tolay, nga egga nga napay ta ulu na ib barungú nga bulauan, ay sinammí na tal limá na im mataran nga ilá nga ipaggani. 15 Ay tanacuan nga angel nga nallauan tat templo, nga icuc-cullé na tan naguitubang tac cunam: dobammú yatun y ilá mu nga maggani: ta limibbé ngana y horas nap paggani; ta im mula tad dabbun ay matagagá ngana. 16 Ay nu yuri im maggaitubang tac cunam sinagá na y ilá na tad dabbun; ay id dabbun nagatag.

17 Ay nal-lauan it tanacuan nga angel tat templo nga egga

tal languí, nga maggatammi gapa tam mataram nga ilá nga paggatac. ¹⁸ Ay tadde mangana nga angel nal-lauan tal altar, nga egga ip paca-auayya na ta afuy; ay inagalanna tam masican nga ngaral im maggatammi ta ilá nga paggani, nga caguina: dobammu im mataram ngatun nga ilá mu, tu umay nga mamusi tat tangacalejjing nga vid nad dabbun; tanu y uvas ira ay nallutu ngana. ¹⁹ Ay nu y angel inipattu na y ilá tad dabbun, ay guinatag na im mula nad dabbun, ay nepattu na yao nga nagatag ta appaddayan tab binarayang, nga dian gabba nan nafulotan nga poray nad Dios. ²⁰ Ay nu y ammacaldayan tab binarayang nebatabatay tal lauan nas ciudad, ay nallauan turi iddaga, masqui gapa tafrenu nac cabayu ira tu ya nga inaddé na im maribu annam magatu nga estadios.

15 AY nasingaccu it tanacuan nga señal tal languí, nga docal annam mecapal-lá, pitu nga angeles nga maggatammi tap pitu nga tulagan, nga ira gabba ngana y ultimu, ta metuppal ngana nira ip poray nad Dios.

² Ay nasingaccu nga caguitta nab bebay nga vidru nga naquibuan ta afuy: ay nasingaccu danuri in nal-lauan nga nacapatulú ta ayam, anna imajenna, anna señal na ay tab bilang nag ngagan na, nga maggataddag ta utun nab bebay nga vidru, nga maggatammi ira ta harpa nad Dios. ³ Ay tu cantoad da ic canto ni Moises nga aripan nad Dios, annac canto nac Cordero, ay cunnao nac caguiaadda:

Docal annam mecapallá y obram oh Afu Dios nga

Macapangngua tang ngamin; ip pangngupangnguam curug annam matunung, sicao nga mammaguray tang ngamin nga pappatulan. ⁴ Sinni y ari maganassing

anna ari maddayarayao tang ngagan mu? ta sicao

laman nga tattadday im masanto; ta ngamin y ili-ili

umay ira nga maddayorayao nicao; tanu y inunung mu ay nasingan tac curuga malappá.

⁵ Ay tac cabaliddanao, nasingaccu nabucatan is sibban nat tabernaculo nga ammacaladdan tal languí: ⁶ ay nallauan tat templo ip pitu nga angeles nga nanammi tu pitu nga tulagan, nga nadornon ira tab batubatu ira nga mangnguína, suan tu quibu annam maquilag, ay cumilaquilá tag gacora tag gumiriguiiri nga bulauan. ⁷ Ay tadday tac caranuri ta appá nga pinaratu nga matolay iniddanna ip pitu nga angeles ira

tap pitu nga malucung nga bulauan nga napannu tap poray nad Dios nga matolay maffugafugab. ⁸ Ay nu it templo napannu ta atú nag gloria nad Dios annap pacapangngwana ; ay auan tu macatallung tat templo ta adde tac quetuppal nap pitu nga tulagan nga sinammí nap pitu nga angeles.

16 AY naguinná y atannang nga ngaral tal lauan nat templo, nga caguianna tap pitu nga angeles: Umecamuna ay ibubbó nu ip pitu nga malucung nga naluganan tap poray nad Dios tam mundo.

² Ay olu nira minay ay inibubbú na tad dabbun im malucung nga sinammí na ; ay nabbali tu taquí nga curuga macaninipang tac caranuri nga egga im marca na ayam nira, anna naddayorayao annan nammacacua ta imajenna.

³ Ay nu im mecarua nga angel inibubbú na im malucung na tab bebay, ay nabbali tu daga nga meyarig tad daga nan natay nga tolay, ay ngamin ip pinaratu nga matolay nac catay, masqui gapa y egga ta unag nab bebay.

⁴ Ay im mecatallu nga angel inibubbú na im malucung na tab bannag ira annat tuangué tal latulatuá nad danum, ay nabbali tu daga. ⁵ Ay naguinná tu cunnao ic quinagui na angel nad danum: Menunung ca oh sicao nga matolay tangngangangay, sicao nga Masanto, gafu tac cunnao nan nepamanunnú mu: ⁶ ta inibubbú ra id daga nas sasantos anna profetas, ay daga y iniaua mu nira tu inumadda: Ay tu mepangngó nira. ⁷ Ay naguinná tu cunnao ic cagui na altar: Uan, oh Afu Dios nga Macapangngua sangamin, curug anna menunung y ammanunnú mu.

⁸ Ay im mecappá nga angel inibubbú na im malucung na tab bilag: ay neyauá sa tapenu tutunganna ta afuy it tole ira.

⁹ Ay it tole ira natutung tac quefuló nap patu ; ay guinagueradda ingngagan nad Dios nga egga ip paca-auayya na tat tulagan onu tagaruli irangao: ay ari ira nabbabau tu ipaddayorayarasa.

¹⁰ Ay im mecalima nga angel inibubbú na im malucung na tat trono na ayam; ay ip pammagurayanna najjibbó; ay nguinaangngangngó ra ijila ra tat taquí nga attammadda,

¹¹ ay tu guinagueradda id Dios tal languí tam megafu tat taquí nga attammadda; ay tu ariadda binabau ic quing-nguá ra.

¹² Ay im mecannam inibubbú na im malucung na tad docal

nga bannag, tab bannag na Euphrates ; ay nu id danum na nemagá tapenu maparan iddalan nga lacaran nap patul nga maggafu tal lalassangan nab bilag. **13** Ay nasingaccu nga nal lauan tas simú nad dragon annas simú na ayam, annas simú nam mappé ira nga profeta, it tallu nga malullug nga espiritu nga meyarig ira tat tuca ; **14** tanu ira espiritu nad demonio, nga mangngua tas señal ; ay ira edda nga lalacaran ip papatul ira tat tangapaddabbunan tapenu pattattaddayadda ira nga maquibacal tac curuga dactal nga aggao nad Dios nga Macapangua sa ngamin. **15** (Innammu, ta lubbé tá nga caguitta na minattacao. Mapalar yurí im memuguc, annap pappannanna y vestido na, ta maraqué nu lumacag nga uba ay masingadda ip pasiranna) **16** Ay tu napattattadde ira tat tadday nga lugar nga mangngagan tac cagui na Hebreo tu Har-Magedon.

17 Ay im mecapitu inibubbú na im malucung na tap pad-dag ; ay nallauan tat templo y atannang nga ngaral nga nag-gafu tat trono, ay tu caguianna : netuppal ngana : **18** ay nacquilaquilá, egga ic cuc-cullé, nagaruguc, annan nallu-nic tam masican, nga auan bulabuga ta adde tac quegga nat tolai ta utun nad dabbun tu lunic nga cunnuri nas sican na. **19** Ay nu iddactal nga ciudad nababallay tat tallu, ay is ciudad ira tap pappatulan nabuccay : Ay nu ib Babilonia, nga dactal neraddamman ta arubang nad Dios, tapenu meyauá sa ic copa nab binarayang nga naggafu tas sican nap poray nad Dios. **20** Ay ngamin iffugufugu cumina-gac, ay nu ib buquibuquid ari ira nesimmuan. Ay daracal nga alalabú, ngamin ib babatu nga caguitta nad dammó nat tanga-talento natagá ira tal langui ay ya edda nassippan it tatolay : ay nu it tole ira guinageradda id Dios tag gafu tat tagaruli nga uran na alalabu, tanu it taquí nga iniauá na ay curuga macani-nipang.

17 AY minaranni niacan it tadday ta angeles ira nga nanam-mi tap pitu nga malucung, ay naquibobug niacan tac cunnao : Umecatao, ta ipasingaccu nicao it tagaruli nat tadday nga babay nga curuga minacquidallao nga egga nga naguitu-bang ta aru nga danum ; **2** ay tao nga babay naquipatta-garuli ip papatul ira tad dabbun, ay danuri im maddian tam mundo nel-lao ira tab binarayang na adquisimeg na. **3** Ay tu neyangue ná ta Espiritu tac catanatan : ay nasingac cu it

tadday nga babay nga nattacay tat tadday nga ayam nga grana id duddú na, nga napannu ta ubobug nga guegec, nga egga sa ip pitu nga ubobug nga gueguec, pitu y ulu na anna mafulu it tagguc na. **4** Ay nu ibbabay na vistian tu purpura anna grana ay najjigú tab bulauan anna nadornan tab babatu ira nga mangnguina annap perlas, ay tu paggatammí na tal limana it tadday nga copa nga bulauan nga napannu tam marimaritta, anna egga gapasa im malullug nga paquidaquena ; **5** ay nu taf frente na, neturá it tadday nga ngagan : **MISTERIO, BABILONIA NGA DACAL, NGA YENA NAM MINACQUIDAL-LAO IRA ANNAT TUANGUE NGAMIN TAM MALULLUG IRA NGA EGGA TAD DABBUN.** **6** Ay nasingaccu ib babay nga nel-lao tad daga nas sasantos, annad daga nan naquipapatay ira tam megafu tac cani Jesus. Ay tap pacasingaccu sa, curuga napallatac cu. **7** Ay nu y angel quinagui na niacan : Ngatta ta naccapal-lá ca? Ubobugac cu nicao im misterio nab babay, anna ayam nga nattacayanna, nga egga ip pitu nga ulu na annam mafulu nga tagguc na. **8** Nu y ayam nga nasingammu, yaya gari nguem ari sangao ; ay tagangue ngana nga umuné nga mal-lauan ta abbú nga ari matucutucuc tu ya nga anagayanna ic cararalanna. Ay danuri im maddian tad dabbun capal-latadda, danuri y ari neturá ingngagadda tal libru na inangó ta addé tac caparatu nam mundo, maccapal-lá ira nu masing-adda y ayam, nu annianna ta yaya gari nguem ari tas sangao, ay tu lubbé noca. **9** Tao nga pannononó egga sa nga nelugan ip pacautó. Ip pitu nga ulu ira ay pitu nga buquid nga naguitubangngan nab babay : **10** ay pitu ira nga papatul ; il lima nira ay natagá, egga it tadday, ay nu it tadday ari paga limibbé ; ay noca tal labbé na, mannayun tu baddí. **11** ay nu y ayam nga yaya gari anna ari sangao yaya im mecaualu, ay tadday yaya tap pitu : ay mappunta yaya tac cararalan na. **12** Ay nu im mafulu nga tagguc nga nasingammu mafulu ira nga papatul nga auat tu inalauára nga pappatulan paga ; nguem alauatadda tuangué ta ayam ip paca-auayyara nga cunnap papatul tal lagum nat tangoras. **13** Danao tadday laman in nonóra ay tu iyalauá ra ip paca-auayyara annap pammagurera ta ayam. **14** Danao maquibacal ira tac Cordero ay patulucan ira nac Cordero, ta yaya y Yafu nay yafu ira annap Patul nap papatul ira : ay danuri gapa y egga nga nebulussa mamatulú gapa noca ira, tam megafu ta ira innagalan, napili annam maladda. **15** Ay quinagui na gapa niacan :

Id danum ira nga masingammu nga naguitubangngan nam minacquidal-lao nga babay, ili-ili ira anna buttul nam magaru, cagucagui annap pappatulan. ¹⁶ Ay nu im mafulu nga tagguc uga nasingammu tuangué ta ayam icalussora ib babay nga minacquidal-lao ay isissinnara yaya anna ubanadda, ay tu canadda ic carne na ay tu itubbara yaya ta afuy. ¹⁷ Tanu id Dios inipenna taf futura ip pamarulóra ta egga tan nonóna, ay mattatagui ira tan nonó, anna iyauá ra ip pappatuladda ta ayam addé tac caparuló nac cagui nad Dios. ¹⁸ Ay nu ibbabay nga nemammattam mu yaya id dactal nga ciudad nga mammaguray tap papatul ira tad dabbun.

18 TAC cabalinnao nasingaccu it tanacuan nga angel nga umulug nga maggafu tal languí nga curuga dactal ip paca-
auayya na ; ay nu iddabbun ay nannauag ta gloria na. ² Ay tu inicuccullé na tam masican nga ngaral, nga cunna na mac-
cagui : Natagá, natagá id dactal nga Babilonia, ay nabbali tu
paddianan nad demonios, annat tadday nga ammucutan tam
malullug ira nga espiritu, anna ammucutan tam malullug ira
nga mammanú. ³ Tam megafu tap poray nab binarayang nap
paquisimeg na, natagá anna nalabú ngamin ip pappatulan : ay
nu ip papatul nad dabbun naquipattagaruli ira sa, ay nu ic
comerciantes ira tad dabbun inamungadda irriricu tam megafu
tas sican acquisimeg na.

⁴ Ay naguinná it tanacuan nga ngaral tal languí, nga cagui-
anna, Ume camu tao tatolé ira, umarayyu camu sa, ta penu ari
camu mecabacabá tac catagarulianna, ay tapenu ari camu
masipó tat tagarulina : ⁵ tanu ic catagarulianna nacalabbé ta
addé tal languí ay nu id Dios neraddammanna id dacaraqué na.
⁶ Itoli nu sa ic cunna iniyauá na, ay tu iyauá nu sa id doble na
inicalangan na ; tac copa nga namacquibuaquibuan na, pamid-
duan nu nga pacquibuaquibuan. ⁷ Nu cunnasi na inipapped-
darayo na anna inipangamung na tac catal na tal lalaqui,
cunnatun gapa na jigarigá anna attal nga ipennú sa : ta
cunnao ic caguianna tan nonó na : maguitubangnga tac careiná,
ay aria balu, ay tac cunnud lagud ari mepangngó tu innac cu
y attal. ⁸ Tac cunnud lagud lubbé tat tadday nga aggao it
tagaruli na, patay, daddam annab bisin ; ay tu metubba yaya
noca ta afuy ; ta masican y Yafu Dios nga mamanunnu sa.
⁹ Ay nu ip papatul tad dabbun nga naquipaddal-lo sa annan

naquipattagaruli sa, tumangú annam manalisigó ira noca sa nu masingadda y atú na afuy nga quetubbanna, **10** ay tu manaddac ira ta arayyu ta assing da nga maningan ta jjarigá na, ay tu caguiadda: Cabbí, cabbí id docal nga ciudad nab Babilonia, ciudad nga masican! ta lubbé tal lagum nat tangoras ic capanunnú mu. **11** Ay nu ic comerciantes ira tad dabbun tumangú ira anna iyattal da yaya, tam megafu ta auan ngana tu lalaqui nga gumatang tu lalacu ra; **12** lalacu nga bulauan anna pirá, annab batu ira nga manguina annap perlas, anna finu ira nga sinnun, purpura, annas seda anna grana; annang ngamin nga cayucayu nga mattaggá, ngamin y vaso nga marfil, ay ngamin ib vaso nga nacua tac cayu nga mangguina, anna tubbaga, balayan, anna marmol; **13** anna canela, ricadu, incensu, unguento, binarayang, denu, mabanguc nga lappao, trigu anna aya-ayam annac cajjing; ay taguilacu nga cabayu anna carrosas, guiguibul; anna icararu nat tolay. **14** Ay nu ib bungabunga nga nagguragurayan na icararum megungay ira nicao, ay ngamin ig gannugannug nga massingngó annam mapia nga innam mate gapa ira tan nicao nga matay, ay nu il lal-laqui ariadda ngana nga maleg ira. **15** Nu in nallacu caranao nga gannugannug nga narricu tam megafu sa manaddag ira ta arayyu sa tam megafu ta assing da nga maningan ta jjarigá na, nga tumanguitangú anna manalisigó ira tad daddam; **16** nga caguiadda: Cabbí, cabbí id docal nga ciudad, nga navistian tu finu nga sinnun anna purpura anna grana, anna najjigutan tab bulauan anna babatu ira nga mangguina! **17** Ta danao nga cucua ay nararal tal lagum nat tangoras. Ay nu ngamin im mappacaccua tat taticayan, ay nu ngamin im minabbabarangay, tuangué caranuri ngaya nga pagaleradda tu paccatolera ib bebay, nanaddag ira ta arayyu, **18** ay nacullé ira tap paquemanimá ra ta atú na afuy nga catugguiana, ay tu caguiadda: anni nga ciudad im maquiguita tad docal nga ciudad? **19** Ay pinayyadda tu gabú y ulu ra ay tu icuc-cullé ra it tumangú annam manalisigó, ay tu caguidda: Cabbí, cabbí id docal nga ciudad, nga narricuan ngamin na egga it taticayadda tab bebay tam megafu tangnguinana! ta nadabbú yaya tal lagum nat tangoras. **20** Magayayá ca tam megafu sa, sicao langú, sicamu nga sasantos, sicamu nga apóstoles sicamu nga profetas; tanu id Dios inipe nasa it tagaruli nga queluganu.

21 Ay it tadday nga angel nga masican inaccá na it tadday nga-batu nga caguitta nad dactal nga batu na agguilingan ay netabbó na tab bebay, ay tu cunna nga naccagui : cunnao nam masican nga quetabbó nab Babilonia nga dactal nga ciudad ay tu ari ngana bulabuga nga maleg yaya. **22** Ay nu ingngaral na harpistas, minab verso, minafauta anna minassussú tat trompeta ari irangana noca nga maguinna nicao ; ay nu im minapadday ira ni anni laman nga gannug ari ira bulabuga noca nga maquitapaddian nicao ; ay nu ig guni nap pappad-dayan ira ari noca ngana nga maguinna nicao ; **23** ay nu ig gangá nat tulu ariaddaca ngana noca nga nauagan ; ay nu ingngaral nan novio anna novia ari ira bulabuga noca ngana nga maguinna nicao : tanu ic comerciantes mu ira ip principes tad dabbun ; ta ngamin ip pappatulau ay nelogó ta assirisirim. **24** Ay yaya in nesimmuan nad daga nap profetas annas sasantos annang ngamin danuri nan napapatay tad dabbun.

19 AY tac cabaliddanao, naguinná ic caguitta nang ngaral nat tanga buttul nga tolay tal langui, nga cunnao nac caguidda : Alleluyah ; capalliag anna gloria, anna paca-auayya ay egga ira tad Dios : **2** ta curug annam matunung y ammanunnú na ; ta pinanunnutan ic curuga dactal nga minacqui-dacay, ib babay nga sinapanganna id dabbun tam megafu tas sinapangna, ay inibaló na ic qesinang tal lima na nad daga na aripan na ira.

3 Ay pinidduada mangana nga quinagui y Alleluyah. Ay nu y atú na umuné ta utun nga auan tu addé na. **4** Ay nu y duafulu appá nga mannam anna appá nga pinaratu nga matolay nattacag ira anna naddayorayao ira tad Dios nga egga nga naguitubang tat trono, ay quinaguira : Amen ; Alleluyah. **5** Ay naggafu tat trono it tadday nga nagaral nga pinalappá na :

Dayarayaoan nu id Dios tam sicamu ngamin nga aripanna, sicamu ngamin babaddi onu daracal maganassing camu sa.

6 Ay naguinná nga cunnang ngaral nad dactal nga buttul nat tolay, annac caguitta nang ngaral na aru nga danum, annac caguitta nang ngaral nam masican nga aruguc, ic cunnao : Alleluyah : tanu y Yafu tam nga Dios nga Macapangngua tang ngamin yaya im mappatul. **7** Magayayá ittam anna map palupaguia ittam ay iyauá tam sa ig gloria : tanu y

aggao nap pangataua nac Cordero ay limibbé ngana, ay naparan ngana y ataua na. **8** Ay to neddan yaya tu finu nga sinnun tu ipellung na, sinnun nga marenu anna gumangaganá: tanu if finu nga sinnun ira y im menunung nga inicalangan nas sasantos.

9 Annac quinagui na niacan: iturá mu, Mapalar danuri in narob nga umay maquifugab tap paccasal nac Cordero. Ay quinagui na niacan: Danao ic cucurugan na nga ubobug nad Dios. **10** Ay nat tacaggá tat tacqui na tu paddayarayósa. Ay quinaguina gapa niacan: Innam mu ta ariammu nga cuan: Sacan ay caguittamá nga aripan tac cunné ta uauaguim ira nga mamaruló tab bilin ni Jesus: dayarayaanmu id Dios: tantu y ubobug ni Jesus yaya y espiritu na profecías.

11 Ay nasingaccu il languí nga nabucatan; ay nasingaccu it tadday nga cabayu nga furao id duddú na tuangue gapa tan nattaque sa nga ya nga ngagadda im Maladda annac Curug; mamanunnú annam maquibacal tam megafu tac catunungan.

12 Ay nu immata na caguitta nag ganga na afuy, ay ta uku na aru y diademas; ay tu egga in neturá nga ngagan na nga auan tu macannammu nu ari yaya laman. **13** Ay na vistian yaya tas sinnun nga nababbattaccan tu daga: Ay nu ingngagan na ay Y Ubobug nad Dios. **14** An nu y ejercito nga eggá tal languí nebulun ira sa nga guicabayuan ira taf furao, annan nassinnun ira tu finu nga sinnun, furao annam marenu. **15** Ay nallauan tas simú na im mataram nga espada nga panannal na tang ngamin nga pammagurayan: ay tu mammagure nira tat tanga futul nga balayang: ay tu batayan na il lugar nga ammaddaccan tu binarayang nam masican nga poray nad Dios, nga Macapangngua sa ngamin. **16** Ay egga nga neturá tas sinnun na anna uffu na ing ngagan nga cunnao: PATUL

NAP PAPTUL, ANNAY YAFU NAY YAYAFU.

17 Ay nasingaccu y angel nga nanaddag tab bilag; ay inicullé na nga quinagui tang ngamin tammammanú ira nga cumagacagag tat tangnga nal languí: Umecamutao annam mattattadde camu tad dactal nga pappafugab nad Dios; **18** tapenu canannu ic carne nap papatul, annac carne nac cacapitan ira annac carne nam masican ira annac carne nac cabayu tuangué gapa tac carne danuri nan naccabayu nira, annac carne nang ngamin nat tatolay naccabayu nira, guibul onu ari guibul, babaddi onu daracal.

19 Ay nasingaccu y ayam anna papatul ira tad dabbun, annas

susuddalu na ira nag nattattadday nga umay maquibacal turi tan nattacay tac cabayu annas susuddalu na ira. ²⁰ ay tu nagafú y ayam tuangué tam mappé nga profeta nga inipenna is señal ta arubang na nga nanguilogotan na turi ira tan nangalauá tam marca na ayam annac caranuri nga nagananitu ta imajen na : ira nga dua netabbó nga sigga inangó ta ueg nga afuy nga gumangagangá ta azufre : ²¹ ay nu icaruan napa-patay ta espada nan naccabayu, ta espada nga naggafu tas simú na ; ay ngamin im mammanu nabattug ira tac carnera.

20 AY nasingaccu it tadday nga angel nga umulug nga nag-gafu tal langú, nga maggatammí ta annusi na ari matucutucuc nga abbú annad dactal nga cauag. ² Ay tu guinafú na id dragon il lacalacay nga irao nga yaya gabba id diablu anna satanas, ay tu inigalú na yaya tam maribu tad dagun, ³ ay netabbó na yaya ta abbú nga ari matucutucuc, ay tu sinaccabban na ay sinelloan na tapenu ari ngana yaya macatabag tan nu anni la ira pappatulan ta addé tac quetuppal nam maribu tad dagun : ay tac cabalinnao, mapalussag noca yaya tu baddi.

⁴ Nasingaccu it tronos tuangué tac caranuri nga naguitubang ira sa, ay napanunntan ira : ay nasingaccu y icararua danuri nan nafutulan tam megafu ta ubobug annat tuddu ni Jesu Cristo annam megafu tac cagui nad Dios, ay danuri y ari nga naquimalló ta ayam, onu ta imajen na, anna ariadda inalauá im marca nga mepay taf frente ra annal limara : ay nattole ira anna naquipammagure ira tac cani Jesus tam maribu tad dagun. ⁵ Nu ic caruan nga nammatay ari ira maguinnoly ta addé tac quetuppal nam maribu tad dagun. Yao y olu nga paguinnolay. ⁶ Mapalar anna masanto yuri y egga inne bilangan na ta olu nga paguinnolay : tac caranao auan ngana tu paca-auayya nam mecarua nga patay ; nguem ira is sacerdote nad Dios anni Cristo anna naquipammagure ira sa tam maribu tad dagun.

⁷ Ay tac quetuppal nam maribu tad dagun, mapalauan si Satanas tan nafucutan na, ⁸ ay umenoca yaya nga manabag tap papatulan ira nga egga ta appá nga dugu nad dabbun, Gog anni Magog ay tu mapattadde ira nga umay tab bacal ; nga nu ib bilang da at caguitta nab bilang nad dagá nab bebay. ⁹ Ay tu ilacac da ic caba nad dabbun ay tu ilebú ra ip pallugaran nas sasantos annas simmayú nga ciudad : ay minulug

nga naggafu tal languí y afuy ap pinapate na ira. ¹⁰ Ay nu id demonio nga nanabag nira netabbó ta ueg nga afuy anna azufre, nga netabbaccan gapa na ayam annam mappé nga profeta; ay marigarigá ira tag gabí anna aggao, ta auan tu cofutan na.

¹¹ Ay nasingaccu it tadday nga trono nga docal anna furao ic casissinna, tuangué tan naguitubang sa, ay tu minarayyu id dabbun annal languí ta arubang na; ay tu ari nesimmuan il lugarda. ¹² Ay nasingaccu in nammatay, id daracal annab babaddí, nga maggataddag ta arubang nat trono; ay nu illibru ira sigga bucá: ay it tanacuan nga libru nabucatan nga yaya il libru na inangó: ay nu in nammatay ay napanunnutan ira tag gannagannug nga egga nga neturá tal libru ira, nga maquipaccunnay tac quingngaquingngua ra. ¹³ Ay nu ibbeyay pinagurayanna in nammatay nga egga ta unag na; ay nu ip patay anna inferno pinagurayadda in nammatay nga egga nira: ay nu ngamin it tolay napanunnutan annan natagaruli tac quepangngattan nac quingngaquingnguara. ¹⁴ Ay nu ip patay anna inferno netabbó ira ta ueg nga afuy. Yao im mecarua nga patay cunnunna gapa ta ueg nga afuy. ¹⁵ Ay nu egga ic quesimmuan nga ari neturá tal libru na inaugó, ay metabbó ta ueg nga afuy.

21 AY nasingaccu ib bagu nga languí annab bagu nga dabbun: tam megafu tac necauan na olu nga languí anna olu nga dabbun; ay auan ngana tu bebay. ² Ay nasingaccu im masanto nga ciudad, ib bagu nga Jerusalem, nga minulug tal languí nga naggafu tad Dios, nga naparan nga navistian tu caguitta nan novia ta atauá na. ³ Ay naguinná id docal nga ngaral nga naggafu tat trono, nga cunnao ic caguianna: Imammatannu it tabernaculo nad Dios nga egga tat tatolay, maquitappaddiannira, ay ira noca ip pammagurayan na, ay nu id Dios egga noca nira ay tu yaya id Dios da; ⁴ ay tu funatan na noca ngamin il lulua nga matturu tam mata ra; ay tu ari ngana nga lubbé ip patay; anna auan ngana gapa tu magattal, auan ngana tu tanguí, onu taquí; y olu ira nga gannug nat talebag ngana. ⁵ Ay yuri in naguitubang tat trono, quinaguina: Innannu, Ngamin ig gannugannug pacabaguaccu. Ay quinagui na paga: Iturá nu: Tanu danao nga ubobug maladda annac curug. ⁶ Ay tu quinagui na gapa niacān: lubbé ira nga mattalebag. Sacan y Alpha

anna Omega, ig gafu annaf funu. Iyauá cu tam mapangal il latuá nad danum na inangó. **7** Yuri im mamatulú, jjininatán na noca danao nga gannugannug: ay sacan id Dios na, ay yaya y aná cu. **8** Nguem ngamin danuri im magananassing, ari mangurug, macaritta, minammapatay, minacquiral-lao, minangnguilogó, minaggananitu annang ngamin im minas-siri siri, egga noca ib baballé ra ta ueg nga gumanganga-nga ta afuy anna azufre; nga yaya im mecarua nga patay.

9 Ay nallauan it tadday caranuri ta angeles nga egga nammi tap pitu malucung nga naluganan ta urian nga pitu nga tulagan; ay tu cunnao ic quinagui na niacan: Umecatá, ipasingaccu nicao y ataua nac Cordero. **10** Ay neyanguená nga sigga Espiritu tad docal nga buquid anna atannang ay inipasingana niacan is santa ciudad na Jerusalem, nga minulug tal languí naggafu tad Dios, **11** nga egga sa ig gloria nad Dios: ay nu id dalangarang na caguitta nad dalangarang nab batu nga curuga manguiná, nga meyarig tab batu nga naburiburican tam magannugannug; malitao nga cunnac cristal: **12** nga egga im muralla na, nga docal anna atannang; nga egga ic caraddua nga puerta na, ay tap puerta ira caraddua nga angeles; ay tu egga gapa in neturá nga ngagan sa nga ira gabba ingngagan nac caraddua nga tribu na aná na Israel: **13** ta jgigattu egga y tallu nga puerta, ay ta zitá tallu nga puerta: ay ta siguiran egga it tallu nga puerta ay taggappan, egga it tallu nga puerta. **14** Ay nu im muralla nas ciudad egga ic caraddua nga patunó na ay eggamma nga neturá nira ing ngagan nac caraddua nga apóstoles nac Cordero. **15** Ay nu yuri in naquiobobug niacan nanammí tu gucug nga pasingan nga nabulauanan tu paggucug na tas ciudad, puertas na ira anna murallana. **16** Ay nu is ciudad ay cuadrado, ay nu ic capadduanna caguitta nab bangáanna, ay guinucuc na is ciudad tap pasingan, caraddua ta jhibu estadios ig gucug na; Ic capaddu na, cabana, annac catannang na, naggiuguita. **17** Ay guinucuc na im muralla, ay ig gucuc na magatú appa tafulu appá tan nabunugan tac cunné tag gucuc nat tadday nga tolay, onu angel. **18** Ay nu ibbaggui nam muralla naburiburican: ay nu is ciudad tanig nga bulauan nga caguitta nam malitao nga vidru. **19** Nu ip patunó ira nam muralla nas ciudad nadornan tan nappapareju tab babatu nga mangnguina. Y olu nga patunó ay jaspe; im mecarua záfiro; im mecatallu ay ágata;

im mecappá ay esmeralda ; ²⁰ im mecalima ay sardonica ; im mecannam ay sardio ; im mecapitu ay crisólito ; im mecaualú ay berilo ; im mecasiam ay topacio ; im mecamafulu ay crisoprasio ; im mecacarattadday ay jacinto ; ay nu immecacaraddua ay amatista. ²¹ Ay nu ic caraddua nga puerta meyarig ira tu caraddua nga perlas ; catagguitadday tac caranuri nga puerta ay tadday nga perla : ay nu iddalan nas ciudad ay tanig á bulauan nga cunnam malitao nga vidru. ²² Ay auan tu templo nga nasingaccu tal lagumna : Tanu y Yafu Dios nga Macapangngua sa ngamin, tuangue tac Cordero ira it templo na. ²³ Ay nu is ciudad ari magauag tab bilag, ni tab bulan, tu maimannauag sa : ta ya nga mamanauag sa ig gloria nad Dios, ay ya nga lamparana ic Cordero. ²⁴ Ay ngamin ip papatulan lumacag ira tam megafu tan nauag na : ay nu ip-papatul tad dabbun iyanguera sa ig gloria ra. ²⁵ Ay nu ippuertas ari bulabuga nga calitupan ta eggao (ta auan bulabuga tu gabi turi) : ²⁶ ay tu iyanguera sa id dayao annac quecacua nap pammagurayan : ²⁷ ay ari bulabuga nga macatallung sa imaraping ó nu yuri mangngua tam mecaritta annam mas-sirisiri : ay tu ya laman macatallung danuri in neturá tal libru na inangó nac Cordero.

22 AY inipasingan na niacan ib bannag nad danum na inangó, malitao nga cunnac cristal, nga maggafu tat trono nad Dios annac Cordero, ² tat tangnga nad dalan nas ciudad, Ay tam maccadamang nga pipí nab bannag egga ic cayu na inangó, nga mabbebesissa ic caraddua nga bunga, ay tu mabunga taccabulabulan : ay nu iddon nac cayu yaya y ipaguru nan nación ira. ³ Ay auan ngana noca tu gueguc : ay nu it trono nad Dios annac Cordero ay maddian noca sa : ay nu y aripan na ira massirvi sa ; ⁴ ay quemamimatadda im mucá na ; ay meturá taf frente ra ingngaganna. ⁵ Ay auan ngana noca tu gabi ; ay ari ira ngana noca magauag tu tulunal lampara onu nauag nab bilag : taya ngana mangnguiauá nira tan nauag y Yafu Dios : ay tu mammaguray ira tangngangay.

⁶ Ay quinaguina niacan : Danao nga cagui ay maladda ira annac curug : ay nu y Yafu, id Dios na espiritu nap profetas zinob na y angelna tu manguipasingan ta aripanna tag gan-nagannug nga mappapangué nga mesimmu. ⁷ Ay innam mu,

lubbetá tam mabí. Mapalar yuri im macatacquilala tap profecías ira nga netura toye tal libru.

• Ay sacan si Juan só innacaguinna annan nacasingan tag gannagannug ira ngao. Ay tap pagguinná annap pacasingaccu, natombangá ay naddayarayaouá ta arubang nat tacquina angel mga nanguipasingan niacan tac caranao nga gannugannug. • Ay quinaguina niacan: Innammu ta ariammu nga cuan. Caguitta taca nga aripan anna uauaguim ira nga profetas annac caranuri nga macatacquilala tam mapalappá toye tal libru: Dayarayoam mu id Dios.

10 Ay tu quinaguina niacan: Ariam mu nga taccabban y ubobug nga profecías ira toye tal libru; ta lubbé ngana y horas nga natacquilalan. 11 Yuri y ari nga menunung, pagurayammu tu mangngua tac quiual: ay yuri im malullug, pagurayammu mangallalullug paga: ay yuri im menunung, pagurayammu tu umamung paga icquenunung na: ay yuri im marayarayao ay pagurayam mu tu umamung paga iccarayarayo na. 12 Innammu ta lubbé tá tam mabí; ay egga niacan ip premio nga meyauá tac cataguitadday nga meyannung tac quingnga quingngua na. 13 Sacan y Alpha anna Omega, ig gafú annaf funu, y olu anna urian. 14 Mapalar danuri im mamacarenu tas sinnudda tapenu egga ip pacaauayya ra nga umay tac cayu na inangó annat tullung tap puerta nas ciudad. 15 Lauan ip paddianan nac quituquitu, minasirisiri, minaddaracay, minammapatay, minaggananitu annat tuangué ngamin caranuri nga manammayú annam mangngua tas siri.

16 Sacan si Jesus zinob cu y angel cu tu umay nga manguilayyagayya annam mamacanauag nicamu tao ira nga gannugannug tas sisibban ira. Sacan ig gamú anna gaca ni David, immadalangarang, ib bitun tap pallabaga.

17 Ay nu y Espiritu anna novia caguizada: Umecamutao. Ay yuri im macaguinna, pagurayammu tu caguizana: Umecamutao. Ay yuri im mapangal, pagurayammu tu umay: yuri im maya, pagurayammu tu umay nga uminum tad danum nga inangó ta urena laggapa.

18 Pacaladdac cu tang ngamin tat tolay nga magguinna ta ubobug nap profecías toye tal libru, tu nu egga it tolay nga mangamung nira, id Dios iyamung na sa it tulagan nga neturá tal libru ngoye: 19 ay nu egga it tolay nga mangari ta ubobug

ira toye tal libru nap profecía, id Dios arianna ib baballena tac cayu na inangó, ay tu ilauan na tas ciudad santa nga neturá toye tal libru.

20 Yuri in nanguilammuyag ira tao nga gannugannug, quinagui na: Yé: lubbetá tam mabí. Amen: Lubbéca, Afu Jesus.

21 Paray nacuan tu ig gracia nay Yafu Jesus mealubu tas sasantos ira. Amen.

ANNUTTULAN,

TAB

BAGU TESTAMENTO ONU NAQUIPANABBAN.

SAN MATEO.

BUCU.		PANIG.
1: 1	Guinafuan ni Jesu Cristo	1
1: 18	Nequeyaná ni Jesu Cristo	2
2: 1	Paquitaful nat tallu papatul; pattammang ta Egipto; poray ni Herodes; pattoli ta Egipto...	2
3: 1	Panguifulufulung ni Juan Bautista	4
3: 13	Paquisiccub ni Jesus tag Galilea; pagagal cani Pedro, Andres, Santiago anni Juan...	5
5: 1	Is sermon tab buquid	7
6: 1	Canayun nas sermon tab buquid	10
7: 1	Pamalin tas sermon tab buquid	13
8: 1	Coru nat tadday á mattulag tal lazaro anna aru paga nga tolay	14
9: 1	Coru nat tadday á tolay nga nate ib bagguina; cagal ni Mateo; coru na aná á babay nat tadde maguray, annac caruap paga ira...	17
10: 1	Necatalaccan nac caraddua nga apostoles ira ...	19
11: 1	Si Juan naddob cani Jesus	22
11: 20	Napporian ni Jesus ic caruan á ciudades	23
12: 1	Si Jesus quinaguina ic catununganna tam megafu tac quingngua na tas Sabado	24
12: 22	Pinammapia ni Jesus it tadde nagunaggan nap pangaccaccá	25
12: 46	Y yena tuangué ta uauagui ni Jesus aleradda yaya.	27
13: 1	Pitu nga angngarigan tu panguipasinnan tap pappatulan nad Dios	27
14: 1	Patay ni Juan Bautista	31
14: 13	Pamacan ni Jesus tal lima ribu nga tolay...	32

BUcu.	PANIG.
	quepató na tac cruz ; it tadday á babay binubbu- tanna yaya ta unguento tab Betania 60
26 : 20	Si Jesus sinelebrana ip pascua ay pinaddóna ip pamugab nay Yafu 61
26 : 36	Pattalamman ni Jesus ta Getsemani. Panguila- cusa ni Judas. Si Pedro Nappejjiriammuanna yaya tan namillu 62
27 : 1	Quedanug ni Jesus ta arubang ni Pilato 65
27 : 27	Ic quepató annac catanam nab baggui ni Jesus... 66
28 : 1	Ip paguinnole ni Jesus... .. 69

SAN MARCOS.

1 : 1	Panguifulufulung ni Juan Bautista 71
1 : 14	Panguilayyagayya ni Jesus tag Galilea ; pagagal tad dicipulos ira... .. 72
2 : 1	Si Jesus pinammapiana it tadde nate ib bagguina tac Capernaum 74
2 : 14	Pagagal cani Levi. Palappá megafu ta aggayu- nal tuangué ta aggao nas Sabado 74
3 : 1	Si Jesus inuruna it tadde lalaqui nga nammaga il limana 76
3 : 13	Capili nac caraddua nga apostoles... .. 76
4 : 1	Angngarigan nam minammula, annas semilla nga mattubu tuangué tab bullung nam mostaza ... 78
4 : 35	Si Jesus pinaguimammóna ib baguiu 80
5 : 1	Pinammapia ni Jesus it tadde lalaqui nga nagu- naggan nap pangaccaccá 80
5 : 21	Pinammapia ni Jesus it tadde babay annap pina- guinnolena y aná á babay ni Jairo 81
6 : 1	Si Jesus nattuddu tad dabbun á neyanatanna. In necatalaccan nuri nac caraddua 83
6 : 14	Pate ni Juan Bautista 83
6 : 30	Si Jesus pimacanna il limaribu á tolaiy 85
6 : 45	Liminacag si Jesus ta utun nad danum 86
7 : 1	Palappá megafu ta icacan tal lima nga ari bi cabaggauan 86
7 : 24	Si Jesus pinammapiana y aná á babay nat tadde babay nga taga Grecia, tuangué tat tadde quitul anna abul 88

BUCU.	PANIG.
8 : 1 Pamacan mangana ni Jesus ta aru nga tolay ...	89
8 : 22 Pinacasinganna it tadde buling tab Betsaida ...	90
8 : 27 Si Jesus dan á pinalappá na ip patena annap paguinnolena... ..	90
9 : 1 Ip panguli nac casissinnan ni Jesus	91
9 : 14 Pinammapia ni Jesus it tadde baguitolay nga nangunaggan nap pangaccaccá	92
9 : 30 Ulian mangana ni Jesus á palappatan im mapangué á patena annap paguinnolena	93
9 : 33 Netaddataddanna it tulú tac Capernaum	93
10 : 1 Paquigungue ta ataua : abbing : paquiabú nat tadde ricu	94
10 : 32 Pillu ni Jesus nga namalappá tap patena annap paguinnolena	96
10 : 35 Quiniddao ni Santiago anni Juan	97
10 : 46 Coru ni Bartimeo nga buling	97
11 : 1 Tallung ni Jesus ta Jerusalem nga nemammatan nam maguili	98
11 : 12 If fun na higos á matabbun nguem auanna tu bunga. Paquipacarenu tas sibban	98
12 : 1 Angngarigan nam minammula ira tac coman nga pammulan ta uvas	100
12 : 13 Tabbag ni Jesus megafu tap pabbuguí tac cani Cesar annam megafu tap paguinnolay	101
12 : 28 Y olu á dob. Y aná ni David. Tadde balu á babay nga maraua!	102
13 : 1 Dan nganalaman nga palappatan ni Jesus ic cabuccay na Jerusalem tuangué tad dattalna ...	103
14 : 1 Panguigagangay nam magari nga panabag cani Jesus. Nabubbutan yaya ta unguento tab Betania	105
14 : 12 Cinelebra ni Jesus ip pascua annap pinaranna im masanto á pamugabna	106
14 : 32 Talamman ni Jesus ta Getsemani	107
14 : 53 Neyalauá yaya annau nafucú. Neyangue yaya ta aruban nac catannangan nas sacerdote ...	109
14 : 66 Nappejjiriamuan yaya ni Pedro tan namillu ...	109
15 : 1 Nasentencian yaya tu mapapatay ta arubang ni Pilato ; nepató yaya tac cruz	110
15 : 42 Jose nepena ib baggui tat tadde libun... ..	112
16 : 1 Ip paguinnolay	113

SAN LUCAS.

BUCC.	PANIG.
1: 1 Pamegafu	115
1: 5 Quebussí ni Juan Bautista	115
1: 26 Panguibacca cani Maria annap pattullussa ni Elisabet	116
1: 57 Queyaná ni Juan	118
2: 1 Queyaná ni Jesus	119
2: 22 Quepresenta ni Jesus tas sibban	120
2: 41 Mine si Jesus á nattullun ta Jerusalem turi tac caraddua id dagunna	121
3: 1 Panguifulufung ni Juan Bautista	122
3: 21 Paquisiccub ni Jesus. Ig guinafuanna	123
4: 1 Catentacion ni Jesus	124
4: 14 Panuddu ni Jesus tag Galilea annan Nazaret	125
4: 31 Nangnungua si Jesus tam milagros tac Capernaum..	126
5: 1 Milagro nga nacua tap paguissira ; pagagal na tad dicipulos	127
5: 12 Coru nat tadday á mattulag tu lasaro tuangue tat tadday á nate ib bagguina... ..	127
5: 27 Pagagal caní Levi... ..	128
6: 1 Pinalappá ni Jesus ic catununganna tap panguru na ta aggo nas Sabado	129
6: 12 Catulló nac caraddua nga apostoles	130
6: 20 Passermon ni Jesus tab buquid	130
7: 1 Inuru ni Jesus y aripan nas Centurion ay pinaguinnolena y aná lalaqui nat tadde balu á babay... ..	133
7: 18 Simibbag si Jesus taz zinob ni Juan ay sinuduanna im maguili tam megafua	134
7: 36 Angngarigan nad dua nga naggagatú... ..	135
8: 1 Angngarigan nam minammula	136
8: 19 Inaleg yaya nay yenana tuangué tac cacquina-bubbú na	137
8: 22 Pinaguimmamó ni Jesus im masican nga paddaganna inuruna it tadde lalaqui nga nagunaggan nap pangaccaccá	137
8: 40 Pinaguinnolena y aná á babay ni Jairo ay pinamapihana it tadde babay nga mattulag	138
9: 1 Necatalaccan nac caraddua nga apostoles	140
9: 10 Pamacan ni Jesus tal lima ribu á lallaqui	140

BUCU.	PANIG.
9 : 28 Panguli nac casissinnan ni Jesus... ..	141
9 : 37 Inuru ni Jesus it tadde bulabulanan	142
10 : 1 Necatalaccan nap pitufulu nga tolay	144
10 : 25 Angngarigan nam mapia nga Samaritano	145
10 : 38 Pagguian ni Jesus tab bale ni Marta	146
11 : 1 Sinudduan ni Jesus tam maddasal id dicipulos na ira	146
11 : 14 Pinalauanna it tadde demonio	147
11 : 37 Pinalappá na il liuá naf fariseos ira tuangué tam masirib ira tad dob	148
12 : 1 Netaddanna ip panguialin ta aggappappé annap pacauara ta annung nac cucua tad dabbun ...	150
12 : 22 Netaddataddanna ip pammacataló tad Dios annap patturatura... ..	151
13 : 1 Inirobua ip pabbabai	153
13 : 10 Si Jesus pinammapiana it tadde babay ta aggo nas Sabado... ..	154
13 : 22 Si Jesus liminacag nga nappangué ta Jerusalem... ..	155
14 : 1 Nanguru ta aggo nas Sabado ; id dactal á pamu- gab	156
15 : 1 Y oveja nga nauauan : ip pirá nga nauauan : y aná nga nauauan	158
16 : 1 Im mepangngó á pamassirvi tag gannug ira toye ta attolayan	160
17 : 1 Panaquitanna ig gurugurú	162
17 : 20 Id dattal nap pappatulan nad Dios	163
18 : 1 Angngarigan ira nga panguipasinnañ ta acqui- malló	164
18 : 18 Paquiabú nat tadde dactal á tolay... ..	165
18 : 31 Pillu ni Jesus nga manguipammu tap patena annap paguinnolena	166
19 : 1 Pattullun ni Jesus cani Zaqueo	166
19 : 13 Angngarigan nam mafulu nga minas... ..	167
19 : 29 Tallungna ta Jerusalem nga nemammatan ngamin nat tolay	168
20 : 1 Paca-auayya ni Jesus : angngarigan nam minam- mula ira	169
20 : 20 Tabbagna megafu tab buguí, megafu tap paguin- nolay tuangué ta aná ni David... ..	170
21 : 1 Tabbung nat tadde balu á babay... ..	171
21 : 5 Si Jesus dan ngana laman nga pinalappá na ic	

Bucu.		PANIG.
	cabuccay nas sibban annad dattal na Aná nat tolay 172	172
22 : 1	Pascelebrana tap pascua annap pangguana tam masanto á pamugab 174	174
22 : 39	Pattalamman ni Cristo ta Getsemani 176	176
22 : 47	Neyalauá yaya annan nafucú 176	176
22 : 54	Nappejjiriamman yaya ni Pedro tan namilla 176	176
23 : 1	Si Jesus ta arubang ni Filato anni Herodes 177	177
23 : 26	Ic quepató na tac cruz 179	179
23 : 50	Il libun ni Jesus 180	180
24 : 1	Ip paguinnole ni Jesus 180	180
24 : 13	Nappasingan yaya tad dicipulos ay minuné tal languí... .. 181	181

SAN JUAN.

1 : 1	Ic Cagui... .. 185	185
1 : 15	Pamacurug ni Juan megafu cani Cristo 185	185
1 : 37	Si Jesus nacalá tac caruan á dicipulos... .. 187	187
2 : 1	Olu nga milagro nga quinggua in Jesus tac Cana tag Galilea 188	188
2 : 13	Pamacarenu ni Jesus tas sibban ta Jerusalem 188	188
3 : 1	Y inubobugna cani Nicodemo 189	189
3 : 23	Tanacuan á pamacurug mangana ni Juan Bautista 190	190
4 : 1	Paquiobobug ni Jesus tat tadde babay á taga Samaria 191	191
4 : 46	Pinammapiana tac Capernaum y aná nat tadde atannang á tolai 193	193
5 : 1	Pinammapiana it tadde mattulag ta aggo nag Sabado 194	194
6 : 1	Pamacan ni Jesus tal limaribu á lallaqui 197	197
6 : 24	Initudduna tat tolai nu anni ic cucurugan nap pan tal languí 198	198
7 : 1	Guiminon si Jesus ta Jerusalem nga mine nala- gum taf fiesta nga mangagat tu tabernaculo 201	201
8 : 1	Im minacquirallao tuangué turi tam manguiranug ira sa 204	204
8 : 12	It tulu nam mundo 204	204
9 : 1	Ta aggo nas Sabadu pinacasinganna it tadde buling. 207	207
10 : 1	Im mapia nga pastor 209	209

BUCU.		PANIG.
11: 1	Pinaguinnole ni Jesus si Lazaro ay mine yaya ta Efraim	212
12: 1	Limibbé yaya tab Betania ta annammaggao nague nap pascua	215
12:12	Tallungna ta Jerusalem nga nemammatan ngamin nat tolai	216
12:20	Ic caruan nga Griegos caragatadda nga innan si Jesus	216
12:37	Y ari pangurug na Judios ira	217
13: 1	Si Jesus binaggauanna it tacqui nad dicipulos ira ...	218
13:18	Dan ngana laman nga pinalappá na ip panabagsa ni Judas	219
14: 1	Pamaquengalna tad dicipulos na ira	220
15: 1	Ic cacurugan nab vid	222
16: 1	Ulianna mangana itabba im minammannabannay.	224
17: 1	Panguitalutaluttu Nafu Jesus	226
18: 1	Si Jesus á sigga fucú neyanguay ta arubang da Anas anni Caifas	227
18:15	Nappejiriammuan yaya ni Simon Pedro	228
18:28	Si Jesus ta arubang ni Pilato	229
19: 1	Ib barungú nga sisi	230
19:17	Ic quepató ni Jesus tac Cruz	231
19:38	Catanam ni Jesus	233
20: 1	Nappasingan si Jesus tad dicipulos ira... ..	233
21: 1	Nappasingan tad dicipulos na ira tab bicó nab bebay nat Tiberias	235

IC QUINGNGU-QUINGNGUA NA APOSTOLES IRA.

1: 1	Y uné Nafu Jesus tal languí... ..	239
1:15	In necatullú nat tadde bagu nga apostol	240
2: 1	Y aggao nga ulug na Espiritu Santo ta apostoles ira	241
2:14	Pappalappá ni Pedro ay nu anni in nabbalinaan-na	241
3: 1	Coru nat tadde pilay ; pappalappá ni Pedro... ..	244
4: 1	Cafucú ni Pedro anni Juan	246
4:32	Im mapia nga guiurayan na uauagui ira	248
5: 1	Catagarulian da Ananías anni Safira	248
5:17	Cafucú annam milagro nga nacalauanan na apostoles ira	249

BUCU.		PANIG.
5 : 34	Im mapia ira nga tuddutuddu ni Gamaliel ..	250
6 : 1	Natulló ip pitu tapenu massirvi'ta accacanan ..	251
7 : 1	Pappalappá ni Esteban ta arubang nac concejo tuangué tap patena	252
8 : 1	Dacal á darum ta iglesia	256
8 : 5	Si Felipe, Pedro anni Juan nagguián ira tas Samaria	256
8 : 26	Si Felipe tuangué tal lalaqui nga taga Etiopia ..	258
9 : 1	Inicoli nan nonó ni Saulo; inilayyagayyana si Cristo tad Damasco anna Jerusalem	259
9 : 32	Mine si Pedro á nattullun tal Lidda annap Jope	261
10 : 1	Si Cornelio tuangué cani Pedro	262
11 : 1	Si Pedro binuruburá na ta apostoles ira ig gafu na inipangngua na tac quingngua	265
11 : 19	Panguifulufulung ni Bernabe anni Saulo ta Antio- quia	266
12 : 1	Cafucú annam milagro nga nallatanan ni Pedro..	266
13 : 1	Natulló da Bernabe anni Saulo tapenu ume ira malangan tac cabbagang ira nga dabbun ...	268
13 : 13	Pappalappá ni Pablo ta Antioquia nap Pisidia ...	269
14 : 1	Da Pablo enni Bernabe nagguián ira ta Iconio, Listra annad Derbe	272
15 : 1	Tubatubang annat tuggay ta Antioquia; tubatu- bang annat tuggay ta Jerusalem	274
15 : 36	Da Pablo anni Bernabe nagguián ira ta Antio- quia	276
16 : 1	Nassimmuan ni Pablo si Timoteo tal Listra ...	276
16 : 12	Da Pablo anni Silas nagguián ira taf Filipos ...	277
17 : 1	Si Pablo nallayyagayya tat Tesalonica annab Berea	279
17 : 16	Nagguias si Pablo ta Atenas... ..	280
18 : 1	Tap pagguián ni Pablo tac Corinto, Éfeso, anna Jerusalem	282
18 : 23	Pattullun ta Galacia annaf Frigia	283
19 : 1	Naquesimmu si Pablo tad dicipulos ta Éfeso ...	283
19 : 23	Gurugurú nga quingngua ni Demetrio contra cani Pablo	285
20 : 1	Mine mangana si Pablo tag Grecia	286
20 : 17	Pappalappá tam manncam ira ta sibban na Éfeso	287

BUCU.	PANIG.
21 : 1 Nallayag si Pablo á nappangué tas Siria, annag guiminon ta Jerusalem 289	289
21 : 17 Pangalauá nal lallacalacay ira cani Pablo 290	290
21 : 27 Y Judios ira ta Asia guinafú ra yaya 291	291
22 : 1 Si Pablo pinacolina nu annian nan nepanguli nan nonó na 292	292
23 : 1 Si Pablo iniyigúna ic catununganna 294	294
24 : 1 Necapanunnú ni Pablo ta arubang ni Felix 296	296
25 : 1 Necapanunnú ni Pablo ta arubang ni Festo ; na- gapela yaya tac cani Cesar 298	298
26 : 1 Pappalappá ni Pablo ta arubang ni Patul Agripa. 300	300
27 : 1 Pallayag ni Pablo nga umay tar Roma : ic cabugay 303	303
28 : 1 Pattalattan tam Melita... .. 305	305
28 : 13 Labbé ni Pablo tar Roma 306	306

ROMANOS.

1 : 1 Panguilaua annap pappabaló 309	309
1 : 16 Y Evangelio yaya ip paca-auayya nad Dios tu ica- paliag ngamin nam mangurug 310	310
2 : 1 Arianna auayya im mapacatunung tad dob 311	311
3 : 1 Pagguraguray na Judios 313	313
3 : 21 Ic catunungan nga nadiosan mepasingan nga auab bulabuga tu passinammuassa nad dob 314	314
4 : 1 Si Abraham napacatunung ta angngurug 315	315
5 : 1 Nu anni ip pammacapianan tac capacatunung megafu ta angngurug 316	316
6 : 1 Natay tac catagarulian nguem matolay tad Dios . 318	318
7 : 1 Pammaguray nad dob tat tolai 319	319
8 : 1 Auab bulabuga tu icatagaruli danuri na egga tac cani Cristo Jesus 321	321
9 : 1 Y anaaná ira nan netabba 324	324
10 : 1 Ic capacatunung ta angngurug 325	325
11 : 1 Ic quetoli noca nga gagangay nga pagguian na Judios ira 327	327
12 : 1 Taddataddan nga mecunnay tat tuddu napolu 329	329
13 : 1 Acquimoray ta attannang ira á mammaguray ... 330	330
14 : 1 Im mepangngó nga pannononó 331	331
15 : 1 Ic catagguittaday mepangngó tu paquemmianna y icattolena 333	333

BUCU.		PANIG.
15 : 14	Panguipacannammuna tac caruan nga dumug á meyannung tap panguifulufungna	334
16 : 1	Panguilaua anap pappadios	335

I. CORINTIOS.

1 : 1	Panguilaua annap pappabaló	338
1 : 10	Si Pablo itadataddanna ip pattattadde nag gui- nonotan	338
2 : 1	Pamacatunung na ta annung na angnifulungna.	340
3 : 1	Icabatú ni Pablo ip pattuttuggay... ..	341
4 : 1	Im manguifulung ira cani Cristo	342
5 : 1	Mepanggó tu mapapano ta iglesia im maddacay ira nga tolay	344
6 : 1	Nappore si Pablo tam megafu tap paquipletu ta arubang nat tole ira nga ari matunung	345
7 : 1	Ubobug megafu tap paquicasal	346
8 : 1	Ubobug tam meyannung tag gannug ira nga ne- tabbung ta aggananitian	349
9 : 1	Danuri im manguilayyagayya ta evangelio mepa- ngngó tu mattole ira ta evangelio	350
10 : 1	Umarayyu camu ta aggananitian ay cuannu nga- min ig gannug tu icarayorayo nan Dios	352
11 : 1	Egga ip pigó nga tubatubang ta iglesia	353
11 : 23	Ubobug megafu tac cacelebra nap pamugab nay Yafu	355
12 : 1	Ubobug tam meyannung tag gracia ira nad Dios.	355
13 : 1	Ic querulay na ayá megafu cani Cristo	357
14 : 1	Ip pagubobug tac cagui á cabbagang tap pad- dayorayao tad Dios	358
15 : 1	Ip paguinnole nan nammatay	361
16 : 1	Panaddataddan annap panguilaua	364

II. CORINTIOS.

1 : 1	Bannabannay megafu cani Cristo... ..	366
2 : 1	Im mapia nga nabbalinan nat turá nga nacagui ta utun	367
3 : 1	Y evangelio iyauá na ic catunungan	368
4 : 1	Ip panguilayyagayya ni Pablo	370

BUCU.		PANIG.
5: 1	Y agguiddanamana tag gloria nga auat tu cofu- tanna 371	371
6: 1	Ip pattolena tuangué tap pamulungna 372	372
7: 1	Itaddataddanna ic carenu 373	373
8: 1	Itaddataddanna ip pia nap pinangngupangngua... 374	374
9: 1	Is sigó nga nebilibilin 376	376
10: 1	Paca-auayya á sigga espiritu ni Pablo... .. 377	377
11: 1	Patolianna ip paca-auayyana 378	378
12: 1	Paquittataguenó annap panguilammuyag nay Yafu 380	380
13: 1	Netaddataddanna ip pabbabauí 382	382

GALATAS.

1: 1	Si Pablo patolianna ip paca-auayya na tac capos- tolna 384	384
2: 1	Ic catannangan ira na apostoles iniquemmira it tuddutudduna 385	385
3: 1	Ic curug á catunungan meggafu ta angngurug cani Cristo... .. 387	387
4: 1	Si Cristo apanna itan tap pammagurayan nad dob 389	389
5: 1	Taddataddan tapenu mannanayun ira ta ari paquiaripan 390	390
6: 1	Caruap paga ira á taddataddan 392	392

EFESIOS.

1: 1	Paddayorayo tad Dios megafu tap panabbúna ... 394	394
2: 1	Nadduman nap paddian nga maddaggun anna olu á paddian 395	395
3: 1	Ig gracia nad Dios á nealauá cani Pablo 397	397
4: 1	Initaddataddanna ip pattangaguí nan nonó ... 398	398
5: 1	Initaddataddanna ip panguiualin tac catagaru- lian 400	400
6: 1	Inibilinna im marumaruma nga annung á cuan... 401	401

FILIPENSES.

1: 1	Acquimalló ni Pablo tam megafu taf Filipenses ira 404	404
------	---	-----

BUCU.	PANIG.	
2: 1		Initaddataddanna ip pattangaguí tan nonó tuangué tat tulú 406
3: 1		Panguipammu annat tabatabarang 407
4: 1		Caruap paga ira nga taddataddan 409

COLOSENSES.

1: 1		Acquimalló ni Pablo tam megafu tac Colosenses ira 411
2: 1		Pinalappá na nira nu cunnasi nap pia na annaddaddamna nira 413
3: 1		Initaddataddanna ic caparuló nam marumaruma nga annung á cuan 414
4: 1		Binalinna it turá na tu namalappatanna tac caruap paga ira á tabatabarang nga mepangngó tat tangabbalay 416

I. TESALONICENSES.

1: 1		Y angngurugda, aggattattamda anna ayá ra ... 418
2: 1		Nu cunnasi na inipangalauára ta evangelio... .. 419
3: 1		Y annaddaddamna nira 420
4: 1		Initaddataddanna ir renu na attolay 421
5: 1		Y aggao nay Yafu... .. 422

II. TESALONICENSES.

1: 1		Pappabaló ni Pablo nira 424
2: 1		Im misterio nad dacay 425
3: 1		Quiniddona nira tu ipaquimallóra yaya 426

I. TIMOTEO.

1: 1		Iniparaddamma cani Timoteo ib bilinna 428
2: 1		Mepangngó ip paddasal megafu ngamit tat tatolay. 429
3: 1		Gannug á mauag ta obispos annad diaconos ira... 430
4: 1		Dan ngana laman nga palappatanna ic quetuggay nac caruan ta iglesia 431
5: 1		Ubobug megafu tab babalu ira á babbay tuangué tal lallacalacay ira 432
6: 1		Marumaruma nga bilin 434

II. TIMOTEO.

BUCU.	PANIG.
1: 1 Panaddaddam tam mapia nga uray cani Timoteo	436
2: 1 Initaddataddan na sa ip pannanayun... ..	437
3: 1 Lubbé noca y aggao ira á mecalulungag	439
4: 1 Inibilinnasa tu mapacalappó	440

TITO.

1: 1 Gannug á mauag tam Ministros ira	442
2: 1 Taddataddan megafu ta attolay annap pattuddu...	443
3: 1 Nu anni im mepangngó nga ituddu ni Tito ...	444

FILEMON.

Si Pablo inibilinna ic catangngal ni Onesimo ...	446
--	-----

HEBREOS.

1: 1 Ic catannang ni Cristo anné ta angeles	448
2: 1 Y acquimoray á mepangngó cani Cristo	449
3: 1 Ic catannang ni Cristo anné cani Moises	451
4: 1 Ip paguimmang nga caddetan nam minangngurug ira	452
5: 1 Is sacerdocio ni Cristo	453
6: 1 Ic quecalulungag nap paquituggay ta iglesia ...	454
7: 1 Ic catannang ni Cristo anné cani Aaron	456
8: 1 Ic capari ni Aaron netuppal cani Cristo	458
9: 1 Y olu naquipanabban	459
10: 1 Id dob tadday á aninu nac cucua ira á mappangué	461
11: 1 Y angngurug tuangué tab bungana	464
12: 1 Taddataddan megafu ta angngurug anna aggat-tattam	466
13: 1 Taddataddan paga ira nga neyamung	469

SANTIAGO.

1: 1 Is sirib mepangngó maquiddao tad Dios	471
2: 1 Y angngurug tuangué ta icalangan	472
3: 1 Ip pammagure taz zila... ..	474

BUCU.	PANIG.
4: 1	Panaquitanna y accaquelug ta annung nac carab- bun 475
5: 1	Ubobug megafu tam macappirá ira nga maddacay 476

I. PEDRO.

1: 1	Id dacal nga inagallallo nad Dios 479
2: 1	Y olu á batu nat tungu 481
3: 1	Ip paccauffuufun annap paccasiayá nam mat- tangabay 483
4: 1	Initaddataddanna ir renu anna ari panabag ... 484
5: 1	Annung á cuan nal lallacalay ira 486

II. PEDRO.

1: 1	Taddataddan tu ipangngua ngamin tam meyan- nung tannerulay á cuan nac Cristiano 488
1: 16	In nepanguli nac casissinnan nay Yafutam á si Jesu Cristo... .. 489
2: 1	Ubobug megafu tam maestros ira nga siri 489
3: 1	Id dattal nay Yafu 491

I. JUAN.

1: 1	Y ubobug na inangó 494
2: 1	It tadday nga ammacatalaccan ta arubang nay Yama... .. 494
3: 1	Y anaaná nad Dios 496
4: 1	Caccapan y espiritus 498
5: 1	It tallu nga minammacurug... .. 499

II. JUAN.

Tan napili nga babay tuangué ta aná na ira ... 501
--

III. JUAN.

Tam meddú á si Gayo 502

JUDAS.

Bucu.	PANIG.
Ubobug megafu tat tole ira á maddacay ...	504

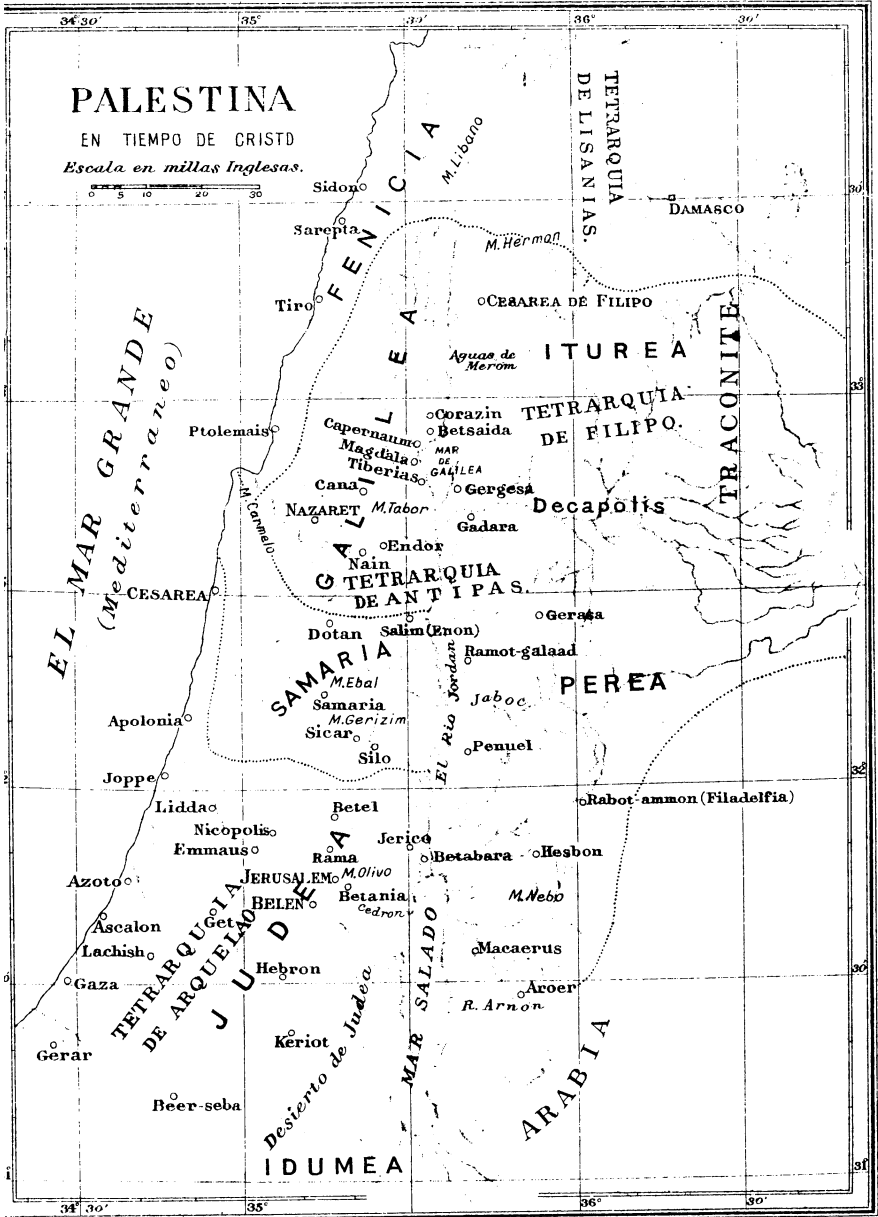
PANGUILAMMUYAG.

1 : 1	Pamegafu 507
1 : 9	Ip pappasingan ni Cristo 508
2 : 1	Turaturá tas sibban ira na Éfeso, Smirna, Pér- gamo annat Tiatira 509
3 : 1	Turaturá tas sibban ira nas Sardis, Filadelfia, anna Laodicea 511
4 : 1	Ip pappasingan nat trono 513
5 : 1	Il libru nga nasellouan tap pitu 514
6 : 1	In necabucá nas sellos ira 515
7 : 1	Ib bilang nan nasellouan ira... .. 517
7 : 9	Id dactal á dummú nat tolay... .. 517
8 : 1	Ip pitu nga angeles nga guitammitan tat trom- petas 518
9 : 1	Im mecalima nga angel sinupanna it trompeta ... 519
9 : 13	Im mecannam nga angel sinupanna it trompeta... 520
10 : 1	Tadday nga angel á macapangngua 521
11 : 1	Dua á testigunga nallabbun... .. 522
11 : 15	Im mecapitu nga angel sinupanna it trompeta ... 523
12 : 1	Casingan nab babay tuangué tad dragon 523
13 : 1	Casingan nad dua nga ayam 525
14 : 1	Ic Cordero tuangué tat tumuttulsa 526
15 : 1	Ip pitu nga angeles annap pitu nga tulagan ... 528
16 : 1	Ip pitu ira nga taza nga napannu tab batú... .. 529
17 : 1	Im misterio : id dactal á Babilonia 530
18 : 1	Ic cabuccay nab Babilonia 532
19 : 1	Mulamugang annap paddayorayo tad Dios... .. 534
19 : 11	Y ubobug nad Dios 535
20 : 1	Y olu á paguinnolay annap pappatulan nam milenio 536
20 : 11	Ip pamanunnú tap panuppalan 537
21 : 1	Ib bagu á Jerusalem 537
22 : 1	Ib bannag annac cayu na inangó... .. 539

PALESTINA

EN TIEMPO DE CRISTO

Escala en millas Inglesas.

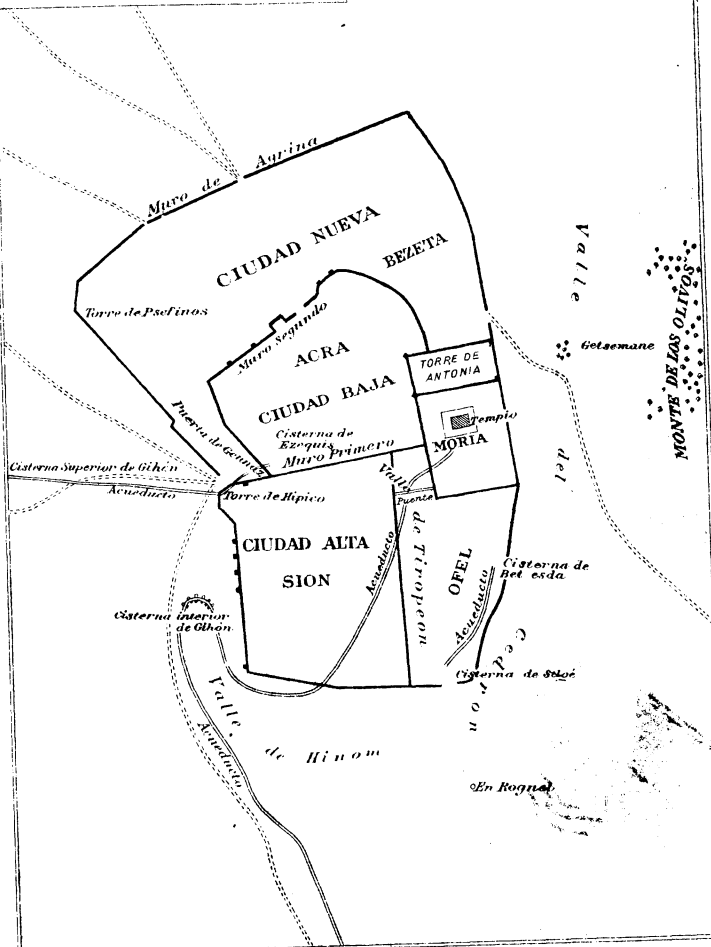
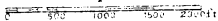
EL MAR GRANDE
(Mediterraneo)

FENICIA
M. Libano
M. Herman
DAMASCO
TETRARQUIA DE LISANIAS.
SARAPIA
Tiro
CEAREA DE FILIPO
Aguas de Merom
ITUREA
TETRARQUIA DE FILIPO.
Capernaum
Magdala
Tiberias
CANAN
NAZARET
M. Tabor
Gadara
Decapolis
Gergesa
Endor
Nain
TETRARQUIA DE ANTIPAS.
Dotan
Salim (Enon)
Gersa
Ramat-galaad
PEREA
M. Ebal
Samaria
M. Gerizim
Sicar
Silo
El Rio Jordan
Jaboc
Peauel
Rabat-ammon (Filadelfia)
Betel
Jerico
Betabara
Hesbon
M. Nebo
Macaerus
Aroer
R. Arnon
Hebron
Keriot
Desierto de Judea
MAR SALADO
ARABIA
JERUSALEM
M. Olivo
BETANIA
Cedron
BELEN
Gaza
Lachish
Ascalon
Azoto
Emmaus
Nicolopolis
Lidda
Joppe
Apolonia
CESAREA
Ptolemais

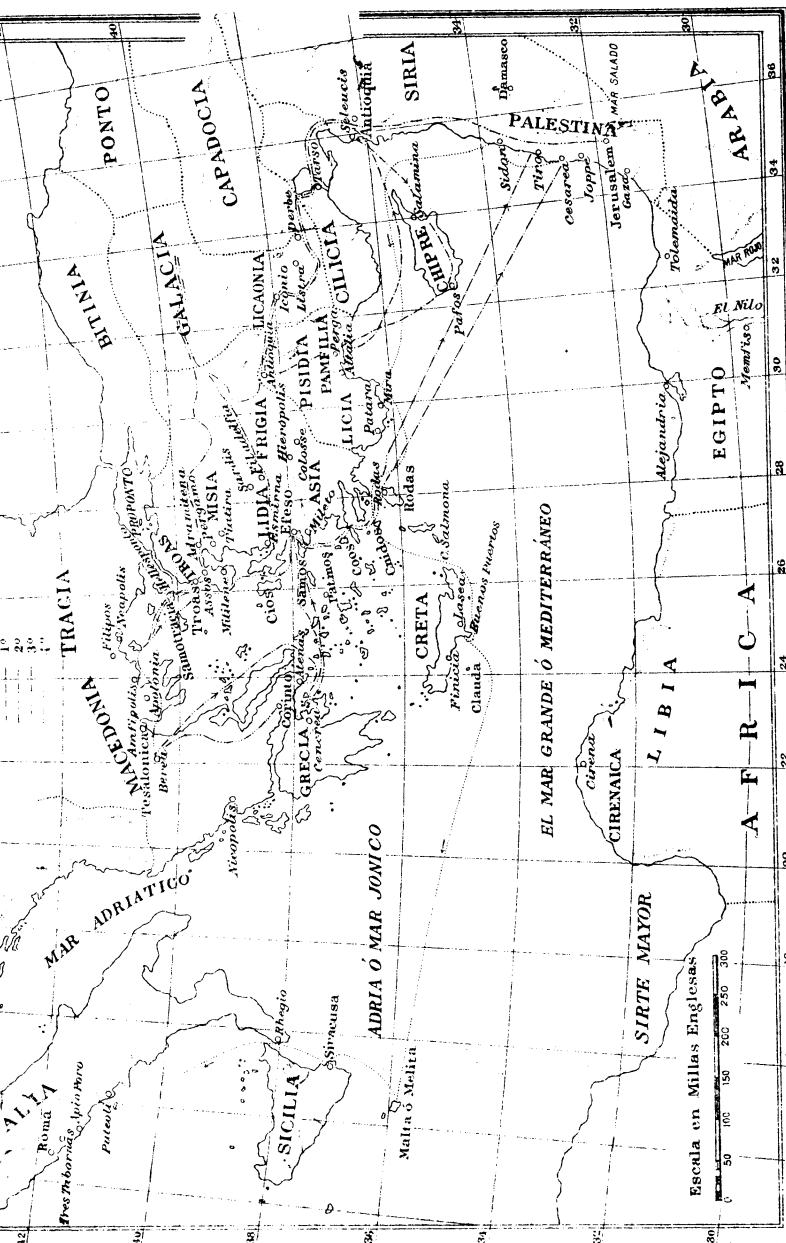
34° 30' 35° 36° 30'

PLANO
de la
ANTIGUA JERUSALEM

Escala en pies Ingleses

MAPA
 Ilustrando los Viajes Misioneros
 del APOSTOL PABLO

UNIVERSITY OF MICHIGAN

3 9015 05449 1520

